

**Бруин
Шоу**

**БОГАТ,
БЕДЕН**

Семейна „сага“, която обхваща период от четвърт век на значителни социални и политически промени в Съединените щати. Събитията след Втората световна война предопределят съдбата на героите в сложната американска действителност на 60-те години.

Конфликтът между братята Джордах е конфликт между две ценностни системи с недвусмислено изразен идеен характер. Самоуверен и амбициозен, единият отстоява правото си да преуспее в живота с цената на непосилни жертви. В стремежа си към материален успех той се лишава съзнателно от пълноценни човешки контакти. Другият е принуден — в непрестанна борба с околните — цял живот да се разплата със себе си. Любовта и алчността, честолюбието и корупцията се изявяват сред сложни взаимоотношения и драматични ситуации.

Богатството и бедността имат неподозирани измерения в човешките души и техните външни прояви чертаят противоречията в житейския път на героите.

- **Ъруин Шоу**

- **ЧАСТ ПЪРВА**

- **ГЛАВА ПЪРВА**

- 1

- 2

- 3

- 4

- 5

- 6

- **ГЛАВА ВТОРА**

- **ГЛАВА ТРЕТА**

- **ГЛАВА ЧЕТВЪРТА**

- 1

- 2

- **ГЛАВА ПЕТА**

- 1

- 2

- 3

- 4

- 5

- 6

- **ГЛАВА ШЕСТА**

- 1

- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10

■ ГЛАВА СЕДМА

- 1
- 2
- 3

■ ГЛАВА ОСМА

- 1
- 2
- 3
- 4

■ ГЛАВА ДЕВЕТА

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

■ ГЛАВА ДЕСЕТА

■ ГЛАВА ЕДИНАДЕСЕТА

- 1
- 2

○ ЧАСТ ВТОРА

- ГЛАВА ПЪРВА
- ГЛАВА ВТОРА
- ГЛАВА ТРЕТА
- ГЛАВА ЧЕТВЪРТА
- ГЛАВА ПЕТА
- ГЛАВА ШЕСТА

- 1
- 2
- 3

■ ГЛАВА СЕДМА

- 1
- 2
- 3

○ ЧАСТ ТРЕТА

- ГЛАВА ПЪРВА

■ ГЛАВА ВТОРА

■ ГЛАВА ТРЕТА

■

■ ЧОВЕШКИ СЪДБИ

■ ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

■ ГЛАВА ПЕТА

■ ГЛАВА ШЕСТА

■ ГЛАВА СЕДМА

■ 1

■ 2

■ 3

○ ЧАСТ ЧЕТВЪРТА

■ ГЛАВА ПЪРВА

■ ГЛАВА ВТОРА

■ ГЛАВА ПЕТА

■ ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

■ 1

■ 2

■ ГЛАВА ПЕТА

■ ГЛАВА ШЕСТА

■ ГЛАВА СЕДМА

■ 1

■ 2

■ 3

■ 4

■ 5

■ 6

■ 7

• info

○

• notes

○ 1

○ 2

○ 3

○ 4

○ 5

○ 6

○ 7

○ 8

○ 9

○ 10

○ 11

○ 12

○ 13

- ☐ 14
- ☐ 15
- ☐ 16
- ☐ 17
- ☐ 18
- ☐ 19
- ☐ 20
- ☐ 21
- ☐ 22
- ☐ 23
- ☐ 24
- ☐ 25
- ☐ 26
- ☐ 27
- ☐ 28
- ☐ 29
- ☐ 30
- ☐ 31
- ☐ 32
- ☐ 33
- ☐ 34
- ☐ 35
- ☐ 36
- ☐ 37
- ☐ 38
- ☐ 39
- ☐ 40
- ☐ 41
- ☐ 42
- ☐ 43
- ☐ 44
- ☐ 45
- ☐ 46
- ☐ 47
- ☐ 48
- ☐ 49

Ъруин Шоу
Богат, беден

ЧАСТ ПЪРВА

1945

Мистър Донъли, треньорът по лека атлетика, разпусна рано отбора, защото бащата на Хенри Фулър дойде на училищното игрище да каже на Хенри, че току-що е пристигнала телеграма от Вашингтон, в която се съобщава, че братът на Хенри е загинал при едно сражение в Германия. Хенри беше най-добрият по тласкане на гюлле. Мистър Донъли изчака Хенри да се преоблече и да тръгне с баща си, след което събра със свирката целия отбор и каза, че всички могат да си вървят в къщи — в знак на почит.

Отборът по бейзбол тренираше на поляната и тъй като на никого от играчите брат му не беше загинал този ден, мачът продължи.

Рудолф Джордах (най-добро постижение на двеста метра бягане с препятствия) отиде в съблекалнята и взе душ, макар да не беше тичал толкова много, че да се изпоти. В къщи никога нямаха достатъчно топла вода и той използваше всеки удобен случай да се изкъпе в училище. Гимназията беше построена в 1927 година, когато всички имаха пари — банята беше просторна и от душовете течеше в изобилие топла вода. Имаше даже и плувен басейн. Обикновено след тренировка Рудолф плуваше, но днес, от уважение, не влезе в басейна.

В съблекалнята момчетата говореха тихо и не се шегуваха като друг път. Смайли, капитанът на отбора, се качи на пейката и каза, че ако се прави панихида за брата на Хенри, всички трябва да дадат пари, за да купят венец. Според него по петдесет цента на човек щяло да бъде достатъчно. По лицата на момчетата веднага пролича кой може да отдели петдесет цента и кой — не. Рудолф не можеше, но съзнателно си даде вид, че може. С най-голяма готовност се съгласиха онези момчета, чиито родители ги водеха през есента в Ню Йорк, за да им купят дрехи за цялата учебна година. На Рудолф му купуваха дрехи тук, в Порт Филип, от универсалния магазин на Бърстайн.

Въпреки това обаче той се обличаше спретнато — риза с връзка, пуловер под коженото яке и кафяви панталони от един стар костюм, чието сако отдавна се беше протрило на лактите. Хенри Фулър беше от момчетата, които купуваха дрехите си от Ню Йорк, но Рудолф знаеше, че днес Хенри не изпитва никакво удоволствие от този факт.

Рудолф излезе бързо от съблекалнята, защото не искаше да се прибира към къщи с някой от съучениците си и да приказва за брата на Хенри Фулър. Той не обичаше Хенри, смяташе го за доста тъп, каквито навярно са всички тежкоатлети, и предпочиташе да не се преструва, че особено много му съчувства.

Училището се намираше в един жилищен квартал на североизток от търговския център и беше заобиколено от малки къщи-близнаци, построени по едно и също време с училището, когато градът се бе разраствал. Първоначално къщите били съвсем еднакви, но с годините техните собственици започнали да боядисват первазите и вратите в различни цветове, а някои от тях в отчаяния си стремеж към разнообразие бяха прибавили и по един еркереен прозорец или балкон.

С учебниците си под мишница, Рудолф крачеше по разбития тротоар. Беше ранна пролет, духаше вятър, но не беше много студено; след леката тренировка и кратките занимания настроението му беше бодро и празнично. Повечето от дърветата вече се разлистваха. — Училището беше построено на хълм и оттам се виждаше Хъдсън, която изглеждаше все още мразовита и мрачна, и островърхите кули на църквите в града; на юг в далечината се издигаше коминът на завода за тухли и керемиди на Бойлан, където работеше сестра му Гретхен, а покрай реката се виеха релсите на железопътната линия „Ню Йорк Сентръл“. Порт Филип не беше красив град — както някога с големите си бели къщи в колониален стил, редуващи се със солидни каменни сгради, напомнящи за епохата на Виктория. С икономическия разцвет през двадесетте години в града бяха нахлули много нови хора — работници, чиито тесни и мрачни жилища се бяха пръснали из всички квартали. След това кризата беше оставила почти всички без работа, а паянтовите къщи бяха занемарени и майката на Рудолф се възмущаваше, че целият град се бил превърнал в един бордей. Това не беше съвсем вярно. В северната част на града все още имаше широки улици и много хубави, добре поддържани големи къщи. Дори и в западналите квартали имаше големи къщи — хората бяха отказали да ги напуснат и те изглеждаха все още представителни сред просторните морави и старите дървета.

През войната Порт Филип отново се замогна — заводът за тухли и керемиди и циментовият завод заработиха с пълен капацитет, а работилницата за щавене на кожи и фабриката за обувки започнаха да изпълняват поръчки за армията. Но войната продължаваше и тъй като хората имаха други грижи и не обръщаха внимание на външния вид на града, той изглеждаше по-

занемарен от всякога.

Градът изглеждаше хаотичен и безреден във ветровития слънчев следобед и Рудолф си мислеше дали някой ще даде живота си да защити или да превземе този град, както братът на Хенри Фулър беше дал своя живот за някакъв безименен град в Германия.

Той се надяваше тайно войната да продължи още две години, макар че изгледите за това нямаше. Скоро щеше да навърши седемнадесет и след още една година можеше да се запише доброволец. Виждаше се като лейтенант със сребърни нашивки, който приема по-здрава на някой редник и повежда взвода в атака под картечния огън на противника. Един мъж трябва да преживее такова нещо. Жалко, че вече няма кавалерия. Би било чудесно да размахва сабя и в галоп да преследва ненавистния враг.

У дома той не смееше да спомене нищо по този въпрос. Майка му изпаднаше в хистерия, ако някой само намекнеше, че войната може би ще продължи и нейният Рудолф ще отиде войник. Знаеше, че разни момчета криеха годините си, за да постъпят в армията — разправяха се истории за петнадесетгодишни, даже за четиринадесетгодишни момчета, които служеха във флотата и които бяха получили медали, но той по никакъв начин не можеше да постъпи така с майка си.

Както обикновено Рудолф се отклони, за да мине покрай къщата, в която живееше мис Льоно. Мис Льоно беше неговата учителка по френски. Но не можа да я види.

Продължи по Бродуей, главната улица на града, която следваше успоредно реката и се вливаше в главния път от Ню Йорк за Олбъни. Мечтаеше да си има кола, като онези, които префучаваха с автомобилите си през града. Ако имаше кола, щеше да отива всяка неделя до Ню Йорк. Не знаеше какво точно ще прави в Ню Йорк, но знаеше, че тогава ще може да ходи там.

Бродуей беше безлична дълга оживена улица с най-разнообразна смесница от магазини — месарници и сергии съжителствуваха с големи магазини за дамско облекло, за евтини бижута и спортни стоки. Както обикновено той се спря пред витрината на Армейския магазин, където бяха изложени рибарски принадлежности, както и високи обувки, панталони и ризи от дочен плат, електрически фенерчета и джобни ножчета. Загледа се в тънките и елегантни рибарски пръчки със скъпи макари. Той ловеше риба в реката, а когато се откриеше сезонът за пъстървата, ходеше и на потоците, но екипировката му беше съвсем примитивна.

Продължи по една друга къса уличка и зави наляво, за да

излезе на Вандерхоф Стрийт, където живееше. Вандерхоф Стрийт беше успоредна на Бродуей и сякаш се опитваше да ѝ съперничи, но несполучливо — също като някой бедняк с провиснал костюм и охлузени обувки, който си дава вид, че е пристигнал с кадилак. Магазините бяха малки, а стоките по витрините прашни, сякаш собствениците наистина знаеха, че те никому не са нужни. Витрините на някои магазини стояха заковани с дъски от 1930 или 1931 година. Когато преди войната подменяха тръбите за канализацията, строителната организация отсече всички дървета, които хвърляха сянка по тротоарите, и след това никой не се погрижи да засади нови. Вандерхоф Стрийт беше дълга и колкото повече Рудолф наближаваше дома си, тя ставаше все по-сиромашка, сякаш самото движение на юг означаваше някакъв духовен упадък.

Майка му стоеше зад щанда в хлебарницата с шал на раменете, защото винаги ѝ беше студено. Сградата беше ъглова и майка му все се оплакваше, че заради двете големи стъклени витрини магазинът не може да се затопли. Тя тъкмо слагаше дузина кифли в книжна кесия на едно малко момиченце. На витрината имаше изложени торти и плодови пити, но те не бяха приготвени в мазето под хлебарницата. Когато войната започна, баща му, който печеше сладкишите, реши, че не си струва да хвърля толкова труд и сега всяка сутрин пред хлебарницата спираше един камион на хлебозавода и доставяше тортите и плодовите пити, а Аксел печеше само хляба и кифлите. Когато сладкишите се задържаха по три дни на витрината, баща му ги качваше горе, за да ги изяде семейството.

Рудолф влезе и целуна майка си, а тя го погали по бузата. Винаги изглеждаше уморена и винаги малко си присвиваше очите, защото пушеше цигара след цигара и димът дразнеше очите ѝ.

— Защо толкова рано? — попита тя.

— Съкратиха тренировката — отговори той. Не обясни защо. — Аз ще остана в магазина. Ти се качи горе.

— Благодаря — каза тя. — Милият ми Руди — и пак го целуна.

Беше много нежна с него. На Рудолф му се искаше майка му да целува понякога и брат му и сестра му, но тя никога не го правеше. Той никога не я беше виждал да целува баща му.

— Ще отида да приготвя вечерята — каза тя. Баща му беше поел пазаруването, защото смяташе, че жена му е разточителна и не умее да прави разлика между хубавото и лошото, но тя готвеше.

Майка му излезе от магазина. В хлебарницата нямаше врата,

която да я свързва с коридора и стълбите, които водеха към горните два етажа, където живееха; той видя как майка му мина край витрината, сякаш оградена в рамка от сладкиши, разтреперана от вятъра, който я облъхна. Трудно му беше да си представи, че едва бе надхвърлила четиридесетте. Косата ѝ сивееше и тя влачеше краката си като стара жена.

Той извади книга и зачете. Напливът в магазина щеше да започне чак след около час. Четеше речта на Бърк¹ „За помиряване с колониите“, която му трябваше за часа по английски. Звучеше така убедително, че човек се чудеше как тези уж толкова умни мъже в Парламента не са се съгласили с него. Какво ли щеше да стане с Америка, ако бяха послушали Бърк? Щеше ли да има графове, херцози и замъци? На него му се искаше да има. Сър Рудолф Джордах, полковник от кралската гвардия в Порт Филип.

Влезе един работник италианец и поиска бял хляб. Рудолф остави Бърк и го обслужи.

Семейството се хранеше в кухнята. Събираха се заедно само на вечеря, заради работното време на бащата. Тази вечер имаха агнешко задушено. Въпреки купонната система у тях винаги имаше месо в изобилие, защото бащата на Рудолф беше приятел с месаря, мистър Хаас, който не му искаше купони, тъй като също беше германец. На Рудолф му беше неудобно да яде агнешко, купено на черна борса в деня, когато Хенри Фулър бе научил, че брат му е убит, но просто поиска да му сипят по-малко месо и повече картофи и моркови, защото не можеше да говори с баща си за такива деликатни неща.

Брат му Томас, единственият русокос в семейството освен майката, която вече не можеше да мине за руса, изглежда, не се вълнуваше от нищо и гълташе лакомо вечерята си. Томас беше една година по-малък от Рудолф, но не му отстъпваше на височина и беше много по-набит от брат си. Гретхен, по-голямата сестра на Рудолф, никога не ядеше много, защото се страхуваше да не напълнее. Майка му почти не се докосваше до храната. Баща му, едър мъж по риза, поглъщаше огромни количества, като от време на време изтриваше с опакото на ръката гъстите си черни мустаци.

Гретхен не дочака десерта — черешовия сладкиш от преди три дни, — защото бързаше за военната болница, която беше извън града; тя работеше там доброволно като болногледачка пет вечери в седмицата. Когато стана от масата, баща ѝ се пошегува както обикновено.

— Внимавай — каза той. — Не давай на войниците много да те пипат. В нашата къща няма достатъчно място за детска стая.

— Татко — каза Гретхен укорително.

Гретхен е такова скромно, благовъзпитано, красиво момиче, мислеше си Рудолф и му ставаше неприятно, че баща му ѝ говори така. В края на краищата тя беше единственият човек в семейството, който участвуваше по някакъв начин във войната.

След вечеря Томас, както всеки път, също излезе. Той никога не си готвеше уроците и получаваше много слаби бележки. Макар да наближаваше шестнадесет години, беше все още в първия клас на гимназията. Не слушаше никого.

Аксел Джордах отиде във всекидневната да прочете вечерния вестник, преди да слезе, долу и да започне нощния си труд. Рудолф остана в кухнята да избърше чиниите, които майка му беше измила. Ако някога се ожения, мислеше Рудолф, жена ми няма да трябва да мие чинии.

След като привършиха със съдовете, майка му извади дъската за гладене, а Рудолф се качи горе в стаята, където спеше с брат си, за да си приготви уроците. Той знаеше, че ако някога успее да се избави от необходимостта да вечеря в кухня, да слуша приказките на баща си и да бърше чинии, това ще стане само с учене и затова на всички изпити се явяваше най-добре подготвен от целия клас.

2

Може би, мислеше си Аксел Джордах, докато месеше тестото, трябва да сложа отрова в някоя кифла, Просто за шега. Ей така. Пада им се. Само веднъж, само една нощ. Да видим кой ще бъде късметлията.

Отпиваше уиски направо от бутилката. На сутринта шишето щеше да бъде почти празно. Ръцете му до лактите бяха в брашно, а и лицето му беше набрашнено там, където беше бърсал потта си. Цял клоун съм, мислеше той, но си нямам цирк.

Мартенската нощ нахлуваше през отворения прозорец и носеше миризмата на водорасли от реката, която му напомняше за Рейн. Но от печта в приземното помещение беше нетърпимо горещо. Аз съм в ада, мислеше той, поддържам адския огън, за да осигуря прехраната си, да си изкарам хляба. Аз съм в ада и правя кифлички с мая.

Отиде до прозореца и пое дълбоко въздух — заякналите му от дългогодишен труд мускули се издуха под потната памучна фланелка. От размръзвалата се река на няколкостотин метра се носеше дъхът на Севера като шум от преминаваща войска —

зимата изпращаше последна мразовита заплаха към двата бряга. Рейн течеше на шест хиляди километра оттук. Танкове и оръдия преминаваха по набързо издигнатите ѝ мостове. Някакъв лейтенант прекоси тичешком един мост, който не можа да се взриви. Друг лейтенант от отсрещната страна беше изправен пред военен съд и разстрелян, защото не успял да изпълни заповедта и да вдигне моста във въздуха. Армии. Die Wacht am Rhein.² Неотдавна Чърчил я оскверни. Легендарна река. Родната река на Джордах. Лозя и русалки. Замъци. Кьолнската катедрала все още стоеше. Друго вече почти не беше останало. Джордах беше видял снимките във вестниците. Милият стар роден Кьолн. Развалини, разчиствани с булдозери, и познатата смрад на трупове, погребани под срутените стени. Как можа това да сполети такъв хубав град. Джордах се замисли за младостта си и се изплю през прозореца по посока на другата река. Невидимата германска армия. И колко много бяха загинали? Джордах се изплю отново и облиза черните си мустаци, провиснали от двете страни на устата му. Да благослови бог Америка. Той беше убил човек, за да дойде тук. Пое дълбоко за последен път речния въздух и куцайки, се върна към пещта.

На витрината над магазина беше изписана фирмата му. Преди двадесет години надписът гласеше: „ХЛЕБАРНИЦА, собственик А. Джордах“, но една зима последните две букви от „собственик“ изпаднаха и той не се погрижи да ги сложи отново. И с тях, и без тях продаваше все толкова кифли с мая.

Котката лежеше близо до пещта и го гледаше втренчено. Никой не Се беше погрижил да ѝ измисли име. Държаха я, за да пази брашното от мишките и плъховете. Когато искаше да я извика, Джордах ѝ казваше: „Котко!“ И тя сигурно си мислеше, че името ѝ е Котка. Гледаше го втренчено цяла нощ, всяка нощ. Живееше от едно канче мляко на ден и от мишките и плъховете, които успяваше да улови. Джордах беше сигурен, че така, както го гледа, котката мечтае да е десет пъти по-голяма, като тигър, за да може някоя нощ да скочи отгоре му и да се наяде до насита.

Пещта се беше нагорещила достатъчно и куцайки, той отиде да метне в нея първата тава за тази нощ. Смръщи лице, когато отвори вратичката и отвътре го лъхна топлина.

В малката стаичка на горния етаж, където спеше с брат си, Рудолф търсеше една дума в англо-френския речник. Беше научил уроците си и сега търсеше думата „копнеж“. Беше проверил всичките ѝ синоними. Пишеше любовно писмо на

френски на учителката си мис Льоно. Беше прочел „Вълшебната планина“ и макар книгата да му се стори скучна е изключение на главата за спиритическия сеанс, силно впечатление му направи фактът, че любовните сцени са на френски; затова най-старателно си ги преведе. „Да се любиш“ на френски му звучеше изискано. Едно беше сигурно — в цялата долина на Хъдсън нямаше друго шестнадесетгодишно момче, което тази вечер да пише любовно писмо на френски.

„*Enfin* — редеше той внимателно полупечатните букви, с които беше усъвършенствувал почерка си от две години насам, — *enfin, je dois vous dire, chère Madame, quand je vous voir par hasard dans les eoluoirs de l'école ou se promenant dans votre manteau bleu-clair dans' les rues, j'ai l'envie — тази дума му се стори най-близката до копнеж — très profond de voyager dans le monde d'où vous êtes sortie et des visions délicieuses de flâner avec vous à mes côtes sure les boulevards de Paris, qui vient d'être libéré par les braves soldats de votre pays et le mien.*

Votre cavalier servant, Рудолф Джордах (курс по френски език, 32 б.)“

Той препречете писмото, след това прочете и първоначалния му вариант на английски. Беше се опитал английският текст да звучи не по-лошо от френския. „И накрая трябва да Ви кажа, уважаема госпожице, че когато Ви видя случайно по коридорите на училището или Ви срещна сама на улицата, облечена, в светлосиньото си палто, изпитвам дълбок копнеж да се отправя към страната, от която Вие произхождате, и да си представям прекрасната гледка как ние двамата вървим, хванати под ръка, по парижките булеварди, освободени неотдавна от смелите войници на Вашето и на моето отечество.“

Той прочете отново френския текст със задоволство. Съмнение нямаше — ако искаш да се изразяваш елегантно, трябва да пишеш на френски. Харесваше му, че мис Льоно произнася името правилно — Джордах, — меко и мелодично, а не Джордейк, както казваха някои, или Джордаш.

След това накъса със съжаление и двете писма на малки парченца. Знаеше, че никога няма да изпрати никакво писмо на мис Льоно. Беше ѝ написал досега шест писма и ги беше скъсал, защото тя щеше да си помисли, че е побъркан и може би щеше да каже на директора. А и в никакъв случай не искаше баща му и майка му, нито Гретхен или Том да намерят в стаята му любовни писма на какъвто и да е език.

Но въпреки това Рудолф продължаваше да изпитва задоволство. Писането на писма в скромната малка стаичка, на няколкостотин метра от която течеше Хъдсън, беше за него като

някакво предсказание. Един ден той щеше да прави дълги пътешествия, един ден щеше да отплува по реката и да пише на чужди езици на красиви, благородни жени и писмата наистина щяха да стигат до тях.

Той стана и се погледна в малкото помътняло огледало над очуканата дъбова тоалетка. Често оглеждаше лицето си, за да открие в него чертите на мъжа, какъвто мечтаеше да бъде. Грижеше се много за външния си вид. Правата му черна коса беше винаги гладко сресана; понякога изскубваше редкия тъмен мъх между веждите си; избягваше да яде сладки неща, за да не му излизат пъпки; стремеше се да се усмихва, а не да се смее високо, но дори и усмивките му не се появяваха често. Проявяваше много консервативен вкус, когато избираше цвета на дрехите си, и се беше научил да върви така, че никога да не изглежда забързан или възбуден — движеше се с лека, плавна походка и с изправени рамене. Пилеше ноктите си и веднъж в месеца сестра му му правеше маникюр; избягваше да се бие, защото се страхуваше да не обезобрази лицето си със счупен нос или да не загрози дългите си тънки пръсти с подути кокалчета. За да се поддържа във форма, тренираше лека атлетика. За да се наслаждава на природата и на самотата, ходеше за риба и ловеше на червей, а когато наоколо имаше хора, използваше изкуствена стръв.

„*Votre cavalier servant*“ — каза той срещу огледалото. Когато говореше френски, искаше да изглежда като французин, като мис Льоно, която, щом заговореше на учениците, изведнъж заприличваше на истинска французка.

Той седна на малката жълта маса, която му служеше за бюро, и придърпа пред себе си лист хартия. Опита се да си представи как изглежда мис Льоно. Тя беше доста висока, с тесен ханш и едри, вирнати гърди и тънки, стройни крака. Ходеше на високи токове, слагаше си панделки и много червило. Отначало я нарисува с дрехите и не постигна особена прилика, успя само да предаде двете къдрици пред ушите и да очертае убедително големите ярки устни. След това се опита да си я представи без дрехи. Нарисува я гола, седнала на табуретка, как се оглежда в едно огледало. Взря се в творението си. О, ГОСПОДИ! Скъса картината с голата жена. Срамуваше се от себе си. Заслужаваше да живее над хлебарница. Ако някой долу разбере какво мисли и с какво се занимава той на горния етаж...

Започна да се съблича за лягане. Ходеше по чорапи, защото не искаше майка му, която спеше в стаята под неговата, да разбере, че още е буден. Трябваше да става всяка сутрин в пет часа да разнася хляба с една количка, монтирана на велосипеда, и майка му все мърмореше, че не си доспива.

Един ден, когато забогатее и преуспее, ще казва: „Дъжд или пек, всяка сутрин ставах в пет часа да разнасям кифли в хотела на гарата, в денонощния ресторант и в закусвалнята «Синовски»“. Ако можеше само да не се казва Рудолф.

В кинотеатър „Казино“ Ерол Флин³ убиваше масово японци. Томас Джордах седеше в тъмния салон на последния ред и ядеше дъвчащи бонбони от пакетче, взето от автомата във фоайето с фалшив жетон вместо монета от пет цента. Той беше специалист по правене на фалшиви жетони от олово.

— Прехвърли ми един, приятел — каза Клод през зъби като някой филмов гангстер, който иска нова пачка патрони за револвера си. Вуйчото на Клод Тинкър беше свещеник и за да предотврати евентуалните неприятни последици от тази роднинска връзка, племенникът се стараяше да се държи грубиянски. Том подхвърли един бонбон, Клод го улови и го задъвка шумно. Момчетата седяха полуизлегнати, вдигнали краката си на облегалките на празните седалки от предния ред. Бяха се вмъкнали както обикновено през една решетка, която бяха изкъртили още миналата година. Решетката предпазваше един прозорец на мъжката тоалетна в мазето. От време на време единият от двамата се появяваше в салона с разкопчани панталони, за да не предизвикват съмнения.

На Том му омръзна да гледа. Ерол Флин унищожи цял взвод японци, като си служеше с най-различни оръжия.

— Алабализми — каза той.

— На какъв език говорите, професоре? — попита го Клод, който веднага се включи в играта.

— На латински — отговори Том, — това значи дивотии.

— Как прекрасно владеете и двата езика — каза Клод.

— Гледай — каза Том, — ей там вдясно. Онзи войник с момичето си.

Няколко реда пред тях седяха прегърнати един войник и едно момиче. Салонът беше полупразен, местата до тях и задните редове бяха свободни. Клод се намръщи.

— Изглежда ужасно як — каза той, — виж му врата.

— Генерале — отговори Том, — нападаме в зори.

— Ще свършиш в болницата — отговори му Клод.

— Хайде на бас.

Том свали краката си от предната облегалка, стана и тръгна по пътеката. Стъпваше леко и безшумно с гуменките си по покрития с изтърган мокет под на киното. Винаги ходеше с

гуменки. Трябваше да разчита на краката си и да бъде готов да офейка по всяко време. Изпъна бавно яките си рамене под пуловера, пое въздух и усети със задоволство натиска на твърдия, пристегнат колан върху корема си. Готов на всичко. Усмихна се в тъмното; в тези предварителни моменти, докато взимаше решение, винаги изпитваше някаква възбуда.

Клод тръгна след него боязливо. Беше високо, кльощаво момче със слаби ръце, с дълъг нос и тясно като катерича муцунка лице, с меки и влажни устни. Имаше късогледство и носеше очила, които съвсем не го разхубавяваха. Беше комбинатор, винаги действуваше задкулисно и се измъкваше сух от неприятни положения, като адвокат на някоя корпорация, и все успяваше да изнуди учителите да му пишат хубави бележки, макар че почти никога не отваряше учебник. Носеше тъмни костюми и вратовръзки, ходеше леко прегърбен като интелектуалец, влачеше мудно краката си и имаше вид на безличен, кротък и сговорчив младеж. Въображението му беше насочено главно към отправяне на предизвикателства срещу обществото. Баща му ръководеше счетоводния отдел в завода за тухли и керемиди „Бойлан“, а майка му, която беше завършила девическия колеж „Света Ана“, оглавяваше наборната комисия; с тези родители, с вуйчото свещеник и с безобидната си, леко отблъскваща външност Клод осъществяваше безнаказано своите злосторни замисли.

Двете момчета се преместиха на празния ред и седнаха точно зад войника и момичето. Войникът, бръкнал в блузата на момичето, настървено притискаше гърдите ѝ, Той не беше свалил кепето си и то се бе смъкнало ниско над челото му. Ръката на момичето се намираше някъде долу между краката на войника. И двамата гледаха напрегнато филма. Не обърнаха никакво внимание на момчетата.

Том седна зад момичето, което ухаеше приятно. Мирисът на цветя от парфюма ѝ се смесваше с аромата на краве масло от пуканките, които бяха яли. Клод седна зад войника. Войникът имаше дребна глава, но беше висок, с широки рамене и кепето му закриваше почти целия екран, тъй че Клод трябваше да наднича ту от едната, ту от другата му страна, за да зърне някоя сцена от филма.

— Слушай — прошепна Клод, — казвам ти, че е много едър. Хващам се на бас, че е поне осемдесет и пет килограма.

— Не се тревожи — отговори Том също шепнешком. — Започвай. — Той говореше уверено, но усещаше леки тръпки по върховете на пръстите и под мишниците. Тези признаци на съмнение и страх му бяха познати и засилваха нетърпението и удоволствието му да извърши насилие. — Давай — прошепна той

дрезгаво на Клод. — Няма да седим тук цяла нощ.

— Добре, ти ръководиш играта — каза Клод. После се наведе и потупа войника по, рамото. — Извинявайте, сержанте — каза той. — Ще бъдете ли така любезен да си свалите кепето. Не мога да виждам екрана.

— Не съм никакъв сержант — отговори войникът, без да се обръща. Той не свали кепето си и продължи да гледа филма, галейки момичето по гърдите.

Двете момчета останаха на местата си мълчаливо повече от минута. Толкова често бяха прилагали провокационната си тактика, че нямаше нужда да си правят никакви знаци. По едно време Том се наведе и потупа силно войника по рамото.

— Моят приятел ви помоли най-любезно да си свалите кепето — каза той. — Пречите му да гледа с удоволствие филма. Ако не си свалите кепето, ще трябва да извикаме управителя.

Ядосан, войникът се завъртя на стола си.

— Тук има двеста свободни места — каза той. — Ако приятелят ви иска да гледа филма, нека седне другаде — и продължи да се забавлява със секс и изкуство.

— Хвана се — прошепна Том на Клод. — Давай по-нататък.

Клод пак потупа войника по рамото.

— Аз имам особено заболяване на очите — продължи Клод. — Мога да виждам само от това място. Иначе всичко ми се замъглява. Не мога да различа Ерол Флин от Лорета Йънг.

— Тогава иди на очен лекар — каза войникът.

Момичето се изсмя на остроумието му. Смехът му прозвуча така, сякаш бе глътнало вода накриво. Войникът също се засмя, за да покаже, че и той е доволен от остроумието си.

— Не е хубаво човек да се присмива на чуждото нещастие — каза Том.

— Особено сега, когато има война — намеси се Клод — и толкова много герои-инвалиди.

— Що за американец сте вие? — попита Том и в гласа му зазвучаха патриотични нотки. — Питам ви; ЩО за американец сте вие?

Момичето се обърна.

— Разкарайте се, момчета — каза то.

— Искам да ви предупредя, сър — продължи Том, — че ще ви държа лично отговорен за думите на вашата приятелка.

— Не им обръщай внимание, Анджела — каза войникът с писклив теноров глас.

Момчетата отново замълчаха за известно време.

— Моряко, тази вечер ти умреш — извика Том кресливо, имитирайки японска реч. — Американско куче, тази вечер аз ще

ти отреже...

— Я си мери мръсните приказки — каза войникът, като обърна глава назад.

— Хавам се на бас, че е по-смел от Ерол Флин — каза Том — и че у дома си има цяло чекмедже с медали за храброст, но не ги носи от скромност.

Войникът вече взе да се ядосва.

— Защо не млъкнете бе, малките? Дошли сме тук да гледаме филм.

— А ние — да правим любов — отговори Том и погали превзето Клод по бузата. — Нали, сладострастнико?

— Притисни ме по-силно, скъпи — каза Клод. — Усещам как гърдите ми прасят.

— Изгарям — продължи Том. — Кожата ти е като на бебешко задниче.

— Целуни ме по ухото — не спираше Клод. — О-о-о-ох, повече не издържам.

— Стига толкова! — извика войникът, Беше извадил вече ръката си от блузата на момичето. — Измитайте се оттук!

Той извика така високо и ядосано, че няколко души от предните редове се обърнаха и зашъткаха.

— Платили сме си за тези места и няма да мръднем от тях — каза Том.

— Ще видим тая работа. — Войникът се изправи. Беше висок към метър и осемдесет. — Ще извикам разпоредителя.

— Не им се връзвай на тези копелета, Сидни — каза момичето. — Седни си на мястото.

— Сидни, не забравяй, че вече те предупредих — ще те държа лично отговорен за думите на твоята приятелка — каза Том. — Това е последно предупреждение.

— Разпоредител! — провикна се войникът към единствения служител, облечен в изтъркана униформа със златни ширити, който седеше на последния ред в салона под светещия надпис „Изход“.

— Шт-шт! — чу се от различни страни.

— Това се казва истински войник — обади се Клод. — Вика подкрепление.

— Сядай, Сидни. — Момичето дърпаше войника за ръкава. — Не виждаш ли, че са сополиви хлапаци.

— Закопчай си блузата, Анджела — каза Том. — Циците ти се виждат. — И се изправи — да бъде готов, в случай че войникът се обърне.

— Сядай, моля те — каза Клод учтиво, когато разпоредителят тръгна към тях по пътеката. — Това е най-интересното място от

филма и не искам да го изпусна.

— Какво става тук? — попита разпоредителят.

Той беше около четиридесетгодишен мъж, който през деня работеше в една мебелна фабрика и имаше изморен вид.

— Изгонете тия хлапетии — каза войникът. — Говорят мръсотии в присъствието на дама.

— Помолих го само да си свали кепето — намеси се Клод. — Така ли беше, Том?

— Точно така, сър — отговори Том и си седна на мястото. — Помоли го ясно и учтиво. Той има особено заболяване на очите.

— Какво? — попита недоумяващо разпоредителят.

— Ако не ги изхвърлите, ще станат неприятности — закани се войникът.

Защо не седнете другаде, момчета? — попита разпоредителят.

— Той ви обясни — каза Клод. — Имам рядко заболяване на очите.

— Тук е свободна страна — каза Том. — Плащащ си и сядаш, където искаш. Той да не си мисли, че е Адолф Хитлер? Много важна клечка. Само защото носи войнишка униформа. Бас ловя, че никакви японци не е виждал и по-далеч от Канзас Сити, Мисури, не е стигал. А сега идва тук и дава лош пример на американските младежи, като се натиска с момичета на публично място. И то в униформа.

— Ако не ги изхвърлите, ще ги напердаша — каза с пресипнал глас войникът, като свиваше и разпускате юмруци.

— Ти говореше неприлични думи — каза разпоредителят на Том. — Чух със собствените си уши. Тук такива не минават. Хайде, изчезвайте.

Вече почти всички зрители се възмущаваха. Разпоредителят се пресегна и сграбчи Том за пуловера. Усетил силната ръка, Том разбра, че човекът не се шегува. Изправи се и каза:

— Хайде, Клод. Добре, господине — обърна се той към разпоредителя. — Не искаме заради нас да става скандал. Просто ни върнете парите и ще си излезем.

— Само това няма да стане — каза разпоредителят.

Том пак седна.

— Аз си знам правата — каза той. И след това извика много високо, така че гласът му прокълтя из целия салон и заглуши стрелбата от екрана: — Хайде, удари ме, звяр такъв.

Разпоредителят въздъхна.

— Добре, добре — каза той, — Ще ви дам парите. Само изчезвайте отук.

Момчетата се изправиха. Том се усмихна на войника.

— Предупредих те — каза той. — Ще те чакам отвън.

— Върви при майка ти да ти смени пелените — каза войникът и се отпусна тежко на мястото си.

Във фоайето разпоредителят даде и на двамата по тридесет и пет цента от собствения си джоб и ги накара да се подпишат на една разписка, за да я представи на собственика. Том написа името на учителя си по алгебра, а Клод — на директора на банката, с която беше свързан баща му.

— И втори път да не съм ви видял да идвате тук — каза разпоредителят.

— Това е обществено място — отговори Клод. — Опитайте се само да не ни пуснете, и ще си имате работа с баща ми.

— Кой е баща ти? — попита разтревожен разпоредителят.

— Ще научите, като му дойде времето — отвърна Клод заплашително.

Момчетата излязоха спокойно от фоайето. На улицата се потупаха едно друго по гърба и прихнаха в смях. Беше рано и филмът щеше да продължи още половин час, затова влязоха в закусвалнята на отсрещния тротоар и с парите на разпоредителя си поръчаха по парче пай и чаша кафе. Радиото зад бара беше включено и коментаторът говореше за възможността немското върховно командване да прехвърли войската в Баварските Алпи като последен опит за съпротива. Том слушаше и кривеше в гримаса кръглото си лице с детински черти. Войната го отегчаваше. Впрочем не самата война, а лицемерните приказки за саможертва, идеали и за „нашите храбри момчета“, от които направо му се повръщаше. С тоя номер нямаше да го хванат да се запише в армията.

— Хей, госпожице — извика той на келнерката, която лакираше ноктите си зад бара, — не може ли да чуем малко музика? — В къщи се беше наслушал на патриотизъм от сестра си и от брат си.

— Не се ли интересувате кой ще победи във войната, момчета? — попита безразлично келнерката.

— Ние сме негодни за военна служба — отвърна Том. — Имаме рядко заболяване на очите.

— О, да, рядкото ми заболяване на очите — каза Клод, докато пиеше кафето си. И двамата отново избухнаха в смях.

Те вече стояха пред входа на „Казино“, когато вратите на киното се отвориха и публиката започна да излиза. Том беше дал на Клод да му държи ръчния часовник, за да не го счупи. Чакаше съвършено спокойно с отпуснати ръце, съзнателно се

контролираше и се надяваше, че войникът не си е тръгнал преди края на филма. Клод крачеше нервно, лицето му беше побледняло и потно от възбуда.

— Сигурен ли си? — не спираше да пита той. — Напълно ли си сигурен? Страшно едър е този мръсник. Искam да си сигурен.

— Не се тревожи за мен — отговори Том. — Дръж само тълпата настрана, за да имам място да се движа. Да не може веднага да се вкопчи в мен. — Присви очи и добави: — Идва.

Войникът и момичето излязоха на тротоара. Той изглеждаше около двадесет и две-три годишен. Беше малко пълен, с едро, намръщено лице. Куртката му се издуваше от преждевременно пуснатото „шкембе“, но въпреки това изглеждаше як. По ръкавите му нямаше никакви нашивки, нито отличия. Държеше покровителствено момичето под ръка и му проправяше път през тълпата.

— Жаден съм — каза той, — Да идем да пийнем по някоя и друга бира.

Том се приближи към него и му препречи пътя.

— Ти пак ли си тук? — попита войникът раздражено.

Той се спря за секунда и после отново тръгна, отмествайки Том с гърди.

— Я не се блъскай, — каза Том и сграбчи войника за ръкава. — Никъде няма да ходиш.

Войникът спря изненадан. Той изгледа Том, който беше поне с осем сантиметра по-нисък от него, рус и с ангелски вид, със стар син пуловер и гуменки.

— Ама ти наистина си много наперен за ръста си — каза войникът. — А сега се махай от пътя ми — и отстрани Том с лакът.

— Кой си ти, че ще блъскаш така бе, Сидни? — каза Том и удари силно войника в гърдите с длан.

Около тях взеха да се събират любопитни хора. Лицето на войника почервения от гняв.

— Дръж се кротко, малкия, че иначе ще те заболи.

— Какво има бе, момче? — каза момичето.

То беше начервило отново устните си, преди да излезе от киното, но по брадичката му все още имаше петна от размазано червило и се чувствуваше неудобно, че толкова хора ги гледат. — Ако това е някаква шега, хич не е смешна.

— Не е шега, Анджеа — каза Том.

— Стига си повтарял „Анджеа, Анджеа“ — намеси се войникът.

— Искam да ми се извиниш — продължи Том.

— Това е най-малкото, което иска — каза Клод.

— Да ти се извиня? Че за какво да ти се извинявам? — Войникът се обърна към малката тълпа, която вече се бе събрала около тях. — Тези дечурлига трябва да са полудели.

— Или ще се извиниш за езика, който приятелката ти държа в киното, или ще си понесеш последиците — каза Том.

— Хайде, Анджеа — каза войникът, — да идем да пием някъде бира.

Той понечи да тръгне, но Том го сграбчи за ръкава и силно го дръпна. Чу се шум от скъсан плат и един от шевовете по рамото се разпори.

Войникът се извърна да види нанесената вреда.

— Ах ти, мръсник такъв, скъса ми куртката.

— Казах ти, че никъде няма да отиваш — отвърна Том.

Той отстъпи малко назад с присвити в лактите ръце и разпери пръсти.

— Никой не може безнаказано да ми къса дрехите — каза войникът. — Няма значение кой е — и замахна.

Том се отдръпна така, че ударът се стовари върху лявото му рамо.

— О-о! — изпищя той, като се хвана с дясната ръка за рамото и се преви, сякаш го измъчваше ужасна болка.

— Видяхте ли? — обърна се Клод към зяпачите. — Видяхте ли как този човек удари приятеля ми?

— Ей, войниче — обади се един мъж с посивяла коса и мушама, — нямаш право да биеш такова малко момче.

— Съвсем леко го плеснах — оправда се войникът. — Заяжда се с мен цяла...

Том изведнъж се изправи и удари с юмрук войника в челюстта, но не прекалено силно, за да не го изплаши и той да се откаже да се бие.

Сега вече нищо не можеше да спре войника.

— Добре, малкия, ти сам си го изпроси. — Той се нахвърли върху Том.

Том отстъпи, а заедно с него отстъпи и тълпата.

— Направете им място — извика Клод с авторитетен глас. — Направете им място.

— Сидни — изпищя пронизително момичето, — ти ще го убиеш!

— Няма — отговори войникът, — само ще го напердаша малко. Да му е за урок.

Том се изви и с лявата си ръка нанесе къс удар по главата на войника, а с дясната го ръгна силно в корема. Войникът издаде продължителен хриплив звук, а Том отскочи назад.

— Това е възмутително — каза една жена. Такъв огромен и

жесток звяр. Някой трябва да се намеси.

— Не се тревожи — отговори мъжът й. — Той каза, че само ще го плесне няколко пъти.

Войникът замахна бавно и непохватно с дясната си ръка. Том се сниши и заби двата си юмрука в мекия му корем. Войникът почти се преви на две от болка, а Том стовари юмруците си от двете страни на лицето му. Войникът взе да плюе кръв и размаха вяло ръце, като се опитваше да се вкопчи в него. Том снизходително му позволи да го хване, но остави свободна дясната си ръка и го заудря в бъбреците. Войникът бавно се смъкна на едно коляно. Той погледна Том с очи, замъглени от кръвта, която се стичаше от разцепеното му чело. Анджела плачеше. Тълпата мълчеше. Том отстъпи назад. Даже не се беше задъхал. Само бузите му под нежния светъл мъх се бяха зачервили леко. Всичко това продължи не повече от тридесет секунди.

— За тази вечер, толкова, господа — каза Клод. Той бършеше потта от лицето си.

Том се измъкна с широки крачки от малкия кръг мъже и жени, които го гледаха. Те стояха притихнали, сякаш тази вечер бяха видели нещо неестествено и опасно, нещо, което биха искали да забравят.

Клод настигна Том на ъгъла.

— Чудесно, чудесно — каза Клод, — здравата се развихри тази вечер. И какви комбинации, божичко, какви комбинации!

Том се подсмиваше.

— „Сидни, ще го убиеш“ — каза той, имитирайки гласа на момичето.

Чувствуваше се прекрасно. Полупритвори очи и си припомни как юмрукът му забива медните копчета на униформата в плътта и костите.

— Добре беше — каза Том, — само че той не издържа достатъчно. Трябваше малко да го разиграя. Дрисльо такъв. Другия път трябва да изберем някой, който може да се бие.

— Боже — каза Клод, — истинско удоволствие ми достави. Да можех утре да му видя лицето на този приятел. Кога пак ще се биеш?

— Когато съм в настроение — сви рамене Том. — Лека нощ. — Не желаше Клод да се мотае повече е него.

Искаше да остане сам и да си припомни всеки момент от побоя. Клод беше свикнал да го отправят най-неочаквано и се отнасяше с уважение към тези промени в настроенията. Знаеше, че талантът се ползува с привилегии.

— Лека нощ — каза той. — Ще се видим утре.

Том махна с ръка и тръгна по широката улица — до дома му имаше много път. Налагаше се да бъдат внимателни, когато Том искаше да се бие, и да ходят в други райони на града. В квартала всички го познаваха твърде добре и го избягваха, когато усетеха, че е в опасно настроение.

Той крачеше бързо по тъмната улица към къщи, натам, откъдето се носеше миризмата на реката, и от време на време се завърташе с танцова стъпка около някоя улична лампа. Показва им какво може, показва им, И други неща ще им покаже. Ще видят ТЕ.

Когато сви зад последния ъгъл, видя сестра си Гретхен, която идваше към къщи от другия край на улицата. Тя бързаше с наведена глава и не го забеляза. Той сви в един вход на отсрещната страна и зачака. Не искаше да говори със сестра си. От осемгодишната му възраст тя не му беше казала нищо приятно. Проследи я с поглед как притича към вратата на хлебарницата и извади ключа си от чантата. Може би някой път ще тръгне след нея, за да разбере как прекарва вечерите си.

Гретхен отвори вратата и влезе. Том изчака, за да се увери, че тя се е качила в стаята си, пресече улицата и застана пред разнебитената от времето паянтова сива сграда. Неговият дом. В тази къща се беше родил. Появил се неочаквано рано и майка му не могла да стигне до болницата. Колко пъти е слушал тази история? Много важно, че се е родил у дома. Кралицата не е напуснала двореца. Принцът е видял за първи път светлина в кралската спалня. Къщата изглеждаше запусната, готова да бъде разрушена, Том се изплю. Загледа се в сградата, въодушевлението му се изпари. Както обикновено прозорецът на мазето, където баща му работеше, светеше. Лицето му се озлоби. Цял живот в едно мазе. Какво знаят те? — мислеше той. Нищо.

Отключи си тихо и се изкачи на третия етаж в стаята, където спеше с Рудолф. Стъпваше внимателно по скърцащите стълби. За него беше въпрос на чест да се движи безшумно. Кога влиза и кога излиза, е лично негова работа. Особено в нощ като тази. По ръкава на пуловера му имаше малко кръв и никак не му се искаше някой да го види и да се развика заради това.

Затвори тихо вратата зад гърба си и чу как равномерно диша заспалият Рудолф. Симпатичният, прилежен Рудолф, безукорният джентълмен, който мирише на паста за зъби, отличникът на класа, любимецът на всички, той никога не се връща у дома изцапан с кръв, ляга си навреме, за да може да каже на другата сутрин: „Добро утро, госпожо“ или за да не изпусне някоя задача по тригонометрия. Том се съблече в тъмното, като хвърли небрежно дрехите си на един стол. Не искаше да отговаря на въпросите на Рудолф. Рудолф не му беше съюзник. Не взимаше

неговата страна. Да прави каквото ще. Голяма работа!

Но когато легна в двойното легло, Рудолф се събуди.

— Къде беше? — попита той сънено.

— На кино.

— Хубав ли беше филмът?

— Отвратителен.

Двамата братя лежаха мълчаливо в тъмнината. Рудолф се отмести малко към края на леглото. Смяташе за унизително да спи с брат си на един креват. В стаята беше студено, защото през отворения прозорец нахлуваше вятърът от реката. Рудолф винаги отваряше широко прозореца през нощта. Изобщо спазваше всички правила. Спеше с пижама, а Том си лягаше по гащета. Поне два пъти седмично имаха спорове по този въпрос.

Рудолф подуши въздуха.

— Господи — каза той, — миришеш на див звяр. Какво си правил?

— Нищо отговори Том. — Не съм виновен, че мириша така. — Да не ми беше брат, мислеше той, щях да му извадя душицата от бой.

Ако имаше пари, щеше да отиде при Алис зад железопътната гара. Там срещу пет долара беше загубил девствеността си и оттогава беше посещавал заведението няколко пъти. Това стана през лятото. Работеше при изкопаването на един канал край реката и каза на баща си, че изкарва десет долара седмично по-малко, отколкото в същност получаваше. Флорънс, едра мургава жена от Вирджиния, го пусна два пъти за пет долара, защото той беше само на четиринадесет години и пълен новак. Такова нещо му трябваше сега, за да приключи вечерта както трябва. На Рудолф не бе казал нищо и за заведението на Алис. Рудолф сигурно е още девствен. Или сексът не го вълнува, или чака някоя кинозвезда, или е педераст. Един ден той, Том, ще каже всичко на Рудолф и ще гледа как се променя изразът на лицето му. Див звяр. Добре, щом си мислят, че е такъв, и той така ще се държи — като див звяр.

Затвори очи и се опита да си спомни как изглеждаше войникът, подпрял се на едното си коляно на тротоара, с обляно в кръв лице. Представи си всичко ясно, но вече не изпитваше удоволствие.

Побиха го тръпки. В стаята беше студено, но той не трепереше от студ.

тоалетната масичка, подпряно до стената. Тоалетката беше в същност стара кухненска маса, която тя купи, за два долара на старо и после боядиса в розово. Върху нея имаше няколко бурканчета с крем, една четка за коса със сребърна дръжка, подарена за осемнадесетия ѝ рожден ден, три малки шишенца с парфюм и един несесер за маникюр — всичко това беше грижливо подредено върху чиста кърпа за лице. Гретхен беше облякла стария си халат. Износената памучна материя затопляше приятно кожата ѝ и я караше да се чувствава както някога, когато, замръзнала от студ, се връщаше от училище в къщи и обличаше халата преди лягане. Тази вечер имаше нужда от спокойствие.

Изтри тоалетното мляко от лицето си с книжна кърпичка. Беше наследила бялата кожа и сините, преливащи във виолетово очи на майка си. От баща си беше взела правата черна коса. Майка и казваше, че Гретхен е красива, каквато е била тя на нейната възраст, и постоянно ѝ напомняше, че не бива да допуска хубостта ѝ да повехне, както бе направила тя. Употребяваше точно тази дума — повехне. Внушаваше ѝ, че щом се омъжи, жената веднага започва да вехне. От допира на мъжа. Не я поучаваше как да се държи с мъжете; беше сигурна в добродетелността на Гретхен (тази дума тя също употребяваше често), но използваше влиянието си и я караше да носи широки дрехи, които да не очертават фигурата ѝ. „Няма смисъл сама да си търсиш белята — казваше майка ѝ. — Тя рано или късно ще те намери. И старомодна да изглеждаш, неприятностите ти пак ще бъдат все същите.“

Веднъж майка ѝ призна, че е искала да стане монахиня. Това нейно младежко желание смути Гретхен, защото според нея то говореше за притъпена чувствителност. Монахините нямаха дъщери. Тя съществуваше на този свят — на деветнадесет години, седнала пред огледалото през една мартенска вечер в средата на двадесети век, — защото майка ѝ не бе изпълнила повелята на съдбата.

Гретхен си мислеше ядосано, че след това, което ѝ се бе случило тази вечер, и тя би се изкушила да отиде в манастир. Но поне да вярваше в бога.

Както обикновено след работа бе отишла във военната болница, която се намиреше в покрайнините на града и беше пълна с войници, които се възстановяваха от раните си, получени в Европа. Гретхен дежуреше доброволно пет вечери в седмицата — разнасяше книги, списания и понички, четеше

писма на ранените в очите войници и пишеше писма на онези, чиито ръце бяха пострадали. Работеше безплатно, но смяташе, че това е най-малкото, което може да направи. В същност дежурствата ѝ доставяха удоволствие. Войниците се държаха послушно и с благодарност, болките ги бяха направили почти като деца, тук нямаше и помен от похотливите подмятания и закачки, които трябваше да изтърпява цял ден в работата. Разбира се, много от сестрите и някои от доброволните болногледачки се промъкваха с лекарите или с по-леко ранените офицери, но Гретхен от самото начало бе дала да се разбере, че не е по тази част. На разположение имаше толкова много лесно достъпни жени, че никой от мъжете не проявяваше настойчивост. За да бъде още по-спокойна, тя си беше уредила да я прикрепят към препълнените с редници отделения, където беше почти невъзможно да остане насаме с някой войник повече от няколко секунди. С мъжете тя се държеше приятелски и непринудено, но не допускаше мисълта, че някой от тях може да я докосне. От време на време, на забави или когато се връщаше в къщи с нечия кола след танци, тя, разбира се, позволяваше на някои момчета да я целунат, но непохватните им опипвания ѝ бяха противни, безинтересни и смешни.

Нито един от съучениците ѝ не ѝ харесваше; презираше момичетата, които се превъзнасяха по футболни звезди или по момчета с коли. Всичко това ѝ се струваше голяма глупост. Единственият мъж, който привличаше вниманието ѝ, беше мистър Полак, учителят по английски, възрастен човек, може би петдесетгодишен, с разрошена посивяла коса, който говореше тихо и изискано и рецитираше в клас Шекспир. „Туй наше вечно «утре», «утре», «утре» пълзи от ден на ден с крачета ситни...“⁴ Представяше си, че е в обятията му, представяше си нежните му, тъжни милувки, но той беше женен, дъщерите му бяха на нейната възраст и никога не помнеше кой как се казва. А сънищата ѝ... Тя не искаше да помни сънищата си.

Беше сигурна, че ще ѝ се случи нещо изключително, само че то нямаше да стане тази година или в този град.

Докато обикаляше пациентите, облечена в широката, сива престилка, дадена ѝ от болницата, Гретхен се чувствуваше като грижлива майка, която върши нещо полезно — така се отплащаше поне малко на тези послушни, търпеливи, скромни млади хора, понесли толкова страдания в името на своята родина.

В отделенията повечето лампи бяха вече изгасени и всички пациенти трябваше да са в леглата си. Както обикновено Гретхен се отби при войника Толбът Хюс, който беше ранен в гърлото и не

можеше да говори. Той беше най-младият в отделението и към него Гретхен изпитваше най-голямо съчувствие, искаше ѝ се да вярва, че като го докосне с ръка и му се усмихне за лека нощ, момчето ще изкара по-леко дългите часове до утрото. После отиде да оправи общата стая, където мъжете четяха и пишеха писма, играеха на карти и на дама и слушаха плочи. Подреди грижливо на купчина списанията върху голямата маса, събра фигурите от една шахматна дъска и ги сложи в кутията им, хвърли две празни бутилки от кока-кола в кошчето.

Приятно ѝ бе да изпълнява тези дребни домакински задължения в края на вечерта, докато стотици млади мъже спяха в централната уютна сграда на болничния комплекс — млади мъже, спасили се от смъртта, изпълнили военния си дълг, дошли да се лекуват и да забравят страха и изпитанията, млади мъже, които с още един ден се бяха приближили до мира и до родния дом.

Откакто се помнеше, беше живяла в тясно и неудобно жилище и сега просторното помещение с приятни, бледозелени стени и удобни тапицирани кресла я караше да се чувства като домакиня в собствения си елегантен дом след добре прекарана вечер с гости. Привършвайки работата, тя си тананикаше и точно щеше да загаси лампата и да тръгне към съблекалнята да си свали престилката, когато един висок млад негър с пижама и тъмночервен болничен халат влезе с куцане.

— Добър вечер, мис Джордах — каза негърът.

Казваше се Арнълд. Беше отдавна в болницата и тя го познаваше доста добре. В сградата имаше само двама негри и Гретхен за първи път виждаше единия без другия. Тя винаги се стараеше да бъде особено внимателна с тях. Кракът на Арнълд беше раздробен от снаряд, който ударил камиона му във Франция. Беше ѝ казал, че е от Сейнт Луис, че има единадесет братя и сестри и че е завършил гимназия.

Беше чел много и носеше очила. Въпреки че сега четеше безразборно — комикси, списания, пиесите на Шекспир, каквото му попаднеше подръка, — Гретхен бе останала с впечатлението, че има солидни познания по литература. Той наистина изглеждаше отдаден на книгите — с очилата, които бе започнал да носи по време на службата, приличаше на самотен студент-отличник от някоя африканска държава. От време на време Гретхен му носеше книги — нейни или на Рудолф, а понякога взимаше и от градската библиотека. Арнълд ги изчиташе бързо и ги връщаше навреме, в добро състояние, без никога да си казва мнението за тях; Гретхен мислеше, че той не казва нищо от стеснение, защото не иска да се прави на интелектуалец пред

другите болни. Самата тя четеше много, но без да подбира, а през последните две години вкусът ѝ беше повлиян от католическия ентусиазъм на мистър Полак. Затова през последните месеци предлагаше на Арнълд такива различни по характер творби като „Тес от рода Д'Ърбървил“, стиховете на Една Сейнт Винсът Милей⁵ и Рупърт Брук⁶ и „От тази страна на рая“ от Скот Фицджералд.

Когато младежът влезе в стаята, тя се усмихна.

— Добър вечер, Арнълд — каза Гретхен. — Търсиш ли нещо?

— Не. Просто се разхождам. Нещо не МОГА да заспя. Видях, че тук свети, и си викам: ще вляза да видя нашата красива малка мис Джордах, за да мине по-бързо времето. — Той ѝ се усмихна и показа белите си, равни зъби. За разлика от другите пациенти, които ѝ казваха Гретхен, той винаги се обръщаше към нея с презимето ѝ. Говореше някак провинциално, сякаш когато бе емигрирало на Север, семейството му бе понесло със себе си и фермата от Алабама. Беше съвсем черен и много слаб — широкият халат просто висеше на него. Гретхен знаеше, че са му правили две или три операции, за да спасят крака му, и беше сигурна, че гънките около устата му са следи от преживяното страдание.

— Точно се канех да угасям лампата — каза Гретхен. Следващият автобус щеше да мине край болницата след петнадесет минути и тя не искаше да го изпусне.

Подпирайки се на здравия си крак, Арнълд подскочи и седна на масата. Намести се и залюля краката си.

— Нямате представа — каза той — какво удоволствие изпитва човек, като погледне надолу и види двата си крака. Вие си тръгвайте, мис Джордах, сигурно някой хубав младеж ви чака и никак не ми се иска той да се притеснява, че закъснявате.

— Никой не ме чака — отговори Гретхен, Почувствува се виновна, че е искала да изгони младежа от стаята само заради някакъв автобус. Ще вземе следващия. — Не бързам.

Той извади пакет цигари от джоба си и ѝ предложи. Тя поклати глава.

— Не, благодаря. Не пуша.

Той запали цигара със спокойни ръце и присви очи срещу дима. Движенията му бяха отмерени, и плавни. Беше ѝ разказал, че преди да го мобилизират, е играл футбол в гимназията в Сейнт Луис и въпреки нараняването у него все още можеше да се познае спортистът. Той потупа с ръка по масата.

— Защо не поседнете малко, мис Джордах? — предложи той. — Сигурно сте уморена — цяла вечер сте на крак и тичате нагоре-надолу заради нас.

— Няма значение — отговори Гретхен. — През деня работя седнала почти през цялото време. — Но въпреки това се намести на масата до него, за да покаже, че не бърза да си тръгне. Седяха един до друг, а краката им висяха отстрани на масата.

— Имате хубави крака — каза Арнълд.

Гретхен погледна удобните си кафяви обувки с ниски токове.

— Мисля, че не са лоши. — Тя също смяташе, че краката ѝ са хубави, стройни, не много дълги, с тънки глезени.

— В армията се научих да разбирам от крака — каза Арнълд. В думите му не прозвуча самосъжаление, говореше така, сякаш казваше на някой друг мъж: „В армията се научих да поправам радиоапарати“ или: „В армията се научих да разчитам карти.“ Липсата на самосъстрадание предизвика у Гретхен пристъп на жалост към младежа, който говореше тихо и се движеше бавно.

— Ще се оправиш — каза тя. — Сестрите говорят, че лекарите са направили чудеса с твоя крак.

— Да — изсмя се той. — Само че старият Арнълд едва ли ще може да отиде далеч оттук.

— На колко си години, Арнълд?

— На двадесет и две. А вие?

— На деветнадесет.

— Хубава възраст, а? — засмя се той.

— Сигурно. Само да не беше войната.

— О, аз не се оплаквам — каза Арнълд и дръпна от цигарата си. — Благодарение на войната се измъкнах — от Сейнт Луис. И станах мъж. — В гласа му прозвучаха подигравателни нотки. — Не съм вече онова загубено хлапе. Знам какъв е животът и кой излиза накрая победител. Видях интересни места, запознах се с интересни хора. Били ли сте в Корнуол, мис Джордах? Това е в Англия...

— Не.

— Джордах — повтори Арнълд. — Това име американско ли е?

— Не — отговори Гретхен. — Немско е. Баща ми е дошъл тук от Германия. И той е бил ранен в крака. През Първата световна война. Служил е в немската армия.

— Така е — засмя се Арнълд, — един отива, друг се връща. Баща ви може ли изобщо да тича? — попита той.

— Леко накуцва — отговори внимателно Гретхен. — Но не му пречи много.

— Да, Корнуол. — Арнълд се поклащаше леко напред-назад, както беше седнал на масата. Изглежда, разговорите за войни и за рани му бяха омръзнали. — Там има палми и старинни градчета, в сравнение с тях Сейнт Луис сякаш е построен онзи

ден. Големи, широки плажове. Да, да, Англия. Хората са много симпатични. Гостоприемни. Канят те в неделя на обед у дома си. Изненадах се. Винаги бях смятал, че англичаните са надути. Такова поне беше общото мнение на хората, сред които се движех като млад в Сейнт Луис.

Гретхен чувствуваше, че той леко ѝ се подиграва с тези иронични, безсмислени приказки.

— Хората трябва да се опознават — каза тя сковано, ядосана, че думите ѝ звучат превзето, но и някак смутена, объркана, принудена да отстъпва пред този тих, провлачен провинциален глас.

— Разбира се, че трябва — съгласи се Арнълд. — Разбира се. — Той се подпря на ръцете си и обърна лице към нея. — А вие какво ще ми разкажете за себе си, мис Джордах?

— За мене? — засмя се тя ненадейно и някак пресилено. — Нищо. Аз съм секретарка в един малък град, никъде не съм ходила и никога никъде няма да отида.

— Не съм съгласен с това, мис Джордах — каза Арнълд сериозно. — Съвсем не съм съгласен. Не познавам друго момиче, което да заслужава повече от вас да се издигне в живота. Вие се държите прекрасно и затова всички много ви харесват. Обзалагам се, че половината от момчетата тук веднага ще поискат да се оженят за вас, стига да ги окуражите малко.

— Не съм тръгнала да се омъжвам за никого — отговори Гретхен.

— Разбира се — кимна Арнълд сериозно. — Няма никакъв смисъл момиче като вас да бърза да се затрива така. И то при такъв голям избор. — Той загаси цигарата си в един пепелник на масата, посегна несъзнателно да извади нова цигара от джоба на халата си и забрави да я запали. — В Корнуол се запознах с една жена и прекарах с нея три месеца — каза той. — Най-красивото, най-веселото и нежно създание, за което един мъж може да мечтае. Тя беше омъжена, но това нямаше никакво значение. Мъжът ѝ беше в Африка някъде от 1939 година и тя сигурно не си спомняше как изглежда. Ходехме заедно по кръчми, а в неделя, когато ми даваха отпуска, тя ми готвеше обяд и след това се любехме като Адам и Ева в Райската градина.

Той се загледа замислено в белия таван на голямата празна стая.

— В Корнуол се почувствувах човек — каза той. — Да, в армията малкият Арнълд Симс от Сейнт Луис стана мъж. Тъжен беше денят, в който пристигнаха заповедите, че трябва да се сражаваме с врага. — Той замълча, сигурно си припомняше стария град край морето, палмите, веселата, любвеобилната

млада жена със забравения в Африка съпруг.

Гретхен седеше безмълвна. Смущаваше се винаги, когато някой заговореше за любов. Не се смущаваше от факта, че е девствена, тъй като това беше съзнателно направен избор от нейна страна, а от собствената си свенливост, от неспособността си да приема секса просто и естествено, поне в разговор, както правеха толкова много от съученичките ѝ в гимназията. Опитвайки се да бъде честна пред себе си, тя признаваше, че това нейно чувство до голяма степен се дължи на майка ѝ и на баща ѝ — между тяхната спалня и нейната стая имаше само едно тясно коридорче. В пет часа сутринта тя чуваше тропането на баща си, който се изкачваше бавно и тежко по стълбите, след това плътния му глас, дрезгав от изпитото през нощта уиски, после припрения ропот на майка си и шума от борба; на сутринта майка ѝ гледаше непроницаемо като мъченица.

А тази вечер, в спящата болница, в първия разговор за интимни неща, който водеше насаме с мъж, тя стана свидетел, против волята си, на едно действие, по-точно на спомена и същината на това действие, което се опитваше да изтласка от съзнанието си. Адам и Ева в Райската градина. Двете тела, едното бяло, другото черно. Помъчи се да не мисли за това, но не можеше. И в откровенията на младежа имаше нещо многозначително, обмислено — това не бяха носталгичните, среднощни спомени на един войник, завърнал се от война — мелодичният, плавен шепот следваше определена посока, имаше точен прицел. И Гретхен по някакъв начин разбра, че прицелът е самата тя, затова ѝ се прииска да се скрие.

— Написах ѝ писмо, след като ме раниха — продължи Арнълд, — но не получих отговор. Може би мъжът ѝ се е върнал. Оттогава не съм докосвал жена. Раниха ме в самото начало и до днес съм все в болница. За първи път излязох миналата събота. С Били ни пуснаха следобеда в отпуск. — Били беше другият негър в отделението. — Но двама негри тук няма какво да правят. Това не е Корнуол, казвам ви. — Той се засмя. — Даже в близките околности не живеят негри. Представете ли си да ме изпратят в болницата на единствения град в Съединените щати, в който няма никакви негри. Купихме си няколко бири и се качихме на автобуса, който отива към речното пристанище, защото чухме, че там живее едно негърско семейство. Оказа се, че е някакъв старец от Южна Каролина, останал сам-самичък в една стара къща до реката — цялото му семейство отдавна заминало някъде и го забравило. Почерпихме го малко бира, взехме да го лъжем колко смели сме били във войната и му казахме, че следващия отпуск ще отидем пак, за да ловим риба. Как не — ще ловим риба!

— Сигурна съм — каза Гретхен, поглеждайки часовника си, — че когато напуснеш болницата и се върнеш у дома, ще си намериш някое красиво момиче и пак ще бъдеш щастлив. — Гласът ѝ звучеше едновременно фалшиво и нервно и тя се срамуваше от себе си, но знаеше, че трябва да се махне от тази стая. — Ужасно късно стана, Арнълд... — Понечи да скочи от масата, но той я хвана за ръката — здраво, но не грубо.

— Не е чак толкова късно, мис Джордах — каза Арнълд. — Да ви призная, отдавна чаках случай да поговоря с вас насаме.

— Трябва да хвана автобуса, Арнълд, аз...

— С Уилсън си говорихме за вас. — Арнълд не пускаше ръката ѝ, — И решихме, като ни пуснат в отпуска следващия път — това ще бъде тази събота, да ви поканим да прекарате деня с нас.

— Много мило от ваша страна — каза Гретхен. Тя се мъчеше да говори спокойно. — Но аз съм страшно заета в съботните дни.

— Преценихме, че няма да е удобно, ако ви видят в компанията на двама негри — продължи Арнълд с, равен глас, нито заплашително, нито подканващо, — тъй като във вашия град не са свикнали на такива неща, а и ние сме само редници...

— Това наистина няма нищо общо...

— Ще вземете автобуса за речното пристанище в дванадесет и тридесет — продължи Арнълд, сякаш тя не го беше прекъснала, — Ние ще отидем по-рано и ще дадем на стареца пет долара да си купи бутилка уиски и да отиде на кино, а през това време ще приготвим един славен обяд за нас тримата в неговата къща. Ще свиете наляво веднага от автобусната спирка и ще повървите около петстотин метра покрай реката — единствената къща там е неговата, кацнала красиво на брега, наоколо няма кой да се навърта и да вдига шум, ще си бъдем само ние тримата, чудесно ще изкараме.

— Тръгвам си, Арнълд — каза Гретхен високо. Срамуваше се да извика за помощ, но искаше да покаже на Арнълд, че е готова да го направи.

— Ще хапнем хубаво, ще пийнем на спокойствие — каза Арнълд шепнешком, с усмивка, без да пуска ръката ѝ. — Толкова време не сме правили такива неща, мис Джордах.

— Ей сега ще извикам — каза Гретхен и усети, че думите трудно излизат от устата ѝ. Как е възможно — да бъде толкова учтив, дружелюбен и в следващия миг... Тя се презираше за това, че изобщо не познава човешкия род!

— С Уилсън имаме много високо мнение за вас, мис Джордах. Откакто ви видях за първи път, не мога да мисля за никой друг. Уилсън разправя, че и с него е същото...

— И двамата сте полудели. Ако кажа на полковника... — Гретхен искаше да измъкне ръката си, но ако някой случайно влезеше и ги видеше как се дърпат, щеше да ѝ бъде неприятно да дава обяснения.

— Както ви казах, имаме много високо мнение за вас — продължи Арнълд — и сме готови да си платим. С Уилсън сме спестили доста пари в казармата, а тук в болницата на мен много ми върви на зарове. Слушайте внимателно, мис Джордах. Имаме общо осемстотин долара и ако искате, те могат да бъдат ваши. Само срещу един следобед на реката... — Той пусна ръката ѝ, неочаквано скочи от масата и стъпвайки на здравия си крак, си тръгна, куцукайки; под разветия тъмночервен халат едрото му тяло изглеждаше тромаво. На вратата се обърна. — Не е нужно да ни отговорите веднага, мис Джордах — каза учтиво той. — Помислете си. До събота има още два дни. Ние ще бъдем на речното пристанище от единадесет часа сутринта. Елате веднага след като си свършите работата, мис Джордах. Ще ви чакаме. — И излезе с куцане от стаята, като държеше тялото си съвсем изправено, без да се подпира о стената.

За момент Гретхен остана неподвижна. Единственият звук, който чуваше, беше бръмченето на някаква машина долу в мазето — не си спомняше да го бе чувала преди. Докосна ръката си под лакътя, там, където Арнълд я беше държал. Стана от масата и угаси лампата, така че ако някой влезеше, да не може да види лицето ѝ в този момент. Облегна се на стената и закри устата си с ръце. След това отиде бързо в съблекалнята, преоблече се, излезе тичешком от болницата и се втурна към автобусната спирка.

Седеше пред тоалетката и избърсваше тоалетното мляко от бледата си кожа е нежни венички под подпухналите ѝ очи. На масичката стояха бурканчета и шишенца с козметичните марки на „Улуърт“⁷ — „Хейзъл Бишоп“, „Коти“. ЛЮБЕХМЕ СЕ КАТО АДАМ И ЕВА В РАЙСКАТА ГРАДИНА.

Не бива да мисли за това, не бива да мисли за тава. Ще се обади утре на полковника и ще помоли да я преместят в друга сграда. Не може да се върне пак ТАМ.

Стана и съблече халата си и за момент остана гола сред меката светлина, която хвърляше лампата на тоалетката. В огледалото стегнатите ѝ кръгли гърди изглеждаха много бели, а зърната ѝ непослушно стърчаха. Под тях се очертаваше заплашителният, тъмен триъгълник, открояващ се опасно сред белотата на високите ѝ бедра. Какво мога да направя, какво мога да направя?

Тя облече нощницата си, угаси лампата и се мушна в

студеното легло. Молеше се тази нощ баща ѝ да не предявява исканията си към майка ѝ. Това вече нямаше да може да изтърпи.

На всеки половин час има автобус, който върви нагоре покрай реката към Олбъни. В събота той ще бъде пълен с войници отпуск. Цели батальони млади мъже. Тя си представяше как си купува билет на автогарата, представяше си как седи до прозореца и гледа сивата река в далечината, представяше си как слиза на спирката за речното пристанище, как стои сама пред бензиностанцията; под обувките си с високи токове усещаше грапавия чакълест път, усещаше и парфюма, който, разбира се, щеше да сложи, видя паянтовата, небоядисана дървена къща на брега на реката и двамата тъмнокожи мъже с чаши в ръце, мълчаливо чакащи като опитни палачи, пратеници на съдбата, неподвижни, самоуверени, сложили в джобовете си парите, които тя щеше да получи за позора си, те я чакаха, сигурни, че тя ще отиде, наблюдаваха я как отива и им се предоставя от любопитство и сладостратие, подготвена за това, което ще правят заедно.

Тя измъкна възглавницата си изпод главата, сложи я между краката си и силно я стисна.

Майката стои в спалнята до прозореца с дантелени завеси, загледана в мръсния заден двор на хлебарницата. В него има две тънки високи дървета, между които е закована една дъска; на нея е провисена голяма протрита кожена торба с цилиндрична форма, натъпкана с пясък, подобна на тежките чували, с които тренират професионалните боксьори. В тъмния ограден двор чувалът прилича на обесен човек. По-рано в задните дворове по тяхната улица имаше цветя, а по дърветата се връзваха люлки. Всеки следобед мъжът ѝ надява чифт ръкавици с вълнена подплата, излиза на двора и в продължение на двадесет минути удря торбата. Той се нахвърля срещу нея с дива, устремна ярост, сякаш се бори за живота си. Понякога, когато Руди я замества за кратко в магазина, за да може тя да си почине, и случайно го вижда, изпитва чувството, че той не удря по някаква безжизнена кожена торба о пясък, а по нея.

Тя стои на прозореца, облечена в измърсения по яката и маншетите зелен сатенен халат. Пуши цигара и пепелта се сипе по халата, без тя да забелязва това. Някога беше най-спретнатото и най-изрядно момиче, свежо като цвете в кристална ваза. Беше отгледана в приют за сираци и сестрите приучваха строго възпитаниците си към чистота. Но сега е една повлекана с отпуснато тяло, небрежна към косата, лицето и дрехите си. Сестрите я учеха да почита религията и църковните церемонии, а тя почти двадесет години не бе стъпвала в църква. Когато се роди първото ѝ дете, дъщеря ѝ Гретхен, тя уреди със свещеника да я кръсти, но мъжът ѝ отказа да застане до купела и ѝ забрани от този момент нататък да подарява на църквата даже и цент. А беше закърмен с католическа религия.

Три некръстени, невярващи деца и един мъж-богохулник, ненавиждащ църквата. Това е нейният тежък кръст, който трябва да носи.

Тя не знаеше кои са родителите ѝ. Приютът в Бъфало беше за нея и майка, и баща. Там ѝ дадоха и презиме — Пийз. Може би така се е казвала майка ѝ. Мислено тя винаги се наричаше Мери Пийз, а не Мери Джордах или мисис Аксел Джордах. Когато напусни приюта, игуменката и каза, че майка ѝ може би е била ирландка, но никой не знаеше със сигурност. Игуменката я беше предупредила да внимава, защото в жилите ѝ тече кръвта на пропадналата ѝ майка, и да не се поддава на сблазни. Тогава беше на шестнадесет години — румено, нежно момиче със златисторуса коса. Когато дъщеря ѝ се роди, поиска да я кръсти

Колийн в чест на ирландския си произход. Но мъжът ѝ не обичаше ирландците и настоя бебето да се казва Гретхен. Каза, че в Хамбург познавал една проститутка на име Гретхен. От сватбата им беше изминала само една година, но той вече я мразеше.

Запозна се с него в ресторанта на брега на езерото Бъфало, където работеше като келнерка. Настаниха я там от приюта. Собственици на ресторанта бяха едни възрастни съпрузи от немски произход, на име Мюлер; от приюта я изпратиха при тях, защото те бяха добри хора, ходеха на църква и позволиха на Мери да спи в свободната стая над тяхното жилище. Мюлерови се отнасяха добре към нея, покровителствуваха я и никой от клиентите не се осмеляваше да се държи неприлично с младото момиче в ресторанта, Пускаха я три пъти седмично да посещава вечерното училище, за да продължи образованието си, та да не бъде принудена цял живот да остане келнерка в ресторант.

Аксел Джордах беше едър, мълчалив млад човек, който накуцваше с единия крак; емигрирал от Германия з началото на двадесетте години, той работеше като моряк на корабите, които пренасяха стоки по езерото. През зимата, когато езерото замръзваше, Джордах идваше понякога да помага на мистър Мюлер в кухнята като готвач и пекар. Говореше слабо английски и посещаваше често ресторанта на Мюлер, за да поприказва с някой на родния език. Когато след раняването му в Първата световна война се оказал негоден за военна служба, направили го готвач във франкфуртската болница.

И заради това, че по време на предишната война един младеж, след като излязъл от болницата, се почувствувал напълно отчужден и тръпнал да търси щастието си в друга страна, тя стоеше тази вечер в мизерната стая над хлебарницата в бедняшкия квартал, където ден след ден по дванадесет часа бе жертвувала младостта си, красотата си, надеждите си, И краят на този живот не се виждаше.

В началото той се беше държал с нея изключително учтиво. Не си позволяваше дори да я хване за ръката и когато идваше в Бъфало между две пътувания, я придружаваше до вечерното училище, а после я чакаше да я изпрати до дома. Помоли я да го поправа, когато прави грешки на английски. А тя се гордееше със своя английски. Като я чуваха как говори, хората мислеха, че е от Бостън, и тя приемаше това като голям комплимент. Сестра Катерин, на която тя се възхищаваше най-много от всички учителки в приюта, беше от Бостън и говореше ясно и отчетливо с речника на образована жена. „Да говориш небрежно, английски — казваше сестра Катерин, — е все едно да живееш като сакат. Едно момиче може да постигне всичко, за което

мечтае, ако умее да се изразява като истинска дама.“ Сестра Катерин беше нейният идеал и когато Мери напусна приюта, тя ѝ подари една книга за националните герои на Ирландия. „На Мери Пийз, най-надеждната ми ученичка“, беше написано на първата страница с енергичен, отвесен почерк. Мери подражаваше и в почерка си на сестра Катерин. Всичко, на което я беше научила сестра Катерин, я караше да вярва, че баща ѝ, който и да е той, е бил джентълмен.

С помощта на Мери Пийз, която го учеше да говори със звънливия бостънски акцент на сестра Катерин, Аксел Джордах се научи много бързо да говори правилен английски. Още преди да се оженят, английският му стана толкова добър, че хората оставаха учудени, когато им казваше, че е роден в Германия. Беше безспорно интелигентен човек, но използваше интелигентността си, за да я измъчва, да измъчва себе си, да измъчва всички наоколо.

Преди да ѝ предложи да се оженят, не я целуна нито веднъж. Тя беше тогава на деветнадесет години, на колкото бе сега дъщеря ѝ Гретхен, беше девствена. Той продължаваше да е все така внимателен, винаги чист и добре избърснат и всеки път, като се връщаше от пътуване, ѝ носеше дребни подаръчета — бонбони, цветя.

Познаваха се от две години, когато ѝ предложи да се оженят, Каза, че не е посмял да говори с нея по-рано, защото се страхувал, че тя ще му откаже, тъй като е чужденец и при това куц. Колко ли ѝ се е присмивал тогава, като е видял как очите ѝ се пълнят със сълзи заради неговата скромност и неувереност. Беше лукав като дявола и цял живот кроеше планове.

Тя каза, че ще приеме предложението, но с известни условия. Може би си мислеше дори, че го обича. Беше хубав мъж, с черна като на индианец коса, със слабо лице с волеви израз и със светлокафяви очи, които винаги я гледаха благо и грижовно. Докосваше я с такава измамлива нежност, сякаш беше от порцелан. Когато му каза, че е родена извънбрачно (точно така се изрази), той отговори, че вече знае за това от Мюлерови и че то е без всякакво значение, дори по-добре, че няма никакви роднини, защото едва ли щели да го одобрят. Самият той бил скъсал със семейството си. Баща му бил убит на руския фронт в 1915 година, а майка му се омъжила повторно една година по-късно и се преместила от Берлин в Кьолн. Имал по-малък брат, когото не обичал; той се оженил за една богата американка от немски произход, която след войната отишла в Берлин да види роднините си. Сега братът живеел в Охайо, но Аксел не поддържал никаква връзка с него. Очевидно той беше така

самотен, както и тя.

Условията ѝ бяха категорични. Той трябваше да се откаже от моряшката си служба. Тя не искаше мъжът ѝ да е повечето време далеч от къщи и да е най-обикновен общ работник. Второ, не желаше да живеят в Бъфало, където всички знаеха, че е незаконнородена и е израснала в приют и където на всеки ъгъл щеше да среща хора, които беше обслужвала като келнерка. И, трето, трябваше да се венчаят в църква.

Джордах се съгласи с всичко. Подлецът му с подлец! Той имаше малко спестени пари и чрез мистър Мюлер се свърза с един човек, който продаваше хлебарница в Порт Филип. Тя го накара да си купи сламена шапка, когато тръгна за Порт Филип да уреди сделката. Не биваше да ходи с всекидневния си памучен каскет — проява на лош европейски вкус. Трябваше да прилича на почтен американски бизнесмен.

Две седмици преди сватбата той я заведе да види магазина, в който щеше да прекара живота си, и жилището над него, където щеше да зачене три деца. Беше слънчев майски ден, магазинът беше прясно боядисан, с голяма зелена тента, която пазеше от слънцето красиво подредените сладкиши и кифли зад стъклената витрина. На чистата, светла улица имаше и други малки магазинчета — една железария, магазин за платове и аптека на ъгъла. Имаше даже и шапкарска магазин — на витрината му бяха изложени на стойки шапки, украсени с изкуствени цветя. Улицата изпълняваше ролята на търговски център на тихия жилищен квартал, който стигаше до реката. Големи, удобни къщи със зелени поляни пред тях. По реката се носеха платноходки, а докато седяха на една пейка под дърветата и гледаха лятносинята водна шир, мина едно бяло увеселително корабче, което идваше от Ню Йорк, Оркестърът на палубата свиреше валс. Те разбира се, никога не танцуваха заради неговия недъг.

Ах, какви планове кроеше тя през този слънчев майски ден край озвучената от валсове река. Щом се настанят, ще нареди масички, ще обзаведе магазина, ще окачи завеси, ще сложи свещи, ще сервира горещ шоколад ѝ чай, а след време ще купи съседния магазин (когато го видя през този първи ден, той беше празен) и ще открие малък ресторант, но не като на Мюлерови, за работници, а за търговски пътници и за по-заможни хора от града. Представяше си мъжа си с тъмен костюм и папионка как води клиентите до масите, виждаше келнерките с колосани муселинени престилчици да излизат забързани от кухнята с тежки табли, виждаше се как седи зад касата и докато приема парите, се усмихва и казва: „Надявам се, че обядът ви е харесал“, а когато работният ден приключи, сядат с приятели на чашка кафе

с кейк.

Откъде можеше да знае, че този район ще западне; че хората, с които иска да се сприятели, ще я смятат за човек с по-ниско обществено положение, а тя ще си мисли същото за онези, които искат да се сприятелият с нея; че съседната сграда ще бъде разрушена и до хлебарницата ще се появи голям, шумен гараж; че шапкарският магазин ще изчезне; че къщите с прозорци към реката ще се превърнат в мизерни апартаменти или че ще ги съборят, за да се отвори място за сергии за вехтории и железарски работилници?

Нямаше никакви малки масички за горещ шоколад и сладкиши, никакви свещи и завеси, никакви келнерки, тя беше съвсем сама, по дванадесет часа на ден стоеше на крак, и зиме и лете, и продаваше хляб на изцапани с машинно масло техници, на раздърпани домакини и на мърляви деца, чиито родители-пияници се биеха по улицата в събота вечер.

Мъките ѝ започнаха от първата брачна нощ. Във второкласния хотел на Ниагарския водопад (близо до Бъфало). Всички крехки надежди на срамежливото, румено, нежно девойче, снимано усмихнато само осем часа преди това в бяла булчинска рокля до сериозния, хубав младоженец, се стопиха в изцапаното с кръв, скърцащо хотелско легло. Прикована безпомощно под огромното, неуморимо до безумие, мургаво, осеяно с белези мъжко тяло, тя разбра, че е осъдена на доживотен затвор.

В края на първата седмица от медения месец тя написа писмо, че ще се самоубие. След това го скъса. Тази постъпка щеше да се повтаря в бъдеще много пъти.

През деня се държаха като останалите новобрачни двойки. Той беше все така внимателен, държеше я за лакътя, когато пресичаха улицата, купуваше ѝ евтини украшения и я водеше на театър (последната седмица, през която той прояви някаква щедрост към нея; много скоро тя разбра, че се е омъжила за фанатизиран скъперник). Водеше я в сладкарници, където ѝ поръчваше огромни сладоледи с плодове (тя обичаше да яде сладко като дете), и докато изгребваше с лъжичката препълнената купичка, той ѝ се усмихваше като любим вуйчо, който глези племенницата си. Водеше я на разходка с корабче по реката до водопада и я държеше нежно за ръка, когато се разхождаха под слънцето на северното лято. Никога не говореха за нощите. Когато след вечеря затвореха вратата зад гърба си, в телата им сякаш се вселяваха две различни и независими една от друга души. Нямаха думи, с които да обсъдят нелепата борба, която водеха. Възпитавана от сестрите да съблюдава строго морала, тя се бе научила да подтиква чувствата си и да спазва

сляпо благоприличието. Той пък се бе учил от проститутки и може би смяташе, че всички достойни за брак жени лежат вцепенени от страх в брачното легло. Или може би смяташе, че това се отнася до американките.

Накрая естествено, месеци по-късно, като разбра, че нейното няма съпротивление е предназначено, той се разяри. Това го подтикна към още по-голяма агресивност. Не тръгна с други жени. Дори не поглеждаше друга жена. Тази, която искаше да завладее, спеше в леглото му. Нейното нещастие беше, че той копнееше само за нейното тяло и то му беше на разположение. Цели двадесет години я обсаждаше безнадеждно и с омраза, като предводител на голяма армия, който по чудо не може да превземе малката, паянтова къщурка в края на града.

Когато разбра, че е бременна, тя плака.

Но те не се скараха по този въпрос. Караха се за пари. Тя откри, че е способна да изрита остри и хапливи думи. Започна да се бори за всеки цент. Трябваше месеци наред да води мъчителни пазарлъци с него, за да получи десет долара за чифт нови обувки или да купи прилична рокля на Гретхен за училище. Свидеше му се даже хлябът, който тя ядеше. Тя никога не знаеше колко пари има мъжът ѝ в банката. Той пестеше като обезумяла катерица, която сякаш чака да настъпи нова ледникова ера. В Германия пред очите му беше разорен цял народ и той знаеше, че същото може да се случи и в Америка.

Преживял поражение, той знаеше, че няма неприкосновени континенти.

Боята на стените в магазина се лющеше, но трябваше да минат години, за да купи пет кутии бяла боя и да ги пребоядиса. Когато преуспяващият му брат, собственик на гараж, им дойде на гости от Охайо и срещу няколко хиляди долара заем от банката му предложи дял в новото автомобилно представителство; което се готвеше да открие, Аксел го изхвърли от дома си като крадец и мошеник. Брат му имаше топчеста фигура и весел нрав. Всяко лято прекарваше две седмици в Саратога, а няколко пъти в годината ходеше на театър в Ню Йорк с дебелия си, приказлива жена. Носеше хубав вълнен костюм и миришеше приятно на бръснарски одеколон. Ако Аксел бе пожелал да вземе пари назаем като брат си, щяха да живеят прилично цял живот, нямаше да робуват повече в хлебарницата, щяха да се измъкнат от този квартал, който се беше превърнал в бордей. Но мъжът ѝ не искаше да изтегли и цент от банката, нито да се подпише под някоя разписка, а само следеше с мрачен поглед всеки долар,

който минаваше през ръцете му.

Когато Гретхен завърши гимназия, изобщо не стана и дума да постъпи в колеж, макар че и тя като брат си Рудолф беше отличничка на класа; Трябваше веднага да тръгне на работа и всеки петък да дава половината от заплата на баща си. В университета моми: четата пропадали, ставали проститутки. Бащата беше категоричен. Майката знаеше, че Гретхен ще се омъжи млада, за първия срещнат, който ѝ направи предложение, за да избяга от баща си. И още един живот ще се погуби в тази безкрайна верига.

Само към Рудолф мъжът ѝ проявяваше щедрост. Рудолф беше надеждата на семейството — хубав, с добри обноски, учтив, приветлив, любимец на учителите. Единствен той от семейството целуваше майка си, когато излизаше сутрин и се връщаше вечер. И тя, и съпругът ѝ виждаха в своя по-голям син изкупление за неуспехите си. Рудолф беше музикален и свиреше на тромпет в училищния оркестър. В края на миналата учебна година Аксел му купи тромпет — лъскав, златист инструмент. Единственият подарък, който Аксел беше направил на някой от тях. Всичко друго, получено от него, беше резултат на жестоки разпавии. Когато Рудолф се упражняваше да свири, гръмките триумфални звуци кънтяха странно в занемареното мрачно жилище. Рудолф свиреше в клуба, когато имаше танцова забава, и Аксел му даде тридесет и пет долара, за да си купи смокинг — нечувано разхищение. Освен това разреши на Рудолф да задържа за себе си спечелените пари. „Спестявай ги — каза той. — Ще ти потрябват, когато отидеш в колежа.“ От самото начало стана ясно, че Рудолф ще учи в колеж. Все едно по какъв начин.

Тя се чувства виновна заради Рудолф, Цялата ѝ любов е насочена към него. Няма сили да обича никой друг освен своя син-избраник. Когато може, го докосва, отива в стаята му, след като е заспал, и го целува по челото, пере и глади дрехите му даже когато ѝ се вие свят от умора, за да могат всички по всяко време да видят колко е спретнат и чист. Щом спечели някое състезание, изрязва съобщенията от училищния вестник и събира грижливо свидетелствата с успеха му в един албум, който държи на тоалетката си до романа „Отнесени от вихъра“.

По-малкият ѝ син Томас и дъщеря ѝ са като квартиранти в дома. Само Рудолф е от нейната плът и кръв. В него тя вижда образа на своя въображаем баща.

На Томас не възлага никакви надежди. Безразсъден, потаен, ироничен. Хулиган, скандалджия, винаги има неприятности в училище, държи се нагло, подигравателно, прави каквото си иска, с нищо не се съобразява, влиза и излиза от къщи по някакво свое

тайно разписание, не се бои от никакво наказание. Някъде, в някакъв календар, е отбелязан позорът на Том — с кървавочервено, като зловещ празник. И нищо не може да се направи. Тя не го обича и не може да му протегне ръка.

И така, майката с подутите си крака стои до прозореца, заобиколена от семейството си в спящата къща. Измъчвана от безсъние, небрежна към външността си, преуморена, болнава, обезформена, тя избягва да се погледне в огледалото, пише писма, че ще сложи край на живота си, на четиридесет и две години е, а косата ѝ вече е посивяла и халатът ѝ е посипан с пепел от цигари.

В далечината се чува свирката на влак, тракащите му вагони са претъпкани с войници, отправили се към далечни пристанища, към грохота на оръдията. Слава богу, че Рудолф няма още седемнадесет години. Не би могла да преживее, ако го вземат войник.

Тя запалва последна цигара, сваля халата си ѝ ляга в леглото с цигара, увиснала небрежно на долната ѝ устна. Лежи и пуши. Ще поспи няколко часа. Но знае, че ще се събуди, щом чуе как мъжът ѝ се качва тежко по стълбите, вонящ на пот и на уиски след нощния труд.

Часовникът в канцеларията показваше дванадесет без пет. Гретхен продължаваше да пише на машина. Тъй като беше събота, другите момичета бяха привършили вече работа и се гримираха, преди да си тръгнат. Две от тях, Луела Девлин и Пат Хаусер, я поканиха да излязат заедно да ядат пица, но тя не беше в настроение да слуша празните им приказки този следобед. В гимназията имаше три добри приятелки Бърта Сорел, Сю Джаксън и Фелисити Търнър. Те бяха най-умните момичета в училище и четирите образуваха малка, недостъпна, изолирана група. Да бяха сега и трите в града или поне една от тях. Но те бяха от богати семейства и отидоха в колежи, а тя не намеря никой, който да ги замести в живота ѝ.

Гретхен щеше да е доволна, ако можеше да преписва още, за да има извинение да седи цял следобед на бюрото си, но тъй като бе стигнала до последните точки от товарителницата, която мистър Хъчинс ѝ беше оставил, нямаше как да си удължава повече работата.

Две вечери не беше ходила в болницата. Обади се то телефона и каза, че е болна, а след работа си отиваше право в къщи; не излизаше никъде. Беше твърде развълнувана, за да чете, затова пререди целия си гардероб, захвана се да пере блузи, които бяха идеал но чисти, да глади рокли, които нямаха нито една гънка, да мие косата си и да си измисля прически, да си прави маникюр, даже настоя да направи и на Руди, макар че само преди една седмица беше оправила ноктите му.

В петък не можа да заспи и късно вечерта се упути към мазето, където работеше баща ѝ. Когато слизаше по стълбите, той я погледна изненадано, но не каза нищо дори след като тя седна на един стол я взе да мами котката: „Пис, пис, мацо.“ Котката отстъпи назад. Тя знаеше, че хората са ѝ врагове.

— Татко — каза Гретхен, — искам да поговоря с теб.

Джордах мълчеше.

— Доникъде няма да стигна с тази моя работа — продължи Гретхен. — Никога няма да ми повишат заплатата, а и няма къде другаде да отида. Като свърши войната, ще започнат съкращенията и ако не ме уволнят, пак ще бъде добре.

— Войната не е свършила — отговори Джордах. — Има още достатъчно глупаци, които чакат да бъдат избити.

— Мисля си, че трябва да отида в Ню Йорк и да си потърся работа там. Вече съм квалифицирана секретарка, а по вестниците чета обяви за най-различни служби е двойно по-големи заплати от моята.

— Говорила ли си с майка си за това? — Джордах започна да оформя тестото на кифлички с бързи, леки движения на едната си ръка като вълшебник.

— Не — отвърна Гретхен. — Тя не се чувства добре и не исках да я тревожа.

— В тази къща всички са много деликатни — каза Джордах. — Да му домилее на човек.

— Татко, бъди сериозен — помоли го Гретхен.

— Не — каза Джордах.

— Защо?

— Защото казах не. Внимавай, че ще изцапаш с брашно тази бална рокля.

— Татко, ще мога да прашам у дома много повече пари...

— Не — повтори Джордах. — Като станеш на двадесет и една години, можеш да вървиш, където си искаш. Но сега не си още на двадесет и една, а на деветнадесет. Още две години ще трябва да изтърпиш гостоприемството на бащиния си дом. Стискай зъби и търпи. — Той издърпа тапата на бутилката, отпи голяма глътка уиски и съзнателно грубо избърса устата си с опакото на ръката, изцапвайки лицето си с брашно.

— Трябва да се махна от този град — каза Гретхен.

— Има и по-лоши градове от нашия — отговори Джордах. — Ще приказваме за това след две години.

Часовникът показваше дванадесет часа и пет минути. Тя сложи грижливо преписаните страници в чекмеджето на бюрото си. Всички чиновници си бяха отишли. Затвори машината, отиде в тоалетната и се огледа в огледалото. Лицето ѝ пламтеше. Наплиска челото си със студена вода, после извади от чантата си шишенце с парфюм и се напарфюмира зад ушите.

Излезе от сградата през главния вход, над който имаше голяма табела: „Завод за тухли и керемиди Бойлан“. Заводът и табелата, изписана с претенциозни букви, сякаш рекламираше нещо прекрасно и приятно, съществуваша от 1890 година.

Огледа се да види дали Руди случайно не я чака. Понякога той идваше пред завода и заедно си отиваха в къщи. От цялото семейство единствено с него се разбираше. Ако Руди беше дошъл, щяха да отидат да хапнат някъде, а след това може би щяха да си позволят да видят и някой филм. Но изведнъж си спомни, че Руди бе отишъл с училищния отбор на състезание по бягане в един съседен град.

Усети се, че върви към автобусната спирка. Пристъпваше бавно и спираше често да гледа по витрините. Няма да се качи на автобуса, разбира се. През деня нощните фантазии отлитяха надалеч. Макар че би било много освежаващо да се повози покрай

реката, да слезе, някъде и да подиша малко чист въздух. Времето се беше оправило и пролетта вече настъпваше. Въздухът беше топъл и високо в синьото небе се носеха малки бели облачета.

Сутринта, преди да излезе от къщи, каза на майка си, че следобед ще отиде в болницата за да навакса пропуснатите вечери. Не знаеше защо изведнъж измисли тази история. Рядко лъжеше родителите си. Просто не ѝ се налагаше. Но казвайки, че трябва да дежури в болницата, тя се освобождаваше от задължението да стои в хлебарницата и да помага на майка си да се справи със следобедната съботна навалица. Мисълта да прекара часове наред в задушния магазин ѝ се струваше отвратителна в този слънчев ден.

На пресечката преди автобусната спирка видя брат си Томас. Той играеше на „каляска“ пред една дрогерия с група момчета с хулигански вид. Една нейна колежка, която била в сряда вечерта в кино „Казино“, ѝ разказа, че го видяла да се бие. „Ама брат ти направо е страшен — каза тя. — Толкова е малък, а е такъв побойник. Добре, че в нашето семейство нямаме такова момче.“

Гретхен каза на Том, че знае за боя. И друг път беше чувала за подобни истории. „Отвратителен си“ — скара му се тя. Той само се ухили, доволен от себе си.

Ако Том я беше видял, тя щеше да се върне. Нямаше да посмее да се качи на автобуса пред очите му. Но той не я видя. Беше изцяло зает да хвърля монети в една цепнатина на тротоара.

Тя влезе в автогарата. Погледна часовника. Един без двадесет и пет. Автобусът сигурно е тръгнал преди пет минути и тя, разбира се, няма да се мотае тук близо половин час, за да чака следващия. Но той беше закъснял и още стоеше на спирката. Тя отиде на гишето.

— Един билет до Речното пристанище — каза Гретхен.

Качи се на автобуса и седна отпред близо до шофьора. Вътре имаше много войници, но тъй като беше още рано, не бяха успели да се напият и не ѝ подсвиркваха.

Автобусът потегли. От друсането ѝ се приспа и тя се унесе с отворени очи. Пред погледа ѝ пробягваха дървета, току-що напъпили, и къщи, от време на време се виждаше реката; мярнаха ѝ се и лица на хора. Всичко изглеждаше чисто, красиво и нереално. Войниците зад гърба ѝ запяха „Тялото и душата ми“ и младите им гласове се сляха в песента. Сред пеещите имаше едно момче от Вирджиния и неговият привлечен южняшки глас правеше песента още по-тъжна. Нищо нямаше да ѝ се случи. Никой не знаеше къде е. Нищо не зависеше от нея, не можеше да избира, не искаше да избира, просто седеше отпусната сред изпълнените с копнеж гласове на войниците.

Автобусът спря.

— Речното пристанище, мис — извика шофьорът.

— Благодаря — каза тя и внимателно слезе на шосето. Автобусът потегли. През прозорците войниците ѝ изпратиха въздушни целувки. Тя се усмихна на младежите и им върна целувките. Нямаше вече да ги види. Не я познаваха, тя също не ги познаваше и те не можеха да отгатнат целта на пътуването ѝ. Песента им заглъхваше, те заминаваха на север.

Застана край празното шосе в притихналия под слънцето съботен следобед. Видя една бензиностанция и един магазин. Влезе в магазина и поиска от продавача — белокос старец с чиста, синя, избеляла риза кока-кола. Хареса ѝ цветът на ризата. Ще си купи такава рокля — хубава, чиста, от бледа памучна материя, и ще я облича в летните вечери.

Излезе от магазина и седна отпред на една пейка да си изпие колата. Тя беше ледена и сладка, щипеше гърлото и тръпчивият вкус пареше устните ѝ. Пиеше бавно. Не бързаше. Видя чакълестия път, който се отделяше от главното шосе към реката. Над него пробягваше сянката на малко облаче, като тичащо животно. Наоколо цареше тишина. Дървената пейка, на която седеше, беше топла. Не минаваха никакви коли. Тя изпи колата и остави шишето под пейката. Чуваше как часовникът на ръката ѝ тиктака. Облегна се назад, за да напече лицето си на слънцето.

Няма да отиде в къщата край реката, разбира се. Нека храната изстине, нека виното остане неизпито, нека нейните ухажори чакат напразно. Те не подозират, че тяхната дама е наблизко, започнала тази игра само за да ги дразни. Искаше ѝ се да се засмее, но не посмя да наруши мъртвата тишина.

А колко приятно би било, ако продължи играта още малко. Ако стигне до средата на чакълестия път между редиците млади брези, изправени като бели моливи в сянката на гората. Ако стигне до средата и после се върне в безмълвен смях. Или още по-добре, ако се промъкне в гората, сред сенките, като индианска девойка, стъпваща безшумно по чорапи върху миналогодишни те листа, ако стигне до реката и там, скрита зад дърветата, наблюдава като разузнавач — пратеник на всички девизи, как двамата мъже кроят похотливите си планове, как седят на верандата и чакат. И после се измъкне, колосаната ѝ рокля ще се удрия в дърветата, по нея ще залепват бодли, но тя ще бъде спасена, след като е била на ръба на опасността, и ще чувства своята сила.

Тя стана, прекоси шосето и се канеше да навлезе в зашумената чакълеста пътека, когато чу, че от юг бързо приближава кола. Обърна се и спря, сякаш чакаше автобуса за

Порт Филип. Не искаше някой да я види как се шумгува в гората. Нали най-важното е всичко да остане в тайна.

Колата фучеше по отсрещната страна на шосето. След малко намали скоростта и спря точно срещу нея; Тя не се обърна, а продължи да гледа натам, откъдето трябваше да се появи автобусът, макар да знаеше, че той ще пристигне чак след половин час.

— Здравейте, мис Джордах. — Един мъжки глас я назова по име.

Тя обърна глава и усети, че бузите ѝ пламнаха. Глупаво беше да се изчервява. Имаше пълно право да стои на шосето. Никой не знаеше за двамата войници негри, които я чакаха с обяда, напитките и осемстотинте долара. В първия миг тя не позна мъжа, който я беше поздравил, седнал зад волана на един открит буик, модел 1939 година. Той ѝ се усмихваше, подпрял облечената си с ръкавица ръка на прозореца на колата. После се сети кой е. Мистър Бойлан. Беше го виждала веднъж или два пъти в завода, който носеше неговото име. Той рядко се появяваше там; беше строен, рус, загорял, гладко избръснат мъж с гъсти руси вежди и силно лъснати обувки.

— Добър ден, мистър Бойлан — каза тя, без да се помръдне. Не искаше да се приближава към него, за да не забележи, че се е изчервила.

— Какво, за бога, търсите чак тук? — Гласът му прозвуча покровителствено. Говореше така, сякаш се забавляваше от това неочаквано откритие — едно красиво момиче на високи токове само край гората.

— Такъв прекрасен ден е. — Тя почти заекваше. — Аз често си правя малки екскурзии, когато съм свободна следобед.

— Съвсем сама? — попита недоверчиво той.

— Обичам природата — отговори тя неубедително. Сигурно му изглеждам пълна глупачка, помисли си Гретхен. Видя как той се усмихна, като погледна обувките ѝ с високи токове. — Качих се на автобуса ей така, изведнъж — продължи да измисля тя без всякаква надежда. — Сега го чакам да се върна в града. — Чу зад себе си някакво шумолене и се обърна ужасена, сигурна, че са двамата войници, изгубили търпение и дошли да видят дали е пристигнала. Оказа се една катерица, която претича по чакълестия път.

— Какво има? — попита Бойлан, озадачен от нервните ѝ движения.

— Помислих, че е змия. — Ох, всичко се провали, каза си тя.

— Доста сте страхлива за любител на природата — каза Бойлан сериозно.

— Само от змии се боя — отговори тя.

Това беше най-глупавият разговор, който бе водила някога в живота си.

Бойлан погледна часовника си.

— Знаете ли, има още доста време, докато дойде автобусът — каза той.

— Няма значение — отвърна тя, усмихвайки се широко, сякаш любимото ѝ занимание в събота следобед беше да чака автобуси на края на света. — Тук е толкова хубаво и спокойно.

— Може ли да ви задам един сериозен въпрос? — попита той.

Ето започва, помисли си тя. Сега ще поиска да разбере кого чакам. И взе да прехвърля наум най-приемливия отговор. Чака брат си, една приятелка, една сестра от болницата. Мисълта ѝ беше толкова заета, че не схвана какво я пита, макар че чу думите му.

— Извинявайте, не ви разбрах — каза тя.

— Попитах ви дали сте обядвали, мис Джордах.

— Аз не съм гладна, наистина... Аз...

— Елате — махна ѝ той с ръка. — Каня ви на обяд. Ненавиждам да обядвам сам.

Послушно, като малко дете, изпълняващо заповедите на възрастните, тя пресече шосето зад буика; той се пресегна да отвори вратата и тя се качи в колата. Единственият човек, който употребяваше думата „ненавиждам“ в обикновен разговор, беше майка ѝ. Наследство от сестра Катерин, старата учителка.

— Много мило от ваша страна, мистър Бойлан — промълви тя.

— В събота обикновено ми върви — каза той и запали мотора.

Тя нямаше представа какво иска да каже с това. Ако не ѝ беше шеф в известен смисъл и при това толкова стар — най-малко четиридесет, четиридесет и петгодишен, — щеше да съумее да му откаже по някакъв начин. Сега съжаляваше за рискованата екскурзия из гората, която вече никога нямаше да се състои, за непристойната и неосъществена надежда двамата войника да я зърнат отнякъде и да почнат да я преследват... Куци индиански воители, тръгнали на лов. Осемстотин долара ще им струва това забавление.

— Чували ли сте за „Селската странноприемница“? — попита Бойлан, подкарвайки колата.

— Чувала съм — отговори тя. Знаеше, че това е малко заведение, построено на една скала над реката на около двадесет и пет километра оттук, за което се говореше, че е много скъпо.

— Там не е лошо — каза Бойлан. — Човек може да изпие

бутилка хубаво вино.

Повече не разговаряха, тъй като той караше много бързо, а вятърът свистеше в откритата кола, развяваше косата ѝ и я караше да присвива очи. През войната скоростта беше ограничена до шестдесет километра в час, за да се пести бензин, но, разбира се, човек като мистър Бойлан нямаше защо да се тревожи за такива неща като бензин.

От време на време Бойлан я поглеждаше и леко се усмихваше. Тя чувствуваше, че усмивката му е иронична — той естествено е разбрал, че го лъже още щом я е видял съвсем сама толкова далеч от града да чака като глупачка някакъв автобус, който ще пристигне чак след половин час. Той се протегна, отвори жабката, извади оттам чифт тъмни авиаторски очила и ѝ ги подаде. „За вашите красиви сини очи“ — каза той, надвиквайки вятъра. Тя сложи очилата и се почувствува много елегантна, като киноартистка.

Някога, когато пътуването между Ню Йорк и околностите му ставало с дилижанси, „Селската странноприемница“ била пощенска станция, където сменяли конете. Сега сградата беше боядисана в червено с бели первази, а на поляната отпред стоеше на подпори голямо колело от стар фургон. То изразяваше убеждението на собственика на заведението, че американците обичат, докато обядват, обстановката да им напомня за миналото. Сякаш се намираха на стотици километри или на стотици години от Порт Филип.

Гретхен приреса косата си, използвайки огледалцето на колата. Чувствуваше се неловко и усещаше, че Бойлан я наблюдава.

— Най-прекрасното нещо, което един мъж може да види в живота си — каза той, — е как едно красиво момиче, вдигнало ръце, реши косата си. Сигурно затова толкова много художници са рисували такива картини.

Тя не беше свикнала да ѝ говорят по този начин — нито съучениците ѝ, нито младежите, които се мотаеха около бюрото ѝ в службата, приказваха така и тя не знаеше дали това ѝ харесва, или не. Струваше ѝ се, че е намеса в личния ѝ живот. Молеше се само да не се изчервява повече този ден. Понечи да си сложи малко червило, но той протегна ръка и я спря.

— Недейте — каза Бойлан авторитетно. — Имате достатъчно. Повече, отколкото трябва. Елате. — Той скочи от колата изненадващо пъргаво за човек на неговата възраст, заобиколи и ѝ отвори вратата.

Какви маниери, помисли си тя машинално. И тръгна след него към входа на ресторанта — под дърветата бяха паркирани пет-шест други коли. Кафявите му обувки (всъщност те не бяха обувки, а ботуши за езда, както разбра по-късно) силно лъщяха. Бойлан носеше спортно сако от туид, сиви панталони от каша, а около врата си под меката вълнена риза имаше шалче вместо вратовръзка. Той е като излязъл от списание, мислеше си тя, просто не е истински. Какво търся аз с него?

Застанала до Бойлая, тя се чувствуваше старомодна и размъкната в морскосинята си рокля с къси ръкави, която толкова грижливо беше избрала сутринта. Сигурно той вече съжаляваше за' поканата си. Но Бойлан отвори вратата пред нея я я докосна леко по лакътя, за да ѝ покаже накъде е барът.

В бара, обзаведен като пивница от осемнадесети век, целият облицован в тъмен дъб, с оловни чаши и чинии по стените, имаше две други двойки. Двете жени бяха младички, облечени с велурени поли и тесни, прилепнали по тялото пуловери, и говореха кресливо и самоуверено. Като ги огледа, Гретхен си даде сметка колко едър бюст има и се прегърби, за да го прикрие малко. Двойките седяха на ниска масичка в единия ъгъл на помещението; Бойлан я поведе към бара и ѝ помогна да седне на солидния висок дървен стол.

— Ето тук — каза той тихо. — По-надалеч от онези дами. Можем да минем и без тяхното чуруликане.

Негър в колосано бяло сако дойде да вземе поръчката им.

— Добър ден, мистър Бойлан — каза негърът тържествено. — Какво ще желаете, сър?

— Ах, Бърнард, вие ми задавате въпроса, на който философите се мъчат да отговорят откакто съществува светът — каза Бойлан.

Как се превзема, каза си Гретхен и малко се изненада, че може да си мисли така за човек като мистър Бойлан.

Негърът се усмихна почтително. Беше така изряден и безукорно чист, сякаш се готвеше да прави хирургическа операция. Гретхен го изгледа крадешком. Тук наблизко има двама твои събратя, помисли си тя, които няма да могат да обслужат никого днес.

— Мила моя — обърна се Бойлан към нея, — какво ще пиете?

— Все едно. Каквото кажете. — Изпитанията се увеличаваха. Откъде да знае какво да пие? Никога не беше пила нещо по-силно от кока-кола. Очакваше с ужас да донесат менюто. Положително щеше да е на френски. А тя беше учила испански и латински в училище. Латински!

— Впрочем, нали сте навършили осемнадесет години? —

попита Бойлан.

— О, да — отговори тя и се изчерви. Що за глупост да се изчервява точно в този момент. Добре, че в бара беше тъмно.

— Никак не ми се ще да отговарям пред съда за развращаване на малолетни — усмихна се той. Имаше хубави, поддържани зъби. На Гретхен ѝ беше трудно да разбере защо един човек с такава външност, с такива зъби, толкова елегантно облечен и при това толкова богат, може някога да обядва сам.

— Бърнард, нека да опитаме нещо сладко. За младата дама. Едно от твоите несравними „дайкири“.

— Благодаря, сър — каза Бърнард.

„Несравними“ — помисли си тя. Кой използва такива думи? Чувството, че не му подхожда по възраст, че е зле облечена и зле гримирана, я настройваше критично.

Гретхен наблюдаваше как Бърнард изстискава облите лимони, слага лед и разклаща напитката с ловките си черни ръце с розови длани и безукорно поддържани нокти. АДАМ И ЕВА В РАЙСКАТА ГРАДИНА. Ако мистър Бойлан имаше и най-малката представа... нямаше да приказва така добронамерено за разврат.

Пенливото питие беше много вкусно и тя го изпи като лимонада. Бойлан я наблюдаваше малко театрално, с вдигнати вежди, как изпразва чашата.

— Бърнард, същото още веднъж, моля — каза той.

Двете двойки отидоха да обядват и те останаха сами в бара, докато Бърнард приготвяше второто питие. Сега тя се чувствуваше по-свободно. Денят ѝ се струваше знаменателен. Не знаеше защо точно тази дума ѝ дойде наум, но денят наистина ѝ изглеждаше такъв — ЗНАМЕНАТЕЛЕН. Отсега нататък щеше често да седи в тъмни барове и многобройни възрастни мъже, странно облечени, щяха да я черпят с вкусни напитки.

Бърнард постави питието пред нея.

— Може ли да ви дам един съвет, малка моя? — каза Бойлан. — На ваше място бих пил това по-бавно. Все пак в него има ром.

— Разбира се — каза тя е достойнство. — Просто бях ожадняла от дългото стоене на слънце.

— Разбира се, малка моя — каза той.

„Малка моя.“ За първи път някой я наричаше така. Харесваше ѝ това обръщение, изречено с толкова спокоен, ненатраплив глас. Тя пиеше изискано на малки глътки студеното питие. То беше хубаво като първото. А може би и по-хубаво. Усещаше, че повече няма да се изчервява този ден.

Бойлан поиска листата с менюто. Щяха да поръчат обяд в бара, докато си допиваха питието. Оберкелнерът пристигна с два

големи картонени листа и като се поклони леко, каза:

— Радвам се, че пак ви виждам, мистър Бойлан. — Всички се радваха, че виждат мистър Бойлан с излъсканите му обувки.

— Да поръчам ли аз? — попита я Бойлан.

Гретхен знаеше от филмите, че кавалерите често поръчват на дамите си в ресторант, но едно беше да гледаш такава сцена на екрана, а друго да участвуваш сама в нея.

— Да, моля — каза тя.

Точно като по роман, помисли си Гретхен победоносно. Божичко, колко е хубаво това питие.

Мистър Бойлан и оберкелнерът обсъдиха кратко, но сериозно какво да бъде менюто. Оберкелнерът се оттегли с обещанието, че ще ги извика, когато, масата им бъде готова. Мистър Бойлан извади една златна табакера и ѝ предложи цигара. Тя поклати глава.

— Не пушите ли?

— Не, — Тя знаеше, че като не иска да запали, доказва, че мястото ѝ не е в това заведение и че не знае как да се държи при подобна ситуация, но на два или три пъти беше опитвала да запуши и така се разкашля, че чак очите ѝ се зачервиха; оттогава се отказа да прави повече опити. Освен това майка ѝ пушеше денонощно, а Гретхен не искаше по нищо да прилича на майка си.

— Правилно — каза Бойлан и запали цигарата си със златна запалка, която извади от джоба си, а после остави на бара до табакерата с монограм. — Аз не харесвам момичета, които пушат. Пушенето им отнема аромата на младостта.

Само се превзема, помисли си тя. Но сега това не я дразнеше. Той искаше да ѝ направи приятно впечатление. Тя изведнъж усети уханието на парфюма, който си беше сложила в тоалетната на кантората. Разтревожи се, че може би ще му се стори евтин.

— Да ви призная — каза тя, — изненадах се, че знаете името ми.

— Защо?

— Ами защото ми се струва, че съм ви виждала само един-два пъти в завода, и никога не се отбивате в кантората.

— Аз съм ви виждал — каза той. — И се чудех какво ли може едно момиче като вас да прави на такова скучно място, каквото е заводът за тухли за керемиди „Бойлан“.

— Не е чак толкова ужасно — възрази Гретхен.

— Не е ли? Радвам се, че така смятате. Останал съм с впечатлението, че никой от подчинените ми не може да понася завода. Затова реших да не престоявам в него повече от петнадесет минути месечно. Този завод ме подтиска.

Оберкелнерът се появи.

— Готово, сър.

— Оставете си чашата, малка моя — каза Бойлан, като ѝ помогна да стане от стола. — Бърнард ще я донесе.

Те последваха оберкелнера в салона. Осем или десет от масите бяха заети. Един полковник в компанията на млади офицери. Други двойки в спортни костюми. Полираните маси в псевдоколониален стил бяха отрупани с цветя и кристални чаши. Тук няма човек, който да получава по-малко от десет хиляди долара годишно, помисли си тя.

Докато вървяха след келнера към една малка маса до прозореца с изглед към реката, разговорът в салона замря. Тя усети, че младите офицери я гледат. Оправи косата си. Знаеше какви мисли се въртят в главите им. Жалко, че мистър Бойлан не е по-млад.

Оберкелнерът отмести стола ѝ, тя седна и сложи скромно на коленете си меката салфетка за хранене. Бърнард донесе на една табла недопитите им чаши с дайкири и ги постави на масата.

— Благодаря, сър — каза той и се отдалечи.

Оберкелнерът се появи отново с бутилка френско червено вино, а друг келнер поднесе първото ястие. В „Селската странноприемница“ не липсваше работна ръка. Оберкелнерът отля тържествено малко от виното в една огромна дълбока чаша. Бойлан го помириша, опита го, вдигна глава към тавана и примижа, преди да преглътне. После кимна на оберкелнера.

— Много добре, Лорънс — каза той.

— Благодаря, сър — отговори оберкелнерът. С тези благодарности, помисли си Гретхен, сметката ще бъде ужасяваща.

Оберкелнерът наля вино в нейната чаша, после наля и на Бойлан. Бойлан вдигна чашата си и двамата отпиха от виното. То имаше странен тръпчив вкус и беше топло. Гретхен разбра, че постепенно ще се научи да харесва този вкус.

— Надявам се, че обичате сърцевина на палма — каза Бойлан. — Аз свикнах да ям това ядене в Ямайка. Беше преди войната, разбира се.

— Прекрасно е. — На Гретхен ѝ се стори съвършено безвкусно, но ѝ хареса мисълта, че цяла внушителна палма е отсечена само за да ѝ сервират някакъв малък деликатес.

— Като свърши войната — продължи той, подбирайки хапките си, — ще отида да живея там. В Ямайка. По цяла година ще лежа на белия пясък и ще се пека на слънцето. Когато американските войници се върнат в родината си, тук ще стане невъзможно да се живее. В света на, героите едва ли ще има място за Тиодор Бойлан — каза той подигравателно. — Трябва да

ми дойдете там на гости.

— Непременно — отговори тя. — Ще прехвъркна с моята заплата от завода за тухли и керемиди „Бойлан“.

Той се засмя.

— Голямата гордост на моето семейство — каза той — е, че от 1887 година плащаме малко на работниците си.

— Семейство? — каза тя. Доколкото знаеше, той беше единственият представител на фамилията Бойлан. На всички беше известно, че живее сам в имението извън града, в голямата къща, заобиколена с каменна ограда. Имаше, разбира се, прислуга.

— Ние сме като една империя — каза той. — Славата ни се носи от Атлантическия до Тихия океан, от покрития с борови гори щат Мейн до наситената с дъх на портокали Калифорния. Освен циментовия завод и завода за тухли и керемиди в Порт Филип има корабостроителници на Бойлан, петролни компании на Бойлан, заводи за тежко машиностроене на Бойлан — нашир и дълж из нашата велика страна; начело на всяко предприятие стои по един Бойлан — брат, вуйчо или братовчед, който доставя военни материали на любимото ни отечество и трупач печалби за себе си. Има даже един генерал-майор Бойлан, който в името на отечеството нанася ловки удари на Службата по снабдяването във Вашингтон. Семейство ли? Само да замирише във въздуха на пари, веднага отнякъде ще дотърчи някой Бойлан.

Тя не беше свикнала човек да говори така пренебрежително за собственото си семейство; смяташе, че роднините трябва да се уважават. На лицето ѝ явно се изписа разочарование.

— Шокирах ви, нали? — каза Бойлан със същата присмехулна усмивка.

— Съвсем не — отговори тя. Мислеше за своето семейство. — Само в семейството може да се разбере доколко хората заслужават да се обичат един друг.

— О, аз не съм чак толкова лош — каза Бойлан. — Моите роднини притежават в излишество една добродетел, която безрезервно ценя.

— Коя е тя?

— Те са богати. Те са мно-о-о-го, мно-о-о-го богати — засмя се той.

— Но все пак — каза тя, надявайки се, че той не е толкова лош, колкото се представя, а иска само да направи впечатление по време на обяда на едно празноглаво момиче, — все пак вие работите. Бойланови са направили много за нашия град...

— Разбира се — отговори той. — Изсмукали са всичката му кръв. И естествено хранят сантиментални чувства към него. Порт

Филип е най-незначителното владение на империята, заради което един истински, стопроцентов, предприемчив Бойлан не си струва да си губи времето, но въпреки това те не се отказват от него. Най-нищожната издънка на рода и ваш покорен слуга е упълномощен да живее в скромния провинциален дом, за да може поне веднъж или два пъти в месеца с присъствието си да поддържа живи мита и авторитета на фамилията. Изпълнявам задълженията си с нужното уважение и чакам с нетърпение да замлъкнат оръдията, за да замина за Ямайка.

Той мрази не само семейството си, мислеше тя, мрази себе си.

Живите му, светли очи забелязаха мигновената промяна в изражението ѝ.

— Не съм ви симпатичен — каза той.

— Не е вярно — отговори тя. — Просто сте различен от всички, които познавам.

— В положителен или в отрицателен смисъл?

— Не знам — каза тя.

Той кимна високомерно:

— В такъв случай ще изчакам да ми отговорите. Пийте, защото носят другата бутилка.

Неусетно бяха изпили цялата бутилка вино, а не им бяха сервирали още основното ядене. Оберкелнерът донесе чисти чаши и церемонията по опитването се повтори. Лицето и шията ѝ бяха поруменели от виното. Разговорът в салона бе станал някак неясен и долиташе до ушите ѝ като неспирния, успокояващ ритъм на далечни плискащи се вълни. Изведнъж тя се почувствува съвсем удобно в скъпия, стар ресторант и се засмя високо.

— Защо се смеете? — попита Бойлан подозрително.

— Защото съм тук — отговори тя, — а можех да бъда на толкова други места.

— Трябва да пиете по-често — каза той. — Виното ви се отразява добре. — Той се пресегна и я потупа по ръката. Тя усети сухите му, силни пръсти върху кожата си. — Вие сте красива, малка моя, красива, красива.

— И аз така мисля — каза тя.

Сега беше негов ред да се засмее.

— Особено днес — добави тя.

Когато келнерът донесе кафето, тя беше пияна. Никога преди не се беше напивала и затова не знаеше, че е пияна. Усещаше само, че всички цветове са по-ярки, че реката е кобалтовосиня, че слънцето, залязващо зад далечните скали на запад, е като

ослепително злато. Вкусът в устата ѝ напомняше за лято, а мъжът срещу нея не беше нито непознат, нито неин шеф, а най-добрият ѝ, близък приятел — с красиво загоряло лице, нежен и подкупващо внимателен, той докосваше от време на време приятно ръката ѝ със сухите си пръсти, а смехът му показваше, че оценява нейното остроумие. Тя можеше да му каже всичко, тайните ѝ бяха негови.

Разказа му смешни истории от болницата — за войника, ударен в окоето с бутилка от вино, която една ентусиазирана францужойка хвърлила по него за добре дошъл; след това го наградиха с „Пурпурно сърце“, защото от удара, който получил, изпълнявайки бойните си задължения, започнал да вижда всичко двойно. Разказа му за сестрата и за младия офицер) които всяка вечер се любели в една линейка и веднъж, когато извикали някъде линейката, ги откарали чисто голи чак до Пофкипси.

Докато говореше, тя се убеждаваше, че е изключителна и интересна личност, която води пълноценен живот, изпъстрен със събития. Разказа му как е играла Розалинда от „Както ви се харесва“ в последния клас на гимназията. Режисьорът, мистър Полак, който бил гледал десетки Розалинди на Бродуей и на други места, ѝ казал, че ще извърши престъпление, ако не използва таланта си. Предишната година бе играла и Порция, а известно време мечтаела да направи блестяща адвокатска кариера. Смяташе, че днешните жени трябва да се занимават с такива неща, а не да се ограничават с бракове и деца.

А сега ще каже на Теди (когато поднесоха десерта, той беше вече Теди) нещо, което не е споделяла с никого. — когато войната свърши, ще отиде в Ню Йорк и ще стане актриса. Рецитира му един монолог от „Както ви се харесва“ с игрив глас и леко преплитащ се език от двете дайкири, от виното и от двете чаши ликьор бенедиктин.

— „Хайде, ухажвайте ме, увъртайте се около мене — каза тя, — сега съм в празнично настроение и склонна на отстъпки. Какво бихте ми казали, ако бях вашата истинска-истинска Розалинда?“⁸

Като свърши, Теди ѝ целуна ръка, а тя прие поздравлението благосклонно, доволна, че е избрала такъв подходящ за флирт закачлив цитат.

Въодушевена от неотслабващото внимание на кавалера си, тя се чувствуваше в стихията си, блестяща, неудържима. Разкопча двете горни копчета на роклята си. Нека се видят прелестите ѝ. Освен това в ресторанта беше топло. Можеше да говори за неща, за които не е прието да се споменава, да изрече думи, които беше виждала само надраскани по стените от невъзпитани момчета. Да

се освободиш от всякакви задръжки — това бе привилегия на аристократите.

— Изобщо не им обръщам внимание — отговаряше тя на Бойлан, който я питаше за мъжете в службата ѝ. — Увъртат се като кученца. Провинциални донжуани. Заведат те на кино, почерпят те сладолед, а после те натискат на задната седалка в някоя кола и те мачкат като тесто. Сумтят като ранено животно и се опитват да вкарат езика си в устата ти. Не е за мене тази работа. Аз имам други неща наум. Като опитат веднъж, разбират, че нищо няма да излезе. Аз не бързам! — Тя изведнъж стана. — Благодаря за прекрасния обяд. Трябва да отида до тоалетната. — Досега не беше казвала на никой мъж, че трябва да отиде до тоалетната. Понякога, на кино или на забави, едва издържаше, но изобщо не споменаваеше, че трябва да отиде в тоалетната.

Теди се изправи.

— В коридора, първата врата вляво. — Теди знаеше всичко, беше осведомен по всички въпроси.

Тя се понесе през салона, изненадана, че е празен. Вървеше бавно и усещаше, че светлите, наблюдателни очи на Теди следят всяка нейна стъпка. Имаше хубава стойка. Знаеше това. Талията ѝ беше тънка, ханшът — закръглен, краката дълги, стройни и стегнати. Съзнаваше всичко това и вървеше бавно, за да може Теди да го разбере и запомни завинаги.

В тоалетната се погледна в огледалото и изтри последните остатъци от червило. „Имам широка, красива уста — каза тя на отражението си. — Колко глупава съм била да се червя като стара жена.“

Излезе от тоалетната. Теди я чакаше на входа на бара. Беше платил сметката и си слагаше лявата ръкавица. Когато Гретхен се приближи до него, той я изгледа замислено.

— Ще ти купя една червена рокля — каза той. — Яркочервена, за да подчертава прекрасния цвят на лицето ти и буйната ти черна коса. Когато влезеш някъде, мъжете ще падат на колене.

Тя се засмя — нейният цвят беше червеният. Точно така трябва да говори един мъж.

Хвана го подръка и се запътиха към колата.

Той вдигна гюрука, защото беше захладнало; караше бавно на юг, дясната му ръка, оставена предвидливо без ръкавица, лежеше на седалката върху нейната. Всички прозорци на колата бяха затворени и вътре беше уютно. Усещаше се сладникавият аромат на изпития от тях алкохол, примесен с миризмата на кожа.

— А сега ми кажи — какво в същност правеше на Речното пристанище? — попита я той.

Тя се изсмя.

— Този смях не е невинен — каза Бойлан.

— Причината за отиването ми там не беше невинна — отговори тя.

Известно време той продължи да кара мълчаливо. Пътят беше пуст, дълги ивици сенки и бледа слънчева светлина се редуваха по ограденото с дървета шосе.

— Аз чакам — каза Теди.

Защо не? — помисли си тя. В този благословен следобед всичко можеше да се каже. Двамата не трябва да премълчават нищо. Те са се издигнали над дребнавата лицемерна скромност. Започна да говори, отначало колебливо, после се отпусна, особено когато взе да обяснява какво се бе случило в болницата.

Описа двамата негри — самотни и сакати, единствените чернокожи в отделението, — разказа как Арнълд се държал винаги много сдържано и възпитано и никога не я е наричал с първото ѝ име, както правели другите войници, как четял книгите, които му давала, и изглеждал толкова интелигентен и тъжен, заради раната си и любимата му в Корнуол, която не му писала. След това разказа как една вечер, когато всички спели, той я сварил сама и как разговорът им завършил с предложението на двамата негри и за осемстотинте долара.

— Ако бяха бели, щях да се оплача на полковника — каза тя, — но сега...

Теди, хванал волана, кимна разбиращо, но не каза нищо, а само подкара по-бързо колата по широкото шосе.

— Оттогава не съм ходила в болницата — продължи тя. — Просто не мога. Помолих баща ми да ме пусне в Ню Йорк. Не можех да се примиря, че ще остана в същия град с този човек, който ми каза такива неща. Но баща ми... С него наглава не може да се излезе. А и аз естествено не можех да му кажа истината. Той щеше да отиде в болницата и с голи ръце да убие и двамата. А тази сутрин... просто се оказах в автобуса. Нямах намерение да отивам в онази къща, но исках да разбера дали те са там, дали наистина има мъже, които постъпват така. След като слязох от автобуса, зачаках на шосето. Купих си една кола, пекох се на слънцето... после... Може би щях да повървя малко по пътя. Може би щях да стигна до къщата. Просто да видя. Знаех, че съм в безопасност. Даже и да ме видеха, можех лесно да избягам. Те едва вървят с куците си крака...

Колата намали ход. Докато говореше, тя гледаше обувките му под таблото на колата. Сега вдигна очи и разбра къде се намират. Бензиностанцията. Магазинът. Не се виждаше жива душа.

Колата спря в началото на чакълестия път, който водеше към

реката.

— Това беше една игра — каза тя, — глупава, жестока, момическа игра.

— Лъжеш — каза Бойлан.

— Какво? — попита объркано тя. В колата беше ужасно горещо и задушно.

— Ти ме чу малка моя — отговори Бойлан. — Лъжеш. Не е било никаква игра. Ти си щяла да отидеш там и да легнеш с тях.

— Теди — каза тя, задъхвайки се, — моля те... отвори прозореца. Не мога да дишам.

Бойлан се пресегна и отвори вратата от нейната страна.

— Хайде — каза той. — Тръгвай, малка моя. Те са още там. Приятно прекарване. Сигурен съм, че ще преживееш нещо, за което ще си спомняш цял живот.

— Моля те, Теди... — Чувствуваше се много замаяна, гласът му ту заглъхваше в ушите ѝ, ту отново закънтяваше.

— Не се тревожи за връщането у дома — каза Бойлан. — Аз ще те чакам. Нямам какво да правя. В събота следобед всичките ми приятели са извън града. Тръгвай. Ще ми разкажеш, като се върнеш. Ще ми бъде много интересно.

— Трябва да изляза — каза тя. Главата ѝ сякаш се разпъваше и свиваше и тя чувствуваше, че се задушава. Излезе със залитане от колата и разтърсвана от конвулсии, повърна на пътя.

Бойлан седеше неподвижно зад волана, вперил поглед право напред. Когато спря да повръща и изтощителните пристъпи намаляха, той рязко извика:

— Хайде, идвай тук.

Изтощена и разтреперана, със студена пот по челото, закрила устата си с ръка, за да не усеща миризмата, тя се добра до колата.

— Вземи, малка моя — каза Бойлан нежно и ѝ подаде голямата цветна копринена носна кърпа от малкото джобче на самото си. — Използуй я.

Тя избърса устата си и попи потта от челото си.

— Благодаря — прошепна Гретхен.

— А сега какво наистина искаш да правиш? — попита той.

— Да си отида у дома — изхълца тя.

— Не можеш да си отидеш у дома в това състояние — каза той и подкара колата.

— Къде ме водиш?

— В моята къща — отговори той.

Тя беше твърде изтощена, за да спори, облегна глава на седалката и затвори очи; колата летеше бързо по шосето на юг.

В банята Гретхен дълго плакна устата си с тоалетна вода с аромат на канела, а после спа омаломощена два часа в леглото

му; същата вечер той я направи своя любовница. След това я закара мълчаливо в къщи.

В понеделник в девет часа сутринта, когато отиде на работа, на бюрото я чакаше продълговат прост бял плик, на който беше напечатано на машина името ѝ, а в единия край беше надраскано „Лично“. Тя отвори плика. В него имаше осем банкноти по сто долара.

Той сигурно е станал призори, за да стигне в града и да влезе в заключената фабрика, преди някой да се е явил на работа.

В класната стая беше тихо, чуваше се само забързаното скърцане на писалките по листовете. Мис Льоно седеше на бюрото си, четеше и от време на време вдигаше глава да огледа стаята. Беше дала на учениците си за половин час да напишат съчинение на тема „Френско-американската дружба“. Приведен над тетрадката си на чина в дъното на стаята, Рудолф трябваше да си признае, че макар и красива и без съмнение истинска французойка, мис Льоно не се отличава с особено богато въображение.

За правописна грешка или за неправилно поставено ударение оценката се намаляваше с половин единица, а за граматическа грешка — с цяла. Съчинението трябваше да бъде най-малко три страници.

Рудолф изписа бързо трите страници. Той беше единственият ученик в класа, който системно получаваше много високи бележки на съчинения и диктовки, а на последните три контролни беше изкарал отличен. Беше толкова добър по езика, че мис Льоно стана подозрителна и го попита дали родителите му не са французи. „Джордах — каза тя. — Това не е американско име.“ Недоверието ѝ го наскърби. Той искаше да се отличава от хората около себе си в много отношения, но не и в американския си произход. Рудолф каза на мис Льоно, че баща му е германец, но че в къщи говорят само английски и много рядко се чува по някоя немска дума.

— Сигурен ли си, че баща ти не е роден в Елзас? — настояваше мис Льоно.

— Роден е в Кьолн — каза Рудолф и добави, че дядо му бил от областта Елзас-Лорен.

— Ето — каза мис Льоно, — така и предполагам.

На Рудолф му стана мъчно, че мис Льоно, въплъщение на женската красота и на светските маниери, обект на неговата пламенна любов, може да допусне, даже и за миг, че той ще я излъже или ще използва тайно от нея някакво свое предимство. Той копнееше да разкрие чувствата си и си представяше как след няколко години, като изискан колежанин, се връща в гимназията, изчаква мис Льоно пред училище и я заговаря на френски — гладко и без всякакъв акцент, за да ѝ разкаже с шеговита усмивка колко срамежлив е бил като дете и колко страстно я е обичал като ученик в първия клас на гимназията. Кой знае какво би могло да се случи тогава! В книгите се разказва толкова много за по-възрастни жени и очарователни млади момчета, за учителки и за преждевременно развити ученици...

Той препрочете съчинението си за грешки, мръщейки се на баналностите, които темата му налагаше да използва. Промени една-две думи, сложи едно пропуснато ударение и погледна часовника си. Оставаха още петнадесет минути.

— Хей! — прошепна някой от дясната му страна. — Как е миналото причастие на *venir*?

Рудолф изви леко глава към съседа си, Сами Кеслер, пълен двойкаджия. Сами Кеслер стоеше приведен унило над съчинението си и хвърляше отчаяни погледи на Рудолф. Рудолф погледна напред. Мис Льоно беше погълната от книгата си. Той не обичаше да нарушава дисциплината в нейните часове, но и не искаше съучениците му да го смятат за страхливец или за любимец на учителката.

— *Veni* — прошепна той.

— С двойно „о“ ли? — прошепна Кеслер.

— С „и“, глупак такъв — каза Рудолф. Свикнал да получава двойки, Сами Кеслер продължи да се мъчи над съчинението с пот на челото.

Рудолф се загледа в мис Льоно. Този ден тя му се струваше особено привлекателна. Носеше дълги обици и кафява лъскава рокля, която прилепваше плътно около стегнатия ѝ в корсет ханш и щедро разкриваше солидно бронираната ѝ гръд. Устните ѝ бяха очертани с дебел слой алено червило. Тя си слагаше червило всеки път, преди да влезе в час. Родителите ѝ държеха малък френски ресторант в квартала на театрите в Ню Йорк и външността на мис Льоно напомняше много по вече за Бродуей, отколкото за Фобур Сент Оноре⁹, но за щастие Рудолф не можеше да схване тази разлика.

Вместо да бездействува, Рудолф взе да рисува на един лист. Под писалката му се оформи лицето на мис Льоно, после познатите две къдрици, които падаха на бузите ѝ пред ушите, и гъстата, къдрава коса, разделена на път по средата. Рудолф продължи да рисува. Обиците, късата, масивна шия. За миг Рудолф се поколеба. Навлизаше в опасна територия. Погледна още веднъж мис Льоно. Тя продължаваше да чете. В нейните часове всички спазваха дисциплината. За най-малкото нарушение тя раздаваше наказания с безмилостна щедрост. Най-лекото беше да се напише десет пъти пълното спрежение на възвратния неправилен глагол *se taire*. Тя си седеше, четеше и само от време на време вдигаше поглед, за да се увери, че всичко е наред, че никой не шепне и не подсказва.

Рудолф се зае с удоволствие да твори еротично изкуство. Продължи да рисува и очерта дясната гърда на мис Льоно — гола. После оформи и лявата. Беше доволен от пропорциите.

Рисуваше я права пред черната дъска, в полупрофил, едната ѝ ръка беше протегната напред, хванала парче тебешир. Рисуваше с удоволствие. Всяка следваща част от тялото му се удаваше по-добре. Ханшът беше лесен. Нарисува Венериния хълм по памет от книгите за изкуство, които бе разглеждал в библиотеката, затова той стана малко неясен. Смяташе, че краката са сполучливи. Искаше му се да нарисува мис Льоно боса, но не можеше да оформи добре, стъпалата ѝ и сложи обувки с високи токове и каишки на глезените, каквито обикновено носеше. Тъй като я беше нарисувал как пише, реши, че на дъската трябва да има няколко думи. Имитирайки внимателно печатните букви на мис Льоно, той написа: *Je suis folle d'amour*.¹⁰ След това заштрихова артистично гърдите на мис Льоно. Реша, че цялата картина ще стане по-хубава, ако я направи така, сякаш отляво пада силна светлина. Заштрихова бедрото на мис Льоно от вътрешната страна. Искаше му се да покаже рисунката на някой съученик, който ще я оцени. Но не можеше да разчита, че най-добрите му приятели — момчетата от отбора по лека атлетика — ще я приемат с нужната сериозност.

Тъкмо заштриховаше каишките на глезените, когато усети, че някой стои до чина му. Вдигна бавно глава. Мис Льоно гледаше свирепо рисунката на чина му. Беше се промъкнала между редиците като котка въпреки високите си токове.

Рудолф стоеше, без да мърда. В момента всяко движение изглеждаше безсмислено. Тъмните гримирани очи на мис Льоно святкаха яростно, тя хапеше начервените си устни. Протегна мълчаливо ръка. Рудолф взе листа и ѝ го подаде. Мис Льоно се завъртя на токчетата си и тръгна към бюрото, смачквайки хартията в ръка, за да не може никой да види какво има на нея.

Точно преди да бие звънецът, тя извика:

— Джордах!

— Да, мадам — каза Рудолф. Беше горд, че успя да отговори с естествен глас.

— След часа останете за малко при мен.

— Добре, мадам — каза той.

Звънецът изби. Започна обичайната врява. Учениците бързаха да излязат, за да не закъснеят за следващия час. Рудолф бавно прибра учебниците си в чантата. Когато стаята опустя, той тръгна към бюрото на мис Льоно.

Тя седеше като съдия. Заговори с леден глас.

— *Monsieur l'artiste*¹¹ — каза тя, — забравили сте нещо важно във вашия *chef d'oeuvre*¹². — Отвори чекмеджето на бюрото си и извади оттам рисунката; взе пресата за попиване и изглади листа със стържещ звук. — Липсва подпис. Известно е, че

произведенията на изкуството са много по-ценни, когато върху тях стои саморъчният подпис на художника. Би било ужасно, ако съществуват каквито и да е съмнения за автора на произведение с такива художествени достойнства. — Тя бутна рисунката към Рудолф. — Ще ви бъде много задължена, господине, ако бъдете така любезен да прибавите името си. Четливо.

Рудолф извади писалката си и се подписа в долния десен ъгъл на рисунката. Изписа името си бавно и внимателно, за да се увери, че мис Льоно вижда как в същото време, той изучава рисунката. Нямаше да се държи пред нея като изплашено дете. Любовта си има своите правила. Щом е имал смелостта да я нарисува гола, ще има и смелостта да понесе гнева ѝ. Украси подписа си с малка заврънкулка.

Мис Льоно се пресегна и дръпна рисунката към себе си. Тя дишаше тежко.

— Господине — извика тя пискливо, — веднага след училище ще доведете един от родителите си да разговарям скоростно с него още днес. — Когато беше възбудена, тя правеше малки смешни грешки на английски. — Искам да им разкрия някои важни неща за сина, който отглеждат в дома си. Ще чакам тук. Ако до четири часа не дойдете с представител на вашето семейство, последиците ще бъдат много сериозни. Разбрано ли е?

— Да, мадам. Довиждане, мис Льоно. — За да каже „довиждане“, му трябваше доста кураж. Излезе от стаята както обикновено — нито много бързо, нито много бавно. Не забрави и плавната походка. Мис Льоно дишаше тежко, сякаш бе изкачила тичешком два етажа.

Когато след училище се прибра в къщи, той не се отби в хлебарницата, където майка му обслужваше няколко клиенти, а се качи горе в апартамента, надявайки се, че ще намери там баща си. Каквото и да станеше, не искаше майка му да види рисунката. Баща му можеше и да го напердаши, но боят беше за предпочитане пред онзи израз в очите на майка му, който тя сигурно щеше да запази до края на живота си, ако видеше рисунката.

Баща му го нямаше у дома, Гретхен беше на работа, а Том се връщаше винаги в последния момент, преди да седнат да вечерят. Рудолф изми ръцете и лицето си и се среса. Щеше да приеме участта си с достойнство.

Слезе в хлебарницата. Майка му слагаше дузина кифли в чантата на една стара жена, която миришеше като мокро куче. Той изчака старата жена да си излезе а целуна майка си.

— Как беше днес в училище? — попита тя и го погали по косата.

— Добре — отговори той. — Както обикновено. Татко няма ли го?

— Сигурно е на реката. Защо? — „Защо“-то прозвуча подозрително. Необичайно беше някой от семейството да търси мъжа ѝ безпричинно.

— Просто питам — отговори Рудолф равнодушно.

— Днес нямате ли тренировка? — продължи да разпитва тя.

— Не.

Малката камбанка над вратата издрънча и в хлебарницата влязоха двама клиенти, така че не му се наложи да лъже повече. Той махна с ръка и излезе, докато майка му поздравяваше клиентите. Когато хлебарницата остана зад гърба му, той закричи бързо към реката. Баща му държеше лодката си в ъгъла на един порутен склад на брега на реката и веднъж или два пъти седмично отиваше да я поправя. Рудолф се надяваше, че днес ще го намери там.

Когато стигна склада, той видя баща си отвън да търка с шкурка корпуса на едноместната лодка, поставена с дъното нагоре върху две магарета за рязане на дърва. Запретнал ръкави, той търкаше много внимателно гладкото дърва. Като наближи, Рудолф видя как възлестите мускули по ръцете на баща му се стягат и отпускат в такт с движенията му. Денят беше топъл и макар че от реката полъхваше вятър, от баща му се лееше пот.

— Здравей, татко. — каза Рудолф.

Баща му вдигна очи, изръмжа и продължи работата си. Беше купил износената лодка почти без пари от едно училище, което беше фалирало. Към тази покупка го бяха подтикнали момчешките му спомени от Рейн, когато е бил млад и здрав; беше поправил лодката и непрекъснато я лакираше. Поддържаше я в безупречен вид, а механизмът на подвижната седалка лъщеше от смазка. В Германия, като излязъл от болницата, изтощен и слаб, с един почти ненужен крак, Джордах започнал да се занимава фанатично с гимнастика, за да стане пак силен. От работата си по корабите бе придобил исполинска сила, а изтощителните разстояния, които си налагаше да изминава по реката с лодката, поддържаха тази му сила. С куция си крак не можеше да настигне никого, но видът, му говореше, че може да смаже човек с косматите си ръце.

— Татко... — започна Рудолф, мъчейки се да преодолее смущението си. Баща му никога не го беше удрял, но Рудолф помнеше как миналата година Томас падна в безсъзнание само от едно негово замахване.

— Какво има? — С широките си квадратни пръсти баща му проверяваше колко гладко е дървото. И по ръцете, и по пръстите

му стърчаха черни косми.

— Нещо в училище — каза Рудолф.

— Имаш неприятности? Ти? — Джордах погледна сина си с искрена изненада.

— Неприятност е може би много силна дума — каза Рудолф. — Просто стана една неприятна история.

— Каква история?

— Ами... — започна Рудолф — с французойката, която преподава френски. Аз съм в нейния клас. Тя иска да те види днес. Още сега.

— Мене?

— Е — призна Рудолф, — каза един от родителите. — Защо не отиде майка ти? — попита Джордах. — Каза ли й?

— Мисля, че е по-добре тя да не знае — отговори Рудолф.

Застанал от едната страна на лодката, Джордах загледа замислено сина си.

— Френски. Смятах, че си добър по този предмет.

— Така е — каза Рудолф. — Татко, няма смисъл да говорим, трябва да се срещнеш с нея.

Джордах избърса някакво петънце от лодката. След това изтри чело с опакото на ръката си и смъкна ръкавите на ризата си. Преметна якето си през рамо, като работник, взе каскета, сложи го на главата и тръгна. Рудолф го последва, без да се осмели да каже, че няма да е лошо, ако баща му отиде първо в къщи и си облече костюм за разговор с мис Льоно.

Когато Рудолф въведе баща си в класната стая, мис Льоно седеше на бюрото и поправяше контролни. Училищната сграда беше празна, но от игрището под прозорците се носеха викове. От последния час по френски с класа на Рудолф мис Льоно беше червила устните си най-малко три пъти. Чак сега Рудолф осъзна, че те са тънки и тя изкуствено ги удебелява. Когато влязоха в стаята, тя ги погледна и сви устни. Малко преди да стигнат в училище, Джордах бе облякъл якето и свалил каскета, но въпреки това пак имаше вид на работник. Като наближиха бюрото, мис Льоно се изправи.

— Това е баща ми, мис Льоно — каза Рудолф.

— Добър ден, сър — каза тя студено.

Джордах мълчеше, стоеше пред бюрото, дъвчеше мустаците си, с кепето в ръце, с вид на плах работник.

— Каза ли ви синът ви защо ви повиках да дойдете днес, мистър Джордах?

— Не — отговори Джордах, — не си спомням да ми е казал. — И в тона му се усещаше някаква особена, непривична за него кротост. Рудолф се чудеше дали баща му не се е изплашил

от тази жена.

— Неловко ми е даже да говоря за това. — Гласът на мис Льоно отново прозвуча пискливо. — През всичките ми години като учителка... Възмутително... И то ученик, който винаги е изглеждал амбициозен и прилежен. Не ви ли каза какво е направил?

— Не — отговори Джордах. Той стоеше търпеливо, сякаш имаше пред себе си цял ден и цяла нощ за разрешаването на този въпрос, независимо какъв е той.

— Eh, bien¹³ — започна мис. Льоно, — тогава аз трябва да извърша това неприятно задължение. — Тя се наведе, отвори чекмеджето на бюрото и извади оттам рисунката. Не я погледна, докато говореше, а я държеше надалеч от себе си. — Насред класната стая, вместо да пише съчинение, той знаете ли какво правеше?

— Не — отговори Джордах.

— *Ето какво!*

Тя бутна драматично рисунката под носа на Джордах. Той взе листа от ръката ѝ и го вдигна към светлината на прозорците, за да го види по-хубаво. Рудолф се взираше напрегнато в лицето на баща си, за да долови настроението му. Очакваше баща му да се извърне и да го удари, тук, на място, и се чудеше ще има ли смелостта да приеме удара, без да трепне или да извика. Лицето на Джордах не показваше нищо. Гледаше сякаш с интерес, но и с леко недоумение. Накрая проговори:

— За съжаление не мога да чета на френски — каза той.

— Въпросът не е в това — отговори възбудено мис Льоно.

— Тук има нещо написано на френски. — Джордах посочи с големия си показалец изречението „Je suis folle d’amour“, изписано от Рудолф върху нарисуваната черна дъска, пред която стоеше голата фигура.

— „Аз съм безумно влюбена, аз съм безумно влюбена.“ — Мис Льоно крачеше нервно зад бюрото си.

— Какво значи това? — Джордах сбърчи чело, сякаш полагаше всички усилия да разбере нещо, което не бе по силите му.

— Това, което е написано тук. — Мис Льоно посочи с разтреперан пръст листа. — Превод на това, което е написал вашият талантлив син. „Аз съм безумно влюбена, аз съм безумно влюбена.“ — Тя вече *крещеше*.

— А, сега разбирам — каза Джордах, сякаш го бе озарило просветление. — Това неприлично ли е на френски?

С явно усилие мис Льоно успя да възвърне самообладанието си, но продължи да хапе начервените си устни.

— Мистър Джордах — каза тя, — ходили ли сте някога на училище?

— Ходил съм, но в друга държава — отговори Джордах.

— В която и държава да е, мистър Джордах, смятате ли, че е редно едно момче да рисува в час учителката си гола?

— О! — учуди се Джордах. — Това вие ли сте?

— Да — каза мис Льоно и стрелна гневно Рудолф.

Джордах се вгледа в рисунката по-внимателно.

— Ей богу — каза той, — сега вече виждам приликата. Нима днес учителките в гимназията позират голи?

— Няма да позволя да се подигравате с мен, мистър Джордах — каза мис Льоно с ледено достойнство. — Виждам, че няма никакъв смисъл да продължаваме този разговор. Бъдете така любезен да ми върнете рисунката... — Тя протегна ръка. — Няма да ви задържа, но ще поставя въпроса на друго място, където ще разберат колко сериозно е положението. Ще докладвам на директора. Искях да спестя на сина ви неудобството тази гадост да стигне до директора, но нямам друг избор. А сега, моля, върнете ми рисунката и довиждане...

Джордах отстъпи крачка назад с рисунката в ръка.

— Казвате, че синът ми е нарисувал това?

— Разбира се — отговори мис Льоно. — Подписът е негов.

Джордах погледна листа, за да се увери.

— Права сте — каза той. — Това е подписът на Руди. Рисунката е негова. Няма нужда да се доказва от адвокат.

— Много скоро ще бъдете повикан от директора — каза мис Льоно. — А сега, моля, върнете рисунката. Аз съм заета и загубих достатъчно време с тази отвратителна история.

— Мисля, че ще я задържа. Вие самата казахте, че е на Руди — отговори кротко Джордах. — И показва голям талант. Такава прилика. — Той поклати възторжено глава. — Никога не съм предполагал, че Руди има такива способности. Ще я сложа в рамка и ще я окача в къщи. Сега такива картини с голи жени струват много пари на пазара.

Мис Льоно хапеше толкова силно устните си, че в първия момент не можа да каже нищо. Рудолф зяпна баща си онемял. Отначало нямаше представа как ще реагира баща му, но това представление, което той устрои с такава престорена наивност, хитрост и простация, напълно го изуми.

Мис Льоно не издържа. Заговори с писклив шепот, наведена над бюрото си, съскайки злобно към Джордах:

— Махай се оттук, долен, мръсен, прост чужденец, махай се заедно с гадния си син.

— Тези думи не ми харесват, госпожице — каза Джордах все

още със спокоен глас. — Това училище се издържа от парите на данъкоплатците, а аз също съм данъкоплатец, затова ще си отида, когато намеря за нужно. А вие ако не си въртяхте задника с тая тясна пола и не си показвахте половината гърди като евтина улична проститутка, момчетата нямаше да се изкушават да ви рисуват чисто гола. Ако пък питате мен, като ви свали човек всичките сутиени и корсети, ще се окаже, че Руди ви е нарисувал много по-хубава, отколкото сте.

Лицето на мис Льоно пламна, а устата ѝ се изкриви от омраза.

— Аз знам какъв сте! — извика тя. — *Мръсен шваба!*

Джордах се пресегна и ѝ удари един шамар. Плесницата прокътна оглушително. Гласовете от игрището бяха замрели и в стаята настъпи мъртва тишина. За миг мис Льоно остана приведена, подпряла се с ръце на бюрото. После избухна в сълзи и се свлече на стола, скривайки лицето си в шепи.

— Не съм свикнал да говорят с мен така, френска курво — каза Джордах. — Не съм дошъл чак от Европа, за да слушам такива приказки. И ако аз бях от онези французи, вашите сънародници, дето хукнаха да бягат като зайци при първите изстрели на мръсните шваби, щях добре да си помисля, преди да обиждам някого. За ваше сведение ще ви кажа, че през 1916 убих един французин с гол щик и сигурно няма да се изненадате, като разберете, че го намушках в гърба, когато се опитваше да избяга при майка си.

Като слушаше как спокойно говори баща му, сякаш обсъжда времето или някоя поръчка на брашно, Рудолф се разтрепера. Злобата в думите му се усещаше още по-ясно от спокойния, почти приятелски тон.

— И ако смятате да си го изкарате на сина ми, помислете си хубаво преди това, защото аз живея наблизо и не ме мързи да ходя. Две години е отличник по френски и ако в края на срока има по-ниски бележки, ще дойда да ви задам няколко въпроса. Хайде, Руди.

Двамата излязоха от стаята, а мис Льоно остана да хълца на бюрото.

Вървяха, без да говорят. Когато стигнаха до една кофа за боклук на някакъв ъгъл, Джордах спря. Накъса разсеяно рисунката на малки парченца и ги пусна в кофата. Обърна се към Рудолф.

— Голям глупак си, не смяташ ли? — каза той.

Рудолф кимна.

Продължиха да вървят към къщи.

— Спал ли си с жена? — попита Джордах.

— Не.

— Наистина ли?

— Щях да ти кажа.

Предполагам — отвърна Джордах. Той продължи да върви мълчаливо, куцайки. — За кога чакаш?

— Няма за какво да бързам — каза Рудолф в своя защита. Нито баща му, нито майка му бяха споменавали някога пред него нещо за секс, а днешният ден очевидно не беше подходящ за подобен разговор. Преследваше го образът на мис Льоно унижена и грозна, разплакана на бюрото, и той се срамуваше, че е смятал една толкова глупава и жалка жена достойна за неговата любов.

— Когато тръгнеш с жени — каза Джордах, — не се обвързвай само с една. Сменяй ги по-често. Да не си въобразиш само, че на света има една-единствена жена за теб и че точно нея трябва да притежаваш. Така може да си опропастиш живота.

— Добре — каза Рудолф, убеден, че баща му греши, напълно греши.

Пак замълчаха, а когато стигнаха до следващия ъгъл, Джордах попита:

— Неприятно ли ти стана, че я ударих?

— Да.

— Ти цял живот си живял тук — каза Джордах. — Не знаеш какво значи истинска омраза.

— Наистина ли си убил французин с щик? — Рудолф трябваше да знае истината.

— Да — каза Джордах. — Един от десет милиона. Какво значение има?

Наближаваха към къщи. Рудолф се чувствуваше подтиснат и нещастен. Би трябвало да благодари на баща си, че се е застъпил за него по този начин, защото съзнаваше, че малко родители щяха да се държат като него, но не можеше да изрече думите.

— Освен него и друг един човек съм убил — каза Джордах, като спряха пред хлебарницата. — Убих го, когато нямаше война. С нож, в Хамбург, Германия. През 1921. Смятам, че трябва да знаеш. Крайно време е да научиш нещо за баща си. Ще се видим на вечеря. Аз трябва да прибера лодката. — Той закуца по мръсната улица с нахлупен на главата каскет.

Когато в края на срока обявиха бележките, Рудолф имаше отличен по френски.

Физкултурният салон на началното училище близо до дома на семейство Джордах беше отворен всяка вечер до десет часа с изключение на събота и неделя, Том Джордах ходеше два или три пъти седмично, за да играе баскетбол или просто да се мотае с момчетата и младежите, които се събираха там, а понякога и да играе на зарове в мъжката тоалетна, по-далеч от очите на учителя по физкултура, който обикновено реферираше редовния баскетболен мач във на игрището.

Том беше единственият сред връстниците си, когото допускаха да играе на зарове. Беше си извоювал това право с юмруци. Една вечер, като намери свободно място в кръга между двама от играчите, той коленичи на пода, хвърли един долар в общия куп и каза: „Аз съм насреща ти“ на деветнадесетгодишния донаторник Съни Джаксън, духовен водач на компанията, която се събираше в училището. Съни беше як, набит младеж, свадлив и много сприхав. За своя дебют Том избра съвсем съзнателно Съни. Съни погледна раздразнено Том и му избута долара на пода.

— Разкарай се, малкия — каза той, — Тази игра е за мъже.

Без да се колебае, Том се пресегна и както беше коленичил, замахна и с опакото на ръката удари силно Съни. В последвалата борба Том спечели славата си. Разцепи веждите и устните на Съни, а накрая го завлече при душовете и го държа цели пет минути под студената вода. Оттогава, появеше ли се Том във физкултурния салон, компанията му правеше място.

Тази вечер нямаше игра на зарове. Един дългурест двадесетгодишен младеж на име Пайл, постъпил доброволно в армията още в началото на войната, показваше някаква самурайска сабя и разправяше как я е пленил на един от Соломоновите острови — Гуадал-канал. Бяха го уволнили, след като на три пъти беше боледувал от малария и едва не бе умрял. И досега беше силно прежълтял.

Том слушаше скептично Пайл, който разправяше как хвърлил една ръчна граната в някаква пещера просто за да види какво ще стане. Отвътре се раздал писък, Пайл пропъзлял с пистолет в ръка и видял един мъртъв японски капитан — на кръста му висяла сабята. На Том това приключение му напомняше по-скоро подвизите на Ерол Флин в Холивуд, отколкото подвизите на някой младеж от Порт Филип в Тихия океан. Но не каза нищо, защото не беше в настроение да се бие, особено с човек, който

изглеждаше толкова болен и прежълтял.

— Две седмици по-късно — продължаваше Пайл — отрязвах главата на един японец с тази сабя.

Том усети, че някой го дърпа за ръкава. Беше Клод, облечен както обикновено с костюм и връзка; в ъгълчетата на устните му се беше събрала слюнка.

— Слушай — прошепна Клод, — имам нещо да ти кажа. Ела да идем навън.

— Чакай малко — каза Том. — Искам да чуя тази история.

— Бяхме превзели острова — разправяше Пайл, — но все още имаше японци, които се криеха, излизаха нощем, стреляха из околностите и убиваха наши момчета. На командира му омръзна и три пъти на ден взе да праща патрули. Каза ни да очистим и последния японец от острова. Та веднъж, когато и аз, участвувах в такава патрулна група, видяхме един японец, който се канеше да прегази някаква рекичка, и решихме да му видим сметката. Той беше леко ранен, седеше, хванал главата си с ръце, и говореше нещо на японски. В групата нямаше офицери, а само един ефрейтор и шест момчета от нашите. Аз им казах: „Слушайте, момчета, дръжте го тук, аз ще ида да си взема самурайската сабя и ще извършим истинска екзекуция.“ Ефрейторът малко се страхуваше, защото заповедта беше да ги хващаме в плен, но, както ви казах, офицери нямаше, а и в края на краищата тези гадове през цялото време режеха главите на нашите момчета, затова гласувахме, вързахме негодника и аз се върнах да си взема самурайската сабя. Накарахме японца да коленичи, както му е редът, и той се смъкна на колене, сякаш цял живот беше правил това. Тъй като сабята беше моя, трябваше аз да свърша работата. Замахнах отвисоко и. — прас! — главата му се търкулна като кокосов орех по земята, с широко отворени очи. Кръвта бликна сигурно на триста метра височина. С тази сабя — каза Пайл, галейки нежно оръжието — шега не бива, честна дума.

— Измишльотини — обади се Клод високо.

— Какво? — попита Пайл, премигайки. — Какво каза?

— Казах измишльотини — повтори Клод. — Никога не си отрязвал главата на никакъв японец. Бас ловя, че си купил тази сабя от някой магазин за сувенири в Хонолулу. Брат ми Ал те познава и ми каза, че те е страх и заек да убиеш.

— Слушай, малкия — каза Пайл, — ако не млъкнеш и не се махнеш оттук, макар и да съм болен, такъв бой ще ти хвърля, че ще ме помниш цял живот. Никой няма право да ме обижда, че разправам измишльотини.

— Хайде почвай — каза Клод. Той си свали очилата и ги сложи в малкото джобче на самото си. Изглеждаше трогателно

беззащитен.

Том въздъхна. Застана пред Клод и каза: — Който иска да се разправя е приятеля ми, трябва първо да дойде при мен.

— Нямам нищо против — отвърна Пайл и подаде сабята на едно от момчетата. — Малък си, но си нахакан.

— Откажи се, Пайл — каза момчето, което държеше сабята. — Той ще те убие.

Пайл погледна неуверено заобикалящите го лица. Той долови в тях някакво сериозно предупреждение.

— Не съм се върнал от война чак от Тихия океан, за да се разправям с малки деца, и то в родния ми град — каза той високо. — Дай ми сабята, че в къщи ме чакат.

Това означаваше отбой. Компанията се разпръсна мълчаливо и мъжката тоалетна остана на разположение на Том и Клод.

— За какво ти трябваше всичко това? — попита Том ядосано. — Той не правеше нищо лошо. А и те никога нямаше да го оставят да се бие с мен.

— Искях просто да им видя физиономииите — отговори Клод, потен и ухилен. — Това е. Всичко се свежда до силата. Грубата сила.

— Някой ден ще ме убият заради твоята груба сила — каза Том. — И какво, по дяволите, имаше да ми казваш?

— Видях сестра ти — каза Клод.

— Браво, видял сестра ми. Че аз я виждам всеки ден. Понякога и по два пъти на ден.

— Видях я пред магазина на Бърнстайн. Разкарвах се с мотопеда и минах повторно през същото място, за да се уверя, че е тя качи се в голям открит буик, един мъж ѝ държеше отворена вратата на колата. Сигурен съм, че тя го чакаше пред „Бърнстайн“.

— Е, голямо чудо — каза Том. — Повозила се е на буик.

— А не искаш ли да знаеш кой караше буика? — Зад стъклата на очилата очите на Клод светеха радостно при мисълта, че е разкрил такава тайна. — Ще умреш, ако разбереш.

— Няма да умра. Кажи кой.

— Мистър Тиодор Бойлан — каза Клод. — Ето кой. — Виждаш ли как човек може да се издигне в обществото?

— Кога ги видя?

— Преди един час. Оттогава те търся.

— Сигурно я е закарал в болницата. Тя дежури там вечер.

— Тази вечер тя не е в никаква болница, приятел — каза Клод. — Аз ги проследих донякъде с мотопеда. Те тръгнаха по пътя към хълма. Към неговата къща. Ако искаш да откриеш сестра си тази вечер, съветвам те да я потърсиш в имението на

Бойлан.

Том се колебаеше. Друго щеше да е, ако Гретхен беше тръгнала с някой свой връстник към реката по алеята на влюбените, за да се целува с него в колата му. Щеше да я дразни след това. „Отвратителен си.“ Да си върне за тези думи. Но с такъв възрастен мъж като Бойлан, който е важна клечка в града... По-добре да не се бърка в тази работа. Човек никога не знае докъде може да доведе такова нещо.

— Ще ти кажа само продължи Клод, — че ако беше моя сестра, щях да проверя каква е историята. Този Бойлан се ползува с лошо име в града. Не знаеш какви неща приказват за него баща ми и вуйчо в къщи, когато мислят, че не ги чувам. Сестра ти може да си има и големи неприятности...

— Мотопедът ти тук ли е?

— Да. Ама ни трябва малко бензин. — Мотопедът беше на Ал, брата на Клод, който преди две седмици бе заминал войник. Ал се беше заканил да пребие от бой брат си, ако разбере, че е карал мотопеда му, но щом родителите му излезеха вечер, Клод изваждаше мотопеда от гаража, преливаше малко бензин от втората семейна кола и обикаляше около час из града, като се криеше от полицията, защото беше още малък и нямаше позволено.

— Добре — каза Том, — хайде да погледнем какво става на хълма.

Клод винаги носеше праметнат на мотопеда един дълъг гумен маркуч; отидоха зад училището, където беше тъмно, отвориха резервоара на един паркиран там шевролет, Клод пхна маркуча в отвора и силно засмука — бензинът потече и резервоарът на мотопеда се напълни.

Том седна зад Клод и мотопедът запърпори през разни задни улички към покрайнините на града, а после се заизкачва по дългия виещ се път нагоре към хълма, където беше имението на Бойлан.

Стигнаха главния вход — огромна желязна врата с две разтворени крила, разделяща дълга каменна ограда, която, изглежда, се простираше на километри и в двете посоки — и оставиха мотопеда зад някакви храсти. По-нататък трябваше да вървят пеша, за да не ги чуят. Отпред имаше и къщичка за пазач, но откакто бе започнала войната, в нея, не живееше никой. Момчетата познаваха добре имението. Години наред прескачаха стената, за да ловят птици и зайци с въздушни пушки. Имението отдавна не се поддържаше и приличаше повече на джунгла, отколкото на подреден парк, каквото първоначално е било.

Тръгнаха през гората към къщата. Когато приближиха, видяха,

че отпред е паркиран буикът. Отвън никъде не светеше, само от един френски прозорец на долния етаж проблясваше светлина.

Стъпваха предпазливо по цветната леха пред прозореца. Прозорецът стигаше почти до земята. Едно от крилата му беше леко открехнато. Завесите бяха полуспуснати. Клод коленичи в пръстта, Том го възседна и по този начин и двамата успяха да надзърнат едновременно вътре.

Доколкото можеха да видят, в стаята нямаше никой. Помещението беше голямо, квадратно, с роял, дълго канапе, големи меки кресла и масички със списания върху тях. В камината гореше огън. На лавиците по стените имаше много книги. Стаята се осветяваше от няколко лампи. Двукрилата врата срещу прозореца беше отворена и Том видя един коридор и долните стъпала на стълбището за втория етаж. — Виж как си живеят хората — прошепна Клод. — Аз да имах такава къща, всички леки жени в града щяха да са мои.

— Затваряй си устата — каза Том. — Нямаме работа тук. Хайде да тръгваме.

— Чакай, Том — възпротиви се Клод. — По-спокойно. Едва сме пристигнали.

— За мен това не е най-хубавият вариант за прекарване на вечерта — отговори Том. — Да кисна на студа и да гледам в една празна стая.

— Сега ще стане нещо, за бога, почакай — каза Клод. — Те сигурно са на горния етаж. Няма да стоят там цяла нощ.

Том не искаше никой да влиза в стаята. Никой. Искаше да се махне от тази къща. И да не я доближава повече. Но се боеше да не би Клод да помисли, че го е страх.

— Добре — каза той. — Ще почакам още няколко минути — и се отдалечи от прозореца; Клод остана коленичил да наднича. — Извикай ме, ако стане нещо — добави Том.

Нощта беше много тиха. Мъглата, която се стелеше по влажната земя, ставаше по-гъста; на небето нямаше звезди. В далечината под тях блещукаха слабо светлините на Порт Филип. Имението на Бойлан се простираше във всички посоки около къщата — виждаха се безброй огромни стари дървета, очертаваше се оградата на игрището за тенис, на петдесетина метра се различаваха някакви ниски постройки, използвани някога за конюшни. И на цялата тази площ живее само един човек. Том си помисли за леглото, което делеше с брат си, Е, тази вечер и Бойлан делеше с някого леглото си. Том се изплю.

— Ей! — Клод замаха възбудено. — Ела, ела.

Том се върна бавно при прозореца.

— Той току-що слезе по стълбите — прошепна Клод. —

Гледай, погледни, моля ти се.

Том погледна. Бойлан беше с гръб към прозореца в дъното на стаята. Стоеше до една масичка, на която имаше чаши, бутилки и кофичка с лед. Наливаше уиски в две чаши. Беше гол.

— Що за навик да се разхождаш така из къщи — каза Клод.

— Затваряй си устата — отговори Том. Той наблюдаваше как Бойлан слага небрежно лед в чашите и налива сода от едно шише със сифон. Бойлан не взе веднага чашите. Отиде при камината и хвърли едно дърво в огъня, след това отиде до една масичка при прозореца, извади някаква лакирана кутия и взе от нея цигара. Запали я с много дълга сребърна запалка. Той леко се усмихваше.

Застанал съвсем близо до прозореца, той ясно се виждаше на светлината на лампата. С разрошена светлоруса коса, мършав врат, с хлътнали гърди и хилави ръце, с леко криви крака и остри колене. Глуха ярост обхвана Том, сякаш го бяха унизили или направили свидетел на нечувана гадост. Ако имаше пушка, щеше да убие този човек. Това недоносче, тази превзета, усмихната, самодоволна мърша, това слабовато, безцветно, космато тяло като на гол охлюв, излагащо се толкова самоуверено на показ. Щеше да бъде, много по-лошо, безкрайно по-лошо, ако Клод и той бяха видели сестра му гола.

Бойлан тръгна по дебелия килим и излезе в коридора, а димът от цигарата се виеше над рамото му.

— Гретхен, горе ли да ти донеса чашата, или ще слезеш долу? — Той се послуша. Том не можа да чуе отговора. Бойлан кимна, върна се и взе двете чаши. След това, понесъл уискито, излезе от стаята и се качи по стълбите.

— Господи, каква гледка! — каза Клод. — Тялото му е като на пиле. Значи, ако си богат, можеш да приличаш и на Квазимодо от „Парижката света Богородица“, и курветата пак ще търчат при теб.

— Хайде да се махаме оттук — каза Том глухо.

— Защо, по дяволите? — Клод вдигна изненадано очи и светлината, проникваща през дръпнатите завеси, се отрази меко върху очилата му, — Представлението едва сега започва.

Том се пресегна, сграбчи Клод за косата и грубо го изправи на крака.

— Ей, за бога, какво правиш? — простена Клод.

— Казах да се махаме оттук. — Том държеше здраво Клод за вратовръзката. — И нито дума за това, което си видял тази вечер.

— Нищо не съм видял — изскимтя Клод. — Какво, дявол да го вземе, съм видял! Една мършава кранта и нещо като стар гумен маркуч между краката ѝ. Заради това ли да мълча?

— Ще мълчиш, и толкоз — каза Том, надвесил лице над

Клод. — Само да чуя думица от някого, ще ти хвърля такъв бой, че няма да го забравиш цял живот. Разбра ли?

— Господи, Том — каза Клод укорително, като разтриваше главата си, — нали съм ти приятел.

— Разбра ли? — повтори гневно Том.

— Разбрах, разбрах. Както кажеш. Не виждам защо толкова трябва да се горещиш.

Том го пусна, обърна се и закрачи през поляната, отдалечавайки се от къщата. Мърморейки, Клод тръгна след него.

— Хората разправят, че си луд — каза той, като настигна Том, — а аз им викам, че те не са в ред, но сега започвам да разбирам какво искат да кажат, честна дума. Божичко, колко кибритлия си бил.

Том не отговори. Стигна почти тичешком до къщичката на пазача. Клод изкара мотопеда и Том се метна отзад. Прибраха се в града, без да продумат.

2

Отмаляла и сънена, Гретхен лежеше в широкото меко легло с ръце под главата, загледана в тавана. В тавана се отразяваше огънят, който Бойлан беше запалил, преди да я разсъблече. Играта на прелъстяване беше подготвена най-внимателно и се осъществяваше безпрепятствено в имението на хълма. Къщата беше усамотена и луксозна, слуги не се виждаха, телефонът не звънеше, нямаше никакво суетене, никакво бързане. Нищо неуместно или непредвидено не можеше да наруши техния вечерен ритуал.

На долния етаж един часовник отмери тихо времето. Десет часът. Сега общата стая в болницата се изпразваше, ранените тръгваха с патерици или в колички към отделенията. Напоследък Гретхен ходеше в болницата само два или три пъти седмично. Животът ѝ беше съсредоточен главно върху леглото, на което лежеше. Дните минаваха в очакване да се озове на него, нощите — в спомените ѝ за него. Сега не можеше да възнагради с вниманието си ранените войници.

Дже когато отвори плика и видя осемте банкноти по сто долара, тя знаеше, че ще се върне в това легло. Ако един от капризите на Бойлан е да я унижава, тя приемаше. По-късно щеше да го накара да си плати за това.

Нито тя, нито Бойлан споменаха за плика на бюрото ѝ. Във вторник, когато излизаше от работа, буикът я чакаше — Бойлан седеше зад волана. Той отвори мълчаливо вратата, тя влезе и колата пое към неговия дом. Любиха се, после отидоха да вечерят

в „Селската странноприемница“, върнаха се в къщата му и пак се любиха. Когато я закара в града към полунощ, той я свали две преки преди дома ѝ и тя стигна пеша в къщи.

Теди правеше всичко без грешка. Беше дискретен — за него пазенето на тайна беше въпрос на вкус, а за нея — необходимост. Никой не знаеше нищо за тях. Той предвидливо я заведе в Ню Йорк на лекар, който ѝ постави спирала, за да не се тревожи тя за нищо. При същото пътуване до Ню Йорк ѝ купи обещаната червена рокля. Тя висеше в гардероба му. Един ден щеше да има случай да я облече.

Теди правеше всичко без грешка, но не можеше да събуди у нея дори симпатия, камо ли любов. Тялото му беше слабовато и непривлекателно; само когато облечеше елегантните си дрехи, ставаше по-приятен. Беше човек без пориви, отдаден на собствените си страсти, циник, безделник, неспособен да поддържа приятелство, изоставен от могъщото си семейство в този разпадащ се викториански замък, в който повечето от стаите стояха постоянно затворени. Опустошен човек в пуста къща. Не беше трудно да се разбере защо красивата жена, чиято снимка все още стоеше долу на пианото, го бе напуснала и избягала с друг мъж.

Не беше човек, достоен за обич или за възхищение, но имаше други качества. Отрекъл се от обикновените занимания на мъжете от своята класа — от работата си, от войната, от забавления и приятелство, — той се отдаваше само на едно: отдаваше се на секса с цялата си натрупана енергия и стръв. От нея не изискваше нищо, освен да бъде там, да присъствува като материал, върху който да упражнява умението си. Победата му зависеше от собственото му изпълнение. Беше се отказал да участва в житейски битки, но проявяваше бойните си качества пред лицето на възглавницата под него. За него победоносните фанфари бяха нейните сладострастни въздишки. От своя страна Гретхен не се интересуваше дали ощастливява Бойлан, или го ощетява. Тя лежеше безучастно под него, даже не обвиваше с ръце безличното му тяло, а само приемаше това, което ѝ се даваше. Той възпламваше анонимното, безименно мъжко начало, абстрактното плътско наслаждение, което тя беше очаквала несъзнателно цял живот. Неговото задължение беше да ѝ доставя удоволствия, като държеше отворена вратата към един дворец с възшебства.

Тя не изпитваше даже благодарност.

Осемстотинте долара стояха сгънати сред страниците на нейния том с произведенията на Шекспир, между второ и трето действие на „Както ви се харесва“.

Някъде се чу биенето на часовник и от долния етаж долетя гласът на Бойлан:

— Гретхен, горе ли да ти донеса чашата, или ще слезеш долу?

— Донеси я горе — извика тя. — Гласът ѝ беше по-плътен, по-гърлен. Тя различаваше нови, нюансирани интонации в него; ако майка ѝ поради собственото си нещастие не беше загубила способността си да долавя такива промени, щеше да разбере от една дума само, че дъщеря ѝ плува щастливо в опасното море, в което тя се бе потопила и удавила.

Бойлан влезе, както си беше гол, с двете чаши в ръце; стоята се осветяваше само от огъня. Гретхен се подпря на възглавницата и пое чашата от ръката му. Той седна на края на леглото и изтърси пепелта от цигарата си в пепелника на нощното шкафче.

Отпиха от уискито. На Гретхен това питие започваше да ѝ се услажда. Той се наведе и я целуна по едната ѝ гърда.

— Искам да видя какъв вкус има с уиски — каза той. — После целуна и другата ѝ гърда. Тя отпи още една глътка.

— Ти не си моя — каза той. — Не си моя. Само в един момент си мисля, че си моя — когато съм в теб и ти си напълно задоволена. През останалото време, даже когато лежиш гола до мен и ръката ми гали тялото ти, ти ми бягаш. Моя ли си?

— Не — каза тя.

— Господи! — възкликна той. — А си само на деветнадесет години. Ами като станеш на тридесет, кой знае каква ще бъдеш.

Тя се усмихна. Тогавя той ще бъде забравен. А може би и преди това. Много преди това.

— За какво си мислеше, докато аз приготвях долу уискито? — попита той.

— За разврат — каза тя.

— Защо трябва да говориш така? — Той самият се изразяваше по странно превзет начин, сякаш дълбоко в него бе залегнал страхът от някоя тиранична бавачка, която бърза да измие с големия сапун устата на малкото момченце, изрекло неприлични думи.

— Преди да се запозная с теб, никога не съм говорила така. — Тя отпи голяма глътка уиски.

— Аз не говоря така — каза той.

— Ти си лицемер — отвърна му тя. — Щом мога да правя нещо, трябва и да мога да го наричам с истинското му име.

— Не правиш кой знае какво — каза той, явно засегнат.

— Аз съм бедно, неопитно, провинциално момиченце — каза тя. — И ако любезният мъж в буика не се беше появил един ден, не ме беше напил и не се беше възползвал от това, сигурно щях

да живея и да умра като повехнала, сбръчкана, стара мома.

— Хайде де — каза той. — Щеше да отидеш при ония двама негри.

Тя се усмихна многозначително:

— Е, това вече няма как да се разбере, нали?

Бойлан я загледа замислено.

— Не е лошо да се понаучиш на някои неща — каза той. След това угаси цигарата си, сякаш бе взел някакво решение. — Извинявай. — Той се изправи. — Трябва да се обадя по телефона. — Този път си облече халата и слезе долу.

Гретхен седеше, подпряна на възглавниците, и бавно довършваше питието си. Беше му отмъстила. За онзи момент в началото на вечерта, когато му се беше отдала до пълна забрава. Ще му отмъщава всеки път.

Той се върна в стаята и каза:

— Облечи се.

Тя се изненада. Обикновено стояха в къщата до полунощ. Но не каза нищо. Стана от леглото и се облече.

— Ще отиваме ли някъде? — попита тя. — Как трябва да изглеждам?

— Както искаш. — С дрехи той ставаше пак важен и властен — човек, на когото другите се подчиняват. А тя загубваше самочувствието си в своите дрехи. Той я критикуваше за това как се облича — не грубо, но компетентно, самоуверено. Ако не се страхуваше от въпросите на майка си, тя щеше да извади осемстотинте долара, сложени между второ и трето действие на „Както ви се харесва“, и да си купи нови тоалети.

Излязоха от смълчаната къща, качиха се на колата и потеглиха. Тя не зададе повече въпроси. Минаха през Порт Филип и продължиха на юг. Не говореха. Тя не искаше да му доставя удоволствие, като го попита къде отиват. В главата ѝ имаше едно табло, на което мислено отбелязваше точките, които двамата печелеха един срещу друг.

Стигнаха чак в Ню Йорк. Даже и да се върнеха веднага, нямаше да успее да се прибере в къщи преди зори. Майка ѝ сигурна щеше да изпадне в хистерия. Но тя не се възпротиви. Не искаше да показва пред него, че може да се тревожи за такива неща.

Спряха пред тъмна четириетажна сграда на една улица, където всички къщи изглеждаха еднакви. Гретхен бе идвала в Ню Йорк само няколко пъти — два пъти с Бойлан през последните три седмици — и нямаше представа в какъв квартал се намират. Както обикновено Бойлан излезе от колата, за да ѝ отвори вратата. Слязоха по три стъпала към малка циментова площадка

зад желязна ограда и Бойлан натисна звънеца. Чакаха дълго. Тя имаше чувството, че отвътре някой ги наблюдава. Вратата се отвори. На прага стоеше едра жена с бяла вечерна рокля и боядисана коса, вдигната в сложна прическа.

— Здравей, миличък — каза тя. Гласът ѝ прозвуча дрезгаво.

Те влязоха и тя затвори вратата зад себе си. Коридорът беше слабо осветен, а къщата притихнала, сякаш подовете бяха покрити от край до край с дебели килими, а стените — обвити с плат, заглушаващ шума. Наоколо сякаш се движеха хора — леко и внимателно.

— Добър вечер, Нели — каза Бойлан.

— Не съм те виждала цяла вечност — каза жената и ги заведе по стълбите в едно малко, осветено в розово салонче на първия етаж.

— Бях зает — отговори Бойлан.

— Ясно — каза жената, разглеждайки Гретхен: първо я прецени с поглед, после ѝ се възхити. — На колко години си, миличка?

— На сто и осем — отговори Бойлан.

Той и жената се засмяха, а Гретхен стоеше сериозна сред малката стая с богато драпирани завеси и картини с маслени бри на голи женски тела. Тя реши да не показва нищо, да не реагира на нищо. Страхуваше се, но се опитваше да подтиска страха си или да не го издава. Смяташе, че ще се успокои, ако прояви равнодушие. Забеляза, че всички лампи в стаята имат пискюли. Бялата рокля на жената беше украсена на бюста и в долния край на полата с ресни. Имаше ли някаква връзка между тези неща? Гретхен си наложи да разсъждава върху това, защото иначе щеше да се обърне и да избяга от притихналата къща и от неприятното усещане, че по етажите над главата ѝ между стаите се движат предпазливо разни невидими хора. Нямаше представа какво очакват от нея, какво можеше да види, какво щяха да правят с нея, Бойлан се държеше весело и непринудено.

— Струва ми се, че почти всичко е готово, миличък — каза жената. — Още няколко минутки. Искате ли да пийнете нещо, докато чакате?

— Малка моя? — обърна се Бойлан към Гретхен.

— Както кажеш — едва проговори тя.

— Аз мисля, че чаша шампанско ще бъде съвсем подходящо — каза Бойлан.

— Ще ви изпратя горе една бутилка — обеща жената. — Изстудена е. Държа я в лед. Елате с мен. — Тя ги изведе от салона и те я последваха по покритите с килим стълби до един слабо осветен коридор па втория етаж. Коровата рокля на жената силно

шумолеше. Бойлан носеше палтото си в ръка. Гретхен не се беше съблякла.

Жената отвори някаква врата в коридора и запали една малка лампа. Влязоха в стаята. Вътре имаше голямо легло с копринен балдахин, огромно кресло, покрито с тъмночервен плюш, и три малки позлатена столчета. Един огромен букет лалета се открояваше като ярко жълто петно на масата по средата на стаята. Завесите бяха спусната и шумът от преминаваща по улицата кола се чу приглушено. Голямо огледало заемаше една от стените. Стаята ѝ напомняше за леко старомоден хотел, някога разкошен, но вече поовехтял.

— Прислужницата ще донесе виното след малко — каза жената. Тя изшумоля с роклята си, затваряйки тихо, но плътно след себе си вратата.

— Добрата стара Нели — каза Бойлан и захвърли палтото си на една табуретка до вратата. — На нея винаги може да се разчита. Забележителна е. — Той не обясните какво е забележителна. — Няма ли да си свалиш палтото, малка моя?

— Трябва ли да го сваля?

Бойлан сви рамене.

— Нищо не трябва да правиш.

Гретхен остана с палтото си, макар че в стаята беше топло. Седна на края на леглото и зачака. Бойлан запали цигара и се отпусна удобно в креслото, кръстосвайки крака. Погледна я леко усмихнат и доволен.

— Това е публичен дом — каза той небрежно. — Да знаеш, ако още не си се досетила. Била ли си друг път в такова заведение, малка моя?

Тя знаеше, че той нарочно я дразни. Не му отвърна. Не се осмеляваше да заговори.

— Сигурно не си била — продължи той. — А всяка дама трябва да посети някой публичен дом. Поне веднъж. Да види как работи конкуренцията.

На вратата тихо се почука. Бойлан стана и отвори. Една слабичка жена на средна възраст с черна рокля и къса бяла престилка носеше сребърен поднос. На него имаше кофичка с лед, от която се показваше бутилка шампанско. Имаше и две чаши за шампанско. Без да проговори, жената остави подноса на масата до лалетата. Лицето ѝ не изразяваше нищо. Задължението ѝ беше да не показва, че присъствува. Тя започна да отваря бутилката. Гретхен забеляза, че носеше плъстени пантофи.

Жената се мъчеше да извади тапата, лицето ѝ почервения от усилието, над очите ѝ се смъкна кичур сива коса. Тя заприлича на онези възрастни, трудно подвижни жени с разширени вени, които

ходят рано на църква, още преди да започне работният ден.

— Чакайте — каза Бойлан, — аз ще я извадя — и взе бутилката от ръцете ѝ.

— Извинявайте, сър — каза прислужницата. Тя не успя да изпълни задължението си. Присъствието ѝ се забеляза поради неумението да отвори шампанското.

Бойлан също не можеше да отвори бутилката. Дърпаше тапата, мъчеше се да я избута с палци, стиснал шишето между краката си. И неговото лице почервения, докато прислужницата го гледаше виновно. Ръцете на Бойлан бяха нежни и меки, негодни за такава работа.

Гретхен се изправи и взе бутилката.

— Аз ще я отворя — каза тя.

— В тухларския завод много шампанско ли отваряте? — попита Бойлан.

Гретхен не му обърна внимание. Хвана здраво тапата — ръцете ѝ бяха ловки и силни, — изви я и тя изскочи, изхвъркна от ръката ѝ и се удари в тавана. Шампанското, се разпени и измокри ръцете ѝ. Подаде бутилката на Бойлан. Една точка на таблото в нейна полза.

— Работническата класа си има своето предназначение — каза той и наля шампанското, а прислужницата подаде на Гретхен една кърпа да си изтрие ръцете. Прислужницата с плъстените пантофи излезе. Ето чии са били леките, безшумни стъпки по коридорите. Бойлан подаде на Гретхен чашата с шампанско.

— Сега доставките на вино от Франция са редовни, макар че, както разбрах, германците са присвоили значителни количества — каза той. — Изглежда, миналата година реколтата не е била особено добра. — Той беше явно раздразнен от провала си с бутилката и от успеха на Гретхен.

Отпиваха шампанското на малки глътки. Една червена лента разделяше диагонално етикета на две. Бойлан кимна одобрително.

— Човек може да е сигурен, че при Нели всичко е първо качество — каза той. — Тя ще се обиди, ако разбере, че наричам заведението ѝ публичен дом. Въобразява си, че това е някакъв салон, където може да прилага без ограничения разбирането си за гостоприемство, от което се ползват многобройните ѝ приятели. Не си мисли, че всички публични домове са ката този, малка моя. Само ще се разочароваш. — Той все още преживяваше схватката с бутилката и продължаваше да си отмъщава.

— Салонът на Нели е едно от последните останали заведения от една по-елегантна епоха, когато още не бяхме станали жертви

на простолудиято и на вулгарния секс. Ако публичните домове започнат да ти харесват, ще ти дам адресите на две-три добри заведения, малка моя. Иначе може да се озовеш в някое ужасно жалко място, а това не би било желателно, нали? Харесва ли ти шампанското?

— Хубаво е — каза Гретхен. Тя пак седна на леглото, без да отпуска вцепененото си тяло.

Изведнъж огледалото светна. В съседната стая някой беше щракнал ключа. Огледалото се превърна в прозорец, през който Бойлан и Гретхен можеха да виждат какво става в съседната стая. Светлината идваше от една лампа, висяща от тавана, чийто плътен копринен абажур хвърляше мека сянка.

Бойлан погледна огледалото.

— О — каза той, — оркестърът се настройва. — Взе бутилката шампанско от кофичката с лед и се премести на леглото до Гретхен. Остави бутилката на пода до краката си.

В огледалото се виждаше висока млада жена с дълга руса коса. Тя имаше красиво лице, което напомняше за разглезено дете — гледаше нацупено и надменно като малка кинозвезда. Но когато захвърли розовия дантелен пенюар, се оказа, че притежава разкошно тяло с дълги, прекрасни крака. Тя не поглеждаше към огледалото, макар че без съмнение номерът ѝ беше известен и знаеше, че я наблюдават. Отметна покривката на леглото и се отпусна на него изящно и естествено. Остана да лежи и да чака, сякаш доволна, че часовете, даже дните минават, а тя безгрижно позволява да ѝ се възхищават. Действието се развиваше в пълна тишина. От огледалото не се чуваше никакъв звук.

— Искаш ли още шампанско, малка моя? — попита Бойлан и вдигна бутилката от земята.

— Не, благодаря — промълви Гретхен с усилие.

Вратата се отвори и в съседната стая влезе един млад негър.

Ах, мръсник, помисли си Гретхен, долен, отмъстителен мръсник. Но не мръдна от мястото си.

Младият негър каза нещо на момичето в леглото. То махна с ръка за поздрав и се усмихна като победителка в конкурс за красавици. От другата страна на огледалото сякаш се разиграваше пантомима и поради това двете фигури в стаята изглеждаха много отдалечени, недействителни. Поведението им беше измамно успокояващо, сякаш нищо сериозно не можеше да се случи.

Негърът беше облечен в морскосин костюм, бяла риза и червена папионка на точки. Носеше много остри светлокафяви обувки. Имаше вид на човек, който винаги се усмихва любезно и

казва: „Да, сър.“

— Нели има много връзки с нощните клубове в Харлем — каза Бойлан, докато негрът се събличаше и окачваше внимателно самото си на облегалката на стола. — Той сигурно свири на тропет или на нещо друго в някой от оркестрите и няма нищо против да изкара допълнително малко пари, като позабавлява белите клиенти. Черно злато за жълто злато. — Той се засмя на собственото си остроумие. — Сигурна ли си, че не искаш да пийнеш още малко?

Гретхен не отговори. Негрът започна да разкопчава панталоните си. Тя затвори очи.

Когато погледна, той беше гол. Тялото му беше с цвят на бронз, кожата му блестеше, имаше широки мускулисти рамене и тънка талия като атлет в отлична форма. Разликата между него и седналия до нея мъж я разгневи.

Негрът прекоси стаята. Момичето разтвори ръце да го прегърне. Леко като котка, той се отпусна върху стройното бяло тяло. Те се целунаха и нейните ръце се преплетоха на гърба му. След това той се обърна по гръб и тя започна да го целува, първо по шията, после по зърната на гърдите. Русата коса се увиваше около блестящата кожа с цвят на кафе, спускаше са надолу, устните на момичето се долепяха върху опънатата кожа на плоските коремни мускули на мъжа, който се извиваше конвулсивно.

Гретхен ги наблюдаваше като омагьосана. Всичка това ѝ се струваше красиво и естествено, като отправено към самата нея обещание, което тя не можеше да изрече с думи. Но не можеше и да гледа заедно с Бойлан. Беше несправедливо, неприлично несправедливо да се купуват тези две прекрасни тела за един час, като животни в обор, и то заради удоволствието или извратеността, или отмъстителността на човек като Бойлан.

Гретхен се изправи и застана с гръб към огледалото.

— Ще те чакам в колата — каза тя.

— Точно сега започва, малка моя — каза той кротко. — Виж какво ще стане сега. Нали трябва да натрупаш опит. Ще имаш голям успех, ако...

— Ще те чакам в колата — повтори тя, излезе от стаята и изтича по стълбите.

Жената с бялата рокля стоеше близо до входната врата в коридора. Тя не каза нищо, но се усмихна подигравателно, когато отвори вратата на Гретхен.

Гретхен седна в колата. Бойлан се появи след петнадесет минути, без да бърза. Влезе в колата и запали мотора.

— Жалко, че не остана — каза той. — И двамата си

заслужиха стоте долара.

През целия път на връщане мълчаха. Когато колата спря пред хлебарницата, навън беше почти светло.

— Е — попита той, след като часове наред бе мълчал, — научи ли нещо тази нощ?

— Да — отговори тя. — Трябва да си замеря по-млад любовник. Лека нощ.

Още докато отключваше вратата, колата потегли. Тя се изкачи по стълбите и видя, че вратата на стаята на родителите ѝ, която беше точно срещу нейната, е отворена и вътре свети. Майка ѝ седеше на един дървен стол, вперила поглед в коридора. Гретхен спря и я погледна. Очите на майка ѝ святкаха безумно: нищо не можеше да се направи. Срещата между майка и дъщеря беше неизбежна.

— Лягай си веднага — каза майката. — В девет часа ще се обадя в завода, ще кажа, че си болна и че няма да отидеш днес на работа.

Гретхен влезе в стаята си и затвори вратата. Не я заключи, защото никой от вратите в къщата нямаше ключалка. Взе томчето с пиесите на Шекспир. Осемте банкноти по сто долара ги нямаше между второ и трето действие на „Както ви се харесва“. Те бяха все така грижливо сгънати в плика и поставени по средата на пето действие на „Макбет“.

В къщата на Бойлан не светеше. Всички бяха в града и празнуваха. Томас и Клод гледаха ракетите и фойерверките, извиващи се в нощното небе над реката, и слушаха гърмежите на малкото оръдие, което се използваше на футболните мачове в гимназията, когато местният отбор вкарваше гол. Нощта беше ясна и топла; гледан от височината на хълма, Порт Филип блещукаше ярко с всичките си светлини.

Тази сутрин немците бяха капитулирали.

Томас и Клод се мотаеха сред тълпите из града и гледаха как момичетата целуват по улиците войници и моряци, как хората изнасят от къщите си бутилки о уиски. Още от сутринта Томас се чувствуваше отвратен. Мъже, които четири години поред отлагаха военната си служба, чиновници в униформа, които не се бяха, отдалечили на повече от сто и шейсет километра от дома си, търговци, натрупали печалба от черна борса, сега се целуваха, крещяха и напиваха, сякаш те лично бяха убили Хитлер.

— Паплач — каза той на Клод, загледан в ликуващата тълпа. — Ще ги науча аз тях.

— Да — отговори Клод. — Ние трябва да си направим едно наше тържество. С наши фойерверки. — След това, докато гледаше как възрастните лудуват, той се умисли и повече не каза нищо. Свали очилата си и загриза едната дръжка — признак, че обмисля някакъв коварен план. Томас познаваше това негова състояние, но се въздържаше от всякакви рискове. Сега не беше моментът да се заяжда с войници, а и всякаква разпра, даже с граждан, би била неуместна в този ден.

Най-накрая Клод съобщи какво е измислил по случай Деня на победата и Том се съгласи, че си струва да осъществят плана му.

И затова сега стояха на хълма в имението на Бойлан — Томас носеше едно бидонче с бензин, а Клод — торбичка с пирони, чук и един сноп парцали; движеха се предпазливо през храсталаците към порутената оранжерия, издигаща се на една гола могила на около петстотин метра от къщата. Бяха дошли дотук не по шосето, а по един тесен черен път, който минаваше извън Порт Филип и свършваше зад къщата. Въмъкнаха се през някаква градинска портичка и скриха мотопеда до една изоставена яма за чакъл пред оградата на имението.

Изкачиха се до оранжерията. Стъклените стени бяха прашни и изпочупени, отвътре се носеше миризма на плесен и изгнили

зеленчуци. До запуснатата постройка бяха струпани няколко дълги сухи греди и една ръждясала лопата, която бяха виждали при предишните си обиколки из имението. Томас започна да копае, а Клод избра две големи греди и ги закова на кръст. През деня бяха обмислили най-подробно плана и нямаше нужда от приказки.

Когато кръстът стана готов, Клод го поля с бензин. Двамата го вдигнаха и го забиха в изкопаната от Томас дупка. Томас засипа дупката и затыпка пръстта с крака, а после я изравни с лопатата, за да не мърда кръстът. Клод изля останалия бензин върху парцалите, които носеше. Всичко беше готово. Гърмежите от оръдието отекваха от училищното игрище чак до хълма, а ракетите светваха бързо и угасваха високо в нощното небе.

Движенията на Томас бяха спокойни и бавни. Той не смяташе, че вършат нещо кой знае колко важно. Просто за пореден път щеше да натрие носа на всички лицемери в града. И за най-голямо свое удоволствие щеше да направи това в имението на този мръсник Бойлан. Ще ги накара да се позамислят, докато се целуват и пеят националния химн. Клод обаче се вълнуваше много. Задъхваше се, сякаш въздухът не стигаше до дробовете му, от устата му почти течаха лиги и той непрекъснато бършеше очилата си с носната си кърпа, защото стъклата се изпотяваха. За Клод това беше постъпка от огромно значение, като се има предвид, че вуйчо му беше свещеник, а баща му го караше да ходи на църква всяка неделя и го поучаваше всеки ден да се пази от смъртен грях, да стои по-далеч от безпътни протестантки и да бъде чист в очите на Исус Христос.

— Хайде готово — каза тихо Том и отстъпи назад.

С треперещи ръце Клод запали една клечка, наведе се и я допря до напоените с бензин парцали в долния край на кръста. Те пламнаха веднага и в същия миг той изпищя и хукна да бяга. Ръката му се беше подпалила и той, пиццейки, тичаше като слепец по поляната. Томас се втурна след него и му изкрещя да спре, но Клод продължаваше да тича като обезумял. Томас го настигна, събори го, след това притисна ръката на Клод с гърдите си, защитени от пуловера му, за да угаси пламъците.

Всичко свърши за миг. Клод лежеше по гръб и стенеше; придържайки изгорялата си ръка, той само хленчеше и не можеше да каже нито дума.

Томас се изправи и погледна приятеля си. Пламъците на горящия кръст осветяваха ясно всяка капчица пот по лицето на Клод. Трябваше бързо да се махат оттук. Всеки момент някой можеше да пристигне.

— Ставай — каза Томас.

Но Клод не мръдна. Той само се извиваше леко ту на едната, ту на другата страна с опулени очи и това беше всичко.

— Ставай, глупак такъв. — Томас раздруса Клод за рамото.

Клод го погледна онемял, със застинало от ужас лице. Томас се наведе, вдигна Клод, праметна го през рамо и затича надолу по могилата през храсталаците към градинската портичка, като се опитваше да не слуша как Клод повтаря: „О, Исусе, о, Исусе, о, милостива майко божия.“

Залитайки под тежестта на приятеля си, Томас разпозна миризмата, която усещаше. Така миришеше само изгоряло месо.

В града оръдието още гърмеше.

2

Аксел Джордах гребеше бавно към средата на реката, като се бореше с течението. Тази вечер не беше изкарал лодката, за да се раздвижи. Излезе в реката, за да избяга от хората. За първи път от 1924 година реши да не работи една нощ. Нека клиентите му ядат утре фабричен хляб. В края на краищата немската армия губеше само веднъж на двадесет и седем години.

На реката беше хладно, но дебелият син пуловер с висока яка, останал от моряшките му дни, го топлеше. Освен това носеше и една бутилка, за да се сгрее и да пие за здравето на идиотите, които отново бяха довели Германия до гибел. Джордах не изпитваше патриотични чувства към никоя страна, но ненавиждаше земята, в която се беше родил. Тя го направи куц за цял живот, отне му възможността да продължи образованието си, прокуди го в чужбина и го въоръжи с безкрайно презрение към всякакви политически идеи и към всички политици, генерали, свещеници, министри, президенти, крале, диктатори, към всякакви завоевания и поражения, към всички кандидати и партии. Беше доволен, че Германия е загубила войната, но не се радваше, че Америка я е спечелила. Надяваше се, че след двадесет и седем години, когато Германия загуби следващата война, ще бъде още жив.

Мислеше за баща си — дребен, богобоязлив тиранин, чиновник в една фабрика, тръгнал за фронта с песен на уста, с китка цветя, втъкнати в дулото на пушката му, щастлив, войнствен глупак, убит при Таненбург, горд, че оставя двама сина, които скоро ще се бият като него за Vaterland, и съпруга, която живя като вдовица по-малко от година. Тя поне прояви разум и се омъжи за един адвокат, който през войната събираше наемите от скъпите жилищни сгради зад Александерплац в Берлин.

„Deutschland, Deutschland, uber alles“ — пееше Джордах подигравателно, отпуснал греблата, оставил водите на Хъдсън да го носят на юг, докато той отпиваше от бутилката с уиски. Пиеше за ненавистта, която изпитваше към Германия от младежките си години, когато го демобилизираха осакатял и трябваше да премине океана. И Америка не беше рай, но поне остана жив досега заедно със синовете си, а къщата, в която живееше, още стоеше на мястото си.

Гърмежите на малкото оръдие отекваха над реката, а във водата трепкаха отраженията на ракетите. Глупаци, мислеше Джордах, на какво се радват? Никога досега не са живели по-добре. След пет години всички ще продават ябълки по улиците и ще си ръфат месата, докато чакат на опашките пред фабриките за работа. Ако имаха поне малко ум, тази вечер всички щяха да са в църквите да се молят дано японците издържат още десет години.

И тогава видя пламъка, който изведнъж лумна на хълма извън града — малка, ярка огнена струя, която бързо се превърна в кръст, горящ на хоризонта. Той се засмя. *Всичко си е както обикновено; по дяволите победата. Долу католиците, негрите и евреите и не забравяй — весели се днес, защото утре ще горши в пламъци. Америка си е Америка. Ние сме тук, за да ви напомним каква е истината.*

Джордах отпи от уискито, наслаждавайки се на горящия кръст, извисен над града, предвкусвайки лицемерните вайкания, които щяха да се появят утре в двата местни вестника по повод оскверняването паметта на героите от всички раси и вероизповедания, дали живота си, за да защитят идеалите, на които се крепи Америка. А проповедите в неделя! Струва си човек да отиде в някоя църква, за да чуе какво ще кажат благочестивите мръсници.

Ако разбере кой е направил този кръст, помисли си Джордах, ще му стисна ръката.

Той видя, че пламъците се разпростират. Сигурно съвсем близо до кръста имаше някаква сграда и вятърът праскаше огъня право към нея. Навярно всичко наоколо бе сухо, защото след миг цялото небе се освети.

След малко се чуха сирените на пожарникарските коли, които префучаха по улиците на града към хълма.

Хубава вечер, каза си Джордах, особено като се вземат пред вид някои неща.

Той отпи за последен път от уискито и загреба бавно към брега.

Рудолф стоеше на стълбите пред входа на гимназията и чакаше момчетата да гръмнат с оръдието. На игрището се бяха събрали стотици момчета и момичета, които крещяха, пееха и се целуваха. С изключение на целувките всичко друго напомняше за съботните вечери, когато отборът беше спечелил някой голям футболен мач.

Оръдието гръмна.

Чу се мощно ура.

Тогава Рудолф долепи тропета до устните си и засвири „Америка“. Отначало тълпата притихна и бавната музика зазвуча отчетливо и тържествено над главите на младежите. След това те запяха и гласовете им се сляха: „Америка, Америка, нека бог те благослови в всички твои честни хора, от океан до океан, станат като братя...“

Песента завърши с ново мощно ура и Рудолф засвири „Американското знаме е вечно“. Тъй като при тази песен не можеше да стои на едно място, закрачи по игрището. Младежите тръгнаха след него и скоро той се озова начело на цяло шествие от момчета и момичета — обиколиха игрището и след това излязоха на улицата, марширувайки в такт с музиката на тропета. Момчетата дотъркаляха оръдието точно зад Рудолф и спираха на всяка пресечка, за да гръмнат, всички викаха ура, а възрастните по пътя им ръкопляскаха и размахваха знаменца.

Повел своята армия, Рудолф свиреше „Когато мините избухват“, „Колумбия, бисерът на океана“, химна на гимназията и „Напред войници-християни“, а ликуващото шествие продължаваше по улиците на града. Той го изведе на Вандерхоф Стрийт и спря пред хлебарницата, където изсвири в чест на майка си „Когато се усмихват очите на ирландката“. Майка му отвори прозореца на горния етаж и му замаха с ръка, а той видя, че бърше очите си с носна кърпа. Накара момчетата с оръдието да приветствуват майка му и те гръмнаха, стотици момчета и момичета закрепяха и майка му открито се разплака. Хубаво щеше да бъде, ако се бе сресала, преди да отвори прозореца, и жалко, че винаги беше с цигара в уста. В мазето не светеше и той разбра, че баща му не си е у дома. И без това не знаеше какво да му изсвири. Трудно е точно тази вечер да се избере нещо подходящо за един ветеран от немската армия.

Искаше му се да отиде в болницата и да изсвири една серенада за сестра си и нейните войници, но болницата беше много далече. Като изпълни последен туш в чест на майка си, той

поведе шествието към центъра на града, свирейки „Була-була“. Може би догодина, като свърши гимназия, ще отиде в Йеил. Тази вечер невъзможни неща нямаше.

Без да иска, той се озова на улицата, където живееше мис Льоно. Колко пъти беше стоял пред тази къща, скрит в сянката на едно отсречно дърво, вперил поглед в осветения прозорец на втория етаж. Сега прозорецът светеше.

Той спря смело по средата на улицата пред къщата и погледна към прозореца. Тясната уличка със скромни къщи, в които живееха по две семейства, и с малки градинки се изпълни с народ. Дожаля му за мис Льоно, останала самичка толкова далеч от дома си, тъгуваща по приятели и роднини, които в този момент ликуват по улиците на Париж. Прииска му се да се представи в по-добра светлина пред нещастната жена, да ѝ покаже, че не ѝ се сърди, да я убеди, че притежава неподозирани от нея качества, че съвсем не е противно момче, специалист по порнографски рисунки, чийто баща германец говори само мръсотии. Вдигна тропета и засвири „Марсилезата“. Сложната, тържествена мелодия, която напомняше за знамена и битки, за безразсъдство и героизъм, се понесе над бедната малка уличка и младежите затаганикаха, защото не знаеха думите. Божичко, помисли си Рудолф, на кой друг учител в Порт Филип е оказвана такава чест. Изсвири песента докрай, но мис Льоно не се показва на прозореца. От съседната къща излезе едно момиче с дълга руса плитка, застана близо до Рудолф и го загледа как свири. Рудолф започна отначало, но този път игриво, с ритъм и импровизации, ту нежно и бавно, ту звънко и високо. Най-сетне прозорецът се отвори. Мис Льоно, която беше по пенъоар, погледна надолу. Рудолф не виждаше лицето ѝ. Пристъпи към уличната лампа, за да може мис Льоно ясно да го види, насочи тропета право към нея и засвири високо и ясно. Трябваше да го познае. Тя се ослушва няколко секунди, без да мръдне. След това затвори рязко прозореца и спусна транспаранта.

Френска курва, помисли си той и завърши „Марсилезата“ с подигравателно тъжна извивка. Свали тропета от устните си. Момичето, което беше излязло от съседната къща, стоеше до него. То го прегърна и го целуна. Момчетата и момичетата около тях извикаха ура и оръдието гръмна. Той се засмя. Целувката беше прекрасна. Вече знаеше и къде живее момичето. Той пак вдигна тропета и с маршова стъпка, леко поклащайки се, засвири „Тигърски ритми“. Зад него шествието се понесе като огромна, разлюляна маса към Мейн Стрийт.

Тя запали нова цигара. Сама в празната къща, беше зашорила всички прозорци, за да заглуши шумовете на града — ликуващите гласове, трясъка на ракетите, гръмката музика. За какво да празнува? В такъв ден мъжете се връщаха при жените си, децата при родителите си, приятели при приятелите си, даже непознати хора се прегръщаха по улиците. При нея никой не се беше върнал, никой не я беше прегърнал.

Влезе в стаята на дъщеря си и запали лампата. Всичко блестеше от чистота и грижливо изгладената покривка на леглото, излъсканата месингова нощна лампа, ярко боядисаната тоалетка е бурканчета с крем и други средства за разкрасяване. Хитрините на професията, помисли с огорчение Мери Джордах.

Тя отиде при малката махагонова библиотечка. Всички книги бяха внимателно подредени. Извади дебелия том с пиесите на Шекспир. Пликът лежеше между страниците на „Макбет“. Погледна в него и видя, че парите са още там. Дъщеря ѝ даже не беше благоволила да ги скрие на друго място, след като знаеше, че майка ѝ е разбрала. Мери извади плика и върна книгата внимателно на мястото ѝ. Измъкна наслуки една друга книга — антология на английската поезия, която Гретхен ползуваше в гимназията, Прекрасната духовна храна на нейната дъщеря. Отвори книгата и сложи плика между страниците ѝ. Нека се поразтревожи за парите си. Ако баща ѝ знаеше, че в къщата има осемстотин долара, щеше да обърне всичко наопаки.

Тя прочете няколко стиха:

Разбиват се вълните ти, море.
в скалите черно-сиви.
Да можех мислите, които ме гнетят.
да изрека сега.

Прекрасно, прекрасно...

Върна книгата в библиотечката. Не си направи труд даже да загаси лампата, преди да излезе от стаята.

Отиде в кухнята. Тенджерите и чиниите от самотната ѝ вечеря стояха неизмити в умивалника. Загаси цигарата си в един тиган, пълен до половината с мазна вода. Беше изяла една свинска пържола. Долнокачествена вечеря. Погледна печката и завъртя кранчето за газа. Премести един стол, седна, отвори вратата на фурната и сложи вътре главата си. Миризмата беше неприятна. Поседя така известно време. През затворения кухненски прозорец достигаха веселите викове от града. Беше чела някъде, че на празници се извършват повече самоубийства от друг път — на Коледа, на Нова година. А тя ще намери ли по-

добър празник от днешния?

Миризмата на газта се усилваше. Зави й се свят. Измъкна главата си от фурната и завъртя обратно кранчето. Нямаше за какво да бърза.

Отиде в хола — нали беше господарката на къщата. В малката стая миризмата на газ се усещаше слабо — по средата на износения червеникав килим стоеше квадратната дъбова маса с четири дървени стола, подредени около нея. Тя седна до масата, извади молив от джоба си и се огледа за хартия, но видя само ученическата тетрадка, в която всеки ден водеше сметките от хлебарницата. Нито пишеше, нито получаваше писма. Откъсна последните страници от тетрадката и започна да пише.

„Мила Гретхен — написа тя. — Реших да се самоубия. Знам, че ще извърша смъртен грях, но повече не мога да издържам. Пиша ти като грешница на грешница. Няма нужда да обяснявам повече. Знаеш какво имам пред вид.

Нашето семейство е прокълнато. Аз, ти, баща ти и брат ти Том. Може би само брат ти Рудолф не е засегнат, но сигурно накрая проклятието ще стигне и него. Щастлива съм, че няма да доживея до този ден. Това е наказание за разпуснатите ни нрави. Сега ще ти кажа нещо, което съм крила от теб цял живот. Аз съм извънбрачно дете. Не познавам нито баща си, нито майка си. Страшно ми става, като си помисля само какъв живот е водила майка ми и до какво падение е стигнала. Не съм изненадана, че ти си тръгнала по нейния път и си затънала в калта. Баща ти е едно животно. Твоята стая е до нашата и сигурно разбираш какво искам да кажа. Двадесет години съм жертва на неговата похотлива страст. Той е жесток звяр и много пъти съм била сигурна, че ще ме убие. Веднъж щеше да пребие до смърт един човек заради неплатена сметка от осем долара. Брат ти Томас е наследил тези черти от баща си и няма да се изненадам, ако свърши живота си в затвора или даже по-лошо. Аз живея в клетка с тигри.

Аз сигурно също имам вина. Бях слаба и позволих на баща ти да ме откъсне от църквата и да направи децата ми безбожници. Бях безнадеждно отчаяна, за да те обичам и да те предпазвам от баща ти и от неговото влияние. А и ти винаги изглеждаше толкова невинна, порядъчна и възпитана, че успя да приспиш страховете ми. И резултатът от всичко това ти е известен по-добре,

Тя спря дотук и прочете със задоволство написаното. Грешните удоволствия на блудницата ще бъдат помрачени, когато види майка си мъртва и намери на възглавницата си нейното послание, изпратено от гроба. Всеки път, когато позволише на някой мъж да я докосне, Гретхен щеше да си спомня последните думи на майка си.

„Кръвта ти е покварена — продължи да пише тя, — но сега виждам ясно, че и характерът ти е покварен. Стаята ти е чиста и подредена, но душата ти е мръсна като обор. Баща ти е трябвало да се ожени за някоя като тебе. С него щяхте съвсем да си подходите. Последното ми желание е да напуснеш тази къща и да заминеш далеч, за да не развърщаваш с присъствието си Рудолф. Ако от това семейство остане поне един порядъчен човек, може би бог ще прости на останалите.“

Отвън се чуваше неясна музика и все по-шумни радостни възгласи. Тогава тя чу тромпета и го позна, Рудолф свиреше под прозореца. Тя стана от масата, отвори прозореца и погледна навън. Той стоеше долу, начело на хиляди момчета и момичета, и свиреше за нея „Когато се усмихват очите на ирландката“.

Тя му махна с ръка и усети, че се насълзява. Рудолф каза на момчетата да гръмнат с оръдието в нейна чест и гърмежът отекна по улиците. Тя вече плачеше открито и трябваше да извади носната си кърпа. Рудолф ѝ махна с ръка и поведе армията си нататък, свирейки с тромпета.

Хълцайки, тя се върна при масата и седна. Той ми опаси живота, мислеше Мери, моят прекрасен син ми спаси живота.

Скъса писмото, отиде в кухнята и го изгори в супника.

Много от войниците бяха пияни. Щом съобщиха новината по радиото, всички, които можеха да ходят, облякоха униформите си и излязоха от болницата, без да дочакат разрешение; някои от тях се върнаха в общата стая с бутилки и сега там миришеше като в кръчма — мъже в колички и с патерици се мотаеха из помещението, викаха и пееха. След вечеря тържеството премина в буйство — чупеха прозорците с бастуните си. Деряха плакатите от стените, разкъсваха книги и списания, превръщайки ги в конфети, с кон то водеха шеговити битки сред пьянски изблици и смях.

— Аз съм генерал Джордж С. Патън¹⁴ — изкрещя едно момче. Гръдният му кош беше стегнат в метален корсет и счупената му ръка стърчеше над главата. — Къде ти е вратовръзката, войник? Тридесет години наряд в кухнята. — След това сграбчи Гретхен с лявата си ръка и я накара да танцува с него в средата на стаята под звуците на „Благодари на бога и предай амуницията“, която останалите войници пееха. Гретхен трябваше да държи здраво момчето, защото иначе то щеше да падне.

— Аз съм най-великият, първокласен, еднорък, голямокалибрен танцьор в света и утре отивам в Холивуд да танцувам валс с Джинджър Роджърс, ще ѝ кажа; „Омъжи се за мен, сладурче, ще си живеем като царе с моята инвалидна пенсия. Ние спечелихме войната, сладурче. Спасихме света от пълна инвалидност.“ — Той седна на пода, отпусна главата си между коленете и запя „Лили Марлен“.

Тази вечер Гретхен не можеше да бъде в помощ на никого от тях. Стоеше със застинала усмивка на лицето и когато боят с конфети ставаше безпощаден и заплашваше да се превърне в истинска битка, тя се опитваше да се намеси. На вратата се показва една сестра и кимна на Гретхен. Гретхен отиде при нея.

— Мисля, че е по-добре да се махнеш оттук — каза сестрата с тих, разтревожен глас. — След малко те съвсем ще подивеят.

— Не ги обвинявам — каза Гретхен. — А ти?

— И аз не ги обвинявам — отговори сестрата, — но ще стоя по-далеч от очите им.

От стаята се дочу трясък на разбито стъкло. Един войник беше хвърлил празна бутилка от уиски през прозореца.

— Стреляй да ги уплашим! — извика войникът. Той грабна едно метално кошче за боклук и го захвърли през другия прозорец. — Лейтенанте, насочи минохвъргачките към негодниците. Заеми височината.

— Добре, че им прибраха оръжието, преди да влязат в болницата — каза сестрата. — Това тук е по-лошо и от боевете в Нормандия.

— Доведете японците! — изкрещя някой. — Ще ги усмъртя с подръчни материали за първа медицинска помощ. Банзай!¹⁵

Сестрата дръпна Гретхен за ръкава.

— Върви си в къщи — каза тя. — Тази вечер тук не е подходящо за момичета. Утре ела рано, ще помогнеш да оправим.

Гретхен кимна. Сестрата се отдалечи, а Гретхен тръгна да се преоблече, но се спря, върна се обратно и се насочи към коридора, който водеше за отделенията. Влезе в отделението за тежко болни — с наранявания в главата и гърдите. В слабо осветеното помещение беше тихо. Повечето от леглата бяха

празни, но тук-там се виждаше по някоя фигура, лежаща неподвижно под завивките. Тя отиде при последното легло в ъгъла, където лежеше Толбът Хюс — до леглото му имаше поставка, а на нея закрепена банка гликоза, която капка по капка се вливаше в ръката му. Лицето му беше изпито, а широко отворените му огромни очи горяха трескаво. Той я позна и се усмихна. Далечните викове и песни от общата стая достигаха тук като неясен шум от футболно игрище. Тя също му се усмихна и седна на края на леглото. Беше го видяла за последен път снощи, но сега ѝ се стори, че за последните двадесет и четири часа той застрашително е отслабнал. Единственото здраво нещо по него беше превръзката около врата му. Лекарят в отделението ѝ беше казал, че Толбът ще живее най-много още една седмица. Той обясни, че в действителност няма причина пациентът да умре, макар че бе изгубил винаги говора си, раната му заздравяваше. Но би трябвало вече да поема храна и дори да се движи по малко. А Толбът губеше сили с всеки изминат ден, кротко и неотстъпно той настояваше да умре, без да вдига шум, без да създава неприятности на никого.

— Искаш ли да ти почета тази вечер? — попита Гретхен.

Той поклати главата си на възглавницата. След това протегна ръка към нея и стисна здраво пръстите ѝ. Тя усещаше костите му, крехки като на птиче. Той пак се усмихна и затвори очи. Тя седеше неподвижно и държеше ръката му. Седя така около петнадесет минути, без да продума. Тогава видя, че той е заспал. Освободи внимателно ръката си, изправи се и излезе тихо от стаята. Утре ще попита лекаря кога смята, че победителят във войната Толбът Хюс ще умре. Ще дойде и ще държи ръката му, така ще изрази скръбта на отечеството му и той няма да бъде сам, когато умира на двадесет години, без да е успял да каже нещо.

Тя бързо се преоблече и тичешком излезе от болницата.

Когато мина през главния вход, видя Арнълд Симс, който се беше облегал на стената и пушеше. Виждаше го за първи път след онази вечер в общата стая. Поколеба се за миг, после се запъти към автобусната спирка.

— Добър вечер, мис Джордах. — Същият учтив глас.

Гретхен реши да спре.

— Добър вечер, Арнълд.

Лицето му не издаваше нищо.

— Момчетата най-сетне имат за какво да празнуват, нали? — Арнълд посочи с глава към крилото, където се намираше общата стая.

— Разбира се, че имат — отговори тя. Искаше да си тръгне, но не желаше той да си помисли, че се страхува от него.

— Значи, тези малки Съединени щати се включиха във войната и свършиха работа — каза Арнълд, — Ама какви усилия само положиха, нали?

Той ѝ се подиграваше.

— Ние всички трябва да бъдем много щастливи — каза тя. В негово присъствие винаги започваше да говори високопарно.

Аз съм много щастлив — каза той. — Наистина. Страшно щастлив. Днес получих хубава новина. Изключително хубава. Затова ви чаках. Искях да я споделя с вас.

— Каква е тя, Арнълд?

— Утре се уволнявам — каза той.

— Това действително е хубава новина — отговори тя. — Поздравявам те.

— Да — продължи той. — Според официалното решение на държавната военно-лекарска комисия аз мога да ходя. Имам заповед за придвижване по назначение и незабавно уреждане на уволнението ми от армията. Другата седмица ще бъда в Сейнт Луис. Арнълд Симс, бъдещият граждански гражданин.

— Надявам се, че ще... — Тя спря. Щеше да каже „че ще бъдеш щастлив“, но ѝ се стори глупаво. — Че всичко ще тръгне на добре — добави тя. Прозвуча още по-лошо.

— О, аз съм човек, на когото му върви — отговори той. — Никой не бива да се тревожи за стария Арнълд. И още една хубава новина имам тази седмица. Изобщо прекрасна, велика седмица, Получих писмо от Корнуол.

— О, но това е много хубаво. — Пак говореше превзето. — От момичето, за което ми разправяше ли? — Палмите. Адам и Ева в Райската градина.

— Да. — Той хвърли цигарата си. — Научила, че мъжът ѝ е убит в Италия и решила да ми съобщи.

Тя нямаше какво да му отговори и затова замълча.

— Е, повече няма да се видим, мис Джордах — каза той, — освен ако някога минете през Сейнт Луис. Можете да намерите адреса ми в телефонния указател. Живея в отдалечен жилищен квартал. Няма да ви задържам повече. Сигурен съм, че ще ходите на бал по случай победата или на танци в някой клуб. Искях просто да ви благодаря за всичко, което направихте за нас, мис Джордах.

— На добър час, Арнълд — каза тя сдържано.

— Много жалко, че не намерихте време да дойдете на Речното пристанище онази събота — каза той без заобикалки с провлечения си глас. — Купихме си две хубави билета, изпекдохме ги и си направихме цял пикник. Много ни липсвахте.

— Не очаквах, че ще споменеш за това, Арнълд — отговори

тя. Какво лицемерие, какво лицемерие.

— Ей богу — каза той, — толкова сте хубава, че ми се иска просто да седна и да заплача.

Той се обърна, отвори вратата на болницата и куцайки, влезе вътре.

Разстроена, тя тръгна бавно към спирката на автобуса. Победата не разрешаваше нищо.

Спря се под лампата и погледна часовника си, чудейки се дали и шофьорите не празнуват тази вечер. В сянката на едно дърво беше паркирана някаква кола. Моторът забръмча и колата тръгна бавно към нея. Беше буикът на Бойлан. В първия момент тя понечи да избяга обратно в болницата.

Бойлан спря колата пред нея и отвори вратата.

— Мога ли да ви закарам, мадам?

— Не, благодаря. — Не го беше виждала повече от месец, откакто бяха ходили през нощта в Ню Йорк.

— Мислех, че можем тази вечер заедно да изкажем подобаващата на бога благодарност, че благослови войските ни с победа — каза той.

Благодаря, но аз ще изчакам автобуса — каза тя.

— Получи ли писмата ми? — попита той.

— Да. — На бюрото си в службата беше намерила две писма, в които той я молеше да се срещнат пред магазина „Бърнстайн“. Тя не отиде на срещите и не отговори на писмата.

— Отговорът ти сигурно се е изгубил по пощата — каза той. — Напоследък пощенските услуги са много нередовни.

Тя се отдалечи от колата. Бойлан излезе, настигна д и я хвана за ръката.

— Ела с мен в къщи — каза той ядно. — И без повече номера.

Допирът ѝ с него отнемаше смелостта ѝ. Тя го мразеше, но въпреки това знаеше, че иска да бъде в леглото му.

— Пусни ме. — Тя издърпа рязко ръката си и тръгна пак към спирката, а той продължи да върви след нея.

— Добре — започна той. — Ще ти кажа защо съм дошъл. Искam да се оженя за теб.

Тя се изсмя. Не знаеше защо се изсмя. Може би от изненада.

— Искam да се оженя за теб — повтори той.

— Виж какво ще ти кажа — отговори тя, — иди в Ямайка, както смяташе, а аз ще ти пиша там. Остави си адреса при секретарката. Извинявай, автобусът ми идва.

Автобусът спря и щом вратата му се отвори, тя скочи вътре. Подаде билета си на шофьора, после отиде и седна на една празна седалка в дъното. Трепереше. Ако автобусът не беше дошъл, щеше да каже „да“ и да се омъжи за него.

Когато наближиха Порт Филип, чу сирените на пожарникарските коли и погледна към хълма. Гореше пожар. Да може цялата къща да изгори до основи, помисли си тя.

Том караше мотопеда по тесния черен път зад имението на Бойлан, а Клод се държеше за него със здравата си ръка. Том имаше малка практика, затова караше бавно, и при всяко занасяне или друсане Клод охкаше в ухото му. Том не знаеше колко е зле ръката му, но знаеше, че трябва да направи нещо. Ако обаче го заведеше в болницата, щяха да питат как се е изгорил и тогава нямаше да е нужен Шерлок Холмс, за да се установи връзката между момчето с обгорената ръка и горящия кръст на хълма в имението на Бойлан. А и Клод, разбира се, нямаше да поеме вината само върху себе си. Клод не беше герой. В никакъв случай не беше от онези, които стискат зъби, докато ги мъчат, но не издават тайната.

— Слушай — каза Том и така намали скоростта, че моторът почти опря да се движи, — имате ли домашен лекар?

— Да — отговори Клод. — Вуйчо ми.

Ето какво семейство трябваше да има човек. Свещеници, лекари, а вероятно има и вуйчо адвокат, който ще се окаже полезен по-късно, когато го арестуват.

— Къде живее? — попита Том.

Клод измънка адреса. Толкова беше изплашен, че едва можеше да говори. Том натисна педала и като се стараеше да избягва централното шосе, стигна до голямата къща в покрайнините на града, на чиято табелка пишеше: „Д-р Робърт Тинкър, лекар“.

Том спря мотопеда и помогна на Клод да слезе.

— Слушай — каза той, — влизаш вътре сам, нали разбираш, и каквото и да разправяш на вуйчо си, моето име няма да споменава. И най-добре е баща ти да уреди да заминеш още тази вечер от града. Утре тук ще настане голяма бъркотия и ако някой те види да се разхождаш с изгоряла ръка, след десет секунди ще те спипат.

Вместо отговор Клод изохка и увисна на рамото на Том. Том го отблъсна.

— Дръж се бе, човек — каза той. — А сега влизай и гледай да идеш право при вуйчо си, а не при някой друг. И ако разбере, че си ме издал, ще те убия.

— Том! — изхленчи Клод.

— Чу ли какво ти казах? — повтори Том, — Ще те убия.

Знаеш, че не се шегувам — и го бутна да върви към вратата на къщата.

Залитайки, Клод тръгна. Протегна здравата си ръка и натисна звънеца. Том не го изчака да влезе. Отдалечи се бързо по улицата. Пожарът над града още гореше и осветяваше небето.

Том се спусна към реката, близо до склада, където баща му държеше лодката си. Край брега беше тъмно и миришеше силно на ръждясал метал. Съблече пуловера си, Той лъхаше неприятно на изгоряла вълна, сякаш някой беше повръщал върху него. Намери един камък, уви го в пуловера и метна вързопа в реката. Чу се глухо плискане, пуловерът потъна, а над черната вода се издигна малък бял фонтан. Много го беше яд, че се лишава от пуловера си. Той му носеше късмет. С него беше спечелил много схватки. Но имаше случаи, като сегашния, когато човек трябва да се отърве от някои неща.

Отдалечи се от реката и тръгна към къщи; през ризата си усещаше нощния хлад. Чудеше се дали наистина ще трябва да убие Клод Тинкър.

Немско ядене, помисли си Мери Джордах, като видя как мъжът ѝ донася от кухнята тавата с печена гъска, гарнирана с червено зеле и с кнедли. Емигрант!

Не можеше да си спомни откога не бе виждала Джордах в толкова добро настроение. Падането на Третия райх тази седмица го беше направило весел и общителен. Поглъщаше жадно вестниците и се смееше злорадо на снимките, които показваха как немските генерали подписват документите за капитулацията. Днес беше неделя и Рудолф навършваше седемнадесет години; по този случай Джордах беше обявил празник в къщи. Той не признаваше рождените дни на никой друг от семейството. Беше купил на Рудолф прекрасна въдица, бог знае колко скъпа, а на Гретхен разреши да задържи половината от заплатата си вместо една четвърт, както тя правеше досега. Дори даде на Томас пари да си купи нов пуловер, защото беше загубил стария. Ако можеше немската армия да капитулира всяка седмица, животът в дома на Аксел Джордах щеше да бъде поносим.

— Отсега нататък — каза Джордах — в неделя на обяд ще ядем всички заедно. — Кървавото поражение на неговия народ, изглежда, бе породило сантиментални чувства към кръвните му роднини.

И така, всички се събраха около масата — Рудолф, смутен, че е виновник на тържеството, седеше съвсем изправен като кадет от „Уест Пойнт“, с риза и вратовръзка; Гретхен, с дантелена бяла блузка, изглеждаше въплъщение на невинността. Блудница! И Томас с дръзката си, самоуверена усмивка — днес старателно измит и сресан. След Деня на победата у Томас беше настъпила необяснима промяна — от училище се прибираще право у дома, учеше по цяла вечер в стаята си и за първи път през живота си помагаше в магазина. В душата на майката проблеснаха искрици на плаха надежда. Може би по силата на някаква неизвестна магия замлъкналите оръдия в Европа ще направят от тях едно нормално семейство.

Представата на Мери Джордах за нормално американско семейство се беше оформила предимно от поученията на сестрите в приюта, а по-късно от рекламите в популярните списания. В нормалните американски семейства всички бяха добре измити, миришеха на хубаво и постоянно се усмихваха един на друг. Отрупваха се с подаръци за Коледа, за рождени дни, сватби,

годишнини и за Деня на майката. Имаха възрастни, но запазени родители, които живееха в провинцията в някоя ферма и притежаваха поне една кола. Синовете наричаха баща си „сър“, а дъщерите свиреха на пиано и споделяха с майките си с кои момчета имат среща; всички използваха тоалетна вода. Събираха се заедно на закуска, на вечеря и на обяд в неделя, ходеха редовно на църква и цялото семейство прекарваше лятната ваканция на море. Всеки ден бащата обличаше тъмен костюм и отиваше на работа в кантората си; той имаше голяма застраховка за живот. Всичко това не беше ясно формулирано в съзнанието ѝ, но то представляваше онзи недостижим стандарт, по който тя сравняваше собственото си съществуване. Тъй като беше твърде стеснителна и в същото време високомерна, за да общува със съседите си, тя не знаеше какъв живот водят другите семейства в града. Богатите бяха недостъпни за нея, а бедните не заслужаваха дори презрението ѝ. Според нейните мъгляви и хаотични преценки тя, съпругът ѝ, Томас и Гретхен не представляваха в никакъв случай семейство, което тя можеше да приеме или което можеше да ѝ достави радост. Те бяха по-скоро грубияни, тръгнали почти случайно заедно на пътешествие, и най-доброто, на което можеха да се надяват, беше да подтискат враждебността си. Рудолф, разбира се, не влизаше в тази група.

2

Аксел Джордах сложи със задоволство гъската на масата. Цялата сутрин беше приготвял обед, като беше отпратил жена си от кухнята, но този път без обичайните обиди, че не може да готви. Нарязва птицата грубо, но с ловки движения, и поднесе на всички огромни порции, като подаде първата чиния на майката, за нейна най-голяма изненада. Беше купил две бутилки калифорнийски ризлинг и напълни тържествено чашите. Вдигна тост:

— За моя син Рудолф, по случай рождения му ден — каза той с дрезгав глас. — Дано оправдае надеждите ни и се издигне до върха, но нека не ни забравя.

Всички отпиха тържествено, но майката видя, че Томас направи лека гримаса. Може би виното му се е сторило кисело.

Джордах не уточни кой връх очаква синът му да покори. Уточненията не бяха нужни. Върхът съществуваше със своите ограничения, избраници, привилегии. Когато се изкачиш на него, онези, които са пристигнали преди теб с кадилаците си, те посрещат с възторжени хвалебствия.

Рудолф ядеше по малко от гъската. Тя беше възтлъста за неговия вкус, а той знаеше, че от тлъсто излизат пъпки. И от зелето не ядеше много. Следобед имаше среща с момичето с русата плитка, което го беше целунало пред къщата на мис Льоно, и той не искаше да мирише на зеле, когато се видят. От виното отпиваше едва-едва. Беше решил да не се напива никога през живота си. Никога нямаше да допусне да изгуби контрол над разума и тялото си. И освен това никога нямаше да се жени — примерът на майка му и баща му го беше накарал да стигне до това решение.

На другия ден след обявяването на победата той се върна на улицата, където живееше мис Льоно, и взе да се разхожда демонстративно пред съседната къша. Естествено след десет минути момичето, облечено със сини джинси и пуловер, излезе и му махна с ръка. То беше почти на неговата възраст, със сини очи и се усмихваше дружелюбно, като човек, на когото никога не му се е случвало нищо лошо. Тръгнаха заедно по улицата и след половин час Рудолф имаше чувството, че я познава от години. Беше дошла съвсем наскоро от Кънектикът. Казваше се Джули, а баща ѝ работеше нещо към електрокомпанията. Имаше по-голям брат, войник във Франция, и заради това беше целунала Рудолф онази вечер — от радост, че войната е свършила, а брат ѝ е жив във Франция. Независимо от причината Рудолф се радваше, че го е целунала, макар че споменът от това първо докосване до устните на непознато момиче го караше да се чувства неуверено и неловко.

Джули беше луда за музика, обичаше да пее и смяташе, че Рудолф свири прекрасно на тромпет; той почти ѝ беше обещал, че ще я вземе с оркестъра си да пее следващия път в клуба.

Джули казваше, че харесва сериозните момчета, а Рудолф без съмнение беше сериозен. Беше разказал вече на Гретхен за Джули. Обичаше да си повтаря името ѝ: „Джули, Джули...“ Гретхен само се усмихна покровителствено на увлечението му. Тя му подари един син блейзер за рождения ден.

Той знаеше, че майка му ще се разочарова, ако не я изведе на разходка следобед, но сега, когато баща му най-неочаквано бе започнал да се държи толкова добре, може би чудото щеше да стане и той самият щеше да излезе с нея.

Искаше му се да сподели увереността на майка си и на баща си, че ще се издигне в живота. Беше достатъчно интелигентен, за да знае, че интелигентността сама по себе си не е гаранция за нищо. За успеха, който родителите му очакваха, че ще постигне,

беше нужно нещо повече късмет, произход, талант. Още не знаеше дали е късметлия. Естествено не можеше да разчита на произхода си, за да Направи кариера, а освен това се съмняваше дали има талант за нещо. Ценеше способностите на другите и проучваше собствените си възможности. Ралф Стивънс, негов съученик, едва успяваше да изкара средни бележки, но беше гениален по математика и си играеше със задачите по висша математика и физика, докато другите се потяха над простата алгебра. Ралф Стивънс имаше талант, който определяше пътя в живота му, Той знаеше какво ще прави, защото можеше да прави едно-единствено нещо.

На Рудолф му се удаваха много неща, но не се беше насочил към нищо определено. Не свиреше лошо на тромпет, но съвсем не си въобразяваше, че е Бени Гудман или Луис Армстронг. От четирите момчета, с които свиреше в оркестъра, две бяха подобри от него, а другите две не му отстъпваха. Той преценяваше обективно музикалните си способности и знаеше, че в тази област не е нищо особено. И никога нямаше да бъде нещо повече, колкото и упорито да се упражняваше. В спорта беше отличен в една дисциплина — бягане на двеста метра, но ако учеше в гимназията на някой голям град, който знае дали щяха да го приемат в отбора, докато Стан О'Брайън например, който играеше краен защитник във футболния отбор, трябваше да се моли учителите да му пишат достатъчно високи бележки, за да не го изключат от състезанията. На футболното игрище О'Брайън се проявяваше като един от най-способните играчи в целия щат. Можеше да маневрира, да разиграва топката и да прави мигновени пробиви като истински голям спортист, за когото интелигентността не е от никакво значение. Стан О'Брайън имаше предложения за стипендии от много колежи, дори от Калифорния, и ако не се контузеше, сигурно щяха да го изберат в националния отбор и така щеше да се уреди за цял живот. Съчиненията на Рудолф по английска литература бяха по-добри от съчиненията на Санди Хоупъруд, редактора на училищния вестник, който редовно се проваляше на изпитите по естествени науки, но достатъчно беше човек да прочете една статия на Санди, за да разбере, че няма начин той да не стане писател.

Рудолф имаше дарбата да се харесва. Знаеше това и знаеше, че именно поради тази причина го избират три години поред за председател на класа. Но разбираше, че това в същност не е истински талант. Трябваше предварително да се подготви, за да го харесат, за да бъде симпатичен на хората, да се прави, че проявява интерес към тях и да приема с радост неблагоприятни поръчения, като например организирането на танцови забави в

училище или рекламирането на вестника — изпълняваше съвестно задълженията си, за да го похвалят след това. Не смяташе, че умението му да се харесва е истински талант, защото нямаше близки приятели, а и самият той не обичаше много хората. Даже навикът му да целува сутрин и вечер майка си и да я води в неделя на разходка имаше за цел да породи чувство на признателност у нея и да поддържа убеждението ѝ, че той е грижлив и любещ син. Неделните разходки го отегчаваха и едвам издържаше милувките ѝ, когато я целуваше, но, разбира се, никога не се издаваше.

Чувствуваше, че в него живеят двама души — за единия знаеше само той, а другият беше известен на целия свят. Искаше му се да е такъв, какъвто изглеждаше, но се съмняваше, че може да постигне някога това свое желание. Макар майка му, сестра му и дори някои от Учителите му да го смятаха за красив, той никак не беше убеден, че има приятна външност. Считааше, че е прекалено мургав, че носът му е много дълъг, челюстта твърде масивна и грубовата, светлите му очи — безцветни и малки за мургавата му кожа, а косата — мръсно черна като на жабарите. Разглеждаше снимките във вестниците и списанията, за да види как се обличат момчетата от добрите училища като „Ексетър“ и „Сейнт Пол“, какво носят колежаите от „Харвард“ и „Принстън“ и се стараеше да им подражава, доколкото му позволяваха средствата.

Ходеше с охлузени бели кожени обувки с гумени подметки, а сега имаше и блейзер, но знаеше, че ако някога го поканят на забава с колежани първокурсници, веднага ще си проличи какво представлява един загубен провинциалист, който си въобразява, че е нещо.

С момичетата се държеше срамежливо и никога не се беше влюбвал, като изключим онази глупава история с мис Льоно. Правеше се, че не се интересува от момичета, тъй като е зает с много по-важни неща и няма време за такива детински занимания като срещи, флиртове и целувки. В същност избягваше компанията на момичетата, защото се страхуваше, че ако стане по-близък с някое от тях, то ще разбере, не зад високомерното му държане се крие едно неопитно и недодялано момче.

В известно отношение завиждаше на брат си. Томас не се стараеше да се хареса на никого. Неговият „талант“ беше необуздаността. Той вдъхваше страх, даже омраза и, разбира се, никой не го обичаше истински, но никога не се измъчваше над въпроса каква връзка да сложи или какво да каже в час по английски. Беше момче с характер и преди да направи нещо, не трябваше мъчително и неуверено да решава как точно да

постъпи.

Що се отнася до сестра му, тя беше красива, много по-красива от повечето кинозвезди, които беше виждал на екрана, а този дар божии задоволяваше всички.

— Гъската е чудесна, татко — каза Рудолф, защото знаеше, че баща му очаква да го похвалят за яденето. — Наистина си я бива. — Беше изял вече повече, отколкото искаше, но подаде чинията си да му сипят втори път. И направи усилие да не трепне, когато видя огромната порция, която баща му сложи.

4

Гретхен ядеше мълчаливо. Кога да им кажа, кой е най-подходящият момент? В петък подучи предупреждение, че в срок от две седмици трябва да напусне завода. Мистър Хъчънс я извика в кабинета си и след като произнесе кратка, объркана встъпителна реч за нейната опитност и добросъвестност, за отличната ѝ работа и за това колко добре се отразявало присъствието ѝ в канцеларията, изплю камъчето. Сутринта получил заповед да уволни нея и едно друго момиче. Отишъл да протестира пред директора, обясняваше мистър Хъчънс с продран глас, който изразяваше искрено съчувствие, но директорът му отговорил, че за съжаление не може нищо да направи. Сега, когато в Европа вече не се водела война, много от договорите за държавни доставки щели да бъдат анулирани. Очаквало се производството да спадне и трябвало щатът да се съкрати. Гретхен и другото момиче били назначени последни на работа в отдела на мистър Хъчънс и затова уволнявали първо тях. Мистър Хъчънс беше толкова смутен, че на няколко пъти извади носната си кърпа и без да има нужда, издуха носа си само за да ѝ докаже, че той няма вина в случая. Тридесетгодишната канцеларска работа с преписки се беше отразила върху вида на мистър Хъчънс — той самият приличаше на платена квитанция, седяла забутана някъде дълги години, пожълтяла и орфана по краищата. Развълнуваният му глас звучеше така неубедително, все едно, че някакъв шкаф за папки ронеше сълзи.

Наложи се Гретхен да утешава мистър Хъчънс. Каза му, че няма намерение да работи до края на живота си в завода за тухли и керемиди на Бойлан и че разбира защо онези, които са назначени последни, трябва да напуснат първи. Не каза на мистър Хъчънс истинската причина, поради която я уволняват, и се почувствува виновна за другото момиче — то беше принесено в жертва, за да може Теди Бойлан да прикрие отмъщението си.

Тя все още не беше решила какво да прави, но се надяваше,

че ще успее да си състави някакъв план, преди да ѝ се наложи да съобщи на баща си за уволнението. Предстоеше жестока разправия и тя искаше да подготви предварително защитата си. Днес обаче баща ѝ за първи път се държеше човешки и може би към края на обяда, разчувствуван от виното и разнежен към едното си дете, ще прояви снизходителност и към нея. Като стигнем до десерта, ще им кажа, реши тя.

Джордах донесе от кухнята тортата, която беше направил за рождения ден — върху глазурата горяха осемнадесет свещи — седемнадесет плюс една, за да продължава Рудолф да расте; точно запяха „Честит рожден ден, скъпи Рудолф“, когато на вратата се позвъни. Звънът прекъсна песента по средата на куплета. В дома на Джордах звънецът почти никога не звънеше. Никой не им идваше на гости, а пощаджията пускаше писмата под вратата.

— Кой, по дяволите, е това? — каза Джордах. Той реагираше враждебно на всички изненади, сякаш зад всяка от тях се криеше някаква неприятност.

— Аз ще видя — каза Гретхен. В първия момент тя беше сигурна, че долу стои Бойлан, паркирал буика си пред хлебарницата. От него можеше да се очаква такава безумна постъпка. Тя се затича надолу по стълбите, докато Рудолф духаше свещите. Радваше се, че се е облякла официално и си е направила косата сутринта заради рождения ден на Рудолф. Нека Теди Бойлан скърби за това, което никога вече няма да получи.

Когато отвори вратата, видя, че отвън стоят двама мъже. Тя ги познаваше мистър Тинкър и брат му, свещеникът. Знаеше мистър Тинкър от завода, а отец Тинкър, плещест, червендалест мъж, който приличаше на пристанищен работник, сбъркал професията си, беше известен на всички.

— Добър ден, мис Джордах — каза мистър Тинкър и свали шапката си. Той поздрави със сериозен глас, а дългото му слабо лице изглеждаше така, сякаш току-що е открил ужасна грешка в счетоводните книги.

— Здравейте, мистър Тинкър. Добър ден, отче — каза Гретхен.

— Дано не сме попречили на нещо — каза мистър Тинкър; гласът му звучеше много по-тържествено и благочестиво от този на ръкоположения в духовен сан негов брат. — Трябва да поговорим с вашия баща. Той в къщи ли е?

Да — отговори Гретхен. — Качете се горе... Ние точно

обядваме, но...

— Ще бъдеш ли така добра да го извикаш тука, дете мое — каза свещеникът, Той говореше с плътен, самоуверен глас, като човек, свикнал да внушава доверие у жените. — Имаме да обсъждаме с него насаме изключително важен въпрос.

— Сега ще го извикам — отговори Гретхен.

Мъжете влязоха в тъмното малко коридорче и затвориха входната врата, сякаш не искаха никой от улицата да ги види. Гретхен запали лампата. Видя й се нередно да остави двамата мъже в тъмното. Забърза по стълбите, усещайки, че братя Тинкър гледат краката й, докато се качва нагоре.

Рудолф режеше тортата, когато тя влезе в стаята. Всички я погледнаха въпросително.

— Кой, по дяволите, беше това? — попита Джордах.

— Долу е мистър Тинкър — каза Гретхен. — С брат си, свещеника. Искат да говорят с тебе, татко.

— Защо не ги покани да се качат? — попита пак Джордах, като пое от Рудолф чинията с торта и отхапа голямо парче.

— Не искат. Казаха, че трябва да обсъдят насаме с тебе някакъв изключително важен въпрос.

Томас измляска и прекара език по зъбите си, сякаш между тях беше останала храна.

Джордах отместе назад стола си.

— Господи — възкликна той, — свещеник. Тези мръсници не оставят човек на мира даже и в неделя следобед. — Но въпреки това се изправи и излезе от стаята. Те чуваха как, куцайки, той се смъкна тежко по стълбите.

Джордах не поздрави двамата мъже, застанали прави в коридора под слабата светлина на крушката от четиридесет вата.

— Е, господа — каза той, — какво толкова важно има, че трябва да прекъсвате неделния обяд на един трудещ се човек?

— Мистър Джордах — каза Тинкър, — може ли да поговорим с вас някъде насаме?

— Че тук защо не ви харесва? — попита Джордах, надвесил се над тях от последното стъпало, продължавайки да дъвче тортата. В коридора се носеше миризмата на печена гъска.

Тинкър вдигна глава към стълбите.

— Не искам никой да ни чуе — каза той.

— Доколкото ми е известно — отговори Джордах, — каквото има да си казваме, може да го чуе целият проклет град. Нито аз ви дължа пари, нито вие на мене. — Въпреки това той слезе в коридора, отвори външната врата и отключи хлебарницата с ключа, който винаги носеше в джоба си.

Тримата мъже влязоха в магазина, чиято голяма витрина в

Горе Мери Джордах чакаше кафето да заври. Рудолф все поглеждаше часовника си, притеснен, че ще закъснее за срещата с Джули. Томас седеше отпуснат на стола си, тананикаше нещо монотонно и почукваше нервно с вилницата си по чашата.

— Спри, моля те — каза майката. — Главата ме заболя.

— Извинявай — отговори Томас, — за следващия си концерт ще взема тромпета.

Никога не може да се държи възпитано, помисли си Мери Джордах.

— Защо още се бавят? — попита тя раздражено. — И то точно когато веднъж сме седнали да ядем като нормално семейство. — Погледна укорително Гретхен и каза: — Ти работиш с мистър Тинкър. Да не си направила нещо?

— Сигурно са открили, че съм откраднала някоя тухла — отговори Гретхен.

— Даже и един ден не можете да се държите учтиво — измърмори майката и с вид на мъченица отиде в кухнята да донесе кафето.

По стълбите се чуха стъпките на Джордах. Той влезе в стаята и с безизразно лице каза строго на Том:

— Ела долу.

— Нямам какво да казвам на семейство Тинкър — отговори Том.

— Те имат нещо да ти кажат. — Джордах се обърна, излезе от стаята и се спусна по стълбите. Томас сви рамене. Преплете пръсти и изпъна ръцете си, както правеше винаги, преди да се хвърли да се бие, после тръгна след баща си. Гретхен се намръщи.

— Знаеш ли каква е тази история? — попита тя Рудолф.

— Неприятна — отговори мрачно Рудолф. Той знаеше, че ще закъснее за срещата с Джули.

Братята Тинкър — единият в морскосин костюм, а другият в лъскаво черно свещеническо облекло — приличаха на два гарвана, застанали в хлебарницата пред празните рафтове и сивия мраморен тезгях. Томас влезе и Джордах затвори вратата зад него.

Ще трябва да го убия, помисли си Томас.

— Добър ден, мистър Тинкър — каза той, усмихнат по

момчешки. — Добър ден, отче.

— Сине мой... — започна важно свещеникът.

— Кажете му, каквото ми казахте на мен — прекъсна го Джордах.

— Ние знаем всичко, синко — продължи свещеникът. — Клод призна всичко на вуйчо си и това е съвсем правилно и естествено. Признанието води до разкаяние, а разкаянието носи прошка.

— Тези глупости ги разправяйте в неделното училище — каза Джордах. Беше подпрял с гърба си вратата, сякаш се страхуваше, че някой може да избяга.

Том млъкна. Усмиваше се леко като пред бой.

— Това позорно изгаряне на кръста — каза свещеникът. — В ден, определен да се почете паметта на младите герои, загинали във войната. В ден, когато пред олтара на моята църква аз отслужих литургия за успокоение на душите им. И като се знае какви изпитания и вражди е трябвало да се преборят католиците в тази страна и колко мъчителни усилия сме положили ние, за да бъдем разбрани от нашите фанатични съотечественици. А сега две момчета католици да извършват такова злодеяние. — Той поклати печално глава.

— Той не е никакъв католик — каза Джордах.

— Но майка му и баща му са родени католици отговори свещеникът. — Аз съм проучил.

— Ти ли си го направил, или не? — попита Джордах.

— Аз — каза Томас. Какъв страхлив, малодушен мръсник е този Клод, помисли той.

— Можеш ли да си представиш, сине мой — продължи свещеникът, — какво ще стане с твоето семейство и със семейството на Клод, ако се разбере кой е запалил кръста?

— Ще ни изгонят от града! — извика възбудено мистър Тинкър. — Това ще стане. Никой няма да пожелае да вземе и един хляб от баща ти, дори и без пари. Хората в този град помнят, че сте чужденци, германци, макар че вие искате да забравите това.

— О, божичко, почна се — каза Джордах, — сега ще измъкне и американското знаме.

— Фактите са си факти — продължи мистър Тинкър. — Няма защо да се крият. Ще ви приведа и още един факт. Ако Бойлан разбере кой е подпалил оранжерията му, ще ни осъди всичките, та до края на живота си няма да можем да се оправим. Ще си наеме един ловък адвокат, който ще докаже, че тази стара оранжерия е най-ценният имот оттук до Ню Йорк. — Той размаха юмрук срещу Томас. — Баща ти ще остане без пукнат цент в джоба си. Вие сте непълнолетни. Ние сме отговорни, баща ти и аз. Всичките ни спестявания...

Томас виждаше как баща му размърдва ръцете си, сякаш му се искаше да го стисне с тях за врата и да го удуши.

— Спокойно, Джон — каза свещеникът на брат си. — Няма никакъв смисъл да разстройваме момчето. Всички ние разчитаме на здравия му разум, който ще ни спаси. — Той се обърна към Томас. — Няма да питам каква сатанинска мисъл те накара да подтикнеш нашия Клод към такова ужасно деяние...

— Той ви е казал, че идеята е била моя, така ли? — попита Томас.

— Момче като Клод — продължи свещеникът, — което расте в християнски дом и ходи всяка неделя на църква, никога не би могло да измисли само такъв пъклен план.

— Добре — каза Том. Ясно, че ще трябва да намери Клод.

— За щастие — подхвана пак свещеникът с отмерен проповеднически глас, — когато Клод отишъл при вуйчо си, доктор Робърт Тинкър, в онази ужасна нощ с изгорялата си ръка, доктор Тинкър е бил сам. Той дал на момчето първа помощ, изтръгнал от него историята и го закарал у дома му със собствената си кола. Слава на бога, че никой не го е виждал. Но раните са тежки и Клод ще ходи превързан най-малко три седмици. Не беше възможно да го държим в къщи, докато съвсем се оправи. Прислужницата може да заподозре нещо, момчето, което разнася продукти, може да го зърне, някой жалостив съученик може да поиска да го посети.

— О, господи, Антъни — каза мистър Тинкър. — Остави тези проповеди! — С пребледняло, разтреперано лице и кръвясали очи той пристъпи към Томас. — Снощи закахме онзи негодник в Ню Йорк и тази сутрин го качихме на самолета за Калифорния. В Сан Франциско живее леля му и той ще стои там, докато му свалят превръзките, а след това отива във военно училище и хич не ме интересува дали изобщо някога ще се върне тук. Ако е достатъчно умен, баща ти също ще те накара да заминеш веднага оттука. И то колкото се може по-далеч, където никой не те познава и никой няма да ти задава въпроси.

— Не се безпокой, Тинкър — каза Джордах. — Довечера той ще бъде извън града.

— Дано да е така — отговори Тинкър заплашително.

— А сега, хайде — отвори Джордах вратата. — Достатъчно ви слушах и двамата. Излизайте.

— Мисля, че вече трябва да си вървим, Джон — каза свещеникът. — Сигурен съм, че мистър Джордах ще направи каквото трябва.

Но Тинкър трябваше да вземе последен думата.

— Лесно се отървахте — каза той. — Всички вие. — И излезе

от хлебарницата.

— Бог да ти прости, сине мой — добави свещеникът и последва брат си.

Джордах заключи вратата и се обърна към Томас.

— Ти си си окачил въже на шията, лайно такова — каза той. — Сега ще ти дам да разбереш.

Джордах закуца към Томас и замахна с юмрук. Улучи Томас в темето. Томас се олюля и след това инстинктивно отвърна на удара, като подскочи леко и мълниеносно стовари с всичка сила дясната си ръка по слепоочието на баща си. Джордах не падна, но политна с протегнати напред ръце. Той се вгледа изумено в сините, изпълнени с омраза очи на сина си. След това видя, че Томас се усмихва и отпуска ръце.

— Хайде, продължавай — каза презрително Томас. — Синчето няма да удря повече храбрия си татко.

Джордах замахна още веднъж. Лявата буза на Томас започна да се подува и пламна като червено вино, но той само стоеше и се усмихваше.

Джордах отпуска ръце. Този удар беше просто символичен и нищо повече. Безполезен, помисли си той смаяно. Какви синове.

— Добре — каза Джордах. — Тази работа я свършихме. Брат ти ще те изпрати до рейса за Графтън. Оттам ще вземеш първия влак за Олбъни. В Олбъни ще се прехвърлиш за Охайо. Сам. Брат ми ще се погрижи за теб. Аз ще му се обадя днес и той ще те чака. Няма защо да си приготвяш багажа. Не искам никой да те види, че тръгваш оттук с куфар. — Той отключи вратата на хлебарницата.

Томас излезе, премигвайки на следобедното неделно слънце.

— Ти чакай тук — каза Джордах. — Сега ще изпратя брат ти. Не желая никакви прощални сцени с майка ти. — Той заключи вратата на хлебарницата и закуца към входната врата на къщата.

Чак след като баща му влезе, Томас опипа болезнената си, подута челюст.

След десет минути Джордах и Рудолф слязоха. Томас стоеше до витрината на хлебарницата и оглеждаше спокойно улицата. Рудолф носеше раираното зеленикаво сако на Томас от единствения му костюм. Купено преди две години, то вече му беше малко. Томас не можеше да движи свободно раменете си с него, а ръцете му стърчаха от тесните ръкави.

Рудолф изгледа смаян зачервената буза на Томас. Джордах имаше вид на болен човек. Мургавата му кожа беше придобила

бледозеленикав оттенък, а очите му бяха подпухнали. И всичко това само от един удар, мислеше Томас.

— Рудолф знае какво трябва да прави — каза Джордах. — Дал съм му малко пари. Ще ти купи билета до Кливланд. Ето и адреса на чичо ти — и подаде на Томас късче хартия.

Издигам се една класа по-високо, помисли Томас. И аз имам чичовци за спешни случаи. Сякаш се казвам Тинкър.

— А сега тръгвай — каза Джордах. — И да си държиш устата затворена.

Момчетата тръгнаха. Джордах ги проследи с очи; той усещаше как пулсира вената на слепоочието му, където Томас го беше ударил, а погледът му се премрежваше. Синовете му се отдалечиха като в мъгла по празната слънчева улица на бедния квартал — единият беше висок и строен, добре облечен, със сиви панталони и син блейзер, а другият — висок почти колкото брат си, но по-широкоплещест и с вид на дете в отеснялото сако. Когато момчетата завиха зад ъгъла, Джордах се обърна и тръгна в обратна посока, към реката. Този следобед трябваше да бъде сам. На брат си щеше да се обади по-късно. Брат му и неговата жена бяха такива лигльовци, че сигурно щяха да приемат сина на онзи, който ги беше изгонил от къщата си и който даже не им благодареше за коледните картички, които те му изпращаха всяка година — тези картички бяха единственото доказателство, че двамата мъже, родени преди толкова години в една и съща къща в Кьолн, а сега установили се в различни части на Америка, бяха в действителност братя. Той просто чуваше как брат му с неизличим немски акцент казва на дебелия си жена: „В края на краищата какфо можем да напрафим? Кръфта фода не стафа.“

— Какво, дявол да го вземе, се е случило? — попита Рудолф веднага щом се скриха от погледа на баща си.

— Нищо — отговори Томас.

— Той те е ударил — каза Рудолф. — Знаеш ли на какво приличаш в лицето?

— Страхотен удар ми нанесе — каза Томас подигравателно. — Може да се кандидатира за шампионска титла.

— Като се качи горе, изглеждаше направо смазан — каза Рудолф.

— Фраснах го веднъж — ухили се Томас, като си припомняше случилото се.

— Ти си го ударил?

— Защо не? — каза Томас. — Че за какво друго са бащите?

— Господи! И още си жив?

— Жив съм — каза Томас.

— Нищо чудно тогава, че иска да се отърве от теб — поклати глава Рудолф. Естествено беше го яд на Томас. Заради Томас изпускаше срещата си с Джули. Искаше му се да мине покрай къщата ѝ, която беше само на няколко пресечки от автогарата, но баща му каза, че Томас трябва да замине веднага, без никой да разбере за това. — Какво все пак е станало?

— Станало е това, че съм смел, буен, нормален американец — отговори Томас.

— Сигурно има някаква голяма неприятност — каза Рудолф. — Даде ми петдесет долара за билет. Щом са му се откъснали толкова пари от сърцето, значи, работата е съвсем сериозна.

— Хванаха ме, че шпионирам в полза на японците — отговори спокойно Томас.

— Ама че си остроумен — каза Рудолф. Останалия път до гарата извървяха в мълчание.

В Графтън слязоха от рейса, близо до гарата; Томас седна под едно дърво в малката градинка срещу площада, а Рудолф отиде да осигури билета за Томас. Влак за Олбъни имаше след петнадесет минути; Рудолф купи билета от един съсухрен мъж, който седеше зад гишетото със зелена козирка на челото. Той не поиска билет до Кливланд, защото баща му беше казал, че не желае никой да разбере за къде пътува Томас... Затова Томас щеше да си купи сам билет на гарата в Олбъни.

Като взимаше рестото, през ума му мина мисълта да купи един билет и за себе си. Но в обратната посока. За Ню Йорк. Защо Томас пръв да избяга от дома? Но, разбира се, не купи билет за Ню Йорк. Излезе от сградата и мина край шофьорите, които дремеха в такситата си модел 1939 година и чакаха да пристигне следващият влак. Томас седеше на пейка под едно дърво с изпружени широко разкрасчени крака, забил токове в хилавата трева. Изглеждаше отпуснат и спокоен, сякаш нищо не му се бе случило.

Рудолф се огледа, за да се увери, че никой не ги наблюдава.

— Ето ти билета — каза той и протегна ръка към Томас, който го погледна безразлично. — Скрый го, скрий го — подкани го Рудолф. — А ето и рестото от петдесетте долара. Четиридесет и два и петдесет цента. С тях ще си купиш билет от Олбъни. Смятам, че ще ти останат доста пари.

Томас сложи парите в джоба си, без да ги преброи.

— На стария сигурно му е причерняло, когато е извадил парите от скривалището си — каза Томас. — Не видя ли къде ги крие?

— Не.

— Много жалко. Можех да дойда в някоя тъмна нощ и да ги задигна. Макар че ти и да знаеш къде ги крие, няма да ми кажеш. Брат ми Рудолф не е такъв човек.

Недалече от тях спря откритата спортна кола — на волана седеше момиче, а до него едни лейтенант от военновъздушните сили. Те слязоха от колата и отидоха на перона под покрития с керемиди покрив. Спряха и се целунаха. Момичето носеше бледосиня рокля и летният вятър я развяваше около краката му. Лейтенантът беше висок и силно загорял от слънцето, сякаш се връщаше от пустинята. На зелената му военна куртка имаше медали и нашивки на летец; носеше импрегнирана самолетна торба. Като наблюдаваше двойката, Рудолф си представяше, че чува шума на хиляди мотори в чужди небеса. И отново му домъчня, че се е родил твърде късно и е изпуснал войната.

— Целуни ме, скъпа — каза Томас. — Аз бомбардирах Токио.

— Какво, по дяволите, си въобразяваш? — ядоса се Рудолф.

— Спал ли си е момиче? — попита Томас.

Рудолф се смути, защото същия въпрос зададе и баща му в деня, когато беше ударил мис Льоно.

— Тебе какво те засяга?

Томас сви рамене и продължи да гледа двойката, която влезе през отворената врата в сградата.

— Нищо. Просто мислех, че след като ще отсъствам дълго време, може би трябва да си поговорим откровено.

— Е, щом искаш да знаеш, не съм спал — отговори Рудолф неохотно.

— Така си и знаех — каза Томас. — В града има едно заведение, което се казва „При Алис“, на Маикинли Стрийт, там срещу пет долара можеш да получиш екстра момиче. Ще кажеш, че брат ти те изпраща.

— Аз сам ще се погрижа за тази работа — каза Рудолф. Макар че беше една година по-голям от брат си, Томас го караше да се чувства като дете.

— Нашата любима сестра се занимава редовно с това — продължи Томас. — Знаеш ли?

— Нейна си работа. — Но Рудолф беше поразен. Гретхен — толкова скромна, порядъчна, възпитана. Не можеше да си представи, че се е заплела в нечистоплътни сексуални връзки.

— Искаш ли да знаеш с кого?

— Не.

— С Тиодор Бойлан — каза Томас. — Добре звучи, нали?

— Откъде знаеш? — Рудолф беше сигурен, че Томас лъже.

— Ходих до къщата му и гледах през прозореца — каза Томас. — Той слезе в салона гол-голеничък, онази работа му

висеше чак до коленете, като на магаре, напълни две чаши е уиски и извика към горния етаж: „Гретхен, горе ли искаш да ти донеса чашата, или ще слезеш долу?“ — Докато имитираше Бойлан, Томас превзето се усмихваше.

— Тя слезе ли? — Рудолф не искаше да чуе края на историята.

— Не. Сигурно горе ѝ е било по-приятно.

— Значи, ти не си я видял. — Рудолф искаше да защити сестра си по силата на логичните разсъждения. — Може да е била някоя друга.

— Според теб колко момичета в Порт Филип се казват Гретхен? — попита Томас. — Във всеки случай Клод Тинкър ги е видял двамата в колата на Бойлан, когато са отивали към къщата му. Уреждат си срещи пред „Бърнстайн“, а ние си мислим, че тя е в болницата. Може би Бойлан също е бил ранен във войната. В Испано-американската война.

— Господи — каза Рудолф. — С такъв грозен мъж като Бойлан. — Да беше тръгнала с някой като младия лейтенант, който току-що бе влязъл в гарата, тогава чувството му към нея нямаше да се промени.

— Сигурно ѝ е приятно — каза Томас безгрижно. — Попитай я.

— Ти казал ли си ѝ, че знаеш?

— Не-е-е. Нека се чука на спокойствие. Мен какво ме засяга. Аз отидох просто да се позабавлявам — каза Томас. — Аз за нея пет пари не давам. Ла-ла-ла, ла-ла-ла, откъде се раждат бебетата, мамичко?

Рудолф се чудеше как е възможно на такава възраст брат му да е натрупал толкова силна омраза.

— Ако бяхме италианци или джентълмени южняци — продължи Томас, — щяхме да идем горе на хълма и да отмъстим за честта на семейството. Щяхме да го нарежем на парчета, да го застреляме или да му направим нещо друго. Аз ще бъда зает тази година, но ако ти искаш да свършиш работата, давам си съгласието.

— Сигурно ще се учудиш, но аз може би ще направя нещо — отговори Рудолф.

— Сигурно — каза Томас. — Впрочем за твое сведение аз вече направих нещо.

— Какво?

Томас погледна замислено Рудолф и каза:

— Питай баща си, той знае. — После се изправи и добави: — Трябва вече да тръгвам. Влакът ще дойде всеки момент.

Излязоха на перона. Лейтенантът и момичето пак се

целуваха. Той може и да не се върне, това може и да е последната целувка, помисли Рудолф; в края на краищата в Тихия океан още се води война и японците са си там. Момичето плачеше и целуваше лейтенанта, а той го потупваше по гърба, за да го успокои. Рудолф се питаше дали някога и за него някое момиче ще плаче така на перона преди заминаването му.

Влакът навлезе в гарата сред облак прахоляк. Томас скочи на стъпалото.

— Слушай — каза Рудолф, — ако искаш нещо от къщи, пиши ми. аз ще намеря начин да ти го пратя.

— Нищо не искам от тази къща — каза Томас. Бунтът му беше искрен и безкомпромисен. Неоформеното му, детинско лице изглеждаше весело, сякаш бе тръгнал на цирк.

— Е — каза Рудолф развълнувано, — желая ти успех. — В края на краищата той му беше брат и господ знаеше кога пак щяха да се видят.

— Честито — каза Томас. — Сега цялото легло е твое. Няма да се дразниш, че мириша на див звяр. И не забравяй да си обличаш пижамата.

До последния момент той с нищо не издаде чувствата си, мина по коридора и оттам влезе в купето, без да се обърне назад. Влакът потегли и Рудолф видя лейтенанта, застанал пред един отворен прозорец, да маха на момичето, което затича по перона.

Влакът набра скорост и момичето спря да тича. То усети, че Рудолф го гледа, лицето му застина, вече не издаваше нито мъката, нито любовта му. Обърна се и бързо закрачи, а вятърът развя роклята му. Войнишко момиче.

Рудолф се върна в парка, седна пак на пейката и зачака автобуса за Порт Филип. Какъв ужасен рожден ден.

Гретхен слагаше багажа си в един куфар. Той беше голям, протрит, жълт, правоъгълен, от мукава, украсен с месингови копчета — с него майка ѝ беше пренесла булченокия си чеиз, когато пристигнала в Порт Филип. Гретхен никога не се бе отделяла от къщи и затова си нямаше собствен куфар. След като баща ѝ приключи разговора с Томас и съобщи, че Томас заминава за дълго време, тя реши да действа — качи се в малкото тясно таванче, където семейство Джордах събираше малобройните си ненужни вещи. Намери куфара и го свали в стаята. Майка ѝ я видя с него и сигурно се досети за какво ѝ е, но не каза нищо. Тя не ѝ говореше от няколко седмици, по-точно от онази нощ, когато се върна с Бойлан в зори от Ню Йорк. Майка ѝ сякаш се

страхуваше, че всеки разговор с Гретхен носи опасност от заразяване с поквара.

Напрегнатата атмосфера, негласните конфликти, странният израз в очите на баща ѝ, когато се върна в стаята и каза на Рудолф да тръгне с него, тласнаха най-накрая Гретхен към действие. Едва ли щеше да се намери по-подходящ ден за заминаване от днешния неделен следобед.

Тя нареждаше внимателно багажа си. Куфарът не беше достатъчно голям да побере всичко, от което може би щеше да има нужда, затова трябваше да избира бавно — да слага разни неща и да га вади за сметка на други, по-необходими. Надяваше се, че ще тръгне от къщи, преди баща ѝ да се е върнал, макар че бе готова да се изправи пред него и да му каже, че са я уволнили и заминава за Ню Йорк да си търси друга работа. Когато слизаше по стълбите с Рудолф, лицето му издаваше някакво покорство и обърканост и затова тя предполагаше, че точно днес ще може да са измъкне от него безнаказано.

Трябваше да прерови почти всички книги, докато намери плика с парите. На каква безумна криеница играеше майка ѝ! Нищо чудно един ден да се окаже в прият за душевно болни. Тогава може би тя ще се научи да изпитва жал към майка си.

Мъчно ѝ беше, че не може да се сбoguва с Рудолф, но вече се стъмваше, а тя не искаше да пристига в Ню Йорк след полунощ. Сигурно щеше да намери някое общежитие на Християнския съюз на младите жени. Някои момичета прекарваха първата си нощ в Ню Йорк и на много по-лоши места.

Гретхен огледа празната си стая без всякакво вълнение. Сбoguва се с нея съвсем пренебрежително. Взе плика, в който вече нямаше пари, и го сложи точно по средата на тясното си легло.

Домъкна куфара в коридора. Видя, че майка ѝ седи и пуши. Остатъците от обяда — част от гъската, студеното зеле, кнедлите в замръзналия сос, изпоцапаните салфетки — не бяха прибрани от масата, а майка ѝ седеше безмълвно и гледаше в стената. Гретхен влезе в стаята.

— Мамо — каза тя, — днес, изглежда, е ден за заминаване. Аз си приготвих багажа и тръгвам.

Майка ѝ извърна бавно глава и я погледна с помътнели очи.

— Върви при твоя избраник — каза тя дрезгаво. Оскърбителните думи, които използваше, бяха от началото на века. Беше изпила всичкото вино и сега седеше на масата пиана. Гретхен виждаше майка си пиана за първи път и ѝ стана смешно.

— Не отивам при никого — отговори тя. — Уволниха ме и заминавам за Ню Йорк да си търся друга работа. Като се установя някъде, ще ти пиша, за да знаеш.

— Блудница — каза майка ѝ.

Гретхен се намръщи. Кой в хиляда деветстотин четиридесет и пета година казва „блудница“? Тази дума правеше заминаването ѝ жалко и смешно. Но тя си наложи да целуне майка ад по бузата. Кожата ѝ беше груба и набраздена с червени жилчици.

— Измамни целувки — каза майка ѝ, втренчила поглед в стената. — Кинжалът е скрит в букета от рози.

Какви ли книги е чела, когато е била млада!

С опакото на ръката си майка ѝ отметна кичур коса от челото си — този жест говореше, че навярно е уморена още от двадесет и една годишната си възраст. На Гретхен ѝ мина през ума, че майка ѝ се е родила измъчена и поради това трябва да ѝ се прощават много неща. Поколеба се за миг, търсейки в себе си капчица обич към пияната, обвита в тютюнев дим жена, седнала пред разхвърляната маса.

— Гъска — каза майка ѝ презрително. — Кой яде гъска?

Гретхен поклати безнадеждно глава, излезе в коридора, взе куфара и заслиза с него по стълбите. Отключи вратата и избута куфара през прага. Слънцето залязваше и сенките на улицата изглеждаха виолетово-сини. Точно когато вдигна куфара, уличните лампи светнаха, но все още беше твърде рано и жълтеникавата им бледа светлина се оказа излишна.

Тогава видя Рудолф, забързан към къщи. Беше сам. Тя остави куфара и зачака. Когато той наближи, Гретхен забеляза колко добре му стои сакото, колко елегантен изглежда брат ѝ и се зарадва, че не си е дала напразно парите за такъв подарък.

Като я видя, Рудолф се затича.

— А ти къде си тръгнала? — попита той, когато стигна до нея.

— За Ню Йорк — каза тя безгрижно. — Ще дойдеш ли с мен?

— Да знаеш само как ми се иска — отговори той.

— Ще извикаш ли такси за една дама?

— Трябва да поговоря с теб — каза той.

— Не тук. — Тя погледна към витрината на хлебарницата. — Искам да се махна по-бързо.

— Добре — каза Рудолф и вдигна куфара. — Това място наистина не е подходящо за разговори.

Тръгнаха заедно по улицата да търсят такси. Довиждане, довиждане, тананикаше наум Гретхен, отминавайки познатите надписи, довиждане „Гараж и изчукване Кланси“, довиждане „Сориано, пране на ръка“, довиждане „А и П“, довиждане „Дрогерия Боултън“, довиждане „Бои и железария Уортън“, довиждане „Бръснарница Бруно“, довиждане „Плодове и зеленчуци Джардино“. Крачейки пъргаво до брат си, тя повтаряше

весело имената, но в същото време изпитваше и мъничко тъга. След като деветнадесет години си живял на едно място, не можеш да го оставиш без съжалеше.

След две пресечки намериха такси и стигнаха с него до гарата. Гретхен отиде на гишето да си купи билет, а Рудолф седна на старомодния куфар и си помисли, че на осемнадесетия си рожден ден ходи от гара на гара по железопътната линия „Ню Йорк Сентръл“ и се сбогува с някого.

Рудолф не можеше да не се чувства засегнат от безгрижното поведение на сестра ся, от искрящата радост в очите ѝ. В края на краищата тя изоставяше не само дома си, но и него. Сега, след като знаеше, че е имала любовна връзка с мъж, той се чувствуваше някак неловко с нея. „Нека се чука на спокойствие.“ Можеше да намери по-благоприлични думи.

Тя го хвана за ръкава.

— Влакът ще дойде чак след половин, час — каза Гретхен. — Искане ми се да пийна нещо. Да отпразнувам случая. Остави куфара на гардероб и ела да отидем отсреща в „Порт Филип Хаус“.

Рудолф вдигна куфара.

— Аз ще го нося — каза той. — Гардеробът струва десет цента.

— Нека веднъж и ние да си позволим нещо — засмя се Гретхен. — Да пропилеем наследството. Да пръскаме пари наляво и надясно.

Докато взимаше разписката за куфара, той се чудеше дали сестра му не е пила цял следобед.

В бара на „Порт Филип Хаус“ имаше само двама войника, които седяха унило пред чашите си с военновременна бира, близо до вратата. Вътре беше тъмно и прохладно, а през витрината се виждаше гарата, чиито светлини вече проблясваха в мрака. Седнаха на една маса в дъното и когато барманът дойде, бършейки ръце в престилката си, Гретхен уверено каза:

— Две „Блек енд Уайт“ със сода, моля.

Барманът не ги попита дали са навършили осемнадесет години. Гретхен направи поръчката така, сякаш цял живот бе пила уиски по баровете.

Всъщност Рудолф предпочиташе кока-кола. Стигаха му толкова събития за един ден.

Гретхен го закачи с пръст по бузата.

— Не стой така начумерен — каза тя, — Днес имаш рожден ден.

— Да, наистина — отговори той.

— Защо татко изгони Томи?...

— Не знам. Нито единият, нито другият ми казаха. Нещо е

станало със семейство Тинкър. Томи е ударил татко. Само това знам.

— Охо... — възкликна тихо Гретхен. — Какъв ден, а?

— Точно така — каза Рудолф. Денят е по-особен, отколкото тя предполага, мислеше Рудолф, припомняйки си какво беше казал Том за сестра му.

Барманът донесе напитките и един сифон.

— Съвсем малко сода, ако обичате — каза Гретхен. Барманът наля малко сода в чашата на Гретхен.

— А за вас? — попита той, държейки сифона над чашата на Рудолф.

— И на мене малко — отговори Рудолф с тон на осемнадесетгодишен.

Гретхен вдигна чашата си.

— За семейство Джордах, перлата на портфилипското общество — кава тя.

Отпиха. Рудолф още не беше свикнал с вкуса на уискито. Гретхен пиеше жадно, сякаш искаше да пресуши бързо първата чаша, за да има време за втора, преди да дойде влакът.

— Какво семейство — поклати тя глава. — Прочутата колекция на Джордах от оригинални мумии. Защо не се качиш с мен на влака и не дойдеш да живееш в Ню Йорк?

— Знаеш, че не мога да направя такава неща — каза той.

— И аз мислех, че не мога — отговори тя. — Но, както виждаш, го правя.

— Защо?

— Какво защо?

— Защо заминаваш? Какво се е случило?

— Много неща — каза тя уклончиво и отпи голяма глътка от уискито. — Преди всичко заради един мъж. — Гретхен го погледна предизвикателно. — Един мъж иска да се ожени за мен.

— Кой? Бойлан ли?

В слабо осветения бар очите ѝ се разшириха и потъмняха.

— Откъде знаеш?

— Томи ми каза.

— Той откъде знае?

Е, защо не, помисли си Рудолф. Тя сама си го изпроси. От ревност и срам, които изпитваше заради нея, му се искаше да ѝ причини болка.

— Отишъл на хълма и гледал през прозореца на къщата.

— И какво е видял? — попита тя хладно.

— Бойлан. Гол.

— Горкият Томи, гледката не е била особено приятна — изсмя се тя. Смехът ѝ прозвуча рязко. — У Теди Бойлан няма

много за гледане. Не е ли имал късмет да види и мене гола?

— Не.

— Много жалко — каза тя. — Ако ме беше видял, отиването му до хълма щеше да си струва. — За първи път Рудолф забелязваше у сестра си такава суровост и желание да се самоунижава. — Откъде е разбрал, че точно аз съм била там?

— Бойлан е попитал високо горе ли да ти занесе питието.

— О! — каза тя. — Това е било онази нощ. Страхотна нощ. Един ден ще ти разкажа какво стана тогава. — Тя се вгледа в лицето му. — Защо си толкова гневен? Сестрите обикновено порастват и тръгват с мъже.

— Но Бойлан... — каза той ожесточен. — Този хилав старец.

— Нито е толкова стар — отговори тя, — нито е толкова хилав.

— Значи, си го харесвала — каза той с упрек.

— Харесвах другото — отговори тя. Лицето ѝ става много сериозно. — То ми харесваше повече от всичко останало, което ми се е случвало.

— Тогава защо бягаш?

— Защото, ако продължавам да стоя още тук, накрая ще се омъжа за него. А Теди Бойлан не е подходящ съпруг за твоята непорочна, красива, малка сестричка. Объркана история, нали? Твоят живот също ли е объркан? Бушуват ли в гърдите ти тъмни, порочни страсти? Не ходиш ли при някоя по-възрастна жена, когато мъжът ѝ е на работа?...

— Не се подигравай — каза той.

— Извинявай. — Тя го докосна по ръката и направи знак на бармана. — Още едно уиски, моля — поръча Гретхен. Когато барманът тръгна да изпълни поръчката, тя каза: — Мама беше пияна, като излязох. Изпи всичкото вино за рождения ти ден. Невинна кръв — това е единственото, от което има нужда нашето семейство... — Говореше така, сякаш двамата обсъждаха своеобразностите на непознати хора. — Пияна, побъркана старица. Нарече ме блудница — изсмя се Гретхен. — За последно нежно сбогом с момичето, което отива в големия град. Измъкни се — каза тя рязко, — махни се, преди да са те осакатили съвсем. Махни се от тази къща, в която никой няма приятел, в която звънецът никога не звъни.

— Никой не ме осакатява — отговори той.

— Ти си безчувствен като камък, братко. — Сега вече тя говореше с нескрито озлобление. — Не се опитвай да ме заблуждаваш. Любимец на всички, а не даваш пет пари дори и целият свят да загине. Това ако не е осакатяване, не знам тогава какво е.

Барманът, дойде, остави напитката на масата пред Гретхен и напълни до половина чашата със сода.

— По дяволите — каза Рудолф и се изправи. — Ако наистина мислиш така за мен, няма смисъл да вися повече тук. Не съм ти нужен.

— Не, не си — отговори тя.

— Ето ти разписката за куфара. — Той ѝ подаде хартийката.

— Благодаря — отговори тя троснато. — Днес извърши едно добро дело. Аз също.

Той я остави да седи в бара и да пие второто си уиски — хубавото ѝ овално лице беше поруменяло, очите ѝ блестяха, а широката и красива уста изразяваше едновременно амбиция, упоритост и гняв; мислено тя се намираше на хиляди километри от жалкото апартаментче над хлебарницата, от баща си и от майка си, от братята си, от любовника си, на път към града, който всяка година поглъщаше милион момичета.

Рудолф си тръгна бавно към къщи със сълзи в очите от жал към себе си. Те бяха прави, бяха напълно прави, и брат му, и сестра му; преценката им за него беше вярна. Той трябваше да се промени. Но как да се промени, какво да си промени? Гените, хромозомите или зодията?

Като наближи Вандерхоф Стрийт, Рудолф спря. Сега не можеше да се прибере у дома. Не искаше да вижда майка си пияна, не искаше да вижда очите на баща си, омръзнали и враждебни, като на човек, страдащ от хронично заболяване. Тръгна към реката. От залеза беше останало слабо сияние, реката се виеше като мокра стоманена лента, а миризмата ѝ напомняше за студен, влажен зимник, изкопан във варовита почва. Седна на прогнилия кей близо до склада, където баща му държеше лодката си, и се загледа към отсрещния бряг.

В далечината различи една движеща се срещу течението точка. Беше лодката на баща му, греблата пореха водата в яростен, еднообразен ритъм.

Спомни си, че баща му е убил двама души — единия с нож, другия с щик.

Беше разстроен и обезкуражен. Изпитото уиски напираше в гърдите му, а в устата си имаше кисел вкус.

Няма да го забравя този рожден ден, помисли той.

Мери Пийз Джордах седеше в стаята сред мрака и изпаренията от печената гъска. Тя не усещаше нищо, даже и възкиселата миризма на изстиналото върху разбъркания поднос

зеле. Двама от тях заминаха — побойникът и блудницата. Сега ми остана единствено Рудолф, мислеше тя с пианска наслада. Ако може само да излезе буря и да обърне лодката навътре, навътре в студената река, тогава какъв ден ще се окаже днешният.

Отвън се чу клаксонът на кола, Том изпълзя изпод форда, който гресираше, изтри ръцете си в един парцал и като излезе от гаража, видя, че до една от колонките за бензин е спрял олдсмобилът.

— Напълни го догоре — каза мистър Хърбърт.

Той беше редовен клиент, търговец на недвижими имоти, успял да закупи отдалечени парцели, близо до гаража, на ниски, довоенни цени, а сега очакваше покачването на цените. След като японците се предадоха, колата му минаваше често край гаража. Зареждаше си колата от бензиностанцията на Джордах срещу купони, които Харолд Джордах му продаваше на черна борса.

Томас отвъртя капачката и взе да налива бензина, хванал здраво струйника на маркуча. Беше горещ следобед и просто се виждаше как парите на бензина се стелеха на вълни от резервоара. Томас извърна глава, за да не ги вдишва. От новата работа всяка вечер го болеше главата. „Сега, когато войната свърши, германците използват химическо оръжие срещу мен“ — си казваше той. За разлика от баща му чичо му беше германец във всяко отношение. Освен че говореше с немски акцент, двете му светлоруси дъщери се обличаха по празниците в псевдобаварски стил, на масата се сервираха тежки ястия с колбаси, пушено свинско и кисело зеле, грамофонът огласяше непрекъснато цялата къща с песните на Вагнер и Шуберт, защото мисис Джордах обичаше музика. Тя искаше Томас да ѝ казва таите Елза.

Томас беше сам в гаража. Койн, монтьорът, беше болен тази седмица, а вторият помощник изпълняваше поръчки по домовете. Беше два часа следобед, а Харолд Джордах още обядваше у дома си. Sauerbraten mit Spetzli¹⁶, три бутилки „Милър Хай Лайф“¹⁷, след което щеше да си подремне хубаво на голямото легло на втория етаж заедно с дебелията си жена, за да не би от преумора да получат преждевременно някоя сърдечна криза. Томас беше доволен, че прислужницата му слага по два сандвича и малко плодове в един плик, за да обядва в гаража. Колкото по-малко виждаше чичо си и семейството му, толкова по-добре. Стигаше му и това, че трябва да живее в тяхната къща, в миниатюрната стаичка на тавана, където по цяла нощ лежеше облян в пот от горещината, която излъчваше покривът лятно време. Получаваше петнадесет долара на седмица. Чичо му Харолд имаше сметка от подпалването на кръста в Порт Филип.

Бензинът преля малко, Томас закачи маркуча, сложи капачето на резервоара и избърса задния калник. Изми предното стъкло и прибра четирите долара и тридесет цента от мистър Хърбърт, който му даде и десет цента бакшиш.

— Благодаря — каза Томас с престорена признателност и изчака олдсмобильт да потегли.

Гаражът на Джордах се намираше извън града и затова през него минаваха много транзитни пътници. Томас влезе вътре, отчете парите на касата и сложи сумата в чекмеджето. Беше гресирал форда и за момента нямаше друга работа, но ако чичо му беше тук, веднага щеше да му възложи някоя задача. Да изчисти тоалетните например или да излъска каросериите на старите коли за продан. На Томас му хрумна, че вместо тях би могъл да изчисти чекмеджето на касата и после да офейка. Натисна копчето и погледна вътре. С четирите долара и тридесет цента на мистър Хърбърт, в чекмеджето имаше точно десет долара и тридесет цента. Преди да отиде на обяд, чичо Харолд прибра всички пари, получени сутринта, като остави само пет банкноти по един долар и един долар в монети за ресто. Ако се отнасяше небрежно към парите, чичо Харолд никога нямаше да стане собственик на гараж, на паркинг за стари коли за продан, на бензиностанция и на автомобилно представителство в града.

Томас още не беше обядвал, затова взе плика със сандвичите, излезе навън, приседна на разнебитения дървен стол, подпрян на сянка о стената на гаража, и се загледа в минаващите коли. Гледката не беше неприятна. Старите коли в паркинга, наредени по диагонал, и ярко оцветените знаменца над тях с изписани цени напомняха за морето. Зад склада за дървен материал, от другата страна на шосето, се простираха кафяво-зелените парцели на околните ферми. Ако човек седеше неподвижно, понасяше по-леко горещината, а самото отсъствие на чичо Харолд предразполагаше Томас да се чувства добре.

В същност той не беше нещастен в този град. Елизиум, Охайо, беше по-малък от Порт Филип, но много по-благоприятен — тук нямаше бедни квартали, не се наблюдаваха и никакви признаци на упадък, които Томас приемаше като естествен елемент на обкръжението си в Порт Филип. Недалеч от града имаше малко езеро с два хотела, отворени през лятото, и вили, чиито собственици живееха през зимата в Кливланд, така че самият град приличаше на поддържан курорт с хубави магазини, ресторанти и забавления — устройваха се продажби на коне и регати за малки платноходки. В Елизиум, изглежда, всички имаха пари, а това беше толкова различно от Порт Филип.

Томас бръкна в плика и извади един сандвич. Той беше

грижливо увит в пергаментна хартия. Върху тънко отрязана филия от пресен ръжен хляб имаше парче бекон, листо от маруля и резен домат, полети обилно с майонеза. Напоследък Клотилд, прислужницата на семейство Джордах, му правеше всеки ден различни сандвичи вместо еднообразните комати хляб със салам, които получаваше през първите няколко седмици. Том малко се срамуваше, като гледаше изискания ресторантски сандвич в изцапаните си от грес ръце с черни нокти. Добре, че Клотилд не можеше да го види как яде произведението ѝ. Клотилд беше мълчалива канадка от френски произход, около двадесет и пет годишна, и работеше всеки ден от седем сутринта до девет вечерта, като на всеки две недели ползуваше почивен ден, и то само следобед. Имаше тъжни тъмни очи и черна коса. Мрачната цвetoва гама на цялата ѝ външност ѝ отреждаше неизбежно пониско социално положение в сравнение с предизвикателно русото семейство Джордах, сякаш тя беше специално родена и предназначена да им бъде прислужница.

Вечер, когато Томас излизаше от къщи, за да поскита из града, тя му оставяше по едно парче сладкиш на кухненската маса. Чичо Харолд и танте Елза не можеха, както и собствените му родители, да го задържат след вечеря у дома. Той трябваше да скита. Вечер ставаше неспокоен. Не вършеше нищо особено — понякога играеше на топка под уличните лампи на града или отиваше на кино, след което изпиваше една газирана вода или си намираще момичета. Не завързваше приятелства, за да не му задават неудобни въпроси за Порт Филип, внимаваше много да се държи с всички любезно и откакто беше пристигнал в града, не се беше сбил с никого. Засега нямаше нужда от нови неприятности. Не се чувствуваше нещастен. Чудесно беше, че се е отървал от майка си и от баща си и само при мисълта, че не живее в една къща с тях и не спи на едно легло с брат си Рудолф, му ставаше приятно. А това, че не трябваше да ходи на училище, беше огромно облекчение. Работата в гаража не му тежеше, макар че чичо Харолд се оказа голям досадник, който непрекъснато се караше и вайкаше за нещо. Танте Елза се суетеше около него като квачка и го караше да пие портокалов сок, убедена, че е слаб поради недохранване. Макар и да бяха лигльовци, те му желяеха доброто. Двете момиченца не му се пречкаха.

Никой от съпрузите Джордах не знаеше защо Томас е напуснал дома си. Чичо Харолд подпитваше, но Томас отговаряше уклончиво и каза само, че тъй като не му вървяло в училище, което си беше истина, баща му решил, че ще бъде възпитателно да се научи сам да си изкарва прехраната. Чичо Харолд беше от хората, които ценяха моралната красота на такъв жест — да

изпратиш сина си да печели пари. Все пак обаче той се учудваше, че Томас не получава писма от къщи и че след първия телефонен разговор в неделя, когато Аксел му бе казал, че Томас вече е тръгнал, връзките с Порт Филип се прекратиха. Харолд Джордах беше привързан към семейството си, проявяваше прекалена любов към двете си дъщери и обсипваше с подаръци жена си, благодарение на чиито пари беше успял да подреди удобно живота си в Елизиум. Като говореше с Том за Аксел Джордах, чичо Харолд обясняваше с въздишка разликите в характера на двамата братя: „Аз мисля, Том — казваше чичо Харолд, — че всичко дойде от раняването. Баща ти го понесе много тежко. Това го озлоби. Сякаш никой преди него не е бил раняван.“

По един въпрос само той се съгласяваше напълно с Аксел Джордах. Смяташе, че у германците има нещо инфантилно, което ги тласка към война. „Щом засвири оркестър, и те почват да маршируват. И какво му е хубавото на това? — казваше той. — Влачиш се под дъжда, някакъв сержант ти крещи, спиш в калта вместо в удобно, топло легло с жена си, по тебе стрелят хора, които не познаваш, и накрая, ако имаш късмет, се отърваваш — останала ти е само старата униформа, нямаш си дори и каска. За един голям индустриалец, като Круп например, е изгодно да произвежда оръдия и военни кораби, но за простия човек... — Той свиваше рамене. — Сталинград. Кому е нужен?“ Макар и немец по душа, той стоеше настрана от всички обществени прояви на американските немци. Беше доволен от живота си и от това, което бе постигнал, и нямаше да се остави да го примамят в някоя организация, та после да се компрометира. „Нямам нищо против никого — това беше един от основните принципи в живота му. — Нямам нищо против поляците, французите, англичаните, евреите или когото и да е. Даже и против руснаците. Който иска, може да дойде и да си купи от мен една кола или петдесет литра бензин и ако плати с истински американски долари, значи, ми е приятел.“

Томас живееше спокойно в къщата на чичо Харолд, съобразяваше се с домакините, водеше независим живот и от време на време се дразнеше, че чичо му не го оставя да седне за няколко минути, докато не е свършил работният ден, но, общо взето, беше доволен от предложеното му убежище. Щеше да се възползува от него временно. Знаеше, че рано или късно ще избяга оттук. Но нямаше защо да бърза. Точно се готвеше да извади втория сандвич, когато видя, че се задава шевролетът на близначките, модел тридесет и осма година. Колата зави към бензиностанцията и Том разбра, че вътре е само едната от сестрите. Не знаеше коя точно — Етел или Една. Както повечето

момчета от града и той беше спал с двете, та не можеше да ги различава.

Шевролетът спря — целият скърцаше, а моторът му се давеше. Родителите на близначките бяха пълни с пари, но смятаха, че старият шевролет не е лош за двете им шестнадесетгодишни дъщери, които не бяха спечелили нито цент през живота си.

— Здравей, близначке — каза Том, за да не обърка.

— Здравей, Том.

Близначките бяха хубави момичета, силно загорели, с прави кестеняви коси и закръглени, стегнати ханшове. Имаха прекрасна кожа, винаги свежа, сякаш току-що бяха излезли от някой планински извор. Ако не се знаеше, че са преспали с всички момчета от града, на човек щеше да му е дори приятно да се показва с тях пред хората.

— Кажи ми името — каза близначката.

— Е, стига де — отговори Том.

— Ако не ми кажеш името — продължи близначката, — ще си купя бензин от друго място.

— Върви — каза Том, — парите не ги прибирам аз, а чичо ми.

— Щях да те поканя на едно място — каза близначката. — Довечера на езерото, ще има кренвирши и три каси бира. Ако не ми кажеш името, няма да те поканя.

Том се ухили, за да печели време. Погледна в открития шевролет. Близначката отиваше да плува. На седалката до нея лежеше белият ѝ бански костюм.

— Аз само се шегувах, Етел — каза той. Етел имаше бял бански, а Една — син. — Веднага познах, че си ти.

— Налей ми четиринайоет литра бензин — каза Етел, — заради това, че ми улучи името.

— Не съм го улучил — отговори той, сваляйки маркуча. — То се е запечатало в съзнанието ми.

— Хайде де — отвърна Етел. Тя се огледа и сбърчи нос. — Как можеш да работиш на такова скучно място? Сигурна съм, че човек като теб би могъл да си намери по-хубава работа, ако се разтърси. Поне в някоя кантора.

Когато се запознаха, Том ѝ каза, че е на деветнадесет години и че е завършил гимназия. Тя дойде при него на езерото един съботен следобед, след като той цели петнадесет минути се беше перчил на трамплина. „Харесва ми тук — каза ѝ той тогава. — Обичам да съм на открито.“

„Няма защо на мен да ми го обясняваш“ — захили се тя.

Любиха се в гората върху едно одеяло, което тя държеше в колата на задната седалка. Същото се повтори и със сестра ѝ

Една — на същото място, върху същото одеяло, макар и не в една и съща нощ. Близначките имаха силно развито сестринско чувство, че всичко без изключение трябва да се дели по равно. Желанието на Том да остане в Елизиум и да работи в гаража на чичо си се определяше до голяма степен от двете сестри. Той само се чудеше какво ще прави през зимата, когато гората се покрие със сняг.

Том затвори резервоара на колата и закачи маркуча на мястото му. Етел му подаде един долар, но не му даде никакви купони за бензин.

— Ей — каза той, — къде са ти купоните?

— Ще се изненадаш, като разбереш — каза тя усмихнато. — Нямам нито един.

— Трябва да имаш.

— След всичко случило се между нас — намуси се тя. — Мислиш ли, че Антоний е искал от Клеопатра купони?

— Тя не е трябвало да купува бензин от него — отговори Том.

— Че каква разлика има? — попита Етел. — Баща ми купува купоните от чичо ти. От единия джоб излива, в другия влиза. Това е войната.

— Тя свърши.

— Не съвсем.

— Е добре — каза Том. — Но само защото си хубава.

— Мислиш ли, че съм по-красива от Една? — попита тя.

— Сто процента.

— Ще ѝ кажа, че така си казал.

— Защо? — попита Том. — Няма смисъл да правиш хората нещастни. — Мисълта, че харемът му може да намалее наполовина заради ненужна размяна на информация не му харесваше.

Етел надникна в празния гараж.

— Смяташ ли, че хората могат и в гараж?

— Изчакай до довечера, Клеопатра — отвърна Том.

— Хубаво е да опиташ от всичко по веднъж — захили се тя. — Имаш ли ключ?

— Някой път ще го взема. — Сега вече той знаеше какво ще прави през зимата.

— Защо не зарежеш тази скука и не дойдеш с мен на езерото? Знаем едно място, където можем да се къпем голи. — Тя разкърши сладострастно тялото си върху напуканата кожена седалка на колата. Как е възможно две момичета от едно и също семейство да са такива любовчийки. Той се чудеше какво ли си мислят баща им и майка им, когато тръгнат в неделя сутрин с дъщерите си на църква.

— Аз съм човек работник — каза Том. — Индустрията има нужда от мен. Затова не съм в армията.

— Ако беше капитан — каза Етел, — щях с удоволствие да те разсъбличам. Да разкопчавам едно по едно медните копчета. Щях да извадя сабята ти от ножницата.

— Махай се оттук, докато не е дошъл чичо ми да пита дали си ми дала купони — каза Том.

— Къде ще се срещнем довечера? — попита тя и запали мотора.

— Пред библиотеката. В осем и половина удобно ли ти е?

— Добре, красавецо, в осем и половина — каза тя. — Ще се пека на слънцето и цял следобед ще мисля и ще въздишам за теб. — Тя му махна с ръка и потегли.

Том седна на сянка на счупения стол и се замисли дали сестра му Гретхен говори по този начин на Тиодор Бойлан.

Той извади от плика втория сандвич и го разви. Върху сандвича имаше някаква хартийка, сгъната на две. На нея с молив и старателен ученически почерк лишеше: „Обичам те“. Том присви очи. Позна почерка. Всеки ден Клотилд пишеше списък на продуктите, които трябваше да поръча по телефона от пазара, и този списък стоеше винаги на едно и също място в кухнята.

Том подсвири тихичко с уста. После прочете на глас: „Обичам те.“ Току-що беше навършил шестнадесет години, но гласът му все още звучеше като на малко момче. Двадесет и пет годишна жена, с която не бе разменил повече от две думи, да му напише такава бележка. Сгъна внимателно хартийката, сложи я в джоба си, дълго време гледа как фучат колите по шосето за Кливланд и чак тогава отхапа от сандвича с бекон, маруля и домат, полят с майонеза.

Няма да отиде на езерото тази вечер заради някакви загубени кренвирши.

2

„Речната петорка“ свиреше „Твоите дни са и мои дни“, а Рудолф изпълняваше соло на тропета, влагайки цялото си старание, защото тази вечер в залата беше и Джули — тя седеше сама на една маса, гледаше го и го слушаше. Джазовият състав на Рудолф се казваше „Речната петорка“ — Рудолф свиреше на тропет, Кеслър — на бас-гитара, Уестърман — на саксофон, Дейли — на ударни инструменти и Фланъри — на кларнет. Рудолф бе нарекъл оркестъра „Речната петорка“, защото всички живееха в Порт Филип, на река Хъдсън, и защото смяташе, че името звучи артистично и професионално.

Имаха договор за три седмици да свирят всяка вечер с изключение на неделя в едно крайпътно заведение извън Порт Филип. Заведението, известно под името „Джак и Джил“, представляваше огромна дъсчена барака, която се тресеше от стъпките на танцуващите двойки. Вътре имаше един дълъг бар и малки масички; повечето от хората пиеха само бира. Макар и събота вечер, облеклото на присъстващите не беше официално. Момчетата носеха тениски, а много от момичетата — панталони. Момичета без кавалери пристигаха на групи и чакаха да ги поканят на танц или танцуваха едно с друго. Не беше чак като на „Плаца“ например или на 52-ра улица в Ню Йорк, но иначе се изкарваха добри пари.

Докато свиреше, Рудолф с удоволствие забеляза как Джули отказа на едно момче със сако и връзка, вероятно първокурсник, което я покани да танцува.

Родителите на Джули ѝ позволяваха да остава до късно в събота вечер, защото имаха доверие на Рудолф. Той беше роден да се харесва на всички родители. И с пълно основание. Но ако тя попаднеше в лапите на някой първокурсник-пияница, който само се натиска по дансинга и дрънка глупости, кой знае каква неприятност може да ѝ се случи. Отказът ѝ да танцува беше едно обещание, едно доказателство, че между двамата има нещо, което ги свързва здраво като годежен пръстен.

Рудолф изсвири трите такта, с които оркестърът обявяваше петнадесетминутна почивка, остави тромпета си и даде знак на Джули да излезе с него на чист въздух. Всички прозорци на бараката бяха отворени, но вътре беше горещо и влажно като в някоя долина на Конго.

Докато вървяха под дърветата към паркираните коли, Джули го държеше за ръка. Сухата ѝ, топла и мека длан му беше безкрайно скъпа. Просто не му се вярваше, че човек може да изпитва толкова разнообразни усещания, когато държи ръката на едно момиче.

— Когато свиреше солото — каза Джули, — просто се разтреперах. Също като мида, когато ѝ изстискаш лимон.

Той се засмя на сравнението. Джули също се засмя. Тя имаше цял списък от странни изрази, с които описваше разни свои настроения. „Все едно, че съм катер“ — казваше тя, когато се състезаваше с него в градския плувен басейн. А когато трябваше да стои у дома да мие чиниите и не можеше да отиде на среща с него, казваше: „Чувствувам се като затъмнена луна.“

Те отидоха чак до края на паркинга, колкото се може подалеч от терасата пред бараката, където хората излизаха на чист въздух. Видяха една паркирана кола, той отвори вратата и тя се

вмъкна вътре. Рудолф влезе след нея и затвори вратата. Започнаха да се целуват в тъмното. Целуваха се, без да спрат, вкопчани един в друг. Устата ѝ беше божур, котенце, ментов бонбон, а шията ѝ, която ръката му докосваше — крило на пеперуда. Целуваха се винаги когато можеха, но не правеха нищо повече.

Като удавник, който потъва и се издига, той плуваше сред фонтани, мъгла и облаци. Беше тромпет, който свири своята песен. Целият устремен, влюбен, влюбен... Отлепи устните си от нейните и когато тя облегна главата си на седалката, я целуна по шията.

— Обичам те — каза той. Порази го радостта, която изпита от изричането на тези думи за първи път. Тя притисна страстно главата му към шията си, загорелите ѝ гладки ръце на плувкия го държаха здраво и ухаеха на кайсии.

Изведнъж вратата се отвори и един мъжки глас каза:

— Какво, по дяволите, правите тук?

Рудолф се изправи и прегърна Джули през рамото като закрилник.

— Говорим си за атомната бомба — каза той хладнокръвно. — Вие какво мислите, че правим? — Беше готов да умре, но да не покаже пред Джули, че е смутен.

Мъжът стоеше откъм страната на Рудолф. Беше много тъмно и Рудолф не можеше да го види. Неочаквано мъжът се разсмя.

— Задай глупав въпрос и ще получиш глупав отговор — каза той. Като се отмести малко, един блед лъч от фенерите, окачени по дърветата, го освети. Рудолф го позна. Руса, гладко причесана коса, светли, разрошени вежди.

— Извинявайте, Джордах — каза Бойлан. В гласа му звучеше насмешка.

Той ме познава, помисли си Рудолф. Откъде ме познава?

— Тази кола по една случайност е моя — каза Бойлан, — но, моля ви, чувствувайте се като у дома си. Не искам да нарушавам отдиha на музиканта. Чувал съм, че жените имат особена слабост към тромпетистите. — Рудолф предпочиташе да чуе тези думи при други обстоятелства и от друг човек. — Аз още няма да си тръгвам — продължи Бойлан. — Искam да пийна нещо. Ще ми окажете чест, ако дойдете с дамата за една последна чашка, след като свършите. — Той леко се поклони, затвори внимателно вратата и се отдалечи по паркинга.

Джули седеше засрамено в другия край на колата, без да помръдне.

— Той ни познава — прошепна тя.

— Познава мен — каза Рудолф.

— Кой е той?

— Казва се Бойлан — отговори Рудолф. — От известната благородна фамилия.

— Охо! — възкликна Джули.

— Охо, разбира се — каза Рудолф. — Желаете ли вече да си тръгвате? След няколко минути има автобус. — Той искаше да я закриля докрай, макар че не знаеше точно от какво.

— Не — отговори Джули. Гласът ѝ звучеше предизвикателно. — Нямам причини да се крия. Ти имаш ли?

— Аз също.

— Още една целувка. — Тя се притисна до него и протегна ръце. Но този път се целунаха някак вяло. Той вече не плуваше сред облаци.

Излязоха от колата и се върнаха в бараката. Като минаха през вратата, видяха, че Бойлан, седнал в дъното на помещението, с гръб към бара, подпрял се на него с лакти, ги наблюдава. Той им показва, че ги е забелязал, като докосна леко чело с върха на пръстите си.

Рудолф заведе Джули на масата ѝ, поръча ѝ още една лимонада, а после се върна на подиума и започна да нарежда нотите за следващото изпълнение.

Когато в два часа оркестърът изсвири „Лека нощ, дами“ и музикантите започнаха да прибират инструментите си, а последните двойки се оттеглиха от дансинга, Бойлан още стоеше на бара. Среден на ръст, самоуверен мъж, с панталони от сива каша и безукорно изгладено памучно сако. Облеклото му рязко се открояваше сред тениските, кафеникавите военни униформи и празничните тъмносини костюми на младите работници; когато видя, че Рудолф и Джули си тръгват, Бойлан бавно се отпрати към тях.

— Вие, деца, имате ли с какво да си отидете в къщи? — попита той.

— Ами — каза Рудолф, на когото обръщението „деца“ никак не му хареса — едно от момчетата е с кола. Обикновено всички се качваме в нея.

Бъди Уестърман вземаше колата на баща си, когато щяха да свирят някъде; на багажника слагаха бас-китарата и барабаните. Ако водеха със себе си и момичета, първо ги изпращаха, а после отиваха в денонощния ресторант и там завършваха вечерта с кренвири.

— При мен ще ви бъде по-удобно — каза Бойлан. Той хвана Джули под ръка и я поведе през вратата.

Като ги видя, че си тръгват, Бъди Уестърман вдигна въпросително вежди.

— Ще ни закарат до града — каза Рудолф на Бъди. — Твоят автобус и без това е препълнен — добави той и се почувствува като предател.

Джули седна между двамата мъже на предната седалка на буика, Бойлан изкара колата от паркинга и пое по шосето за Порт Филип. Рудолф знаеше, че кракът на Бойлан се притиска о крака на Джули. Неговата плът се бе притискала и о голото тяло на сестра му. Цялата тази история му изглеждаше невероятна — тримата наблъскани на същата седалка, на която само преди няколко часа той и Джули се целуваха, но все едно — беше решил да се държи като отракан младеж.

Изпита облекчение, когато Бойлан попита за адреса на Джули и каза, че ще остави първо нея. Значи, нямаше да се наложи да прави сцени, че Бойлан ще остане насаме с Джули. Тя седеше между двамата е необичайна за нея омърлушеност, вперила очи право напред в пътя, който фаровете на буика осветяваха.

Бойлан караше бързо и уверено, надминавайки колите с професионална ловкост, хванал спокойно волана. Рудолф се смути, защото усети, че се възхищава от начина, по който Бойлан шофира. А в това възхищение имаше нещо предателско.

— Съставът ви е добър — каза Бойлан.

— Благодаря — отговори Рудолф. — Трябва ни повече практика и нови аранжimenti.

— Чудесно държите ритъма — каза Бойлан. Какъв аматьор. — Просто ми стана мъчно, че вече съм минал възрастта на танците.

Рудолф не можеше да не се съгласи с това признание. Той смяташе, че е смешно и неприлично хората над тридесетте да танцуват. И отново се почувствува виновен, че одобрява каквото и да е, направено или казано от Тиодор Бойлан. Добре, че Бойлан поне не е танцувал с Гретхен, иначе и двамата щяха да станат за смях пред хората. Най-отвратителни са възрастните мъже, които танцуват с млади момичета.

— А вие, госпожице... — Бойлан изчака някой от двамата да каже името ѝ.

— Джули — каза тя.

— Джули чия?

— Джули Хорнбърг — отговори тя, сякаш защитаваше името си, на което много държеше.

— Хорнбърг? Познавам ли баща ви — попита Бойлан.

— Ние живеем отскоро в Порт Филип — каза Джули.

— Той при мен ли работи?

— Не — отговори Джули.

Едно на нула за тях. Щеше да бъде унижително, ако и нейният баща е негов подчинен. Името ти може да е Бойлан, но въпреки

това има неща, които са извън твоя контрол.

— Вие, Джули, сигурно също обичате музика? — попита Бойлан.

— Не — отговори неочаквано тя. Джули никак не улесняваше Бойлан с отговорите си, но той, изглежда, не забелязваше това.

— Вие сте очарователно момиче, Джули — каза той. — Като ви гледам, се чувствавам щастлив, защото, макар и да не мога да танцувам, още мога да целувам.

Долен, стар развратник, мислеше си Рудолф. Той опипваше нервно черната калъфка на тропета си и се канеше да накара Бойлан да спре, за да слязат с Джули. Но ако тръгнаха пеша за града, Джули нямаше да стигне в къщи преди четири часа. Мислено той отбеляза една неприятна черта на характера си. Беше практичен даже когато трябваше да защити честта си.

— Рудолф... Нали Рудолф се казваш?

— Да. — Сестра му явно всичко му е разказала.

— Рудолф, смяташ ли да ставаш професионален тропетист? — Сега пък Бойлан се държеше като доброжелателен възрастен наставник.

— Не. Не съм достатъчно добър — отговори Рудолф.

— Разумно решение — каза Бойлан. — Музикантите водят жалко съществуване. А и ще трябва да общуваш с всякаква измет.

— В това не съм сигурен — отговори Рудолф. Не можеше да отстъпва всеки път на Бойлан. — Не смятам, че хора като Бени Гудман, Пол Уайтман и Луис Армстронг са измет.

— Кой знае? — каза Бойлан.

— Те са артисти — обади се сухо Джули.

— Едното не изключва другото, дете — засмя се леко Бойлан. — Рудолф, а какво смяташ да правиш? — попита той, пренебрегвайки Джули.

— Кога? Тази вечер ли? — Рудолф разбра, че Бойлан го пита за бъдещите му планове, но нямаше намерение да му разправя много за себе си. През главата му мина смътната мисъл, че цялата информация един ден може да се използва срещу самия него.

— Тази вечер се надявам, че ще си отидеш в къщи и ще се напиш хубаво, а ти напълно си заслужил тази почивка след толкова тежък труд — каза Бойлан.

Рудолф се ядоса, че Бойлан говори така превзето. С езика на измамата. Пълен с клопки.

— Искам да кажа, какво смяташ да правиш по-нататък, с какво ще се занимаваш? — обясни Бойлан.

— Още не знам — каза Рудолф. — Първо трябва да постъпя в

колеж.

— О, ще учиш в колеж? — Бойлан явно се изненада и в гласа му прозвуча снизхождение.

— Защо да не учи в колеж? — каза Джули. — Той е пълен отличник. Неотдавна го приеха в „Ариста“.

— Така ли? — каза Бойлан, — Простете моето невежество, но какво е точно „Ариста“?

— Почетно научно дружество — отговори Рудолф, опитвайки се да избави Джули от неловкото положение. Не му се искаше да го защитава така детински. — Нищо особено — добави той. — На практика всеки, който може да чете и да пише...

— Знаеш, че се изисква много повече — прекъсна го Джули, стиснала разочаровано устни, че той така се самоподценява. — Там са най-добрите ученици от цялото училище. Ако аз бях в „Ариста“, нямаше така да злословя.

„Злословя“, помисли си Рудолф, сигурно е ходила с някое момче южняк, от Кънектикът. Жегна го съмнение.

— Сигурен съм, че това е голяма чест, Джули — каза Бойлан помирително.

— Да, голяма е — не отстъпваше тя.

— Рудолф просто скромничи — каза Бойлан. — Обикновена мъжка престорена скромност.

Сега атмосферата в колата стана напрегната, Джули седеше между Бойлан и Рудолф, ядосана и на двамата. Бойлан протегна ръка и пусна радиото. Апаратът запраща и гласът на говорителя, който четеше новините, долетя в тъмната нощ. Някъде станало земетресение. Бяха включили късно радиото и не чуха къде. Стотици убити, хиляди останали без дом в тази неизвестна, свистяща тъмнина, известяваха движещите се с шеметна скорост радиовълни.

— А човек си мисли, че сега, когато свърши войната, господ ще си даде малко почивка — каза Джули.

Бойлан я погледна изненадано и изключи радиото.

— Господ никога не си дава почивка — каза той. Стар лицемер, помисли си Рудолф. Да говори за господ след всичко, което е направил.

— В кой колеж смяташ да отидеш, Рудолф? — питаше Бойлан, полуобърнал лице към закръглените, стегнати, малки гърди на Джули.

— Още не съм решил.

— Това е много важно — каза Бойлан. — Хората, които ще срещнеш в колежа, могат да променят целия ти живот. Ако искаш, ще кажа някоя и друга дума за теб в моята Alma mater. Сега, когато героите от войната се връщат, на младежите от твоята

възраст ще им бъде трудно.

— Благодаря. — За нищо на света не бих приел такова нещо. — Има още няколко месеца, докато си подам документите. Вие в кой колеж сте учили?

— Във „Вирджиния“ — отговори Бойлан. „Вирджиния“, помисли Рудолф презрително. Всеки може да отиде във „Вирджиния“. А той говори така, сякаш е бил в „Харвард“, „Принстън“ или поне в „Амхърст“.

Спряха пред къщата на Джули. Рудолф автоматично погледна към прозореца на мис Льоно в съседната сграда. Прозорецът не светеше.

— Е, пристигнахме, мойто дете — каза Бойлан, а Рудолф отвори вратата и слезе. — Беше ми много приятно да разговаряме.

— Благодаря, че ме докарахте — каза Джули. Тя излезе и изтича покрай Рудолф към дома си.

Рудолф тръгна след нея. В тъмното под терасата можеше да я целуне поне за лека нощ. Джули търсеше ключа си в чантата, навела глава, тъй че конската ѝ опашка закриваше лицето ѝ; той се опита да повдигне брадичката ѝ и да я целуне, но тя рязко се дръпна.

— Подлизурко — каза Джули. — „Нищо особено. На практика всеки, който може да чете и да пише...“ — имитираше го безмилостно тя.

— Джули...

— Хайде, подмазвай се на богатите. — Той никога не беше виждал лицето ѝ толкова бледо и навъсено. — Гаден дъртак. Изрусява си косата. И веждите. Божичко, някои хора са готови на всичко, за да се повозят в кола, нали?

— Джули, не ставай глупава. — Ако тя знаеше цялата истина за Бойлан, той може би щеше да оправдае гнева ѝ. Но заради това, че Бойлан просто беше любезен...

— Не ме докосвай. — Тя се мъчеше да вкара ключа в ключалката и ухаеше все така хубаво.

— Ще намина утре към четири...

— О, представи си — каза тя. — Почакай да се сдобия с буйк и тогава ела. Ще бъде точно в твоя стил. — Най-сетне отвори вратата и влезе вътре — като шумолене, като благоуханна, мимолетна сянка, която изчезна, щом вратата се затвори.

Рудолф тръгна бавно към колата. И ако това е любов, по-добре да върви по дяволите. Влезе в колата и затвори вратата.

— Много бързо си пожелахте лека нощ — каза Бойлан и потегли. — Ние едно време повече се бавехме.

— Родителите ѝ искат да се прибира рано.

Бойлан караше през града към Вандерхоф Стрийт.

Разбира се, че знае къде живея, помисли си Рудолф. Даже не се опитва да го крие.

— Очарователно момиче е тази Джули — каза Бойлан.

— Да.

— Правите ли нещо повече, освен да се целувате?

— Това си е моя работа, сър — каза Рудолф. Той се възхити от себе си, макар че беше ядосан, защото отговорът му прозвуча студено и отсечено. Никой не можеше да се държи с Рудолф Джордах като с простак.

— Разбира се — каза Бойлан и въздъхна. — Изкушението сигурно е голямо. Когато бях на твоята възраст... — Той не довърши, но явно намекваше за всички онези невинни девойки, които беше обезчестил.

— Между другото — продължи Бойлан с безразличен, непринуден тон, — сестра ти пише ли ти?

— От време на време — отговори Рудолф предпазливо.

Тя пращаше писмата си до Бъди Уестърман, защото не искаше майка ѝ да ги чете. Живеела в Ню Йорк в едно от общежитията на Християнския съюз на младите жени. Обикаляла театрите да си търси работа като артистка, но режисьорите, изглежда, не изгаряли от желание да приемат момичета, които в гимназията са играли ролята на Розалинда. Още не си била намерила работа, но Ню Йорк ѝ харесвал много. В първото си писмо се извиняваше на Рудолф, че последния ден преди да замине, се е държала грубо с него в „Порт Филип Хаус“. Била много раздразнена и не си давала сметка какво говори. Но продължавала да мисли, че за него не е хубаво да живее с родителите си. Семейство Джордах е едно тресавище, пишеше тя. И нищо не можело да промени мнението ѝ.

— Добре ли е тя? — попита Бойлан.

— Добре е.

— Нали знаеш, че аз я познавам — каза Бойлан сякаш между другото.

— Да.

— Тя говорила ли ти е за мен?

— Доколкото си спомням — не — каза Рудолф.

— Аха. — Трудно беше да се разбере какво иска да каже Бойлан с това. — Имаш ли ѝ адреса? Аз ходя понякога в Ню Йорк — може да намеря време да я поканя веднъж на един хубав обяд.

— Не, нямам ѝ адреса — отговори Рудолф. — Тя постоянно се мести.

— Ясно. — Бойлан, разбира се, схвана всичко, но не искаше

да настоява. — Е, когато ти пише пак, кажи ми. У мене има една нейна вещ, която тя може би ще иска да си получи.

— Добре.

— Бойлан зави по Вандерхоф Стрийт и спря пред хлебарницата.

— Ето че стигнахме — каза той. — В дома на честния труженик. — Явно се подиграваше. — Пожелавам ти лека нощ, млади момко. Беше ми особено приятно тази вечер.

— Лека нощ — каза Рудолф и слезе от колата. — Благодаря.

— Сестра ти ми каза, че обичаш да ловиш риба — продължи Бойлан. — В моето имение има много хубав поток. Всяка година го зарибяват. Не знам защо. Там вече никой не ходи. Ако искаш да опиташ, заповядай.

— Благодаря — каза Рудолф. Подкупваха го и ТОЙ знаеше, че ще приеме подкупа. Заради палавата, невинна пъстърва. — Ще дойда някой път.

— Добре — отговори Бойлан. — Ще накарам готвача ми да сготви рибата и ще обядваме заедно. Ти си интересно момче и ми е приятно да говоря с теб. Може би като дойдеш, вече ще знаеш новия адрес на сестра ти.

— Може би. Благодаря още веднъж.

Бойлан махна с ръка и потегли. Рудолф влезе в тъмната къща и се заизкачва към стаята си. Чу как баща му хърка. Той не работеше в събота вечер. Рудолф мина внимателно край вратата на родителите си и продължи нагоре по стълбите. Ако майка му се събуди, ще трябва да си говори с нея.

— Ще започна да търгувам с тялото си, честна дума — каза Мери Джейн Хакет. Тя беше от Кентъки. — Никой вече не търси талант, а само гола, апетитна плът. Следващия път, щом науча, че някъде търсят кабаретни артистки, казвам: „Сбогом, Станиславски“ и отивам да си въртя хубавия южняшки задник за пари.

Гретхен и Мери Джейн Хакет седяха в тясната, облепена с афиши чакалня пред кабинета на Никълс на Четиридесет и шеста улица, където чакаха заедно с други момичета и младежи да бъдат приети от Бейърд Никълс. Три стола, поставени зад един параван, отделяха кандидатите от бюрото на секретарката на Никълс, която пишеше на машина с яростна злоба — пръстите ѝ удряха по клавишите така, сякаш английският език ѝ беше личен враг, с когото тя искаше да се справи колкото се може по-бързо.

На третия стол в чакалнята седеше една артистка па характерни роли с кожена наметка, макар че температурата на сянка беше тридесет градуса.

Всеки път, когато вратата се отвореше и влезеше нов артист или артистка, секретарката, без да изпусне нито една дума, казваше: „Здравей, миличък.“ Говореше се, че Никълс ще поставя нова пиеса с шест действащи лица — четирима мъже и две жени.

Мери Джейн Хакет беше високо, слабо момиче с плоски гърди, което си изкарваше прехраната като манекен. Гретхен имаше доста закръглено тяло за манекен. Мери Джейн Хакет можеше да се похвали с участие в две провалили се пиеси на Бродуей, а също така бе играла в една сборна група, сформирана за летния сезон; това ѝ даваше право да говори като ветеран. Тя огледа актьорите, изправени край стената, облепени небрежно на афишите от стари постановки на Бейърд Никълс.

— Човек си мисли — каза Мери Джейн Хакет, — че след всички тези сензационни успехи, още от прастари времена — божичко, от хиляда деветстотин тридесет и пета година, — Никълс може да си позволи по-голямо помещение вместо този гаден малък капан за мишки. Господи, поне климатична инсталация да имаше. Сигурно не е похарчил и пет цента, откакто е започнал да печели. Не знам какво търся тука. Той ще умре, ако трябва да ти плати малко повече от минималното, а освен това ти държи лекции за това как Франклин Д. Рузвелт разорил страната ни.

Гретхен погледна притеснено към секретарката.

Помещението беше толкова малко, че нямаше начин тя да не е чула Мери Джейн. Но секретарката продължаваше да пише с упорито равнодушие и да се сражава с английския език!

— Погледни само какви са късаци — кимна тя с глава към младежите. — И до рамото не ми стигат. Докато не почнат да пишат пиеси, в които героините стоят на колене и през трите действия, няма надежда да получи работа. Това ли е американският театър, боже мой! Мъжете са лилипути, а ако случайно са по-високи от метър и седемдесет, непременно са педераст.

— Ах, колко е зла тази Мери Джейн — обади се един висок младеж.

— Ти кога си целунал момиче за последен път? — попита го Мери Джейн.

— В хиляда деветстотин двадесет и осма година — отговори младежът. — За да отпразнувам избирането на Хърбърт Хувър.

Всички в стаята се засмяха добродушно. С изключение на секретарката. Тя продължаваше да пише на машината.

Макар че още не си беше намерила работа, Гретхен харесваше този нов свят, в който попадна. Всички разговаряха помежду си, всички се обръщаха един към друг по име; Алфред Лънт беше Алфред за всеки, който беше участвувал с него в една пиеса, дори само с две реплики в началото на първо действие; всички си помагаха. Ако някое момиче чуеше, че се търси изпълнителка за дадена роля, веднага казваше на приятелките си и даже им услужваше с подходяща рокля за конкурса. Човек се чувствуваше като член на гостоприемнен клуб и правото на вход зависеше не от произхода или от парите, а от младостта, амбицията и вярата в собствения талант и в таланта на другите.

В приземния етаж на дрогерията „Уолгрийн“, където всички се събираха и се наливаха с кафе, се разменяха мнения, развенчаваха се успехи, пародираха се актьори, ползуващи се с голям успех, оплакваше се смъртта на Груповия театър. Гретхен вече беше влязла в този кръг и обсъждаше така свободно, както всички, колко тъпи са критиците, как трябва да се изпълнява ролята на Тригорин в „Чайка“, как никой сега не играе като Лорет Тейлър, как някои режисьори се опитват да легнат с всяко момиче, което влезе в кабинета им. След два месеца, прекарани в обкръжението на тези млади хора, по чийто говор можеше да се познае дали са от Джорджия, Мейн, Тексас или Оклахома, тя почти забрави бедняшките улици на Порт Филип — те се появяваха само като далечна точка на хоризонта на спомените ѝ.

Сутрин тя спеше до десет часа, без да изпитва утризения. Ходеше в квартирите на млади мъже и стоеше там до зори да

репетира, без да се тревожи какво ще си помислят хората. Една лесбийка от общежитието, където Гретхен живееше, докато си намери работа, се опита да я ухазва, но въпреки това двете си останаха добри приятелки и понякога обядваха заедно или ходеха на кино. Три пъти седмично взимаше уроци по балет, за да се научи как да се движи грациозно по сцената; сега тя ходеше по съвсем нов начин, като държеше главата си съвършено неподвижна, така че можеше да закрепи на нея чаша с вода дори когато се качва и слиза по стълби... Бившата балерина, която даваше уроците, наричаше това движение първична простота.

Усещаше, че когато хората я гледат, всички си мислят, че е родена в Ню Йорк. Беше убедена, че вече не е срамежлива. Излизаше на обяд с някои от актьорите и бъдещите режисьори, които познаваше от сбирките в „Уолгрийн“, от канторите на продуцентите и от репетиционните зали, и си плащаше сама сметката. Цигареният дим вече не я дразнеше. Любовници нямаше. Искаше първо да си намери работа и тогава да се занимава с любов. Не биваше да се захваща с всичко наведнъж.

Почти беше решила да пише на Теди Бойлан и да го помоли да ѝ изпрати червената рокля, която ѝ бе подарил. Не се знаеше кога може да ѝ потръбва.

Вратата на кабинета се отвори и отвътре излезе Бейърд Никълс и един нисък слаб мъж с кафеникава униформа на капитан от военновъздушните сили.

— ...ако има нещо, Уили — каза Никълс, — ще ти съобщя. — Той говореше с унил, апатичен глас. Сигурно помнеше само неуспехите си. Обходи с разсеян бърз поглед хората, които чакаха да ги приеме — сякаш за миг ги освети светлинният сноп лъчи на морски фар и после ги остави да потънат в сянка.

— Ще намина другата седмица и ще те изнудя да ме поканиш на обяд — каза капитанът. Гласът му беше баритонов — крайно изненадващ за мъж, който сигурно не тежеше повече от шейсет килограма и не беше висок повече от метър и шейсет и пет. Стойката му беше много изправена, сякаш продължаваше да е курсант във военновъздушното училище. Но в лицето му нямаше нищо военно — когато човек погледнеше кестенията му, буйна коса, твърде дълга за военнослужещ, просто не можеше да повярва, че е с униформа. Високото му, леко изпъкнало чело му придаваше далечна прилика с Бетховен, а очите му бяха сини.

— На теб все още ти плаща държавата — каза Никълс на капитана. — С парите на данъкоплатците. Затова аз ще те изнудя да ме поканиш на обяд. — Нямаше вид на човек, който ще изяде много. За него театърът представляваше една трагедия от времето на кралица Елизабет, която се разиграваше денонощно в

храносмилателната му система. Дванадесетопръстникът му беше заплашен от унищожение. Отвсякъде го дебнеха язви. Всеки понеделник се отказваше от пиенето. Може би имаше нужда от психиатър или от нова съпруга.

— Мистър Никълс... — Високият младеж, който бе разменил реплики с Мери Джейн, пристъпи напред.

— Другата седмица, Бърни — каза мистър Никълс. И погледът му пак обходи хората като сноп светлина. — Мис Саундърс — обърна се той към секретарката, — може ли да дойдете за малко при мен? Той махна небрежно и отегчено с ръка и се скри в кабинета си.

Секретарката нанесе последни смъртоносни удари по клавишите на машината, подлагайки на масово унищожение всички драматурзи, след това се изправи и тръгна след Никълс със стенографски бележник в ръка. Вратата се затвори след нея.

— Дами и господа — обърна се капитанът към всички присъстващи — този занаят не е за нас. Предлагам да открием магазин за останки от военно имущество. Търсенето на използвани минохвъргачки ще бъде огромно. Здравей, дребосък — каза той на Мери Джейн, изправила се с целия си ръст, проточила глава напред, за да го целуне по бузата.

— Радвам се, че си се върнал жив у дома след онази забава, Уили — каза Мери Джейн.

— Признавам, че беше доста пиянска — отговори капитанът. — Искахме да заличим от душите си мрачните спомени от войната.

— По-скоро да ги удавите — каза Мери Джейн. Не завиждай на дребните ни радости — отговори капитанът. — Не забравяй, че докато ние летяхме в небето над Берлин, обстрелвани от противовъздушната артилерия, ти рекламираше колани за чорапи.

— Наистина ли си летял над Берлин, Уили? — изненада се Мери Джейн.

— Разбира се, че не съм. — Той се усмихна на Гретхен, развенчавайки собствения си героизъм. — Аз търпеливо чакам, дребосък — каза той.

— О! — възкликна тя. — Гретхен Джордах. Уили Абът.

— Щастлив съм, че се озовах тази сутрин на Четиридесет и шеста улица, — каза Абът.

— Здравейте — каза Гретхен и почти стана от стола. Все пак той беше капитан.

— Предполагам, че сте артистка — каза Уили.

— Опитвам се да бъда.

— Ужасна професия — каза Абът. — Рецитираш Шекспир и

едва си изкарваш хляба.

— Стига си флиртувал, Уили — каза Мери Джейн.

— От вас ще стане отлична съпруга и майка, мис Джордах — каза Абът. — Помнете ми думите. Защо не съм ви виждал друг път?

— Тя е тук съвсем отскоро — каза Мери Джейн, преди Гретхен да успее да отговори. Може би това беше предупреждение към Уили да не бърза толкова. Или ревност?

— Ах, тези момичета, които са тук съвсем отскоро — продължи Абът. — Може ли да седна в скута ви?

— Уили! — каза Мери Джейн.

Гретхен се разсмя, а заедно с нея се разсмя и Абът. Той имаше бели, равни, малки зъби.

— Като дете ми липсваха майчините ласки.

Вратата на кабинета се отвори и се появи мис Саундърс.

— Мис Джордах — каза тя, — мистър Никълс може да ви приеме.

Гретхен се изправи, изненадана, че мис Саундърс помни името ѝ. Тя идваше в кантората на Никълс само за трети път. Никога досега не беше разговаряла с Никълс. Оправи нервно гънките на роклята си и тръгна към междинната летяща врата, която мис Саундърс държеше отворена.

— Поискайте хиляда долара на седмица и десет процента от общата печалба — каза Абът.

Гретхен мина през вратата и се запъти към кабинета на Никълс.

— Всички останали могат да си вървят — каза мис Саундърс. — Мистър Никълс има среща след петнадесет минути.

— Чудовище — каза изпълнителката на характерни роли с кожената наметка.

— Аз просто върша служебните си задължения — заяви мис Саундърс.

Гретхен бе обзета от противоречиви чувства. Радост и страх от перспективата, че ще я пробват за роля. Угризения пред другите, защото са пренебрегнати, а тя е предпочетена. Яд, защото сега Мери Джейн щеше да си тръгне с Уили Абът. Обстрелван от зенитните оръдия над Берлин.

— Ще се видим после — извика Мери Джейн, но не уточни къде. Абът не каза нищо.

Кабинетът на Никълс беше малко по-голям от чакалнята. Голи стени, бюрото отрупано с ръкописи на пиеси в папки от изкуствена кожа. Имаше три жълтеникави кресла с дървени облегалки, а прозорците бяха потънали в прах. Кабинетът сякаш беше на човек, чиито работи не вървят добре и който с мъка

успява да плати наема за помещението на всяко първо число от месеца.

Когато тя влезе, Никълс стана и каза:

— Много любезно от ваша страна, че имавте търпението да почакате, мис Джордах. — Посочи с ръка стола до бюрото си.

Гретхен седна и чак тогава седна и той. Дълго я гледа мълчаливо, изучавайки я с мрачно изражение на лицето като човек, на когото предлагат картина със съмнителна автентичност. Тя беше много нервна и се страхуваше, че коленете ѝ треперят.

— Предполагам — започна Гретхен, — че искате да знаете какъв опит имам. Не е кой знае...

— Не — прекъсна я той. — Засега не е важно какъв опит имате в театъра. Мис Джордах, ролята, за която искам да ви пробвам, е, откровено казано, малко несериозна. — Той поклати печално глава сякаш от жал към самия себе си заради абсурдните неща, които професията му го принуждаваше да върши. — Кажете, бихте ли приели да играете с бански костюм? По-точно с три бански костюма.

— Ами... засмя се тя неуверено. — Зависи. Глупачка. От какво да зависи? От размера на банския костюм? От размера на ролята? От разбера на бюста ѝ? Сети се за майка си. Тя никога не ходеше на театър. За щастие.

— Ролята за съжаление е без реплики — каза Никълс. — Момичето просто минава три пъти по сцената, по веднъж във всяко действие и всеки път с различен бански костюм. Действието на пиесата се развива в един морски клуб.

— Разбирам — отговори Гретхен. Хвана я яд на Никълс, защото заради него остави Мери Джейн да тръгне с Уили Абът из града. Капитане, капитане... Шест милиона души. В асансьор да се качиш, никой вече не може да те намери. Ъй всичко това за какво — за да мине по сцената. Почти гола.

— Момичето е символ, или поне така казва драматургът — продължи Никълс, водил дълга и безуспешна борба с казуистиката на упорития автор. — То е символ на младост, на чувствена красота, на вечната загадка — жената. На отчайващата ефимерност на плътта. Цитирам автора. Когато момичето минава по сцената, всеки мъж от публиката трябва да си каже: „Божичко, защо съм женен?“ Пак цитирам. Имате ли бански костюм?

— Ами... мисля, че имам. — Тя кимна, ядосана този път на себе си. — Разбира се, че имам.

— Може ли да дойдете в пет часа в театър „Беласко“ с банския костюм? Авторът и директорът ще бъдат там.

— Добре, в пет часа — кимна тя. Сбогом, Станиславски. Усети, че започва да се изчервява. Лицемерка. Работата си е

работа.

— Много любезно от ваша страна, мис Джордах.

Никълс се изправи уморено. Тя също стана. Той я изпрати до вратата. В чакалнята нямаше никой освен мис Саундърс, която продължаваше усилено да трака на машината.

— Извинете — измърмори Никълс и влезе в кабинета си.

— Довиждане — каза Гретхен, минавайки край мис Саундърс.

— Довиждане, миличка отговори мис Саундърс, без да вдигне глава. Тя миришеше на пот. „Ефимерност на плътта. Цитирам.“

Гретхен излезе в коридора. Докато червенината по лицето ѝ не изчезна, не повика асансьора.

Когато асансьорът най-сетне пристигна, в него имаше един младеж, който държеше в ръце униформа на офицер от Конфедерацията и кавалерийска сабя в ножница. На главата си беше сложил униформена плъстена шапка с широка периферия, украсена с пера. Тя контрастираше рязко с изострените, груби черти на типичната му нийоркская физиономия.

— Никога ли няма да свършат тези войни? — каза той дружелюбно, когато Гретхен влезе в асансьора.

В малката, оградена с решетки кабина беше задушно и тя усети, че по челото ѝ избива пот. Изтри лицето си с една книжна носна кърпичка.

Излезе на улицата — по бетонната настилка се редуваха геометрични фигури от ярка нажежена светлина и сенки. Отпред до входа на сградата стояха Абът и Мери Джейн и я чакаха. Тя се усмихна. В този град имаше шест милиона души. Но какво от това. Нали те двамата я чакаха.

— Най-добре ще е да отидем да обядваме — предложи Уили.

— И аз умирам от глад каза Гретхен.

Тръгнаха по сенчестия тротоар на улицата двете високи момичета вървяха от двете страни на дребния, наперен капитан — та нали и други пълководци са били с нисък ръст, например Наполеон, Цезар, а може би и Тимур.

Тя се оглеждаше гола в огледалото на гримьорната стая. Предишната неделя беше ходила на плаж с Мери Джейн и с двама младежи и сега раменете, ръцете и краката ѝ бяха леко загорели. Вече не носеше колан за жартieri, за да пести чорапи през лятото, и затова по гладките ѝ бедра не личаха грозните следи от впити ластици. Загледа се в гърдите си. „Искам да видя какъв вкус има с уиски.“ На обяд с Мери Джейн и с Уили изпи две водки. Уили обичаше да пие. Тя облече червения си бански. В долнището му имаше песъчинки, останали от плажа. Отдалечи се

от огледалото, после пак пристъпи към него, като се изучаваше критично. Вечната загадка — жената. Походката ѝ беше твърде спокойна и плавна. Не бива да забравя за първичната простота. Уили и Мери Джейн я чакаха в бара „Алгон-куин“, за да разберат какво е станало. Гретхен пак закрочи пред огледалото, този път по-предизвикателно. На вратата се почука.

— Мис Джордах — каза помощник-режисьорът, — готова ли сте, чакаме ви.

Като отвори вратата, тя пак се изчерви. За щастие сцената беше така ярко осветена, че едва ли някой щеше да забележи.

Тръгна след помощник-режисьора.

— Просто минете няколко пъти напред-назад каза той.

Някъде към десетия ред в затъмнената зала седяха неясни фигури. Подът на сцената не беше изметен и голите тухли на задната стена приличаха на римски развалини. Имаше чувството, че зачервеното ѝ лице можеше да се види чак от улицата.

— Мис Гретхен Джордах — оповести помощник-режисьорът към тъмната като морска бездна зала. Сякаш запрати бутилка със съобщение към столовете, превърнали се в нощни вълни. *Ето че се понесох по течението.* Искаше ѝ се да избяга.

Тръгна по сцената. Имаше чувството, че изкачва планина. Привидение в бански костюм.

От залата не се чуваше никакъв звук. Върна се обратно. Пак никакъв звук. Прекоси още два пъти сцената; боеше се, че в босите ѝ крака ще се забие някоя тресчица.

— Много ви благодаря, мис Джордах — чу се унилият глас на Никълс, който прозвуча съвсем слабо в празния театър. — Това е достатъчно. Ако се отбиете утре в кантората, ще уредим договора.

Оказа се, че цялата работа била толкова проста. Тя изведнъж спря да се изчервява.

Уили чакаше сам в „Алгонкуин“ — седнал с изпънати рамене на висок стол до малкия бар, той пиеше уиски сред зеленикавия полумрак, който неизменно цареше в помещението. Когато тя влезе с гумираната плажна чанта, в която носеше банския си, Уили се завъртя на стола, за да я поздрави.

— Тази красавица прилича на красавицата, която току-що е получила ролята на Вечната загадка — жената в театър „Беласко“ — каза той. — Цитирам. — По време на обяда всички се бяха смели, когато Гретхен разказваше за разговора си с Никълс!

Гретхен седна на съседния стол.

— Прав си — каза тя. — Пред теб е бъдещата Сара Бернар.

— Тя никога не би могла да се справи с тази роля — каза Уили. — Единият и крак е бил дървен. Ще пием ли шампанско?

— Къде е Мери Джейн?

— Отиде си. Имала среща.

— Тогава ще пием шампанско. — И двамата се разсмяха.

Барманът остави чашите пред тях и те пиха за здравето на Мери Джейн. Прекрасно, че я няма. Гретхен пиеше шампанско за втори път през живота си. Спомни си смълчаната, пищно обзаведена стая в четириетажната къща в страничната уличка, спомни си огледалото и красивата проститутка с бебешко лице, излегната победоносно на широкото легло.

— Имаме голям избор — каза Уили. — Можем да стоим тук и да пием вино цяла нощ. Можем да отидем някъде да вечеряме. Можем да се отдадем на любов. Можем да отидем на една забава на Петдесет и шеста улица. Обичаш ли да ходиш по забави?

— Бих отишла с удоволствие — каза Гретхен. Направи се, че не е чула предложението да се отдадат на любов. Очевидно това беше шега. Уили се шегуваше с всичко. Тя имаше чувството, че даже през войната, в най-тежките моменти, той си е правил шега с избухващите снаряди, с падащите самолети с горящи крила. Пред очите ѝ минаваха кадри от кинопрегледи, от военни филми. „Лейтенант се прежали днес, момчета. Сега е мой ред.“ Дали е било така? Ще го разпита някой път, когато го опознае по-добре.

— Значи, отиваме на забава — каза той. — Няма защо да бързаме. Тя ще продължи цяла нощ. А сега, преди да се впуснем в безумния вихър на удоволствието искам да науча нещо за теб. — Уили отново напълни чашата си с шампанско. Ръката му леко трепереше и бутилката подрънкваше мелодично по ръба на чашата.

— Какво например?

— Ами да започнем от самото начало — каза той. — Местожителство?

— Общежитието на Християнския съюз на младите жени.

— О, господи! — изпъшка той. — Ако си облека някоя фуста, мога ли да мина за млада християнка и да си взема стая до твоята? Аз съм дребничък и брадата ми е светла. Мога да взема назаем една перука. Баща ми винаги е искал да има дъщери.

— Страхувам се, че няма да можеш — каза Гретхен. — Старата портиерка различава от цял километър кой е мъж и кой е жена.

— Да продължим по-нататък. Имаш ли си приятел?

— В момента не — отговори тя след леко колебание. — А ти?

— Според Женевската конвенция военнопленникът е длъжен да съобщи само името си, чина и личния си номер. — Той се

засмя и сложи ръката си върху нейната. — Обаче аз ще ти разкажа всичко. Ще разкрия душата си. Ще ти разкажа поред нещата — как още като бебе в люлката исках да убия баща си, как до тригодишна възраст не ме отделиха от майчината гръд, как през лятото ние момчетата се забавлявахме зад обора с дъщерята на съседите. — Изведнъж лицето му стана сериозно, той отметна с ръка косата си и откри изпъкналото си чело. — И още нещо, което, все едно, ще научиш рано или късно — каза той. — Аз съм женен.

Шампанското щипна гърлото ѝ.

— Докато се шегуваше, ми беше по-приятно — каза тя.

— И на мен също — отговори той сдържано. — Но все пак картината не е толкова мрачна. Сега уреждам развода. Докато съпругът играел на войници, съпругата си намерила други развлечения.

— Къде е тя? Съпругата ти. — Думите едва излизаха от устата ѝ, сякаш бяха от олово. Това е абсурдно, помисли си тя. Аз го познавам само от няколко часа.

— В Калифорния — отговори той. — В Холивуд. Изглежда, имам слабост към артистките.

Та това е друг континент. Знойни пустини, непроходими планински върхове, плодородни долини. Красива, необятна Америка.

— Откога си женен?

— От пет години.

— Впрочем на колко години си? — попита тя.

— Ще обещаеш ли, че няма да ме зарежеш, ако ти кажа истината?

— Не ставай глупав. На колко години си?

— Цели двадесет и пет — отговори той. — О, господи!

— Не бих ти дала повече от двадесет и три. — Гретхен учудено поклати глава. — Каква е тайната ти?

— Пиянство и бурен живот — каза Уили. — Моето нещастие се дължи на лицето ми. Приличам на момче, което рекламира юношеско облекло на някой магазин за конфекция. Двадесет и две годишни жени се срамуват да се появят с мен на публично място. Когато станах капитан, командирът каза: „Уили, получаваш златна звезда, защото си бил послушен в училище този месец.“ Може би трябва да си пусна мустаци.

— Мъничкият Уили Абът — каза Гретхен. Младежкият му вид ѝ действуваше успокояващо. Спомни си за Теди Бойлан, за неговата отблъскваща застаряваща плът. — Какво си работил преди войната? — попита тя. Искаше да научи всичко за него. — Откъде познаваш Бейърд Никълс?

— Работих при него в няколко постановки. Аз съм рекламен агент. Това е най-лошата професия на света. Занимавам се с театрална реклама. Желаете ли снимката ти да излезе във вестника, момиченце? — каза той с искрено отвращение. Ако искаше да изглежда по-възрастен, нямаше защо да си пуска мустаци. Достатъчно беше само да говори за професията си. — Като постъпих в армията, смятах, че съм се отървал от работата си. Но там ми проучиха досието и ме изпратиха в информационния отдел. Би трябвало да ма арестуват за това, че нося офицерско звание. Искате ли още малко шампанско? — Той наля и на двамата: бутилката отново иззвънтя досадно при допира с чашите; пожелателите от никотина пръсти леко трепереха.

— Но нали си бил в Европа? Нали си летял? — каза тя. По време на обяда той им беше разказвал за Англия.

— Само няколко пъти. Колкото да получа медал, за да не се чувствам неудобно в Лондон. Летях като пътник. Възхищавах се как воюват другите.

— Но все пак можеха да те убият. — Потиснатостта му я смушаваше и тя искаше да я разсее.

— Много съм млад, за да умирам, полковник — засмя се той. — Допий си шампанското. Целият град ни чака.

— Кога ще се уволниш от армията?

— Сега съм в безсрочен отпуск — отговори той. — Нося униформата, защото с нея ме пускат безплатно на представления. Освен това два пъти седмично трябва да ходя в болницата на Стейтън Айленд, за да ми лекуват гърба, и ако не съм с униформата, никой няма да ми повярва, че съм капитан.

— Да те лекуват ли? Ранен ли си бил?

— Не точно. Веднъж се приземихме много рязко и се ударихме здравата. Направиха ми малка операция на гръбнака. След двадесет години ще разправам, че белегът е от шрапнел. Изпи ли си всичко като послушно момиченце?

— Да — отговори Гретхен.

Навсякъде ранени. Арнълд Симс в тъмnochервения си халат, седнал на масата, загледан в крака си, с който вече не можеше да тича. Толбът Хюс с простреляното гърло, умиращ тихо на леглото си. Собственият ѝ баща, окуцал от предишната война.

Уили плати сметката и двамата излязоха от бара. Гретхен се чудеше как може да върви толкова изправен, след като гръбнакът му е пострадал.

Като излязоха на улицата, Ню Йорк бе обгърнат от

светлолилав здрач. Горещината, която излъчваха напечените каменни сгради през целия ден, сега беше намаляла и действуваше като благоуханен полъх; те тръгнаха хванати за ръка, галени от лек ветреца. Във въздуха се носеше цветен пращец. Почти пълната луна плуваше на притъмнялото небе, над извисилите се сгради, сякаш направена от бял порцелан.

— Знаеш ли какво харесвам в теб? — попита Уили.

— Какво?

— Това, че не поиска да се върнеш в къщи и да се преоблечеш, когато казах, че отиваме на забава.

Тя не сметна за нужно да му обяснява, че е облякла най-хубавата си рокля и няма какво друго да си сложи. Роклята ѝ беше памучна, синя като метличина, с кончета от горе до долу, с къси ръкави, пристегната с червен платнен колан. Беше я облякла след обяда, когато се върна в общежитието да си вземе банския костюм. Струваше шест долара и деветдесет и пет цента. Единственият тоалет, който си беше купила, откакто живееше в Ню Йорк.

— Може би ще те изложи пред приятелите ти? — попита тя.

— Много от приятелите ми ще ти поискат тази вечер телефона — каза той.

— Да им го дам ли?

— Само ако те заплашват със смъртно наказание — каза Уили.

Тръгнаха бавно по Пето авеню, като се спираха пред всички витрини. На една от тях бяха изложени спортни сака от туид.

— Представям си как ще изгледам в такова сако — каза Уили. — Ще ме прави много по-едър. Ще приличам на груб чифликчия с дебели вълнени дрехи.

— Ти не си груб — каза Гретхен. — Аз си представям, че си нежен.

— Такъв ще бъда — отговори Уили.

Спряха пред една книжарница и се загледаха в книгите. На витрината бяха изложени най-новите пиеси. Одетс, Хелман, Шъруд, Кауфман и Харт.

— Това е литературният живот — каза Уили. — Трябва да ти направя едно признание. Пиша пиеса. Като всички театрални рекламни агенти.

— Един ден и тя ще стои на витрината — каза Гретхен.

— Дай боже да стои на витрината — отговори той. — А ти добра артистка ли си?

— Аз изпълнявам само една роля. Вечната загадка — жената.

— Цитирам — добави той. И двамата се засмяха. Знаеха, че шегата е глупава, но тя си беше само тяхна и затова я харесваха.

Като стигнаха на Петдесет и пета улица, завиха по нея. Точно в този момент пред „Сейнт Реджис“ от таксито слизаха двама младоженци и придружаващите ги близки и роднини. Булката беше много млада и много стройна — като бяло лале. Младоженецът, млад лейтенант от пехотата, нямаше никакви нашивки, никакви отличия, по лицето му имаше следи от порязване с бръснач; изглеждаше съвсем неопитен и недокоснат от войната.

— Бъдете благословени, деца мои — каза Уили, когато минаха край тях.

Младоженката се усмихна и преливаща от радост, им прати въздушна целувка.

— Благодаря, сър — каза лейтенантът, като едва се въздържа да не отдаде чест, както изисква уставът.

— Хубава нощ за сватба — каза Уили, когато отминаха. — Температура под тридесет градуса, неограничена видимост, в момента не се води война.

Забавата беше в един дом между Парк Авеню и Лексингтън. Когато пресичаха Парк Авеню на Петдесет и пета улица, на ъгъла зави едно такси по посока към Лексингтън. Вътре седеше сама Мери Джейн. Таксито спря някъде към средата на улицата, Мери Джейн слезе и се затича към една пететажна сграда.

— Мери Джейн — каза Уили. — Видя ли я?

— Аха. — Сега вече вървяха по-бавно.

Уили се обърна и загледа Гретхен в лицето.

— Имам една идея — каза той. — Хайде сами да си направим забава.

— Чаках да предложиш това — отговори Гретхен.

— Рота, кръгом! — изрева той и се обърна по войнишки, удрайки токове. Тръгнаха обратно към Пето Авеню. — Като си помисля само колко много млади господа ще ти поискат телефонния номер, веднага ми става неприятно.

Тя стисна ръката му. Беше почти сигурна, че Уили е спал с Мери Джейн, но въпреки това стисна ръката му.

Влязоха в бара „Дъбовата зала“ на хотел „Плаца“ и си поръчаха джулеп-уиски със захар, мента и лед в матови оловни канчета.

— Да пием за стария Кентъки, родината на това питие — каза Уили. Той обичаше да смесва напитките. Шотландско уиски, шампанско, после друг вид уиски. — Аз съм рушител на митове.

Като изпразниха чашите си, те излязоха от бара и на Пето Авеню се качиха на един двуетажен автобус, който отиваше към

центъра на града. Седнаха на горния етаж, където всички прозорци бяха отворени. Уили свали офицерската си шапка с две сребърни емблеми и сърмена панделка. Вятърът разроши косата му и сега той изглеждаше още по-млад. На Гретхен ѝ се искаше да притисне главата му до гърдите си и да го целуне, но наоколо имаше хора, затова тя взе шапката му и погали панделката и двете емблеми.

Слязоха на Осма улица и намериха свободна маса на тротоара пред ресторант „Бривурт“. Уили поръча мартини.

— Това е за усиляване на апетита — каза той. — Трябва да раздразним малко стомашните сокове. Все едно, че даваме въздушна тревога.

„Алгонкуин“, „Плаца“, „Бривурт“, нова служба, запознанство с капитан — и всичко това в един ден. От рога на изобилието се изливаха неща, които ѝ се случваха все за първи път.

Вечеряха пъпеш и печено пиле с бутилка червено калифорнийско вино от долината Напа.

— Обхванат съм от патриотизъм — каза Уили. — И то, защото спечелихме войната. — Той изпи почти цялата бутилка сам. Алкохолът, изглежда, никак не му действуваше. Очите му бяха ясни, езикът му не се преплиташе.

Вече не говореха, а само се гледаха. *„Ако не мога да го целуна скоро — мислеше Гретхен, — ще полудея.“*

След кафето Уили поръча и за двамата коняк. Гретхен пресметна, че обядът плюс вечерята и всички напитки, с които се наливаха цял следобед, ще струват на Уили най-малко петдесет долара.

— Богат ли си? — попита го тя, когато той плати сметката.

— Само духовно — каза Уили. Той обърна портфейла си надолу и към масата полетяха шест банкноти. Две от тях бяха по сто долара, а останалите по пет. — Това е цялото състояние на Абът — каза той. — Искаш ли да те спомена в завещанието си?

Двеста и двадесет долара. Беше потресена от тази незначителна сума. Самата тя имаше повече пари в банката, останали от осемстотинте долара на Бойлан, и никога не плащаше за ядене повече от деветдесет и пет цента. Да не би да прилича на баща си? Стана ѝ неприятно от тази мисъл.

Гледаше как Уили събира банкнотите и ги слага небрежно в джоба си.

— Войната ми показва каква е стойността на парите — каза той.

— От богато семейство ли си? — попита тя.

— Баща ми беше митнически инспектор на канадската граница — отговори той. — Освен това беше честен. Имаше шест

деца. Живеехме си царски. Три пъти седмично ядяхме месо.

— Аз държа на парите — призна тя. — Знам докъде е стигнала майка ми поради липса на пари.

— Пий смело — каза Уили. — Ти няма да вървиш по стъпките на майка си. Аз много скоро ще се захвана с моята златоносно пишеща машинка.

Допиха коняка. Гретхен усещаше, че главата ѝ е леко замаяна, но не беше пияна. Никак не беше пияна.

Като станаха от масата и минаха между посадените в сандъчета храсти, за да излязат от терасата на улицата, Уили каза:

— Според мнението на присъстващите на дневен ред трябва да се постави въпросът какво да пийнем.

— Аз повече няма да пия тази вечер — каза тя.

— Който търси мъдрост, ще я намери у жената — заяви Уили. — Пития. Жрицата на оракула. Делфийски брътвежи, които крият умело истината зад енигми. Тази вечер повече няма да се пие. Такси! — извика той.

— Може и пеша да стигнем до общежитието — каза Гретхен. — Дотам са само петнадесет минути...

Едно такси рязко спря, Уили отвори вратата и тя влезе в колата.

— Хотел „Станли“ — каза Уили на шофьора. — На Седмо авеню.

Целунаха се. Оазис от устни. Шампанско, уиски, джулеп, червено вино от долината Напа в Испанска Калифорния, коняк, дар от Франция. Тя притисна главата му до гърдите си и зарови лице в гъстата му, мека коса. Усети твърдите кости на черепа му.

— Цял ден мечтая за това — каза тя. Притисна го силно до себе си — войник-дете. Той разкопча сръчно двете горни копчета на роклята ѝ и целуна вдлъбнатината между гърдите ѝ. Над сведената му глава тя виждаше шофьора в гръб, насочил вниманието си към светлините на светофарите, към забързаните пешеходци — не го интересуваше какво правят пътниците в колата, то си беше тяхна работа. От осветената рамка я гледаше снимката му. Четиридесетгодишен мъж с гневил, предизвикателни очи, страдащ от бъбреци, мъж, който е видял всичко, който познава целия град. Казваше се Ели Лефковиц — по заповед на полицията имената на шофьорите бяха ясно написани. Тя щеше да помни цял живот това име. Ели Лефковиц караше безмълвно колесницата на любовта.

По това време движението беше слабо и таксито почти летеше. Като летец в безбрежно небе.

Последна целувка за Ели Лефковиц и тя закопча роклята си,

за да влезе както подобава в брачните покои.

Фасадата на хотел „Станли“ беше внушителна. Архитектът сигурно е бил в Италия или е видял някой изглед. Дворецът на дожите, дрогерията „Уолгрийн“. Адриатическото крайбрежие на Седмо авеню.

Тя застана в единия край на фойето, а Уили отиде за ключа. Палми в сандъчета. Тъмни дървени столове в италиански стил и ярка светлина. Минаваха жени с лица на полицейски инспекторки и нахъдрени руси коси като на евтини кукли. В ъглите стояха мъже със съмнителен вид, войници, пътуващи с някакво поръчение, две кабаретни артистки с дълги бедра и дълги мигли, една стара жена с мъжки обувки, която четеше списание, нечия майка, търговски пътници, прекарвали неуспешен ден, детективи, готови да тръгнат по следите на порока.

Тя се премести към асансьора, все едно, че беше сама, и когато Уили дойде с ключа, изобщо не го погледна. Човек лесно се учи да мами. В асансьора не си говореха.

— Седми етаж — каза Уили на момчето.

На седмия етаж нищо не напомняше за Италия. С всеки етаж вдъхновението на архитекта се бе изчерпвало. Тесни коридори, олющени, тъмнокафяви метални врати, голи подове, облицовани с плочки, които някога сигурно са били бели. *Извинявайте, приятели, но няма защо да се лъжем повече. По-добре е да знаете истината: вие се намирате в Америка.*

Тръгнаха по един тесен коридор, токчетата ѝ потракваха като копитата на пони. Сенките им подскачаха по мрачните стени, сякаш бяха привидения, останали от икономическия разцвет от хиляда деветстотин двадесет и пета година. Спряха пред една врата, която беше като всички останали. Номер 777. На Седмо авеню, на седмия етаж. Магическото число седем, размножено безброй пъти.

Уили отключи и те влязоха в стая седемстотин седемдесет и седем в хотел „Станли“ на Седмо авеню.

— Ще ти бъде по-приятно, ако не паля лампата — каза Уили. — Стаята е ужасна дупка, но това е единственото, до което успях да се добера. И отгоре на всичко ми я дадох само за пет дни. Градът е препълнен.

Но през нащърбените ламаринени жалузи проникваше достатъчно светлина от осветения с електричество град и тя успя да види какво представлява стаята. Малка килийка, тясно единично легло, един дървен стол с права облегалка, умивалник, баня няма, върху бюрото се тъмнеят нахвърляни офицерски ризи.

Той започна бавно да я съблича. Първо червения платнен колан, после горното копче на роклята, после останалите, едно

след друго. Беше коленичил пред нея, а тя броеше движенията му. „...седем, осем, девет, десет, единадесет...“ Колко разисквания, колко душевни терзания е имало в шивашките ателиета на Седмо авеню, докато се вземе това върховно решение — не десет копчета, не дванадесет, а *единадесет!*

— Това е работа за цял ден — каза Уили. Той смъкна роклята от раменете ѝ и я постави внимателно върху облегалката на стола. Офицер и джентълмен. Тя се обърна, за да ѝ разкопчее сутиена. Така я беше научил Бойлан. Светлината, проникваща през жалюзите, я осветяваше на ивици. Уили се мъчеше с телените копчета на гърба ѝ.

— Кога най-после ще измислят нещо по-удобно — каза той.

Тя се засмя и му помогна. Сутиенът падна. Гретхен се обърна към него и той смъкна нежно чисто белите ѝ памучни пликчета. Тя изхлузи обувките си. Отметна рязко покривката на леглото заедно с одеялото и горния чаршаф. Бельото не беше чисто. Дали Мери Джейн е спала тук? Няма значение.

Тя се изтегна в леглото с опънати крака, с допрени глезени, с ръце до тялото. Той се надвеси над нея. Сложи ръката си между бедрата ѝ. Имаше ловки пръсти.

— Долината на насладата — каза той.

— Съблечи се — подкани го тя.

Гледаше го как сваля връзката и разкопчава ризата си. Когато се съблече, видя, че той има медицински корсет с кукички и връзки. Корсетът започваше от раменете му и стигаше под плетения колан на панталоните му. Затова е толкова изправен този млад капитан. „Веднъж се приземихме много рязко и се ударихме здравата.“ Ето как се наказва тялото на войника.

— Спала ли си някога с мъж, който носи корсет? — попита Уили и започна да развързва връзките.

— Доколкото си спомням — не — отговори тя.

— Нося го само временно — каза той. Явно се смущаваше. — Още два месеца. Поне така ми казват в болницата — и продължи да се мъчи с връзките.

— Да запаля ли лампата? — попита тя.

— В никакъв случай.

Телефонът иззвъня. Те се спогледаха. Никой от двамата не помръдна. Може би ако не мърдат, няма повече да иззвъни.

— По-добре да се обадя — каза той.

— И аз така мисля.

Той вдигна слушалката на телефона, който се намираше на нощното шкафче до главата ѝ.

— Да?

— Капитан Абът? — Уили държеше слушалката на

разстояние от ухото си и тя чуваше всичко съвсем ясно. Говореше някакъв мъж със сърдит глас.

— Да — каза Уили.

— Известно ни е, че в стаята ви се намира една млада дама. — Това царствено „ни“ означаваше, че човекът се обаждаше от далечната тронна зала долу във фойето на хотела.

— И на мен ми е известно — отговори Уили. — И какво от това?

— Стаята ви е единична — продължи гласът, — може да се заема само от едно лице.

— Добре — отговори Уили. — Дайте ми двойна стая. Кажете ми номера.

— Съжалявам, всички стаи са заети — каза гласът. — До ноември всичко е ангажирано.

— Тогава да приемем, че стаята ми е за двама души — каза Уили. — Пишете го в сметката ми.

— Страхувам се, че не мога да направя такова нещо — отговори гласът. — Стая 777 е единична, само за един човек. Съжалявам, но младата дама ще трябва да напусне хотела.

— Тя не живее в хотела, за да го напуска — отговори Уили. — И не заема никаква стая. Просто ми е на гости. Впрочем тя ми е съпруга.

— Имате ли брачно свидетелство, капитане?

— Скъпа — каза високо Уили и протегна слушалката към Гретхен, — взела ли си брачното ни свидетелство?

— У дома е — отговори Гретхен в слушалката.

— Колко пъти съм ти казвал да не тръгваш никъде без него — извика Уили с тон на раздразнен съпруг.

— Много съжалявам, мили — отговори виновно Гретхен.

— Забравила го е в къщи — каза Уили по телефона. — Ще ви го покажем утре. Ще наредя да го изпратят с бърза поща.

— Капитане, в хотела не се разрешават посещения на млади дами — каза гласът.

— Откога? — попита Уили вече ядосано. — Този вертеп е известен чак до Бангкок като свърталище на сводници, изнудвачи и джебчии, на търговци на наркотици и на крадени вещи. Един честен полицаи може да напълни целия нюйоркски затвор само от вашия хотел.

— Имаме нова администрация — каза гласът. — Вече се числим към порядъчните хотели. Създаваме нова репутация на заведението. Ако до пет минути дамата не напусне стаята, аз се качвам горе, капитане.

Гретхен беше станала вече от леглото и се обуваше.

— Недей — каза Уили умолително. Тя му се усмихна нежно.

— Върви по дяволите! — извика Уили по телефона и хлопна слушалката. Той започна да пристяга корсета си, като дърпаше яростно връзките. — Върви после на война, заради разни негодници — каза Уили. — А в този проклет град по това време на нощта не можеш да намериш никаква стая за любов, колкото и пари да предложиш.

Гретхен се засмя. Отначало Уили я погледна гневно, но после и той избухна в смях.

— Следващия път — каза той. — за бога, не забравяй да си носиш брачното свидетелство.

Минаха важно през фоайето, хванати предизвикателно под ръка, все едно, че изобщо не ги бяха изгонили. Половината от хората приличаха на детективи от хотела, така че не се знаеше кой се е обадил по телефона.

Не искаха да се разделят, затова тръгнаха по Бродуей и си купиха оранжада от една лавка — питието им напомняше за тропиците, макар че се намираха толкова далеч на север, после продължиха по Четиридесет и втора улица, влязоха в едно денонощно кино, седнаха сред разни отрепки, сред хора, страдащи от безсъние, перверзни типове и войници, които чакаха автобуса си и гледаха Хъмфри Богарт като дук Манти във „Вкаменената гора“.

Когато филмът свърши, те пак не искаха да се разделят и тръгнаха пеша към общежитието сред смълчаните, празни сгради, които приличаха на крепости, паднали без съпротива.

Вече се зазоряваше, когато се целунаха пред общежитието. Уили погледна с ненавист тъмното масивно здание — една лампа във входа осветяваше пътя на благопристойните млади момичета към техните благопристойни легла.

— Смяташ ли, че през цялата славна история на тази постройка някой е прекарал в нея поне една любовна нощ? — попита той.

— Съмнявам се — отговори тя.

— Като я погледнеш, тръпки те побиват, нали? — поклати той мрачно глава. — Дон Жуан — додаде той. — Любовникът с корсет. Кажи ми, че съм пълен глупак.

— Не го приемай толкова трагично — каза тя. — Има и други нощи.

— Кога например?

— Например тази нощ — каза тя.

— Тази нощ — повтори той сериозно. — Предполагам, че ще изкарам някак деня. В усилена работа. Ще търся стая в някой хотел. Може да е в Кони Айлънд, в Бабилон или в Пелам Бей, но ще намеря стая. За госпожа и капитан Абът. Донеси един куфар.

Напълни го със стари броеве на „Тайм“ — ако ни стане скучно, да има какво да четем.

Последна целувка и той се отдалечи в ранната утринна светлина — дребен, претърпял поражение. Добре, че и тази вечер щеше да бъде в униформа. Ако беше в цивилни дрехи, никой хотелиер нямаше да му повярва, че е достатъчно голям, за да е женен.

Когато се скри от погледа ѝ, тя се качи по стълбите и влезе престорено скромно в общежитието. Старата портиерка ѝ се ухили многозначително, но Гретхен взе ключа си и каза „лека нощ“, сякаш зората, която навлизаше през прозорците, беше просто ловка оптическа измама.

Клотилд му миеше косата, а той седеше в голямата вана на чичо Харолд и танте Елза, отпуснат в горещата вода, със затворени очи дремещ като животно, което се препича на някоя скала. Както всяка година чичо Харолд, танте Елза и двете им дъщери бяха заминали за две седмици на курорт в Саратога и Том и Клотилд разполагаха с цялата къща. Беше неделя и гаражът беше затворен. Някъде в далечината биеше църковна камбана.

Ловките пръсти масажираха главата му и галеха врата му под благоуханната сапунена пяна. Клотилд бе купила от дрогерията специален сапун със собствените си пари. „Сандалово дърво“. Когато чичо Харолд се върне, ще трябва да употребява стария сапун „Слонова кост“, който струва пет цента. Чичо Харолд ще заподозре нещо, ако усети миризмата на сандалово дърво.

— Изплакни се сега, Томи — каза Клотилд.

Том легна във ваната, а нейните пръсти започнаха енергично да отмиват пяната от косата му. Когато извади главата си от водата, той пое шумно въздух.

— А сега ноктите ти — каза Клотилд. Тя коленичи до ваната и взе да търка с четката за нокти мръсотията, проникнала в кожата на ръцете му и под ноктите. Клотилд беше гола, а спуснатата ѝ черна коса падаше на вълни върху едрите ѝ, здрави гърди. Даже и сега, смирено коленичила, тя не приличаше на прислужница.

Ръцете му станаха розови, ноктите — прозрачни, а Клотилд продължаваше да търка и брачната ѝ халка проблясваше сред пяната. Като го огледа педантично за последен път, тя каза:

— Сега тялото.

Той се изправи във ваната. Клотилд се надигна и започна да му сапунисва рамената. Тя имаше широк, стегнат ханш и яки крака. С мургавата си кожа и плоския нос, с широките скули и дълга черна коса тя приличаше на някоя от онези индианки от рисунките в учебниците по история, които посрещаха в горите първите бели заселници. На дясната си ръка имаше белег като бял нащърбен полумесец. Мъжът ѝ я ударил с една цепеница. Отдавна, обясни тя. В Канада. Не искаше да говори за мъжа си. Когато я погледнеше, Том усещаше, че нещо в гърлото започва да го дразни и не знаеше дали иска да се засмее, или да заплаче.

Тя го докосваше нежно и любещо с майчински ръце, но тези ръце разпалваха страстта в тялото му. Усещаше хлъзгавия

парфюмиран сапун, бедрата му тръпнеха в приятно очакване. В душата му сякаш свиреше цял оркестър. Духови инструменти, флейти. Като слушаше грамофона на танте Елза, който гърмеше по цял ден, беше заобичал Вагнер. „Най-сетне опитомихме малкото зверче“ — казваше танте Елза, горда от неочакваното си културно влияние върху Томи.

— А сега краката — каза Клотилд.

Той послушно стъпи с единия крак на ръба на ваната, като кон, който ще подковават. Наведена, с небрежно разпиляна коса, тя насапуниса пръстите на краката му и после старателно ги избърса с една кърпа, сякаш лъскаше църковни сребърни съдове. Той разбра, че даже пръстите на краката могат да му доставят удоволствие.

Тя привърши и с другия му крак и той се изправи — целият лъщеше от парата. Клотилд го огледа внимателно.

— Имаш момчешко тяло — каза тя. — Приличаш па свети Себастиан. Без стрелите. — Тя не се шегуваше. Никога не се шегуваше.

За първи път през живота си той си даваше сметка, че тялото му може би представлява някаква ценност само по себе си, независимо от функциите, които изпълнява. Знаеше, че е силен, бърз, добър в игрите и в побоищата, но никога не му беше минавало през ум, че на някого може да му бъде приятно само като гледа тялото му. Срамуваше се малко, че по гърдите си все още няма никакви косми.

С ловко движение на ръцете тя вдигна високо косата си и я зави на кок. После влезе във ваната. Взе сапуна и пяната заблестя по кожата ѝ. Насапуниса старателно цялото си тяло, без всякакво кокетство. След това и двамата се потопиха във водата и легнаха прегърнати във ваната.

Ако чичо Харолд и танте Елза с двете си момиченца се разболееха и умреха в Саратога, той щеше да остане завинаги в тази къща в Елизиум.

Когато водата изстина, те излязоха от ваната, Клотилд взе една от големите, специални хавлии на танте Елза и го избърса. Докато тя търкаше ваната, той отиде в спалнята на семейство Джордах и легна на току-що застланото, чисто легло.

Зад прозорците със спуснати завеси бръмчаха пчели, зелените сенки превръщаха Стаята в пещера, бюрото до стената приличаше на кораб сред зелено море. За един такъв ден той би подпалил и хиляда кръста.

Тя влезе с леки стъпки и разпусната коса — но сега настроението беше друго. Ето го това нежно, сдържано, загадъчно съсредоточено изражение на лицето ѝ, което той очакваше и

толкова обичаше.

Клотилд легна до Том. Ухание на сандалово дърво. Протегна внимателно ръка към него. Любовно докосване, обожание, нещо различно от всичко останало, напълно различно от глупавото ученическо сладострастие на близначките, от професионалната похот на жената от Маккинли Стрийт в Порт Филип. Просто не можеше да повярва, че някои би могъл да го докосва по този начин.

Нежно и внимателно той се отдаде на любовта, а пчелите продължаваха да събират прашец от цветята в саксиите по прозорците. Той вече имаше опит, беше свикнал с нейното едро индианско тяло; когато всичко свърши, легнаха по гръб един до друг и той разбра, че е готов да направи всичко за нея, всичко и по всяко време.

— Стой тук. — Последна целувка по шията. — Ще те извикам, когато стана готова.

Тя се измъкна от леглото и той я чу, че се облича в банята, а после слиза леко по стълбите към кухнята. Том лежеше, загледан в тавана, обзет от признателност и мъка. Яд го беше, че е на шестнадесет години. Не можеше да направи нищо за нея. Приемаше тя да го дарява щедро с любовта си, промъкваше се нощем в стаята ѝ, но не можеше дори да я заведе на разходка в парка или да ѝ подари едно шалче, защото после, току-виж, някой се разприказвал, а и зорките очи на танте Елза можеха да открият новото шалче в счупеното чекмедже в стаичката зад кухнята. Как да я измъкне от тази ужасна къща, в която тя беше робиня? Защо не е на двадесет години...

Свети Себастиан.

Клотилд влезе безшумно в стаята.

— Ела да ядеш — каза му тя.

— Когато стана на двадесет години, ще дойда и ще те измъкна оттук — каза той, преди да стане от леглото.

— Моят мъж — усмихна се тя и попипа разсеяно халката на пръста си. — Не се бави. Яденето ще изстине.

Той отиде в банята, облече се и слезе в кухнята.

На кухненската маса между двете чинии имаше цветя. Флокси. Тъмносини. Тя се грижеше и за градината. Знаеше как се отглеждат цветя. „Златни ръце има моята Клотилд — казваше танте Елза. — Тази година розите са два пъти по-големи.“

— Трябва да си имаш своя градина — каза Том и седна на стола си. Той не можеше да ѝ предложи нищо реално, но затова беше щедър в мечтите си. Стоеше бос и ходилата му залепваха

приятно по прохладния, гладък линолеум. Беше сресал грижливо още влажната си коса и русите гъсти къдрици проблясваха. Тя обичаше всичко да е подредено, да блести от чистота — тенджери, тигани, мебели, коридори, момчета. Това беше най-малкото, което можеше да направи за нея.

Клотилд сложи пред него една купа с гъста рибена чорба.

— Трябва да си имаш своя градина — повтори той.

— Яж си супата — каза тя и седна срещу него. След супата имаше печено агнешко бутче — младо, крехко и необичайно за този сезон, с гарнитура от пресни картофи с магданоз, опечени в същия съд с месото. Имаше и една препълнена купа с пресен зелен фасул с масло и салата от хрупкава маруля и домати. В единия край на масата беше поставена чиния с току-що изпечени, топли бисквити и голямо парче масло, а до тях — кана с ледено студено мляко.

Тя го гледаше замислено, докато той ядеше, но когато си подаде чинията да му сипе втори път, се усмихна. Докато стопаните на къщата бяха на курорт, тя ходеше всяка сутрин с автобуса до съседния град и пазаруваше със собствените си пари. Продавачите в Елизиум положително щяха да съобщят на мисис Джордах, че в нейно отсъствие в кухнята ѝ са се устройвали угощения с хубаво месо и отбрани плодове.

За десерт Клотилд поднесе ванилен сладолед, който беше направила сутринта, и горещ шоколад. Тя знаеше какво обича любимият ѝ. Беше се обяснила в любов с два сандвича с бекон и домати. Сега, когато любовта е споделена, и храната трябва да бъде по-богата.

— Клотилд — каза Том, — защо работиш тук?

— А къде да работя? — попита тя изненадано. Говореше тихо и винаги с една и съща интонация. Произношението ѝ напомняше, че е от Френска Канада. Често изговаряше някои думи неправилно.

— Където и да е. В някой магазин. Във фабрика. Не като прислужница.

— Обичам домакинската работа. Обичам да готвя — отговори тя. — Не е толкова лошо. Леля ти се държи добре с мен. Цени ме. Благодарна съм ѝ, че ме взе. Дойдох тук преди две години. Не познавах никого, няхах нито цент. Обичам много двете момиченца. Те са винаги толкова чисти. Какво бих могла да работя в магазин или във фабрика? Смятам бавно, а машините ме плашат. Харесва ми, че съм в къща.

— В чужда къща — каза Том. Възмутително беше, че тези двама дебели лигльовци могат да се разпореждат с Клотилд, както си искат.

— Тази седмица — каза тя и го докосна по ръката — къщата е наша.

— Никога не можем да излезем двамата заедно.

— Какво от това? — сви тя рамене. — Какво губим?

— Трябва все да се крием — извика той. Започваше да ѝ се ядосва.

— Какво от това? — Тя отново сви рамене. — Има много неща, за които си струва да се криеш. Не всичко е хубаво, когато е явно. Може би аз обичам тайнствените неща. — Лицето ѝ се озари от лека усмивка, което рядко се случваше.

— Днес... — продължи той упорито, опитвайки се да посее в нея семето на бунта, да разтърси тази хрисима селска покорност. — След такъв банкет... — Той посочи с ръка масата. — Не е редно. Трябва да излезем, да правим нещо, не просто да седим тук.

— Какво можем да правим? — попита тя сериозно.

— В парка има концерт на открито — каза той. — Има и футболен мач.

— Слушам достатъчно музика по грамофона на леля ти Елза — отговори тя. — Ти, ако искаш, иди на мач и после ми кажи кой е победил. На мен ще ми бъде много добре тук, ще оправа и ще те чакам да се върнеш в къщи, Томи.

— Днес не отивам никъде без теб — предаде се той и стана от масата. — Аз ще измия чиниите.

— Няма нужда — каза тя.

— Аз ще измия съдовете — повтори той властно.

— Моят мъж — каза тя и отново се усмихна, без всякаква амбиция, естествена и непресторена.

На другия ден, когато се връщаше от гаража с раздрънкания си велосипед, Том мина край градската библиотека. Най-неочаквано спря, подпря колелото на перилата и влезе вътре. Той не четеше почти нищо, даже и спортните страници на вестниците, и никога не посещаваше библиотеки. Може би правеше това в знак на протест срещу брат си и сестра си, които вечно седяха със забити в книгите носове и пълнеха главите си с невероятни фантазии.

Тишината в залата и библиотекарката, която огледа неодобрително изцапаните му със смазка дрехи, го смутиха и той тръгна между рафтовете, без да знае коя от хилядите книги съдържа нужната му информация. Накрая трябваше да отиде при библиотекарката, седнала на бюрото.

— Извинете — каза той. С припряно, рязко движение на

китката си тя подпечатваше фишове, осъждайки на вечен затвор книгите.

— Какво обичате? — погледна го тя неприветливо. Явно познаваше от пръв поглед кой не обича да чете книги.

— Искам да прочета нещо за свети Себастиан — каза той.

— Какво искате да прочетете за него?

— Каквото и да е — отговори той й съжали, че е дошъл.

— Вижте в Британската енциклопедия — отговори жената. — В справочната зала. Томът от САРС до СОРК. — Тази дама явно си разбираше от работата.

— Много ви благодаря, госпожо. — Той реши, че отсега нататък ще се преоблича в гаража и ще измива със сапун поне горния слой мръсотия от кожата си. И на Клотилд ще й бъде приятно. Няма смисъл да се отнасят към теб като с куче, когато това може да се избегне.

Загуби десет минути, за да намери Британската енциклопедия. Извади тома САРС — СОРК, занесе го на една маса и взе да го прелиства — *Sea... Себастиа-но дел Пиомбо*.

Ето го. „*Себастиан, св., християнски мъченик, чийто празник е на двадесети януари.*“ Само един параграф. Значи, не е бил чак толкова важна личност.

„След като стрелците помислили, че е умрял и го оставили, четеше Том, една набожна жена, Ирина, дошла през нощта да вземе тялото му и да го погребее, но като видяла, че още е жив, го занесла у дома си, където превързала раните му. Още неоздравял напълно, той побързал да се яви пред императора, който заповядал да го бият до смърт с пръчки.“

Господи, значи, за втори път, помисли си Том. Тези католици са смахнати. Но все още не можеше да разбере защо Клотилд го бе нарекла свети Себастиан, когато го гледаше гол във ваната.

Продължи да чете. „Св. Себастиан се призовава на помощ срещу чумата. Млад и красив войн, той е любима тема в религиозната живопис: обикновено го рисуват гол, ранен тежко, но не смъртоносно, със стрели.“

Том затвори книгата замислено. „Млад и красив войн, обикновено го рисуват гол...“ Чак сега разбра. Клотилд. Тази прекрасна Клотилд. Тя го обича без думи, но изразява любовта си чрез религията, чрез храната, чрез тялото си, чрез всичко.

До този момент той смяташе, че видът му е доста смешен — някакъв сополанко с грубовато лице и нахално изражение. Свети Себастиан. Следващия път, като види онези двама хубавци, Рудолф и Гретхен, ще ги погледне право в очите. Ще им каже, че една по-възрастна, опитна жена го е оприличила на свети Себастиан, млад и красив войн. За първи път, откакто беше

напуснал дома си, съжаляваше, че тази вечер няма да види брат си и сестра си.

Стана и остави книгата на място. Точно щеше да си тръгва от справочната зала, и се сети, че Клотилд също е име на светица. Прерови пак енциклопедията и извади тома от КАСТИР до КОЛ.

Тъй като вече имаше опит, намери бързо това, което търсеше, макар че името не беше Клотилд, а „Клотилда, св. (544 г.), дъщеря на бургундския крал Чилперик и съпруга на Кловис, крал на франките“.

Том си представи как Клотилд се поти над печката в кухнята на семейство Джордах, как пере бельото на чичо Харолд и му стана мъчно. Дъщеря на бургундския крал Чилперик и съпруга на Кловис, крал на франките. Хората явно не мислят за бъдещето, когато кръщават децата си.

Той прочете параграфа до края, но тя, изглежда, не беше направила кой знае колко много, освен да покръсти мъжа си, да строи църкви и други такива работи и да се скара със семейството си. В енциклопедията не се споменаваха какви мъки е изпитала, за да стане светица.

Том остави книгата, нетърпелив да се прибере при Клотилд. Но преди това спря при бюрото на библиотекарката и каза:

— Благодаря, госпожо. — Усети някаква приятна миризма. На бюрото имаше ваза с нарциси — зелени стръкчета с бели цветове, а на дъното лежаха разноцветни камъчета. Без да мисли, той попита: — Може ли да се запиша в библиотеката?

— Записвали ли сте се някога в някоя библиотека? — попита тя.

— Не. Никога не съм имал време за четене.

Жената го изгледа някак особено, но извади една празна карта и попълни в нея името, възрастта и адреса му. Тя вписваше данните много смешно, отзад напред, после удари печат с датата и му подаде картата.

— Мога ли веднага да си взема книга? — попита той.

— Ако искате — каза тя.

Той пак се върна при Британската енциклопедия и извади тома от САРС до СОРК. Искаше да прочете внимателно същия параграф и да се опита да го запомни наизуст. Но когато се изправи пред бюрото с книгата, за да му подпечатат картата, жената поклати нетърпеливо глава.

— Оставете я на мястото — каза тя. — Не може да се изнася от справочната зала.

Той се върна в залата и остави тома. Все ти мърморят, че трябва да четеш, мислеше възмутено Том, а когато накрая се съгласиш, ти казват, че не може.

Но въпреки това на връщане от библиотеката той се потупа няколко пъти по задния джоб, защото му беше приятно да усеща твърдата карта.

За вечеря имаше пържено пиле, пюре от картофи и пюре от ябълки, а за десерт — сладкиш с боровинки. Двамата с Клотилд се хранеха в кухнята, без да приказват много.

Когато свършиха и Клотилд взе да раздига масата, той отиде при нея, прегърна я и каза:

— Клотилда, дъщеря на бургундския крал Чилперик и съпруга на Кловис, крал на франките.

— Какво значи това? — погледна го тя с широко отворени очи.

— Искях да разбера откъде идва името ти — каза той. — Отидох в библиотеката. Ти си кралска дъщеря и кралска съпруга.

Тя дълго го гледа, прегърнала го през кръста. После го целуна по челото с благодарност, сякаш ѝ беше донесъл подарък.

2

В сламеното кошче две риби вече пъстрееха върху мократа папрат. Както бе казал Бойлан, потокът беше добре зарибен. В единия край на имението, където потокът навлизаше в земите на Бойлан, имаше бент. Оттам с криволичения той обикаляше и стигаше до другия край на имението, където се издигаше втори бент с телена ограда, която не позволяваше на рибата да излиза. Оттук потокът се спускаше на малки водопади към Хъдсън.

Рудолф носеше стари кадифени панталони и гумени пожарникарски ботуши, купени на старо; бяха му доста големи, но вършеха работа, когато вървеше по брега, осеян с тръни и преплетени шубраци. Пътят от последната спирка на градския автобус до хълма беше дълъг, но той го извървяваше с удоволствие. Все едно, че ходеше да лови пъстърва в частната си река. Досега не беше срещнал в имението нито Бойлан, нито някой друг. Независимо в коя част на потока ловеше риба, къщата винаги оставаше отдалечена поне на петстотин метра.

Предната нощ беше валил дъжд и сега в сивия следобеден въздух се усещаше влага. В мътната вода пъстървите не кълвяха. Но той се чувствуваше щастлив, че върви бавно нагоре по течението, че хвърля леко въдицата там, където иска, че наоколо няма никой, че се чува само плисъкът на водата в камъните. След една седмица започваше училище и искаше да се възползува от последните дни на ваканцията.

Беше застанал до един от двата декоративни моста над реката, когато чу стъпки по чакъла. До моста водеше малка

пътечка, обрасла с бурени. Рудолф нави конеца на пръчката и зачака. По пътеката се зададе Бойлан, гологлав, с велурено яке, вълнено шалче с индийски десен и ботуши за езда, и спря на моста.

— Здравейте, мистър Бойлан — каза Рудолф. Почувствува се малко неудобно, като го видя; ами ако Бойлан не си спомня, че го е поканил да лови тук риба или е отправил поканата само от любезност?

— Кълве ли? — попита Бойлан.

— Две съм хванал досега.

— Не е лошо за такъв ден като днешния — отговори Бойлан, загледан в мътната вода. — Ловиш на блесна.

— Вие обичате ли да ловите риба? — Рудолф се премести по-близо до моста, за да не се надвикват.

— Едно време обичах — каза Бойлан. — Не искам да ти преча. Аз просто се разхождам. Ще се върна по същия път. Ако си още тук, може би ще ми направиш удоволствието да пийнем нещо у дома.

— Благодаря — отговори Рудолф, без да каже дали ще остане, или ще си тръгне.

Бойлан махна с ръка и отмина.

Рудолф смени блесната с нова — тя беше мушната под панделката на овехтялата кафява филцова шапка, която носеше, когато валеше дъжд или ходеше на риба. Завърза бързо и ловко блесната. Може би един ден ще стане хирург и ще налага шевове. „Смятам, че пациентът ще живее, сестра.“ Колко години? Три в предклиничните дисциплини, четири в клиниката и още две за специалност. Кой ще има толкова пари? По-добре да се откаже от тази мечта.

При третото хвърляне рибата клъвна. Тя се замята и кафявата вода побеля. Изглежда, беше голяма. Рудолф дърпаше внимателно, стараяйки се да не я закачи о камъните и клонките, заседнали на дъното. Не знаеше колко време е минало. На два пъти рибата беше почти негова и на два пъти му се изплъзваше, отнасяйки настрани конеца. На третия път усети, че се е изтощила. Тогава нагази в потока с мрежата. Ледено студената вода нахлу в пожарникарските му ботуши. Чак когато хвана пъстървата в мрежата, усети, — че Бойлан се е върнал и го наблюдава от моста.

— Браво! — извика Бойлан, когато Рудолф стъпи на брега с натежали от водата ботуши. — Добре го изпипа.

Рудолф уби пъстървата, а през това време Бойлан го бе приближил и го наблюдаваше как я слага при другите две риби в кошницата.

— Аз никога не бих могъл да направя такова нещо — каза Бойлан. — Да убия каквото и да било със собствените си ръце. — Той носеше ръкавици. — Приличат на миниатюрни акули, нали? — каза той.

На Рудолф му приличаха на пъстърви.

— Не съм виждал акули — отговори той, откъсна още малко папрат и я натъпка в кошницата около рибите. Утре баща му щеше да закусва пъстърва. Той обичаше пъстърва. Малка отплата за въдицата и макарата, които му подари за рождения ден.

— Ловиш ли риба в Хъдсън? — попита Бойлан.

— Понякога. Когато е сезонът на херингата.

— Когато баща ми е бил момче, в Хъдсън са ловили съомга — каза Бойлан. — Представяш ли си как е изглеждала реката по времето на индианците. Преди Тиодор Рузвелт и Франклин Рузвелт. По бреговете са се разхождали мечки и рисове, а сърните са слизали чак дотук да пият вода.

— И сега от време на време се появява по някоя сърна — каза Рудолф. Никога не се беше замислял как ли е изглеждала Хъдсън, когато индианските канута са порели водите ѝ.

— Вредят на посевите тези сърни, вредят на посевите — каза Бойлан.

На Рудолф му се искаше да седне, да събуе ботушите си и да излее водата от тях, но знаеше, че чорапите му са кърпени и никак не му беше приятно да показва пред Бойлан грубия кърпез, сътворен от ръцете на майка му.

Сякаш четейки мислите му, Бойлан каза:

— Трябва непременно да събуеш тези ботуши. Водата сигурно е студена.

— Студена е. — Рудолф свали единия ботуш, после другия. Бойлан сякаш не го забелязваше. Той оглеждаше гъстата гора наоколо, която беше собственост на семейството му още от времето на Гражданската война.

— По-рано къщата се виждаше оттук. Тези шубраци ги нямаше. Десет градинари се грижеха за земята и зиме и лете. А сега идват само хората от държавния развъдник за риба, и то веднъж в годината. Друг не можеш да видиш. Впрочем няма и смисъл. — Той продължаваше да оглежда гъстата зеленина на дъбовия шубрак, клонестите ели и кучешкия дрян. — Саморасляци — каза той. — Девствена гора. Където порочен само е човекът. Кой го е казал това?

— Лонгфелоу — отговори Рудолф. Той обу пак ботушите, но чорапите му бяха съвсем мокри.

— Четеш ли много? — попита Бойлан.

— Това сме го учили в училище. — Рудолф не искаше да се

хвали.

— Радвам се, че образователната ни система не пренебрегва местните птици и техните волни песни — каза Бойлан.

Пак говори превзето, помисли си Рудолф. На кого иска да направи впечатление? Рудолф не обичаше много Лонгфелоу, но какво си въобразяваше Бойлан, та се отнасяше толкова пренебрежително? Да не би случайно да може да напише някое стихотворение?

— Между другото, мисля, че в къщи има едни стари непромокаеми високи рибарски ботуши. Бог знае кога съм ги купувал. Ако ти стават, можеш да ги вземеш. Защо не дойдеш да ги пробваш?

Рудолф смяташе да се прибере у дома. До автобуса имаше доста път, а и беше поканен на вечеря у Джули. След това щяха да ходят на кино. Но рибарски ботуши... за да си купиш, трябва да дадеш повече от двадесет долара.

— Благодаря, сър — каза той.

— Не ме наричай сър — каза Бойлан. — И без това се чувствам достатъчно стар.

Тръгнаха по зашумената пътека към къщата.

— Дай да нося кошчето — каза Бойлан.

— Не е тежко — отговори Рудолф.

— Моля те — настоя Бойлан. — Така ще си мисля, че съм свършил нещо полезно днес.

Та той е нещастен, помисли си с изненада Рудолф. Нещастен като майка ми. Подаде кошчето на Бойлан и той го увиси на рамото си.

Огромната къща се извисяваше на хълма, безполезна крепост в готически стил, обвита цялата в бръшлян, предназначена да брани обитателите си от рицари в доспехи и от колебанията на борсата.

— Наивно, нали? — измърмори Бойлан.

— Да — каза Рудолф.

— Ама и ти си един приказлив... — засмя се Бойлан. — Влизай. — Той отвори масивната дъбова врата.

Сестра ми е минавала оттук, помисли си Рудолф. Аз трябва да се обърна и да си тръгна. Но не си тръгна.

Влязоха в голямо тъмно преддверие с мраморен под и широка вита стълба. В същия миг се появи възрастен мъж с жакет от тънък вълнен сив плат и папионка — сякаш още със самото си влизане Бойлан внушаваше на прислужниците си да се явят пред него.

— Добър вечер, Пъркинс — каза Бойлан. — Това е мистър Джордах, един млад приятел на нашето семейство.

Пъркинс кимна и едва забележимо се поклони. Приличаше на англичанин. На лицето му сякаш бе изписано: „Служа на краля и на отечеството“. Той взе овехтялата шапка на Рудолф и я положи на една маса до стената, също като венец върху кралски гроб.

— Ще бъдеш ли така любезен, Пъркинс, да отидеш в оръжейната — каза Бойлан — и да потърсиш там старите ми рибарски ботуши. Мистър Джордах е рибар. — Той отвори кошчето. — Ето виж.

Пъркинс погледна рибата.

— Много са големи, сър. — Какъв верен поданик.

— Нали? — Двамата мъже явно играеха някаква сложна игра, чиито правила не бяха известни на Рудолф. — Занеси ги на готвачката — каза Бойлан на Пъркинс. — Помоли я да ги сготви. Нали ще останеш да вечеряме, Рудолф?

Рудолф се поколеба. Ще изпусне срещата с Джули. Но ловеше риба в имението на Бойлан и щеше да получи чифт ботуши.

— Бих искал само да се обадя по телефона — каза той.

— Разбира се — каза Бойлан и се обърна към Пъркинс: — Кажи на готвачката, че за вечеря ще бъдем двама души. — Аксел Джордах нямаше да яде пъстърва на закуска. — И още нещо — добави Бойлан, — донеси едни хубави, дебели чорапи и една хавлиена кърпа за мистър Джордах. Краката му са мокри. Той още е млад и не обръща внимание на това, но когато след четиридесет години ще гледа да се добере до камината, както правим ние с теб, ще усети ревматизма в ставите си и ще си спомни днешния ден.

— Да, сър — каза Пъркинс и се отправи към кухнята или към оръжейната, която кой знае какво представляваше.

— Мисля, че ще се чувствуваш по-удобно, ако си събуеш ботушите още тук — каза Бойлан. Той намекваше учтиво на Рудолф, че няма защо да оставя мокри следи по цялата къща. Рудолф свали ботушите. Кърпените чорапи му действаха като мълчалив укор.

— Ще влезем тук. — Бойлан отвори високата двукрила врата с дърворезба, която водеше към всекидневната. — Надявам се, че Пъркинс е имал добрината да запали камината. Тази къща е студена и в най-топлите дни. В най-добрия случай тук е вечна есен. А в ден като днешния, когато въздухът е влажен, човек може да се вкочани.

Да, човек може, човек може, мислеше Рудолф, минавайки бос през вратата, която Бойлан държеше отворена. Човек може и с един скок да офейка оттук.

За първи път в живота си Рудолф влизаше в толкова голяма стая. Вътре съвсем не беше мрачно като есен. На високите

прозорци се спускаха тъмночервени плюшени завеси, по стените имаше лавици с книги, много картини — портрети на дами с румени лица и тоалети от деветнадесети век, на солидни, възрастни мъже с бради и големи напукани маслени платна. Рудолф позна, че това са пейзажи от околната долина на Хъдсън, когато наоколо е имало само поля и гори. Върху един роял лежаха разпръснати много албуми с ноти, а до стената имаше масичка с бутилки. Имаше също така едно огромно меко канапе, няколко дълбоки кожени кресла и масичка, отрупана със списания. Грамадният персийски килим в бледи тонове сякаш беше тъкан преди стотици години и в неопитните очи на Рудолф той изглеждаше износен и протъркан. Пъркинс наистина беше запалил огън в голямата камина. Три пъна прасяха върху масивни железни триножници, а шест или седем лампи хвърляха мека вечерна светлина из цялата стая. Рудолф веднага реши, че един ден и той ще живее в такава стая.

— Прекрасна стая — възхити се искрено той.

— Прекалено голяма за сам човек — отговори Бойлан. — Понякога дори ме плаши. Ще наля по едно уиски.

— Благодаря — каза Рудолф. Спомни си как сестра му поръчваше уиски в „Порт Филип Хаус“. Сега тя беше в Ню Йорк заради този човек. За добро или за лошо? Пишеше, че вече има работа. Като артистка. Щяла да му съобщи кога ще се играе пиесата. Имала нов адрес. Вече не живеела в общежитието. Молеше го да не казва на майка им и баща им. Получавала шейсет долара седмично.

— Нали искаше да се обадиш? — каза Бойлан, наливайки уискито. — Телефонът е на масичката до прозореца.

Рудолф вдигна слушалката и зачака да се обади телефонистката. Красива руса жена с демодирана прическа му се усмихваше от една снимка в сребърна рамка на рояла.

— Номерът, моля — каза телефонистката.

Рудолф каза номера на Джули. Надяваше се, че тя няма да си бъде в къщи и той само ще помоли да и предадат, че се е обаждал. Страхливец. Още една черна точка в оценката му за характера.

След второто иззвъняване Джули се обади.

— Джули... — започна той.

— Руди! — Радостният ѝ глас му подеждуваше като укор. Поне Бойлан да не беше в стаята.

— Джули — продължи той, — искам да ти кажа за тази вечер. Нещата се промениха...

— Какво се е променило? — попита тя хладно. Странно как гласът на едно толкова красиво момиче като Джули, което пее

като чучулига, може в миг да се промени и да прозвучи рязко и пискливо.

— В момента не мога да ти обясня, но...

— Защо не можеш да ми обясниш в момента?

Той погледна Бойлан, застанал с гръб към него.

— Просто не мога — повтори той. — Но защо да не го отложим за утре вечер? Дават същия филм и...

— Върви по дяволите! — извика тя и затвори телефона.

Рудолф онемя за момент поразен. Как може едно момиче да бъде толкова... толкова грубо?

— Чудесно, Джули — каза той в замлъкналата слушалка. — Ще се видим утре. Довиждане. — Добре го изиграх, помисли си Рудолф и затвори телефона.

— Ето ти чашата — извика Бойлан от другия край на стаята. Той не каза нито дума за телефонния разговор.

Рудолф отиде при него и взе чашата.

— Наздраве — каза Бойлан и отпи.

Рудолф не можа да си наложи да каже наздраве, но пиетието го затопли и вкусът му не му се стори чак толкова неприятен.

— Това е първото ми питие за деня — каза Бойлан, разклащайки чашата, за да разтопи леда в нея. — Благодаря ти, че остана. Не обичам да пия сам, а имах нужда да глътна нещо. Днешният ден се оказа, много досаден. Заповядай, седни. — Той посочи едно от големите кресла до камината. Рудолф седна, а Бойлан остана прав, облегнат на полицата на камината. На нея имаше една порцеланова статуетка на строен вихрен кон. — Цял следобед тук бяха някакви си застрахователни агенти — продължи Бойлан. — Във връзка с онзи глупав пожар, който стана в Деня на победата. По-точно в нощта. Ти видя ли горящия кръст?

— Само чух за това — отговори Рудолф.

— Странно защо са избрали точно моето име — каза Бойлан. — Не съм католик, нито пък негър или евреин. Местните куклуксклановци явно са били зле осведомени. Застрахователните агенти все ме питат имам ли някакви врагове. Ти чул ли си да се говори нещо из града?

— Не — отговори Рудолф предпазливо.

— Сигурно имам. Врагове, искам да кажа. Само че те не се разкриват — продължи Бойлан. — Жалко, че кръстът не е бил поблизо до къщата. Какво щастие, ако този мавзолей беше изгорял, Но ти не пиеш.

— Аз пия бавно — каза Рудолф.

— Дядо ми е построил този дом за вечни времена — каза Бойлан. — И аз съм принуден да изживея дните си тук. — Той се засмя. — Извинявай, че приказвам толкова много. Но рядко ми се

удава възможност да разговарям с някой, който има поне малка представа от това, което говоря.

— Но защо тогава живеете тук? — попита Рудолф, търсейки логично обяснение, присъщо за младостта.

— Защото съм осъден — отговори Бойлан о престорено мелодраматичен глас. — Прикован съм към скалата и птицата кълве черния ми дроб. А това знаеш ли откъде е?

— „Прометей“.

— Виж ти! И пак от училище?

— Да. — На Рудолф му се искаше да извика: „Много неща знам, господинчо.“

— Не се поддавай на влиянието на родителите си — каза Бойлан. Той беше изпразнил набързо чашата си и сега се готвеше да си налее втори път. — Един ден човек си плаща за надеждите, които са му възлагали. Твоят род очаква ли много от теб, Рудолф? Имаш ли род, чиито очаквания не бива да разочароваш?

— Нямам никакъв род — отговори Рудолф.

— Това се казва истински американец — заяви Бойлан. — А, ето и ботушите.

Пъркинс беше влязъл в стаята с чифт високи гумени ботуши, с една хавлиена кърпа и чифт светлосини вълнени чорапи.

— Остави всичко тук, Пъркинс — каза Бойлан.

— Добре сър. — Пъркинс остави ботушите близо до Рудолф, преметна кърпата на креслото и сложи чорапите на масичката до стола.

Рудолф се събу. Пъркинс взе чорапите му, макар че Рудолф смяташе да ги сложи в джоба си. Не можеше да си представи какво ще прави Пъркинс в тази къща с мокрите, кърпени памучни чорапи. Избърса краката си с кърпата. Тя миришеше на лавандула. После obu чорапите. Бяха от мека вълна. Изправи се и нахлузи ботушите. На единия, точно на коляното, имаше триъгълна дупка. Рудолф реши от учтивост да се направи, че нищо не е забелязал.

— Стават ми — каза той. Петдесет долара. Най-малко петдесет долара. С тях се чувствувахте като Д'Артанян.

— Мисля, че ги купих преди войната — каза Бойлан. — Когато жена ми ме напусна, реших да се отдам на риболов.

Рудолф вдигна бързо очи, за да види дали Бойлан се шегува, но в погледа му нямаше и следа от насмешка.

— Взех си едно куче за компания. Огромна ирландска хрътка. Казваше се Брутус. Прекрасно животно. Пет години живяхме заедно и се привързахме много силно един към друг. След това някой го отрови. Моят сурогат — засмя се кратко Бойлан. — Знаеш ли какво значи сурогат, Рудолф?

Тези учителски въпроси го дразнеха.

— Да — отговори той.

— Естествено — каза Бойлан, без да настои Рудолф да обяснява значението на думата. — Сигурно имам врагове. Или кучето просто е гонило нечии кокошки.

Рудолф събу ботушите, но не знаеше какво да прави с тях.

— Остави ги тук някъде — каза Бойлан. — Пъркинс ще ги сложи после в колата, нали ще те закарам у вас. Ох, божичко. — Той видя скъсания ботуш, — Те били скъсани.

— Няма нищо. Аз ще ги залепя — каза Рудолф.

— Не. Пъркинс ще се погрижи. Той обича да поправя разни неща. — Думите му прозвучаха така, сякаш Рудолф щеше да лиши Пъркинс от най-голямото му удоволствие, ако настоява да поправи сам ботуша. Бойлан се върна при масичката с напитките. Питието му явно не беше достатъчно силно за него и той си доля още уиски. — Искаш ли да разгледаш къщата, Рудолф? — Непрестанно повтаряше името му.

— Да — отговори Рудолф. Искаше да види какво представлява оръжейната. Беше виждал оръжейна в Бруклин, когато отиде там веднъж на спортно състезание.

— Добре — каза Бойлан. — Може да ти помогне, когато един ден сам станеш родител. Ще имаш представа какво наказание да налагаш на децата си. Вземи си чашата.

В преддверието имаше голяма бронзова скулптура на тигрица, впила нокти в гърба на един бивол.

— Изкуство — каза Бойлан. — Ако бях патриот, щях да излея от бронза оръдие. — Той отвори двете крила на огромната врата, украсена с купидони и гирлянди от дърворезба. — Балната зала — каза той и запали осветлението.

Залата беше голяма почти като гимнастическия салон в училище. От високия колкото за два етажа таван се спускаше грамаден кристален полилей, увит с чаршафи. Работеха само няколко крушки и през плътните чаршафи проникваше мъждива светлина. Край стените, облицовани с дървена ламперия, бяха наредени много столове, също покрити с чаршафи.

— Баща ми разправяше, че майка му е събрала тук веднъж седемстотин души. Оркестърът свирел валсове. Двадесет и пет мелодии една след друга. Съвсем като танците в клуба, нали, Рудолф? Свириш ли още в „Джак и Джил“?

— Не — каза Рудолф. — Триседмичният ни договор изтече.

— Очарователна е малката... как ѝ беше името?

— Джули.

— О, да, Джули. Аз не съм ѝ симпатичен, нали?

— Не ми е казвала такова нещо.

— Нали ще ѝ предадеш, че според мен тя е очарователна? На всяка цена.

— Ще ѝ предам.

— Седемстотин души — повтори Бойлан. Той протегна ръка, сякаш държеше въображаема партньорка за танц, и изведнъж се завъртя в лека валсова стъпка. Уискито се разля по ръката му. — Аз бях много търсен кавалер на баловете, на които млади момичета се явяваха за първи път в обществото. — Той извади носна кърпа от джоба си и изтри ръката си. — Може би и аз ще дам един бал. В навечерието на годишнината от битката при Ватерло. И за Ватерло ли знаеш?

— Да — отговори Рудолф. — Офицерите на Уелингтън. И Беки Шарп¹⁸. — Беше чел и Байрон, но не искаше да парадира пред Бойлан.

— Чел ли си „Пармският манастир“?

— Не.

— Прочети я, когато пораснеш още малко — каза Бойлан и хвърли последен поглед на мрачната бална зала. — Горкият Стендал, забравен от всички в Чивита-векия¹⁹, умрял неоплакан, заложил всичко на потомството.

Прочел една книга, голяма работа, мислеше Рудолф. Но в същото време се чувствуваше поласкан. Все пак това беше литературен разговор.

— Порт Филип е моята Чивита-векия — каза Бойлан. Излязоха от залата и той загаси полилея. После се взря в тъмнината с белеещите се платна. — Свърталище на кукумявки — каза той, остави вратата отворена и тръгна към дъното на къщата. — Това е библиотеката — обясни той и отвори за малко една друга врата. Рудолф успя да види огромна стая, чиито стени бяха покрити от горе до долу с книги. Миришеше на кожа и на прах; Бойлан затвори вратата. — Подвързани томове. Пълните, съчинения на Волтер и на други класици. Киплинг.

Той отвори следващата врата.

— Оръжейната — каза Бойлан и запали осветлението. — Всеки друг би наричал това помещение стая за ловджийски пушки, но дядо ми е обичал да се изразява внушително.

Мебелите в стаята бяха от полиран махагон, зад заключените стъклени витрини стояха подредени двуцевни и едноцевни ловни пушки. По стените висяха трофеи — еленови рога, препарирани фазани с дълги лъскави опашки. Смазаните пушки блестяха. Никъде не се виждаше дори прашинка. Махагоновите шкафове с месингови дръжки във формата на топки придаваха на стаята вид на корабна каюта.

— Умееш ли да стреляш, Рудолф? — попита Бойлан и яхна

един кожен стол, направен като седло.

— Не — каза Рудолф, а ръцете просто го сърбяха да пипне тези красиви пушки.

— Аз ще те науча, ако искаш — каза Бойлан. — В имението има едно старо съоръжение за стрелба по летяща цел. Дивеч почти не е останал, от време на време само се появява по някой заек или сърна. Когато дойде ловният сезон, около къщата чувам да гърмят пушки. Знам, че са браконieri, но нищо не мога да направя. — Той огледа помещението. — Удобно е за самоубийство — добави Бойлан. — Да, едно време тук имаше дивеч. Пъдпъдъци, яребици, гълъби, сърни. От години не съм хващал пушка. Може би ако започна да те уча, интересът ми към лова ще се възобнови. Това е мъжки спорт. Мъжът по природа е ловец. — Тонът му говореше, че има пред вид и себе си. — Един ден, когато поемеш пътя си в живота, репутацията на добър стрелец може би ще ти помогне. Един мой съученик от колежа се ожени за най-богатата наследничка в Северна Каролина благодарение на точното си око и сигурната си ръка. Сега притежава фабрики за памук. И има пари естествено. Казваше се Рийвс. Беше бедно момче, но умееше да се държи и това му помогна. Искаш ли да станеш богат, Рудолф?

— Да.

— Какво смяташ да правиш след колежа? — Не знам — отговори Рудолф. — Зависи как ще се развият нещата.

— Бих те посъветвал да станеш юрист — каза Бойлан. — Америка е страна на юристи. И с всяка изминала година нуждата от тях расте. Сестра ти, мисля, ми каза, че си председател на дискуссионния клуб в училище.

— Да, членувам в него. — Щом Бойлан спомена за сестра му, Рудолф застана нащрек.

— Някой ден двамата с теб може да й отидем на гости в Ню Йорк — подхвърли Бойлан.

Когато излязоха от оръжейната, той каза:

— Ще поръчам на Пъркинс тази седмица да подготви таблото за стрелба и да купи малко гълъби. Ще ти се обадя по телефона, когато всичко е готово.

— Ние нямаме телефон.

— О, да — каза Бойлан. — Мисля, че веднъж го търсих в указателя. Ще ти оставя бележка. Струва ми се, че помня адреса. — Той погледна разсеяно към мраморното стълбище и добави: — Там няма нищо интересно. Само спални. Повечето са затворени. На втория етаж е всекидневната на майка ми. Но в нея вече никой не влиза. Извинявай за малко, аз ще отида да се преоблека за вечеря. Чувствувай се като у дома си. Налей си още

уиски. — И той се заизкачва като болнав човек по извитите стълби, водещи към горните етажи, които не представляваха интерес за младия му гост, освен ако този млад гост искаше да види леглото, на което сестра му беше загубила девствеността си.

Рудолф се върна във всекидневната, където Пъркинс подреждаше масата за вечеря пред камината. Сякаш ръце на свещенослужител извършваха религиозен обред. В Уестминстърското абатство. В чест на поетите. От сребърна кофичка с лед се подаваше бутилка с вино. На бюфета имаше друга запечатана бутилка с червено вино.

— Обадих се по телефона, сър — каза Пъркинс. — Ботушите ще бъдат готови другата сряда.

— Благодаря, мистър Пъркинс — каза Рудолф.

— Радвам се, че мога да ви бъда полезен, сър.

За двадесет секунди му казаха два пъти „сър“. Пъркинс продължи да свещенодейства.

На Рудолф му се искаше да отиде в тоалетната, но не можеше да спомене такова нещо пред човек като Пъркинс. Пъркинс излезе безшумно от стаята, внушителен като ролс-ройс. Рудолф отиде до прозореца, дръпна малко завесите и погледна навън. Откъм тъмната долина пълзеше мъгла. Представи си как брат му Том е гледал през прозореца голия мъж с две чаши в ръце.

Рудолф отпи от питието си. Уискито започваше да му действа. Може би един ден ще дойде пак тук и ще купи тази къща с Пъркинс и с всичко останало. В края на краищата това е Америка.

Бойлан се върна. Вместо велуреното яке сега носеше кадифено сако със същата вълнена риза на карета и същото вълнено шалче.

— Не исках да се бавя и затова не се изкъпах — каза Бойлан. — Надявам се, че ще ме извиниш — добави той и тръгна към барчето. Във въздуха се усети миризмата на одеколона, който си беше сложил.

— В трапезарията е много студено — каза Бойлан, поглеждайки към масата пред камината. Наля си пак уиски. — Някога тук е вечерял президентът Тафт. Вечеря за шестдесет високопоставени лица. — Той отиде при рояла, седна на табуретката и сложи чашата до себе си. Изсвири няколко акорда. — Случайно да свириш на цигулка, Рудолф?

— Не.

— На друг инструмент освен на тропет?

— Не. Мога само да издрънкам нещо на пиано.

— Жалко. Можехме да изсвирим някой дует. Но не съм чувал да има дуети за пиано и тромпет. — Бойлан започна да свири. Рудолф трябваше да признае, че свири хубаво. — Понякога на човек му омръзва да слуша грамофонни плочи — каза той. — Познаваш ли какво е това, Рудолф? — и продължи да свири.

— Не.

— Шопен, Ноктюрно в ре бемол мажор. Знаеш ли как Шуман е описал музиката на Шопен?

— Не. — На Рудолф му се искаше Бойлан да свири, без да приказва. Музиката му харесваше.

— Като оръдие, обвито с цветя — каза Бойлан. — Нещо такова. Мисля, че Шуман го е казал. Ако трябва да даваш описание на музика, това не е лошо.

Влезе Пъркинс и каза:

— Вечерята е сервирана, сър.

Бойлан спря да свири и стана.

— Рудолф, искаш ли да отидеш в тоалетната да си измиеш ръцете?

— Да, благодаря. — Най-сетне, помисли си Рудолф.

— Пъркинс — каза Бойлан, — покажи на мистър Джордах къде да отиде.

— Оттука, сър — каза Пъркинс.

Докато Пъркинс му показваше откъде да мине, Бойлан седна пак на пианото и продължи да свири същото ноктюрно.

Банята близо до главния вход представляваше голямо помещение с прозорци от цветно стъкло, които му придаваха вид на църква. Клозетът приличаше на трон. Крановете на чешмата изглеждаха като златни. До Рудолф достигаха звуците на Шопен. Той съжаляваше, че се съгласи да остане за вечеря. Имаше чувството, че Бойлан го е хванал в капан. Той беше сложен човек — с това пиано, с ботушите и уискито, с поезията, с пушките, с горящия кръст и отровеното куче. Рудолф не се чувствуваше подготвен да се оправи с него. Сега разбираше защо Гретхен бе решила да избяга от него.

Когато излезе отново в преддверието, трябваше да подтисне импулсивното си желание да се измъкне през главния вход. Ако можеше да си вземе ботушите, без някой да го види, сигурно щеше да го направи. Но не можеше да си представи как ще стигне до спирката и да се качи на автобуса по чорапи. Чорапите на Бойлан.

Влезе в стаята, слушайки с удоволствие Шопен. Бойлан спря да свири, изправи се, хвана Рудолф любезно подръка и го отведе до масата, където Пъркинс наливаше бялото вино. Пъстървата

беше в дълбок меден съд, сготвена с някакъв гъст сос. Рудолф се разочарова. Той я обичаше пържена.

Двамата седнаха един срещу друг. Пред всеки имаше по три чаши и много прибори. Пъркинс прехвърли рибата в един сребърен поднос, на който имаше малки варени картофи, застана с подноса до Рудолф и Рудолф започна внимателно да си сервира, притеснен от толкова много прибори, но решен да изглежда спокоен. Пъстървата имаше син цвят.

— *Truite au bleu* — каза Бойлан. Рудолф забеляза със задоволство, че произношението му е лошо или поне различно от това на мис Льоно. — Готвачката я приготвя много хубаво.

— Синя пъстърва — каза Рудолф. — Така я правят във Франция. — Не можеше да се сдържи да не заговори за Франция, след като Бойлан имаше толкова смешно произношение.

— Откъде знаеш? — Бойлан го погледна въпросително. — Бил ли си във Франция?

— Не. Знам го от училище. Всяка седмица получаваме едно френско ученическо вестниче и веднъж в него имаше статия за френската кухня.

Бойлан си сипа голяма порция. Имаше добър апетит.

— *Tu parles français!*

— *Un petit peu.*²⁰

— *Moi, j'étais en France quand j'étais jeune* — каза Бойлан с грубо произношение. — *Avec mes parents. J'ai vécu mon premier amour a Paris. Quand c'était? Mille neuf cent-vingt-huit, vingt-neuf. Comment s'appelait-elle? Anne? Annette? Elle était délicieuse.*²¹

Може и да е била прекрасна първата любов на Бойлан, помисли си Рудолф високомерно, но тя не е оказала влияние върху произношението му.

— *Tu as l'envie d'y aller? En France?*²² — попита Бойлан, който сега го изпитваше. Явно нямаше да го остави на мира, докато не провереше знанията му.

— *J'irai, je suis sûr* — каза Рудолф, припомняйки си точно интонацията на мис Льоно. Той умееше да имитира. — *Peut-être après l'Université. Quand le pays sera rétabli.*²³

— Ей богу — извика Бойлан, — ти говориш като французин.

— Имах добра учителка. — Последна почит към горката мис Льоно, френската курва.

— Може би трябва да се опиташ да станеш дипломат — каза Бойлан. — Имаме нужда от млади, интелигентни хора. Но първо е нужно да си осигуриш богата съпруга. Заплатите на дипломатите са много малки. — Той отпи от виното. — По-рано исках да живея там — в Париж. Но семейството ми беше на друго мнение. Лошо ли говоря френски?

— Ужасно — отговори Рудолф. Бойлан се засмя.

— Младите са винаги прями. — Той стана сериозен. — Или може би това е фамилна черта. Със сестра ти си приличате в това отношение.

Продължиха да ядат мълчаливо; Рудолф наблюдаваше внимателно как Бойлан си служи с ножа и вилицата. Добър стрелец, прекрасни маниери...

Пъркинс прибра чиниите от риба и поднесе пържоли с печени картофи и грах. Рудолф си помисли, че няма да е лошо майка му да вземе няколко урока по готварство в кухнята на Бойлан. Пъркинс следеше има ли в чашите червено вино, но самият той не наливаше. Какво ли знае Пъркинс за Гретхен, чудеше се Рудолф. Сигурно всичко. Кой оправяше леглото в стаята на горния етаж?

— Тя вече намери ли си работа? — попита Бойлан, все едно, че разговорът им не беше прекъсвал. — Разправяше ми, че възнамерява да стане артистка.

— Не знам — отговори Рудолф, който не искаше да съобщава на Бойлан нищо за сестра си. — Напоследък не съм получавал от нея писмо.

— Смяташ ли, че може да има успех? — попита Бойлан. — Гледал ли си я някога как играе?

— Само веднъж. В едно училищно представление. — Шекспир, осакатен и изопачен, с костюми, направени от подръчни материали. Животът е в седем действия.²⁴ Момчето, което играеше Жак, опипваше нервно брадата си, за да се увери, че не се е отлепила. Гретхен изглеждаше странна и красива и съвсем не приличаше на младеж, макар че беше облечена в трико, но произнасяше ясно репликите си.

— Има ли талант? — попита Бойлан.

— Мисля, че да. Има нещо. Когато излезе на сцената, всички спират да кашлят.

Бойлан се засмя. Рудолф разбра, че обяснението му е прозвучало съвсем детински.

— Искам да кажа... — Той се опита да възвърне самочувствието си. — Искам да кажа, че публиката започва да я следи, да ѝ симпатизира, а с другите актьори не е така. Предполагам, че това е талант.

— Разбирам — кимна Бойлан. — Тя е изключително красиво момиче. Но ти, като неин брат, сигурно не си забелязал това.

— О, забелязал съм го — отговори Рудолф.

— Така ли? — каза разсеяно Бойлан, сякаш този въпрос повече не го интересуваше. Даде знак на Пъркинс да прибере чиниите, после стана и включи големия грамофон — Вторият

концерт за пиано на Брамс прозвуча толкова силно, че те довършиха вечерята в мълчание. Пет вида сирене на дървен поднос. Плодова салатата. Сладкиш със сливи. Нищо чудно, че Бойлан имаше шкембе.

Рудолф погледна тайно часовника си. Ако успееше да си тръгне по-рано, може би щеше да се види с Джули. За киното вече беше късно, но поне да ѝ се извини за несъстоялата се среща.

След вечеря Бойлан пи коняк и силно черно кафе и пусна плоча с някаква симфония. Рудолф се чувствуваше уморен, след като цял следобед беше ловил риба. Двете чаши вино му подействуваха замайващо и му се приспа. Силната музика съвсем го изтощи. Бойлан се държеше любезно, но сдържано. Рудолф предполагаше, че го е разочаровал, като не му е казал нищо за Гретхен.

Потънал в мекото кресло, притворил очи, заслушан в музиката, Бойлан отпиваше от време на време от коняка. Със същия успех можеше да си седи и сам, мислеше ядосано Рудолф, или с ирландската си хрътка. Сигурно двамата са си прекарвали приятно вечерите, преди съседите да отровят кучето. А може би се кани да ми предложи да заместя верния му другар.

Плочата беше издраскана и когато взе да повтаря, Бойлан се намръщи. Стана и изключи грамофона.

— Съжалявам — каза той на Рудолф. — Техниката си отмищава на Шуман. Да те закарам ли сега в къщи?

— Благодаря. — Рудолф се изправи облекчено.

Бойлан погледна краката му.

— О — каза той, — не можеш да тръгнеш така.

— Ще си обуя ботушите...

— Сигурен съм, че отвътре са съвсем мокри — прекъсна го Бойлан. — Почакай малко. Ще намеря нещо. — Той излезе от стаята и се качи по стълбите.

Рудолф огледа цялата стая. Колко хубаво е да си богат. Дали някога ще види пак тази стая. Томас я беше видял веднъж, макар че не бе получил покана. „Той слезе в салона гол-голеничък, онази работа му висеше чак до коленете, като на магаре, напълни две чаши с уиски и извика към горния етаж: «Гретхен, горе ли искаш да ти донеса чашата, или ще слезеш долу?»“

Сега, след като бе имал възможност да чуе как говори Бойлан, Рудолф разбра, че Том е имитирал много точно гласа му. Че е уловил интонацията, с която говорят образованите хора, и особения начин да задава въпроси, без те да звучат като въпроси.

Рудолф поклати глава. Какво искаше да каже Гретхен?

„Харесвах другото.“ Той чуваше гласа ѝ в „Порт Филип Хаус“. „То ми харесваше повече от всичко останало, което ми се е случвало.“

Закрачи неспокойно из стаята. Погледна обложката на плочата, която Бойлан спря. Шуман, Симфония номер три, Рейнска. Е, поне беше научил нещо днес. Когато чуе втори път тази музика, ще я познае. Видя една дълга сребърна запалка и я взе. Разгледа монограма. ТБ. Безсмислено скъпи джунджурии, предназначени за неща, които бедните вършат и без тяхната помощ. Щракна запалката. От нея изскочи пламък. Горещ кръст, врагове. Чу стъпките на Бойлан по-мраморния под в преддверието, бързо угаси запалката и я остави на мястото ѝ.

Бойлан влезе в стаята. Носеше малка пътна чанта и чифт тъмнокафяви мокасини.

— Пробвай ги, Рудолф — каза той.

Мокасините бяха стари, но идеално лъснати, с дебели подметки и кожени ресни. Рудолф ги премери и му станаха съвсем точно.

— А — каза Бойлан, — и ти имаш тесен крак. — Също като между аристократи.

— След един-два дни ще ги върна — каза Рудолф, като тръгнаха да излизат.

— Не си прави труда — отговори Бойлан. — Те са от сто години. Аз изобщо не ги нося.

Въдицата, грижливо сгъната, кошчето и мрежата лежаха на задната седалка на буика. Пожарникарските ботуши, все още влажни отвътре, стояха на пода гад предната седалка. Бойлан сложи небрежно пътната чанта отзад и двамата с Рудолф влязоха в колата. Рудолф си беше взел старата филцова шапка от масата в коридора, но не посмя да си я сложи, защото Пъркинс го гледаше. Бойлан пусна радиото джаз от Ню Йорк; стигнаха до Вандерхоф Стрийт, без да говорят. Когато спря буика пред хлебарницата, Бойлан изключи радиото.

— Пристигнахме — каза той.

— Благодаря много — каза Рудолф. — За всичко.

— Аз ти благодаря, Рудолф — каза Бойлан. — Беше ми много приятно.

Когато Рудолф понечи да отвори вратата на колата, Бойлан протегна ръка и леко го докосна по лакътя.

— Би ли ми направил една услуга?

— Разбира се.

— Тук в тази чанта... — Бойлан се извърна, без да пуска волана, за да посочи през рамо кожената пътна чанта зад гърба си — има нещо, което много бих искал сестра ти да получи. Смяташ ли, че можеш да ѝ го предадеш?

— Не съм сигурен кога ще я видя — отговори Рудолф.

— Не е бързо — каза Бойлан. — Знам, че тя иска тази вещ, но не е спешно.

— Добре — съгласи се Рудолф. В края на краищата не му искаха адреса на Гретхен. — Щом я видя, ще ѝ го предам.

— Много любезно от твоя страна Рудолф. — Той погледна часовника си. — Не е много късно. Хайде да отидем някъде да пийнем нещо. Никак не ми се ще да се върна сега в онази мрачна къща.

— Утре трябва да ставам много рано — каза Рудолф. Той искаше да остане сам, да подреди впечатленията си за Бойлан, да прецени опасностите и евентуалните преимущества от познанството си с този човек. Не искаше да се обременява с допълнителни впечатления. Бойлан пиян, Бойлан с непознати в бара, Бойлан флиртува с жена, Бойлан закача някой моряк. Тази мисъл му хрумна за първи път. Да не би да е педераст? Да не би да го е харесал? Нежните ръце върху клавишите на пианото, дрехите му, елегантни като дамски костюми, дискретното докосване по ръката.

— Колко рано? — попита Бойлан.

— Пет часа — каза Рудолф.

— Божичко! — извика Бойлан. — Какво може да прави човек в пет часа сутринта?

— Разнасям с едно колело кифли на клиентите на баща ми — каза Рудолф.

— Ясно — кимна Бойлан. — Все някой трябва да разнася кифли — засмя се той. — Само че ти не приличаш на човек, който разнася кифли.

— Това не е основното ми предназначение в живота — каза Рудолф.

— А кое е основното ти предназначение в живота, Рудолф? — Бойлан разсеяно угаси фаровете. В колата беше тъмно, защото се намираха точно под една улична лампа. Баща му още не беше започнал нощния си труд. Той дали щеше да каже, че основното му предназначение в живота е да пече кифли?

— Не знам още, — отговори Рудолф и после попита предизвикателно Бойлан: — А вашето?

— Не знам — каза Бойлан. — Все още. А ти имаш ли някаква представа?

— Не. — Този човек беше като разпиляна мозайка. Рудолф чувствуваше, че ако имаше повече опит, щеше да подреди всички парчета в една фигура.

— Жалко — каза Бойлан. — Мислех, че проникателните очи на младостта ще открият у мен неща, които аз не съм в състояние

да видя.

— Впрочем на колко години сте? — попита Рудолф. Бойлан говореше толкова много за миналото, стигаше в приказките си чак до индианците, до президента Тафт, до девствената природа. На Рудолф му хрумна, че Бойлан не е толкова стар, колкото старомоден.

— Познай, Рудолф — каза весело Бойлан.

— Не знам — поколеба се Рудолф. На него всички хора над тридесет и пет години му изглеждаха еднакви на възраст, с изключение на залитащите белибради старци, прегърбени над бастуните си. Никога не се изненадваше, когато четеше във вестниците, че някой тридесет и пет годишен човек е умрял. — Петдесет?

Бойлан се засмя.

— Сестра ти беше по-снизходителна — каза той. — Много по-снизходителна.

Всичко опира до Гретхен, помисли си Рудолф. Той просто не може да спре да приказва за нея. — Добре — каза Рудолф, — на колко години сте в същност?

— На четиридесет — отговори Бойлан. — Съвсем скоро ги навърших. И животът е още пред мен, за съжаление — добави насмешливо той.

Човек трябва да е дяволски самоуверен, помисли си Рудолф, за да каже „за съжаление“.

— А ти какъв мислиш, че ще бъдеш, когато станеш на четиридесет години, Рудолф? — попита весело Бойлан. — Като мен ли?

— Не — отговори Рудолф.

— Мъдро разсъждаваш. Както разбирам, не искаш да приличаш на мен, нали?

— Не. — Щом толкова настоява, ще му кажа истината.

— Защо? Сигурно не одобряваш нещо в мене?

— Причината не е в това — каза Рудолф.

— Коя е причината, поради която не искаш да приличаш на мен?

— Аз искам да имам стая като вашата — започна Рудолф. — Искам да имам пари като вас и книги, и кола. Искам да умея да говоря като вас — поне в някои случаи, — да знам колкото вас, да пътувам из Европа, както правите вие...

— Но...

— Но вие сте самотен — каза Рудолф. — И нещастен.

— А ти не искаш да си самотен и нещастен, когато станеш на четиридесет години?

— Не.

— Ти искаш да имаш добра, красива жена — подхвана Бойлан, сякаш разказвайте приказка за деца, — която да те чака всяка вечер на гарата, когато се връщаш след работа от града, и хубави, умни деца, които ще изпратиш да се сражават в следващата война, и...

— Аз не смятам да се женя — прекъсна го Рудолф.

— О — каза Бойлан, — сигурно имаш някакви наблюдения върху брака. Аз бях различен в това отношение. Искях да се ожения. И се ожених. Надявах се, че онзи празен замък на хълма ще се изпълни със смеха на малки деца. Както вече знаеш, аз не съм женен и в дома ми почти не се чува смях. Но все още не е късно... — Той извади цигара от златната си табакера и щракна със запалката. На светлината на пламъчето косата му изглеждаше сива, а лицето — набраздено от дълбоки бръчки. — Сестра ти казвала ли ти е, че ѝ предложих да се омъжи за мен?

— Да.

— Обясни ли ти защо ми отказа?

— Не.

— Каза ли ти, че ми е била любовница?

На Рудолф тази дума му прозвуча особено цинично. Ако Бойлан го беше попитал: „Каза ли ти, че съм я чукал?“, щеше да го намрази по-малко. А сега излизаше, че тя е била просто една от собствените вещи на Бойлан...

— Да — отговори той. — Каза ми.

— Ти сигурно ме осъждаш? — попита рязко Бойлан.

— Да.

— Защо?

— Защото сте много стар за нея.

— От това губя само аз, а не тя — каза Бойлан. — Когато я видиш, ще ѝ кажеш ли, че предложението ми остава в сила?

— Не.

Бойлан сякаш не чу отрицателния отговор.

— Кажи ѝ — продължи той, — че ми е непоносимо да лежа в леглото си без нея. Ще ти разкрия нещо, Рудолф. Онази вечер отидох нарочно в „Джак и Джил“. Сам разбираш, че никога не ходя на такива места. Реших да разбера къде свириш и те проследих, когато влезе в колата ми. Търсех Гретхен. Вероятно съм хранил глупавата надежда да открия в брата нещо от сестрата.

— Трябва вече да си вървя да спя — каза Рудолф бездушно, отвори вратата на колата и излезе. Пресегна се и взе от задната седалка рибарските си принадлежности и пожарникарските ботуши. Сложи на главата си смешната филцова шапка. Бойлан седеше и пушеше, присвил очи от дима, загледан в правата линия

на уличните лампи по Вандерхоф Стрийт, сякаш изучаваше перспектива в час по рисуване. Линиите продължаваха в безкрайността и в зависимост от случая се пресичаха или не се пресичаха.

— Моля те, не забравяй чантата — каза Бойлан.

Рудолф взе чантата. Тя беше много лека, сякаш вътре нямаше нищо. Освен ако Бойлан беше сложил някоя новоизобретена адска машина.

— Благодаря ти за приятната вечер — каза Бойлан. — Страхувам се обаче, че само аз изпитах удоволствие от нея. И то срещу цената на едни стари, скъсани ботуши, които никога повече нямаше да обуя. Ще ти се обадя кога да дойдеш на лов. А сега иди да разнасяш кифлите, млади разносвачо. Ще си мисля за теб в пет часа сутринта. — Той запали мотора и рязко потегли.

Рудолф загледа червените светлини, отдалечаващи се бързо към безкрайността, два семафора, които предупреждаваха: „Стоп!“ Отключи вратата до хлебарницата и стовари всичкия багаж а коридора. На дръжката висеше ключе на кожена каишка. Отвори чантата, като се надяваше, че майка му не го е чула.

Вътре, небрежно хвърлена, лежеше една яркочервена рокля. Рудолф я взе и я огледа. Беше дантелена и с голямо деколте. Опитва се да си представи как ще изглежда сестра му толкова разголена.

— Рудолф? — чу той раздражения глас на майка си от горния етаж.

— Да, мамо. — Той бързо угаси лампата. — Ей сега ще се върна. Забравих да взема вечерните вестници. — Рудолф грабна чантата и излезе от коридора, преди майка му да се появи. Не знаеше кого иска да предпази — себе си, Гретхен или майка си.

Тръгна бързо към съседната улица, където живееше Бъди Уестърман. Добре, че в дома му още светеше. Къщата на семейство Уестърман беше голяма и стара. Майката на Бъди пускаше „Речната петорка“ да репетира в приземния етаж. Рудолф изсвири с уста. Майката на Бъди беше весела, добродушна жена, обичаше приятелите на сина си и след репетициите ги черпеше с мляко и кейк, но на Рудолф не му се говореше с нея тази вечер. Той откачи ключа от дръжката на чантата, заключи чантата и пусна ключа в джоба си.

След малко Бъди слезе на улицата.

— Ей, какво има? — извика той. — Защо идваш по това време?

— Слушай, Бъди — каза Рудолф, — може ли да вземеш това у вас за няколко дни? — и бутна чантата в ръцете на Бъди. — Тук има един подарък за Джули, а не искам майка ми да го види. —

Та това не беше чиста лъжа. Всички знаеха какви скъперници са родителите му. Бъди също знаеше, че мисис Джордах ни-? как не обича синът ѝ да се занимава с момичета.

— Добре — каза Бъди нехайно и взе чантата.

— Един ден и аз ще ти направя някоя услуга — каза Рудолф.

— Ще ми направиш услуга, ако свириш една гама по-високо в „Звезден прах“. — Бъди беше най-добрият музикант в групата и затова можеше да си позволи да каже подобно нещо. — Друго да искаш?

— Не.

— Впрочем — каза Бъди — тази вечер видях Джули. Минавах край киното и тя точно влизаше. С един младеж, когото не познавам. По-голям от нас. Най-малко двадесет и две годишен. Попитах я къде си, а тя ми отговори, че не знае и че не я интересува.

— Голям приятел си Ми ти — каза Рудолф.

— Няма смисъл да живееш в неведение — отговори Бъди. — Ще се видим утре — добави той и се прибра в къщи с чантата.

Рудолф влезе в денонощния ресторант, за да купи вечерния вестник. Седна на бара и докато изпи чаша мляко и изяде две понички, прочете спортната страница. „Гигантите“ бяха победили днес. Но като изключим тази радостна вест, Рудолф не можеше да прецени добре или зле е минал днешният ден.

Томас целуна Клотилд за лека нощ. Тя лежеше под завивките с разпиляна на възглавницата коса. Беше запалила лампата, за да може Томас да вижда къде върви и да не се блъсне в нещо. Когато докосна бузата му, по лицето ѝ пробягна лека усмивка. Той отвори безшумно вратата и я затвори зад гърба си. Клотилд угаси лампата и ивицата светлина под вратата изчезна.

Той мина през кухнята, излезе в коридора и заизкачва внимателно тъмните стълби е пуловера си в ръка. От спалнята на чичо Харолд и танте Елза не се чуваше никакъв шум. Обикновено хъркането на чичо Харолд разтърсваше цялата къща. Тази нощ сигурно е заспал настрани. Всички се върнаха здрави и читави от Саратога. Чичо Харолд бе смъкнал цял килограм и половина с пиене на минерална вода.

Томас се изкачи по тясната стълба до тавана, отвори вратата на стаята си и запали лампата. Чичо Харолд седеше на леглото, облечен в раирана пижама.

Чичо Харолд му се усмихна някак особено, примигвайки на светлината. Липсваха му четири горни зъба. Носеше мост, който сваляше преди лягане.

— Добър вечер, Томи — изфъфли чичо Харолд с беззъбата си уста.

— Здравей, чичо Харолд — каза Томас. Той знаеше, че косата му е разрошена и усещаше в себе си присъствието на Клотилд. Нямаше представа какво търси чичо Харолд тук. За първи път идваше в стаята му. Разбра, че трябва да внимава какво казва и как го казва.

— Много е късно вече, нали, Томи? — попита чичо Харолд, без да повишава глас.

— Така ли? — каза Томи. — Не съм видял часовника. — Той стоеше близо до вратата, по-далеч от чичо Харолд. Стаята беше почти гола. Томас имаше малко лични вещи. На масичката лежеше една книга от библиотеката. Библиотекарката му бе казала, че ще му хареса. Чичо Харолд с пижамата си на райета почти изпълваше малката стаичка, а под тежестта му леглото беше хлътнало по средата.

— Наближава един часът — каза чичо Харолд. Като говореше, пръскаше слюнка, защото нямаше зъби. — За едно момче, което сега расте и трябва да става сутрин рано, защото го чака работа, това е късен час. Ти имаш нужда от сън, Томи.

— Нямах представа, че е толкова късно — каза Томас.

— Какви развлечения могат да задържат едно младо момче

до един часа сутринта, Томи?

— Просто се разхождах из града.

— Под ярките светлини, под ярките светлини на Елизиум, Охайо? — каза чичо Харолд.

Томас нарочно се прозина и се протегна. Метна пуловера си върху единствения стол в стаята.

— Спи ми се вече — каза той. — По-добре е да си лягам.

— Томи — продължи да шепне и да пръска слюнка чичо Харолд, — нали живееш добре тук при нас?

— Разбира се.

— И се храниш добре, като член на семейството, нали?

— Храната е хубава.

— Живееш добре и имаш солиден покрив над главата си. — В беззъбата му уста „покрив“ прозвуча като „покив“.

— Не мога да се оплача — отговори тихо Томас. Дано само не събудят танте Елза, защото тогава и тя ще се включи в този разговор.

— Живееш в хубав, порядъчен дом — настояваше чичо Харолд. — Всички се отнасят към теб като с член от семейството. Имаш си и велосипед.

— Не се оплаквам.

— Имаш хубава работа. Получаваш заплата на възрастен. Учиш се на занаят. Сега, когато милиони мъже се връщат по домовете си, ще има безработица, но за един монтьор винаги ще се намери работа. Прав ли съм?

— Аз мога и сам да се оправя — каза Томас.

— Можеш и сам да се оправяш — повтори чичо Харолд. — Надявам се, че е така. Ти си от моята плът и кръв. Когато баща ти се обади, аз те приех, без да задавам никакви въпроси, нали? Ти имаше неприятности в Порт Филип, Томи, нали така, но чичо Харолд не попита нищо, той и танте Елза те приеха.

— В Порт Филип се вдигна малко врява, но иначе нямаше нищо особено — отговори Томас.

— Аз не задавам въпроси. — Чичо Харолд махна великодушно с ръка, отхвърляйки всяко подозрение, че води разпит. Пижамата му се отвори. Натезалият от много пържоли и колбаси корем преливаше с розовите си тлъстини върху панталона на пижамата. — Какво искам в замяна на това? Нещо невъзможно? Благодарност? Не. Искам съвсем малко: да се държиш прилично, да си лягаш навреме в леглото, в собственото си легло, Томи.

Ето каква била работата, помисли си Томас. Този мръсник знае. Но не каза нищо.

— Нашият дом е порядъчен, Томи — продължи чичо

Харолд. — Хората уважават нашето семейство. Леля ти ходи на гости у най-видните хора в града. Ще се изненадаш, като ти кажа с какъв кредит разполагам в банката. Предложиха ми да се кандидатирам като представител на републиканската партия за член на Законодателното събрание в щата, макар че не съм роден в Америка. Дъщерите ми имат такива дрехи, че... Посочи ми две други момичета, които се обличат по-хубаво от тях. Те са отлични ученички. Ще ти покажа някой път бележниците им, да видиш какво мислят учителите за тях. Редовно посещават неделното училище. Аз ги водя дотам с колата. Невинни душици, спят като ангелчета точно под тази стая, Томи.

— Ясно — каза Томас. Дано този глупак свърши по-бързо, помисли си той.

— Не си се разхождал из града тази нощ по един часа, Томи — продължи загрижено чичо Харолд. — Знам къде си бил. Аз ожаднях. Искah да си взема една бира от хладилника. Тогава чух шум. Томи, срам ме е даже да говоря за това. Момче на твоите години, в една къща с двете ми дъщери.

— И какво от това? — попита Томас мрачно. При мисълта, че чичо Харолд е стоял пред вратата на Клотилд, направо му се повдигаше.

— И какво от това? Само толкова ли имаш да кажеш, Томи? И какво от това?

— Какво искаш да кажа? — На него му се искаше да обясни, че обича Клотилд, че това е най-хубавото, което се е случило през целия му скапан живот, че тя също го обича, че ако той беше по-голям, щеше да я измъкне от проклетия, порядъчен дом на чичо Харолд, от уважаваното му семейство, от примерните му русоляви дъщери — отличнички. Но, разбира се, не можеше. Да каже такова нещо. Не можеше нищо да каже. Просто се задушаваше от безсилие.

— Искam да кажеш, че се срамуваш от мръсотията, в която те е въвлякла онази невежа, хитра селянка — прошепна чичо Харолд. — Искam да обещаеш, че никога вече няма да я докоснеш. Нито в тази къща, нито някъде другаде.

— Нищо няма да обещаая — каза Томас.

— Виждаш, че се държа кротко — каза чичо Харолд. — Че проявявам разбиране. Говоря спокойно като разумен човек, готов да ти прости, Томи. Не искам да вдигам скандал. Не искам леля ти Елза да разбере, че къщата ѝ е била опетнена, че децата ѝ са били изложени на... Ах, не мога да изговоря думата, Томи.

— Нищо няма да обещаая — повтори Томас.

— Добре. Недей да обещаваши нищо — каза чичо Харолд. — Не е нужно да обещаваши нищо. Когато изляза оттук, ще отида

долу в стаята зад кухнята. Тя ще обещае много неща, уверявам те.

— Ти си мислиш така — отговори Томас, но даже и на самия него думите му прозвучаха неубедително, по детски.

— Не си мисля, а знам, Томи — прошепна чичо Харолд. — Тя ще обещае всичко. Няма друг избор. Ако я изгоня, къде ще отиде? Ще се върне в Канада при мъжа си, пияницата, който от две години я търси, за да я пребие от бой.

— Ще си намери друга работа. Няма защо да се връща в Канада.

— Ти си мислиш така. Да не би да си специалист по международно право? — каза чичо Харолд. — Смяташ, че е много просто. Ами аз няма ли да отида в полицията?

— Какво общо има тук полицията?

— Ти си още дете, Томи — каза чичо Харолд. — Спиш с омъжена жена като възрастен мъж, но разсъждаваш по детински. Тя развърта един малолетен, Томи. Ти си малолетният. Шестнайсетгодишен. Това е престъпление, Томи. Сериозно престъпление. Та ние сме цивилизована страна. Законът закриля децата. Даже и да не я хвърлят в затвора, ще я изгонят като нежелателен елемент — чужденка, която развърта малолетни. Тя не е американска гражданка. Ще я изпратят веднага в Канада. Ще пишат за нея във вестниците. Мъжът ѝ и без това я чака. О, да — каза чичо Харолд и се изправи. — Тя ще обещае. Жал ми е за теб, Томи. Ти не си виновен. То си ти е в кръвта. Баща ти едно време се влачеше само с проститутки. Срамувах се да го поздравя, когато го срещнех на улицата. А майка ти, за твое сведение, е незаконородена. Отгледана е от монахини. Попитай я някой път кой е баща ѝ. Или дори коя е майка ѝ. А сега лягай да спиш. — Той го потупа покровителствено по рамото. — Ти не си лошо момче. Искам да станеш свестен човек. Гордостта на семейството. Права всичко за твое добро. Хайде, лягай да спиш.

Като огромно чудовище в безформената раирана пижама, чичо Харолд пристъпи тихо към вратата с босите си крака, съзнавайки пълната си власт.

Томас угаси лампата. Легна по корем на леглото и стовари с всичка сила юмука си на възглавницата.

На другата сутрин слезе долу рано, за да се опита да говори с Клотилд преди закуска. Но чичо Харолд вече седеше на масата в столовата и четеше вестника.

— Добро утро. Томи — каза той, като вдигна очи от вестника. Зъбите му бяха отново на мястото си и той сърбаше шумно кафето.

Клотилд донесе на Томас портокаловия сок. Тя дори не го погледна. Лицето ѝ беше навъсено и непроницаемо. Чичо Харолд

сякаш не забелязваше Клотилд.

— В Германия сега е ужасно — каза той. — В Берлин изнасилват жени. Хората живеят в мазета. Ако не бях срещнал леля ти Елза и не бях дошъл тук още съвсем млад, кой знае къде щях да бъда сега.

Клотилд донесе на Томас бекон с яйца. Той се опита да разбере нещо по лицето ѝ. То не изразяваше нищо.

Томас закуси и се изправи. Реши да се върне по обяд, когато в къщи нямаше никой. Чичо Харолд спря да чете и го погледна:

— Кажи на Койн, че ще дойда в девет и половина. Преди това имам работа в банката. И му кажи, че съм обещал на мистър Дънкън колата му да е оправена и измита до обяд.

Томас кимна и излезе точно когато в столовата влязоха двете дебели, русоляви дъщери. „Моите ангели“ — каза чичо му Харолд, когато те отидоха да го целунат за добро утро.

Успя да се измъкне чак в четири часа следобед. Този ден танте Елза щеше да води дъщерите си с втората кола на зъболекар да им слагат шини. А чичо Харолд се намираше по това време в изложбения салон. Клотилд сигурно беше сама.

— Ще се върна след половин час — каза той на Койн. — Имам една среща.

Койн не остана доволен, но да върви по дяволите. Когато стигна с колелото до къщи, Клотилд поливаше моравата. Слънчевите лъчи се разлагаха в цветовете на дъгата, от водната струя на маркуча. Една липа хвърляше сянка на малката морава. Клотилд беше с бяла престилка. Танте Елза обичаше прислужничките ѝ да приличат на медицински сестри. Да бъдат като реклама за идеална чистота. Заповядайте, подът в моя дом е така изрядно чист, че може да се оближе с език.

Клотилд погледна Томас, когато той слезе от колелото, и продължи да полива тревата.

— Клотилд — каза Томас, — ела вътре. Трябва да поговорим.

— Сега поливам моравата. — Тя намали струята и насочи маркуча към една леха с петунии пред къщата.

— Погледни ме — каза той.

— Не трябва ли да си в гаража сега? — Тя продължаваше да отбягва погледа му.

— Той дойде ли снощи в стаята ти? — попита Томас. — Чичо ми.

— Какво от това, като е дошъл?

— Ти пусна ли го?

— Къщата е негова — каза мрачно Клотилд.

— Обеща ли ми нещо? — Усещаше, че почти крещи, но не можеше да говори по-тихо.

— Какво значение има това? Връщай се в гаража. Ще ни види някой.

— Обеща ли му нещо?

— Казах, че няма да те виждам повече насаме — отговори тя троснато.

— Обаче не смяташ да спазваш това обещание, нали? — каза Томас умолително.

— Смятам. — Тя завъртя отново, маркуча. Брачната халка на пръста ѝ заблестя. — Между нас всичко е свършено.

— Не, не е свършено! — Искаше му се да я сграбчи и да я разтърси. — Махни се от тази къща. Намери си друга работа. Аз ще се преместя също и...

— Не говори глупости — прекъсна го рязко тя. — Той ти е казал за моето престъпление. — Клотилд иронизираше чичо му. — Ще направи така, че да ме изгонят от страната. Ние не сме Ромео и Жулиета, а ученик и готвачка. Връщай се в гаража.

— Не можеш ли нищо да му кажеш? — Томас беше отчаян. Страхуваше се, че няма да издържи и ще се разплаче наред поляната, пред Клотилд.

— Няма какво да му казвам. Той е див човек — отвърна Клотилд. — Ревнува. А когато един мъж ревнува, все едно, че говориш на стена или на дърво.

— Ревнува ли? — попита Томас. — Какво искаш да кажеш?

— От две години се опитва да влезе в леглото ми — каза спокойно Клотилд. — Идва вечер, когато жена му заспи, и започва да драска по вратата като коте.

— Този тлъст негодник! — извика Томас. — Следващия път ще го причакам на вратата.

— Няма да го причакаш — каза Клотилд. — Следващия път той ще влезе. По-добре е да знаеш.

— Ти ще го пуснеш?

— Аз съм слугиня — отговори тя. — И вода живот на слугиня. Не искам да загубя работата си, нито да отида в затвора или да се върна в Канада. Забрави всичко. Allés Kaput.²⁵ Беше хубаво за две седмици. Ти си добро момче. Съжалявам, че ти причиних неприятности.

— Стига, стига! — изкрещя той. — Няма да докосна друга жена, докато...

Сълзите го задавиха и той не можа да каже нито дума повече; хукна към велосипеда и го подкара, без да вижда нищо, а Клотилд остана да полива розите. Той не се обърна, затова не видя сълзите по мургавото ѝ отчаяно лице.

Като свети Себастиан, пронизан от стрели, той се отправи към гаража. След време щеше да има и бой с пръчки.

Гретхен излезе от метрото на Осма улица, купи шест бутилки бира и после отиде в магазина за химическо чистене да прибере костюма на Уили. Спускаше се здрач, ранен ноемврийски здрач, и студеният въздух щипеше лицето. Хората, облечени с палта, вървяха бързо. Пред Гретхен се влачеше едно момиче с панталони и мушама, покрило косата си с шал. То сякаш току-що бе станало от леглото, макар че часовникът показваше пет следобед. В Гринич Вилидж²⁶ хората ставаха от леглата си по всяко време на деня и на нощта. В това се криеше една от прелестите на квартала, но още по-хубаво беше, че тук живееха предимно млади хора. Понякога, като вървеше по улиците сред младежите, тя си мислеше: ето, тук е моето място.

Момичето с мушамата влезе в бар „Коркоран“. На Гретхен това заведение ѝ беше добре познато, както и десетките други барове в района. Сега тя прекарваше значителна част от времето си по баровете.

Гретхен забърза към Единадесета улица с тежките бирени бутилки в кафявата книжна торба и с костюма на Уили, праметнат внимателно през ръката ѝ. Надяваше се, че Уили ще си бъде в къщи. Никога не се знаеше дали си е у дома. Гретхен се връщаше от репетиция и в осем часа трябваше да бъде пак в театъра. Никълс и режисьорът я изпробваха за дубльорската роля и ѝ казаха, че е талантива. Пиесата нямаше кой знае какъв успех. Но сигурно щеше да се задържи до юни месец. Три вечери от седмицата Гретхен се разхождаше на сцената по бански костюм. Всеки път публиката се смееше, но смехът беше нервен. Когато видя това на едно от закритите представления, авторът побесня и поиска да махне Гретхен, но Никълс и режисьорът го убедиха, че този смях е в полза на пиесата. Тя получи няколко писма и телеграми, в които я канеха на вечеря, освен това на два пъти ѝ изпратиха рози. Не се отзова на никоя покана. Уили винаги седеше в гримьорната и след представлението и я чакаше да свали грима от лицето и от тялото си и да се преоблече. Когато искаше да я подразни, казваше: „О, господи, защо съм женен? Цитирам.“

Разводът му се протакал — твърдеше той.

Тя влезе в преддверието на сградата и погледна дали има нещо в пощенската кутия. Беше написала на едно малко картонче: „Абът — Джордах“.

Отключи входната врата и тичешком изкачи стълбите до третия етаж — асансьор нямаха. Щом влезеше в кооперацията, започваше да бърза. Отвора вратата на апартамента, задъхана от тичане. Влизаше се направо във всекидневната.

— Уили... — извика тя. Жилището се състоеше само от две малки стаички, затова беше излишно да вика. Но тя винаги търсеше извинения, за да изрече гласно името му.

На извехтелия диван с чаша бира в ръка седеше Рудолф.

— О! — възкликна Гретхен.

Рудолф се изправи.

— Здравей, Гретхен — каза той, остави чашата и я целуна по бузата, преди тя да успее да остави торбата с бирите и костюма на Уили.

— Руди — каза тя, като се освободи от торбата и праметна костюма на облегалката на стола, — какво правиш тук?

— Звъннах — отговори Рудолф — и приятелят ти ме пусна да вляза.

— Приятелят ти се облича — извика Уили от съседната стая. Той често стоеше по цял ден с халат. Апартаментът беше толкова малък, че всяка дума се чуваше отвсякъде. Малката кухничка беше отделена с параван от всекидневната. — Ей сега ще дойда — извика пак Уили от стаята. — Пращам ти въздушна целувка.

— Толкова се радвам, че те виждам, — Гретхен съблече палтото си и прегърна силно Рудолф. Отстъпи назад, за да го огледа по-добре. Докато Живееха заедно, тя не си даваше сметка колко красив е той — мургав, строен, със закопчана догоре синя риза и блейзър, който му бе подарила за рождения ден. И тези тъжни, бистри, зеленикави очи.

— Възможно ли е да си пораснал толкова? Само за няколко месеца?

— Почти за шест — отговори той. Имаше ли упрек в гласа му?

— Хайде — каза тя, — сядай — и го задърпа да седне до нея на дивана. Видя до вратата някаква малка, кожена пътна чанта. Не беше нито на Уили, нито нейна, но имаше чувството, че я е виждала някъде.

— Разкажи ми за всичко — подкани го тя. — Какво става в къщи? О, господи, толкова се радвам, че те виждам, Руди. — Но въпреки това усещаше, че гласът ѝ не звучи напълно естествено. Ако знаеше, че брат ѝ ще идва, щеше да го предупреди за Уили. В края на краищата Рудолф бе само на седемнадесет години и изведнъж открива, че сестра му живее с някакъв мъж. Абът — Джордах.

— В къщи всичко върви по старому — каза Рудолф. Може би

се смущаваше, но видът му не издаваше нищо. Трябва да вземе уроци от брат си по самоконтрол. Той отпи от бирата си. — Сега, след като останах сам, трябва единствено аз да понасям бремето на родителската любов.

Гретхен се засмя. Колко глупава е била да се тревожи. Как не е разбрала, че той е съвсем голям.

— Как е мама? — попита Гретхен.

— Още чете „Отнесени от вихъра“ — отговори Рудолф. — Беше болна. Лекарят ѝ казал, че имала флебит.

Мили, приятни спомени от семейното огнище, помисли си Гретхен.

— А кой стои в хлебарницата? — попита тя.

— Една жена, мисис Къдъхи — каза Рудолф. — Вдовица. Плащаме ѝ тридесет долара седмично.

— Татко сигурно е във възторг от тази работа — каза Гретхен.

— Не е особено доволен.

— Как е той?

— Откровено казано, няма да се изненадам, ако се окаже, че той в същност е по-болен от мама. От месеци наред не е излизал на двора да блъска чувала, а откакто ти замина, не е ходил и на реката.

— Какво му е? — Гретхен установи с изненада, че е искрено разтревожена.

— Не знам — отговори Рудолф, — Просто си е такъв. Нали го познаваш. Никога не казва нищо.

— За мен говорят ли? — попита предпазливо Гретхен.

— Не казват нито дума.

— А Томас?

— Напълно е забравен — каза Рудолф. — Така и не разбрах какво стана тогава. А и той, разбира се, изобщо не пише.

— Това е нашето семейство — въздъхна Гретхен. Двамата замълчаха, сякаш искаха да отдадат почит на рода Джордах. — Е... — опомни се Гретхен. — Как ти харесва нашето жилище? — Тя посочи с ръка апартамента, който бяха взели под наем с мебелите. Те приличаха на стари вещи, току-що извадени от нечий таван, но Гретхен беше купила няколко саксии с цветя, а по стените беше залепила изрезки от списания и рекламни туристически плакати. Индианец със сомбреро пред някакво селище. „Посетете Ню Мексико“.

— Много е хубаво — каза Рудолф мрачно.

— Много е мизерно — каза Гретхен. — Но има едно основно преимущество. Не се намира в Порт Филип.

— Разбирам какво имаш пред вид — отговори Рудолф.

Защо е толкова сериозен, мислеше тя. Чудеше се какво го е

довело при нея.

— Как е онова хубаво момиче, Джули? — попита тя с престорено весел глас.

— Джули — каза Рудолф. — Ту се караме, ту се сдобряваме.

Уили влезе в стаята, решейки косата си. Не носеше сако. Бяха се разделили само преди пет часа, но ако сега бяха сами, тя щеше да го прегърне като след дългогодишна раздяла. Уили целуна бързо Гретхен и приседна на дивана. Рудолф се изправи учтиво.

— Сядай, Руди, сядай — каза Уили. — Не съм ти началник.

За момент Гретхен съжали, че Уили е толкова нисък.

— А-а — извика Уили, като забеляза бирата и изгладения костюм. — Още когато я видях за първи път, ѝ казах, че от нея ще стане добра съпруга и майка. Студена ли е бирата?

— Аха.

Уили се зае да отваря една от бутилките.

— Руди?

— Засега това ми стига — каза Рудолф и седна. Уили наля бира в една използвана чаша, по която все още имаше следи от пяна. Той пиеше много бира.

— Можем да говорим открито — засмя се Уили. — Аз обясних всичко на Руди. Казах му, че живеем незаконно само от формална гледна точка. Казах му, че съм поискал ръката ти и че ти си ми отказала, но се надявам, че отказът ти не е окончателен.

Това беше истина. Той на няколко пъти ѝ беше правил предложение. И беше почти сигурна, че намеренията му са съвсем сериозни.

— Казах ли му, че си женен? — попита тя. Искаше на Руди всичко да му е ясно.

— Казах му — отговори Уили. — Аз не крия нищо от братята на жените, които обичам. Моят брак беше една младежка прищявка, мимолетен облак, не по-голям от човешка длан. Руди е интелигентен млад човек. Той разбира всичко. И ще стигне далеч. Ще танцува на нашата сватба. И ще се грижи за нас, като остареем.

Този път Гретхен се притесни от шегите на Уили. Беше му разправяла за Рудолф, за Томас и за родителите си, но сега за първи път той се срещаше лице в лице с член от нейното семейство и тя се тревожеше да не би това да го изнервя много.

Рудолф не каза нищо.

— Какво правиш в Ню Йорк, Руди? — попита тя, сменяйки темата, за да защити Уили.

— Предложиха ми да ме докарат дотук с кола — отговори Рудолф. Той явно имаше да ѝ казва нещо, но се чувствуваше неудобно пред Уили. — Днес не учим.

— Как ти върви училището? — След като зададе въпроса, тя се уплаши, че той е прозвучал пренебрежително, все едно, че го е задала на детето на някои чужди хора, защото не знае за какво друго да говорят.

— Добре. — И с това Рудолф отхвърли училището като тема за разговор.

— Руди — каза Уили, — как ме намираш за зет?

Рудолф го изглежда сериозно. Със замислените си зелени очи.

— Не ви познавам достатъчно — каза той.

— Правилно, Руди, никога не издавай чувствата си. На мен това ми е грешката. Прекалено откровен съм. Каквото ми е на сърцето, това ми е на езика. — Уили си наля още бира. Не го свърташе на едно място. За разлика от него Руди изглеждаше спокоен, уверен в себе си, улегнал. — Казах на Руди, че ще го заведа на твоето представление тази вечер — добави Уили. — Това е шлагерът на Ню Йорк.

— Глупаво представление — възрази Гретхен. Никак не й хареса идеята брат ѝ да я гледа как се разхожда почти гола пред хиляди хора. — Почакай да се появи в ролята на Жана д'Арк.

— Аз и без това съм зает — каза Рудолф.

— След представлението го поканих на вечеря — обади се Уили. — Но той твърди, че има предварително уговорена среща. Виж дали не можеш да го убедиш. На мен той ми е симпатичен. С него ме свързват особени чувства.

— Благодаря, но ще дойда някоя друга вечер — каза Рудолф. — Гретхен, в тази чанта има нещо за теб — посочи той малката пътна чанта. — Помолиха ме да ти го предам.

— Какво е това? — попита Гретхен. — От кого е?

— От един човек, който се казва Бойлан — отговори Рудолф.

— О-о! — Гретхен докосна Уили по ръката. — Аз също искам една бира, Уили. — Тя стана и отиде при чантата. — Подарък. Много приятно, нали? — Взе чантата, сложи я на масата и я отвори. Когато видя какво има вътре, тя се убеди, че е знаела от самото начало. Взе роклята, прилепи я до себе си и каза спокойно: — Не помнех, че е толкова червена.

— Какъв благороден човек — каза Уили.

Рудолф наблюдаваше внимателно ту единия, ту другия.

— Спомен от развратната ми младост — каза Гретхен и потупа Рудолф по ръката. — Не се притеснявай. Рудолф, Уили знае за мистър Бойлан. Знае всичко.

— Ще го застрелям като куче — каза Уили. — На място. Жалко, че си върнах пистолета.

— Да я задържа ли, Уили? — попита колебливо Гретхен.

— Разбира се. Освен ако на Бойлан не му стои по-хубаво,

отколкото на теб.

Гретхен остави роклята.

— А как успя да те накара ти да ми я донесеш? — попита тя Рудолф.

— Случайно се запознахме — отговори Рудолф. — От време на време се виждаме. Не му дадох адреса ти и затова той ме помоли...

— Предай му, че съм му много благодарна — каза Гретхен. — Предай му, че когато обличам роклята, ще си мисля за него.

— Ако искаш, и сама можеш да му го кажеш — отвърна Рудолф. — Той ме докара дотук. Сега е в един бар на Осма улица и ме чака.

— Защо не отидем всички да пийнем по нещо с този симпатяга? — предложи Уили.

— Аз не искам да пия с него — отговори Гретхен. — Да му кажа ли, че не искаш? — попита Рудолф.

— Да.

— Трябва да тръгвам. — Рудолф се изправи. — Казах му, че веднага ще се върна.

Гретхен също се изправи.

— Да не забравиш чантата — каза тя.

— Той каза, че е за теб.

— Не я искам. — Гретхен подаде малката елегантна кожена чанта на брат си. Той я взе неохотно. — Руди — попита го тя с любопитство, — често ли виждаш Бойлан?

— Два пъти седмично.

— Симпатичен ли ти е?

— Не съм сигурен — отговори Руди. — Но научавам от него много неща.

— Внимавай — каза тя.

— Не се тревожи — отговори Рудолф и протегна ръка на Уили. — Довиждане. И благодаря за бирата.

Уили разтърси сърдечно ръката му.

— Сега вече знаеш къде живеем — каза той, — затова трябва да ни идваш на гости. Съвсем сериозно.

— Ще дойда — отговори Рудолф.

— Яд ме е, че си тръгваш толкова бързо — каза Гретхен и го целуна.

— Скоро пак ще дойда в Ню Йорк — отговори Рудолф, — Обещавам.

Гретхен му отвори вратата. Той като че ли искаше да каже още нещо, но накрая само махна нервно с ръка и заслиза по стълбите с чантата. Гретхен затворя бавно вратата.

— Симпатично момче е брат ти — каза Уили. — Ако можех

да изглеждам като него...

— Ти изглеждаш достатъчно добре — прекъсна го Гретхен и го целуна. — Не съм те целувала толкова отдавна.

— От цели шест часа — каза Уили. Те пак се целунаха.

— От цели шест часа — повтори тя усмихната. — Моля те, бъди си в къщи всеки път, когато се връщам.

— Непременно ще се постарая — каза Уили. Той взе червената рокля и критично я заглежда. — Брат ти изглежда твърде зрял за годините си.

— Може би прекалено зрял.

— Какво искаш да кажеш с това?

— Не знам. — Тя отпи от бирата си. — Пресмята твърде внимателно всичко, — Спомни си за необикновената щедрост на баща ѝ към Рудолф, за майка ѝ, която стоеше нощем да глади ризите на Рудолф. — Разчита на интелигентността си.

— И добре прави — каза Уили. — Аз също бих искал да разчитам на моята.

— За какво си говорихте, преди аз да дойда? — попита тя.

— Хвалехме те.

— Добре, добре, но освен това за какво друго си говорихте?

— Попита ме какво работя. Сигурно се е зачудил защо приятелят на сестра му стои в къщи посред бял ден, докато сестра му си изкарва с труд хляба. Надявам се, че успях да го успокоя.

Уили работеше в едно ново списание, което негов приятел току-що беше започнал да издава. Списанието помещаваше критични материали за радиопредаванията и работата на Уили се състоеше главно в следене на дневните програми; той предпочиташе да прави това у дома вместо в малката неудобна редакция на списанието. Получаваше деветдесет долара седмично и като се прибавеха към тях шестдесетте долара, които Гретхен печелеше, двамата живееха горе-долу добре, макар че обикновено в края на седмицата оставаха без пари, тъй като Уили обичаше да се храни в ресторанти и да стои до късно по баровете.

— Каза ли му също, че пишеш и пиеси? — попита Гретхен.

— Не. Но един ден той сам ще открие това.

Уили още не ѝ беше показал пиесата си. Бил написал само едно действие и половина и щял изцяло да преработи написаното.

Уили взе роклята и закричи с нея като манекен, като кълчеше бедрата си.

— Понякога се чудя какъв тип момиче би излязло от мен. Ти какво мислиш?

— Нищо — каза тя.

— Облечи я. Нека да видим какво представлява. — Той ѝ

подаде роклята.

Тя я взе и отиде в спалнята, защото на вратата на гардероба имаше огледало, в което можеше да се огледа в цял ръст. Преди да излезе, беше оправила грижливо леглото, но сега покривката беше измачкана. Уили обичаше да си подремва следобед. Живееха заедно само от два месеца, но Гретхен вече знаеше всички навици на Уили. Дрехите му стояха разхвърляни из цялата стая. Корсетът му лежеше на пода до прозореца. Докато събличаше пуловера и полата си, Гретхен се усмихваше. Той беше разпилян като дете, но на нея това ѝ харесваше. Обичаше да върви след него и да разтрива.

Затвори трудно ципа на роклята. Сега я обличаше за трети път — за първи път я облече в магазина, за да я премери, и след това в спалнята на Бойлан, за му я покаже. Всъщност не я беше носила истински. Погледна се критично в огледалото. Струваше ѝ се, че дантеленото деколте е прекалено дълбоко. От огледалото я гледаше една възрастна жена с червена рокля, с вид на нийоркчанка, уверена в прелестите си, готова да отиде навсякъде, без да се страхува от конкуренция. Пусна косата си и тя се разпиля на черни вълни по раменете ѝ. През деня, когато ходеше на работа, я вдигаше на кок за по-удобно.

Гретхен хвърли последен поглед в огледалото и се върна в стаята. Уили отваряше нова бутилка бира. Когато я видя, той свирна с уста.

— Ти ме срази — каза той.

Тя се завъртя на пръсти и роклята се уви около краката ѝ.

— Мислиш ли, че мога да я нося? — попита тя. — Не е ли много разголена?

— Боже-е-ствена е — отговори провлечено Уили. — Идеално замислена рокля. Замислена е така, че всеки мъж, който те види с нея, ще поиска веднага да я свали от гърба ти. — Той се приближи към нея и добави: — Кавалерът пристъпва от думи към дела и съблича дамата. — Той смъкна ципа и свали роклята през главата ѝ. Ръцете му бяха студени от бирената бутилка и тя за миг потръпна. — Какво правим в тази стая?... — попита той.

Отидоха в спалнята и бързо се съблякоха. Първия път, когато облече роклята заради Бойлан, се случи същото. Ехото винаги се повтаряше.

Той я любеше гальовно и нежно, сякаш тя бе направена от нещо крехко и чупливо. Веднъж ѝ мина през ум, че отношението му към нея може да се нарече почтително, и ѝ стана смешно. Не каза на Уили защо се е засмяла. С Уили беше много по-различно, отколкото с Бойлан. Бойлан я сломяваше, обезличаваше я. Любовта с него се превръщаше в напрегнат и жесток ритуал на

опустошение, в състезание с победители и победени. След раздялата с Бойлан тя отново дойде на себе си, сякаш се бе върнала от дълго пътуване, изпълнило я с негодувание към онзи, който не зачиташе личността ѝ. С Уили любовта беше нежна, ласкава, непорочна. Нямаше го онова усещане за обърканост и изоставеност, натрапено ѝ от Бойлан, с което беше свикнала толкова много. От любовта с Уили не винаги изпитваше удовлетворение, но това нямаше значение.

— Прекрасно — прошепна тя, когато и двамата се отпуснаха.

След малко Уили се обърна внимателно по гръб; лежаха един до друг, без да се докосват, хванали ръцете си като деца.

— Толкова се радвам, че те заварих в къщи — каза тя.

— Винаги ще си бъда в къщи — отговори той. Тя стисна ръката му.

Уили протегна другата си ръка и напипа пакета с цигари върху нощното шкафче, а тя разтвори пръсти, за да може той да запали цигарата си. Той легеше по гръб, отпуснал глава на тънката възглавница, и пушеше. В спалнята беше тъмно, само през отворената врата на съседната стая проникваше малко светлина. Той приличаше на малко момче — ако го видеха, че пуши, щяха да го накажат.

— А сега — каза той, — след като доказва властта си над мен, можем да поговорим малко. Как ти мина днешният ден?

Гретхен се поколеба. Не сега, после ще му кажа, помисли си тя.

— Нормално — отговори Гретхен. — Гаспар пак ме ухажваше. — Гаспар изпълняваше главната роля в представлението; през една от почивките по време на репетицията я беше извикал в гримьорната си, за да уточнели някои реплики, а всъщност се нахвърли отгоре ѝ най-невъздържано.

— Гаспар разбира от хубави жени — каза Уили успокояващо.

— Не смяташ ли, че трябва да поговориш с него и да му кажеш да остави приятелката ти на мира? — каза Гретхен. — Или да му разбиеш носа?

— Той ще ме убие — каза Уили без всякакво стеснение. — Два пъти по-висок е от мене.

— Значи, аз съм влюбена в един страхливец — каза Гретхен и го целуна по ухото.

— Ето докъде стигат наивните млади момичета, дошли от провинцията. — И той смуша доволно от цигарата си. — Впрочем в това отношение жените сами се оправят. Щом можеш да ходиш нощем из големия град, трябва да можеш и да се защитаващ.

— А аз ще убия всеки, който се опита да те закачи — каза

Гретхен.

— Сигурен съм, че ще го направиш — засмя се Уили.

— Никълс дойде днес в театъра. След репетицията ми каза, че може би ще ми даде роля в една нова пиеса, която ще се играе догодина. Каза, че ролята е голяма.

— Ще станеш звезда. Името ти ще краси афишите — каза Уили. — А мене ще ме захвърлиш като стара обувка.

Не е ли все едно кога ще разбере, помисли си тя.

— Може би няма да мога да играя през следващия сезон.

— Защо? — Той се подпря на лакът и я загледа изненадано.

— Ходих на лекар тази сутрин — каза тя. — Бременна съм.

Той погледна ръката ѝ, взря се в лицето ѝ. Седна и угаси цигарата си.

— Жаден съм — каза Уили и стана сковано от леглото. Тя видя дългия белег в долната част на гръбнака му. Той облече стария си памучен халат и отиде в другата стая. Гретхен го чу, че си налива бира. Тя лежеше в тъмното и се чувствуваше изоставена. Не трябваше да му казвам, помисли си. Сега всичко е свършено. Спомни си нощта, когато сигурно е забременяла. Бяха се върнали късно, към четири часа сутринта, в нечия къща се бе водил дълъг, разгорещен спор. И то не за нещо друго, а за император Хирохито. Имаше много пиене. Главата ѝ бе замаяна и не взе никакви предпазни мерки. Обикновено след такова закъсняване и двамата се чувствуваха много уморени и веднага заспиваха. Точно тази нощ обаче не се бяха почувствували уморени. Заради японския император. Ако Уили възрази, ще му кажа, че ще направя аборт, помисли си тя. Знаеше, че никога няма да направи аборт, но реши, че така ще му каже.

Уили се върна в спалнята. Тя запали нощната лампа. Разговорът трябваше да се води на светло. Лицето му щеше да ѝ каже много повече от думите му. Тя придърпа нагоре чаршафа. Старият памучен халат на Уили висеше на слабото му тяло. Беше избелял от много пране.

— Слушай — започна Уили и седна на края на леглото. — Слушай внимателно. Или ще получа развод, или ще убия оная мръсница. След това ще се оженим и аз ще изкарам курс по отглеждане и хранене на бебета. Разбирате ли ме, мис Джордах?

Тя се вгледа в лицето му. Той не се шегуваше. Всичко беше наред.

— Разбирам те — отговори тя тихо.

Той се наведе и я целуна по бузата. Тя стисна здраво ръкава на халата му. За Коледа ще му купи нов халат. Копринен.

Когато Рудолф слезе по стълбите, водещи към заведението на Осма улица, с пътната чанта в ръка, Бойлан стоеше на бара, облечен с палтото си от туид, и гледаше в чашата си. На бара имаше само мъже и повечето от тях вероятно бяха педерасты.

— Както виждам, връщаш чантата — каза Бойлан.

— Тя не поиска да я вземе.

— А роклята?

— Взе я.

— Какво ще пиеш?

— Една бира.

— Една бира, моля — каза Бойлан на бармана. — А аз ще продължа с уиски.

Бойлан се погледна в огледалото зад бара. Веждите му бяха по-руси в сравнение с миналата седмица. Лицето му беше загоряло, сякаш месеци наред се беше пекъл на някой южен плаж. Двама от педерастите край бара можеха да се похвалят с не лош тен от неговия. Рудолф вече знаеше, че той използва кварцова лампа. „Държа да изглеждам свеж и привлекателен по всяко време — обясняваше Бойлан на Рудолф. — Дори и когато цели седмици не виждам никого. Това е израз на самоуважение.“

Рудолф по начало беше мургав, затова смяташе, че може да проявява уважение към себе си и без помощта на кварцова лампа.

Барманът им поднесе напитките. Бойлан взе чашата си с леко треперещи пръсти. Интересно колко уиски е изпил, помисли си Рудолф.

— Ти каза ли, че аз съм тук? — попита Бойлан.

— Да.

— Тя ще дойде ли?

— Не. Приятелят ѝ искаше да дойде и да се запознае с теб, но тя отказа. — Нямаше никакъв смисъл да крие истината.

— О-о — каза Бойлан, — значи, приятелят ѝ.

— Живеят заедно.

— Ясно — отговори унило Бойлан. — Бързо си е намерила приятел, нали?

Рудолф отпи от бирата си.

— Сестра ти е прекалено чувствена жена — каза той. — Страх ме е да си помисля докъде може да стигне един ден.

Рудолф продължаваше да пие бирата си.

— Да не би случайно да са женени?

— Не. Той все още е женен за друга.

Бойлан пак се погледна в огледалото. Един едър млад мъж в черно поло, седнал в края на бара, улови погледа му в огледалото и се усмихна. Бойлан се обърна леко към Руди.

— Що за човек е той? Хареса ли ти?

— Млад е — отговори Рудолф. — Изглежда доста симпатичен. Обича много да се шегува.

— Обича много да се шегува — повтори Бойлан. — Защо да не обича да се шегува? Къде живеят?

— Имат две мебелирани стаи в една сграда без асансьор.

— Сестра ти се отнася с романтично пренебрежение към преимуществата, които дават парите — каза Бойлан. — Един ден ще съжалява за това. И за още много други неща.

— Изглеждаше щастлива. — Предсказанията на Бойлан бяха неприятни на Рудолф. Не му се искаше Гретхен да съжалява за каквото и да е.

— От какво си изкарва хляба нейният млад приятел? Можали да разбереш?

— Сътрудничи на някакво радио-списание.

— О! — въздъхна Бойлан. — Значи, е от онези, които...

— Теди — прекъсна го Рудолф, — ако се вслушаш в съвета ми, трябва да я забравиш.

— Значи, като изхождаш от богатия си житейски опит, ти ме съветваш да я забравя — каза Бойлан.

— Добре — каза Рудолф, — знам, че нямам никакъв опит, но я видях. Видях я как гледа приятеля си.

— Каза ли й, че все още искам да се оженя за нея?

— Не. По-добре ти сам й го кажи — отговори Рудолф. — И въобще как си преставяш, че мога да кажа такова нещо пред приятеля й?

— Защо да не го кажеш?

— Теди, ти прекаляваш с пиенето.

— Така ли? — каза Бойлан. — Възможно е. Значи, не искаш да отидем заедно при сестра ти?

— Знаеш, че не мога да направя такова нещо — отговори Рудолф.

— Не, не можеш — съгласи се Бойлан. — И ти си като всички от вашето семейство. Все се правите на много почтени.

— Слушай — каза Рудолф, — мога да се кача на влака и да се върна в къщи. Още сега.

— Извинявай, Рудолф. — Бойлан протегна ръка и докосна Рудолф по рамото. — Седях тук и си представях как тя ще дойде с теб и ще минете през тази врата, но тя не дойде. Разочарованието ме кара да се държа невъзпитано. Най-благоразумно е никога да не изпадаш в положение, от което можеш да се разочароваш. Извинявай. Разбира се, че няма да си ходиш в къщи. Ще се възползуваме от свободното време и ще прекараме една вечер в града. През няколко улици оттук има един хубав ресторант, ще започнем с него. Барман, сметката, моля.

Бойлан остави няколко банкноти на бара. Младият мъж с полото се приближи до тях.

— Господа, може ли да ви предложа по едно питие? — каза той усмихнато, без да сваля очи от Рудолф.

— Глупак такъв — каза му Бойлан равнодушно.

— О, хайде, миличък, не се преструвай — отговори мъжът.

Без всякакво предупреждение Бойлан го удари силно в носа. Мъжът политна назад и се удари в бара, а от носа му закапа кръв.

— Да вървим, Рудолф — каза Бойлан спокойно. Те излязоха от заведението, преди барманът или някой друг да се е опомнил.

Като тръгнаха към Шесто авеню, Бойлан каза:

— Не съм идвал тук от преди войната. Клиентелата вече не е същата.

Ако Гретхен беше дошла, мислеше си Рудолф, тази вечер в Ню Йорк сити щеше да има един разбит нос по-малко.

След като вечеряха в един ресторант, където Рудолф забеляза, че сметката е повече от дванадесет долара, те отидоха в един нощен бар, който се казваше „Кафе Съсайъти“ и се намираше в някакво приземие.

— Тук можеш да научиш някои неща, които ще бъдат от полза за „Речната петорка“ — каза Бойлан. — Ще чуеш един от най-добрите оркестри в града. Обикновено солистка е някоя негърка, която наистина пее.

Заведението беше препълнено предимно с млади хора, много от които негри, но Бойлан успя да осигури една масичка до малкия дансинг срещу приличен бакшиш. Музиката беше оглушителна и прекъсна. Единственото, което „Речната петорка“ можеше да научи от оркестъра на „Кафе Съсайъти“, беше, че трябва да си хвърли инструментите в реката.

Рудолф слушаше напрегнато музиката, изпаднал във възторжена забрава, без да откъсва очи от негъра тромпетист. Бойлан седеше облегнат, пушеше и пиеше уиски, затворен в себе си, потънал в мълчание. Рудолф също си беше поръчал уиски — просто защото трябваше да поръча нещо, но чашата му стоеше недокосната на масата. Бойлан вероятно нямаше да може да шофира, след като пиеше цял следобед и цяла вечер, и Рудолф знаеше, че трябва да остане трезвен, за да седне зад волана. Бойлан го беше научил да кара кола по черните пътища около Порт Филип.

— Теди! — Една жена с къса вечерна рокля с голи ръце и рамене стоеше пред тяхната маса. — Теди Бойлан, аз мислех, че си умрял.

— Здравей, Сиси — каза Бойлан и се изправи. — Не съм умрял.

Жената го прегърна и го целуна по устата. Бойлан изглеждаше раздразнен и извърна глава. Рудолф се изправи нерешително.

— Къде, за бога, се криеше през цялото време? — Жената отстъпи малко назад, но продължаваше да държи Бойлан за ръкава. Носеше много бижута, които блестяха на светлината на прожектора. Рудолф не можеше да прецени истински ли са бижутата или фалшиви. Тя беше предизвикателно гримирана — с ярки сенки и силно начервени устни. Продължаваше да гледа Рудолф и да се усмихва. Бойлан не понечи да ги запознае и Рудолф не знаеше да седне ли, или да остане прав. — Цял век не съм те виждала. — Тя не спираше да говори и не чакаше отговор на въпросите си, а гледаше все така дръзко Рудолф. — Носеха се най-невероятни слухове. Срамота е най-близките ти и най-скъпи хора да изчезват така. Ела на нашата маса. Цялата компания е там. Сузи, Джак, Карен... Те мечтаят да те видят. Ти изглеждаш възхитително, скъпи. Никак не си остарял. Представи си само — да те срещна на такова място. Та това е истинско възкресение. — Тя не спираше да се усмихва любезно на Рудолф. — Ела на нашата маса. Доведи и красивия си млад приятел. Не чух как се казва, скъпи.

— Разреши ми да ти представя мистър Рудолф Джордах — каза Бойлан студено. — Мисис Алфред Сайкс.

— Приятелите ми ме наричат Сиси — каза жената. — Той е направо възхитителен. Не те упреквам, че ни изневери, скъпи.

— Не бъди по-глупава, отколкото господ те е създал, Сиси — каза Бойлан.

— Явно, че си все същият грубиян, Теди — засмя се жената. — Непременно ела на нашата маса да се видиш с цялата група. — Като махна игриво с ръка, тя се обърна и тръгна към дъното на салона, поправяйки си път сред многобройните маси.

Бойлан седна и даде знак на Рудолф също да седне. Рудолф усети, че се изчервява. За щастие в тъмното никой не можеше да го види.

Бойлан пресуши чашата си.

— Глупава жена — каза той. — Преди войната изкарах една любов с нея. Много е остаряла — добави той, без да поглежда Рудолф. — Хайде да си вървим оттук. Ужасно шумно е. И освен това има прекалено много чернокожи. Прилича ми на робовладелски кораб след успешен бунт на робите.

Той махна с ръка на келнера и плати сметката; взеха си палтата от гардероба и излязоха. Мисис Сайкс, или Сиси, както я наричаха приятелите ѝ, беше първият човек, с когото Бойлан запознаваше Рудолф, като изключим, разбира се, Пъркинс. Ако

всичките му приятели са като тази дама, ясно беше защо Бойлан стои сам в къщата си на хълма. Рудолф съжаляваше, че тази жена дойде на тяхната маса. Изчервяването му напомняше болезнено, че е млад и неопитен. Освен това му се искаше да остане и да слуша цяла нощ тромпетиста.

Тръгнаха по Четвърта улица в източна посока, където бяха паркирали колата; минаваха покрай тъмни витрини на магазини и заведения, от които струяха светлина и музика и се чуваха шумни разговори.

— Ню Йорк е хистеричен — каза Бойлан. — Прилича на неудовлетворена неврастеничка. Не е град, а стара нимфоманка. Божичко, колко време съм пропилял тук. — Явно, че срещата в бара го беше разстроила. — Извинявай за онази вещица — добави той.

— Няма значение — каза Рудолф. Имаше значение, но той просто не искаше Бойлан да си помисли, че се е притеснил.

— Хората са мръсници — продължи Бойлан. — Най-типичното за физиономията на американеца е циничната усмивка. Следващия път, като дойдем тук, доведи и приятелката си. Ти си чувствително момче и не бива да се набъркваш в такива гадости.

— Ще я поканя — отговори Рудолф. Беше почти сигурен, че Джули няма да дойде. Тя не искаше да се сприятелява с Бойлан. Наричаше го хищник и оксигенирани блондин.

— Може да поканим и Гретхен с приятеля ѝ, а аз ще си прегледам старото тефтерче с адресите да видя дали някои от момичетата, които познавах едно време, са още живи — ще се съберем и ще се позабавляваме.

— Сигурно ще бъде много весело — каза Рудолф. — Като потъването на „Титаник“.

— Това е прозорливостта на младостта — засмя се Бойлан. — От тебе може много да се очаква — каза той ласкаво. — И ако имаш късмет, ще оправдаеш очакванията.

Стигнаха до колата. Под чистачката на стъклото имаше квитанция за паркирането, Бойлан я скъса, без да я погледне.

— Ако искаш, аз ще карам — каза Рудолф.

— Не съм пиян — отговори троснато Бойлан и седна зад волана.

Стиснал стръкче трева между зъбите си, Томас седеше на разкривения стол, облегнат на стената на гаража, и гледаше към склада за дървени материали. Денят беше ясен и слънчевите лъчи

хвърляха медни отблясъци върху последните листа на дърветата покрай шосето. До два часа трябваше да се гресира една кола, но Томас никак не бързаше. Предната вечер се беше сбил на една училищна забава и сега всичко го болеше, а ръцете му бяха подпухнали. Съперникът му се оказа полузащитникът на футболния отбор — приятелката му цяла вечер хвърляше любовни погледи на Томас. Полузащитникът го предупреди да остави момичето на мира, но Томас продължи да се занася. Знаеше, че работата ще свърши с побой, и усети познатото смесено чувство на удоволствие, страх, прилив на сила и хладна възбуда още щом видя мрачното лице на полузащитника; момчето ставаше все по-мрачно и по-мрачно, докато Томас танцуваше с приятелката му. Накрая двамата излязоха от физкултурния салон, където ставаше забавата. Полузащитникът беше едър като планина, с големи, тежки юмруци и бърз удар. Оня мръсник Клод щеше да се напикае от удоволствие, ако можеше да ги види отнякъде. В края на краищата Томас свали полузащитника, но сега усещаше ребрата си като сплескани. В Елизиум се биеше за четвърти път от лятото насам.

Тази вечер Томас имаше среща с приятелката на полузащитника.

Чичо Харолд излезе от малката канцелария зад бензиностанцията. Томас знаеше, че хората са му се оплакали, че се бие, но чичо Харолд не отваряше дума по този въпрос. Чичо Харолд знаеше, че колата трябва да се гресира преди два часа на обяд, но не каза нищо на Томас и по този въпрос, макар че явно му стана неприятно, като видя племенника си да се разтакава и да дъвче лениво стръкче трева. Чичо Харолд вече не правеше никакви забележки за нищо. Напоследък той изглеждаше зле — пълното му розово лице беше пожълтяло и отпуснато, а очите му гледаха така, сякаш чакаше всеки момент да избухне бомба. Бомбата беше Томас. Той трябваше само да намекне на танте Елза какво правят чичо Харолд и Клотилд и в дома на семейство Джордах дълго време нямаше да се чува дуетът на Тристан и Изолда. Томас нямаше намерение да казва нищо на танте Елза, но не уведомяваше за това чичо Харолд. Нека да се измъчва.

Томас престана да си носи храна от къщи. Три дни поред оставяше книжната торбичка със сандвичите и плодовете на кухненската маса, където Клотилд му ги оставяше, преди той да отиде на работа. Клотилд не каза нищо, но на третия ден разбра и оттогава повече сандвичи не се появиха. Сега той се хранеше в закусвалнята на шосето. Можеше да си го позволи. Чичо Харолд беше увеличил заплатата му на десет долара седмично. Отвратителен лигльо.

— Ако някой ме търси, аз съм в салона с колите — каза чичо Харолд.

Томас продължи да зяпа към шосето и да дъвче стръка трева. Чичо Харолд въздъхна, качи се в колата си и потегли.

От дъното на гаража се чуваше шум — Койн обработваше нещо на струг. Една неделя при езерото Койн видя как Томас бие и оттогава стана много любезен с него — когато Томас пропускаше да изпълни някоя поръчка, Койн често свършваше сам работата. И сега Томас се чудеше дали да не остави Койн да гресира колата, която трябваше да е готова в два часа.

Пред колонката на бензиностанцията спря мисис Дорнфийлд със своя форд — модел 1940. Томас стана и се запъти бавно към колата.

— Здравей, Томи — каза мисис Дорнфийлд.

— Здравсти.

— Напълни я, моля те — каза мисис Дорнфийлд. Тя беше около тридесетгодишна пълничка блондинка, с тъжни, по детски невинни сини очи. Мъжът ѝ работеше като касиер в банката, което беше много удобно, тъй като мисис Дорнфийлд винаги знаеше къде се намира той през работно време.

Томас окачи маркуча, завинти капачката на резервоара и се захвана да мие предното стъкло.

— Ще бъде много хубаво, ако ме посетиш днес, Томи. — Тя винаги наричаше срещите си с Томи посещение. Говореше припряно, премигваше, кривеше устни и движеше нервно ръце.

— Ако мога да се освободя, ще дойда — отговори Томас. Мистър Дорнфийлд се настаняваше зад решетъчната преграда на касиерското си гише в един и половина.

— Ще бъде едно хубаво, дълго посещение — каза мисис Дорнфийлд.

— Ако мога да се освободя. — Томас не знаеше какво настроение ще има следобед.

Тя му даде пет долара и стисна пръстите на ръката му, когато той понечи да ѝ върне рестото. От време на време след някое от посещенията му тя му мушваше по десет долара. Мистър Дорнфийлд, изглежда, не доставяше никакви удоволствия на жена си.

След срещите с мисис Дорнфийлд по яката му винаги имаше следи от червило и той нарочно оставяше така ризата си, за да може Клотилд да я види, когато вземе дрехите му за пране. На другия ден намираше ризата си на леглото, грижливо изпрана и изгладена.

Но нищо не помагаше. Нито мисис Дорнфийлд, нито мисис Бериман, нито близначките, нито някое друго момиче. Всички

бяха долни мръсници. Нито една от тях не го накара да забрави Клотилд. Сигурен беше, че Клотилд знае — можеше ли нещо да се скрие в това гнусно градче, — и се надяваше, че тя страда. Поне — колкото него. Но дори и да страдаше, не се издаваше.

— В два часа ще настъпи щастливият миг — каза мисис Дорнфийлд.

Такива думи биха отблъснали всеки мъж.

Мисис Дорнфийлд запали мотора и се понесе. Той се върна и седна пак на стола, подпрян на стената. Койн излезе от гаража, бършейки ръце.

— Когато бях на твоите години — каза той, загледан в отдалечаващия се по шосето форд, — бях сигурен, че ако тръгна с женена жена, ще си повредя оная работа.

— Не се поврежда — каза Томас.

— Виждам — отговори Койн.

Койн не беше лош човек. Когато Томас отпразнува седемнадесетия си рожден ден, Койн отвори една бутилки коняк и двамата я изпиха за един следобед.

Томас точно обираше соса от чинията си с парче хляб, когато в закусвалнята влезе полицаят Джо Кунц. Беше два без десет и в заведението нямаше почти никой, с изключение на двама работници от склада за дървен материал, които довършваха обяда си, и бармана Елайъс, който чистеше скарата. Томас още не беше решил дали да посети мисис Бърта Дорнфийлд. Кунц дойде на бара, където седеше Томас, и каза:

— Томас Джордах?

— Здравсти, Джо — каза Томас. Кунц се отбиваше два пъти седмично в гаража. Все се заканваше, че ще се махне от полицията, защото плащали малко.

— Признаваш, че си Томас Джордах, нали? — попита Кунц с професионален полицейски тон.

— Какво има, Джо? — каза Томас.

— Зададох ти въпрос — настояваше Кунц, който едва се побираше в униформата си.

— Нали знаеш как се казвам. Какви са тези шегички? — попита Томас.

— Я по-добре ела с мен — подкани го Кунц. — Имам заповед да те арестувам. — Той сграбчи Том за лакътя. Елайъс спря да търка скарата, а работниците от склада за дървен материал спряха да ядат — в закусвалнята настъпи пълна тишина.

— Поръчал съм си сладкиш и чаша кафе — каза Томас. — Махни си лапите от мене, Джо.

— Колко ти дължи, Елайъс? — попита Кунц, без да пуска ръката на Томас.

— С кафето и сладкиша или без тях? — каза Елайъс.

— Без тях.

— Седемдесет и пет цента — отговори Елайъс.

— Плащай, момче, и не вдигай шум — каза Кунц. Той извършваше не повече от двадесет ареста в годината и затова сега гледаше да навакса.

— Добре, добре — каза Томас и остави на бара седемдесет и пет цента. — Господи, Джо, ще ми ступиш ръката.

Кунц го изведе бързо от закусвалнята. На шосето чакаше полицейската патрулна кола със запален мотор; зад волана седеше Пийт Спинели, колегата на Джо.

— Пийт — каза Томас, — кажи на Джо да ми пусне ръката.

— Затваряй си устата, момче — каза Спинели.

Кунц го блъсна на задната седалка, седна до него и полицейската кола потегли към града.

— Обвинен си в изнасилване — заяви сержант Хорват. — Срещу теб има официално оплакване. Ще уведомя чичо ти, за да ти наеме адвокат. Отведете го, момчета.

Томас стоеше между Кунц и Спинели. Сега и двамата го държаха здраво за ръцете. Изблъскаха го навън и го затвориха в килията. Томас погледна часовника си. Беше два и двадесет. Бърта Дорифлийд нямаше да има посещение днес.

В единствената килия на затвора имаше още един затворник — около петдесетгодишен дрипав, слаб мъж с небръсната поне от една седмица брада. Беше арестуван за браконьерство. Каза на Томас, че за двадесет и трети път го хващат да стреля по елени.

Харолд Джордах крачеше нервно от единия до другия край на перона. Точно тази вечер влакът закъсняваше. Той имаше киселини в стомаха и неспокойно опипваше корема си с ръка. Когато станеше някоя неприятност, винаги го удряше в стомаха. А от вчера следобед, от два и половина часа, когато Хорват му се обади от затвора, неприятностите идваха една след друга. Не беше мигнал нито за миг, защото Елза плака цяла нощ, като само от време на време спираше, за да му каже, че вече са опозорени за цял живот, че тя не може вече да си покаже лицето пред хората, че той е глупак, защото е прибрал в дома си такъв негодник. Трябваше да признае, че тя е права — да, той се оказа глупак с прекалено щедро сърце. Когато Аксел му се обади от Порт Филип, роднини или не, той трябваше да му откаже.

Представи си как Томас се е разприказвал в затвора като луд, как признава всичко без срам и угризение, как назовава имена. Кой може да предвиди какво още ще каже, ако веднъж се е разприказвал така? Той знаеше, че малкият негодник го мрази. Какво ще му попречи да разкаже за купените на черна борса купони за бензин, за измамните продажби на уж запазени стари коли със скоростни кутии, които не издържат повече от сто и петдесет километра, за нарушенията на Закона за контрол на цените на новите коли, за „ремонтите“ на клапаните на коли, които са напълно в ред, но само бензиновият им проводник е запушен? Какво ще му попречи да разкаже даже за Клотилд? Пуснеш ли веднъж такова момче в дома си, веднага му падаш в ръцете. Болките в стомаха пробуждаха чичо Харолд като с нож. Той взе да се поти, макар че на гарата беше студено и духаше вятър.

Надяваше се само Аксел да донесе достатъчно пари. Както и кръщелното свидетелство. Изпрати му телеграма, в която настояваше Аксел да му се обади по телефона — брат му нямаше домашен телефон. В кои времена и в кои години живееше този човек! Написа телеграмата колкото се може по-заплашително, за да е сигурен, че Аксел ще се обади, но дори и когато телефонът в къщи извъня и позна гласа на брат си, той пак се изненада.

Чу, че влакът навлиза в завоя към гарата, и нервно отстъпи от бордюра на перона. Нищо чудно, ако в това състояние получи сърдечен удар и рухне тук на място.

Влакът бавно спря, няколко души слязоха и закряха бързо по ветровития перон. За момент Харолд изпадна в паника. Не виждаше Аксел. Съвсем типично за Аксел беше да го остави да се

оправя сам. Брат му се държеше много странно като баща; през цялото време, откакто Томас дойде в Елизиум, Аксел не написа писмо нито на сина си, нито на Харолд. Не написа писмо и майката, онази кльощава префърцунена дъщеря на развратница. И другите две деца също. Какво може да се очаква от такова семейство?

Тогава видя, че към него по перона бавно се приближава с куцане едър мъж с каскет и грубо вълнено палто. Как се е облякъл! Харолд се радваше, че е тъмно и наоколо има толкова малко хора, Трябва да е бил луд, когато отиде в Порт Филип да предложи на Аксел да работят заедно.

— Ето, дойдох — каза Аксел, без да се ръкува.

— Здравей, Аксел — каза Харолд. — Страхувах се, че няма да дойдеш. Колко пари носиш?

— Пет хиляди долара — отговори Аксел.

— Дано да стигнат — каза Харолд.

— Трябва да стигнат — каза троснато Аксел. — Повече нямам.

Изглежда остарял и болен, помисли си Харолд. И куца още по-силно.

Излязоха от гарата и се запътиха към колата на Харолд.

— Ако искаш да видиш Томи — каза Харолд, — ще трябва да почакаш до утре. Там не пускат никого след шест часа.

— Не искам да виждам този негодник — отговори Аксел.

Харолд смяташе, че не е редно човек да нарича собственото си дете негодник дори и при такива обстоятелства, но не каза нищо.

— Вечерял ли си, Аксел? — попита той. — Елза все ще намери нещо в хладилника.

— Няма защо да губим време — каза Аксел. — На кого трябва да платя?

— На бащата, на Ейбръхам Чейс. Той е един от най-влиятелните хора в града. И синът ти да избере точно него — каза съкрушено Харолд. — Като че ли не можеше да свърши тази работа с някоя работничка от фабриката.

— Евреин ли е? — попита Аксел, като се качиха в колата.

— Какво? — каза Харолд раздразнено. Хубава работа, на всичкото отгоре оставаше Аксел да е нацист.

— Защо трябва да е евреин?

— Защото се казва Ейбръхам — каза Аксел.

— Не. Това е една от най-старите фамилии в града. В същност целият град е тяхна собственост. Късмет ще имаш, ако ти приемат парите.

— Да. Голям късмет — каза Аксел.

Харолд излезе на заден ход от паркинга и потегли към къщата на семейство Чейс. Тя се намираше в най-хубавия квартал на града, близо до дома па семейство Джордах.

— Аз говорих е него по телефона — каза Харолд. — Казах му, че ти ще дойдеш. Той беше съвсем побеснял. Не го обвинявам. Да се върнеш в къщи и да разбереш, че дъщеря ти е бременна — както и да е. Но и двете ти дъщери! А те при това са близначки.

— Ще могат да си купуват бебешки дрехи на едро с намаление — засмя се Аксел. Но смехът му прозвуча като дрънчене на ламарина. — Значи, близначки. Доста работа е имал Томас, нали?

— Ти не си чул още всичко — каза Харолд. — Откакто е дошъл тук, е набил десетина души. — Слуховете за побоищата, разпространявани от клюкарките в града, стигаха до ушите на Харолд в преувеличен вид. — Чудно как досега не са го затворили. Всички се страхуват от него. Напълно естествено е, като се случи нещо такова, да го припишат на него. Но кой страда от всичко това? Аз. И Елза.

Аксел не се трогна от страданията на брат си и на неговата съпруга.

— Откъде знаят, че точно моят син е виновен?

— Близначките са казали на баща си. — Харолд намали скоростта. Никак не бързаше да се срещне с Ейбърхам Чейс. — Те са спали с всички момчета в града и с доста от по-възрастните мъже, това всеки го знае, но когато трябва да се посочи виновният, естествено първото име, което се съобщава, е името на твоя син. Няма да кажат, че е било порядъчното момче на съседите или полицаят Джо Кунц, или студентът от Харвард, чиито родители два пъти седмично играят бридж със семейство Чейс. Ще посочат черната овца. Онези две малки мръсници са хитри. А твоят син да вземе да им каже, че е на деветнадесет години. Фукульо. Моят адвокат твърди, че ако си под осемнадесет години, не могат да те осъдят за изнасилване.

— Тогава за какво е тази паника? — попита Аксел. — Нали нося кръщелното му свидетелство.

— Не си мисли, че е толкова просто — каза Харолд. — Мистър Чейс се кълне, че ще го държи в затвора като малолетен престъпник, докато Томи навърши двадесет и една години. И може да го направи. Това са четири години. А Томи сам си усложнява положението, като разправя в полицията, че познава лично двадесет души, които са спали с момичетата, и им съобщава имената. И от това всички се настройват още по-зле към него. Така на целия град му излиза лошо име и те ще му отмъстят. Ще отмъстят и на мен, и на Елза. Ето моя магазин —

каза той машинално. Минаваха точно покрай салона за коли. — Късмет ще имам, ако не ступят витрините с някоя тухла.

— Близък ли си с Ейбръхам?

— С мистър Чейс имам делови контакти — отговори Харолд. — Продадох му един линкълн. Не мога да кажа, че се движим в едни и същи среди. Сега чака да си купи нов меркурий. Още утре можех да продам сто коли, ако доставките бяха редовни. Тази проклетата война. Не знаеш какво съм преживял през последните четири години, за да се задържа на повърхността, И сега, когато пред очите ми взе малко да просветлява, стана тази беля.

— Търговията ти явно не върви зле — каза Аксел.

— Отстрани така изглежда. — Едно обаче беше сигурно. Ако Аксел смята да му иска пари назаем, грешно си е направил сметката.

— А кое ми гарантира, че Ейбръхам, дори и да вземе парите, няма пак да хвърли сина ми в затвора?

— Мистър Чейс е човек, който държи на думата си — каза Харолд. Той изведнъж се уплаши, че Аксел ще се обърне към мистър Чейс по име в собствения му дом. — Целият град е в ръцете му. Полицията, съдът, кметът, представителите на отделните партии. Ако ти каже, че ще прекрати делото, значи, ще го прекрати.

— И добре ще направи да го прекрати — каза Аксел.

В гласа му звучеше заплаха и Харолд си спомни колко буен беше брат му като малък, когато и двамата живееха в Германия. Аксел бе участвувал във войната и бе убивал хора. Какво възпитание можеш да очакваш от човек с такова сурово, навъсено лице, изпитващ омраза към всички и към всичко, включително и към хората от собствената си плът и кръв. Харолд се запита дали не е сбъркал, като се е обадил на брат си и му е казал да дойде в Елизиум. Може би е трябвало да опита сам да оправя работата. Но той се уплаши, защото знаеше, че всичко това ще струва пари. Като стигнаха пред бялата къща с големи колони, където живееше семейство Чейс, стомахът пак го заболя.

Двамата мъже изминаха пеш алеята до входа на къщата; Харолд натисна звънеца. После си свали шапката и я притисна към гърдите си, сякаш присъствуваше на тържествено вдигане на знаме. Аксел остана с каскета си на главата.

На вратата се появи една прислужница. Тя каза, че мистър Чейс ги чака.

— Събират милиони млади яки момчета... — браконьерът дъвчеше парче тютюн и плюеше в една консервена кутия на пода до него — милиони млади яки момчета и ги пращат да се убиват и осакатяват едно, друго със зверски средства за унищожение, а след това се поздравяват сами за този подвиг, кичат гърдите си с медали, перчат се е тях по главните улици на града, а мене ме хвърлят в затвора и ме обявяват за враг на обществото, защото от време на време навлизам в горите на Америка и си застрелвам някой по-хубав елен с една стара винтовка. — Браконьерът беше от Озаркските планини²⁷ и говореше като провинциален проповедник.

В килията имаше четири нара, два от едната страна и два от другата. Браконьерът, който се казваше Дейв, лежеше на своя нар, а Томас се беше разположил на отсрещния долен нар. Дейв миришеше на лошо и Томас предпочиташе да седи по-далеч от него. От два дни бяха заедно в килията и Томас знаеше вече доста неща за Дейв, който живееше сам в една барака край езерото и сега се радваше, че има постоянен слушател. Дейв дошъл чак от Озаркските планини да работи в автомобилните заводи в Детройт и след петнадесет години решил, че повече не може да издържа.

„Бях в бояджийския цех — разправяше Дейв, — сред вонята на химикали и горещината на пещите, и прекарвах броените си дни на тази земя, като боядисвах колите на хора, които за мен не струваха пет пари, но щяха да се разхождат с тези коли; идваше пролетта, дърветата напълваха, идваше лятото, прибира ха реколтата, идваше есента и гражданите със смешни шапки, с ловни билети и със скъпи пушки излизаха в горите да стрелят по сърните, а през всичките тези сезони аз все едно, че стоях в най-черната дупка, окован с вериги за един стълб. Аз съм планинец, просто залинях и един ден видях накъде води моята пътека и хванах гората. Човек трябва да е пестелив с преброените си дни на тази земя, синко. Защото има заговор да се окове във вериги всеки жив човек, да се завърже за един стълб и да се хвърли в най-черната дупка, а онези представят всичко в розова светлина и правят всякакви дяволии, за да те накарат да повярваш, че това не е дупка, нито стълб, нито вериги, но ти не бива да се подвеждаш. Директорът на «Дженеръл Мотърс» в разкошния си кабинет, и той също беше окован в най-дълбоката дупка и храчеше кръв като мен в бояджийския цех.“

Дейв изплю тютюневия сок в консервената кутия на пода. Слюнката отекна звучно на дъното на кутията.

„Аз не искам много — продължаваше Дейв, — искам само от време на време да удрям по някой елен и да усещам в гърдите си горския въздух. Не обвинявам никого, дето от време на време ме

пращат в затвора, това си им е професията, както ловът е моята, и не се оплаквам, че прекарвам по някой и друг месец зад решетките. Все се случва, че ме прибират, като се зададе зимата, така че това не е беда. Но за нищо на света не могат да ме накарат да се чувствам като престъпник. Аз съм американец, който живее в американските гори и се храни с американски дивеч. Нямам нищо против да измислят закони и наредби за онези граждани от ловните клубове, само че за мен те не важат, просто не важат.“

Той отново се изплю.

„Само едно нещо малко ме отчайва — и то е лицемерието. Знаеш ли, веднъж съдията, който ме осъди, беше изял елена, застрелян от мен една седмица преди това, беше го изял на масата в собствената си къща, купен от собствения му готвач със собствените му пари. Душата на американеца е разядена от лицемерие. Ами че да вземем твоя случай, синко. Ти какво си направил? Направил си това, което ще направи всеки, ако има възможност — завъртяла се е някоя напета мома около теб и ти не си могъл да устоиш. На твоите години, синко, кръвта кипи и никакви правила не важат. Бас държа, че същият този съдия, който ще отнеме няколко години от младия ти живот, ако получи предложение от онези две въртиопашки, за които ми разказа, значи, ако същият този съдия получи такова предложение и е сигурен, че наоколо няма никой, ще заподскача около тези въртиопашки като пощурял козел. Като съдията, дето ми изяде елена. Изнасилване на малолетни. — Дейв се изплю с отвращение. — Тези закони са ги измислили старците. Какво разбира една малка фръцла от закони? Лицемерие, синко, лицемерие, навсякъде лицемерие.“

Пред килията застана Джо Кунц и отвори вратата.

— Излез, Джордах — каза той. Откакто Томас каза на адвокатата, който чичо Харолд бе наел за него, че Джо Кунц също е ходил с близначките и Кунц разбра това, полицаят не се държеше особено приятелски. Той беше женен с три деца.

Аксел Джордах чакаше в кабинета на Хорват с чичо Харолд и с адвокатата. Адвокатът беше млад мъж със загрижен израз, имаше лоша кожа на лицето и носеше очила с дебели стъкла. Томас никога не беше виждал баща си да изглежда толкова зле, даже и в деня, когато го удари.

Той изчака баща му да го поздрави, но Аксел мълчеше и Томас също замълча.

— Томас — каза адвокатът, — щастлив съм да ти съобща, че за всеобща радост всичко се уреди.

— Да — потвърди Хорват, седнал зад бюрото си. Гласът му не

звучеше особено радостно.

— Ти си свободен, Томас — добави адвокатът. Томас изглежда подозрително петимата мъже в стаята. По лицата им нямаше никакви следи от задоволство.

— Искате да кажете, че просто мога да си изляза оттук, така ли? — попита Томас.

— Точно така — отговори адвокатът.

— Хайде да вървим — каза Аксел Джордах. — И без това загубих достатъчно време в този проклет град. — Той рязко се обърна и закуца към вратата.

Томас трябваше да крачи бавно след баща си. А му се искаше да се втурне и да избяга, преди някой да измисли нещо друго.

Навън беше късен слънчев следобед. В килията нямаше прозорци и не можеше да се разбере какво е времето. Чичо Харолд вървеше от едната страна на Томас, а баща му — от другата. Пак под арест.

Влязоха в колата на чичо Харолд. Аксел седна отпред, а Томас остана сам на задната седалка. Не задаваше никакви въпроси.

— Ако те интересува, да знаеш, че те откупих — каза баща му. Той не се обърна, говореше, загледан право напред. — Пет хиляди долара съм дал на този лихвар за парче месо от неговата плът. Не знам друг някой да е платил повече, задето е преспал с момиче. Дано поне да си е струвало.

Томас искаше да каже, че съжалява, че някога, по някакъв начин ще се отплати на баща си. Но просто не можеше да изрече думите.

— И не си мисли, че съм го направил за теб — продължи баща му — или за Харолд...

— Недей, Аксел... — започна Харолд.

— И двамата да умрете довечера, няма да си загубя апетита — каза баща му. — Направих го заради единствения човек от семейството, който заслужава нещо — заради брат ти Рудолф. Не искам да пропадне в живота, защото има брат затворник. Но не искам повече нито да те видя, нито да те чуя. Сега взимам влака за в къщи и всичко между нас е свършено. Разбра ли?

— Разбрах — отговори мрачно Томас.

— И трябва да се махнеш оттук — каза чичо Харолд на Томас. Гласът му трепереше. — Това е условието, което постави мистър Чейс, и аз напълно го подкрепям. Ще те закарам в къщи да си събереш багажа и повече в моя дом няма да преспиш и една нощ. Това също ли е ясно?

— Да, да, — каза Томас. Нека се разпореждат в целия град.

На кого е притрябвал такъв град?

Повече приказки нямаше. Когато чичо Харолд спря пред гарата, баща му слезе от колата, без да каже нито дума, и куцайки, се отдалечи, като остави вратата на колата отворена. Чичо Харолд трябваше да се пресегне и да затръшне вратата.

На леглото в празната таванска стаичка имаше малък очукан куфар. Томас го позна. Беше на Клотилд. Чаршафите ги нямаше, а дюшекът беше навит, сякаш танте Елза се страхуваше, че Томас може да подремне на леглото за няколко минути. Танте Елза и дъщерите ѝ ги нямаше в къщи. За да избегне опасността от разлагащото влияние, танте Елза беше завела дъщерите си на кино този следобед.

Томас нахвърли бързо вещите си в куфара. Те не бяха много. Няколко ризи, бельо, чорапи, още един чифт обувки и пуловер. Свали работния комбинезон, с който го бяха арестували, и облече новия сив костюм, който танте Елза му бе купила за рождения ден.

Огледа стаята. На масата лежеше книгата от библиотеката. Непрекъснато му пращаха съобщения, че срокът за връщане е минал и че глобата за закъснението е два цента на ден. Сигурно вече им дължеше към десет долара. Той хвърли книгата в куфара. Да му напомня за Елизиум, Охайо.

Затвори куфара и слезе в кухнята. Искаше да благодари на Клотилд за куфара. Но нея я нямаше там.

Излезе в преддверието. В столовата чичо Харолд ядеше прав голямо парче ябълков пай. Ръцете му трепереха. Чичо Харолд винаги ядеше, когато беше нервен.

— Ако търсиш Клотилд — каза той, — не си губи времето. Изпратих я на кино с леля ти Елза и с децата.

Е, поне едно кино ѝ осигурих, помисли си Томас. Всяко зло за добро.

— Имаш ли пари? — попита чичо Харолд. — Не искам да те арестуват този път за скитничество и цялата история да започне отначало. — Той лакомо нагъваше сладкиша.

— Имам пари — отговори Томас. Разполагаше с двадесет и един долара и няколко дребни монети.

— Добре. Дай ми ключа си.

Томас извади ключа от джоба си и го сложи на масата. Имаше желание да хвърли останалия сладкиш в лицето на чичо Харолд, но каква полза от това?

Двамата се изгледаха. По брадата на чичо Харолд имаше трохи от сладкиша.

— Целуни Клотилд от мен — каза Томас и излезе през вратата с куфара на Клотилд в ръка.

Отиде пеша до гарата и за двадесет долара си купи билет, за да замине колкото се може по-далеч от Елизиум, Охайо.

Котката го гледаше втренчено от ъгъла със злобни, немигащи очи. Враговете ѝ се сменяха. Който и да слезеше вечер в мазето да работи сред непоносимата горещина, тя го следеше все със същия хладен, убийствен поглед в топазено-жълтите си очи. Това наблюдение, което продължаваше цялата нощ, смущаваше Рудолф, който мятеше кифлите в пещта. Чувствуваше се неудобно, когато не се харесваше на някой, дори и на животно. Опитва се да спечели благоразположението на котката, като ѝ наля още мляко в паницата, после се помъчи да я погали с думите: „Коте, хубаво котенце“, но котката си знаеше, че съвсем не е хубаво коте, и си лежеше с подвита опашка, отдадена на планове за убийство.

Аксел беше заминал преди три дни. От Елизиум нямаше никакви новини и никой не знаеше още колко нощи Рудолф ще трябва да слиза долу в мазето, да стои пред разпалената пещ, да диша брашнения прах и с отмалели ръце да вдига, да хвърля в пещта и да вади тавите с кифли. Не можеше да си представи как баща му издържа всичко това. Толкова години наред. След три нощи в пекарната Рудолф се чувствуваше напълно изтощен, под очите си имаше сини кръгове от умора, а лицето му беше съвсем измършавяло. Освен това сутрин трябваше да разнася кифлите с колелото. И после да ходи на училище. Утре имаха важно контролно по математика и той нямаше как да се подготви, а по математика по начало не беше много силен.

Целият в пот, борейки се с огромните, мазни тави, с набрашнени ръце и лице, за три нощи Рудолф се беше превърнал в призрак на баща си, олюляващ се под бремето на наказанието, което баща му търпеливо понасяше от шест хиляди нощи насам. Добрият син, преданият син. Пълна идиотщина. Той горчиво съжаляваше, че през празници, когато имаше навалица, бе слизал да помага на баща си, че горе-долу бе научил занаята му. Томас се оказа по-умен — семейството да върви по дяволите. Каквито и неприятности да имаше Томас сега (Аксел не каза на Рудолф нищо, когато получи телеграмата от Елизиум), той се намираше в по-добро положение от брат си, изпълняващ съвестно дълга си в горещата пекарна.

А за Гретхен да не говорим — за три разходки по сцената получаваше шейсет долара седмично...

През последните три дни Рудолф се зае да изчисли какъв доход носи хлебарницата на баща му. Оказа се, че сумата е средно шейсет долара седмично, като се приспаднат парите за наема и други разходи и заплатата от тридесет долара на

вдовицата, която идваше сега, след като майка му се бе разболяла.

Той си спомни за сметката от дванадесет долара, която Бойлан бе платил в ресторанта в Ню Йорк; а колко пари отидоха само за пиене през тази вечер. Бойлан беше заминал за Хоуб Саунд във Флорида за два месеца. Войната бе свършила и животът започваше да се нормализира.

Рудолф хвърли следващата тава с кифли в пещта.

Събудиха го някакви гласове. Той изпъшка. Толкова ли бързо. Стана пет часът? Скочи машинално от леглото. Забеляза, че е облечен. Разтърси глава, за да се опомни. Как е възможно да е облечен? Погледна с размътени очи часовника си. Шест без петнадесет. Чак сега си спомни всичко. Не е сутрин, а вечер. Като се върна от училище, се просна на леглото да поспи малко, преди да се захване за нощната работа. Чу гласа на баща си. Значи, си е дошъл, докато той е спал. Първата му мисъл беше егоистична — няма да работя тази нощ.

Легна пак на леглото.

Отдолу долитаха гласове, единият висок и възбуден, другият нисък, опитващ се нещо да обясни. Майка му и баща му се караха. Чувствуваше се толкова уморен, че всичко му беше безразлично. Но при този шум не можеше отново да заспи и затова се заслуша.

Мери Пийз Джордах се местеше. Не отиваше далеч, а в стаята на Гретхен от другата страна на коридора. Като се препъваше и тътреше болните си от флебит крака, тя мъknеше рокли, бельо, пуловери, обувки, гребени, снимки на децата като малки, албума на Рудолф, игли и конци, „Отнесени от вихъра“, един смачкан пакет цигари, стари дамски чанти. Изнасяше всичките си лични вещи от стаята, която беше мразила цели двадесет години, и ги трупаше върху неоправеното легло на Гретхен, като всеки път, щом влезеше с нов товар в ръце, вдигаше облак прах.

Докато се движеше между двете стаи, тя не спираше яростния си монолог.

— Напускам тази стая. Трябваше да го направя още преди двадесет години, но сега вече — край. Никой не се съобразява с мен, затова занапред ще правя каквото си искам. Няма да се оставям да ме командува един глупак. Един глупак, който пропътува половината страна, за да даде пет хиляди долара на някакъв непознат. А тези пари са спестявани цял живот. Моят живот. Всеки божи ден съм работила като грешен дявол. От всичко съм се лишавала, остарях, за да спестя тези пари. Синът ми щеше да отиде в колеж, да стане светски човек. Но сега

никъде няма да отиде, никакъв няма да стане, защото умният ми съпруг е трябвало да се покаже колко е благороден и да даде хиляди долари на някакви милионери в Охайо, за да не се срамуват драгоценният му брат и неговата дебела жена, като отидат на опера със своя линкълн континентал.

— Не съм го направил заради брат ми или заради дебетата му жена — каза Аксел Джордах. Той седеше на леглото, отпуснал ръце между коленете си. — Нали ти обясних. Направих го заради Руди. Какъв смисъл има да отиде в колеж и един прекрасен ден хората да разберат, че брат му е в затвора?

— Там му е мястото на Томас — каза Мери Пийз Джордах. — Там е най-добре за него. Ако смяташ да даваш всеки път по пет хиляди долара, когато поискат да го вкарат в затвора, по-добре веднага зарязвай хлебарницата и основавай петролна компания или ставай банкер. Сигурна съм, че си се почувствувал много благороден, като си дал на онзи човек парите. Почувствувал си се горд. Твоят син. Крушата не пада по-далеч от дървото. И той като баща си, само за любов мисли. Показал е мъжката си мощ. Улучил е право в целта. Малко му е едно момиче да забременее от него. Малко е това за сина на Аксел Джордах. Трябва да са две, и то едновременно, нали от такова семейство произлиза. Ако Аксел Джордах обаче иска отсега нататък да се показва какъв страшен мъж е в леглото, по-добре е да си потърси и той две близначки. Тук вече няма да получи нищо. Моята Голгота свърши.

— Ох, божичко — каза Джордах, — Голгота!

— Разврат е това, разврат! — изкрещя Мери Джордах. — Предава се от поколение на поколение. И дъщеря ти също е развратница, видях парите, които мъжете са плащали за услугите ѝ, осемстотин долара, видях ги със собствените си очи, тук, в тази къща, скрити в една книга. Осемстотин долара. Децата ти се продават скъпо. Но и аз вече ще си определя цената. Ако искаш нещо от мен, ако искаш да сляза в хлебарницата или ако искаш да дойдеш в леглото ми, ще плащаш. На жената плащаше тридесет долара седмично за половината от работата, която аз върша, защото тя си отива вечер. Моята цена е тридесет долара седмично, като при това ти правя отстъпка. Само че първо ще ми върнеш всичко, което ми дължиш досега. Тридесет долара седмично за двадесет години. Аз съм го изчислила. Това прави тридесет хиляди долара. Дай тридесет хиляди долара и тогава ще говорим. Преди това — не.

Тя нагърби последния куп дрехи и шумно излезе. Затръшна зад гърба си вратата на стаята на Гретхен.

Джордах поклати глава, изправи се и куцукайки, се качи при

Рудолф.

Рудолф лежеше на леглото с отворени очи.

— Предполагам, че си чул всичко — каза Джордах.

— Да — отговори Рудолф.

— Съжалявам — каза Джордах.

— Нищо, нищо — кимна Рудолф.

— Е, аз слизам да видя как са нещата долу — каза Джордах и понечи да тръгне.

— Аз ще дойда да ти помогна тази вечер — обади се Рудолф.

— Ти спи — каза Джордах. — Долу нямаш работа. — И излезе от стаята.

Лампите в приземния етаж на Уестърманови светеха съвсем слабо. Помещението беше превърнато в нещо като клуб, в който се устройваха танци. Тази вечер имаше около двадесет момчета и момичета — някои от тях танцуваха, други се прегръщаха в тъмните ъгли, а трети просто слушаха плочата „Книжна кукла“ в изпълнение на Бени Гудман.

„Речната петорка“ вече не репетираше, защото няколко бивши войници бяха образували джазбанд, който силно ги конкурираше. Рудолф не упрекваше хората, че ангажират другия джазбанд. Ония момчета бяха по-възрастни и свиреха много по-добре от „Речната петорка“.

По средата на помещението, силно притиснати, танцуваха Алекс Дейли и Лайла Белкамп. Те разправяха на всички, че като свършат училище през юни, ще се оженят. Алекс беше на деветнадесет години и училището много не му вървеше. Лайла беше добра ученичка, малко сантиментална и глуповата, но иначе нищо лошо не можеше да се каже за нея. Рудолф се чудеше дали майка му е изглеждала като Лайла, когато е била на деветнадесет години. Жалко, че нямаше запис от речта ѝ, която произнесе вечерта след като баща му се върна от Елизиум — щеше да я пусне на Алекс. Би трябвало всички бъдещи младоженци да чуят тази реч. Тогава може би няма да бързат толкова много да се венчаят.

Рудолф седеше на старо, счупено кресло в единия ъгъл на помещението, а Джули се беше разположила на коленете му. Имаше и други момичета, които също седяха на коленете на момчетата, но Рудолф не искаше Джули да е като тях. Не му беше приятна мисълта, че хората го гледат в това положение и се досещат какво изпитва. Някои неща трябва да се вършат само насаме. Не можеше да си представи, че Теди Бойлан ще допусне някое момиче да седне на коленете му пред хората, независимо от възрастта и на двамата. Но ако намекне за това на Джули, тя веднага ще кипне.

Джули подпря глава на рамото на Рудолф и го целуна. Той, разбира се, отвърна на целувката ѝ, приятно му беше, но не му се искаше тя да се държи по този начин.

Джули кандидатствуваше за колежа „Барнар“ и беше сигурна, че ще я приемат през есента. Тя се учеше отлично. Убеждаваше Рудолф да кандидатствува в „Колумбия“, за да бъдат двамата

заедно в Ню Йорк. Рудолф се правеше, че още не е решил дали да подаде документите си за „Харвард“ или за „Йейл“. Просто не му стигаше кураж да каже на Джули, че изобщо няма да учи в колеж.

Джули се сгуши в него и мушна главата си под брадата му. Тя взе да мърка и ако бяха насаме, Рудолф щеше да се разсмее. Но сега той огледа над главата ѝ хората от компанията. Сред момчетата в помещението сигурно той беше единственият, който още не бе спал с момиче. Знаеше с положителност, че Бъди Уестърман, Дейли, Кеслър и повечето от другите имаха вече опит в това отношение; само един или двама може би лъжеха, когато се заговореше по този въпрос. Но не само по това се отличаваше той от останалите. Интересно дали щяха да го поканят на забавата, ако знаеха, че баща му е убил двама души, че брат му е бил в затвора за изнасилване, че сестра му е бременна (беше му съобщила новината в писмо, за да му спести неприятната изненада) и живее с женен мъж, че майка му е поискала баща му да ѝ даде тридесет хиляди долара, ако иска да спи с нея.

Семейство Джордах са по-особени хора, в това съмнение няма.

Бъди Уестърман дойде при тях и каза:

— Слушайте, горе има пунш, сандвичи и торта.

— Благодаря, Бъди — каза Рудолф и се ядоса, че Джули продължава да седи на коленете му.

Бъди мина край всички двойки, за да им каже, че горе могат да хапнат нещо. Бъди беше симпатично момче. Щеше да постъпва в колежа „Корнел“, а после да следва право, защото баща му имаше солидна адвокатска клиентела в града. Бъди получи предложение от новия джазбанд да свири на бас-китара, но за да остане верен на „Речната петорка“, отхвърли предложението. Рудолф предвиждаше, че верността на Бъди няма да продължи повече от три седмици. Бъди беше роден музикант и като го чуеше човек как казва: „Ама тези момчета наистина умеят да свирят“, ставаше ясно, че няма да устои дълго, особено след като „Речната петорка“ получаваше най-много по един ангажимент месечно.

Като огледа момчетата в помещението, Рудолф се убеди, че почти всички знаят какво ще правят, като свършат гимназия. Бащата на Кеслър имаше аптека и след колежа Кеслър щеше да постъпи във Фармацевтичния институт, за да поеме аптеката на баща си. Бащата на Старет се занимаваше с покупко-продажби на недвижими имоти и Старет отиваше в „Харвард“ да завърши икономическия факултет, за да може после да учи баща си в какво да си влага парите. Семейството на Лоусън притежаваше промишлено предприятие и Лоусън щеше да изучава инженерно

дело. Даже Дейли, който нямаше способности, за да влезе в колеж, щеше да работи заедно с баща си като доставчик на съоръжения за водопроводни инсталации.

А на Рудолф му се откриваха прекрасните възможности да продължи бащиния си занаят. Може би трябва да обяви: „Ще се занимавам с търговия на жито“ или: „Смятам да постъпя в германската армия. Баща ми е неин бивш възпитаник.“ Чак му премаля от завист към всичките му приятели. Грамофонната плоча продължаваше да се върти и Бени Гудман свиреше на кларнет, сякаш плетеше сребърна дантела; Рудолф завиждаше и на него. Може би повече, отколкото на другите.

В такава вечер ти става ясно защо хората обират банки.

Няма да идва повече на никакви забави. Мястото му не е тук, макар че само той знае това.

Искаше да си отиде в къщи. Беше уморен. Напоследък все беше уморен. Освен че сутрин разнасяше кифлите с колелото, всеки следобед от четири до седем трябваше да стои в хлебарницата. Вдовицата не можеше да работи по цял ден, защото нямало кой да се грижи за децата ѝ. Това означаваше край на спортните тренировки, на дискусияния клуб, а и успеха си развали, тъй като просто нямаше сили да учи. Освен това цяла зима боледува, простуди се след Коледа и оттогава не можеше да се оправи.

— Джули — каза той, — хайде да си ходим.

Изненадана, тя се надигна на коленете му.

— Рано е — каза Джули — и е приятно.

— Знам, знам — каза той много по-нетърпеливо, отколкото трябваше. — Просто искам да се махна оттук.

— У нас не можем нищо да правим — отговори Джули. — Майка ми и баща ми имат гости за бридж. Днес е петък.

— Аз просто искам да си отида у дома — повтори три.

— Върви си тогава. — Тя ядосано се изправи. — Ще намеря някой да ме изпрати в къщи.

Той се изкушаваше да ѝ наговори всичко, за което си мислеше. Може би тогава тя ще го разбере.

— О, господи! — извика Джули със сълзи на очите. — За първи път от толкова месеци идваме на забава и ти искаш да си вървим в къщи, след като току-що сме дошли.

— Просто не се чувствавам добре — каза той и се изправи.

— Много странно — каза тя. — Не се чувствуваш добре само вечерите, когато си с мен, а щом си с Теди Бойлан, бас държа, че се чувствуваш прекрасно.

— О, остави на мира Бойлан, Джули — отговори Рудолф. — Не съм го виждал от няколко седмици.

— Какво се е случило? Да не би да няма с какво да се изрусява?

— Ама че смешка — каза Рудолф уморено.

Тя се обърна, тръсна конската си опашка и отиде при групата младежи, събрали се около грамофона. Джули беше най-хубавото момиче на забавата, с чипо носле, спретната, умна, стройна, приятна, и на Рудолф му се искаше тя да заміне някъде за шест месеца или за една година и да се върне, след като той си е починал и е успял да премисли нещата на спокойствие, за да могат да започнат всичко отначало.

Той се качи на горния етаж, облече си палтото и излезе от къщата, без да се сбогува с никого. Сега грамофонът свиреше „Песен на колела“ — пееше Джуди Гарланд.

Навън валеше силен, студен февруарски дъжд, вятърът сякаш го носеше откъм реката. Рудолф се закашля и макар че беше вдигнал яката на палтото си, усети как дъждовните капки се стичат по вратата му. Крачеше бавно към къщи и му се искаше да заплаче. Караниците с Джули му бяха много неприятни, но те ставаха все по-чести и по-чести. Ако можеха да се любят истински, а не само глупаво да се прегръщат и натискат, от което и двамата се срамуваха, положително нямаше да се заяждат така през цялото време. Но той просто не можеше да се реши на такова нещо. Трябваше да се крият, да лъжат, да се спотайват някъде като престъпници. Отдавна беше решил, че или ще се любят истински, или никак.

Собственикът на хотела отвори вратата на апартамента. Балконът гледаше към Средиземно море. Във въздуха ухаеше на жасмин и мащерка. Двамата по-мургавели от слънцето млади хора огледаха спокойно стаята и отправиха очи към морето. Прислужници от хотела, облечени в униформа, донесоха няколко кожени куфара и ги оставиха в стаята.

— *Ça vous plaît, Monsieur?* — попита собственикът. — *Ça va —* отговори помургавелият млад мъж.

— *Merci, Monsieur.*²⁸ — Собственикът на хотела се оттегли от стаята.

Двамата помургавели млади хора излязоха на балкона и се загледаха към морето. Те се целунаха под синьото небе. Уханието на жасмин и мащерка ставаше все по-силно.

Или:

Планината се издигаше зад затрупаната от всички страни със сняг малка дървена колиба. Изтупвайки снега от дрехите си, двамата помургавели млади хора влязоха вътре със смях. В огнището гореше огън. Снегът стигаше чак до прозорците. Бяха съвсем сами сред високите планини. Двамата помургавели млади

хора се отпуснаха на пода пред огъня.

Или:

Двамата помургавели млади хора изминаха разстоянието до перона по червения килим. Експресът за Чикаго, целият лъскав, беше готов да потегли. Двамата млади хора минаха покрай прислужника на спалния вагон, облечен в бяло сако, и се качиха във влака. Вътре беше пълно с цветя. Миришеше на рози. Двамата помургавели млади хора се усмихнаха и тръгнаха бавно към вагон-ресторанта, за да пийнат нещо.

Или...

Като зави по Вандерхоф Стрийт, Рудолф се закашля мъчително. Прекалено много глупави филми съм гледал, каза си той.

От мазето през решетката на прозореца проникваше светлина. Вечният огън. Аксел Джордах — неизвестният войн. Ако баща му умре, ще се сети ли някой да загаси лампата, помисли си Рудолф.

Преди да отключи вратата, Рудолф се поколеба. Откакто, майка му наговори онези безумни неща за тридесетте хиляди долара, на него все му беше жал за баща му. Аксел Джордах ходеше из къщи бавно и тихо, като човек, излязъл от болница след тежка операция, усетил предупредителното потупване на смъртта по рамото си. В очите на Рудолф Аксел Джордах винаги беше изглеждал силен, заплашително силен. Гласът му беше силен, движенията — резки и недодялани. А сега продължителните периоди на мълчание, плахите му движения — разгръщаше вестника бавно, сякаш се извиняваше, или си правеше чаша кафе, сякаш се страхуваше да не вдига излишен шум — плашеха Рудолф. Изведнъж му мина през ума, че баща му се готви да умре. Застанал в тъмния коридор с ръка на перилото, за първи път, откакто беше малък, той си зададе въпроса обича ли баща си, или не.

Отключи вратата, която водеше към хлебарницата, мина през нея в задната стая и слезе по стълбите в мазето.

Баща му не правеше нищо, просто седеше на пейката, загледан в пещта, а на пода до него стоеше бутилка уиски. В ъгъла лежеше свита котката.

— Здравей, татко — каза Рудолф.

Баща му обърна бавно глава и кимна.

— Дойдох само да видя дали има нещо да ти помогна.

— Не — отговори баща му. Той се протегна, взе бутилката и отпи малко. После подаде бутилката на Рудолф. — Искаш ли?

— Благодаря — каза Рудолф. Не му се пиеше никак, но чувствуваше, че на баща му ще му бъде приятно, ако пийне.

Бутилката беше хлъзгава от потната ръка на баща му. Той отпи. Устата и гърлото му пламнаха.

— Целият си мокър — каза баща му.

— Навън вали.

— Съблечи си палтото. Не бива да седиш с мокри дрехи.

Рудолф свали палтото си и го окачи на една кука на стената.

— Как върви работата, татко? — попита той. Досега никога не му беше задавал такъв въпрос.

Баща му тихо се засмя, но не отговори. И пак пийна глътка уиски.

— Какво прави тази вечер? — попита Аксел.

— Бях на една забава.

— На забава — кимна Аксел. — Свири ли на тромпета?

— Не.

— Какво правят сега хората, като отидат на забава?

— Не знам. Танцуват. Слушат музика. Закачат се.

— Разправял ли съм ти някога, че като дете съм ходил в танцувална школа? — каза Аксел. — В Кьолн. С бели ръкавици. Учеа ни как да се покланяме. В Кьолн е хубаво през лятото. Може би трябва да се върна там. Всичко е разрушено до основи и ще започват да възстановяват града, може би ще се намери място за мен. Една развалина трябва да бъде сред развалините.

— Хайде, татко, не говори така — каза Рудолф. — Днес имах посетител — каза Аксел и надигна пак бутилката. — Мистър Харисън.

Мистър Харисън беше собственикът на къщата. Идваше да събира наема на всяко трето число на месеца. Беше най-малко на осемдесет години, но никога не пропускаше да събере наема. И то лично. Тъй като днес не трябваше да се плаща наемът, Рудолф разбра, че целта на посещението е била друга.

— Какво иска? — попита Рудолф.

— Ще разрушават къщата — каза Аксел. Ще строят жилищни блокове с магазини отдолу. Порт Филип се разраства, а мистър Харисън смята, че прогресът си е прогрес. На осемдесет години е, ама и той е за прогреса. Влага много пари в този проект. В Кьолн разрушават сградите с бомби, а в Америка ги разрушават с пари.

— Кога трябва да се изнесем?

— Чак през октомври. Мистър Харисън дойде да ме предупреди по-рано, за да имам време да потърся нещо друго. Много внимателен човек е старият мистър Харисън.

Рудолф огледа познатите, напукани стени, железните врати на фурната, решетките на прозореца откъм улицата. Не можеше да си представи, че къщата, която познаваше цял живот, щеше да изчезне, нямаше повече да съществува. Винаги смяташе, че един

ден ще напусне този дом. Но не му бе минавало през ума, че домът му ще го напусне.

— Какво ще правиш сега? — попита той баща си.

— Може би в Кьолн има нужда от хлебари. — Аксел сви рамене. — Ако в някоя дъждовна нощ срещна край реката някой пиян англичанин, може би ще успее да си купя билет обратно за Германия.

— Какво приказваш, татко? — попита стреснато Рудолф.

— Нали така дойдох в Америка — обясни кротко Аксел. — Проследих един пиян англичанин, който размахваше пачка банкноти в някакъв бар в района Санкт-Паули в Хамбург, и го заплаших с нож. Той взе да се бие. Англичанинът не отстъпва нищо без бой. Тогава го намушках, взех му портфейла и го хвърлих в канала. Не си ли спомняш, че когато ходихме при учителката по френски, ти казах, че съм убил човек с нож?

— Да, спомням си — каза Рудолф.

— Отдавна исках да ти разправам тази история — продължи Аксел. — Когато приятелите ти кажат, че прадедите им са дошли в Америка с кораба „Мейфлауър“²⁹, ти им кажи, че твоят баща е дошъл с един портфейл, натъпкан с банкноти от пет лири. Имаше мъгла тази нощ. Англичанинът сигурно е бил побъркан, за да тръгне из Санкт-Паули с толкова пари. Може би е смятал да опита всички проститутки в района и се е страхувал да не би да не му стигнат парите. Та затова казах, че ако намеря някой англичанин край реката, може би ще си купя билет за връщане.

Божичко, помисли си горчиво Рудолф, това ли значи да си поприказваш сладко със стария татко в неговия кабинет.

— И на теб да ти се случи да убиеш англичанин — продължи баща му, — и ти ще искаш да споделиш това със сина си, нали?

— Аз мисля, че не бива да разправам тази история наляво и надясно — каза Рудолф.

— О, на полицията ли смяташ да ме предаваш? — попита Аксел. — Забравих, че си толкова принципен.

— Татко, трябва да забравиш тази история. Какъв смисъл има да ровиш в миналото след толкова години? Няма полза.

Аксел не отговори. Той отпи замислено от бутилката.

— О, аз помня много неща — каза той. — Нощем тук имам много време за спомени. Спомням си как напълних гашите, когато отстъпвахме при Маас. Спомням си как миришеше кракът ми през втората седмица в болницата. Спомням си как пренасях стокилограмови чували с какао на хамбургските докове, а раната на крака ми се отваряше и кървеше всеки ден. Спомням си какво каза англичанинът, преди да го блъсна в канала. „Виж какво — каза той, — знам, че няма да ме убиеш.“ Спомням си деня, в

който се ожених. Бих могъл да ти разкажа за това, но мисля, че по-интересно ще ти бъде да чуеш какво има да каже майка ти по този въпрос. Спомням си как изглеждаше един човек на име Ейбръхам Чейс от Охайо, когато оставих на масата пред него пет хиляди долара, за да не му е мъчно, че дъщерите му са забременели. — Той пак отпи от уискито. — Двадесет години съм работил — продължи Аксел, — за да откупя брат ти от затвора. Майка ти заяви, че съм постъпил неправилно. И ти ли така мислиш?

— Не — отговори Рудолф.

— Отсега нататък ще ти бъде трудно, Руди — каза Аксел. — Съжалявам. Направих, каквото можах.

— Ще се оправя — каза Рудолф, макар че съвсем не беше сигурен, че ще се справи.

— Дръж на парите — каза Аксел. — Не се оставяй някой да те измами. Дръж само на парите. Недей да вярваш на глупостите, които пишат във вестниците за разни други ценности. Това са проповедите, които богатите четат на бедните, за да могат да трупат богатства, без да си прерязват гърлата. Когато броиш парите, гледай като Ейбръхам Чейс. Колко пари имаш в банката?

— Сто и шестдесет долара — каза Рудолф.

— Пази ги — каза Аксел. — Не давай нито цент. Дори и аз да се довлека до вратата ти, примрлял от глад, и да ти поискам пари колкото за едно ядене, пак не ми давай нищо.

— Татко, ти съвсем си се преуморил. Защо не се качиш горе да си легнеш? Аз ще остана тук вместо теб.

— Ти стой далеч оттук. Или ако искаш; идвай само да си приказваме. Но тук нямаш работа. Имаш да правиш по-важни неща. Учи си уроците. Учи. И обмисляй внимателно всяка стъпка. Греховете на бащите... Колко ли поколения още ще страдат. Едно време баща ми четеше Библията след вечеря. Не ти завещавам друго освен грехове, но те поне са в предостатъчно количество. Двама убити. Всичките проститутки, с които съм спал. Майка ти, с която знаеш какво направих. Томас, когото оставих да расте като дивак. А Гретхен — кой знае тя какво прави. На майка ти, изглежда, са ѝ известни някои неща. Ти виждаш, ли я?

— Да — отговори Рудолф.

— С какво се занимава?

— По-добре е да не знаеш — каза Рудолф.

— Ясно — отговори баща му. — Бог всичко вижда. Аз не ходя на църква, но знам, че бог всичко вижда. И един ден ще поиска сметка на Аксел Джордах и на неговите деца.

— Недей да говориш така — каза Рудолф. — Бог нищо не вижда. — Неговият атеизъм беше непоколебим. — Просто не ти е

провървяло. Това е всичко. А утре всичко може да се промени.

— Ще плащаш за греховете си, казва бог. — Рудолф имаше чувството, че баща му не говори вече на него и че ще повтаря същото с напевен, глух глас дори да беше съвсем сам в мазето. — Плащай, грешнико, ще накажа теб и децата ти за твоите деяния. — Аксел отпи голяма глътка, от бутилката и разтърси рамене, сякаш през цялото му тяло бе преминала студена тръпка. — Върви да лягаш — каза той. — Мен ме чака работа.

— Лека нощ, татко. — Рудолф откачи палтото си от куката на стената. Баща му не отговори нищо, седеше, загледан пред себе си, с бутилката в ръка.

Рудолф се качи горе. Божичко, каза си той, а аз мислех, че мама е побърканата в семейството.

Аксел отпи пак от бутилката и се захвана за работа. Работи, без да спира, цялата нощ. По едно време усети, че докато се движи из мазето, си тананика някаква мелодия. Отначало не можа да познае песента. Това го притесни. Накрая се сети. Беше една песен, която майка му обичаше да пее, докато шеташе в кухнята.

Той изпя тихо думите. Родният му език. Колко далеч го беше завела съдбата му. Или може би не достатъчно далеч.

Последната тава с кифли чакаше реда си да влезе в печта. Аксел я остави на масата, отиде до шкафа и извади от него едно бурканче. На етикета бяха предупредително нарисувани череп и кости. Бръкна с една малка лъжичка в бурканчето. Върна се при масата и взе напосоки една от суровите кифли. Сложи отровата в кифлата, после наново я оформи и я върна в тавата. Моето послание към света, каза си той.

Котката го наблюдаваше. Той сложи тавата с кифли в печта, отиде до умивалника, съблече ризата си и изми ръцете, лицето, раменете и гърдите си. Изтри се с един чувал от брашно и се преоблече. Седна срещу печта и надигна почти празната вече бутилка.

Аксел продължи да си тананика песента, която майка му пееше в кухнята, когато той беше малък.

Кифлите се опекоха и той ги извади да изстинат. Всички кифли изглеждаха еднакви.

След това изключи газта и си сложи палтото и каскета. Мина по стълбите през хлебарницата и излезе навън. Котката тръгна след него. Беше тъмно, още валише и вятърът пронизваше. Ритна котката и тя побягна.

Аксел закуца към реката.

Отключи рждясалия катинар на склада и запали лампата. Взе лодката и я изнесе на прогнилия кей. Реката беше бурна, разпенените ѝ вълни се разбиваха яростно и шумно о брега. Около кея се издигаше извит вълнолом и там водата беше спокойна. Аксел остави лодката на кея, върна се да вземе греблата, да угаси лампата и да заключи вратата с катинара. Остави греблата на кея и спусна лодката във водата. Скочи леко в нея и намести греблата.

Тласна лодката към реката. Течението я пое и Аксел загреба уверено към средата. Лодката се понесе по течението, вълните се разбиваха от двете ѝ страни, а дъждът го шибаше по лицето. Много скоро лодката навлезе в дълбоки води. Той продължи да

гребе равномерно и реката го носеше бързо към Ню Йорк, към заливите, към океана:

Когато стигна устието на реката, вълните подхвърляха лодката като играчка.

На другия ден намериха лодката преобърната близо до Мечешката планина. Тялото на Аксел Джордах обаче не можаха да открият.

1949

Доминик Джозеф Агостино седеше на малкото бюро в стаята си зад физкултурния салон с разтворен пред себе си вестник и четеше какво пише за него на спортната страница. Очилата му за четене придаваха благ, грижлив израз на кръглото му лице на бивш боксьор със счупен нос и малки, тъмни очи, около които имаше дълбоки белези. Беше три часът — най-хубавото време на деня, когато настъпва следобедното затишие и физкултурният салон се опразва. Чак в пет щеше да има час по пластика с една група от членовете на клуба — повечето от тях бизнесмени на средна възраст, които искаха да смъкнат по някой килограм. След това може би щеше да се боксира малко с някои от по-амбициозните членове, като, разбира се, внимава да не нарани някого.

Статията за него беше излязла предната вечер като отделен материал в спортната страница. През вчерашния ден нямаше никакви спортни събития. Местният отбор отсъствуваше от града, не му предстояха никакви срещи, а спортната страница трябваше да се запълни с нещо.

Доминик беше роден в Бостън, а в спортната си кариера се прочу под името Джо Агос, Бостънския красавец — нямаше особено силен удар и трябваше да подскача около противника си, за да не го пребият на ринга. В края на двадесетте и началото на тридесетте години той отбеляза победи срещу някои известни боксьори от лека категория, а твърде младият спортен журналист, който никога не беше присъствувал на негови мачове, описваше вълнуващо срещите му с боксьори като Канцонери и Макларнин, когато Канцонери и Макларнин бяха на върха на славата си. Спортният журналист пишеше, че Доминик е все още в добра форма, което не беше съвсем вярно. Той цитираше Доминик, който казвал на шега, че някои от по-младите членове на затворения клуб „Ревере“ вече не му отстъпват в спаринг срещите, поради което Доминик смятал да си наеме помощник или да си сложи маска, която да предпазва красивата му физиономия. Само че той беше казал всичко това съвсем не на шега. Статията звучеше доброжелателно и представяше Доминик като мъдър ветеран от златния век на бокса, когото годините, прекарани на ринга, са научили да възприема живота философски. Но след като беше загубил всичко спечелено, какво друго му оставаше, освен да гледа на живота философски. Журналистът, разбира се, не знаеше това и този факт оставаше

неизвестен за читателите.

Телефонът на бюрото му иззвъня. Беше портиерът. Долу на входа стоял младеж и искал да го види. Доминик каза на портиера да го пусне.

Младежът беше около деветнадесет-двадесетгодишен с избелял син пуловер и гуменки. Имаше руса коса, сини очи и детинско лице. Като го гледаше, Доминик си спомни за Джими Макларнин, който за малко не го смаза, когато се биха в Ню Йорк. Ръцете на младежа бяха изцапани с машинно масло, но се виждаше, че се е опитвал да ги измие. Явно никой от членовете на клуба нямаше да покани такъв човек, за да тренира с него бокс или да изиграе партия тенис.

— Какво има? — попита Доминик, поглеждайки над очилата си.

— Прочетох снощи вестника — каза младежът.

— Е-е? — Доминик се държеше винаги учтиво и усмихнато с членовете на клуба, а изливаше цялото си недоволство върху външните хора.

— Казвате, че на вашата възраст ви става малко трудно с по-младите членове на клуба и тъй нататък... — обясни младежът.

— Е-е?

— Мислех си, че може би ви е нужен някакъв помощник, мистър Агостино — каза младежът.

— Боксьор ли си?

— Не — отговори младежът. — Но ми се иска да бъда. Много често се бия — усмихна се той. — Та поне да ми плащат, като се бия толкова много.

— Ела. — Доминик се изправи и свали очилата. Излезе от стаята, мина през физкултурния салон и отиде в съблекалнята. Младежът вървеше след него. В съблекалнята нямаше никой освен пазача Чарли, който дремеше, седнал до вратата, подпрял глава върху куп хавлиени кърпи.

— Имаш ли какво да облечеш? — попита Доминик.

— Не.

Доминик му даде един стар анцуг и чифт обувки. Докато младежът се събличаше, той го наблюдаваше. Имаше дълги крака, широки, леко отпуснати рамене, як врат. Може би тежеше седемдесет, седемдесет и пет килограма. Силни ръце. Никакви тлъстини.

Доминик заведе младежа във физкултурния салон, където в единия ъгъл бяха струпани дюшеци, и му хвърли чифт боксьорски ръкавици. От съблекалнята дойде Чарли и завърза ръкавиците и на двамата.

— Хайде да видим на какво си способен, малкия — каза

Доминик и протегна леко ръце. Чарли гледаше с интерес.

Младежът естествено не държеше достатъчно високо ръцете си и Доминик му нанесе два леви прави. Но той продължаваше да налита.

След три минути Доминик отпусна ръце и каза:

— Добре, достатъчно. — Беше нанесъл няколко доста силни удара на младежа и накрая съвсем го притисна, но той се оказа страшно подвижен, успя на два пъти да го удари така, че на Доминик му прималя. Умееше да се боксира. Доминик не можеше да прецени до каква степен, но разбра, че от него ще стане боксьор.

— Слушай сега, малкия — каза Доминик, докато Чарли им развързваше ръкавиците. — Това тук не е бар. А клуб за джентълмени. Джентълмените искат да поддържат формата си и между другото да изучат мъжественото изкуство на самоотбраната. Ако вземеш да ги налагаш, както се опита да направиш с мен, няма да се свъртиш и един ден.

— Ясно — каза младежът. — Разбирам. Исах само да покажа какво мога.

— Все още не можеш кой знае колко много — отговори Доминик. — Но реагираш бързо и се движиш добре. Къде работиш сега?

— Работех в Бруклайн — каза младежът. — В един гараж. Но искам да работя нещо, без да си цапам ръцете.

— Кога смяташ, че можеш да започнеш тук?

— Веднага. Още днес. Напуснах гаража миналата седмица.

— Колко ти плащаха там?

— Петдесет долара седмично — каза младежът.

— Аз ще ти плащам тук по тридесет и пет — каза Доминик. — Но можеш да си нагласиш една кушетка в стаята за масажи и да спиш там. Ще трябва да помагаш при сменянето на водата в басейна, да чистиш с прахосмукачка дюшеците и да следиш в ред ли са останалите съоръжения.

— Съгласен съм — каза младежът.

— Значи, взимам те на работа. Как се казваш? — попита Доминик.

— Томас Джордах — отговори младежът.

— Само гледай да не се забъркаш в някоя история, Том — каза Доминик.

Доста време всичко вървеше добре. Томас схващаше бързо, държеше се почтително и освен че вършеше работата, за която беше нает, изпълняваше охотно разни поръчения на Доминик и на членовете на клуба, като при това винаги се усмихваше любезно и проявяваше особено внимание към по-възрастните

мъже. Харесваше му спокойната атмосфера в клуба сред богати, приятелски настроени хора; когато не трябваше да стои във физкултурния салон, той обичаше да се разхожда из читалнята и залите за игри — те бяха мрачни, с високи тавани и стени с дървена ламперия, вътре имаше меки кожени кресла и опушени маслени пейзажи на Бостън от времето на корабите с платна. Работата не беше напрегната и през деня имаше часове, когато просто седеше и слушаше спомените на Доминик за подвизите му на ринга.

Доминик не проявяваше любопитство към миналото на Том и Том не счете за нужно да му разкаже колко месеци е прекарал по пътищата, как е спал в приюти за бездомни в Синсинати, Кливланд и Чикаго, как е работил на бензиностанции или като пиколо в хотела в Сиракуза. Там изкарваше добри пари, като изпращаше проститутки при гостите на хотела, но един ден трябваше да измъкне ножа от ръката на сутенъора, недоволстващ от размера на сумата, която неговите момичета даваха на хубавото момче с бебешка физиономия, за което те се грижеха майчински, когато нямаха професионални ангажименти. Томас не разказа на Доминик и за пияниците, които беше ограбвал по търговските улици на Чикаго, нито за дребните суми, които беше задигал от разни хотелски стаи; правеше това не толкова заради парите — към тях той не проявяваше особен интерес, — а заради удоволствието да рискува.

Доминик го научи как да удря боксовия чувал и в някой дъждовен следобед, когато салонът беше празен, той с удоволствие удряше чувала, все по-бързо и по-бързо, докато помещението започнеше да кънти от ритмичните удари. От време на време, когато у Доминик се пробуждаше старата амбиция и в клуба нямаше никой, Доминик слагаше ръкавиците си и го учеше как да използва различни техники, как да усъвършенствува десния удар, как да си служи с глава и лакти и да пази равновесие, как да подскача на пръсти и да избягва противника, като се навежда и извива бързо напред, вместо да се отдръпва назад. Доминик още не му позволяваше да се боксира с членовете на клуба, защото му нямаше доверие и не искаше никакви неприятности. Но треньорът по тенис го водеше на кортовете и за няколко седмици Томас се научи да играе доста добре, така че когато някой от по-непретенциозните членове на клуба се оказал без партньор Томас се включваше в играта. Беше бърз и подвижен, но не се стремеше да победи, а когато пък печелеше, се стараеше победата му да не изглежда лека, затова в края на седмицата се оказваше, че е събрал двадесет-тридесет долара от бакшиши.

Сприятели се с готвача на клуба, като му намери солидна връзка за доставки на марихуана; освен това пазаруваше вместо него, заради което готвачът го хранеше безплатно. Тактично се въздържахе да влиза в каквито и да е разговори, освен от най-общ характер, с членовете на клуба, които бяха адвокати, борсови посредници, банкери и служители в корабостроителни и промишлени компании. Научи се да помни точно поръченията на съпругите и любовниците им, направени по телефона, и да ги съобщава, без да се издава, че разбира за какво става дума.

Не обичаше да пие и членовете на клуба, черпейки се с уиски на бара след тренировките, се изказваха похвално за това негово качество.

Поведението му не се определяше от никакви планове; той не се стремеше към нищо; просто разбираше, че е добре да спечели благоразположението на солидните мъже, които бяха постоянни клиенти на клуба. Беше скитал достатъчно дълго, останал без дом в Америка, вечно забъркан в разни истории, които завършваха със скандали и го принуждаваха пак да се лута по пътищата. Затова сега се радваше на спокойствието и сигурността, на доброжелателното отношение на хората в клуба. Не че беше направил кой знае каква кариера с тази работа, но все пак не можеше да се оплаче от престоя си тук. Нямаше амбиции. Когато Доминик отвори дума за участие в някой любителски турнир за проверка на силите, Томас отклони предложението на стария боксьор.

Щом усетеше, че започва да става неспокоен, отиваше в Бостън, намираще някоя проститутка и прекарваше нощта с нея, после плащаше с честно спечелените си пари за честно извършената услуга и на сутринта си отиваше без всякакви усложнения.

Бостън му харесваше, доколкото изобщо можеше да му хареса някой град, но не се движеше из него през деня, тъй като беше сигурен, че полицията го търси заради побой с телесни повреди — последния ден в гаража в Бруклайн шефът му се нахвърли върху него с един френски ключ. Той се върна веднага в квартирата, събра багажа си и след десет минути изчезна, като каза на хазайката, че заминава за Флорида. В действителност отиде в едно общежитие на Християнския съюз и цяла седмица се спотайва там, докато накрая прочете във вестника статията за Доминик.

Някои от членовете на клуба му бяха симпатични, други — не, но той гледаше да се държи с всички еднакво любезно. Не искаше да се обвързва с никого. Имаше достатъчно неприятен опит в това отношение. Стараеше се да не проявява любопитство

към никого, но, разбира се, човек неизбежно си създава мнение, когато види някого гол, с огромен, увиснал корем или с издран гръб от последната си любовна нощ, или нервиран, че е загубил глупаво на тенис.

Доминик мразеше всички членове на клуба еднакво, защото имаха пари, а той нямаше. Беше роден и израснал в Бостън и говореше като истински американец, но в душата си все още не се беше откъснал от нивите на Сицилия и не беше престанал да крои планове как да подпали замъка на господаря и да изколи господарското семейство. Естествено той прикриваше мечтите си за палежи и убийства зад изключително любезното си държане — винаги казваше на клиентите си колко добре изглеждат след ваканцията, удивляваше се колко много са отслабнали и проявяваше загриженост, ако някой кажеше, че нещо го боли или че си е навехнал крака.

„Ето го най-големия мошеник в Масачусетс“ — шепнеше Доминик на Томас, когато в съблекалнята влизаше внушителен мъж с посивели коси, а само миг след това казваше високо на същия човек: „Ах, сър, толкова ми е приятно, че пак идвате. Липсвахте ни. Сигурно сте били затрупан с работа.“

„Да, работа, много работа“ — отговаряше човекът и клатеше тъжно глава.

„Разбирам, разбирам, сър — клатеше глава и Доминик. — Елате сега да ви премеря теглото, после ще направите парна баня, ще поплувате, накрая един масаж и ще видите как ще забравите всички неприятности и ще спите тази нощ като младенец.“

Томас гледаше и слушаше внимателно — учеше се от Доминик на лицемерие. Той харесваше коравосърдечния бивш боксьор, който въпреки всички ласкателства изповядваше тайно анархия и насилие.

Харесваше му също и един човек на име Рийд — добродушен и приятен, директор на текстилен концерн, който играеше тенис с Томас и настояваше той да ходи с него на кортовете даже когато имаше други свободни играчи. Рийд беше около четиридесет и пет годишен, доста пълен, но все още играеше добре и в повечето случаи двамата с Томас печелеха по равно — Рийд побеждаваше в началните геймове и губеше, когато се умореше. „Издръжливи крака, издръжливи крака“ — смееше се Рийд и бършеше с пешкир потта от лицето си, когато след едночасова игра двамата тръгваха към душовете. Играеха редовно по три пъти в седмицата и Рийд всякога черпеше Томас с кока-кола и му даваше по пет долара. Той имаше една особеност. Винаги носеше една стодоларова банкнота, грижливо сгъната в десния джоб на самото му. „Веднъж една стодоларова банкнота ми спаси живота“ — беше разказал

той на Томас. В някакъв нощен клуб, където избухнал пожар. Загинали много хора. Рийд лежал под купища тела близо до вратата, без да може да мръдне, нито да извика с обгореното си гърло. Чул, че пожарникарите извличат трупове, и с последни сили измъкнал от джоба на панталоните си стодоларова банкнота. Успял да освободи едната си ръка. Когато размахал леко банкнотата, го видели. Усетил, че някой дръпнал парите и след това пожарникарят отместил телата, които го били затрупали, и го извлякъл навън. Две седмици прекарал в болницата, без да може да говори, но оцелял с твърдата вяра в могъществото на стодоларовата банкнота. Съветваше Томас при възможност винаги да държи в някой джоб банкнота от сто долара.

Казваше му също да си пести парите и да ги влага в акции, защото няма да остане вечно млад.

Неприятността дойде на третия месец от постъпването му в клуба. Един ден, след като до късно беше играл тенис с Брустър Рийд, Томас отиде да се преоблече и усети, че нещо не е в ред. Външно не си личеше нищо, но той разбра, че някой е ровил и е търсил нещо из дрехите му. Портфейлът му стърчеше от задния джоб на панталоните, сякаш някой, след като го е вадил, бързо го е натъпкал обратно. Томас извади портфейла и го отвори. Четирите петдоларови банкноти бяха вътре. Той прибави и петте долара бакшиш, които Рийд му даде, и сложи портфейла в джоба си. Преди да отиде на кортовете, в страничния джоб на панталона му имаше около три долара на дребно. И тези пари също си бяха на мястото. Списанието, което беше чел и беше оставил затворено на рафта, сега лежеше разтворено върху същия рафт.

Отначало Томас реши да заключи вратичката, но после си каза, че ако някой в този клуб е толкова беден, та трябва да краде от него, нека краде. Той се съблече, остави обувките си в шкафчето, загърна се с хавлия и отиде да се изкъпе под душа, където Брустър Рийд блажено се обливаше с вода.

Когато се върна, намери на вратата на гардеробчето закачена бележка. Бележката, написана от Доминик, гласеше: „Ела в стаята ми след приключването на работния ден. Д. Агостино.“

Резкият тон на бележката и самият факт, че Доминик я бе написал, след като се разминаваше с Томас по десет пъти на ден, означаваше, че ще последват неприятности. И то в службата, предварително подготвени. Пак започва, каза си той и в първия миг реши да се облече, да се измъкне тихичко и повече да не се връща тук. Но се отказа от това намерение, отиде в кухнята да

вечеря, а после седна на приказки в съблекалнята с треньора по тенис и с Чарли. Точно в десет часа, когато затваряха клуба, той се яви при Доминик.

Доминик четеше списание „Лайф“ на бюрото си и прелистваше бавно страниците. Той вдигна очи, затвори списанието и го отмести внимателно настрана. Стана, погледна в коридора, за да се увери, че там няма никой, и затвори вратата на стаята си.

— Седни, малкия — каза той.

Томас седна, изчака Доминик да седне срещу него на бюрото си и каза:

— Какво, има?

— Много неща — отговори Доминик. — Голяма неприятност се задава. Цял ден ме разиграват.

— Какво общо имам аз с тази работа?

— Точно това искам да разбера — каза Доминик. — Няма смисъл да увъртаме, малкия. Някой задига пари от портфейлите на клиентите. Някой хитрец, който взима само по една банкнота оттук-оттам, а другите не пипа. Тези мръсни дебелаци са толкова богати, че повечето от тях не знаят какво имат в джобовете си и ако случайно забележат, че им липсват някакви си десет или двадесет долара, си мислят, че са ги загубили или че погрешно са си преброили парите последния път. Но има един, който никога не прави грешка. Онзи мръсник Грийнинг. Той твърди, че някой е задигнал от шкафчето му десет долара, докато е тренирал с мен вчера, а днес говори цял ден по телефона с другите членове на клуба и изведнъж се оказва, че всички са били ограбени през последните няколко месеца.

— И все пак какво общо имам аз с тази работа? — попита Томас, макар че всичко му беше съвсем ясно.

— Грийнинг смята, че кражбите са започнали, откакто ти си дошъл тук на работа.

— Гаден мръсник — каза мрачно Томас. Грийнинг беше около тридесетгодишен човек със студени очи, който работеше в една кантора като борсов посредник и тренираше бокс с Доминик. Някога, като студент в един от колежаите на западните щати, участвувал в боксови състезания в полутежка категория; беше в добра форма и никак не жалеше Доминик, а му нанасяше жестоки удари по време на трите рунда четири пъти седмично. След срещите с Грийнинг Доминик, който не се осмеляваше да му отговаря на ударите както трябва, се връщаше често контузен и изтощен.

— Че е мръсник, мръсник е — каза Доминик. — Накара ме да ти претърся шкафчето днес. Добре, че по една случайност в джоба

ти нямаше банкноти от десет долара. Въпреки това искаше да извика полицията, за да те регистрират като заподозрян в кражба.

— А вие какво му казахте? — попита Томас.

— Разубедих го — отговори Доминик. — Казах му, че ще поговоря с теб.

— Е, поговорихте, и сега какво? — каза Томас.

— Пипал ли си чужди пари?

— Не. Вярвате ли ми?

Доминик сви рамене уморено.

— Не знам. Но все някой ги е взел.

— Толкова народ влиза в съблекалнята през целия ден. Чарли, човекът, който поддържа басейна, треньорът по тенис, клиентите, вие...

— Остави тази работа, малкия — каза Доминик. — Не ми е до шага.

— Защо точно мен обвиняват? — попита Томас.

— Казах ти. Кражбите са започнали, откакто ти си дошъл. А сега искат да слагат катинари на всички шкафчета. Тук никога нищо не се е заключвало. Като ги чуеш как говорят, ще си помислиш, че това е най-голямото престъпление от времето на Джеси Джеймс³⁰ досега.

— Какво искате от мен? Да напусна?

— Не-е — поклати Доминик глава. — Просто бъди внимателен. Гледай винаги да си пред очите на някого. — Той въздъхна. — Може би всичко това ще се размине. Този мръсник Грийнинг и жалките му десет долара... Ела с мен. — Доминик се изправи уморено и се протегна. — Ще те черпя една бира. Какъв противен ден.

Когато мина по коридора, Томас видя, че съблекалнята е празна. Той се връщаше от почтата, където го бяха изпратили с някакъв пакет, и затова сега трябваше да се преоблече. В момента имаше турнир по тенис за първенство между различните клубове и всички гледаха мача. Всички с изключение на един, който се казваше Синклер; той участвуваше в отбора, но редът му още не беше дошъл. Напълно готов, той чакаше да се включи в играта. Носеше бял пуловер. Беше висок, строен младеж, завършил право в „Харвард“; баща му също членуваше в клуба. Семейството му имаше много пари и по вестниците често пишеха за тях. Младият Синклер работеше в града в адвокатската кантора на баща си и Томас чуваше как по-възрастните членове на клуба разправят, че младият Синклер е блестящ адвокат с голямо бъдеще.

Но точно сега, когато Томас минаваше безшумно по

коридора, обут с кецове, младият Синклер стоеше пред едно отворено шкафче — беше бръкнал във вътрешния джоб на окаченото там сако и измъкваше ловко портфейла. Томас не беше сигурен на кого е шкафчето, но знаеше, че не е на Синклер, тъй като неговото беше на отсрещната страна на помещението през три шкафчета от това на Томас. Лицето на Синклер, което обикновено беше весело и румено, сега беше бледо, напрегнато и обляно в пот.

За миг Томас се поколеба дали да не се обърне и да изчезне, преди Синклер да го е усетил. Но точно когато измъкна портфейла, Синклер вдигна очи и видя Томас. Двата се втренчиха един в друг. Сега беше твърде късно за отстъпление. Томас се втурна към Синклер и го стигна за ръката. Синклер дишаше тежко, сякаш беше пробягал голямо разстояние.

— Върнете портфейла на мястото му, сър — прошепна Томас.

— Добре — каза Синклер. — Ще го върна. — Той също шепнесе.

Томас продължаваше да го държи здраво за ръката и през това време бързо съобразяваше как да постъпи. Ако разобличи Синклер, под един или друг предлог, ще загуби работата си. Членовете на клуба ще се чувствуват неудобно в присъствието на един низш служител, който е злепоставил човек от техния кръг. Ако не го разобличи... Томас искаше да спечели време.

— Знаете ли, сър, че подозират мен? — каза той.

— Съжалявам, — Томас усещаше, че Синклер трепери, но Синклер не се опита да измъкне ръката си.

— Ще направите три неща — каза Томас. — Ще оставите портфейла и ще обещаете повече да не правите това.

— Обещавам, Том. Много съм ти благодарен...

— Сега ще ми докажете колко сте ми благодарен, мистър Синклер — каза Томас. — Веднага ще ми подпишете разписка, не ми дължите пет хиляди долара и в срок от три дни ще ми изплатите сумата.

— Ти си полудял — каза Синклер и челото му се ороси с пот.

— Добре тогава каза Томас. — Ще почна да викам.

— Знам, че ще се развиваш, мръсник такъв — промълви Синклер.

— Ще ви чакам в бара на хотел „Турен“ в четвъртък в единадесет часа вечерта — каза Томас. — Вечерта на разплатата.

Ще дойда — каза Синклер толкова тихо, че Томас едва го чу. Той пусна ръката му и го изчака да сложи портфейла в джоба на сакото. След това извади едно малко тефтерче, в което си записваше дребните разходи около поръчките, които изпълняваше, отвори го на чиста страница и подаде един молив

на Синклер.

Синклер погледна отвореното тефтерче, което Томас тикна под носа му. Ако можеше да овладее нервите си, щеше просто да си тръгне и щом Томас разкажеше историята на някого, Синклер само щеше да се изсмее. Макар и не съвсем убедително. Но нервите му не бяха в ред. Той взе тефтерчето и надраска, нещо в него.

Томас погледна написаното, сложи тефтерчето в джоба си и прибра молива. След това затвори леко вратата на съблекалнята и отиде да гледа мача.

Петнадесет минути по-късно на корта излезе Синклер и победи в честен двубой противника си.

След мача Томас го поздрави в съблекалнята за победата.

В единадесет без пет той влезе в бара на хотел „Турен“. Беше облякъл костюм с риза и връзка. Тази вечер искаше да изглежда като джентълмен. В бара беше тъмно и полупразно. Той избра една масичка в ъгъла, откъдето можеше да наблюдава входа. Поръча на келнера бутилка бира. Пет хиляди долара, повтаряше той, пет хиляди... Бяха взели от баща му тази сума и сега той си я прибираще обратно. Интересно дали Синклер е трябвало да поиска от баща си парите и да обясни защо му трябват. Сигурно не му се е наложило. Синклер положително има достатъчно пари на свое име и може за десет минути да се снабди с пет хиляди долара. Томас не изпитваше никакви лоши чувства към Синклер. Синклер беше приятен младеж със спокойни, дружелюбни очи и тих глас, от време на време му показваше как да удря топката, преди тя да е отскочила, а сега целият му живот можеше да се провали, ако станеше известно, че е клеptomан. Но какво да се прави, такъв е животът.

Той пиеше бирата си и гледаше към вратата. В единадесет и три минути вратата се отвори и Синклер влезе. Той огледа тъмното помещение и Томас се изправи. Синклер се запъти към масата.

— Добър вечер, сър — каза Томас.

— Добър вечер, Том — поздрави го спокойно Синклер и седна, без да си сваля палтото.

— Какво ще пиете? — попита Томас, когато келнерът дойде при тях.

— Уиски с вода, ако обичате — каза Синклер с учтивия си глас на харвардски възпитаник.

— И още една бира, моля — добави Томас.

Известно време двамата седяха един до друг мълчаливо.

Синклер барабанеше с пръсти по масата и оглеждаше заведението.

— Често ли идваш тук? — попита той.

— От време на време.

— А срещаш ли хора от клуба?

— Не.

Келнерът дойде и остави напитките. Синклер отпи жадно от чашата си.

— За твоє сведение — каза Синклер, — не крада пари, защото имам нужда.

— Знам — отговори Томас.

— Аз съм болен — каза Синклер. — Това е една болест. Заради нея ходя на психиатър.

— И добре правите — каза Томас.

— А не се ли срамуваш, че постъпваш така с един болен човек?

— Не — отговори Томас. — Не, сър.

— Изпечен мошеник си ти.

— Сигурно, сър — отговори Томас.

Синклер разкопча палтото си и извади от вътрешния джоб дълтъг, дебел плик. Сложи го на тапицираната седалка между себе си и Том.

— Това е цялата сума. Няма защо да броиш.

— Вярвам ви — каза Томас и мушна плика във външния джоб на самото си.

— Аз чакам — каза Синклер.

Томас извади разписката и я сложи на масата. Синклер я погледна, скъса я и хвърли парченцата в пепелника. После стана и каза:

— Благодаря за уискито. — Тръгна към вратата. Томас го гледаше и си мислеше колко ясен отпечатък са оставили върху външността на този хубав млад мъж възпитанието, произходът, образованието и благополучието.

Синклер излезе от бара, а Томас допи бавно бирата си. После плати сметката и отиде в хотела да си ангажира стая за нощта. Като се качи в стаята, заключи вратата, пусна пердетата и седна да брои парите. Всички банкноти бяха нови, от по сто долара. Мина му през ум, че може би са белязани, но не можеше да познае.

Наспа се хубаво в голямото двойно легло, а на сутринта се обади в клуба и каза на Доминик, че трябва да отиде в Ню Йорк по семейна работа и затова ще отсъства до понеделник следобед. Откакто бе започнал работа в клуба, не беше взимал нито един почивен ден и Доминик нямаше как да не го пусне, но

само до понеделник.

Когато влакът навлезе в гарата, над Порт Филип ръмеше; есенният ден правеше града да изглежда още по-непривлекателен. Томас не си беше взел палто и вдигна яката на самото си, за да не се стича дъждът във врата му.

Площадът пред гарата не се беше променил много. Фасадата на „Порт Филип Хаус“ беше преобоядисана, а един голям магазин за радиоапарати и телевизори в нова, построена от жълти тухли сграда рекламираше продажба с намаление на портативни радиоапарати. Том усети, че миризмата на реката е все същата.

Можеше да вземе такси, но след толкова години отсъствие предпочиташе да върви. Улиците на родния му град щяха постепенно да го подготвят за... за какво точно, и той не знаеше.

Мина покрай автогарата. Спомни си последното пътуване с брат си Рудолф. *Миришеш на див звяр.*

Мина покрай универсалния магазин „Бърнстейн“, където сестра му си правеше срещите с Тиодор Бойлан. Голият мъж в салона, горящият кръст. Приятни спомени от момчешките години.

Мина покрай училището. Спомни си за болния от малария войник, за самурайската сабя и за главата на японца, от която шурти кръв.

Никой не го поздрави. Подгонени от неприятния дъжд, всички бързаха, мрачни и непознати. А той триумфално се завръщаше в родния град.

Мина покрай църквата „Свети Анселм“, където служеше вуйчото на Клод Тинкър. Слава богу, че никой не го забеляза.

Зави по Вандерхоф Стрийт. Дъждът се усилваше. Той опипа издутия вътрешен джоб на самото си, където беше скрил плика с парите. Улицата изглеждаше променена. В единия край се издигаше квадратна сграда с вид на затвор, в която се помещаваше някаква фабрика. На част от старите магазини вратите и витрините бяха заковани, а на табелите на други стояха съвсем непознати имена.

Томас вървеше с наведена глава, за да не влиза дъждът в очите му, и когато по едно време вдигна поглед, остана крайно изумен, защото на мястото на хлебарницата и на родната му къща се издигаше голям супермаркет с триетажен жилищен блок отгоре.

Прочете какво пише по витрините. „Специалитетът на деня — печени ребра, агнешка плешка“. Жени с пазарски чанти минаваха през една врата, която би трябвало да води към коридора на къщата на Джордах.

Томас надникна през витрините. На касите работеха млади

момичета. Не познаваше нито едно. Нямахме смисъл да влиза вътре. Не беше дошъл тук да си купува ребра или агнешки плешки.

Той продължи неуверено по улицата. Гаражът, който едно време се намираше до хлебарницата, сега беше преустроен, името на собственика не му говореше нищо, а не познаваше и никой от работниците, които се въртяха наоколо. Но близо до тъгъла видя, че магазинът на Джардино за плодове и зеленчуци е все още на мястото си. Влезе вътре и почака, докато една стара жена се караше с мисис Джардино за някакъв зелен фасул.

Когато старата жена излезе, мисис Джардино се обърна към него. Тя имаше дребна, безформена фигура, клюнест нос и брадавица на горната устна, от която стърчаха два дълги, остри, черни косъма.

— Моля — каза мисис Джардино, — Какво обичате?

— Мисис Джардино — започна Томас и свали яката на самото си, за да изглежда по-приличен, — сигурно не ме помните, но аз ви бях... така да се каже, съсед. Имахме тук хлебарница, аз се казвам Джордах.

Мисис Джардино присви късогледите си очи и попита:

— Кой по-точно?

— Най-младият.

— О, да. Малкият гангстер.

Томас се опита да отговори с усмивка на злобния хумор на мисис Джардино, но мисис Джардино остана все така навъсена.

— И какво искаш?

— Не съм бил тук отдавна — каза Томас. — Дойдох на видя роднините си. Но хлебарницата вече я няма.

— Няма я от години — отговори нетърпеливо мисис Джардино, подреждайки ябълките така, че да не се виждат тъмните петна по тях. — Вашите не са ли ти писали за това?

— Не сме поддържали връзка от доста време — каза Томас. — Вие не знаете ли къде са сега?

— Откъде ще знам? Те никога не разговаряха с мръсни италианки като мен. — Тя демонстративно му обърна гръб и взе да оправя връзките керевиз.

— Много ви благодаря все пак — каза Томас и си тръгна.

— Чакай малко — извика мисис Джардино. — Когато замина, баща ти беше още жив, нали?

— Да — отговори Томас.

— Но вече не е — каза тя с известно задоволство в гласа. — Удави се. В реката. Тогава майка ти се премести, след това събориха къщата и сега... сега този супермаркет съвсем ще ни разори — добави тя гневно.

Влезе една клиентка, мисис Джардино трябваше да ѝ премери два килограма картофи и Томас излезе от магазина.

Постоя малко пред супермаркета, но той не можеше да му каже нищо. Реши да отиде на реката, но реката също не можеше да му каже нищо. Тръгна обратно към гарата. Мина край една банка, влезе вътре и пожела да депозира в един сейф четири хиляди и деветстотин долара. Какво значение има дали ще остави парите в Порт Филип или на друго място. Или ще ги хвърли в реката, където се е удавил баща му.

Ако отидеше в пощата, сигурно щеше да научи адреса на майка си и на брат си, но реши, че не си струва да прави това усилие. Беше дошъл да види баща си. И да се разплати.

С четвъртита академическа шапка и черна тога, взети под наем, Рудолф седеше под юнското слънце сред випускниците на колежа.

— Сега, в хиляда деветстотин и петдесета година, точно по средата на нашия век — казваше ораторът, — ние американците трябва да си зададем няколко въпроса; Какво имаме? Какво искаме? Къде е нашата сила и къде е нашата слабост? Накъде вървим? — Ораторът беше висш правителствен чиновник, дошъл от Вашингтон в знак на уважение към директора на колежа, с когото бяха учили заедно в „Корнел“ — много известно учебно заведение.

И сега, точно по средата на нашия век, мислеше Рудолф, като се въртеше неспокойно на стола сред поляната пред колежа, какво имам аз, какво искам, къде е силата и слабостта ми, накъде съм тръгнал? Имам диплома на бакалавър по хуманитарните науки, дълг от четири хиляди долара и една тежко болна майка. Искам да бъда богат, свободен и обичан. Силата ми е, че мога да пробягам двеста метра за 23,8 секунди. Слабостта ми е, че съм честен. Гледайки с невинни очи важната особа от Вашингтон, той мислено се усмихна. Накъде съм тръгнал? Защо не ми кажеш ти, приятелю?

Ораторът от Вашингтон беше радетел за мир.

— В целия свят военната мощ се увеличава — заяви тържествено той. — Единствената надежда за мир е военната сила на Съединените щати. За да предотвратят нова война, Съединените щати трябва да засилят и укрепят въоръжените си сили, тогава тяхната готовност за настъпление ще възпира чуждите военни стремежи.

Рудолф огледа редиците на своите съвипускници. Половината, като ветерани от Втората световна война, бяха постъпили с привилегии в колежа. Мнозина от тях бяха женени и сега на тържеството присъствуваха и съпругите им, седнали по-назад, с прясно фризирани коси за случая; някои държаха бебета в ръце, тъй като нямаше на кого да ги оставят — те живееха във фургони или в претрупани с мебели стаи, докато съпрузите им се мъчеха да се сдобият с дипломи. Интересно какво ли си мислеха те за нарастващата военна мощ.

До Рудолф седеше Бранфорд Найт, кръглолик, червендалест младеж от Тълса, участвувал във войната в Европа като сержант от пехотата. В колежа той беше най-добрият приятел на Рудолф — независимо от бавния си провлечен говор, беше енергичен, общителен младеж, циничен и хитър. Беше дошъл в

„Уитби“, защото командирът му бил завършил този колеж и му дал препоръка до административния директор. Двамата с Рудолф бяха изпили доста бира заедно и ходеха на риба. Брад непрекъснато уговаряше Рудолф да отиде в Тълса и с него и с баща му да се включи в търговията с петрол. „Ще станеш милионер, преди да си навършил двадесет и пет години — твърдеше Брад. — Този район е пълен с нефт. Ще си сменяваш кадилаците като носни кърпи.“ Бащата на Брад станал милионер, преди да навърши двадесет и пет години, но в момента нещо не му вървяло („просто временно“, както казваше Брад) и затова не можел да си позволи пътните разноски, за да дойде за тържеството по случай завършването на сина си.

Теди Бойлан също не присъствуваше на церемонията, макар че Рудолф му изпрати покана. Това беше най-малкото, което Рудолф можеше да направи като благодарност за четирите хиляди долара. Но Бойлан отклони поканата. „Не мога да си представя, че ще трябва да измина осемдесет километра в хубав юнски ден, за да слушам как един демократ държи реч в някакъв забутан селскостопански колеж.“ „Уитби“ действително беше провинциален колеж, макар че имаше много добър селскостопански факултет, но Бойлан още не можеше да преглътне отказа на Рудолф поне да опита да кандидатства в някой от добрите университети, като „Корнел“, „Харвард“ или „Йейл“, когато през хиляда деветстотин четиридесет и шеста година предложи да поеме издръжката му, докато следва. „Но въпреки всичко — пишеше Бойлан със стегнатия си, енергичен почерк — днешният ден трябва да се отпразнува. Когато скучните речи приключат, ела у дома, за да отворим шампанско и да поговорим за бъдещите ти планове.“

Рудолф предпочете да се запише в „Уитби“, вместо да си опитва късмета в „Йейл“ или „Харвард“, по няколко причини. Първо, в края на следването щеше да дължи на Бойлан много повече от четири хиляди долара и, второ, поради произхода и бедността си щеше да се чувства изолиран сред младите лордове на американското общество, чиито бащи и дядовци са аплодирали спортните състезания между „Харвард“ и „Йейл“, претичвали са от бал на бал и не са работили нито ден през живота си. В „Уитби“ бедността не правеше впечатление. Почти нямаше студент, който да не трябва да работи през лятото — иначе не можеше да си купи учебници и дрехи за годината. Единствените аутсайдери с изключение на някои случайно попаднали в „Уитби“, като Брад например, бяха неколцина книжни плъха, които страняха от състудентите си, и няколко младежи с политически интереси, които разпространяваха

петиции в подкрепа на Обединените нации и против задължителната военна служба.

Друга причина, поради която Рудолф избра „Уитби“, беше, че колежа се намираше близо до Порт Филип и той можеше да ходи при майка си в неделя; тя почти не излизаше от стаята си; самотна, подозрителна и психически неуравновесена, майка му се нуждаеше от грижи в края на живота си. През лятото, когато завърши първи курс, той започна да работи вечер и в неделни дни в универсалния магазин „Колдъруд“; тогава намери в градчето Уитби едно евтино двустайно жилище с кухня и взе майка си при себе си. Сега тя го чакаше там. Каза му, че не се чувствувала добре, за да дойде на тържеството, и освен това не искала да го излага с външния си вид. Да го излага, е твърде силно казано, мислеше Рудолф, гледайки грижливо облечените, сериозни родители на своите състуденти, но тя в никакъв случай нямаше да заслепи присъстващите с красотата или тоалета си. Да си добър син, е едно, но съвсем друго е да си затваряш очите пред истината.

И така, Мери Пийз Джордах, седнала на един люлеещ се стол до прозореца в мизерното жилище, наметната с шал, по който се сипеше пепел от цигарата ѝ, и с подути, схванати крака, не можа да види как връчват на сина ѝ навитата на руло диплома от изкуствен пергамент. Нямаше я също и Гретхен, с която го свързваше кръвно родство — някакво неразположение на детето я задържаше в Ню Йорк; нямаше я и Джули, тъй като на същия ден и тя получаваше дипломата си от колежа „Барнард“; Томас, друг кръвен роднина, беше в неизвестност, а Аксел Джордах с окървавени ръце продължаваше да пътува към вечността.

Толкова по-добре, че е сам в този ден.

— Силата на военните кръгове взима заплашителни размери — продължаваше ораторът и гласът му гърмеше по високоговорителите, — но ние имаме едно голямо предимство и то е стремежът на всички обикновени хора по света към мир.

Ако Рудолф е обикновен човек, значи, думите на правителствения служител се отнасят и за него. След като се беше наслушал в колежа на всякакви истории за войната, Рудолф вече не завиждаше на по-възрастните от него младежи за преживяванията им в Тихия океан, за мъките им по пясъците на Тунис и по бреговете на река Рапидо.

Приятният, интелигентен, школуван глас се носеше напевно над слънчевата поляна между червените тухлени сгради на колежа. Както обикновено в края на речта ораторът каза няколко думи в прослава на Америка — страната на големите възможности. Половината от младите му слушатели са имали

голямата възможност да бъдат убити за Америка, но сега ораторът гледаше към бъдещето, а не към миналото и говореше за възможностите в областта на науката и комуналните услуги, за оказване помощ на онези държави по света, които не са имали такова благоприятно развитие като Америка. Правителственият чиновник вероятно беше добър човек и Рудолф се радваше, че той има достъп до управляващите кръгове във Вашингтон, но неговите представи за възможностите в Америка през хиляда деветстотин и петдесета година звучаха някак високопарно, проповеднически, по вашингтонски, напълно подходящо за встъпителна реч, но едва ли съвпадаха с прозаичните стремежи на присъстващите триста младежи от бедни семейства, които седяха, наметнати с черни тоги, и чакаха да получат дипломите си от един малък, изостанал колеж, известен единствено със селскостопанския си факултет — тези младежи се чудеха как от утре ще си изкарват прехраната.

В края на първия ред, запазен за преподавателите, Рудолф видя професор Дентън, завеждащ катедрите по история и икономика, който се въртеше на мястото си и шепнеше нещо на професор Лойд от английската катедра, седнал от дясната му страна. Рудолф се усмихна, представяйки си как професор Дентън коментира многословната реч на правителствения чиновник. Дентън, дребен, нервен мъж с посивяла коса, разочарован от живота, след като се бе убедил, че не може да се издигне повече в академичния свят, беше изостанал от времето застъпник на популистката партия³¹ от Централните западни щати; той прекарваше голяма част от времето си в аудиторията, разяснявайки с гръмки фрази как едрите финансисти и бизнесмени са предали американската икономическа и политическа система още през Гражданската война. „Американската икономика — твърдеше той — е мошеническа игра на зарове с предварително известен резултат. Законите са внимателно премислени така, че богатите винаги хвърлят шестици, а всички останали — само двойки.“

Поне веднъж в семестъра той напомняше на студентите факта, че през хиляда деветстотин тридесет и втора година Дж. П. Морган не е платил нито един цент данък общ доход и е признал това пред една от комисиите на Конгреса. „Не забравяйте, господа — продължаваше възмутено професор Дентън, — че в същото време аз, който получавам обикновена преподавателска заплата, платих петстотин и двадесет долара и тридесет цента данъци на федералното правителство.“

Но доколкото Рудолф схващаше, Дентън не постигаше желанието от него ефект с тези изказвания. Вместо да се възмутят и

да пламнат от желание да се обединят и започнат борба за социални реформи, повечето студенти, в това число и Рудолф, мечтаеха за времето, когато те сами ще достигнат върховете на богатството и властта и ще могат също като Дж. П. Морган да се избавят от „узаконеното робство на избирателите“, както се изразяваше Дентън.

Когато Дентън критикуваше язвително някое съобщение в „Уол Стрийт Джърнъл“ за нови машинации с цел укриване на доходи или за борсови спекулации и подкупи, чрез които милиони долари се отклоняваха от федералната хазна, Рудолф слушаше внимателно и се възхищаваше от финансовите операции, които Дентън страстно заклеямваше — той записваше всичко старателно в тетрадките си, защото един прекрасен ден и на него може би щяха да му се удадат възможности за подобни действия.

Рудолф се стремеше да изкара добри бележки не заради самите бележки, а заради евентуалните предимства, които те щяха да му донесат след време, и затова слушаше внимателно тирадите на Дентън, като даваше вид, че е негов последовател, а не шпионин в неприятелска територия. Рудолф посещаваше три семестъра лекциите на Дентън и получи три отлични бележки, а Дентън му предложи преподавателско място в катедрата по история през следващата година.

Макар и да не възприемаше идеите на Дентън, които му се струваха наивни, Дентън беше единственият преподавател, когото Рудолф харесваше, и единственият човек, от когото беше научил нещо полезно.

Той не сподели с никого това свое мнение, както не бе споделил и много други, и преподавателите го хвалеха като сериозен студент и възпитан младеж.

Ораторът приключваше речта си, като в последното изречение се позова на бога. Последваха ръкопляскания. Випускниците се наредиха един зад друг да получат дипломите си. Сияещ, директорът на колежа им връчваше навитите рула, завързани с панделка. Осигурявайки присъствието на правителствения чиновник на церемонията, той смяташе, че е завоювал голям успех. Не знаеше какво пише Бойлан в писмото си за селскостопанския колежа.

Прозвуча химн, а след него тържествен марш. Черните тоги дефилираха пред чакащите родители и роднини. След това се разпръснаха по зелената поляла под дъбовете и се омесиха с ярките цветове на дамските рокли, така че заприличаха на ято гарвани сред поле от цветя.

Рудолф се ограничи с няколко здрависвания. Чакаше го

напрегнат ден и напрегната вечер. Дентън, дребен, прегърбен човек с очила с дебели стъкла и посребрени рамки, го намери и му стисна ръката.

— Джордах — каза той ентусиазирано, — нали ще помислите върху предложението ми?

— Да, сър — отговори Рудолф. — Много любезно от ваша страна. — Нали трябва да се уважават възрастните. Знаеше какъв е академичният живот — спокоен, ниско платен. След една година щеше да стане магистър по хуманитарните науки, а след още няколко — доктор по философия, на четиридесет и пет години може би щеше да получи катедра. — Предложението ви наистина ме изкушава, сър. — А в същност съвсем не го изкушаваше.

Както се бяха уговорили с Брад, отидоха да върнат тогите и след това се запътиха към паркинга. Брад имаше открит шевролет от преди войната; куфарите му вече лежаха в багажника. Брад беше готов да потегли за пълната с нефт Оклахома.

На паркинга все още нямаше никой друг освен тях. Те не се обърнаха да погледнат назад. Алма матер изчезна зад един завой на шосето. Четири години от живота им. Има време за сантименталности. Нека минат двадесет години.

— Хайде да спрем пред магазина — каза Рудолф. — Обещах на Колдъруд да се отбия.

— Добре, сър — отговори Брад, седнал зад волана. — Приличам ли ти на образован човек?

— И то от управляващата класа — каза Рудолф.

— Не съм си губил времето напразно — каза Брад. — Колко смяташ, че печели годишно един правителствен чиновник?

— Петнайсет, шестнайсет хиляди — предположи Рудолф.

— Нищожна сума — каза Брад.

— Плюс наградите.

— Значи, още най-малко тридесет долара годишно — каза Брад. — Които не се облагат с данък. Мислиш ли, че сам си е написал речта?

— Навярно.

— Тогава не му плащат чак толкова много. — Брад взе да тананика мелодията от „Всичко в Канзас Сити е модерно“. — Довечера ще има ли момичета?

Гретхен ги беше поканила у тях на парти по случай дипломирането. Джули също щеше да дойде, ако успееше да се откачи от родителите си.

— Сигурно — каза Рудолф. — Обикновено там винаги се навърта по някое и друго момиче.

— Четох онези глупости във вестниците — каза раздражено

Брад — за това, колко била разпусната съвременната младеж, как след войната моралът е паднал и други такива неща, но аз мога да ти кажа със сигурност, че ни най-малко не съм се възползвал от този паднал морал. Следващия път ще се запиша непременно в смесен колеж. А сега съм един непорочен, сексуално настървен бакалавър по хуманитарните науки и да знаеш, че съвсем не се шегувам. — Той пак затананика радостно.

Навлязоха в града. След войната се бяха появили много нови сгради, малки фабрики, много поляни и алеи с цветя за отдих и развлечения, витрините на магазините бяха преобразени така, че напомняха за провинциалния живот през осемнадесети век в някое английско графство, а бялата дъсчена постройка, в която някога се помещаваше общината, сега представляваше летен театър. Нюйоркчани купуваха стари фермерски къщи в околностите на града и идваха в края на седмицата и в празнични дни. През четирите години, които прекара тук, Уитби видимо процъфтяваше и доказателство за това бяха деветте нови дупки в игрището за голф и нарастващият интерес към парцелите в района Грийнуд Истейтс, където човек трябваше да купи най-малко осем декара, за да си построи къща. Освен това в Уитби имаше малка колония от художници и когато директорът на колежа се опитваше да примами в града преподаватели от други учебни заведения, винаги изтъкваше, че колежа се намира в един модерен, благоустроен град, развиващ се и в количествено, и в качествено отношение и със свой културен живот.

Малкият универсален магазин на Колдъруд заемаше най-хубавата част на главната търговска улица в града. Той съществуваше от хиляда осемстотин и деветдесета година, отначало като най-обикновен магазин, обслужващ спокойното университетско градче и заможните фермери от околността. Градът растеше и изменяше облика си, а заедно с него се разширяваше и променяше магазинът. Сега той представляваше дълга, двуетажна постройка с разнообразни стоки, изложени зад стъклените витрини. Отначало Рудолф работеше в склада през месеците, когато търговията ставаше особено оживена, но тъй като проявяваше голямо старание и правеше много полезни предложения, Дънкан Колдъруд, потомък на първия собственик, го повиши. Магазинът все още беше малък, така че един човек можеше да изпълнява различни длъжности и сега Рудолф работеше като продавач, оформяше витрините, пишеше реклами за магазина, съветваше какви нови стоки да се купуват и даваше мнение кого да назначат или уволнят. През лятото, когато работеше по цял ден, получаваше петдесет долара седмично.

Дънкан Колдъруд, около петдесетгодишен, слаб и навъсен

янки, се беше оженил късно, но имаше три дъщери. Освен магазина той притежаваше и много други недвижими имоти в града и околностите му. Но точно колко, само на него му беше известно. Колдъруд не обичаше да приказва много и знаеше цената на парите. Предния ден беше казал на Рудолф да му се обади след връчването на дипломите, тъй като искал да му направи едно интересно предложение.

Брад спря колата пред входа на магазина.

— Няма да се бавя — каза Рудолф и слезе.

— Свърши си спокойно работата — отговори Брад. — Сега мога и цял живот да чакам. — Най-сетне беше на свобода, разкопча яката си и разхлаби връзката си. Изтегна се в откритата кола и затвори блажено очи под яркото слънце.

Преди да влезе в магазина, Рудолф огледа със задоволство една от витрините, която беше наредил преди три дни — лъскави дърводелски инструменти, небрежно разпръснати и образувачи абстрактни фигури. От време на време Рудолф ходеше в Ню Йорк и изучаваше витрините на големите магазини по Пето авеню, за да предложи после идеи на Колдъруд.

От първия етаж се носеше приглушен шум от женски гласове и слабата характерна смесица от миризми на нови дрехи, кожа и дамски парфюми, която беше особено приятна на Рудолф. Той се запъти към дъното на магазина, където се намиреше личния кабинет на Колдъруд, а продавачите му се усмихваха и махаха е ръка. Един-двама извикаха: „Честито!“ и Рудолф им махна с ръка. Всички го обичаха, особено по-възрастните. Те не знаеха, че той даваше мнение за назначаването или уволняването на някои от тях.

Както винаги вратата на Колдъруд беше отворена. Той искаше да знае какво става в магазина по всяко време. Седеше на бюрото си и пишеше писмо с химикалка. Имаше си секретарка, която работеше в съседната стая, но за някои неща от търговията му той не искаше дори и тя да знае. Пишеше по четири или пет писма дневно на ръка, сам им лепеше марките и сам ги пускаше в пощенската кутия. Вратата към стаята на секретарката беше затворена.

Рудолф застана на прага и зачака. Макар че оставяше кабинета си отворен, Колдъруд не обичаше да прекъсват работата му.

Той довърши изречението, препрочете го и вдигна глава. Имаше бледо, гладко лице с дълъг остър нос и редееща черна коса. Обърна листа така, че написаното да не се вижда. Ръцете му бяха големи като на селянин и пипаха непохватно по крехките предмети, като хартията за писане например. А Рудолф се

гордееше със своите нежни ръце с дълги пръсти, защото смяташе, че са белег на аристократизъм.

— Влез, Руди — каза Колдъруд. Гласът му прозвуча сухо и бездушно.

— Добър ден, мистър Колдъруд — поздрави Рудолф, облечен в официалния си син абсолвентски костюм, и пристъпи в скромния кабинет. На стената висеше един рекламен календар с цветна снимка на магазина. Освен календара единствената друга украса в цялата стая беше снимката върху бюрото на трите му дъщери като малки.

Най-неочаквано Колдъруд се изправи, заобиколи бюрото и стисна ръката на Рудолф.

— Как мина всичко? — попита той.

— Без изненади.

— Радваш ли се, че свърши?

— Колежа ли имате пред вид? — попита Рудолф.

— Да. Седни. — Колдъруд се върна при бюрото си и седна на дървения стол с права облегалка. Рудолф се разположи на другия дървен стол отдясно на бюрото. На втория етаж, където се продаваха мебели, имаше дузини меки кожени кресла, но те бяха само за купувачите.

— Радвам се — каза Рудолф. — Разбира се, че се радвам.

— Повечето от хората, които са натрупали големи състояния в тази страна и печелят много пари и сега, нямат никакво образование — каза Колдъруд. — Това известно ли ти е?

— Да — отговори Рудолф.

— Те си наемат учени, които да им вършат работата — каза Колдъруд. Думите му прозвучаха почти заплашително. Самият той не беше свършил гимназия.

— Ще се постарая образованието да не ми попречи да забогатяя — каза Рудолф.

Колдъруд се засмя кратко и сухо.

— Сигурен съм, че ще успееш — каза той дружелюбно. После отвори едно чекмедже на бюрото си и извади кадифена кутийка за бижута — името на бижутерския магазин беше изписано отгоре със златни букви. — Ето — каза той и остави кутийката на бюрото. — Това е за теб.

Рудолф отвори кутийката. Втре имаше красив швейцарски часовник с черна велурена каишка.

— Много любезно от ваша страна, сър — каза Рудолф, опитвайки се да прикрие изненадата си.

— Заслужил си го — отговори Колдъруд и намести смутено тясната вратовръзка под колосаната бяла яка на ризата си. Той рядко проявяваше щедрост. — Ти вложи много труд в този

магазин, Руди. Имаш ум в главата си и търговски нюх.

— Благодаря, мистър Колдъруд. — Това се казваше истинско поздравително слово, а не онези вашингтонски глупости за нарастващата вълна на милитаризма и за помощта към нашите закъсали събратя.

— Нали ти казах, че ще ти направя едно предложение?

— Да, сър.

Колдъруд се поколеба, прокашля се, стана и тръгна към календара на стената. Сякаш преди да предприеме последна и решителна стъпка, трябваше още веднъж да премисли всичко. Както обикновено носеше черен костюм с жилетка и високи черни обувки. Казваше, че обичал глезените му да са стегнати.

— Руди — започна той, — какво ще кажеш, ако ти предложи да преминеш на постоянна работа в магазина?

— Зависи — отговори Рудолф предпазливо. Очакваше, че Колдъруд ще му направи такова предложение и беше решил точно при какви условия ще го приеме.

— От какво зависи? — попита Колдъруд сприхаво.

— Зависи от естеството на работата — отговори Рудолф.

— Същата работа, каквато си вършил досега — каза Колдъруд. — Само че повече. От всичко по малко. Или искаш да имаш определена длъжност?

— Това зависи от длъжността.

— Стига с това „зависи“ — каза Колдъруд, но се засмя. — Кой глупак беше казал, че младежта действувала прибързано? Помощник-управител задоволява ли те? Такава длъжност достатъчно хубава ли е за теб?

— Като начало — да — отговори Рудолф.

— Може би трябва да те изхвърля от кабинета — каза Колдъруд и го погледна заплашително с безцветните си очи.

— Не бих желал да ме смятате за неблагоприятен — каза Рудолф, — но искам да знам на какво мога да разчитам в бъдеще. Получих и други предложения и...

— Сигурно искаш, като всички останали глупаци, да се втурнеш към Ню Йорк, да покориш града още през първите месеци и да си осигуриш покани за всички балове — каза Колдъруд.

— Съвсем не — отговори Рудолф. В същност той още не се чувствуваше готов за Ню Йорк. — На мен Уитби ми харесва.

— Напълно основателно — каза Колдъруд. Той пак седна зад бюрото си и въздъхна. — Слушай, Руди, аз вече не съм млад; лекарят казва, че трябва да намаля работата. Да се освободя от някои задължения, както той се изразява, да си почивам, да си удължавам живота. Нали знаеш как приказват лекарите. Имам

висок холестерин. Сега това е най-модното заболяване, с което плашат хората. Но, така или иначе, то си е за плашене. Синове нямам... — Той погледна гневно снимката на бюрото си — три дъщери, тройна измама. — Откакто баща ми умря, с всичко съм се справял сам. Сега ми трябва помощник. Не искам тук да дойде някой надут сополанко, завършил търговско училище, да обърне всичко с главата надолу и след две седмици да претендира за дял от магазина. — Той наведе глава и загледа изпитателно Рудолф изпод гъстите си черни вежди. — Ще започнеш със сто долара седмично, а след една година ще видим. Според теб това достатъчно ли е?

— Достатъчно — отговори Рудолф. Той очакваше, че заплатата му ще бъде седемдесет и пет долара.

— Ще имаш кабинет — продължи Колдъруд. — На втория етаж, там, където държахме амбалажа. На вратата ще пише: „Помощник-управител“. Но през работното време на магазина искам да те виждам между щандовете. Ако си съгласен, да си стиснем ръцете!

Рудолф протегна ръка. Колдъруд я пое със сила, неочаквана за човек с висок холестерин.

— Предполагам, че първо ще искаш да си починеш малко — каза Колдъруд. — Разбирам те напълно. Колко отпуска да ти дам, — две седмици, един месец?

— Ще бъда тук утре в девет часа сутринта — отговори Рудолф и се изправи.

Колдъруд се усмихна и изкуствените му зъби блеснаха.

— Надявам се, че не съм се излъгал в теб — каза той. — До утре сутринта.

Още преди Рудолф да излезе, той обърна листа с недовършеното писмо и хвана химикалката с големите си груби пръсти.

Рудолф мина бавно през магазина, оглеждайки щандовете, продавачите и клиентите с нови очи — очите на собственика, който преценява стоката си. На входа спря, свали стария си, евтин часовник и сложи новия.

Брад дремеше на слънцето зад волана. Когато Рудолф се качи в колата, той се надигна.

— Нещо ново? — попита Брад и запали мотора.

— Старият ми даде подарък. — Рудолф протегна ръка и показва часовника.

— Милостиво сърце има — каза Брад и потегли.

— На щанда за часовници струва сто и петнадесет долара. А той го е купил на едро за петдесет — каза Рудолф, но премълча, че утре в девет часа трябва да се яви на работа. Магазинът на

Колдъруд не беше петролен кладенец.

Мери Пийз Джордах седеше до прозореца, гледаше към улицата и чакаше Рудолф. Той беше обещал, че веднага след церемонията ще се върне в къщи, за да ѝ покаже дипломата си. Хубаво щеше да бъде да покани гости в негова чест, но тя нямаше сили за такова нещо. Освен това не познаваше никой от приятелите му. Не че той нямаше приятели. Телефонът звънеше непрекъснато, млади гласове казваха: „Обажда се Чарли“ или: „Обажда се Брад, Руди в къщи ли е?“ Но той никога не ги водеше у дома. И по-добре. Та това дом ли е? Две тъмни стаи над някакъв галантериен магазин, забутана уличка без дървета. Обречена беше да живее цял живот над магазини. А точно срещу тях, от другата страна на улицата, живееше едно негърско семейство. През цялото време от прозорците я гледаха втрънчено черни лица. На малки негърчета и на престъпници. Беше научила всичко за тях в приюта.

Тя запали цигара с трепереща ръка и изтърси небрежно пепелта, нападала по шала ѝ от предишните цигари. Макар че беше топъл юнски ден, чувствуваше се по-добре с шала.

Значи, Рудолф въпреки всичко постигна своето. Завърши колеж и сега, вдигнал гордо глава, може да излезе насреща на всекиго. Господ да даде здраве на Тиодор Бойлан. Тя не го познаваше, но Рудолф ѝ беше разказал колко интелигентен и благороден човек е той. Във всеки случай Рудолф заслужаваше такова отношение. С държането и с ума си. На хората им беше приятно да му помагат. А сега вече сам ще си бъде господар. Макар че, когато го попита какво смята да прави след колежа, той ѝ отговори много неопределено. Но тя беше сигурна, че има планове. Рудолф винаги имаше планове. Стига някое момиче да не му завърти главата и да не се ожени. Мери Пийз потрепера. Той беше добро момче, по-грижлив син от него никой нямаше. Ако не беше той, кой знае какво щеше да стане с нея, след като Аксел изчезна през онази нощ. Но веднъж появи ли се някое момиче, момчетата подивяват, даже и най-добрите, захвърлят всичко — дом, родители, кариера, заради две премрежени очи и прелестите, скрити под полата. Мери Пийз Джордах никога не беше виждала Джули, но знаеше, че учи в колежа „Барнард“, знаеше защо Руди ходи в неделя до Ню Йорк, защо изминава толкова километри и се връща по никое време в къщи, бледен, с тъмни кръгове под очите, неспокоен и потаен. Но той се срещаше с Джули вече повече от пет години и би трябвало да си намери друго момиче. Тя ще му поговори, ще му каже, че сега му е

времето да се забавлява, да си поживее, защото има стотици момичета, които ще бъдат щастливи, ако могат да се увият на шията му.

Трябваше да приготи нещо по-специално за този ден. Да направи торта, да слезе долу и да купи бутилка вино. Но само като си помислеше с какво усилие се качваше и слизаше по стълбите, като си представеше, че трябва да се преоблича заради съседите... Рудолф щеше да разбере. А той и без това отиваше днес в Ню Йорк с приятели. Старата му майка нека си седи сама до прозореца, помисли си Мери огорчено. И най-добрите синове постъпват така.

Тя видя как колата, без да намали скоростта, зави зад ъгъла и чу как гумите изскърцаха. После видя Рудолф с развяна черна коса, същински млад принц. Тя виждаше много добре надалеч, но се измъчваше, когато трябваше да различи нещо от близко разстояние. Беше се отказала да чете, защото очите ѝ се напругаха много — все повече отслабваха и всички очила ѝ вършеха работа само по няколко седмици — така е, когато очите на човек остаряят. Нямаше още петдесет години, но явно губеше зрението си. Сълзите ѝ потекоха.

Колата спря пред къщата и Рудолф изскочи на улицата. Колко е грациозен. С елегантен син костюм. Дрехите му стоят добре, защото има стройна фигура, широки рамене и дълги крака. Тя се дръпна от прозореца. Макар че не ѝ го беше казвал, знаеше, че ще му стане неприятно, ако я види да наднича през прозореца.

Тя се изправи с мъка, изтри очите си с края на шала и куцайки, стигна до стола, сложен край масата на която се хранеха. Като чу стъпките му по стълбите, угаси цигарата си.

Рудолф отвори вратата и влезе.

— Ето — каза той, разви дипломата и я постави на масата пред майка си. — Само че е на латински.

Тя успя да прочете името му, изписано с готически шрифт.

Сълзите ѝ отново рукоаха.

— Да знаех сега адреса на баща ти — каза тя. — Искам да види това, да види, че ти успя и без неговата помощ.

— Мамо — каза Рудолф кротко, — той е мъртъв.

— На него му се иска хората да си мислят така — каза тя. — Аз го познавам най-добре от всички. Не е умрял, ами е избягал.

— Мамо... — Рудолф понечи да каже нещо.

— И сега ни се присмива тайно отнякъде — продължи тя. — Иначе все щяха да му намерят тялото, нали?

— Мисли си както искаш — каза Рудолф. — Аз трябва да си приготвя някои неща. Тази нощ ще спя в Ню Йорк. — Той отиде в

стаята си и нахвърля в една чанта бръснарските си принадлежности, пижамата си и една чиста риза. — Имаш ли нужда от нещо? Какво ще вечеряш?

— Ще си отворя някаква консерва — каза тя. — С онова момче в колата ли ще вървиш?

— Да — отговори той. — С Брад.

— Той ли беше от Оклахома? От западните щати?

— Да.

— Не ми харесва как кара кола. Съвсем безразсъдно. Нямам доверие на такива като него. Защо не вземеш влака?

— Какъв смисъл има да си харча парите за влака?

— Какво ще си правиш парите, ако умреш, ако се пребиеш с някоя кола?

— Мамо...

— А сега вече ще изкарваш много пари. Такова момче като теб, и при това с диплома. — Тя прокара ръка по твърдата хартия, изписана на латински. — Мислил ли си някога какво ще стане с мен, ако с теб нещо се случи?

— Нищо няма да ми се случи. — Той щракна закопчалката на чантата. Бързаше.

Тя виждаше, че той бърза. Бърза да я остави сама до прозореца.

— Ще ме изхвърлят на бунището като куче — каза тя.

— Мамо, нали днес трябва да празнуваме. Да се веселим.

— Ще сложа дипломата в рамка — каза тя. — А ти върви да се забавляваш. Заслужил си го. Недей да стоиш до късно. Къде ще преспиш в Ню Йорк? Знаеш ли телефонния номер, в случай че нещо стане?

— Няма нищо да стане.

— За всеки случай.

— Ще бъда у Гретхен.

— У тази блудница — каза тя.

Те не говореха за Гретхен, но тя знаеше, че той се вижда с нея.

— О, господи! — извика Рудолф.

Мери усети, че е прекалила, но държеше да се знае мнението ѝ по този въпрос.

Той се наведе да я целуне за довиждане; освен това с целувката искаше да прикрие недоволството си от последните ѝ думи. Тя го прегърна. Беше се напръскала обилно с одеколona, който той ѝ подари за рождения ден. Страхуваше се, че мирише на стара жена.

— Не си ми казал още какви планове имаш — заговори тя. — Сега животът е наистина пред теб. Мислех, че ще ми отделиш

една минута и ще седнеш да ми разкажеш какво ме очаква в бъдеще. Ако искаш, ще направя чай...

— Утре, мамо. Утре ще ти кажа всичко. Не се тревожи — успокой я Рудолф и пак я целуна.

Тя го остави да върви и той изчезна — чу само леките му стъпки по стълбите. Мери се изправи, закуца към прозореца и седна на люлеещия се стол — старица пред прозорец. Нека да я види.

Колата потегли. Той изобщо не се обърна да погледне нагоре. Всички си отиват. Всички до един. Даже и най-добрите.

Шевролетът изкачи бавно хълма и мина през познатата каменна порта. Грееше ярко юнско слънце, но тополите от двете страни на алеята хвърляха плътна сянка. Заобиколена от неподдържани цветни лехи, къщата бавно се рушеше.

— Какъв е този зловещ замък? — попита Брад и зави с колата към двора. Рудолф беше идвал толкова често тук, че къщата вече не му правеше впечатление. За него тя беше просто къщата на Теди Бойлан и толкова. — Кой живее тук — Дракула ли?

— Един приятел — отговори Рудолф. Никога не беше говорил на Брад за Бойлан. Бойлан заемаше особено място в живота му. — Приятел на семейството. Помогна ми да изкарам колежа.

— Богат ли е? — попита Брад, спря колата и заоглежда критично грамадната каменна сграда.

— Да — отговори Рудолф. — Богат е.

— Не може ли да си вземе градинар?

— Имението не го интересува. Ела да те запозная с него. Вътре ни чака шампанско — каза Рудолф и слезе от колата.

— Да си закопчая ли ризата? — попита Брад.

— Да — отговори Рудолф и изчака Брад да оправи яката и да стегне връзката си. Той за първи път забеляза, че Брад има дебела и къса шия.

Прекошиха чакълестия двор и стигнаха до тежката дъбова врата. Рудолф натисна звънеца. Радваше се, че не е сам. По-добре да съобщи новините на Теди Бойлан в присъствието на друг човек. Звънецът иззвъня приглушено в голямата празна къща, като в гробница, сякаш някакъв глас питаше: „Жив ли си?“

Вратата се отвори. На прага се появи Пъркинс.

— Добър ден, сър — каза той.

Отвътре долитаха звуците на пиано. Рудолф позна сонатата на Шуберт. Теди Бойлан го водеше на концерти в „Карнеги Хол“, пускаше му плочи и се радваше, че Рудолф проявява интерес към музиката и бързо свиква да различава хубавото от лошото,

посредственото от виртуозното. „Преди ти да се появиш, бях решил да се отказвам от музикалните си занимания — му каза веднъж Бойлан. — Мразя да слушам музика сам или с хора, които се преструват, че им е интересно.“

Пъркинс поведе двамата младежи към всекидневната. Макар че разстоянието беше само пет крачки, Пъркинс вървеше така, сякаш водеше цяла процесия. Брад, който обикновено се влачеше отпуснато, сега се изправи и тръгна със стегната крачка — явно, че голямото мрачно преддверие му внушаваше страхопочитание.

Пъркинс отвори вратата на всекидневната.

— Мистър Джордах и един негов приятел, сър — обяви той.

Бойлан довърши пасажа, който свиреше, и спря. На масата имаше бутилка шампанско в кофичка с лед и две високи чаши.

Бойлан се изправи и се усмихна.

— Добре дошъл — каза той и протегна ръка на Руди. — Радвам се, че се виждаме пак. — След двумесечна почивка на юг Бойлан беше силно почернял, а правата му коса и веждите му бяха съвсем изрусели от слънцето. Ръкувайки се, Рудолф забеляза, че лицето му е някак странно променено.

— Позволи ми да ти представя моя приятел — каза Рудолф. — Бранфорд Найт — мистър Бойлан. С него бяхме в един курс.

— Добър ден, мистър Найт. — Бойлан се ръкува с Брад.

— Много ми е приятно да се запозная с вас, сър — каза Брад, провлачвайки думите по-силно от обикновено.

— Предполагам, че вие също приемате поздравления днес — каза Бойлан.

— Би трябвало. Поне на теория — засмя се Брад. — Пъркинс, ще ни е необходима още една чаша — каза Бойлан и се запъти към кофичката с шампанското.

— Да, сър — отговори Пъркинс и излезе от стаята, продължавайки да води безкрайната, въображаема процесия.

— Поучителна ли беше речта на демократа? — попита Бойлан, завъртайки бутилката в леда. — Говори ли за злините, които носят парите?

— Говори за атомната бомба — каза Рудолф.

— За това изобретение на демократите? А не каза ли къде ще я хвърлим следващия път? — попита Бойлан.

— Каза, че не иска никъде да я хвърляме — отговори Рудолф. Без да знае защо, той чувствуваше, че трябва да защити представителя на правителството. — В същност говори доста смислено.

— Така ли? — каза Бойлан и продължи да върти леко бутилката. — Може би е таен републиканец.

Изведнъж Рудолф разбра защо лицето на Бойлан му изглежда различно. Торбичките под очите ги нямаше. Сигурно си е отспал през почивката, помисли си Рудолф.

— Много хубава стара къщичка си имате, мистър Бойлан — каза Брад, който разглеждаше открито обстановката, докато Бойлан и Рудолф разговаряха.

— Забележителна развалина — отговори Бойлан небрежно. — Семейството ми държеше много на нея. Вие сте южняк, нали, мистър Найт?

— От Оклахома съм.

— Минах веднъж през Оклахома с кола — продължи Бойлан. — Стори ми се много подтискащо. Смятате ли да се върнете там?

— Утре се връщам — отговори Брад. — Убеждавам Руди да дойде с мен.

— А, така ли? — обърна се Бойлан към Рудолф. — Ще отидеш ли?

Рудолф поклати глава.

— Не мога да си представя какво ще правиш в Оклахома — добави Бойлан.

Пъркинс донесе третата чаша и я остави на масата.

— А — каза Бойлан, — ето че вече можем да пием. — Той разви сръчно тела около гърлото на бутилката и освободи тапата. Завъртя я леко и когато тя отскочи с глух пукот, той наля майсторски пенливото питие в чашите. Обикновено Пъркинс отваряше бутилките. Но Рудолф разбра, че днес Бойлан го прави сам — специално, символично.

Бойлан подаде едната чаша на Брад, другата на Рудолф и като вдигна своята, каза:

— За бъдещето. За това опасно понятие.

— Ама шампанското е по-вкусно от кока-колата — каза Брад.

Рудолф леко се намръщи. Брад нарочно се държеше просташки, защото не одобряваше подчертано изисканите маниери на Бойлан.

— Да, наистина — отговори Бойлан сухо и се обърна към Рудолф. — Защо не излезем в градината да допием бутилката на слънце? Настроението става винаги по-празнично, когато виното се пие на открито.

— Ние в същност нямаме много време — каза Рудолф.

— О, така ли? — вдигна вежди Бойлан. — Аз смятах, че ще вечеряме заедно в „Селската странноприемница“. Вие също сте поканен, мистър Найт.

— Благодаря, сър — отговори Брад. — Но това зависи от Руди.

— Чакат ни в Ню Йорк — каза Рудолф.

— Разбирам — кимна Бойлан. — Сигурно ще ходите на някоя забава. С млади хора.

— Нецо такова.

— Напълно естествено — каза Бойлан. — И то в такъв ден. — Той доля шампанско и на тримата. — Ще се видиш ли със сестра си?

— Събираме се у нея. — Рудолф нямаше навик да лъже.

— Поздрави я от мен — каза Бойлан. — Трябва да изпрати подарък на детето ѝ. Какво е то — момче или момиче?

— Момче.

В деня, когато бебето се роди, Рудолф му каза, че е момче.

— Една малка сребърна лъжичка, с която да си яде попарката. В моето семейство — обърна се Бойлан към Брад — имаше обичай на новороденото момче да се подаряват борсови акции. Става въпрос, разбира се, за тесен семеен кръг. Би било много предизвикателно от моя страна, ако направя такъв подарък на племенника на Рудолф, макар че съм много привързан към Рудолф. В същност аз съм много привързан и към сестра му, макар че през последните няколко години се отчуждихме малко.

— Когато аз съм се родил, моят баща ми е подарил един нефтен кладенец — каза Брад. — Една суха дупка — добави той и се засмя от сърце.

Бойлан учтиво се усмихна и каза:

— Важното е, че се е сетил.

— В Оклахома не смятат това за важно.

— Рудолф — каза Бойлан, — аз мислех, че ще можем да обсъдим спокойно някои въпроси по време на вечерята, но тъй като ти си зает и аз разбирам много добре, че предпочиташ да бъдеш тази вечер сред млади хора на твоята възраст, може би ще отделиш сега една-две минути...

— Ако искате — каза Брад, — аз мога да се поразходя малко.

— Много сте тактичен, мистър Найт — каза Бойлан и в гласа му за миг прозвуча насмешка, — но между мен и Рудолф няма нищо тайно. Нали няма, Рудолф?

— Не знам — отговори Рудолф прямо. Нямаше намерение да играе по свирката на Бойлан.

— Ще ти кажа какво съм направил — продължи Бойлан делово. — Купил съм обиколен билет за „Куин Мери“. Параходът тръгва след две седмици, така че ще имаш достатъчно време да се видиш с приятелите си, да си вземеш паспорта и да уредиш всичко необходимо. Съставил съм малък маршрут от местата, които смятам, че трябва да видиш — Лондон, Париж, Рим, обичайните обекти, — за да приключиш с образованието си. В

същност човек започва да се образова, след като завърши колежа. Съгласен ли сте, мистър Найт?

— Не мога да направя това — каза Рудолф и остави чашата си на масата.

— Защо? — Бойлан го погледна изненадано. — Винаги си казвал, че искаш да отидеш в Европа.

— Ще отида, когато мога да си го позволя — отговори Рудолф.

— О, ето какво било — засмя се Бойлан снизходително. — Не си ме разбрал правилно. Това е подарък. Смятам, че ще ти бъде от полза. Ще ти помогне да се избавиш от някои провинциални навици — нали не се обиждаш, че говоря така. Аз може също да дойда през август и да отидем заедно в Южна Франция.

— Благодаря, Теди — каза Рудолф, — но не мога.

— Жалко. — Бойлан сви рамене, приключвайки въпроса. — Умните хора знаят кога да приемат един подарък и кога да се откажат от него. Дори и ако става въпрос за някоя суха дупка — кимна той към Брад. — Разбира се, ако имаш по-интересни планове...

— Имам планове — каза Рудолф и си помисли, че неприятният момент е настъпил.

— Може ли да попитам какви са плановете ти? — Бойлан си наля още шампанско, без да се погрижи за другите чаши.

— От утре започвам да работя целодневно при Колдъруд — отговори Рудолф.

— Горкото момче — каза Бойлан. — Какво скучно лято те очаква. Трябва да ти кажа, че имаш странен вкус, Рудолф. Значи, предпочиташ да продаваш тенджери и тигани на разни проскубани провинциални домакини, вместо да отидеш в Южна Франция. Но щом си взел такова решение, сигурно имаш причини за това. А като мине лятото, смяташ ли да се заловиш с правни науки, както те посъветвах, или ще си опиташ късмета в дипломатическото поприще?

Повече от една година, при различни поводи, Бойлан увещаваше Рудолф да избере една от тези две професии, отдавайки предпочитанията си на правните науки. „За един млад човек, който може да разчита само на характера и на ума си — пишеше в едно от писмата си Бойлан, — юриспруденцията открива пътя към властта и привилегиите. Америка е страна на юристите. Често добрият юрист държи в ръцете си компанията, която го е наела. И не са редки случаите, когато той поема нейното управление. Живеем в сложно време, което все повече се усложнява. Юристът, добрият юрист остава единственият надежден водач в нашето сложно време, за което получава

съответното възнаграждение. Даже и в политиката... Виж само колко юристи има в Сената. Защо и ти да не направиш кариера по този начин? Бог е свидетел, че нашата страна има нужда от интелигентни и сериозни хора като теб, а не от непотчени селяндури, които се въртят около Капитолия. А помисли също и за дипломатията. Независимо дали ни харесва, или не, ние управляваме света или поне трябва да го управляваме. Трябва да поставим най-добрите си хора на такива постове, че да могат да влияят на нашите приятели и врагове, както и на самите нас.“

Бойлан беше патриот. Отдал се на безделие и на собствените си капризи, той не участвуваше в обществено-политическия живот, но въпреки това смяташе, че в управлението на страната трябва да залегнат здравите идеали и добродетели. Единственият човек, от когото Бойлан се възхищаваше пред Рудолф, беше Джеймс Форестъл, главнокомандуващ флотата. „Ако си ми син, Рудолф — пишеше той в писмото си, — бих ти дал пак същия съвет. Станеш ли дипломат, няма да получаващ висока заплата, но ще живееш като джентълмен сред джентълмени и ще бъдеш гордост за всички нас. Нищо няма да може да ти попречи да се ожениш добре и да се издигнеш до посланически пост. Ако мога, с радост ще ти помогна. А в отплата ще искам само да ме каниш от време на време на обяд в посолството — ще ми бъде приятно да си мисля, че и аз съм допринесъл малко за твоето издигане.“

Припомняйки си всичко това, припомняйки си и гневния поглед на Колдъруд, отправен към снимката на трите му дъщери, Рудолф се почувствува подтиснат и си помисли, че всеки иска да има син. Син, който е плод на някаква лична, особена, абсурдна илюзия.

— Е, Рудолф — каза Бойлан, — още не си отговорил на въпроса ми. Коя от двете професии ще избереш?

— Някоя — отговори Рудолф. — Казах на Колдъруд, че ще остана на работа в магазина най-малко една година.

— Ясно — каза троснато Бойлан. — Не си поставяш много високи цели.

— Поставям си — каза Рудолф. — Според собствените ми разбирания.

— В такъв случай пътуването из Европа се отменя — каза Бойлан. — Няма да ви задържам повече. Приятелите ви чакат. Беше ми много приятно, че се запознах с вас, мистър Найт. Ако ви се случи някой път да се откъснете от Оклахома, трябва да ми дойдете пак на гости с Рудолф. — Той допи шампанското и излезе от стаята — карираното сако стоеше като излято на раменете му, коприненото шалче трептеше като пламъче около врата му.

— Е... За какво беше цялата тази история? — попита Брад.

— Едно време е имал връзка със сестра ми — отговори Рудолф и тръгна към вратата.

— Безчувствен тип, нали?

— Не — каза Рудолф. — Съвсем не е такъв. Хайде да тръгваме.

Чак когато минаха с колата през портала, Брад пак заговори:

— Има нещо странно в очите на този човек. Но какво, дявол да го вземе? Кожата му като че ли... като че ли... — Той се помъчи да намери точната дума. — Като че ли е издърпана отстрани. Знаеш ли, хващам се на бас, че твоят приятел току-що си е направил пластична операция.

Разбира се, каза си Рудолф. Точно така. Причината съвсем не е в здравословната почивка на юг.

— Може би — каза той. — За Теди Бойлан няма нищо невъзможно.

Кои са всички тези хора, питаше Гретхен, оглеждайки собствената си всекидневна стая.

— Пиенето е в кухнята — каза тя весело на поредната двойка, която влизаше точно в този момент. Ще трябва да изчака Уили да се върне, за да разбере как се казват. Той беше отишъл до бара на ъгъла, за да вземе още лед. Винаги имаше достатъчно уиски, джин и червено вино в двулитрови кани, но ледът никога не стигаше.

В стаята имаше най-малко тридесет души, от тях тя познаваше само половината, а се очакваше да пристигнат още гости. Колко точно — не знаеше. Понякога имаше чувството, че Уили просто събира хора от улицата и ги кани. Мери Джейн стоеше в кухнята и изпълняваше ролята на барманка. Мери Джейн преживяваше тежко развода с втория си съпруг и затова трябваше да я канят на всички събирания. Тъй като разбираше, че я приемат от съжаление, Мери Джейн се стареше да бъде полезна, като помагаше при поднасянето на напитките, миеше чаши, изпразваше пепелници и прибираще самотници в леглото си. В края на краищата имаше нужда и от такъв човек.

Гретхен се намръщи, като видя как един издокаран тип изтърси пепелта от цигарата си на пода и след малко загаси угарката с крак върху килима. Когато нямаше хора, стаята изглеждаше толкова хубава — бледорозови стени, подредени по лавиците книги, колосани пердета, почистена камина, изпънати възглавници, лъскави дървени мебели.

Тя се страхуваше, че Рудолф не одобрява тази компания,

макар че нищо в поведението му не подсказваше това. Както обикновено, щом се случеше на едно място с Джони Хийт, той се усамотяваше с него в някой ъгъл — Джони говореше почти през цялото време, а Рудолф слушаше. Джони, едва двадесет и пет годишен, беше съдружник в едно акционерно дружество на Уол Стрийт и му се носеше славата, че е натрупал вече цяло състояние на борсата. Той беше приятен младеж, сдържан и умерен, с живи очи и тих глас. Гретхен знаеше, че от време на време Рудолф идва в Ню Йорк да вечеря с Джони или да ходи с него на мач Всеки път, когато се доближеше до тях, чуваше, че си говорят за едно и също нещо — борсови сделки, сливане на компании, основаване на нови компании, печалби, начини за намаляване на данъци; на Гретхен всичко това ѝ се струваше крайно скучно, но Рудолф изглежда, се увеличава по тези въпроси, сякаш имаше някаква възможност да участва в борсови сделки, да слива компании или да създава нови фирми.

Веднъж, когато го попита защо сред всички тези хора, които е срещнал в дома ѝ, е избрал точно Джони за приятел, Рудолф ѝ отговори съвсем сериозно: „Той е единственият от твоите познати, от когото научавам нещо.“

Кой ли може да разбере брат ѝ? Тя нямаше намерение да устройва точно такова тържество по случай дипломирането на Рудолф и Уили се съгласи с нея. Но винаги така ставаше, че всички събирания у тях бяха едни и същи. Съставът се менеше — актьори, актриси, млади режисьори, журналисти, манекенки, момичета на работа в списание „Тайм“, радио-режисьорн, някой гостенин от рекламно бюро, на когото трябва да се окаже внимание; току-що разведени жени като Мери Джейн, които разправят на всички, че съпрузите им са били хомосексуалисти; преподаватели в Нюйоркския или В Колумбийския университет, които пишат романи, млади преуспели хора от Уол Стрийт, дошли сякаш с благотворителна цел, някоя изкушаващо апетитна секретарка, която след третата чаша започва да флиртува с Уили; някой бивш пилот, приятел на Уили от войната, който всеки път я спипва в някой ъгъл и започва да ѝ разправя за Лондон; нечий неудовлетворен съпруг, който се опитва да я целуне късно вечерта, а след това вероятно се измъква с Мери Джейн.

Макар че съставът се менеше, разговорите оставаха едни и същи. Водеха се спорове за Русия, за Алджер Хис и сенатора Джо Маккарти, млади интелектуалки с бретони възхваляваха Троцки... („Пиенето е в кухнята“ — каза тя весело на една новопристигнала двойка, помургавяла от слънцето — сигурно са ходили днес на плаж...) Някой току-що е открил Киркегард или се е запознал със Сартр и трябва непременно да разкаже за това,

друг пък току-що се е върнал от Израел или от Танжер и също трябва непременно да разкаже нещо. Ако идваха веднъж в месеца, щеше да е хубаво. А ако не изтърсваха пепелта от цигарите си навсякъде, можеха и два пъти в месеца да идват. Общо взето, всички бяха приятни, образовани млади хора, всички имаха отнякъде достатъчно пари, за да се обличат добре, да се черпят с алкохол и да прекарват най-хубавите летни месеци в Хамптънс. Като момиче в Порт Филип тя мечтаеше точно такива хора да ѝ бъдат приятели. И вече пет години беше заобиколена от тях. Пиенето е в кухнята. Безкрайна забава.

Гретхен забързано си проправи път до стълбата и се качи по нея, за да отиде в таванската стая, където спеше Били. След раждането на Били те се преместиха да живеят на последния етаж в една стара жилищна кооперация на Дванадесета западна улица, преустроиша тавана в голяма стая с прозорец на покрива. Освен леглото на Били и неговите играчки в стаята имаше и една голяма маса, на която Гретхен работеше. Върху нея стояха пишещата машина, купища книги и хартия. Тя обичаше да работи в една стая с малкия Били, тракането на машината не му пречеше, а му действуваше като ритмична приспивна песен. Типична рожба на машинния век — „Ремингтън“ — ѝт му звучи като музика.

Когато запали лампата, видя, че той не спи. Били лежеше по пижама в малкото си креватче заедно с един платнен жираф и размахваше бавно ръце над главата си, сякаш правеше фигури в цигарения дим, който нахлуваше отдолу. Гретхен се чувствуваше виновна за дима, но можеше ли да кажеш на хората да не пушат, защото на някакво си четиригодишно дете димът не му е приятен. Тя отиде до креватчето, надвеси се и целуна Били по челото. Усети миризмата на сапуна, с който го къпеха, и приятното ухание на детската кожа.

— Когато порасна, няма да каня никого на гости — каза той.

Не се е метнал на баща си, помисли Гретхен. Макар че външно Били приличаше съвсем на баща си — рус, с трапчинки на бузите. Никаква прилика с рода Джордах. Макар че... Брат ѝ Томас не изглеждаше ли точно като дете? Тя пак го целуна, надвесвайки се ниско над креватчето.

— Хайде да спиш, Били — каза Гретхен.

После седна на масата, доволна, че се е откъснала от досадните разговори на долния етаж. Беше сигурна, че никой няма да забележи отсъствието ѝ — дори и цялата нощ да не слезе. Взе една от книгите на масата. „Основи на психологията“. Разтвори я напосоки. Две страници бяха посветени на теста на Роршах с мастилени петна. Две страници, за да опознаеш себе

си и враговете си. Тя посещаваше вечерните лекции в Нюйоркския университет. Ако изкара курса до края, след две години ще вземе диплома. Страдаше от чувство за малоценност, поради което се стесняваше пред образованите приятели на Уили, а понякога и пред самия Уили. Освен това обичаше атмосферата на класни стаи, приятно ѝ беше, че е сред хора, които не се интересуват само от пари, от кариера и от това как да станеш известен в обществото.

Когато Били се роди, тя напусна театъра. Като порасне и вече не съм му нужна по цял ден, мислеше Гретхен, ще се върна пак. Но сега знаеше, че никога няма да се върне към актьорската професия. И че от това никой няма да загуби. Трябваше да си намери работа, която да върши в къщи, и за щастие я намери по най-лесния начин. Започна да помага на Уили — пишеше вместо него рецензии за радио, а по-късно и за телевизионни програми, когато на него му омръзваше или имаше да върши нещо друго, или беше препил. Отначало той се подписваше под нейните статии, но откакто му предложиха административна работа в редакцията на списанието с по-висока заплата, тя започна да пише от свое име. Веднъж редакторът ѝ каза насаме, че пише много по-хубаво от Уили, но тя вече си имаше собствено мнение за творческите възможности на Уили. Един ден, като изпрадваше някакъв куфар, откри случайно първото действие на неговата пиеса. То се оказа ужасно. Всичко онова, което в приказките на Уили звучеше забавно и остроумно, тук изглеждаше скучно. Тя не му каза, че е прочела пиесата, нито какво мисли за нея. Но го насърчи да приеме административната длъжност в редакцията.

Гретхен погледна жълтия лист хартия на машината. Условното заглавие, което беше написала с молив, гласеше: „Приспивната песен на търговския посредник“. Погледът ѝ проследи изписаната страница. „Наивността, която теоретично се смята за национална черта в характера на всеки американец, се използва от търговците, които ни прилъгват и принуждават да купуваме стоките им независимо дали са ни полезни, нужни, или опасни. Разправят ни смешки, за да купим концентрираните им супи, плашат ни, за да купим предлаганата от тях храна за закуска, цитират «Хамлет», когато ни продават автомобили, дрънкат глупости, за да ни пробутат разхлабително...“

Тя се намръщи. Не е както трябва. И освен това е безполезно. Кой ще се вслуша в тези думи? Кой ще предприеме нещо? Американците си мислят, че купуват само онова, което искат. Повечето от гостите ѝ, там на долния етаж, печелят пари в по-малка или по-голяма степен точно от това, което домакинята тук горе над главите им заклеява. Алкохолът, който консумират, е

купен с парите на някой, който пее „Приспивната песен на търговския посредник“. Тя издърпа листа от машината, смачка го на топка и го хвърли в кошчето. И без друго никой няма да напечата тази статия. Уили ще се погрижи за това.

Тя отиде отново до детското креватче. Детето беше заспало, стиснало жирафа. Спокоен, безгрижен сън. Какво ще купуваш, какво ще продаваш, когато станеш на моите години? Какви грешки ще допуснеш в живота си? Ще пропилиеш ли любовта си?

По стълбите се чува стъпки и тя бързо се надвеси над креватчето, все едно, че завива детето. Уили, доставчикът на лед, отвори вратата.

— А аз се чудех къде може да си — каза той.

— Искях да дойда малко на себе си — каза тя.

— Гретхен! — с укор каза той. Беше леко зачервен от пиенето, а на горната му устна имаше капчици пот. Беше започнал да оплешивява и челото му напомняше повече от всякога за Бетховен, но въпреки това все още изглеждаше като младеж. — Те са и твои приятели, не само мои.

— Не са ничии приятели — каза Гретхен. — Просто обичат да пият, това е всичко. — Беше силно раздразнена. След като препрочете няколкото реда от статията, негодуванието, което я беше накарало да дойде тук, доби съвсем определена форма. И изведнъж се подразни, че детето прилича толкова много на Уили. Прииска ѝ се да изкрещи: „То е и мое дете.“

— Какво предлагаш да направя, да ги изгоня ли? — попита Уили.

— Да. Изгони ги.

— Знаеш, че не мога да го направя — каза Уили. — Хайде, ела долу, скъпа. Хората кой знае какво ще си помислят за теб.

— Кажи им, че изведнъж ме е обзело непреодолимо желание да кърмя — каза Гретхен. — В някои племена децата се кърмят до седемгодишна възраст. Онези долу знаят, всичко. Провери дали знаят и това.

— Скъпа... — Той се приближи и я прегърна. Тя усети миризмата на джин. — Успокой се. Моля те. Станала си ужасно нервна.

— О, ти си забелязал?

— Разбира се, че съм забелязал. — Той я целуна по бузата. Тази целувка не означава нищо. Помисли си тя. Две седмици не беше спал с нея. — И знам коя е причината — каза той. — Просто се преуморяваш. Детето, работата, лекциите, ученето... — Все му се искаше тя да се откаже от следването. „Какво искаш да докажеш — я попита Уили веднъж, — и без това си най-умната жена в Ню Йорк.“

— Още не съм се преуморила както трябва — отговори тя. — Може би като слеза долу, ще си намеря някой подходящ кандидат за любовник. За успокоение на нервите.

Уили я освободи от прегръдката си и отстъпи назад, като че изтрезня.

— Колко смешно, ха-ха-ха — каза той студено.

— Напред към бойното поле — каза тя и угаси лампата на масата. — Пиенето е в кухнята.

В тъмнината Уили я стисна за китката.

— Какво лошо съм направил? — попита той.

— Нищо — отговори тя. — Идеалната домакиня и нейният съпруг се връщат сред красотата и благородството на Дванадесета западна улица. — Гретхен издърпа ръката си и слезе по стълбите. Малко след това Уили също дойде долу. Беше останал, за да дари сина си с една ухаеща на мартини целувка.

Тя видя, че Рудолф е оставил Джони Хийт и сега говори разпалено в един ъгъл с Джули, която сигурно бе дошла, докато Гретхен е била горе. Приятелят на Рудолф от Оклахома, типичен простак, се смееше прекалено високо на нещо, което една от секретарките му разправяше. Джули беше с вдигната прическа и с елегантна рокля от черно кадифе. „Аз непрекъснато се старая да не изглеждам като ентусиазирана гимназистка“ — сподели веднъж Джули с нея. Тази вечер беше успяла. Дори престарала. Правеше впечатление на твърде самоуверена за възрастта си. Гретхен беше сигурна, че Джули и Рудолф не са спали никога заедно. След като ходеха от пет години! Просто нечовешко. Имаше нещо ненормално в това момиче или в Рудолф, или и в двамата.

Тя махна с ръка на Рудолф, той обаче не я забеляза; тръгна към него, но я спря директорът на едно рекламно бюро — елегантно облечен, със старателно пригладена коса.

— Ето я и нашата домакиня — каза мъжът, който беше слаб и приличаше на английски актьор. Казваше се Алек Листър. Беше започнал кариерата си като куриер в радиокомпанията Си-Би-Ес, но това начало отдавна принадлежеше на миналото. — Разрешете да ви поздравя за великолепната вечер.

— Вие да не сте кандидат? — попита тя, гледайки го право в очите.

— Моля? — Листър смутено премести чашата си в другата ръка. Той не беше свикнал да му задават объркващи въпроси.

— Нищо — отговори тя. — Поток на съзнанието, радвам се, че ви харесва моята менажерия.

— Много ми харесва. — Листър кимна одобрително към присъстващите. — Но ми харесва и още нещо. Харесват ми

вашите статии в списанието.

— Ще се прочуя като Самюъл Тейлър Коулридж³² на радиото и телевизията — каза тя. Листър беше един от гостите, които не биваше да се обиждат, но тази вечер Гретхен бе настроена да се заяжда с всеки.

— Това пък какво значи? — Листър се объркван за втори път в продължение на тридесет секунди и взе да се мръщи. — О, да, разбирам — каза той, но не изглеждаше особено доволен, че е разбрал. — Ако разрешите да изкажа мнението си, Гретхен — продължи той, знаейки, че в района между Уол Стрийт и Шейсета улица може да изкаже каквото желае мнение. — Статиите ви са прекрасни, но някак... според мен... твърде хапливи. В тях се усеща известна враждебност — признавам, че това им придава приятна острота, но в основата си те са насочени срещу рекламния бизнес...

— О-о — каза тя спокойно, — значи, сте го забелязали.

Той я изгледа безстрастно — приветливостта му се стопи, лицето му възвърна служебния си израз, хладен и безмилостен, а любезната му усмивка, която напомняше за английски актьор, изчезна мигновено.

— Да, забелязах го — продължи той. — И не само аз. Сега, когато всяка наша стъпка се разследва и когато хората от рекламата следят особено внимателно да не би да плащат на автори, чиито становища може би ще се окажат неприемливи...

— Предупреждавате ли ме? — попита Гретхен.

— Може и така да го приемете — отговори Листър. — Приятелско предупреждение.

— Много мило от ваша страна, драги — усмихна му се тя нежно и го докосна леко по ръката, — но се страхувам, че вече е много късно. Аз съм комунистка, пламенна комунистка, и възнамерявам да сравня със земята и радиото, и киното, и телевизията.

— Тя се заяжда с всички тази вечер, Алек — каза Уили, който беше застанал до нея и я стискаше силно за лакътя. — Смята, че днес всичко е позволено. Ела в кухнята да пийнем нещо.

— Благодаря, Уили — каза Листър, — но трябва да вървя. Обещах да се отбия на още две места тази вечер. — Той целуна Гретхен по бузата съвсем леко, почти въздушно. — Лека нощ, скъпа. Надявам се, че няма да забравите какво ви казах.

— Ще извая словата ви на плоча — отговори тя.

С безизразно лице и равнодушни очи той си проправи път към вратата и сложи чашата си върху една библиотечка, където щеше да остане кръгло петно.

— Какво има? — попита Уили тихо. — Да не би да мразиш

парите?

— Мразя него — отговори тя.

Отдалечи се от Уили и със сияеща усмивка се запромъкна между гостите към ъгъла, където Рудолф и Джули си говореха. И у двамата се долавяше някакво напрежение, което ги отделяше като невидима стена от смеха и разговорите в стаята. Джули сякаш всеки момент щеше да заплаче, а лицето на Рудолф изглеждаше особено сериозно и съсредоточено.

— Мисля, че това е ужасно — казваше Джули. — Точно това мисля.

— Много си красива тази вечер, Джули — прекъсна ги Гретхен. — Имаш вид на фатална жена.

— Но съвсем не се чувствавам такава — каза Джули с треперещ глас.

— Какво се е случило? — попита Гретхен.

— Ти й кажи — обърна се Джули към Рудолф.

— Друг път — каза Рудолф със стиснати устни. — Сега не е моментът.

— Хванал се е на постоянна работа при Колдъруд — каза Джули. — Започва утре сутринта.

— Нищо не е постоянно — възрази Рудолф.

— Да стоиш цял живот зад щанда! — избухна Джули. — В някакво загубено градче. Какъв е смисълът тогава да завършиш колеж, щом няма да се възползуваш от това?

— Обясних ти, че не възнамерявам да се установявам никъде за цял живот — каза Рудолф.

— Кажи й всичко — продължаваше ядосано Джули. — Хайде да те видя дали ще й кажеш.

— Какво друго има? — попита Гретхен. Тя също изпита разочарование. Изборът на Рудолф съвсем не беше блестящ. Но в същото време изпита и облекчение. Щом като брат ѝ остава при Колдъруд, значи, ще продължи да се грижи за майка им; така този проблем отпаднаше за нея и нямаше да се наложи да моли Уили за помощ. Чувството на облекчение, което изпита, беше недостойно, но тя не можеше да не си признае, че се зарадва.

— Получих предложение да прекарам лятото в Европа, един вид подарък — каза Рудолф с равен глас.

— От кого? — попита Гретхен, макар че знаеше отговора.

— От Теди Бойлан.

— Сигурна съм, че родителите ми щяха да ме пуснат — каза Джули. — Можехме да прекараме най-хубавото лято през целия ни живот.

— Нямам време за такова лято — отговори остро Рудолф.

— Гретхен, не можеш ли да поговориш с него? — попита

Джули.

— Руди — каза Гретхен, — не смяташ ли, че заслужаваш малко развлечение след толкова напрегната работа?

— Европа няма да избяга — отговори той. — Ще отида там, когато реша, че съм готов за такова пътешествие.

— На Теди Бойлан сигурно му е станало много приятно, когато си отхвърлил предложението му — каза Гретхен.

— Ще го преживее.

— Защо на мен някой не ми предложи пътуване из Европа — продължи Гретхен. — Ще се кача първа на парахода...

— Гретхен, можеш ли да ни помогнеш? — Един от помладите гости беше дошъл при тях. — Искаме да пуснем грамофона, но той, изглежда, е развален.

— Ще поговорим после пак — каза Гретхен на Рудолф и на Джули. — Ще измислим нещо. — Тя тръгна с младежа към грамофона. Наведе се, за да пхне щепсела в контакта. Чернокожата прислужница винаги вадеше щепсела, когато чистеше с прахосмукачка — и днес беше направила същото. „Омръзна ми да се навеждам“ — заяви тя на Гретхен, която ѝ направи забележка.

Грамофонът издаде глух звук и след малко прозвуча първата песен от албума „Тихоокеански юг“. Детински гласове, нежни, някъде далеч на някой измислен, красив остров, чуруликаха припева на „Dites-moi“. Когато се изправи, Гретхен видя, че Рудолф и Джули са си отишли. Цяла година няма да каня гости, реши тя и отиде в кухнята, където Мери Джейн ѝ наля чаша чисто уиски. Мери Джейн ходеше сега с дълга, червена коса, с яркосини сенки за очи и дълги изкуствени мигли. Отдалече минаваше за красавица, но отблизо положението беше друго. Сега, след като цели три часа през нейното царство минаваха мъже и ѝ правеха комплименти, тя беше във вихъра си, очите ѝ блестяха, а яркочервените ѝ ненаситни устни бяха предизвикателно полуотворени.

— Знаменита вечер — каза тя с предразгавял от пиене глас. — И онзи непознатият, Алек... как му е презимето?

— Листър — отговори Гретхен, отпивайки от чашата си; тя забеляза, че кухнята е в пълен безпорядък, но реши, че ще я оправи чак на сутринта. — Алек Листър.

— Нали е изключителен? — каза Мери Джейн. — Ангажиран ли е с някого?

— Тази вечер е свободен.

— Господ да го благослови, миличкия — каза Мери Джейн. — Толкова беше очарователен, като дойде тук в кухнята. А съм чувала такива ужасни неща за него. Уили ми каза, че биел

любовниците си — изхили се тя. — Нали е много интересно? Забеляза ли дали не му е празна чашата? Аз ще се появя при него с бокал в ръка — Мери Джейн Хакет, верният виночерпец.

— Отиде си преди пет минути — каза Гретхен, доволна, че може да ѝ съобщи тази неприятна вест; в същото време се чудеше кои ли жени са в толкова близки отношения с Уили, та да му кажат, че Алек Листър ги е бил.

— Е, нищо — прие философски новината Мери Джейн, — има и други риби в морето.

В кухнята влязоха двама мъже, Мери Джейн разтърси червените си коси и се усмихна лъчезарно.

— Заповядайте, момчета — каза тя, — барът работи без прекъсване.

Мери Джейн не можеше да издържи две седмици, без да спи с някого. И какво толкова лошо има в това да си разведена, мислеше Гретхен, връщайки се при гостите.

Рудолф и Джули вървяха към Пето авеню в приятната юнска вечер. Той не я държеше за ръка. „Тук не е удобно да говорим сериозно — беше казал Рудолф. — Хайде да излезем.“

Но и улицата не се оказа по-подходящо място. Джули крачеше до него и внимаваше да не го докосне, прехапала пълните си устни така силно, че едва не пуснаха кръв, ноздрите на малкия ѝ нос потръпваха. Докато вървяха по тъмната улица, той се чудеше дали няма да е по-добре, ако се раздели с нея още в този момент. Вероятно това щеше да се случи рано или късно и може би за предпочитане е да стане сега вместо след вре ме. Но мисълта, че няма да я видя никога вече, го обезкуражи. И продължи да мълчи. Знаеше, че борбата, която се води между двамата им, ще бъде спечелена от онзи, който по-дълго запази мълчание.

— Ти си имаш там приятелка — каза тя накрая. Затова искаш да стоиш в онзи ужасен град.

Той се засмя.

— Няма защо да се смееш — каза Джули ожесточено, сякаш бе забравила напълно дните, когато двамата пееха заедно, когато тя му казваше, че го обича. — Завъртяла ти е главата някоя продавачка от галантерията или някоя касиерка или кой знае каква. През цялото време ти си имал любовница. Аз знам.

Той пак се засмя, въоръжен със своето целомъдрие.

— Тогава излиза, че си педераст — каза тя грубо. — От пет години ходим заедно, казваш, че ме обичаш, а нито веднъж досега не си спал с мен, не си бил истински с мен.

— Не съм бил насърчен да направя такова нещо — отговори Рудолф.

— Добре — каза Джули. — Насърчавам те. Сега. Тази нощ. Аз съм в „Сейнт Мориц“, стая деветстотин двадесет и трета.

Не се поддавай на изкушението, всичко ще се опорочи на разхвърляното хотелско легло, помисли си Рудолф, а гласно отсече:

— Не.

— Тогава или си лъжец, или си педераст — каза тя.

— Аз искам да се оженя за теб — каза той. — Можем да се оженим другата седмица.

— А къде ще прекараме медения месец? — попита тя. — В универсалния магазин на Колдъруд, на щанда за градинска мебел? Аз ти предлагам белоснежното си девствено тяло — продължи Джули подигравателно. — Безплатно. Без никакви ангажименти. Кой е луд да се жени? Аз съм свободна, еманципирана, страстна американка. И поддържам напълно сексуалната революция.

— Не — повтори той. — И престани да говориш като сестра ми.

— Педераст — каза тя. — Искаш да ме погребеш със себе си в онова мрачно градче. А аз през цялото време си мислех колко си умен и какво блестящо бъдеще те очаква. Ще се омъжа за теб. Другата седмица. Ако обаче заминеш за Европа и започнеш да следваш право от есента. Ако не си съгласен на това, просто ела да работиш в Ню Йорк. Няма значение какво ще работиш. Аз също ще работя. Искам да работя. А в Уитби какво ще правя? Ще се чудя по цял ден коя престилка да си вържа, за да те посрещна вечерта в къщи.

— Обещавам ти, че след пет години ще можеш да живееш в Ню Йорк или където пожелаеш.

— Обещавах — повтори тя. — Лесно е да се обещава. А аз нямам намерение и за пет години да се погребвам. Просто не те разбирам. Какво, за бога, смяташ, че ще постигнеш по този начин?

— Започвам да работя две години по-рано от всичките ми връстници — каза Рудолф. — Аз знам какво правя. Колдъруд ми има доверие. Пред него се откриват големи възможности, магазинът е най-малкото. Той е само началото, основата. Колдъруд още не знае това, но аз го знам. Когато дойда следващия път в Ню Йорк, няма да съм просто един младеж, завършил някакъв неизвестен колеж, който чака пред нечий кабинет с шапка в ръка. Когато дойда в Ню Йорк, ще ме посрещат още от входната врата. Аз съм бил дълго време беден, Джули —

каза той, — и ще направя така, че никога вече да не съм беден.

— Добре те е възпитал Бойлан! — извика Джули. — Той те е погубил. Единствено за пари мислиш! Толкова ли са важни за теб парите? Пари и само пари!

— Недей да ми говориш като някоя разочарована богаташка — каза той.

— Няма значение как ти говоря, важното е, че ако следваш право...

— Не мога повече да чакам — каза той. — Чакал съм достатъчно дълго. Учил съм достатъчно. Ако са ми нужни юридически съвети, ще си наема адвокати. — Нали така разсъждаваше Дънкан Колдъруд, практичен и здравомислещ човек. „Те наемат учени, за да им вършат работа.“ — Ако искаш да бъдеш с мен — прекрасно. Ако не... — Но не можа да довърши и повтори неубедително: — Ако не... О, Джули, не знам. Съвсем не знам. Мисля си, че разбирам всичко, но теб не мога да разбера.

— Излъгах майка си и баща си... — разплака се тя. — За да бъдем двамата сами. Но ти не си същият. Ти правиш каквото Бойлан ти каже. Прибирам се в хотела. Не искам повече да говоря с теб. — Плачейки безутешно, тя даде знак с ръка на минаващото край тях такси. Колата спря със скърцане; Джули се качи и тръшна силно вратата.

Докато колата шумно се отдалечаваше, той не помръдна. След това се обърна и тръгна към дома на Гретхен. Беше оставил там чантата си, Гретхен щеше да го сложи да спи на дивана във всекидневната; спомни си номера на хотелската стая — деветстотин двадесет и три.

С издръжката, която получаваше като разведена, Мери Джейн си беше подредила приятен дом. Рудолф никога не беше лежал в толкова широко и меко легло, осветено от една лампа на тоалетката (Мери Джейн не пожела да угаси лампата); голямата стая с дебел килим и перленосиви копринени тапети говореше, че тук са хвърлени много пари за обзавеждане. Тъмнозелени плюшени завеси изолираха шумовете на града. Встъплението (а то беше кратко) стана в просторната всекидневна, подредена с позлатени мебели в стил директоар и с големи огледала в позлатени рамки, които неясно с метални отблясъци отразяваха прегърнатата двойка. „Това, което ни предстои, ще стане ей там“ — беше казала Мери Джейн, отскубвайки се от прегръдката, и без да получи съгласие от Рудолф, го беше завела в спалнята.

— Ще се приготвя в банята — каза тя, изрита обувките си и тръгна царствено и много бавно към съседното помещение,

откъдето веднага се чу шум от течаща вода и дрънчене на шишенца.

Сякаш се намирам в лекарски кабинет, преди да ми направят малка операция, мислеше ядосано Рудолф и се колебаеше дали да се съблече. Когато Мери Джейн го помоли да я изпрати, отдавна минаваше полунощ, в стаята се мотаеха само около четирима-петима души и Рудолф съвсем не предполагаше, че го очаква такова нещо. Чувствуваше се малко замаян от пиенето и се тревожеше, че като легне, главата съвсем ще му се замотае. Мина му мисълта да се измъкне тихичко през вратата, но Мери Джейн, по интуиция или от опит, извика ентусиазирано: „Ей сега ще дойда, скъпи. Ти се разполагай.“

И така Рудолф се съблече, сложи внимателно обувките си една до друга под един стол и праметна грижливо дрехите си върху седалката на стола. Леглото беше вече оправено за спане (с обточени с дантели възглавници и бледосини чаршафи) и той се мушна под завивките, леко треперещ. Така поне ще бъде сигурен, че тази нощ няма да чука на вратата на някоя хотелска стая. На номер деветстотин двадесет и три.

Той лежеше под завивките със затворени очи и изпитваше едновременно любопитство и малко страх. Това все пак трябваше да стане някой ден, мислеше той. Кога друг път щеше да му се удаде по-добър случай?...

Имаше чувството, че стаята сякаш се накланяше и люлееше, а леглото се поклащаше неравномерно като малка лодка, подхвърляна от леки вълни. Той отвори очи точно когато в стаята влезе Мери Джейн — висока, гола и прекрасна, със стройно тяло, малки заоблени гърди, с едър ханш и бедра, по които развратът не беше оставил белези. Тя застана пред него и го загледа с премрежени очи — беше ветеран в любовта, свикнала да прибира самотни мъже; на светлината на лампата червената ѝ коса изглеждаше черна; тя се надвеси бавно над него.

Той се възбуди бързо, неочаквано и силно, изпъна се като струна. Изпитваше едновременно гордост и смущение и искаше да помоли Мери Джейн да угаси лампата, но преди да успее да каже нещо, тя се наведе и дръпна рязко завивките.

Остана до леглото и като се усмихваше леко, започна да го разглежда.

— Малкото братче — прошепна тя. — Малкото хубаво братче от бедното семейство. — След това нежно го докосна. Той конвулсивно потръпна.

— Стой мирно — заповяда тя. Ръцете ѝ се плъзгаха по тялото му като малки, обучени животни, сякаш кадифе докосваше груб плат. Той потрепера. — Казах да стоиш мирно — повтори грубо

тя.

Всичко свърши бързо, неприлично бързо, разтърси го мощен взрив и той усети, че простенва. Тя коленичи на леглото и го целуна по устата — сега допирът на ръцете ѝ му беше противен, а миризмата на цигари и парфюм, която излъчваше косата ѝ, го задушаваше.

— Съжалявам — каза той, когато тя вдигна глава. — Просто не можах...

— Недей да съжаляваш — засмя се тя. — Аз съм поласкана. За мен това е чест. — Бавно и грациозно тя легна отново до него, придърпа завивката и го притисна силно до себе си — гладкият ѝ крак обгърна бедрата му, лепкави и влажни. — Не се тревожи за нищо, малко братче. — Тя близна ухото му и нова тръпка разтърси тялото му от ухото, където езикът ѝ го докосна, до върховете на пръстите на краката му, сякаш го удари електрически ток от лампата до леглото. — Сигурна съм, че малкото братче ей сега ще се съвземе.

Никак не му се искаше да го наричат „малко братче“. Не искаше да му напомнят за Гретхен. Гретхен го беше погледнала много особено, когато той си тръгна с Мери Джейн.

Талантът на Мери Джейн да предвижда как точно ще се развият събитията в обичайната за нея дейност не ѝ изневери и този път. Много скоро ръцете ѝ го възбудиха отново и той направи това, заради което тя го беше довела в леглото си. Нахвърли се върху нея с цялата си енергия, трупана през годините на въздържане.

Педераст, чу той гневния глас на Джули, педераст. Нека да дойде в тази стая при тази жена за доказателства.

— Сестра ти каза, че си бил девствен — обади се Мери Джейн.

— Да не говорим за това — каза той рязко. Двамата лежаха по гръб, един до друг, кракът на Мери Джейн — сега вече просто един обикновен крак — докосваше леко коляното му. Тя пушеше и поемаше дълбоко дима, а после го изпускаше от дробовете си и той се виеше бавно нагоре.

— Трябва да си намеря и други девствени момчета — каза тя. — Значи, е вярно, нали?

— Казах, че не искам да говорим за това.

— Тогава е вярно.

— Дори и да е било вярно, вече не е.

— Не е честно — каза тя. — Защо?

— Какво защо?

— Такова красиво момче като теб — каза тя. — Момичетата сигурно са били готови да те разкъсат.

— Успяваха да се въздържат. Хайде да говорим за нещо друго.

— Ами онова симпатично момиче, с което ходиш? — Стая деветстотин двадесет и три. — То как се казва?

— Джули. — Не му се искаше да произнася името ѝ в тази стая.

— Тя не те ли преследва?

— Ние щяхме да се женим.

— Щяхте? А вече няма ли?

— Не знам — каза той.

— Тя не подозира какво изпуска. Това сигурно ви е семейна черта — каза Мери Джейн.

— Какво искаш да кажеш?

— Уили разправя, че сестра ти била страхотна в леглото.

— Уили трябва да се научи да приказва по-малко. — Рудолф беше поразен, че Уили може да каже нещо за съпругата си пред някоя жена, пред която и да е жена, пред когото и да е. Вече няма да има доверие на Уили, вече не може да го харесва така, както досега.

— Ние живеем в големия град, където много се приказва — засмя се Мери Джейн. — Уили е мой стар приятел. Аз имах връзка с него, преди той да се запознае със сестра ти. И сега, от време на време, когато се чувства подтиснат или има нужда да смени обстановката, идва при мен.

— Сестра ми знае ли? — Рудолф се опита да прикрие неочаквания гняв в гласа си. Какъв слабохарактерен и лекомислен човек е този Уили.

— Мисля, че не знае — отговори безгрижно Мери Джейн. — Уили винаги говори уклончиво. А и никога не е подписвал клетвени декларации за вярност. Ти спал ли си с Гретхен?

— Та тя ми е сестра, за бога! — извика той и усети, че гласът му прозвуча пискливо.

— Много важно — каза Мери Джейн, — че ти е сестра. Ако слушаш Уили, струва си да опиташ.

— Ти се подиграваш с мен. — Ето как по-възрастните, опитни жени се забавляват, като дразнят наивните момчета от провинцията, помисли си той.

— Съвсем не — продължи спокойно Мери Джейн. — Брат ми направи с мен това, когато бях на петнадесет години. В една лодка на плажа. Хайде, миличък, бъди добро момче и ми дай нещо да пийна. Уискито е на масата в кухнята. Налей и малко вода. Лед няма защо да слагаш.

Той стана от леглото. Искаше му се да се облече, да си сложи някакъв халат, да си обуе панталоните, да се увие с пешкир или с

каквото и да е, за да не се излага на показ пред нейните опитни, преценяващи, забавляващи се очи. Не знаеше, че ако посегне към някоя дреха, тя ще се засмее. Дявол да го вземе, мислеше той отчаяно, как допуснах да изпадна в такова положение?

Изведнъж му стана студено и усети, че цялата му кожа настръхва. Докато прекосяваше всекидневната, си наложи да овладее треперенето на тялото си. Сред златистите, призрачни отблясъци на огледалата той взе една бутилка уиски от бюфета и продължи безшумно по дебелиите килими към кухнята. Намери ключа на лампата и го завъртя. Видя огромен хладилник, който тихо бръмчеше, фурна, миксер, сокоизтисквачка, на белите стени висяха медни тигани, имаше двоен умивалник от неръждаема стомана, пералня и бутилка уиски в средата на червената пластмасова маса, осветена от ослепително бялата неонова светлина — мечтата на всяка американска домакиня. Рудолф свали две чаши от шкафа (вътре имаше порцеланови съдове, чаши на цветя, кани за кафе, големи дървени мелнички за пипер, всякакви домакински принадлежности за жената, която не беше никаква домакиня и лежеше сега на леглото в другата стая). Пусна чешмата, изчака водата да се изстуди, изплакна устата си и изплю водата в стоманения умивалник, а той сякаш зазвънтя в нощта; после изпи две пълни чаши с вода. В едната чаша наля уиски и я доля с вода. Чу едва доловим шум, някакво леко драскане, и видя как едри, лъскави хлебарки изчезваха бързо в пукнатините зад умивалника. Каква мръсотия, помисли си той.

Остави лампата в кухнята да свети и занесе питието на стопанката на къщата, която лежеше в добре използваното легло. Винаги готова да предложи услугите си.

— Какво добро момче — каза Мери Джейн и посегна към чашата с дългите си заострени нокти, лакирани в тъмночервено. Тя се облегна на възглавниците, червената ѝ коса се разпиля по бледосините чаршафи и обточените с дантела възглавници и жадно отпи.

— Ти няма ли да пиеш?

— Достатъчно пих. — Той взе гащетата си и започна да ги обува.

— Какво правиш? — попита тя.

— Отивам си. — Той нахлузи ризата си и изпита облекчение, че най-сетне е облечен. — В девет часа трябва да бъда на работа. — Сложи на ръката си новия часовник. Той показваше четири без петнадесет.

— Моля те — извика тя с тъничък, детински глас. — Моля те, недей да си отиваш.

— Съжалявам — каза той. А в същност никак не съжаляваше.

При мисълта, че ще излезе на улицата, облечен и сам, на душата му ставаше леко.

— Не мога да понасям да съм сама през нощта — каза умолително тя.

— Обади се на Уили — каза той и седна да си обуе чорапите и обувките.

— Няма да мога да заспя, няма да мога — каза тя. Той завърза връзките на обувките си, без да бърза.

— Всички си отиват — каза тя, — всички мръсници си отиват. Ще направя каквото поискаш. Остани до шест часа, докато съмне, до пет часа, моля ти се, миличък. Ще направя всичко за теб... — Тя вече плачеше.

Цяла нощ сълзи, женски сълзи, помисли си той презрително, изправи се, закопча ризата си и върза връзката си. Когато застана пред огледалото, риданията продължиха да отекуват зад гърба му. Рудолф видя, че косата му е разрошена и сплътена от пот. Отиде в банята. Там имаше десетки шишенца с парфюм, шампоани, хапчета за храносмилане, хапчета за сън. Среса косата си внимателно, заличавайки следите от нощта.

Когато се върна в спалнята, тя вече не плачеше. Седеше подпряна на възглавниците и го гледаше студено с присвити очи. Беше изпила уискито, но все още държеше чашата.

— За последен път те моля — каза тя дрезгаво. Той си облече сакоето.

— Лека нощ — каза Рудолф. Тя захвърли чашата срещу него. Той не се наведе, за да избегне удара. Чашата го удари по челото, после се разби в огледалото над камината от бял мрамор.

— Мръсник — каза тя.

Той излезе от стаята, мина по коридора, отвори външната врата, излезе на площадката, затвори безшумно вратата и повика асансьора.

Мъжът, който обслужваше асансьора, беше стар, използваха го само късно през нощта, когато нямаше движение. Той гледаше замислено Рудолф, докато се спускаха в кънтящата шахта. Дали брои пътниците си, мислеше Рудолф, дали си прави точен отчет в зори? Когато асансьорът спря, мъжът отвори вратата.

— От главата ти тече кръв, млади човече — каза той.

— Благодаря, че ми казахте — отговори Рудолф.

Мъжът не отвърна нищо, а Рудолф прекоси фойето и излезе на тъмната улица. Останал сам, далеч от погледа на онези влажни, забелязващи всичко очи, Рудолф извади носната си кърпа и я притисна о челото си. Тя се изцапа с кръв. Всички срещи нараняват. Той тръгна към светлините на Пето авеню и стъпките му отекуваха по тротоара. На ъгъла се спря. На уличната

табела пишеше „Шейсет и трета улица“. Поколеба се. „Сейнт Мориц“ се намираше на Петдесет и девета улица, край парка. Стая деветстотин двадесет и три. Една кратка разходка в свежото утро. Като избърса отново челото си с кърпата, той се запъти към хотела.

Нямаше представа какво ще направи, като стигне там. Ще моли за прошка, ще се закълне — „Ще направя всичко, което поискаш“, ще признае вината си, ще се разобличи, ще се пречисти от греховете си, ще моли за любов, ще разбуди стари спомени, ще подтисне страстта, ще възвърне нежността, ще заспи, ще забрави...

Фоайето беше празно. Администраторът, седнал на бюрото, го погледна бегло, без любопитство, свикнал да посреща самотни мъже, скитали до късно през нощта из спящия град.

— Стая деветстотин двадесет и трета — каза той по вътрешния телефон.

Чу как телефонистът го свърза със стаята. След десет извънзвонявания затвори телефона. Погледна часовника във фоайето. Четири часът и тридесет и пет минути. И последните барове в града бяха затворени за тридесет и пет минути. Излезе бавно от фоайето. Посрещна и изпрати този ден сам. Толкова по-добре.

Спря едно минаващо такси и се качи в него. От тази сутрин започваше да печели по сто долара седмично. Можеше да си позволи да вземе такси. Каза адреса на Гретхен, но когато колата се понесе към южната част на града, той промени решението си. Не искаше да вижда Гретхен, а още по-малко Уили. Те щяха да му изпратят чантата.

— Извинявайте — наведе се той към шофьора, — искам да отида на Централната гара.

Макар че не беше спал двадесет и четири часа, когато се яви на работа в девет сутринта в кабинета на Дънкан Колдъруд, Рудолф имаше съвсем свеж вид. Той не перфорира картата си на автомата, който отчиташе кога пристигат служителите на работа. Беше приключил вече с това задължение.

1950

Томас набра комбинацията ат цифри на катинара и отключи шкафчето си. Вече от няколко месеца всички шкафчета имаха катинари и от членовете на клуба се изискваше да оставят портфейлите си в канцеларията, където ги запечатваха в големи пликове и ги заключваха в касата. Това решение беше взето по настояване на Брустър Рийд, на когото откраднаха от джоба прословутата банкнота от сто долара — това се бе случило в събота следобед, когато Томас замина за Порт Филип. Доминик с удоволствие му събщи новината в понеделник следобед, когато Томас се върна на работа. „Най-после се убедиха, че не си ти — каза Доминик — и няма да ме обвиняват, че съм взел на работа някакъв крадец, мошеници такива.“ Доминик беше убедил членовете на клуба да увеличат заплатата на Томас с десет долара и сега Томас получаваше четиридесет и пет долара седмично.

Томас се съблече, обу един чист анцуг и обувки за бокс. Беше поел от Доминик следобедните упражнения по пластика, но обикновено някой от мъжете искаше да потренира с него и малко бокс. Беше се научил от Доминик да напада, без да нанася сериозни удари, и беше усвоил достатъчно от професионалния речник на шефа си, за да накара членовете на клуба да му вярват, че ги учи на истински бокс.

Четири хиляди и деветстотин долара стояха непокътнати в банката в Порт Филип и когато се сблъскваше в съблекалнята с младия Синклер, Томас винаги го наричаше „сър“.

Часовете по пластика му доставяха удоволствие. За разлика от Доминик, който само следеше как се изпълняват упражненията, Томас правеше лицеви опори, клякаше и ставаше, риташе с крака във въздуха, скачаше високо, докосваше пода с прибрани колене, подпрян на дланите си, по всички правила на гимнастическото изкуство. По този начин поддържаше формата си и освен това се забавляваше, като гледаше как тези важни, самоуверени мъже се потят и задъхват. В такива моменти гласът му звучеше заповеднически и самият той не изглеждаше толкова малък на години, колкото преди. Сутрин се събуждаше, без да изпитва чувството, че през деня ще му се случи нещо лошо, което няма да може да предотврати.

След часа по пластика, когато Томас влезе в салона, Доминик и Грийнинг точно си слагаха големите ръкавици. Доминик беше настинал, а освен това предната вечер беше препил. Очите му бяха зачервени и се движеше бавно. С провисналото си спортно облекло имаше вид на стар човек с безформено тяло и тъй като косата му беше разрошена, плешивото петно лъщеше на светлината на големите лампи в салона. Грийнинг, доста висок за категорията си, се разхождаше нетърпеливо, подритвайки с обувките си за бокс, които издаваха остър, неприятен звук. На силната светлина очите му изглеждаха безцветни, а русата му, късо подстригана коса — почти платинена. Беше служил като капитан във флотата през войната и беше награден с орден.

С правилен нос, с волева брадичка и румено лице, той минаваше за красавец и ако не произхождаше от семейство с предразсъдъци към актьорската професия, сигурно щеше да стане звезда от каубойски филми. Откакто, беше казал на Доминик, че според него Томас е откраднал десет долара от шкафчето му, не заговори нито веднъж с Томас и сега, когато Томас влезе в салона за един от членовете на клуба, с когото се бе уговорил за тренировка по бокс, Грийнинг дори не го погледна.

— Помогни ми, малкия — каза Доминик и протегна ръкавиците си. Томас върза връзките. Доминик беше стегнал вече ръкавиците на Грийнинг.

Доминик погледна големия часовник над вратата — искаше да засече времето и в никакъв случай да не се боксира повече от две минути без почивка, зае стойка и тръгна бавно към Грийнинг с думите:

— Ако сте готов, сър.

Грийнинг се втурна бързо в нападение. Той имаше точен удар, боксираше се по правилата като професионалист и в случая се възползуваше от дългите си ръце, за да нанася светкавични удари по главата на Доминик. Поради наистинката и препиването дишането на Доминик веднага се затрудни. Той се опита да избегне серията от удари, сведе глава под брадичката на Грийнинг и взе да го удря в корема, но вяло и без всякакъв ентузиазъм. Грийнинг неочаквано отстъпи назад и с всичка сила нанесе с дясната си ръка ъперкът на Доминик; от устата на Доминик рухна кръв.

Мръсник, помисли си Томас, но не каза нищо и лицето му изобщо не трепна.

Доминик седна на тепиха и опипа машинално устата си с голямата ръкавица. Грийнинг не му помогна да стане, а се отдръпна и го загледа навъсено, отпуснал ръце. Без да става, Доминик протегна ръкавиците си към Томас.

— Свали ги, малкия — каза той с дрезгав глас. — За днес ми стига.

Томас се наведе и докато развързваше ръкавиците и ги сваляше от ръцете на Доминик, никой не проговори. Томас знаеше, че на стария боксьор не му е приятно да му помагат и затова не му подаде ръка да стане. Доминик се изправи бавно и избърса уста с маншета на ръкава си.

— Съжалявам, сър — каза той. — Днес, изглежда, съм болен.

— Това не беше никаква тренировка — каза Грийнинг. — Трябваше да ми кажете, че не се чувствувате добре. Нямаше никакъв смисъл да се събличам. А ти какво ще кажеш, Джордах? — попита той. — Гледал съм те няколко пъти. Искаш ли да си премериш силите с мен?

Джордах, каза си Томас. Значи, знае името ми. Той погледна въпросително Доминик. Грийнинг нямаше нищо общо с ентузиазираните любители на физкултурата с големи шкембета, при които Доминик обикновено го пращаше.

В полупритворените тъмни очи на Доминик проблеснаха пламъчетата на сицилианската омраза. Беше настъпил моментът да подпали замъка на господаря.

— Щом мистър Грийнинг иска, Том — каза Доминик тихо, плюейки кръв, — мисля, че трябва да му удовлетвориш желанието.

Томас сложи ръкавиците, а Доминик му ги завърза — свел глава, без да го погледне и без да каже нищо. Томас изпита познатото чувство на страх, удоволствие и нетърпение, по ръцете и краката му сякаш мина електрически ток, усети, че се настървява за бой. Наложил си да се усмихне весело на Грийнинг над сведената глава на Доминик, но Грийнинг го гледаше с каменно лице.

— Готово — каза Доминик и се отдръпна.

Грийнинг веднага се нахвърли на Томас, като протегна напред лявата си ръка, а дясната сви под брадата. Колежанин, помислил си Томас презрително, отби левия удар и се опита да се изплъзне от насочената към него дясна ръка. Грийнинг беше доста по-висок от Томас, но само три-четири килограма по-тежък. Обаче се оказа по-бърз, отколкото Томас предполагаше, и десният удар го улучи в слепоочието. За последен път Томас се беше бил сериозно с шефа на гаража в Бруклайн, а вежливата размяна на удари с миролюбивите джентълмени от клуба не можеше да го подготви за съперник като Грийнинг. Съвсем изненадващо Грийнинг се престори, че замахва с дясната си ръка, и нанесе с лявата къс удар със сгънат лакът в главата на Томас. Този кучи син не се шегува, помислил си Томас и като се сниши, заби лявата

си ръка в ребрата на Грийнинг, а веднага след това стовари дясната върху главата му. Грийнинг го притисна и го заблъска с дясната си ръка в ребрата. Беше силен, нямаше съмнение, че беше много силен.

Томас хвърли поглед на Доминик, очаквайки някакъв сигнал. Но Доминик стоеше настрани невъзмутимо и не даваше никакъв знак.

Добре, каза си Томас, чудесно, тогава започвам. Да става каквото ще.

Биха се две минути без прекъсване. Грийнинг нападаше методично и грубо, използвайки височината и теглото си, а Томас му отвърщаше мигновено с цялата си злоба, която старателно беше подтискал през последните месеци. Дръж се сега, капитане, казваше си той и се впускаше смело, прилагайки всичко, което знаеше — удряше, причинявайки остри болки, навеждаше се, за да избегне ударите, и си повтаряше: „Хайде да те видя, хубавец, хайде сега, полицейско куче, на ти за десетте долара.“

И на двамата им течеше кръв от носа и от устата, когато Томас най-сетне нанесе удара, с който знаеше, че ще отбележи началото на края. Усмивайки се глупаво, Грийнинг отстъпи, размахвайки немошно все още вдигнатите си ръце. Томас се завъртя около него с пружинираща стъпка, готов да нанесе последния решителен удар, но Доминик застана помежду им.

— Засега стига толкова, господа — каза Доминик. — Направихте хубава тренировка.

Грийнинг се съвзе бързо. Очите му се избистриха и той изглежда студено Томас.

— Свалете ми ръкавиците, Доминик. — Това бяха единствените му думи. Даже не се опита да изтрие кръвта от лицето си. Доминик развърза ръкавиците му и Грийнинг с изправена походка излезе от салона.

— Отиде ми службата — каза Томас.

— Сигурно така ще стане — отговори Доминик, развързвайки ръкавиците. — Но си струваше. Заради мен — засмя се той.

Минаха три дни, но нищо не се случи. Освен Доминик, Грийнинг и Томас никой друг не знаеше какво бе станало в салона; нито Томас, нито Доминик говореха за това пред членовете на клуба. Може би Грийнинг се чувствуваше неловко, че едно двадесетгодишно момче, много по-дребно от него, го е победило и затова не искаше да повдига въпрос пред управителния съвет.

Всяка вечер след затварянето на клуба Доминик казваше: „Още няма нищо“ и чукаше на дърво.

На четвъртия ден Чарли, който чистеше съблекалнята, дойде при Том и му каза:

— Доминик те вика да отидеш веднага при него.

Без да се бави, Томас отиде в стаята му. Доминик седеше на бюрото си и броеше пари — девет банкноти по десет долара. Той погледна тъжно Томас.

— Ето ти заплатата за две седмици напред, малкия — каза той. — От днес си уволнен. Следобед имаше събрание на управителния съвет.

Томас сложи парите в джоба си. Надявах се, че ще се задържа тук поне една година, помисли си той.

— Трябваше да ме оставиш да му нанеса последния удар, Дом — каза той.

— Да, трябваше — съгласи се Доминик.

— Ти също ли ще си имаш неприятности?

— Сигурно. Но ти не се безпокой — каза Доминик. — Запомни едно — никога не се доверявай на богатите.

Стиснаха си ръцете. Томас излезе от стаята, събра си нещата от шкафчето и напусна сградата, без да се сбогува с никого.

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

Събуди се точно в седем без четвърт. Никога не навиваше часовника да звъни. Нямаше нужда. Полежа още минута-две. В съседната стая майка му хъркаше. Прозорецът беше отворен и в стаята беше студено. През леко развяващите се завеси проникваше бледа зимна светлина и дългите редици от книги върху лавицата срещу леглото започнаха смътно да се очертават.

Днешният ден нямаше да бъде обикновен. Снощи след затварянето на магазина той отиде в кабинета на Колдъруд и остави на бюрото му издутия плик.

— Бих искал да прочетете това, когато намерите време — каза той на възрастния човек.

Колдъруд погледна подозрително плика.

— Какво има тук? — попита той, побутвайки презрително плика с дебелия си пръст.

— Сложно е да ви обясня сега — каза Рудолф. — По-добре да говорим, след като го прочетете.

— Поредната ти безумна идея, а? — каза Колдъруд. Издutiят плик като че ли го ядоса. — Пак ли си решил да ме убеждаваш в нещо?

— А-ха — каза Рудолф и се усмихна.

— Знаеш ли какво, млади човекче — започна Колдъруд, — откакто те назначих тук, холестеринът ми значително се е повишил! Значително.

— Мисис Колдъруд все ме моли да ви накарам да си вземете отпуската.

— А, така ли? — изсумтя Колдъруд. — Тя не знае, че аз не бива да те оставям сам в магазина и за десет минути. Следващия път, като ти каже, че трябва да си взема отпуската, обясни й, че това е невъзможно. — Но когато си тръгна вечерта за в къщи, той взе плика със себе си. Рудолф беше сигурен, че веднъж отвори ли го, ще изчете всичко до края.

Той продължаваше да лежи неподвижно под завивките; реши да не става рано тази сутрин, а да остане и да обмисли какво ще каже на Колдъруд, когато влезе в кабинета му. След това промени решението си, каза си: по дяволите, няма да се вълнувам, ще се правя, че днешният ден е като всички останали дни.

Отхвърли завивките, скочи от леглото и затвори прозореца. Опита се да не трепери от студ, докато събличаше пижамата си и нахлузваше дебелия анцуг. Обу вълнени чорапи и обувки за тенис с дебели гумени подметки. Облече едно карирано вълнено палто и излезе от къщи, като затвори леко вратата, за да не събуди майка си.

Долу на входа го чакаше Куентин Макгъвърн. Куентин също беше облечен с анцуг. Отгоре имаше дебел пуловер. Вълнена плетена шапка покриваше ушите му. Четиринадесетгодишният Куентин беше най-големият син на негърското семейство, което живееше в отсрещната къща. Всяка сутрин двамата бягаха заедно.

— Здравсти, Куент — каза Рудолф.

— Здравсти, Руди — каза Куентин. — Ама какъв студ. Майка ми смята, че сме луди да излизаме в такава сутрин.

— Тя ще запее друга песен, като ѝ занесеш златен медал от Олимпийските игри.

— Ами, ще запее — каза Куентин. — Още я чувам какво приказва.

Закрачиха бързо към ъгъла. Рудолф отключи вратата на гаража, който беше взел под наем, и влезе да извади мотора. Някъде дълбоко в съзнанието му се промъкна неясен спомен. Друга врата, друго тъмно пространство, друг вид мотор. Лодката в склада, миризмата на реката, мускулестите ръце на баща му.

Но сега той се намираше в Уитби, с едно момче в анцуг, на друго място, където няма река. Изкара мотора. Надяна чифт стари вълнени ръкавици, подплатени с вълна, включи мотора и седна. Куентин се намести зад него, хвана го през кръста и двамата се понесоха по улицата с насълзени от студения вятър очи.

След няколко минути стигнаха до университетското игрище. Колежът „Уитби“ беше вече университет. Игрището не беше оградено, но от едната му страна имаше наредени дървени пейки. Рудолф остави мотора до пейките, свали палтото си и го преметна на седалката.

— По-добре си съблечи пуловера — каза той. — Ще го облечеш на връщане, за да не изстинеш.

Куентин се загледа в игрището. Над тревата се стелеше прозрачна, ледена мъгла. Той потрепера.

— Може би майка ми е права — каза той, но свали пуловера и започна да бяга бавно по пистата, посипана със сгурия.

Докато учеше в колежа, на Рудолф никога не му оставаше време да спортува. Сега му се струваше странно, че след като е толкова ангажиран, делови човек, намираше време шест дни от седмицата да бяга по половин час. Бягаше, за да поддържа форма, а освен това се наслаждаваше на ранната утринна тишина, на мириса на трева, на смяната на сезоните, на твърдата писта. Отначало бягаше сам, но една сутрин видя пред къщи Куентин, облечен в анцуг, който му каза:

— Мистър Джордах, гледам, че всеки ден тренирате. Може ли и аз да идвам с вас?

Рудолф беше решил да му откаже. Искаше му се да е сам поне рано сутрин, защото по цял ден в магазина се разправяше е хора. Но Куентин продължи:

— Аз съм в отбора на гимназията. Бягам на четиристотин метра. Ако всяка сутрин тренирам сериозно, сигурно ще си подобря резултата. Не е нужно да разговаряте с мен за нищо, мистър Джордах, просто ми позволете да бягам с вас.

Той говореше срамежливо и тихо, не искаше кой знае какво и Рудолф разбра, че момчето е трябвало да събере цялата си смелост, за да отправи такава молба към един възрастен бял човек, с когото веднъж или два пъти само се е поздравило на улицата. Освен това бащата на Куентин работеше в магазина като шофьор на камион. Със служителите трябва да се поддържат добри отношения, помисли си Рудолф. Работниците трябва да са доволни. Нали така приказват демократите.

— Добре — каза той. — Ела.

Момчето се засмя притеснено и тръгна бързо с Рудолф към гаража.

Те обиколиха бавно два пъти пистата, за да се загреят, след това спринтираха около стотина метра и обиколиха бавно пистата още веднъж, после увеличиха спринтовото разстояние на двеста метра, пак обиколиха бавно два пъти пистата и набрали пълна скорост, преодоляха четиристотинте метра. Куентин беше високо момче с дълги, слаби крака; бягаше бързо и равномерно. Рудолф се чувствуваше добре с него, тъй като той го увличаше да бяга по-бързо, отколкото бягаше сам. Накрая направиха още две бавни обиколки и изпотени, се облякоха и се върнаха с мотора в пробуждащия се град.

— Утре сутринта ще се видим пак, Куинт — каза Рудолф и остави мотора до бордюра.

— Благодаря — каза Куентин. — До утре сутрин.

Рудолф махна с ръка и се прибра; момчето му беше симпатично. Двамата заедно бяха преодолели естественото човешко нежелание да излязат в такава зимна утрин и се бяха преборили със студа, скоростта и времето. През лятната ваканция ще му намери някаква работа в магазина. Семейството му сигурно има нужда от пари.

Когато влезе в къщи, майка му се беше събудила.

— Как е навън? — попита тя.

— Студено — отговори той. — Нищо няма да загубиш, ако си седиш днес у дома. — И двамата продължаваха да поддържат илюзията, че в същност майка му излиза всеки ден като всички други жени.

Той влезе в банята, взе си горещ душ, после се обля с ледено

студена вода и излезе разгорещен. Докато се бършеше, чу, че майка му прави портокалов сок и кафе в кухнята — тя се движеше така, сякаш някой влачеше тежък чувал по пода. Спомни си как спринтираше по замръзналата писта и си каза, че ако някога изпадне в нейното състояние, ще накара някой да го убие.

Премери се на теглилката в банята. Седемдесет и три килограма. Остана доволен. Ненавиждаше дебелите хора. В магазина се опитваше да се отърве от дебелите продавачи, без да казва на Колдъруд истинската причина.

Преди да се облече, сложи под мишниците си малко дезодорант. Чакаше го дълъг ден, а в магазина през зимата беше винаги много горещо. Обу сиви панталони от каша, сложи си светлосиня риза с тъмnochвена връзка и кафяво сако от туид без подпльнки на раменете. Първата година като помощник-управител носеше строги, тъмни костюми, но с издигането си в служебната йерархия той смени костюмите със спортно облекло. Беше млад за отговорния пост, който заемаше, и трябваше да внимава да не изглежда важен в очите на хората. Поради същата причина си беше купил и мотора. Когато идваше на работа с ревящия мотор, гологлав и зиме и лете, никой не можеше да каже за него, че като помощник-управител си придава голяма важност. Човек трябва да се стреми да му завиждат колкото се може помалко. Той имаше възможност да си купи кола, но предпочиташе да кара мотор. Така винаги изглеждаше свеж, сякаш прекарваше голяма част от времето си на открито. С хубавия си тен, особено през зимата, той изпитваше леко превъзходство над заобикалящите го хора с блед и болнав вид. Сега разбираше защо Бойлан използваше кварцова лампа. Той никога няма да стигне дотам. Кварцовата лампа е измамно и евтино разкрасяващо средство за един мъж, прави те смешен пред хората, които разбират от кварцови лампи и различават изкуственото от естественото.

Рудолф отиде в кухнята и целуна майка си за добро утро. Тя му се усмихна весело. Ако забравеше да я целуне, на закуска щеше да последва дълъг монолог — колко лошо е спала през нощта, как лекарствата, които лекарите й предписват, са все едно хвърлени на вятъра пари. Тя не знаеше нито колко пари печели синът ѝ, нито че той може спокойно да си позволи да се преместят в по-хубаво жилище. Рудолф нямаше намерение да кани гости в къщи и искаше да използва парите си за съвсем други цели.

Той седна на масата в кухнята, изпи портокаловия сок и кафето и изяде филийка препечен хляб. Майка му пиеше само кафе. Косата ѝ висеше на дълги прави кичури, а под очите ѝ

имаше огромни тъмни кръгове. Въпреки това обаче съвсем не изглеждаше по-зле, отколкото преди три години. Сигурно щеше да доживее деветдесетте. Той нямаше нищо против дълголетието ѝ. Благодарение на нея беше освободен от военна служба. Единствен син на болна майка. Последният и най-скъп майчински подарък беше го спасила от ледените окопи в Корея.

— Снощи сънувах брат ти Томас — каза тя. — Беше същият като на осем години. Като малък хорист в църковен хор по Великден. Дойде в стаята ми и каза: „Прости ми, прости ми...“ — Тя отпи замислено от кафето си. — Никога досега не съм го сънувала. Поддържаш ли връзки с него?

— Не — каза Рудолф.

— Да не би да криеш нещо от мен?

— Не. Защо да крия?

— Бих искала да го видя още веднъж, преди да умра — каза тя. — В края на краищата той ми е син.

— Няма да умреш.

— Може и да не умра скоро — каза тя. — Имам чувството, че като дойде пролетта, ще се почувствувам по-добре. Ще можем пак да ходим на разходка.

— Това вече е хубава новина — каза Рудолф, допи кафето си и стана. Целуна я за довиждане и добави: — Аз ще приготвя вечерята. На връщане ще напазарувам.

— Не ми казвай какво ще купиш — помоли кокетно тя. — Нека да бъде изненада.

— Добре — отговори той. — Ще ти направя изненада.

Когато Рудолф стигна в магазина със сутрешните вестници в ръка, които беше купил по пътя, нощният пазач беше още на поста си пред служебния вход.

— Добро утро, Сам — каза Рудолф.

— Здравей, Руди — поздрави го нощният пазач. Рудолф държеше всички стари служители, които го познаваха от самото начало, да се обръщат към него с малкото му име.

— Ранобудник си ти — каза нощният пазач. — Когато бях на твоите години, никой не можеше да ме вдигне от леглото в такова време.

Затова си останал нощен пазач на такава възраст, Сам, помисли си Рудолф, но само се усмихна и мина през полутъмния, спящ магазин, за да се качи в кабинета си.

Кабинетът му беше спретнат и скромнен, имаше две бюра — на второто седеше секретарката му, мис Джайлс, енергична стара госпожица. Върху широките лавици по стените стояха симетрично

подредени купища списания — американското и френското издание на „Вог“, „Севънтийн“, „Гламър“, „Харпърс Базар“, „Ескуайър“, „Хаус енд Гардън“, откъдето той черпеше идеи за оформлението на щандовете и витрините. Градът бързо се променяше; хората, които идваха тук от Ню Йорк, имаха пари и ги харчеха с широка ръка. Местните жители живееха по-добре от преди и започваха да възприемат по-изисканите вкусове на новите си съграждани. Колдъруд се съпротивляваше упорито с присъщата си назадничавост срещу опитите да се превърне солидният му магазин, обслужващ простолюдието и средната класа, в сергия за модни финтифлюшки и измишльотини, както той се изразяваше, но финансовата равностетка сочеше красноречиво какви са резултатите от поредното нововъведение и с всеки изминал месец Рудолф все по-лесно осъществяваше идеите си. След почти едногодишна опозиция Колдъруд се съгласи да прегради част от ненужно големия склад и да го превърне в щанд за спиртни напитки с богат избор от хубави френски вина, които Рудолф с удоволствие подбираще сам, припомняйки си на какво го беше научил Бойлан по този въпрос.

Той не беше виждал Бойлан от деня, когато получи дипломата си. На два пъти през лятото се опита да го покани на вечеря, но и двата пъти Бойлан рязко му отказа. Всеки месец Рудолф изпращаше на Бойлан чек от сто долара, за да изплати заема си от четири хиляди долара. Бойлан никога не осребряваше чековете, но Рудолф се старееше да има винаги достатъчно пари в банката, които да покрият дълга му, в случай че Бойлан реши да осребри чековете наведнъж. Рудолф не мислеше често за Бойлан, но когато се сетеше за него, изпитваше някакво смесено чувство на презрение и благодарност. Смяташе, че когато човек разполага с толкова много пари и с неограничена свобода като Бойлан, той няма право да бъде нещастен. Бойлан беше малодушен по характер, а Рудолф, който подтискаше всеки признак на слабост у себе си, не можеше да понася слабохарактерните хора. Уили Абът и Теди Бойлан са си лика-прилика, мислеше Рудолф.

Той разтвори вестниците на бюрото си — местния „Рекорд“ и нийоркския „Таймс“, който пристигаше сутрин с първия влак. На първата страница на „Таймс“ се съобщаваше за тежки сражения по 38-я паралел и за нови обвинения в държавна измяна и подривна дейност, отправени във Вашингтон от сенатора Маккарти. На първата страница на „Рекорд“ се съобщаваше за отхвърленото чрез гласуване предложение за облагане на училищното ръководство с нови данъци и за големия брой скиори, използвали през този сезон новата писта край града.

Всеки град с проблемите си.

Рудолф разгърна страниците на „Рекорд“. Голямата двуцветна реклама за нов модел вълнени рокли и жилетки беше отпечатана нескопосно, с размазани контури; Рудолф си записа в бележника да се обади още тази сутрин в редакцията на вестника.

След това разтвори „Таймс“ и петнадесет минути изучава какво е положението на фондовата борса. Когато спести хиляда долара, Рудолф отиде при Джони Хийт и го помоли да вложи парите му. Джони, който боравеше със суми от порядъка на милиони долари, се съгласи да се заеме най-сериозно е молбата на Рудолф и следеше с голямо вълнение съдбата на влога му, сякаш Рудолф беше един от най-важните клиенти на фирмата му. Авоарите на Рудолф бяха все още скромни, но непрекъснато нарастваха. Четейки новините от борсата, Рудолф с удоволствие установи, че тази сутрин е с триста долара по-богат, поне на книга, в сравнение с вчерашния ден. Благослови мислено приятеля си Джони Хийт, извади писалка и се захвана да решава кръстословицата. Това беше един от най-приятните моменти на деня. Ако успееше да се справи с кръстословицата до отварянето на магазина в девет часа, започваше работа с приятното чувство за спечелена победа.

Четиринадесет водоравно. Ю-р-а-я, написа той старателно.

Почти свършваше с кръстословицата, когато телефонът извънтя. Той погледна часовника си. Телефонистките бяха дошли рано на работа, забеляза той одобрително. Вдигна слушалката с лявата си ръка и докато попълваше една от вертикалните колонки с думата п-о-в-с-е-м-е-с-т-е-и, каза:

— Ало-о-о?

— Джордах? Вие ли сте?

— Да, Кой е?

— Дентън, професор Дентън.

— О, как сте, сър? — каза Рудолф, като продължаваше да се чуди коя дума, чиято трета буква е „а“, може да означава трезвен.

— Много ми е неприятно, че ви безпокоя — каза Дентън. Гласът му звучеше особено, сякаш шепнеше и се страхуваше да не би някой да го подслушва. — Но може ли да ви видя днес по някое време?

— Разбира се — отговори Рудолф и написа думата уравновесен на последния ред на кръстословицата. Той виждаше често Дентън, когато ходеше в библиотеката на колежа, за да вземе книги по разни въпроси на търговията и икономиката. — Аз съм през целия ден в магазина.

Дентън издаде някакъв странен, сподавен звук.

— Предпочитам да се видим някъде извън магазина.

Свободен ли сте на обяд?

— Само за четиридесет и пет минути...

— Чудесно. Ще се срещнем близо до магазина. — Дентън говореше задъхано и бързо, а в колежа винаги говореше бавно и мелодично. — Какво ще кажете да се видим в „Рипли“? На ъгъла, до магазина, нали го знаете?

— Да — каза Рудолф, изненадан от избора на Дентън. Заведението беше по-скоро кръчма, отколкото ресторант и в него ходеха работници, за да пият, а не да обядват. Мястото съвсем не беше подходящо за един възрастен професор по история и икономика. — В дванадесет и петнадесет удобно ли ви е?

— Ще ви чакам, Джордах. Благодаря, благодаря. Много сте любезен. Значи, до дванадесет и петнадесет — каза Дентън много бързо. — Не можете да си представите колко съм благодарен... — продължи Дентън и изведнъж прекъсна разговора по средата на изречението си.

Рудолф се намръщи, чудейки се за какво ли може да е разтревожен толкова Дентън, и затвори телефона. Погледна часовника си. Девет часът. Вратата се отвори. В кабинета влезе секретарката и каза:

— Добро утро, мистър Джордах.

— Добро утро, мис Джайлс — поздрави Рудолф и хвърли ядосано вестника в кошчето. Заради Дентън не успя да свърши кръстословицата преди девет часа.

Рудолф започна първата си за деня обиколка из магазина — вървеше бавно, усмихваше се на продавачите, не спираше никъде, уж гледаше разсеяно, а очите му не пропускаха нищо. След това в кабинета си щеше да напрани учтиви забележки на отговорниците на съответните щандове: вратовръзките, които се продават с намаление, не са подредени достатъчно грижливо на щанда; мис Кейл от парфюмерията е гримирала твърде ярко очите си; кафенето не е проветрено както трябва.

Следеше с особено внимание онези отдели, които се появиха чак след като Колдъруд склони да ги включи в магазина — малкия бутик, където се продаваха евтини и модни бижута, италиански жилетки, френски шалчета и кожени шапки, от които се трупаха неочаквано големи печалби; кафенето (изумително беше, че жените не спират да ядат по цял ден), което не само осигуряваше солидна печалба, но стана любимо място за срещи на домакините от града, а те след това рядко излизаха от магазина, без да купят нещо; щандът за ски, който заемаше част от пространството, предназначено за спортни стоки, се ръководеше от един младеж с атлетическа фигура на име Ларсен — той пленяваше момичетата от града всяка неделя,

когато се спускаше по заснежените склонове, и получаваше недопустимо малка заплата, като се има пред вид колко много купувачи привлича в магазина само с едно спускане по хълма веднъж седмично. Младежът беше предложил на Рудолф да го научи да кара ски, но Рудолф отклони предложението с усмивка. Обясни му, че не може да си позволи точно сега да си счупи крака.

Щандът за грамофонни плочи беше също негова идея и той осигуряваше на магазина много млади клиенти, които харчеха щедро парите на родителите си. Колдъруд мразеше шума и се възмущаваше от поведението на повечето млади хора (собствените му дъщери — двете бяха вече големи, а третата, невзрачна ученичка — се отличаваха с кротост и викторианско благоприличие), затова се противопоставяше решително на откриването на щанд за грамофонни плочи. „Аз няма да ставам собственик на долно кабаре — казваше той, — няма да покварявам американската младеж с тези варварски звуци, които днес се смятат за музика. Остави ме на мира, Джордах, остави на мира стария, старомоден търговец.“

Но Рудолф му представи статистически данни за сумите, които американската младеж изразходва всяка година за покупки на грамофонни плочи, и обеща да постави в залата кабинки, изолиращи шума, и Колдъруд както обикновено отстъпи. Той често се сърдеше на Рудолф, но Рудолф винаги се държеше с него учтиво и търпеливо и успяваше в повечето случаи да постигне своето. Колдъруд се хвалеше пред приятелите си със своя нов помощник-управител и със собствената си прозорливост, че е избрал точно него сред толкова други хора. Удвои заплата му, без Рудолф да настоява за това, а на Коледа му връчи премия от три хиляди долара. „Той модернизира не само магазина, проклетникът му с проклетник — разправяше Колдъруд, но не в присъствието на Рудолф, — а и мен самия. В края на краищата нали затова съм си взел млад помощник.“

Веднъж месечно Рудолф ходеше на вечеря в дома на Колдъруд — на мрачната пуританска трапеза дъщерите говореха само когато ги питаха нещо, а най-силното питие, което се сервираше, беше ябълков сок. Прудънс, най-голямата и най-хубавата от дъщерите, беше помолила няколко пъти Рудолф да отиде с нея на танци извън града. Далеч от бащината си къща, Прудънс забравяше за викторианското благоприличие, Но Рудолф не си позволяваше никакви волности с нея. Нямаше намерение да предприема нещо толкова банално и опасно, като женитба с дъщерята на шефа си.

Засега не смяташе да се жени. Имаше време за брак. Преди

три месеца беше получил покана за сватбата на Джули с някой си Фицджералд. Той не отиде на сватбеното тържество в Ню Йорк, но когато пишеше поздравителната телеграма, очите му се напълниха със сълзи. Презирайки се за тази своя слабост, той се отдаде още повече на работата си и почти успя да забрави Джули.

Изобщо се пазеше от всякакви момичета. Когато вървеше из магазина, усещаше закачливите погледи на някои продавачки, които биха били щастливи да пофлиртуват с него: чернокосата мис Съливан например, от бутика; високата и грациозна мис Брандиуайн от щанда за юношеско облекло; дребничката, руса мис Соумс с едрият бюст от щанда за грамофонни плочи, която се поклащаше под такта на музиката и му се усмихваше срамежливо, когато минеше край нея; и още шест-седем други като тях. Той, разбира се, се изкушаваше, но не се поддаваше на изкушението и се държеше с всички еднакво любезно и безразлично. В магазина на Колдъруд никога не се организираха забави и затова не се явяваше случай, когато под влиянието на алкохола и празничното настроение можеше да се установи някаква близост.

Нощта с Мери Джейн в Ню Йорк и отчаяният опит да се обади по телефона от пустото фоайе на хотел „Сейнт Мориц“ го бяха научили да подтиска страстите си.

В едно обаче беше убеден — следващия път, когато предложи на някое момиче да се омъжи за него, ще бъде напълно сигурен, че то няма да му откаже.

Като мина втори път край щанда за плочи, той си припомни, че трябва да помоли някоя от по-възрастните жени в магазина да намекне тактично на мис Соумс, че ще е по-добре да носи сутиен под пуловера си.

Когато телефонът иззвъня, Рудолф разглеждаше проектите за подредбата на стоките за месец март с Бергсън — млад човек, който се занимаваше с оформянето на витрините.

— Руди — каза Колдъруд, — можеш ли да дойдеш за малко в кабинета ми? — Гласът му беше сдържан и не издаваше настроението му.

— Идвам веднага, мистър Колдъруд — отговори Рудолф и затвори телефона. — Ще трябва да отложим за малко нашата работа — каза той на Бергсън.

Бергсън се оказа истинска находка. Той беше направил декорите за летния театър в Уитби. Рудолф ги беше харесал и му бе предложил да се заеме с оформянето на витрините на магазина през зимните месеци. Преди да се появи Бергсън,

витрините се оформяха както дойде, всеки щанд се бореше за повече място и излагаше стоките си, без изобщо да се съобразява как са подредени съседните витрини. Бергсън прекрати тази практика. Той беше дребен, меланхоличен младеж, който не можеше да получи достъп до сценографските среди в Ню Йорк. Прие с благодарност предложението да работи през зимата в магазина и вложи целия си талант в оформянето на витрините. Свикнал да прави театрални декори за летните постановки с много оскъдни Средства, той използваше най-различни евтини материали и вършеше всичко сам.

Темата на проектите върху бюрото на Рудолф беше настъпващата пролет; Рудолф беше казал на Бергсън, че според него този път витрините на Колдъруд ще бъдат оформени по-сполучливо от всякога. Бергсън беше винаги намусен, но въпреки това Рудолф предпочиташе да работи с него вместо с отговорниците на щандовете или със завеждащите отделите „Ценообразуване“ и „Счетоводство“. Идеалът му за бъдещето беше никога да не се занимава с търговски баланси или с месечни инвентаризации.

Тъй като кабинетът беше отворен, Колдъруд веднага видя Рудолф и каза:

— Влизай, Руди, и затвори вратата. — На бюрото лежаха книгата от плика, връчен предната вечер.

Рудолф седна срещу бюрото и зачака.

— Руди — каза кротко Колдъруд, — смаян съм от теб.

Рудолф не отговори нищо.

— Кой друг знае за всичко това? — Колдъруд посочи с ръка книгата на бюрото си.

— Никой.

— Кой ги е преписвал на машина? Мис Джайлс?

— Аз. В къщи.

— Ти всичко съобразяваш, нали? — В думите му нямаше нито укор, нито възторг.

Рудолф продължаваше да мълчи.

— Кой ти каза, че притежавам тридесет акра земя близо до езерото? — попита Колдъруд рязко.

Този участък земя се водеше като собственост на някаква нюйоркска корпорация. Джони Хийт трябваше да използва цялата си изобретателност, за да установи, че истинският собственик на корпорацията е Дънкан Колдъруд.

— За съжаление не мога да ви отговоря на този въпрос — каза Рудолф.

— Не можеш да отговориш, не можеш да отговориш! — извика нетърпеливо Колдъруд. — Значи, няма да кажеш.

Мълчаливото поколение, както пишат сега в описание „Таим“. Руди, откакто те познавам, не съм те хванал в лъжа, затова и сега смятам, че няма да ме излъжеш.

— Нямам намерение да ви лъжа, сър — каза Рудолф.

Колдъруд отмести книжата от бюрото си и попита:

— Това да не би да е някакъв ход, с който искаш да ми вземеш мястото?

— Не, сър — отговори Рудолф. — Това е предложение как да използвате по-изгодно положението си и парите си. Как с разрастването на града да разширите търговските си интереси. Как да се възползвате от данъчните закони и в същото време да оставите след смъртта си цялото си имущество на жена си и на децата си.

— Колко страници има тук? — понита Колдъруд. — Петдесет, шейсет?

— Петдесет и три.

— Добре, че не са повече — изсумтя Колдъруд. — Сам ли измисли всичко това?

— Да. — Рудолф не смяташе, че трябва да казва на Колдъруд как месеци наред е използвал познанията на Джони Хийт и как благодарение на него е успял да разработи по-сложните раздели в общия план.

— Добре, добре — измърмори Колдъруд, — ще прегледам всичко.

— Ако ми позволите да ви дам един съвет, сър — каза Рудолф, — би трябвало да отидете в Ню Йорк и да поговорите е вашите адвокати и банкери.

— Какво знаеш за моите адвокати в Ню Йорк? — попита Колдъруд подозрително.

— Мистър Колдъруд, аз отдавна работя при вас — каза Рудолф.

— Добре. Да предположим, че прочета внимателно това, което си написал, и приема тази идиотска идея, както ти я предлагаш — организирам акционерно дружество, пускам в обращение акции, взимам заеми от банките, построявам този проклет търговски център на брега на езерото и като последен глупак откривам към него и театър — да предположим, че направя всичко това, ти каква полза ще имаш?

— Ще се надявам да стана председател на управителния съвет на компанията, чийто директор ще бъдете вие, да получа подходяща за тази длъжност заплата и право да закупува акции през следващите пет години — каза Рудолф. Да е жив и здрав Джони Хийт. Не си губи времето с дреболии. „Играй на едро“, съветваше го той, — Ще си осигурия помощник, който ще поеме

работата тук когато аз съм зает другаде. — Беше писал вече на Брад Найд в Оклахома за тази възможност.

— Всичко си премислил, така ли, Руди? — В гласа на Колдъруд вече звучеше открита враждебност.

— Работих над този проект повече от една година — каза спокойно Рудолф. — Опитах се да предвидя всички проблеми, които биха възникнали.

— А ако кажа „не“, ако просто сложа всичко това в една папка и го забравя, тогава ти какво ще направиш? — попита Колдъруд.

— Тогава за съжаление ще трябва да напусна магазина в края на годината, мистър Колдъруд — отговори Рудолф. — Ще трябва да си потърся по-перспективна работа.

— Преди да дойдеш, се оправях и без теб, сигурно и сега ще мога — каза Колдъруд.

— Разбира се, че ще можете — отговори Рудолф.

Колдъруд се наведе навъсено над бюрото си, измъкна един лист от купчината книжа, погледна го гневно и го остави с явно отвращение.

— Театър — каза той ядосано. — Има вече един театър в града.

— Догодина ще го събарят — каза Рудолф.

— Всичко си проучил — забеляза учудено Колдъруд. — Това ще бъде обявено чак през юли.

— Да, но винаги се намира някой, който да разгласи предварително — отговори Рудолф.

— Така излиза. И винаги се намира някой, който всичко чува, нали, Руди?

— Да, сър — усмихна се Рудолф.

— И после трупаш капитал от това, така ли е, Руди? — каза Колдъруд и най-сетне се усмихна.

— Знаете, че не действавам по този начин — каза Рудолф е равен глас.

— Да, знам — съгласи се Колдъруд. — Съжалявам, че го казах. Сега можеш да си тръгнеш. Ще ти съобщя решението си.

Рудолф го остави надвесен над книжата върху бюрото. Тръгна бавно между щандовете с обичайната си младежка походка и дружелюбна усмивка.

Проектът, който Рудолф беше представил на Колдъруд, беше сложен, но той беше обмислил всичко до най-малката подробност. Градът се разрастваше по посока на езерото. Освен това съседният град Сийдъртън, отстоящ на около петнадесет километра, се свързваше с Уитби чрез ново шосе и също така се разширяваше към езерото. Из цяла Америка никнеха

извънградски търговски центрове и хората вече свикваха да пазаруват почти всичко в тях. Тридесетте акра на Колдъруд бяха идеално място за търговски център, който да обслужва двете градчета и заможните собственици на къщите, пръснати по брега на езерото. Ако Колдъруд не предприемеше нещо, някой друг бизнесмен или някоя корпорация щеше да се възползува от възможността след една-две години и освен че щеше да натрупа големи печалби, щеше да съсипе магазина на Колдъруд в Уитби. Вместо да чака някой конкурент да го разори, Колдъруд имаше преимущество да конкурира, макар и частично, сам себе си.

В проекта си Рудолф предвиждаше място за хубав ресторант и за театър, които да привличат клиенти и вечер. След летния сезон театърът можеше да се използва за кинозала през останалите месеци от годината. Освен това той предвиждаше място за не много скъпи жилищни сгради на брега на езерото и предлагаше върху блатистите и неизползувани участъци земя, също така собственост на Колдъруд, да се развият някои от расли на леката промишленост.

Спазвайки съвета на Джони Хийт, Рудолф беше посочил най-добросъвестно всички привилегии, с които подобни инициативи се ползуваха пред закона.

Рудолф беше сигурен, че предложението му Колдъруд да превърне новото си предприятие в акционерно дружество ще накара стария човек да приеме проекта му. Ценните предимства и високата рентабилност на магазина и на търговския център ще осигурят нарастването на основния капитал. Когато Колдъруд умре, неговите наследници — съпругата му и трите му дъщери — няма да бъдат изправени пред необходимостта да продават предприятията по принуда, за да изплатят наследствените данъци, а ще могат да продават части от акциите, като в същото време запазят контролния пакет акции на корпорацията.

Докато работеше над проекта и изучаваше принципите за създаване на корпорации, данъчната система и законите за недвижимите имоти, Рудолф откри с цинично задоволство, че в Америка капиталът е под защитата на закона. Той не изпитваше никакви морални скрупули, че се опитва да приложи законите в своя полза. Всяка игра си има своите правила. Научаваш правилата и се придържах към тях! Ако правилата са други, ще действуваш по друг начин.

Професор Дентън го чакаше на бара — той явно се чувствуваше неудобно и не на място сред редовните посетители, чийто външен вид говореше, че никога не са стъпвали в колеж.

— Благодаря, че дойдохте, Джордах, благодаря, че дойдохте — забързано и тихо каза Дентън. — Аз пия уиски. На вас какво да ви поръчам?

— Аз не пия през деня — каза Рудолф и веднага съжали за думите си, защото те прозвучаха като упрек към Дентън, който пиеше точно по обяд.

— Съвсем правилно — съгласи се Дентън, — съвсем правилно. През деня умът на човек трябва да е бистър. Аз обикновено пия след работа, но... — Той хвана Рудолф под ръка. — По-добре да седнем, нали? — каза той и посочи с ръка последното сепаре в дъното срещу бара. — Знам, че бързате. — Той остави някакви дребни пари на бара, като внимателно ги преброи, и без да пуска ръката на Рудолф, тръгна към масата. Двата седнаха един срещу друг. На масата имаше два мазни листа с менюто на заведението, които те зачетоха.

— Супа и кюфтета — каза Дентън на келнерката. — И чаша кафе. А вие какво ще си поръчате, Джордах?

— Същото — каза Рудолф.

Келнерката записа несръчно поръчката в бележника си, явно, че ѝ липсваше елементарно образование. Тя беше около шейсетгодишна жена с посивяла коса и безформена фигура, с неприлично ярка и предизвикателна оранжева рокля, върху която имаше кокетна малка дантелена престилчица — и старостта ѝ плащаше неумолим данък на американския идеал за вечната младост. Глезените ѝ бяха отекли и тя тръгна към кухнята, влачейки краката си. Рудолф се сети за майка си и за нейната неосъществена мечта да има малко спретнато ресторантче със свещи по масите. Е, поне оранжевата рокля ѝ беше спестена.

— Вие напредвате в работата, Джордах — каза Дентън, надвесен над масата, гледайки Рудолф с неспокойни очи, уголемени от дебелите стъкла на очилата с метални рамки. Направи нетърпелив жест с ръката си, за да предотврати евентуално опровержение на думите си от страна на Рудолф. — Знам аз, знам — продължи той. — Чувам за вас от много места. Включително и от мисис Дентън. Тя е ваша редовна клиентка. Сигурно се отбива в магазина най-малко три пъти седмично. Може би я виждате от време на време.

— Миналата седмица я видях — каза Рудолф.

— Тя ми разправя, че магазинът просто процъфтявал, Подмладявал се. Много се е модернизирал. С всякакви нови стоки. А хората обичат да купуват. И сякаш всички имат пари напоследък. С изключение на професорите. — При мисълта, че е изпаднал в крайна немотия, Дентън сбърчи чело. — Няма значение — продължи той. — Не съм дошъл да се оплаквам. Но

вие, Джордах, без съмнение направихте добре, като не приехте да дойдете в катедрата. Научните среди... — каза той горчиво. — Навсякъде се шири само завист, интриги, предателство, неблагодарност, човек трябва да внимава за всяка своя крачка. В бизнеса е по-добре. Купуваш и продаваш. Силният оцелява. Чиста работа. Поне е честно.

— Не е точно така — каза спокойно Рудолф. — Ако става въпрос за търговията.

— Не, разбира се, че не е точно така — съгласи се Дентън. — Всичко зависи от човека. Няма смисъл да се следват сляпо принципите, защото тогава се губи представа за действителността, за промените в нея. Във всеки случай аз се радвам на вашия успех и съм сигурен, че го постигате без каквито и да било компромиси.

Келнерката донесе супата. Дентън загреба с лъжицата си и каза:

— Да, ако можех сега да започна всичко отначало, щях да бягам от обвитите с бръшлян стени на колежа като от чума. Заради тези стени днес съм един ограничен, озлобен човек, неудачник и страхливец...

— Аз не бих казал нищо такова за вас — прекъсна го Рудолф, изненадан от думите на Дентън. Винаги му се бе струвало, че Дентън е доволен от себе си и че с наслаждение разиграва сценки от света на финансовата престъпност пред една младежка публика, която е принудена да го слуша.

— Аз живея в постоянен страх и тревога — каза Дентън, докато ядеше супата си. — В страх и тревога.

— Ако мога да ви помогна по някакъв начин, ще... — започна Рудолф.

— Вие имате добро сърце, Джордах, добро сърце — каза Дентън. — Веднага разбрах, че сте по-различен от останалите. Сериозен, а не лекомислен като връстниците си. Състрадателен, а не жесток. Стремите се към знания, а не като другите — само към кариера. Наблюдавал съм ви внимателно години наред, Джордах. Вие ще стигнете далеч. Запомнете какво ви казвам. Повече от двадесет години се занимавам с млади хора, хиляди младежи са минали през ръцете ми, опознал съм ги всичките, тяхното бъдеще ми е ясно. Помнете ми думите, Джордах.

Дентън изяде супата си и келнерката им поднесе кюфтетата и кафето.

— И за да преуспеете, няма да пожертвувате приятелите си — продължаваше Дентън, набобдайки кюфтето с вилицата си. — Знам колко сте умен, познавам и характера ви, толкова години съм ви наблюдавал. Вие сте принципен, почтен, възискателен към

душата и към тялото. Моите очи забелязват всичко, Джордах, и в аудиторията, и извън нея.

Рудолф ядеше мълчаливо и чакаше пороя от хвалебствия да спре; той разбра, че Дентън ще иска някаква голяма услуга от него, щом е толкова излиятелен.

— Преди войната — продължи Дентън, като дъвчеше — имаше повече младежи от вашия тип — проникателни, порядъчни, честни. По-голямата част от тях сега са мъртви, а ние вече почти сме забравили къде са загинали. Вашето поколение... — Той сви отчаяно рамене. — Хитри, предпазливи, използвачи и лицемери. Няма да ми повярвате колко студенти се опитват да ме измамат на всеки изпит, с всяка писмена работа. О, ако имах пари, щях да се махна оттук и да отида на някой остров. — Той погледна нервено часовника си и каза: — Времето лети. — После огледа заговорнически тъмното заведение. Съседното сепаре беше празно, на бара до вратата стояха четирима или петима мъже, но те не можеха да чуят разговора им, — А сега да си дойдем на думата — понижи Дентън глас и се наведе над масата. — Имам неприятности, Джордах.

Сега ще ме попита за адреса на някой гинеколог, помисли си Рудолф ядосано и веднага си представи заглавията във вестниците: „Един професор по история и романтичната му любовна история с негова студентка“. „Лекарят се намира в затвора“. Рудолф си наложи да запази спокоен израз на лицето си и продължи да яде. Кюфтето беше сивкаво и воднисто, а картофите — мазни.

— Чухте ли ме какво казах? — прошепна Дентън.

— Казахте, че имате неприятности.

— Точно така — кимна Дентън като професор, който одобрява отговора на добрия си студент, — Големи неприятности, — Дентън отпи от кафето си. Сократ и отровното питие. — Искат да ме разобличат.

— Кой иска да ви разобличи?

— Моите врагове. — Дентън зашари с поглед из бара, търсейки враговете си, преоблечени като работници, които пият бира.

— Когато бях в колежа — каза Рудолф, — ми се струваше, че всички ви уважават.

— Има всякакви подводни течения, въртопи и водовъртежи, за които студентите изобщо не подозират — обясни Дентън. — В аудиториите, в кабинетите на началниците, в кабинета на самия директор на колежа. Моят недостатък е, че съм пряк и наивен, че повярвах в мита за свободата в научните среди. Враговете ми само чакаха подходящ момент. Преди години още трябваше да

уволня заместник-декана на факултета, съвсем посредствен учен; не го изхвърлих само от съжаление. Непростима слабост от моя страна. И този заместник-декан, който иска да заеме моето място, ми е направил цяло досие, записвал е разни мои приказки, когато сме се събирали на чашка, откъси от мои лекции, клевети. Готвят се да ме принесат в жертва, Джордах.

— Обяснете ми по-конкретно за какво става дума — каза Рудолф. — Тогава ще преценя дали бих могъл да ви помогна.

— О, вие можете да ми помогнете, няма съмнение по този въпрос. — Дентън отмести чинията си с наполовина изяденото кюфте. — Заради мен ще устроят лов на вещици.

— Не разбирам...

— Лов на вещици — повтори Дентън, — Нали четене вестници. „Изгонете комунистите от училищата“.

— Вие знаете много добре, че не сте комунист, професоре — каза Рудолф и се засмя.

— По-тихо говорете. — Дентън се огледа разтревожено. — За такива неща не се приказва високо.

— Сигурен съм, че няма за какво да се тревожите, професоре — каза Рудолф, Той реши да обърне всичко на шега. — Боях се, че имате някаква сериозна неприятност. Помислих си да не би някоя студентка да е забременяла от вас.

— Лесно ви е на вашата възраст да се шегувате — каза Дентън. — Сега в колежа и в университетите никой вече не се шегува. Отправят ми най-невероятни обвинения. През тридесет и осма година съм направил волно пожертвование от пет долара за някаква съмнителна благотворителна дейност, в лекциите си съм споменавал Карл Маркс, но, господи, възможно ли е човек да преподава икономическите теории на деветнадесети век, без да спомене за Карл Маркс! Изказал съм се иронично за това как се прилагат икономическите закони сега и някакъв малоумен студент запомнил изказването ми в час по история на Америка, повторил го пред баща си, който, представете си, се оказва местна политическа фигура. О, нищо не знаете вие, нищо не знаете. „Уитби“ получава всяка година субсидии от щата за селскостопанския факултет. И изведнъж някакъв празнодумец от законодателното събрание произнася реч, организира комитет, настоява да се направи разследване, и то само за да пишат името му по вестниците. Патриот, защитник на истината! В университета е създадена специална комисия, Джордах, начело с ректора, но това да си остане между нас, за да разследва обвиненията, отправени срещу преподаватели от факултета. Готови са да принесат неколцина жертви — мен на първо място, — само и само университетът да не се лиши от субсидии.

Сега стана ли ви ясно, Джордах?

— Боже мой — каза Рудолф.

— Точно така. Боже мой. Не знам какви са политическите ви убеждения...

— Не се занимавам с политика — каза Рудолф. — В това отношение съм независим.

— Прекрасно, прекрасно — отговори Дентън. — Макар че щеше да е по-добре, ако сте член на републиканската партия. А като си помислиш само, че гласувах за Айзенхауер — засмя се той глухо. — Синът ми воюваше в Корея и Айзенхауер обеща да сложи край на войната. Но какви ли обещания не се правят по време на предизборните кампании.

— С какво мога да ви помогна, професоре? — попита Рудолф. — По-определено!

— Точно това е въпросът — каза Дентън и допи кафето си. — Комисията ще разгледа моя случай след една седмица, значи, другия вторник в два часа следобед. Нали ще запомните? Разрешиха ми да се запозная с отправените срещу мен обвинения само в най-общи линии: през тридесетте години съм подпомагал организации, прикриващи нелегална комунистическа дейност, по време на лекции съм правил атеистични и радикалистични изказвания, препоръчвал съм като допълнително четиво книги от съмнително естество. Нали знаете с какви методи се действа, когато трябва да се унищожи един преподавател, Джордах? И сега, когато в цялата страна цари такова настроение и Дълес проглушава света с речите си за ядрена война, а най-видните ни политици са оклеветени, и отстранени от Белия дом, сякаш са обикновени прислужници, кариерата на един обикновен преподавател може да се провали само с една дума, с една едничка дума. За щастие в университета някои хора все още имат чувство за срам, макар че едва ли ще го запазят до края на годината, и аз имам право да се защитавам, да покана свидетели, които ще гарантират за мен...

— Какво искате да кажа пред комисията?

— Каквото намерите за добре, мойто момче — каза Дентън с отпаднал глас. — Нямам намерение да ви уча какво да говорите. Кажете си мнението за мен. Посещавали сте три мои курса, беседвали сме много пъти извън аудиторията, идвали сте у дома. Вие сте умен младеж, няма да се оставите някой да ви подведе. Познавате ме, както познавате всички останали хора от града. Кажете каквото искате. Вие се ползвате с много добра репутация, мнението за вас в университета беше, че сте човек без нито един недостатък, сега сте преуспяващ бизнесмен, не сте се компрометирали с нищо, показанията ви ще бъдат от най-голямо

значение.

— Разбира се — каза Рудолф, но си помисли, че всичко това ще доведе до неприятности. Ще започнат разни нападки. А Колдъруд ще каже, че въвлича магазина му в политически борби в подкрепа на комунистите. — Разбира се, че ще дам показания — потвърди той, но си каза раздразнено, че моментът съвсем не е подходящ за такива неща. Изведнъж и за първи път разбра каква изтънчена наслада изпитват страхливците.

— Точно така очаквах, че ще ми отговорите, Джордах. — Дентън се протегна и стисна развълнувано ръката му. — Няма да повярвате колко души, които са ми приятели от двадесет години, отказаха да ми помогнат, как увъртат, как се страхуват. Страната ни се е превърнала в свърталище на бити кучета, Джордах. Искате ли да ви се закълна, че никога не съм бил комунист?

— Не ставайте смешен, професоре — каза Рудолф й погледна часовника си. — Боя се, че вече е време да се връщам в магазина. Във вторник ще се явя пред комисията. — Той бръкна в джоба си да извади пари и добави: — Нека да си платя моя дял.

Дентън направи жест, с който го възпря.

— Аз ви поканих. Вие сте мой гост. А сега тръгвайте. Няма да ви задържам повече. — Той се изправи, огледа се за последен път и като се увери, че никой не ги наблюдава, разтърси горещо ръката на Рудолф.

Рудолф взе палтото си и излезе от заведението. През замъглената витрина видя как Дентън се спря на бара и си поръча ново питие.

Рудолф закричи бавно към магазина с разкопчано палто, макар че беше влажно и духаше вятър. Улицата му изглеждаше както обикновено, а минувачите не му приличаха на пребити кучета. Горкият Дентън. Горкият Дентън. Спомни си, че именно лекциите на Дентън му подсказаха за първи път как да стане преуспяващ капиталист. Рудолф се засмя. А на стария наивник Дентън не му беше до смях сега.

Чувствуваше се още гладен след отвратителния обяд и щом влезе в магазина, отиде на приземния етаж в кафенето, поръча си чаша подсладено мляко и го изпи сред шумните чуруликания на дамската клиентела. Нищо не заплашваше тези дами. След малко те щяха да си купят рокли за петдесет долара, транзистори и масички за телевизори, тигани, салонни гарнитури и кремове за лице, печалбите щяха да растат, а те ядяха щастливо сандвичите си и пиеха плодови сиропи.

Той огледа спокойните, ненаситни, гримирани лица на тези жени, които харчеха пари и получаваха стоки — майки, младоженки, девойки, стари моми, любовници, — заслуша се в

гласовете им, усети смесения аромат от техните парфюми и се зарадва, че не е женен и че не обича никого, Няма цял живот да слугувам на тези почтени дами, каза си той, плати млякото и се качи в кабинета си.

На бюрото му лежеше едно писмо. Беше кратко. „Надявам се, че скоро ще дойдеш в Ню Йорк. Имам неприятности и трябва да говоря с теб. Целувам те. Гретхен“

— Боже мой! — възкликна той за втори път от един час насам и захвърли писмото в кошчето.

Когато излезе от магазина в шест и петнайсет, навън валеше дъжд. Колдъруд не беше казал нищо след сутрешния им разговор. Само дъжд ми липсваше днес, мислеше Рудолф отегчено, пробивайки си път с мотора сред бълващите дим коли. Почти беше стигнал до къщи, когато си спомни, че е обещал на майка си да напазарува за вечеря. Изруга и подкара мотора обратно към търговската част на града, където магазините работеха до седем часа. Майка му очакваше изненада тази вечер, а каква по-голяма изненада щеше да ѝ поднесе, ако след две седмици се окажеше, че любимият ѝ син е изхвърлен на улицата.

Купи набързо едно малко пиле, картофи, една консерва грах и ябълков пай за десерт, Докато се провираше между наредените на опашки домакини, си спомни за разговора с Колдъруд и се усмихна мрачно. Младият способен финансист, заобиколен от красиви почитателки, на път за голямата си къща, където го очаква изискана вечеря; той е добре познат на нашите читатели от снимките в „Лайф“ и „Хаус енд Гардън“. В последния момент Рудолф купи бутилка уиски. В такава вечер човек трябва да пийне.

Легна си рано, леко пиан, и точно преди да заспи, си помисли, че единственото приятно нещо, което бе свършил през целия ден, бе бягането с Куенти Макгъвърн рано сутринта.

Седмицата мина без особени събития. Колдъруд не споменаваше нищо за проекта на Рудолф; когато го срещнеше в магазина, той му говореше за ежедневната работа с обичайния си раздразнителен и сприхав тон. Нито поведението, нито думите му подсказваха какво окончателно решение е взел.

Рудолф се обади на Гретхен в Ню Йорк (от уличен автомат, защото Колдъруд не обичаше да се водят частни разговори от служебните телефони); Гретхен се разочарова, когато ѝ каза, че сега не може да отиде в Ню Йорк, но ще се опита през другата

седмица. Тя отказа да му съобщи какви неприятности има. Проблемът можел да почака. Щом може да чака, помисли си той, значи, не е толкова страшно.

Дентън повече не се обади. Може би се страхуваше, че при втори разговор Рудолф ще оттегли предложението си да говори в негова защита пред комисията във вторник следобед. Рудолф се тревожеше, че трябва да се явява пред комисията. Не е изключено обвинителите да разполагат с факти срещу Дентън, за които самият професор не знае нищо или които е укрил; в такъв случай Рудолф ще изглежда като съмишленик, лъжесвидетел или глупак. Но по-тревожното беше, че след като членовете на комисията са решили да унищожат Дентън, те ще бъдат настроени враждебно и непримиримо срещу всеки, който се опита да го, защити. През целия си живот Рудолф се беше стремил да е симпатичен на хората, особено на по-възрастните хора със солидно положение. И сега го безпокоеше мисълта, че ще трябва да се изправи пред цяла зала преподаватели и професори, които ще го гледат неодобрително.

През цялата седмица той произнасяше речи пред тези въображаеми, неумолими лица, речи, в които защитаваше достойно Дентън и в същото време очароваше съдиите. Но накрая всички тези монолози започнаха да му се струват безсмислени. Той трябва да се яви пред комисията колкото се може по-спокоен, да прецени какво е настроението в залата и да реши на място как ще бъде най-полезен и за Дентън, и за себе си. Ако Колдъруд знаеше само какво смята да прави...

Към края на седмицата той вече спеше лошо, сънуваше еротични, но неприятни сънища. Джули танцува гола край някакво езеро, Гретхен лежи изтегната в една лодка, Мери Джейн с разголени гърди и разкривено лице започва да го обвинява. Някакъв кораб потегля от кея, момиче с развята от вятъра пола му се усмихва, а той тича отчаяно към кея да стигне кораба, невидими ръце го дърпат назад, корабът се отдалечава, остава само открито море...

В неделя сутринта, когато църковните камбани забиха, той реши, че не може да остане цял ден в къщи, макар че беше намислил да прегледа отново предложенията до Колдъруд и да нанесе някои поправки и допълнения, за които се беше сетил през седмицата. Но в неделя майка му обикновено изпадала в много лошо настроение. Като чуеше църковните камбани, тя започваше да скърби за своята религия и да разправя, че ако Рудолф я придружи, ще отиде на църква, ще се изповяда, ще се причести.

— Пламъците на ада ме чакат — каза тя на закуска, — а църквата и спасението са само на три пресечки оттук.

— Някоя друга неделя, мамо — каза Рудолф. — Днес съм зает.

— Някоя друга неделя може вече да съм мъртва и да съм отишла в ада — настояваше тя.

— В такъв случай ще трябва да се примириш — каза той и стана от масата. Остави я разплакана.

Денят беше студен и ясен, а слънцето приличаше на цветно кръгче, залепено върху бледото зимно небе. Той се екипира добре — с дебело, подплатено с кожа яке, с плетена вълнена шапка и с големи очила за слънце, — после извади мотора от гаража. Поколеба се малко накъде да тръгне. Не искаше да вижда никого днес, никоя посока не го зовеше примамливо. Това е свободното време — бreme за съвременния човек.

Качи се на мотора, подпали го, но още не можеше да реши накъде да поеме. По улицата профуча една кола със ски на багажника. Защо не, каза си той, и на пистата е като навсякъде другаде, и тръгна след колата. Спомни си, че Ларсен, младежът от щанда за ски, му разправяше, че близо до влека имало някаква стара плевня, която можела да се превърне в планинска база за даване на ски под наем. Според Ларсен от това можело да се спечелят много пари. Следвайки колата със ските, Рудолф се почувствува по-добре. Вече имаше цел.

Когато стигна склона, беше почти замръзнал от студ. Снегът, който искреше на слънцето, го заслепяваше и той присвиваше очи срещу ярките фигури, спускащи се към него по хълма. Всички изглеждаха млади, енергични и доволни, а момичетата с тесни панталони, опънати по стройните им бедра и по закръглените ханшове, те караха да си мислиш, че сладострастието не е нищо друго освен една здравословна емоция в неделната утрин.

Известно време Рудолф се наслаждаваше на гледката, но след това му стана тъжно. Чувствуваше се самотен и изолиран. Точно се канеше да си тръгне и да се върне с мотора в града, когато Ларсен, носейки се леко по хълма, се устреми към него и спря рязко, вдигайки облак снежен прах.

— Здравейте, мистър Джордах — каза Ларсен. Той имаше големи, блестящи, бели зъби и се усмихваше весело. Две момичета, които караха след него, също спряха.

— Здравейте, Ларсен — каза Рудолф. — Дойдох да видя плевнята, за която ми говорехте.

— Ще се уверите, че е сигурна работа — отговори Ларсен. Той се наведе — имаше гъвкаво тяло и само с едно елегантно движение се освободи от ските си. Беше гологлав и като се

навеждаше, хубавата му дълга руса коса падаше над очите му. С този червен пуловер и с двете момичета зад себе си, Ларсен положително не е сънувал предишната нощ никакъв кораб, който се отделя от кея, помисли си Рудолф.

— Здравейте, мистър Джордах — каза едното момиче. — Не знаех, че сте скиор.

Той се вгледа в момичето и то се засмя. Носеше големи зелени скиорски очила, които закриваха почти изцяло дребното му лице. То вдигна очилата върху синьо-червената вълнена шапка и каза:

— Аз съм се маскирала.

Сега Рудолф го позна. Мис Соумс от щанда за грамофонни плочи. Пухкавата блондинка, която се поклаща под такта на музиката, която живее от музика.

— Добро утро, добро утро — поздрави Рудолф и се смути леко, като забеляза колко тънка талия има мис Соумс и как хубаво са оформени бедрата и ханшът ѝ. — Не, не съм скиор. Просто гледам.

— Тук има какво да се види, нали? — засмя се мис Соумс.

— Мистър Джордах... — Ларсен беше свалил вече ските си — да ви запозная с моята годеница. Мис Пакард.

Мис Пакард също махна очилата си — оказа се, че е красива като мис Соумс и горе-долу на същата възраст.

— Приятно ми е — каза тя. Годеница. Значи, хората все още се женят.

— Аз ще се върна след около половин час, момичета — каза Ларсен. — С мистър Джордах имаме малко служебна работа. — Той заби ските и щеките си в снега, а момичетата махнаха с ръка и се отдалечиха към влека.

— И двете изглеждат страшно добри скиорки — каза Рудолф, крачейки до Ларсен към шосето.

— Съвсем посредствени — отговори Ларсен небрежно. — Но те си имат други достойнства — продължи той и белоснежната усмивка цъфна на загорялото му лице. Рудолф знаеше, че той изкарва шейсет и пет долара седмично. Как може човек, който получава такава заплата, да бъде толкова щастлив в неделя сутрин?

Плевнята се намираше на около двеста метра до самото шосе, изглеждаше голяма, солидна, запазена.

— Единственото, което ни трябва — каза Ларсен, — е една голяма желязна печка, и вътре ще стане достатъчно топло. Хващам се на бас, че оттук в събота и неделя ще се взимат под наем хиляда чифта ски и двеста до триста чифта обувки, а освен това има коледни, великденски и разни други празници. Двама

студенти могат да вършат работата направо без пари. Това може да се окаже златна мина. Ако ние не го вземем, друг като нищо ще го вземе. Мястото е известно само от две години, но стана много популярно и някой положително ще се възползува.

Рудолф се усмихна; думите на Ларсен му напомниха как той по същия начин убеждаваше Колдъруд миналата седмица. В търговията веднъж си продавач, друг път си купувач. Тази неделя аз съм купувач, помисли си той. Ако успеем, Ларсен ще получи голямо увеличение на заплатата.

— Кой е собственикът? — попита Рудолф.

— Не знам, но мога лесно да разбера — каза Ларсен.

Горкият Ларсен, помисли си Рудолф, не е роден за търговец. Ако аз се бях сетил за това, щях да си осигуря правото да купя плевнята, без да кажа никому нито дума.

— Заемете се с тази работа, Ларсен — каза Рудолф. — Разберете кой е собственикът, иска ли да дава под наем, или иска да продава и за колко. И не споменавайте за магазина. Кажете, че се интересувате лично.

— Разбирам, разбирам — закима Ларсен сериозно. — Няма да ги оставя да задават много въпроси.

— Можем да опитаме — каза Рудолф. — Хайде да си тръгваме. Аз замръзвам. Тук наблизко има ли къде да се изпие по едно кафе?

— В същност вече е време за обяд. На два километра по шосето има едно заведение, което не е лошо. Защо не дойдете да обядваме с момичетата, мистър Джордах?

Рудолф беше готов веднага да откаже. Никога не го бяха виждали в компания на подчинените му извън магазина; от време на време се срещаше само с някой от закупчиците или с отговорника на някой щанд. Но той трепереше. Беше му ужасно студено. Трябваше да влезе някъде на топло. Игривата, съблазнителна мис Соумс. Какво лошо има в това?

— Благодаря, Ларсен. С удоволствие.

Тръгнаха към влека. Ларсен вървеше право напред, съвсем свободно с тежките си скиорски обувки с гумени подметки. Рудолф беше с тънки гьонени обувки, а пътят беше заледен и трябваше да стъпва много внимателно, почти на пръсти, за да не падне. Молеше се момичетата да не го видят.

Момичетата бяха свалили ските си и ги чакаха и преди Ларсен да успее да каже нещо, мис Соумс извика:

— Умираме от глад. Кой ще нахрани сирачетата?

— Добре, добре, момичета — каза Ларсен покровителствено. — Ще ви нахраним. Стига сте хленчили.

— О, мистър Джордах — каза мис Соумс, — с нас ли ще

обядвате? Каква чест. — Тя запремига срамежливо и на луничавото ѝ лице се изписа открита ирония.

— Закусвах рано, затова вече огладнях и ожаднях — отговори Рудолф и се ядоса, че е толкова непохватен в разговори с момичета. Обърна се към Ларсен и добави: — Аз ще карам след вас с мотора.

— Ваша ли е тази красива машинка, мистър Джордах? — посочи с ръка мис Соумс към мотора.

— Да — отговори Рудолф.

— Умирам да се повозя — извика мис Соумс. Тя говореше въодушевено и самоуверено, сякаш смяташе, че всички изгарят от нетърпение да чуят нейните желания. — Ще бъдете ли така милостив да ми разрешите да седна зад вас?

— Много е студено — отговори Рудолф рязко.

— Облякла съм два чифта вълнено бельо — каза мис Соумс. — Ще ми бъде топличко, уверявам ви. Вени — обърна се тя към Ларсен, сякаш въпросът беше решен, — сложи ми ските на твоя багажник, нали си ми приятел. Аз тръгвам с мистър Джордах.

Рудолф нямаше какво повече да възрази и тръгна към мотора, а Ларсен се зае да нагласява трите чифта ски върху багажника на един чисто нов форд. Как може да си купи такава кола, като получава шейсет и пет долара седмично? — помисли си Рудолф. Дори за момент се усъмни в Ларсен — дали работи честно на щанда за ски.

Рудолф се качи на мотора, а мис Соумс се метна леко зад него и го прихвана здраво с ръце през кръста. Рудолф намести очилата си и излезе от паркинга, следвайки форда на Ларсен. Ларсен караше бързо и Рудолф трябваше да увеличи скоростта, за да не изостане. Беше станало още по-студено и вятърът брулеше лицето му, но мис Соумс, която го държеше здраво, извика в ухото му:

— Какво блаженство, нали?

Ресторантът беше голям, чист и пълен със скиори. Намериха маса до един прозорец и съблякоха якетата си. Мис Соумс носеше бледосин кашмирен пуловер, който загатваше деликатно малките ѝ стегнати гърди. Рудолф беше облечен с пуловер, вълнена риза и копринено шалче, внимателно вързано около врата му. Сигурно приличам на някое конте, каза си той, спомняйки си за Бойлан, и свали шалчето, преструвайки се, че му е много топло.

Момичетата си поръчаха кока-кола, а Ларсен — бира; Рудолф чувствуваше нужда да изпие нещо по-силно и си поръча коктейл от уиски, бира и лимон със захар. Когато напитките пристигнаха, мис Соумс вдигна тост.

— За неделния ден — каза тя, — без който ние всички бихме умрели. — Тя седеше до Рудолф и той усещаше как притиска коляното си в неговото. Той леко отмести крака си, уж неволно, но момичето го погледна насмешливо със светлосините си очи, с което показа, че е разбрало, и отпи от чашата си.

Всички си поръчаха стек. Мис Соумс поиска някой да ѝ даде десет цента, за грамофона-автомат; Ларсен беше по-бърз от Рудолф и ѝ подаде монетата. Тя я взе и за да се измъкне от мястото си, се подпря на рамото на Рудолф; мина през заведението, поклащайки грациозно съблазнителния си ханш, макар че носеше тежки обувки.

Музиката гръмна и мис Соумс се върна на масата с леки, танцови стъпки. Този път, провирайки се зад Рудолф, за да седне на масата, тя даде ясно да се разбере каква е целта ѝ, а когато се настани на мястото си, коляното ѝ се залепи за неговото. Ако сега той се опиташе да се отмести, всички щяха да забележат, затова не се помръдна.

Пиеше му се вино със стека, но не се решаваше да поръча една бутилка, защото се страхуваше да не би другите да си помислят, че иска да се покаже пред тях или че се държи като началник. Погледна листа с менюто. На гърба бяха отбелязани два вида вина: калифорнийско червено и калифорнийско бяло.

— Някой желае ли вино? — попита той, предоставяйки решението на другите.

— Аз — каза мис Соумс.

— А ти, скъпа?... — обърна се Ларсен към мис Пакард.

— Щом всички ще пият... — каза тя любезно.

По време на обяда изпиха общо три бутилки червено вино. Най-много пи Ларсен, но и останалите се почерпиха порядъчно.

— Каква история само ще има да разправам утре на момичетата в магазина — каза мис Соумс, зачервена от виното, потривайки бедрото си о бедрото на Рудолф. — Ще им разкажа как великият, недостижим мистър Ледовитко ме е изкушил да се отклоня от правия път в един неделен ден...

— О, стига, Бетси — каза притеснено Ларсен, поглеждайки Рудолф, за да разбере как е възприел прякора си. — Внимавай какво приказваш.

— С изисканото си поведение и коварното си калифорнийско вино този бъдещ наследник на магазина ме подмами да се напия и да се държа неблагопристойно на публично място. Ах, колко е потаен този наш мистър Джордах — намигна тя. — Като го види човек, ще си каже, че само с поглед може да потуши и пожар. Но ето че идва неделя, ето го и истинския мистър Джордах. Тапите гърмят, виното се лее, той пие с подчинените си, смее се на

изтърканите вицове на Бен Ларсен, закача се под масата с бедните малки продавачки от партера. Господи, мистър Джордах, ама много остри колене имате.

Рудолф не можа да се сдържи да не се засмее и заедно с него се разсмяха и другите.

— Вашите обаче не са такива, мис Соумс — каза той. — Мога да се закълна в това.

Всички отново се засмяха.

— Мистър Джордах, безразсъдният мотоциклетист, непроницаем като Стената на смъртта, той вижда всичко, знае всичко, усеща всичко — продължаваше мис Соумс. — О, божичко, не мога да ви наричам повече „мистър Джордах“. Може ли, да ви казвам Млади господарю? Или ще предпочетете Руди?

— Руди — каза той. Ако нямаше други хора наоколо, щеше да я сграбчи, да целуне това поруменяло, дребно, очарователно лице, тези сочни, иронични, изкусителни устни.

— Значи, Руди — каза тя. — Кажи му и ти Руди, Соня.

— Руди — каза мис Пакард. На нея ѝ беше все едно. Тя не работеше в магазина.

— Бени — продължи да командува мис Соумс.

Ларсен погледна умолително Рудолф и каза:

— Тя прекали.

— Не се излагай, Бени — каза Рудолф.

— Руди — подчини се Ларсен неохотно.

— Руди, мъжът-загадка — продължаваше мис Соумс, отпивайки от виното си. — След работно време потъва вдън земя. Извън магазина никой никога не го вижда, нито мъж, нито жена, нито дете. Особено пък жена. Само на партера има двадесет момичета, които нощем мокрят възглавниците си от сълзи заради него, а да не говорим за дамите от другите щандове, край които той минава със студена, безсърдечна усмивка.

— Къде, по дяволите, сте се научили да приказвате така? — попита Рудолф смутен, развеселен и поласкан едновременно.

— Тя е много културна — каза мис Пакард. — На ден изчита по една книга.

Мис Соумс не обърна внимание на думите ѝ.

— Той е една загадъчна личност, забулена в мистерия, както се изрази веднъж мистър Чърчил. Видели са го да бяга в ранни зори, следван от едно негърче. От какво бяга? Какво иска да му съобщи негърчето? Видели са го в Ню Йорк в съмнителни квартали. Какви грехове върши в големия град? Защо не ги върши на местна почва?

— Бетси — пошепна ѝ Ларсен, — хайде да идем да се пързалиме.

— Ако продължим този разговор другата неделя, може би ще получим отговори на всички въпроси — каза мис Соумс. — А сега можеш да ми целунеш ръката. — Тя протегна ръка, изви нагоре китката си и Рудолф, изчервявайки се, я целуна.

— Аз трябва да се връщам в града — каза той.

Сметката беше на масата и той остави няколко банкноти. С бакшиша тя възлизаше на петнадесет долара.

Когато излязоха навън, валеше слаб сняг. Планината изглеждаше мрачна и опасна, върховете ѝ едва се различаваха в леката снежна вихрушка.

— Благодаря за обяда, мистър Джордах — каза Ларсен. Повече от един път в седмицата той не можеше да се обръща към Рудолф с малкото му име. — Беше много приятно.

— Наистина беше много приятно, мистър Джордах — каза мис Пакард, която се упражняваше да се държи като бъдеща съпруга на Ларсен. — Наистина.

— Хайде, Бетси — каза Ларсен, — ела да се спуснем още веднъж и да влезем във форма след виното.

— Аз се връщам в града с моя добър, стар приятел Руди с неговия мотор-страшилище. Нали, Руди? — каза мис Соумс.

— Много ще ви бъде студено с мотора — отговори Рудолф. С якето и с огромните очила, кацнали смешно върху скиорската ѝ шапка, тя имаше вид на малко и беззащитно дете. От очилата главата ѝ изглеждаше много голяма, като тежка рамка на малкото, дяволито лице.

— Няма да се пързалия повече днес — каза важно мис Соумс. — Настроена съм за друг вид удоволствия. Хайде да се качваме — заяви тя и тръгна към мотора.

— Ако не искате, недейте да я взимате — намеси се Ларсен притеснено, чувствайки се отговорен за държането на Бетси.

— О, нека дойде — каза Рудолф. — Ще карам бавно и ще внимавам да не падне.

— Тя е малко особено момиче — продължаваше да се притеснява Ларсен. — Не знае да пие. Но иначе не е лошо.

— Не е направила нищо лошо, Бени. — Рудолф потупа Ларсен по издутото му от дебелия пуловер рамо. — Не се тревожи. И виж какво можеш да разбереш за онази плевня. — Най-сетне в сигурния свят на бизнеса, помисли си той.

— Разбира се, мистър Джордах — каза Ларсен и заедно с мис Пакард махнаха с ръка на Рудолф, който изфуча с мотора от паркинга; мис Соумс го държеше здраво през кръста.

Снегът не беше силен, но все пак той трябваше да кара

внимателно. Оказа се, че мис Соумс, макар и слабичка, има изненадващо силни ръце и въпреки че виното беше развързало езика ѝ, тя пазеше отлично равновесие и се накланяше леко с Рудолф при всеки завой на шосето. От време на време си пееше песните, които слушаше по цял ден на щанда за грамофонни плочи, но тъй като вятърът свистеше в ушите му, Рудолф долавяше, сякаш отдалече, откъслечни мелодии. Като дете, което пее с прекъсвания в някоя далечна стая.

Пътуването му беше приятно. В същност беше доволен от целия ден. Радваше се, че натякванията на майка му за църквата го накараха да излезе от къщи.

Като наближиха Уитби и стигнаха до университета, той намали и попита мис Соумс къде живее. Оказа се, че е близо до студентските общежития и Рудолф се понесе по познатите улици. Беше още рано следобед, но небето тъмнееше от черни облаци и прозорците на къщите светеха. Когато намали скоростта на един стоп, усети, че ръката на мис Соумс се спуска от кръста по бедрото му. Тя започна леко да го гали и да се смее в ухото му.

— Не бива да се отвлеча вниманието на шофьора — каза той. — Нали знаете, че това е официална разпоредба.

Но тя само се засмя и продължи да го гали.

Минаха покрай един възрастен мъж, който разхождаше куче; Рудолф забеляза, че човекът се слиса. Той наду рязко мотора и постигна желания резултат. Мис Соумс се вкопчи за него, без да мърда повече.

Стигнаха адреса, който тя му беше казала — стара едноетажна къща, облицована с дъски и със занемарена градина. Прозорците бяха тъмни.

— Вече сме у дома — каза тя и скочи от мотора. — Пътуването беше много приятно, Руди. Особено последните две минути. — Тя свали очилата и шапката си, отметна глава и косата ѝ падна свободно по раменете. — Няма ли да влезеш вътре? В къщи няма никой. Майка ми и баща ми са на гости, а брат ми е на кино. Можем да преминем към следващия стадий на нашето запознанство.

Той се поколеба, погледна къщата и си представи как изглежда отвътре. Мама и татко са на гости, но вероятно ще се върнат рано. На братчето сигурно ще му омръзне да седи в киното и ще се прибере с гръм и трясък един час преди да е свършил филмът. Мис Соумс стоеше пред него с една ръка на кръста, а с другата размахваше очилата и шапката си.

— Е? — попита тя.

— Може би друг път — отговори Рудолф.

— Страхливко — каза тя и се засмя. После изтича по пътеката

към къщи. На вратата се обърна и му се изплези. След това изчезна в тъмния дом.

Той подкара замислено мотора и се насочи бавно към центъра на града по смрачаващите се улици. Не му се връщаше в къщи, затова паркира мотора и влезе в едно кино. От филма не видя почти нищо и когато излезе, не можеше да каже за какво се разправя.

Продължаваше да мисли за мис Соумс. Глупаво, просто момиче, дай му само да се занася и да се подиграва. Ставаше му неприятно от мисълта, че на другия ден ще я види в магазина. Ако имаше възможност, би я уволнил. Но тя ще отиде да се оплаче в профсъюза и той ще трябва да обяснява защо я е уволнил. *„Първо ми каза мистър Ледовитко, после Руди, а накрая на едно улично кръстовище си сложи ръката върху бедрото ми.“*

Отказа се от идеята да уволни мис Соумс. Но ето че е бил съвсем прав, като е решил, че не трябва да има вземане-даване с никого от магазина.

Вечеря сам в един ресторант и изпи цяла бутилка вино; на връщане за малко не се блъсна в една улична лампа.

Спа лошо, сутринта се събуди в седем без петнадесет и запъшка, защото знаеше, че трябва да стане веднага и да излезе да бяга с Куентин Макгъвърн. Но стана и излезе да бяга.

Когато сутринта тръгна да обикаля магазина, той гледаше да не се доближава до щанда за грамофонни плочи. Махна с ръка на Ларсен и Ларсен, облечен с червения си пуловер, каза: „Добро утро, мистър Джордах“, сякаш изобщо не бяха прекарвали заедно неделния ден.

Следобед Колдъруд го извика в кабинета си.

— И така, Руди — започна той, — запознах се с твоите идеи и се посъветвах с някои хора в Ню Йорк. Утре отиваме там, имаме среща в два часа в кантората на моя адвокат на Уол Стрийт. Искат да ти зададат няколко въпроса. Ще вземем влака в единадесет и пет. Аз не обещавам нищо, но моите хора смятат, че от проекта ти може и да излезе нещо. — Той изгледа Руди внимателно и каза недоволено: — По вида ти не личи, че си особено доволен, Руди.

— О, много се радвам, сър. Много се радвам — успя да се усмихне той. Във вторник в два часа, мислеше той, обещах на Дентън да се явя пред комисията. — Това е чудесна новина, сър — усмихна се той отново, опитвайки се да изглежда весел и безгрижен. — Мисля, че просто не бях подготвен за нея — искам да кажа, толкова скоро.

— Ще обядваме във влака — каза Колдъруд, приключвайки разговора.

Обяд във влака със стария Колдъруд. Значи, няма да се пие, каза си Рудолф, излизайки от кабинета. Предпочиташе да страда за това, отколкото за професор Дентън.

Същия следобед телефонът в кабинета му иззвъня и мис Джайлс вдигна слушалката.

— Ще проверя дали е тук — каза тя. — Кой го търси, моля? — Тя закри слушалката с ръка и пошепна: — Професор Дентън.

Рудолф се поколеба, после протегна ръка. — Здравейте, професоре — каза той бодро. — Как е положението?

— Джордах — каза Дентън с дрезгав глас, — аз съм в „Рипли“. Можете ли да прескочите за няколко минути. Трябва да ви кажа нещо.

— Разбира се, професоре — отговори той. Колкото по-рано му кажа, толкова по-добре. — Веднага ще дойда. — Стана от бюрото си и поръча на мис Джайлс: — Ако някой ме търси, ще се върна след половин час.

Когато влезе в бара, не можа да види веднага Дентън. Дентън седеше пак в последното сепаре, прегърбен, с шапка и палто, хванал с две ръце чашата си. Брадясал, с измачкани дрехи, със замъглени, зацапани стъкла на очилата. На Рудолф му мина през ума, че професорът прилича на стар алкохолик, който чака примирено полицията да го прибере от някоя пейка в парка в студен зимен ден. Самоувереният, гръмогласен, ироничен мъж, който забавляваше и студентите, и себе си, беше изчезнал безследно.

— Здравейте, професоре — каза Рудолф и се намести в сепарето срещу Дентън. Рудолф беше излязъл без палто от магазина. — Радвам се, че ви виждам — усмихна се той, сякаш с тези обикновени думи искаше да увери Дентън, че нищо не се е променило, че Дентън е същият човек, когото Рудолф открай време познава.

Дентън го погледна унило, без да се здрависа. Лицето му, обикновено румено, сега изглеждаше посивяло. Сякаш в жилите му не тече кръв, помисли си Рудолф.

— Поръчайте си нещо за пиене — каза Дентън пресипнало. Той очевидно вече си беше пийнал. И то доста. — Госпожице! — извика той високо на келнерката с оранжевата рокля, подпряла се като стар впрегатен кон на бара. — Какво искате? — попита той Рудолф.

— Скоч.

— Скоч със сода за моя приятел, мис — каза Дентън, — и още

един бърбън за мен.

Сетне замлъкна и загледа втренчено чашата в ръцете си. По пътя за бара Рудолф беше решил как ще постъпи. Щеше да каже на Дентън, че му е невъзможно да се яви пред комисията във вторник, но че е готов да направи това във всеки друг ден, ако комисията отложи разглеждането на делото. Ако се окаже, че това е невъзможно, ще отиде довечера при директора на колежа и ще му каже какво е смятал да заяви пред комисията. Ако Дентън не приеме това предложение, ще напише довечера изказването си в негова защита, за да може Дентън да го прочете пред комисията. Рудолф очакваше с ужас момента, когато щеше да направи тези предложения на Дентън, но отиването му в Ню Йорк с Колдъруд в единадесет и пет във вторник сутринта в никакъв случай не можеше да се отложи. Добре, че Дентън засега мълчеше; след като келнерката поднесе питието му, той дълго време разклащаше чашата, издигайки кратка музикална бариера срещу всякакви разговори.

— Много ми е неудобно, че ви откъсвам така от работата ви, Джордах — измърмори Дентън, без да вдига очи. — Неприятностите правят човека егоист. Минавам край едно кино, гледам, че хората са се наредили на опашка, за да се смеят на някаква комедия, и си мисля: „Не знаят ли какво става с мен, как могат да ходят на кино?“ — Той се засмя мрачно. — Пълен абсурд — продължи Дентън. — В Европа от хиляда деветстотин тридесет и девета година до хиляда деветстотин четиридесет и пета бяха избити петдесет милиона души, а аз ходех на кино два пъти седмично. — Той отпи жадно от питието си, отпуснал рамене, хванал чашата си с две ръце; чашата издрънча, когато я остави обратно на масата.

— Кажете какво се е случило — каза Рудолф, мъчейки се да го успокои.

— Нищо — отговори Дентън. — Впрочем това не е вярно. Много неща се случиха. Всичко приключи.

— Какво искате да кажете? — попита Рудолф спокойно, едва успял да прикрие възбудата в гласа си. Значи, всичко е било напразно. Буря в чаша вода. В края на краищата хората не са чак такива глупаци. — Те са прекратили следствието, нали?

— Искам да кажа, че аз прекратих следствието — отговори Дентън глухо, погледжайки Рудолф изпод смачканата си кафява филцова шапка. — Днес си подадох оставката.

— Не може да бъде — каза Рудолф.

— Да, да — отговори Дентън. — След дванадесет години. Предложиха ми да си подам оставката и обещаха тогава да прекратят следствието. Не мога да си представя как щях да

издържа утрешния ден. След дванадесет години. Много съм стар вече, много съм стар. Може би ако бях по-млад... Когато човек е млад, по друг начин възприема абсурда. И вярва, че справедливостта може да възтържествува. Жена ми не е спряла да плаче цяла седмица. Все повтаря, че този позор щял да я убие. Това, разбира се, е силно казано, но ако жена ти плаче седем нощи, трудно можеш да издържиш. Затова се реших. Аз просто исках да ви благодаря и да ви съобща, че не трябва да идвате утре в два часа следобед.

Рудолф преглътна. Опита се много внимателно да прикрие облекчението си.

— Щях да бъда щастлив, ако можех да ви защита — каза той. Нямаше да бъде щастлив, но, така или иначе, се беше подготвил да се изкаже в защита на Дентън и в момента не виждаше никакъв смисъл да обяснява точно какви чувства изпитва. — Какво ще правите сега? — попита той.

— Хвърлиха ми спасителен пояс — отговори унило Дентън. — Един мой приятел е преподавател в Международната школа в Женева. Поканиха ме да работя там. Ще получавам по-малко пари, но все пак ще работя нещо. В Женева, изглежда, не са такива мании като тук. Разправят, че градът е хубав.

— Но това е средно училище — възрази Рудолф, — а вие цял живот сте преподавали в колеж.

— Да, но това е Женева — каза Дентън. — Аз искам да се махна от тази проклета държава.

Рудолф никога не беше чувал някой да нарича Америка проклета държава и отчаянието на Дентън го поразя. Като ученик той беше прославял родната си страна заедно с четиридесетте момчета и момичета от класа си с песента „Бог те е благословил“ и сега, макар и вече възрастен, разбра, че още вярва в думите на песента.

— Не е толкова лошо, колкото мислите — каза той.

— По-лошо е дори — каза Дентън.

— Всичко ще се забрави и ще ви поканят да се върнете пак тук.

— Никога — отговори Дентън. — Няма да се върна дори и на колене да ме молят.

„Човекът без родина“, припомни си Рудолф урока от първоначалното училище за нещастния изгнаник, прехвърлян от кораб на кораб, за да не види никога бреговете на родната земя и националното знаме и вечно да скърби. Сега Женева ще бъде този кораб без знаме. Дентън вече беше изгнаник, седнал в най-отдалеченото сепаре в бар „Рипли“, и Рудолф изпита към него едновременно жал и презрение.

— Как мога да ви помогна? — попита той. — Имате ли нужда от пари?

— Засега не — поклати Дентън глава. — Ще продадем къщата. Цената на недвижимите имоти напоследък се е вдигнала много. Страната процъфтява — засмя се той дрезгаво. — Трябва вече да тръгвам. Всеки ден давам на жена си уроци по френски.

Той прие Рудолф да плати сметката. На улицата вдигна яката на палтото си и заприлича още повече на стар алкохолик. На раздяла се ръкува вяло с Рудолф.

— Ще ви се обадя от Женева — каза той. — Ще ви пиша неутрални писма. Бог знае как проверяват пощата сега.

И си тръгна с провлачена стъпка. Прегърбената му фигура се смеси е гражданите на неговата проклета родина. Рудолф го проследи с поглед, после се обърна и тръгна към магазина. Пое дълбоко въздух и се почувствува млад и щастлив, много щастлив.

Той беше сред онези, които чакаха на опашка, за да гледат филмова комедия; край тях минаваха нещастниците. Петдесет милиона мъртви, по кината работеха.

Жал му беше за Дентън, но в същото време се радваше за себе си. Отсега нататък всичко щеше да е наред, всичко щеше да бъде както трябва. Това стана ясно този следобед, предзнаменованията бяха добри.

На другата сутрин в единадесет и петнадесет той седеше във влака с Колдъруд, спокоен и оптимистично настроен. Когато отидоха да обядват във вагон-ресторанта, не го беше яд, че няма да може да си поръча нищо за пиене.

ГЛАВА ПЕТА

— Защо идваш да ме чакаш? — недоволствувахе Били по пътя към къщи. — Да не би да съм бебе!

— Скоро вече ще се прибираш сам — отговори Гретхен и машинално го хвана за ръка, преди да пресекат улицата.

— Кога?

— Много скоро.

— Кога?

— Когато навършиш десет години.

— О, по дяволите.

— Нали знаеш, че така не бива да се говори.

— А татко говори.

— Ти не си татко.

— И ти говориш понякога така.

— Няма да се сравняваш с мен. Аз също не трябва да говоря така.

— Тогава защо говориш?

— Защото се ядосвам.

— И аз съм ядосан сега. На другите деца майките им не ги чакат пред вратата като бебета. Отиват си в къщи сами.

Гретхен знаеше, че това е вярно, че прекалено много се притеснява за Били, че не опазва съветите на д-р Спок и че рано или късно тя или Били, или двамата заедно ще платят за това, но не можеше да си представи как ще пусне Били да пресича сам улиците на Гринич Вилидж, където движението е толкова опасно. Няколко пъти беше говорила с Уили да се преместят в по-краен квартал заради детето, но Уили не възприемаше тази идея. „Аз не съм човек, който може да живее на тихо и спокойно място“ — казваше той.

Тя не разбираше какво лошо има в това да живееш в Скарсдейл например. Познаваше доста хора, които живееха в Скарсдейл или на други такива места, и всички те бяха най-обикновени хора, каквито се срещат навсякъде — пияници, женкари, политици, патриоти, учени, самоубийци... всякакви.

— Кога? — упорствуваше Били, опитвайки се да се отскубне от ръката ѝ.

— Когато навършиш десет години — повтори тя.

— Цяла година има дотогава — изплака той.

— Няма да усетиш колко бързо ще мине времето — каза тя. — Закопчей си сега палтото, защото ще наистинеш. — Беше играл баскетбол в училищния двор и по лицето му още се стичаше пот. В късния октомврийски следобед въздухът беше

студен, а от Хъдсън духаше вятър.

— Цяла година — каза Били, — Това е нечовешко.

Тя се засмя, наведе се и го целуна по главата, но той се отдръпна и каза:

— Не ме целувай пред хората.

Срещу тях притича голямо куче, но Гретхен се въздържа и не каза на Били, че не бива да пипа кучето.

— Хей, приятел — подвикна Били, който много обичаше животни. Той погали кучето по главата и издърпа ушите му. Това дете смята, че никое живо същество не може да му причини нищо лошо, помисли си Гретхен. Освен майка му.

Кучето размаха опашка и отмина.

Когато стигнаха на тяхната улица, Гретхен се почувствува в безопасност. Тя остави Били да се влачи зад нея и да прескача дупките по тротоара. До входа на кооперацията видя Рудолф и Джони Хийт, подпрели се на стената. И двамата държаха по една книжна торба е по една бутилка. Като тръгна да прибере Били от училище, тя си сложи само един шал на главата и старото палто, даже не си направи труд да свали панталоните, с които стоеше в къщи. Когато видя Рудолф и Джони, облечени като делови, млади бизнесмени, с шапки, тя си даде сметка, че изглежда много размъкната.

Беше свикнала да вижда Рудолф често в Ню Йорк. През последните шест месеца той идваше в града два-три пъти седмично, винаги облечен в костюм като млад бизнесмен. Между Колдъруд и кантората на Джони Хийт се уреждаше някаква сделка, но колкото и да ѝ обясняваше Рудолф в какво точно се състои работата, тя все не можеше да схване докрай подробностите. Знаеше, че става дума за създаването на корпорация, наречена „Сдружено търговско предприятие Д. К.“ — буквите „Д. К.“ бяха инициалите на Дънкън Колдъруд. В резултат на това се очакваше Рудолф да стане богат, да се освободи от задълженията си в магазина и поне половината от годината да живее извън Уитби. Той я беше помолил да му потърси в Ню Йорк мебелирано жилище.

И двамата изглеждаха някак възбудени, сякаш бяха пили. По златната обвивка на гърлата на бутилките, които се подаваха от кафявите книжни торби, тя разбра, че носят шампанско.

— Здравейте, момчета — каза Гретхен. — Защо не ме предупредихте, че ще дойдете?

— Не знаехме, че ще дойдем — отговори Рудолф. — Това е съвсем импровизирано тържество. — Той я целуна по бузата и тя разбра, че не е пил.

— Здравсти, Били — обърна се той към момченцето.

— Здравсти — отговори Били небрежно.

Между вуйчото и племенника не съществуваше кой знае каква симпатия. Били наричаше вуйчо си Руди. От време на време Гретхен се опитваше да накара сина си да се държи по-учтиво и да казва „вуйчо Рудолф“, но Уили подкрепяше Били с думите: „Това са отживелици. Недей да възпитаваш детето в лицемерие.“

— Качете се горе да отворим тези бутилки — каза Гретхен.

В хола цареше пълен безпорядък. След като беше отстъпила горната стая изцяло на Били, тя работеше тук и сега навсякъде се въргаляха изписани листа от двете статии, които беше обещала да предаде в началото на другия месец. По бюрото и по масите бяха разхвърляни книги, бележници и хартийки. Не беше пожалено даже канапетото. Тъй като нямаше система в работата си, редките ѝ опити да въведе някакъв порядък увеличаваха още повече хаоса. Докато работеше, непрекъснато пушеше и затова всички пепелници бяха пълни о угарки. Уили, който съвсем не беше човек на реда, от време на време се оплакваше: „Това не прилича на дом, а на редакция на някое загубено вестниче.“

Тя забеляза, че Рудолф огледа неодобрително стаята. Дали не я сравнява с изрядната деветнадесетгодишна Гретхен? За миг изпита необясним гняв срещу брат си с неговия безукорно огладен костюм без нито едно петънце. Той не бива да забравя, че тя се грижи за семейството и изкарва прехраната си.

— Били — каза Гретхен, докато окачваше палтото и шала си с подчертана старателност, сякаш за да се извини по този начин за вида на стаята, — качи се горе да си напишеш домашните.

— О-о-о! — възпротиви се Били по-скоро по навик, а не от желание да остане в компанията на възрастните.

— Хайде, Били.

Преструвайки се на нещастен, той тръгна зарадван по стълбите към стаята си. Гретхен извади три чаши.

— По какъв случай? — попита тя Рудолф, който отваряше бутилката шампанско.

— Победихме — каза Рудолф. — Днес стана подписването. Сега до края на живота си можем да пием шампанско сутрин, обед и вечер. — Той извади тапата и пяната обля ръката му, докато пълнеше чашите.

— Чудесно — каза машинално Гретхен. Не разбираше как Рудолф може да се отдава изцяло на работата си.

Чукнаха се.

— За „Сдруженото търговско предприятие Д. К.“ и за председателя на неговия управителен съвет — каза Джони. — За новоизлюпения магнат.

Двамата млади мъже се засмяха, но си личеше, че все още са

силно възбудени. На Гретхен ѝ приличаха на хора, останали случайно живи след катастрофа, които истерично се поздравяват, че са се спасили. Кой знае какви неща стават по нийоркските кантори, помисли си тя.

Рудолф не можеше да седи на едно място. Той шареше из стаята с чаша в ръка, отваряше книги, гледаше безпорядъка по бюрото ѝ, прелистваше вестници. Изглеждаше уморен и нервен, очите му блестяха, а страните му бяха хлътнали.

За разлика от него Джони, загладен и спокоен, имаше отпуснат, почти сънен вид, седнал с чашата в ръка. Свикнал да разполага с пари много повече от Рудолф, той беше подготвен за неочакваните поврати на съдбата.

Рудолф пусна радиото и в стаята гръмна първата част на Императорския, пети концерт на Бетховен. Рудолф се засмя.

— Свирят нашата песен — каза той на Джони. — Музика в чест на милионери.

— Стига, момчета — каза Гретхен, — карате ме да се чувствам като просякия.

— Ако Уили има поне малко ум в главата — каза Джони, — трябва да изпроси, да вземе назаем или да открадне пари и да ги вложи в „Сдруженото търговско предприятие Д. К.“. Говоря съвсем сериозно. Тази компания може да се разрасне неимоверно.

— Уили е твърде горд, за да проси, твърде известен, за да взема назаем, и твърде страхлив, за да краде — каза Гретхен.

— Внимавай, не говори така за моя приятел — иронизира Джони, преструвайки се на ужасен от думите на Гретхен.

— Едно време беше и мой приятел — отговори Гретхен.

— Искаш ли още малко шампанско? — каза Джони и доля чашата ѝ.

Рудолф взе един лист хартия от бюрото на сестра си и зачете:

— „Епоха на нищожества“. Какво е това заглавие?

— Беше замислено за една статия за новите телевизионни програми през този сезон — обясни Гретхен, — но се отклоних от темата. Взех да пиша за миналогодишни пиеси, за тазгодишни пиеси, за няколко романа, за правителството на Айзенхауер, за архитектурата, за обществения морал, за образованието... Ужасена съм как учат децата в училището на Били и сигурно това ме амбицира.

Рудолф прочете първия параграф и каза:

— Много си рязка.

— Плащат ми, за да ругая — отговори Гретхен. — Това ми е задължението.

— Смяташ ли, че всичко е толкова черно, колкото го представяш?

— Да — отговори тя и протегна чашата си към Джони.

Телефонът иззвъня.

— Това сигурно е Уили, който иска да ми съобщи, че не може да се върне за вечеря — каза Гретхен, стана и отиде да се обади. — Ало — каза тя с предварително огорчен тон. После млъкна озадачена. — Един момент, моля. — Тя подаде слушалката на Рудолф и добави: — За тебе е.

— За мен? — учуди се Рудолф. — Никой не знае, че съм тук.

— Казаха, че търсят мистър Джордах.

— Да? — обади се Рудолф.

— Джордах? — каза един дрезгав и потаен глас.

— Да.

— Ал се обажда. Заложил съм петстотин долара тази вечер за теб. Хубав залог. Седем срещу пет.

— Един момент — каза Рудолф, но телефонът замлъкна. Той изглежда учудено слушалката в ръката си. — Много странно нещо. Обади се някой си Ал. Каза, че бил заложил тази вечер за мен петстотин долара, залогът е седем срещу пет, Гретхен, да не би тайно да залагаш на конни състезания?

— Не познавам никакъв Ал — каза тя, — не разполагам с петстотин долара и освен това той търсеше мистър Джордах, а не мис Джордах. — Тя се подписваше с моминското си име и телефонният номер се водеше на името Джордах.

— Точно това е най-невероятното — отговори Рудолф, — Казал ли съм на някого, че ще бъда тук? — попита той Джони.

— Доколкото ми е известно — не — отвърна Джони.

— Сигурно е сбъркал номера — предположи Гретхен.

— Едва ли — каза Рудолф. — Колко души в Ню Йорк се казват Джордах? Чувала ли си друг път това име?

Гретхен поклати глава.

— Къде е телефонният указател на Манхатън?

Гретхен му го посочи с ръка, Рудолф взе указателя и го отвори на буквата „Д“.

— „Т. Джордах — прочете той. — Деветдесет и трета улица.“ — Затвори бавно указателя и го остави на мястото. — Т. Джордах — каза той на Гретхен, — Смяташ ли, че е възможно?

— Дано да не е — отговори тя.

— За какво става дума? — попита Джони.

— Имаме брат, който се казва Томас — обясни Рудолф.

— Бебето на семейството — каза Гретхен. — Изключително бебе.

— От десет години нито сме го виждали, нито сме го чували — добави Рудолф.

— Семейство Джордах е необикновено задружно — каза

Гретхен. След изморителния ден шампанското бързо й действуваше и тя се изтегна на канапето. Спомни си, че не беше обядвала.

— Какво работи брат ви? — попита Джони.

— Нямам никаква представа — каза Рудолф.

— Ако се занимава със същото, с което се занимаваше като малък — добави Гретхен, — сега сигурно се крие от полицията.

— Аз ще разбера. — Рудолф отвори отново указателя и набра номера на Т. Джордах на Деветдесет и трета улица. Обади се жена. Ако се съдеше по гласа — млада.

— Добър вечер, госпожо — каза Рудолф със сдържан, официален тон. — Може ли да говоря с мистър Томас Джордах, моля?

— Не, не може — отвърна жената. Тя говореше високо и пискливо. — Кой го търси? — попита тя подозрително.

— Един негов приятел — отговори Рудолф. — В къщи ли е мистър Джордах?

— Спи — каза сърдито жената. — Довечера има мач. Няма време с никого да говори — и затвори телефона.

Рудолф държеше слушалката по-далече от ухото си и тъй като жената говореше високо, Гретхен и Джони чува целия разговор.

— Ще се бие довечера, както се биеше едно време — каза Гретхен. — Може и да е нашият Томи.

Рудолф взе от стола до бюрото „Ню Йорк Таймс“ и го отвори на спортната страница.

— Ето — каза той. — „Главната среща. Томи Джордах и Върджил Уолтърс, средна категория, десет рунда. Мачът ще се играе в «Слънчевите градини».“

— Звучи много идилично — каза Гретхен.

— Аз ще отида — заяви Рудолф.

— Защо? — попита Гретхен.

— Защото ми е брат в края на краищата.

— Десет години съм живяла без него — каза Гретхен, — ще се опитам да преживея още двадесет.

— Джони, ти ще дойдеш ли? — обърна се Рудолф към Хийт.

— Съжалявам, но съм канен на вечеря — отговори Джони. — Ще ми кажеш после кой е победил.

Телефонът пак иззвъня. Рудолф вдигна нетърпеливо слушалката, но беше Уили.

— Здравсти, Руди — каза Уили. По шума, който се чуваше, ставаше ясно, че се обаждат от някакъв бар. — Не, няма защо да говоря с нея — обясни Уили. — Просто ѝ предай, че много съжалявам, но съм зает служебно тази вечер и ще се прибера

късно. Кажй й да не ме чака.

— Не ми предавай какво ти каза — усмихна се Гретхен, излегната на канапето.

— Няма да се върне за вечеря.

— И аз не трябва да го чакам.

— Нещо такова.

— Джони — каза Гретхен, — не мислиш ли, че е време вече да отворим втората бутилка?

Докато привършваха втората бутилка, Гретхен се обади по телефона и уреди едно момиче да стои вечерта при Били, а след това разучиха къде се намират „Слънчевите градини“. Тя отиде да се изкъпе, направи си косата и облече една тъмна вълнена рокля, макар че не беше сигурна дали е подходящ тоалет за боксов мач. Напоследък беше отслабнала и роклята й се въртеше в кръста, но когато се върна при мъжете, улови техните одобрителни погледи и това я поласка. Никога не бива да се изоставям, каза си тя. Никога.

Момичето, което щеше да стои при Били, пристигна. Гретхен му каза какво да прави и излезе от къщи с Рудолф и Джони. Отидоха в един близък бар. Джони пийна с тях на крак, преди да се разделят.

— Благодаря за питието — каза той и се приготви да тръгва.

— Аз имам само пет долара — засмя се Рудолф. — Джони, ще ме финансираш ли тази вечер?

Джони извади портфейла си и даде на Рудолф пет банкноти по десет долара.

— Ще ти стигнат ли? — попита той.

— Благодаря — отговори Рудолф, пхна небрежно банкнотите в джоба си и пак се засмя.

— Защо ти е толкова смешно? — попита Гретхен.

— Не съм вярвал, че ще доживея деня, когато няма да знам колко пари имам в джоба си — каза Рудолф.

— Бързо възприемаш приятните безгрижни навици на богатите — каза сериозно Джони. — Поздравявам те. Ще се видим утре в кантората, Руди. Надявам се, че брат ти ще спечели.

— Аз пък се надявам, че ще му счупят главата — каза Гретхен.

Когато разпоредителят ги заведе на местата им на третия ред, състезанията вече бяха започнали. Гретхен забеляза, че в залата има съвсем малко жени и никоя от тях не е облечена с

черна вълнена рокля. Тя идваше за първи път на боксов мач и винаги изключваше телевизора, когато предаваха боксови срещи. Струваше ѝ се нечовешко хората да си нанасят взаимно безсмислени удари. А лицата на мъжете около нея говореха, че присъстващите зрители са любители на такива жестоки забавления. Гретхен беше сигурна, че никога досега не бе виждала толкова много грозни хора, събрани на едно място.

Двамата мъже на ринга като че ли не си нанасяха особено тежки удари и тя ги наблюдаваше безучастно и отвратено как се вкопчват един в друг, как се борят и избягват ударите. Публиката, обвита в тютюнев дим, беше апатична и само от време на време, когато чуеше тъпия звук от някой внезапен удар, издаваше остро, животинско ръмжене.

Тя знаеше, че Рудолф понякога ходи на боксови мачове и го беше чувала да говори разпалено с Уили за някои боксьори, като Рей Робинсън например. Погледна скришом брат си. Представлението на ринга като че ли му доставяше удоволствие. Сега, когато наблюдаваше истински бой, усещаше миризмата на пот и виждаше как бледата кожа почервява от ударите, изтънченият характер на Рудолф, неговото високомерие на човек с образование и учтивото му държане изведнъж ѝ се сториха подозрителни. И той беше като останалите диваци на ринга и в залата.

В следващия двубой единият боксьор беше ударен над окото и от раната бликна кръв, която изцапа и пострадалия, и противника му. Като видя кръв, тълпата изрева, а на Гретхен ѝ стана лошо и не знаеше ще издържи ли да гледа как собственият ѝ брат прескача въжетата, за да излезе на ринга и да се подложи на такова унищожение.

Когато обявиха главната боксова среща, Гретхен, пребледняла и премаляла, видя през сълзи и цигарен дим един едър мъж в червен халат, който пъргаво прескочи въжетата; позна, че това е Томас.

Свалиха халата на Томас и сложиха ръкавиците върху стегнатите му с бинт китки и Рудолф веднага забеляза със завист, че Томас няма почти никакви косми по тялото си. Рудолф беше станал много космат, гъсти черни косми покриваха гърдите и даже раменете му. Същото се отнасяше и за краката му и това никак не му харесваше. През лятото, когато ходеше да плува, се притесняваше, защото смяташе, че хората му се присмиват. Затова рядко се печеше на слънце и щом излезеше от водата, си обличаше риза.

Интересно, че Томас, като се изключи силно развитото, яко, мускулесто тяло, изглеждаше съвсем същият. Лицето му беше все така чисто, със същия детински, невинен израз. Докато обявяваха условията на мача, Томас непрекъснато се усмихваше, но Рудолф видя, че облизва нервно с език крайчеца на устните си. А после, когато реферът даваше последни наставления на двамата боксьори, застанали в центъра на ринга, Рудолф забеляза как играе един мускул под лъскавите червени копринени гащета на брат му. Чак като го представиха („Другият състезател е Томи Джордах, седемдесет и един килограма и половина“) и размаха облечената си е ръкавица ръка, Томас погледна за миг публиката. Дори и да беше видял Рудолф и Гретхен, той не се издаде.

Противникът му беше строен негър, значително по-висок от Томи, с много по-дълги ръце, който тъпчеше заплашително на едно място, сякаш упражняваше стъпките на някакъв танц, и кимаше с глава, докато треньорът шепнеше последните си съвети в ухото му.

Присвивайки очи от цигарения дим, Гретхен наблюдаваше със застинала, страдалческа гримаса на лицето си мощното, страховито голо тяло на брат си. Това обезкосмено мъжко тяло не ѝ харесваше — беше свикнала с червеникавия мъх, който покриваше гърдите на Уили, а изпъкналите мускули на професионален боксьор я караха инстинктивно да потръпва от отвращение. Ужаси се, като си помисли, че една майка ги е раждала. Зад момчешката усмивка на Томас тя позна скритата злоба, желанието да нарани, удоволствието от причинената болка — всичко онова, което я беше отчуждило от него, когато живееха заедно. Мисълта, че собственият ѝ брат участва в тази ужасна церемония под ярките лъчи на прожекторите, ѝ беше непоносима. Разбира се, каза си тя, през цялото време съм знаела, че той ще свърши на ринга. Ще се бие с юмруци, за да живее.

Двамата бяха равностойни противници, еднакво бързи, негърът нападнаше по-малко, но се защитаваше по-успешно с дългите си ръце. Томас постоянно настъпваше, нанасяше и получаваше удари, бомбардираше негъра с юмруци, принуждавайки го да отстъпва, и щом успееше да го притисне в ъгъла между въжетата, го смазваше от бой.

Всеки път, когато Томас нанасяше серията си от удари, един глас от дъното на залата извикваше: „Убий негъра!“ Гретхен трепваше, засрамена, че е дошла тук, засрамена заради всички мъже и жени в залата. Ах, Арнълд Симс, спомни си тя куция негър с червен болничен халат, който ѝ казваше: „Имате хубави

крака, мис Джордах“, който мечтаеше за Корнуол; ах, Арнълд Симс, прости ми за днешната вечер.

Мачът свърши не на десетия, а на осмия рунд. От носа на Томас и от разбитата му вежда течеше кръв, но той не отстъпваше, а непрекъснато нападаше с някаква ожесточеност, с някаква нечовешка енергия, която смазваше противника му. В осмия рунд негърът едва движеше ръцете си и Томас го свали на земята, удрияйки го с дясната ръка в челото. Когато съдията преброи до осем, негърът се надигна, олюлявайки се, но тъй като не беше в състояние да се отбранява, Томас с разкъравено лице и усмивка на уста се нахвърли безмилостно върху него и за няколко секунди само, както се стори на Гретхен, му нанесе най-малко петдесет удара. Негърът се строполи по лице под оглушителния рев на залата. Той се опита да се изправи и даже се подпря на едно коляно. Томас, окървавен и неуморим, чакаше приведен в тъгла да продължи борбата. Той сякаш искаше съперникът му да се изправи, за да поднови боя, и Гретхен можеше да се закълне, че по обезобразеното му лице премина разочарование, когато видя, че негърът се отпусна безпомощно на земята и броените секунди изтекоха.

Повдигаше ѝ се, но само преглъщаше и притискаше носната кърпичка до лицето си, изненадана, че още ухае на парфюм сред отвратителната миризма в залата. Седеше свита на мястото си, забила поглед надолу, неспособна да гледа повече; страхуваше се, че ще припадне и по този начин ще обяви пред целия свят съдбоносната си връзка със звера-победител на ринга.

Рудолф седеше през цялото време безмълвен с неodobрително свити устни, недоволен от грубата, кръвожадна борба, лишена от всякакъв стил и красота.

Боксьорите напуснаха ринга; помогнаха на негъра, увит с кърпа и заметнат с халата си, да се провере през въжетата; Томас, ухилен, махаше победоносно с ръка, а хората го потупваха по гърба. Той тръгна към съблекалнята и естествено не можа да види брат си и сестра си.

Тълпата започна да се разпръсва, но Гретхен и Рудолф седяха един до друг безмълвно, страхувайки се да проговорят след всичко, което бяха видели. Най-после, без да гледа брат си, Гретхен глухо каза:

— Хайде да си тръгваме.

— Трябва да го видим — отвърна Рудолф.

— Какво искаш да кажеш? — погледна го изненадано Гретхен.

— Дойдохме. Гледахме го. Сега трябва да му се обадим — настоя Рудолф.

— Ние нямаме нищо общо с него — отговори Гретхен, съзнавайки, че това, което казва, не е истина.

— Хайде. — Рудолф се изправи, хвана я за лакътя и я принуди да стане. Този Рудолф, този хладнокръвен, благороден рицар, който приема всички предизвикателства.

— Не искам, не искам... — повтаряше тя, макар и да знаеше, че Рудолф е непреклонен и ще я заведе при окървавения, жесток, изпълнен с ненавист победител.

Пред съблекалната стояха няколко мъже, но когато Рудолф отвори вратата, никой не се опита да го спре. Гретхен се поколеба.

— Аз по-добре да почакам тук — промълви тя. — Той може би се преоблича.

Рудолф не обърна никакво внимание на думите ѝ, хвана я здраво за китката и я потегли със себе си. Томас седеше на една мръсна кушетка за масаж, препасан с кърпа през кръста, а някакъв лекар шиеше раната над окото му.

— Дребна работа — каза лекарят. — Още един шев, и готово.

Томас седеше със затворени очи, за да може лекарят да работи по-лесно. Над веждата му имаше жълто петно от йод, от което физиономията му изглеждаше разкривена като на клоун. Явно, че бе успял междувременно да се изкъпе, защото косата му беше мокра и прилепнала на челото и в този вид приличаше на едновременно боксьори с голи юмруци. Около кушетката чакаха няколко мъже, които Рудолф позна — по време на мача те се въртяха около Томас и стояха в неговия ъгъл на ринга. Млада жена с тясна, прилепнала към тялото рокля въздишаше тихо всеки път, когато лекарят мушкаше иглата в кожата. Имаше смолисточерна коса, а стройните ѝ крака бяха обути с черни найлонови чорапи. Изскубаните ѝ, изтеглени с молив черни вежди ѝ придаваха учуден кукленски вид. В стаята миришеше на пот, на масло за масажи, на пудра и на урина от тоалетната, която се виждаше през отворената врата. На мръсния под бяха хвърлени закуп една изцапана с кръв кърпа, просмуканите от пот тъмnochервени гащета, бандажът, чорапите и обувките, с които Томас се беше боксира. В стаята беше непоносимо горещо.

Какво търся аз на това място, помисли си Гретхен. Как попаднах тук?

— Готово — каза лекарят и като наклони леко глава, отстъпи назад, за да се възхити на работата си. После сложи на раната марля и лейкопласт. — След десет дни ще можеш пак да се боксираш.

— Благодаря, докторе — каза Томас, отвори очи и видя Рудолф и Гретхен. — Господи, вие какво правите тук? — извика

той и се усмихна накриво.

— Имам да ти съобща нещо — каза Рудолф. — Един човек на име Ал ми се обади по телефона и ми каза, че е заложил за теб петстотин долара — залогът е седем срещу пет.

— Браво на стария Ал — каза Томас, но погледна тревожно към чернокосата млада жена със съблазнителни форми, сякаш искаше да скрие от нея тази новина.

— Поздравявам те за победата — пристъпи Рудолф напред и протегна ръка.

Томас се поколеба за миг, после пак се усмихна и подаде подутата си, зачервена ръка.

— Радвам се, че спечели, Том — каза Гретхен. Не можеше да изговори думата „поздравявам“.

— Благодаря. — Той я изгледа весело и добави: — Нека да ви запозная. Брат ми Рудолф, сестра ми Гретхен, жена ми Тереза, менажерът ми, мистър Шулц, треньорът ми Пади и всички останали... — Той посочи с ръка мъжете, чиито имена не си направи труд да спомене.

— Приятно ми е да се запозная — каза Тереза. Същият подозрителен глас от следобедния телефонен разговор.

— Не знаех, че имаш роднини — каза мистър Шулц. И в неговия глас също прозвуча подозрение, сякаш да имаш роднини, е опасно и подсъдно.

— И аз не знаех — отговори Томас. — Както се казва, пътищата ни се разделиха. Но сигурно ставам страшно известен, Шулци, след като тази вечер дори брат ми и сестра ми са си купили билети.

— След днешния мач „Слънчевите градини“ са твои — каза мистър Шулц. — Отбеляза добра победа. — Той беше дребен мъж с шкембе, което издуваше зеления му пуловер. — Е, сега да ви оставим да си поговорите, да си кажете всички новини. Аз ще мина утре по някое време да видя как е окото, Томи. — Той облече самото си и едвам го закопча.

Треньорът събра дрехите от пода и ги сложи в една торба.

— Отлично се представи, Томи — каза той и излезе заедно с лекаря, с менажера и с другите мъже.

— Е, значи, семейството отново се събра — каза Томас. — Сигурно трябва да го отпразнуваме, а, Тереза?

— Ти никога не си ми споменавал, че имаш брат и сестра — отбеляза обидено Тереза с пискливия си глас.

— Просто ги бях забравил през последните няколко години — отговори Томас и стана от кушетката. — А сега, ако дамите се оттеглят, аз ще се облека.

Гретхен излезе в коридора с жената на брат си. Сега тук

нямаше никой и тя изпита облекчение, че се е измъкнала от вонещата и задушна съблекалня. С нервни движения на раменете и ръцете Тереза облече едно проскубано кожено палто от лисица.

— „Ако дамите се оттеглят...“ — каза тя. — Като че ли не съм го виждала друг път гол. — Тя се обърна към Гретхен с открита ненавист, оглеждайки черната вълнена рокля, обувките с ниски токове, семплото палто с висока яка и колан; Гретхен разбра, че тя възприема облеклото ѝ като предизвикателство срещу собствения си начин на живот, срещу боядисаната си коса, тясната рокля, опъната предизвикателно по ханша и бедрата ѝ, срещу брака си. — Не знаех, че Томи произлиза от такова изискано семейство — допълни тя.

— Не сме толкова изискани — отговори Гретхен. — Не се безпокойте.

— Друг път не сте си правили труд да дойдете на негов мач — каза Тереза заядливо.

— Чак днес научих, че е боксьор — отговори Гретхен. — Нали нямате нищо против, ако седна? Чувствувам се много уморена. — В другия край на коридора имаше един стол и тя тръгна към него, само и само да се отърве от тази жена и да приключи разговора с нея. Тереза сви раздражено загърнатите си с лисича кожа рамене и започна да крачи нетърпеливо из коридора; високите ѝ тънки токчета потракваха остро и припряно по циментения под.

Томас се обличаше бавно, обърна срамежливо гръб, за да си обуе гашетата, от време на време избърсваше лицето си с един пешкир, защото и след банята продължаваше да се поти. От време на време поглеждаше Рудолф, усмихваше се, поклащаше глава и казваше: „Дявол да го вземе.“

— Как се чувствуваш, Томи? — попита Рудолф.

— Добре. Но утре ще имам кръв в урината — отговори спокойно Томас. — Онзи кучи син ме удари здравата няколко пъти в бъбреците. Обаче иначе мачът мина добре, нали?

— Да — отговори Рудолф. Не му се искаше да каже, че според него това е било един обикновен груб, долнопробен побой.

— Знаех си, че ще се справя с него — продължи Томас. — Макар че не искаха да залагат за мен. Седем срещу пет. Чудесно. Печеля седемстотин долара от този залог. — Хвалеше се също като някое малко момченце. — Жалко обаче, че го каза пред Тереза. Сега ще разбере, че имам пари, и ще ме гони до дупка.

— От колко време сте женени? — попита Рудолф.

— Официално от две години. Тя забременя и аз реших да се

оженя за нея, нямаше как. — Томас сви рамене. — Тереза не е лоша, малко е глупава, но иначе не е лоша. Детето обаче си го бива. Момче. — Той погледна подигравателно Рудолф. — Може би трябва да го изпратя при вуйчо му Руди да го научи как да стане джентълмен, а не беден, прост боксьор като баща си.

— Ще се радвам, ако го видя някой ден — каза леко обиден Рудолф.

— Винаги можеш да го видиш. Заповядай у дома. — Томас взе един черен пуловер с висока яка и докато го нахлузваше през главата си, думите му долитаха приглушено. — Ти женен ли си?

— Не.

— Ти си както винаги най-мъдрият от семейството. А Гретхен?

— Отдавна. Има син на девет години.

— То си беше ясно, че няма дълго да остане неомъжена — кимна Томас. — Такава привлекателна дама. Станала е още по-хубава, нали?

— Да.

— Все същата глупачка ли е, каквато беше едно време?

— Не говори така, Том — каза Рудолф. — Тя беше прекрасно момиче, а сега е много добра жена.

— Е, щом ти казваш, Руди, приемам, че е така — отговори весело Томас. Той се реши старателно пред едно пукнато огледало на стената. — Аз откъде да знам, като винаги съм бил чужд в семейството.

— Не си бил чужд.

— Защо да се лъжем, братко? — каза троснато Томас, сложи гребенчето в джоба си и за последен път огледа критично нараненото си подпухнало лице с диагонално залепения бял лейкопласт над окото. — Добре се разкрасих тази вечер. Ако знаех, че ще дойдете, щях да се обръсна. — Обърна се, облече едно светло туидено сако върху черния пуловер и добави: — Ако се съди по вида ти, Руди, на теб, изглежда, всичко ти е наред. Приличаш на някой заместник-директор на банка.

— Не се оплаквам — каза Рудолф, недоволен, че го сравняват със заместник-директор.

— Знаеш ли, че преди няколко години отидох в Порт Филип — каза Томас. — Да си припомня добрите стари времена. Научих, че татко е умрял.

— Той се самоуби — каза Рудолф.

— Да, така ми каза и продавачката от магазина за плодове. — Томас опипа вътрешния джоб на самото си, за да се увери, че портфейлът му е на мястото си. — Къщата я нямаше. В мазето не светеше, никой не чакаше завръщането на блудния син — добави

той подигравателно. — Видях само един супермаркет. Още помня специалитета на деня. Агнешка плешка. Мама жива ли е?

— Да. Живее при мен.

— Върви ти на теб — ухили се Томас. — Още ли сте в Порт Филип?

— В Уитби.

— Ти май не обичаш много да се местиш, а?

— Има време и за това. — Рудолф не можеше да се отърве от чувството, че брат му говори така, за да го дразни, да го подценява, да го накара да се почувствува виновен. Той беше свикнал вече сам да дава тон на разговорите и с усилие се въздържа да не покаже раздразнението си. Като гледаше как брат му се облича, като наблюдаваше как бавно и отпуснато се движи прекрасното му, внушително тяло, той изпита дълбока жалост и обич и смътно желание някак да предпази това яко, смело и отмъстително момче от друга подобна вечер, от неприятната му жена, от ревящата тълпа, от веселите лекари, които шият раните му, от случайните хора, които го съпътствуват и живеят за негова сметка. Искаше да запази тези свои чувства към Томас въпреки неговите подигравки, въпреки старата ревност и вражда, които би трябвало отдавна да са забравени.

— Аз пък обиколих много места — каза Томас. — Чикаго, Кливланд, Бостън, Нови Орлеан, Филадельфия, Сан Франциско, Холивуд, Тиа Хуана³³. Къде ли не съм бил. Човек с богат житейски опит от много пътешествия.

Вратата неочаквано се отвори и Тереза нахлу — навъсила покритото си с плътен слой грим лице.

— Вие двамата цяла нощ ли смятате да приказвате тук? — осведоми се тя.

— Сега, сега, скъпа — каза Томас. — Тъкмо тръгвахме. Искате ли с Гретхен да отидем да хапнем нещо? — попита той Рудолф.

— Ние отиваме в китайски ресторант — заяви Тереза. — Аз умирам за китайска кухня.

— Мисля, че тази вечер няма да може, Том — каза Рудолф. — Гретхен трябва да се върне в къщи и да освободи момичето, което е при детето. — Той забеляза как Томас погледна първо жена си, после него и предположи какво си мисли: брат ми се срамува да се показва пред хората с жена ми.

Но Томас сви рамене и каза добродушно:

— Е, ще се видим друг път. Нали вече знаем, че сме живи — и спря рязко на вратата, сякаш изведнъж се беше сетил за нещо. — Утре към пет часа следобед ще бъдеш ли все още в Ню Йорк? — попита той Рудолф.

— Томи — запита високо жена му, — ще отидем ли най-после

да вечеряме?

— Млъкни — извика й Томас и се обърна към брат си. — Кажи, Руди!

— Да. — Той трябваше да бъде целия ден в града, за да се среща с архитекти и адвокати.

— Къде мога да те видя? — попита Томас.

— Ще бъда в хотела. Хотел „Уоруик“ на...

— Знам къде е — прекъсна го Томас. — Ще дойда там.

Излязоха в коридора и Гретхен се присъедини към тях. Лицето и беше напрегнато и бледо и за момент Рудолф съжали, че я беше довел. Но само за момент. Веднага си помисли, че тя вече е възрастен човек, че не може да й се спестява всичко. Достатъчно е, че десет години успява прекрасно да отлага всякакви срещи с майка си.

Като минаха край вратата на една друга съблекалня, Томас пак спря.

— Трябва да се отбия тук за малко, за да видя Върджил — каза той. — Ела с мен, Руди, кажи му, че си ми брат, кажи му колко хубаво се е боксира, та да му стане приятно.

— Цяла вечер не можем да излезем оттук, дявол да го вземе — запротестира Тереза.

Томас не й обърна внимание, а отвори вратата и даде път на Рудолф да влезе пръв. Негърът още не се беше облякъл. Той седеше на кушетката за масаж с приведени рамене, отпуснал безжизнено ръце между краката си. Една красива млада негърка, вероятно жена му или сестра му, седеше мълчаливо на съгваем стол при долния край на кушетката, а белият помощник-треньор слагаше внимателно торбичка с лед върху голямата подутина на челото на боксьора. От отока окото му беше плътно затворено. В един ъгъл на стаята някакъв по-възрастен негър със светла кожа и сива коса — може би бащата на боксьора — грижливо подреждаше копринения халат, гашетата и обувките. Боксьорът вдигна бавно глава и погледна със здравото си око Томас и Рудолф.

Томас прегърна съчувствено противника си през раменете.

— Как се чувствуваш, Върджил? — попита го той.

— По-добре — отговори боксьорът. Сега Рудолф видя, че той няма повече от двадесет години.

— Запознай се с брат ми Руди, Върджил — каза Томас. — Той иска да те поздрави за хубавата ти игра.

— Приятно ми е да се запознаем — каза боксьорът, ръкувайки се с Рудолф.

— Прекрасен мач — потвърди Рудолф, макар че в същност му се искаше да каже: „Млади човекче, моля ви, никога вече не

слагайте боксьорски ръкавици.“

— Да — отговори боксьорът. — Брат ви е ужасно силен.

— Имах късмет — обади се Томас. — Истински късмет. Направиха ми пет шева над окото.

— Не беше нарочно, Томи — отговори Върджил. — Честна дума, не беше нарочно.

— Разбира се, Върджил — успокои го Томас. — Никой не казва, че е било нарочно. Аз просто исках да ти се обадя и да се уверя, че си добре — добави той и отново прегърна младежа през раменете.

— Благодаря, че дойдохте. Много любезно е от ваша страна — каза Върджил.

— Дано бързо се оправиш — пожела му Томас. Двата с Рудолф се ръкуваха тържествено с всички останали в стаята и излязоха.

— Крайно време е да тръгваме — извика Тереза, щом ги видя в коридора.

Този брак ще изтрае най-много още шест месеца, помисли си Рудолф, крачейки към изхода.

— Ще го погубят това момче — каза Томас на Рудолф. — Той спечели няколко лесни победи и веднага го изправиха пред такова изпитание. Няколко пъти го гледах как се бие и разбрах, че ще мога да се справя с него. А менажерите са долни хора. Нали забеляза, че неговия човек изобщо го нямаше. Не е дочакал даже да разбере дали Върджил ще си отиде у дома или в болницата. Мръсно нещо е боксьорската професия. — Той се обърна назад, за да разбере дали Гретхен не се е възмутила от думите му, но тя вървеше като в транс, невиждаща и нечуваща.

На улицата спряха едно такси; Гретхен настоя да седне отпред при шофьора. Тереза се настани отзад между Томас и Рудолф. Тя беше обилно напарфюмирана, но когато Рудолф отвори прозореца, извика:

— Божичко, вятърът ще ми развали прическата.

— Извинявайте — каза Рудолф и затвори прозореца.

Пътуваха мълчаливо към Манхатън; Тереза държеше ръката на Томас, от време на време я вдигаше към устните си и я целуваше, доказвайки по този начин правото си на собственост.

Когато пресякоха моста, Рудолф каза:

— Ние ще слезем тук, Том.

— Сигурен ли си, че нямате възможност, да дойдете с нас? — попита Томас.

— Това е най-хубавият китайски ресторант в града — обади се Тереза. Пътуването мина спокойно, тя вече не се страхуваше, че някой може да я обвини в нещо и затова си позволи да се

държи любезно — кой знае, може би в бъдеще щеше да има полза от всичко това. — Нямате представа какво ще изпуснете.

— Аз трябва да се прибера в къщи — каза Гретхен с треперещ глас, сякаш всеки миг щеше да изпадне в истерия. — Просто трябва да се прибера в къщи.

Ако не беше Гретхен, Рудолф щеше да остане с Томас. След такава шумна, победоносна вечер, след такъв юмручен бой Томас сигурно щеше да се чувства тъжен и самотен с пискливата си жена в един ресторант, където никой не го познава, не го поздравява, не го аплодира. Ще трябва някой път да се реваншира за тази вечер.

Шофьорът спря таксито. Гретхен и Рудолф слязоха.

— Довиждане, роднини — каза Тереза и се засмя.

— Значи, утре в пет часа, Руди — напомни Томас и Рудолф кимна.

— Лека нощ — промълви Гретхен. — Пази се.

Таксито отмина и Гретхен се вкопчи в ръката на Рудолф, сякаш се боеше, че ще падне. Рудолф спря друго такси и каза на шофьора адреса на Гретхен. Намерила закрила сред тъмнината на колата, Гретхен не издържа — сгуши се в Рудолф и се разплака неудържимо, риданията разтърсваха цялото ѝ тяло. Сълзи напиреха и в очите на Рудолф, той притискаше здраво сестра си и я галеше по косата. В тъмното такси, през чиито прозорци проблясваха светлините на града и огряваха неравномерно с разноцветни неоновы пламъци разкривеното от плач, обляно в сълзи красиво лице, Рудолф почувствува колко скъпа му е Гретхен и колко е силна обичта му към нея.

Най-сетне сълзите спряха. Гретхен се отдръпна от него и бършейки очите си с кърпичка, каза:

— Извинявай. Аз съм отвратителен сноб. Горкото момче, горкото момче...

Когато пристигнаха в къщи, момичето, което беше дошло да гледа Били, спеше на канапето в хола. Уили още го нямаше. Момичето каза, че никой не се е обаждал по телефона. Обясни, че Били е чел в леглото, докато е заспал, а тя угасила лампата в стаята му, без да го събуди. Момичето беше около седемнадесетгодишно, още ученичка, с къси чорапки, хубавко, чипоносо, срамежливо и много се смути, че са го заварили да спи. Гретхен наля в две чаши уиски със сода. Момичето беше оправило стаята, разхвърляните вестници стояха грижливо подредени на

перваза на прозореца, а възглавниците бяха изпънати.

В стаята светеше само една лампа и те седнаха в полумрака — Гретхен се отпусна на канапето с подвити под себе си крака, а Рудолф се настани в едно голямо кресло. Пиеха бавно, чувствуваха се объркани и предпочитаха да мълчат. Изпразниха чашите си, Рудолф стана от стола си и без да наруши тишината, наля още уиски и пак седна.

В далечината се чу вой от сирена на линейка — и на други хора се беше случило нещо.

— На него това му доставяше удоволствие — проговори Гретхен най-накрая. — Когато стана ясно, че онзи младеж е съвсем безпомощен, той му нанесе толкова много удари... Винаги съм смятала, макар никога да не съм се замисляла сериозно, че това е просто начин някои хора да си изкарват прехраната, странен начин наистина, но нищо повече. Тази вечер обаче разбрах, че не е така, не мислиш ли?

— Да, това е необикновена професия — потвърди Рудолф. — Трудно е да вникнеш какво в същност става в главата на един боксьор, когато е на ринга.

— Не те ли беше срам?

— Не бих казал, но не ми беше приятно — отговори Рудолф. — В Съединените щати обаче има поне десет хиляди боксьори. И всеки от тях произхожда от някакво семейство.

— Аз не разсъждавам като тебе — заяви презрително Гретхен.

— Знам.

— Тези лъскави тъмночервени гащета — каза тя, сякаш ако насочеше отвращението си към нещо конкретно, можеше да прогони целия ужас от прекараната вечер. Тя тръсна глава, сякаш да се освободи от неприятния спомен, и продължи: — Имам чувството, че ние сме виновни — ти, аз, нашите родители — за това, че Том беше на това отвратително място тази вечер.

Рудолф отпиваше мълчаливо от уискито. „Аз откъде да знам, като винаги съм бил чужд в семейството“ — беше казал Том в съблекалнята. Изолиран от всички, като малък той беше реагирал по най-примитивен и груб начин — с юмруците си. Сега, макар и възрастен, продължаваше все така. В жилите и на тримата течеше кръвта на баща им, а Аксел Джордах беше убил двама души. Рудолф поне не знаеше Томас да е убил някого. Може би децата ще се окажат по-добри от родителите си.

— Ах, колко е объркано — каза Гретхен. — Всички сме объркани. И ти също. На теб нещо доставя ли ти удоволствие, Руди?

— Аз не преценявам нещата по този начин — отговори той.

— Ти си монах, обладан от търговски дух — каза остро

Гретхен. — Но вместо да се обречеш на бедност, си дал обет да станеш богат. Коего в края на краищата е може би по-добре.

— Не говори глупости, Гретхен. — Сега той вече съжаляваше, че е дошъл с нея в дома ѝ.

— И още два други обета си дал — продължаваше Гретхен. — За целомъдрие и послушание. Целомъдрие заради нашата непорочна майка, така ли? И послушание пред Дънкан Колдъруд, върховния първосвещеник на Търговската палата в Уитби.

— Всичко това скоро ще се промени, — каза Рудолф, но не изпита никакво желание да се защитава повече.

— Искаш да кажеш, че ще прескочиш оградата на манастира, така ли, отче Рудолф? Че ще се ожениш, ще затънеш в грехове и ще кажеш на Дънкан Колдъруд да върви по дяволите?

Рудолф се изправи и подтискайки яда си, отиде да си налее още сода.

— Глупаво е, Гретхен, да си изкарваш всичко на мен тази вечер — каза той колкото се може по-спокойно.

— Извинявай — отговори тя, но гласът ѝ прозвуча все така грубо. — О, аз съм най-зле от всички. Живея с мъж, когото ненавиждам, върша работа, която е унижителна, незначителна и безполезна, и съм най-лесно достъпната жена в цял Ню Йорк... Шокирах ли те, братко? — каза тя подигравателно.

— Смятам, че незаслужено си приписваш такава титла — отговори Рудолф.

— Не се шегувам — продължи Гретхен. — Искаш ли списък? Да започнем с Джони Хийт. Да не мислиш, че се държи така добре с теб заради хубавите ти очи?

— А Уили какво мисли по този въпрос? — попита Рудолф, без да обръща внимание на злобния и намек. Независимо как и поради какви причини се бяха сблизили, сега Джони Хийт му беше приятел.

— Уили не мисли за нищо друго, освен в кой бар да отиде, с коя пияна жена да преспи и как да подреди живота си, без да работи и без да поема задължения. Ако по някакъв начин в ръцете му попаднат скрижалите на завета, тоест десетте божии заповеди, първата му мисъл ще бъде коя туристическа агенция ще му плати повече, за да рекламира чрез тях екскурзиите си до Синайската планина.

Рудолф се засмя, а Гретхен, която също не се сдържа и се разсмя, добави:

— Неуспешните бракове стимулират красноречието у хората.

Рудолф се засмя, защото изпита облекчение. Гретхен беше насочила нападите си другаде и той вече не се чувствуваше като обвиняем.

— Уили знае ли какво мислиш за него? — попита той.

— Да — отговори Гретхен. — Освен това е напълно съгласен с мен, което е най-лошото. Той твърди, че не може да се възхити от никого и от нищо на този свят и най-малко от себе си. Щял да бъде дълбоко разочарован от себе си, ако не е неудачник, какъвто е. Да пази господ от романтични мъже.

— Защо тогава живееш с него? — попита Рудолф направо.

— Спомняш ли си, че веднъж ти изпратих една бележка, в която пишех, че имам неприятности и искам да те видя?

— Да. — Рудолф си спомняше много добре, спомняше си как беше преминал целият му ден. Когато отиде в Ню Йорк една седмица след това и попита Гретхен какви неприятности има, тя му каза: „Няма нищо, всичко се размина.“

— Почти бях решила да се разведа с Уили — каза Гретхен — и исках да се посъветвам с теб.

— Кое те накара да си промениш решението?

— Били се разболя — сви рамене Гретхен. — Нищо особено. Лекарят смяташе, че е апандисит, но не излезе това. Уили и аз останаме цяла нощ при детето — гледах го как лежи в леглото пребледняло от болки, а Уили се суети около него, защото явно го обича и просто не можах да понеса мисълта, че синът ми ще попадне в злощастната категория деца на разведени родители, тъгуващи цял живот за истински дом, принудени рано или късно да потърсят помощта на психиатрите. Но този прекрасен прилив на майчинска сантименталност отмина — каза тя с твърд глас. — Ако нашите родители се бяха развели, когато аз съм била на девет години, днес щях да бъда по-свестен човек.

— Значи, сега искаш да се разведеш?

— Ако оставят Били на мен. А той никога няма да ми го даде — каза Гретхен.

Рудолф се поколеба и отпи бавно от уискито.

— Да се опитам ли да поговоря с него? — Ако не я беше видял как плаче в таксито, никога нямаше да предложи да се намеси.

— Ако смяташ, че ще има някаква полза — отговори Гретхен. — Аз искам да спя с един мъж, а не с десет, искам да съм честна, да правя най-сетне нещо полезно Господи, също като в „Три сестри“. Разводът е моето спасение. Налей ми още малко, моля те — подаде тя чашата си.

Рудолф стана и напълни двете чаши.

— Уискито ти се свършва — каза той.

— По-добре — отговори тя.

Отново се чу сирената на линейка, вой, който премина и заглъхна; приближавайки се, той звучеше като предупреждение, а

отдалечавайки се — като ридание. Колко измамен е ефектът на звуковите вълни. Дали това е същият нещастен случай, или е някое от безкрайните, ежедневни кръвопролития, които стават по улиците на града?

Рудолф ѝ подаде чашата и тя, свита на канапето, я загледа мълчаливо.

В далечината се чуха ударите на часовник. Един часът след полунощ.

— Е — каза Гретхен, — Томи и онази дама сигурно вече са свършили с китайската вечеря. Възможно ли е единствен той от семейство Джордах да има щастлив брак? Може би се обичат, уважават и държат един на друг, докато ядат в китайския ресторант и спят в мекото брачно ложе?

На входната врата се чу шум от ключ.

— О-о — възкликна Гретхен, — ветеранът се връща у дома, увенчан с медали.

Уили влезе в стаята с подчертано изправена походка.

— Здравей, скъпа — каза той и целуна Гретхен по бузата. Всеки път, когато видеше Уили, Рудолф се изненадваше от ниския му ръст. Може би в него се криеше истинският му недостатък. Той махна с ръка на Рудолф. — Как е нашият принц на бизнеса тази вечер? — попита той.

— Поздрави го — намеси се Гретхен. — Днес е подписал онази сделка.

— Поздравявам те — каза Уили и огледа с присвити очи стаята. — Господи, колко е тъмно тук! Вие двамата за какво си говорите — за смърт, за гробове, за пъклени дела, които се вършат нощем? — Той си наля в една чаша остатъка от уискито и каза: — Скъпа, трябва да донесем нова бутилка.

Гретхен стана машинално и отиде в кухнята. Уили погледна разтревожено след нея и прошепна:

— Руди, тя сърди ли ми се, че не се върнах за вечеря?

— Не, мисля, че не.

— Радвам се, ти си тук сега — продължи Уили. — Иначе щяха да ми четат лекции. Благодаря, скъпа. — Уили пое бутилката от Гретхен и си доля чашата. — А вие какво правихте тази вечер? — попита той.

— Имахме семейна среща — обади се Гретхен от канапето. — Ходихме на боксов мач.

— Какво? — каза Уили недоумяващо. — Какво говори тя, Руди?

— Гретхен ще ти разкаже после. — Рудолф се изправи, оставяйки чашата си недопита. — Аз ще тръгвам. Трябва да ставам в зори. — Беше неудобно да седи с Уили и да се

преструва, че тази вечер е като всички останали вечери, да се преструва, че не е чул какво е казала Гретхен за мъжа си и за себе си. Наведе се и целуна Гретхен, а Уили стана да го изпрати до вратата.

— Благодаря ти, че дойде да правиш компания на моята жена — каза Уили. — Сега ми е по-леко, като знам, че не е била сама цялата вечер. Но просто беше невъзможно да се прибера.

„Не беше нарочно, Томи, спомни си Рудолф, честна дума, не беше нарочно.“

— Няма защо да ми се извиняваш, Уили — успокои го той.

— Тя се шегуваше, нали? За боксовия мач? — запита Уили. — Това някаква гатанка ли е или нещо друго?

— Не. Наистина бяхме на боксов мач.

— Никога не мога да я разбера тази жена — каза Уили. — Когато искам да гледам боксов мач по телевизията, трябва да ходя по чуждите къщи. Е, тя сигурно ще ми разкаже. — Той стисна сърдечно ръката на Рудолф и Рудолф излезе. Уили затвори вратата, заключи я и сложи веригата.

Опасността е вътре, Уили, помисли си Рудолф. Ти я заключаваш у дома си. Заслиза бавно по стълбите, чудейки се къде ли щеше да бъде тази нощ, какви ли извинения щеше да измисля, какви ли изневери и разочарования щяха да го очакват, ако през юнската нощ в хиляда деветстотин и петдесета година едно момиче беше вдигнало телефонната слушалка в стая деветстотин двадесет и три в хотел „Сейнт Мориц“.

Ако бях религиозен, щях да повярвам, че господ бди над мен, каза си той.

Спомни си, че обеща на Гретхен да направи каквото може, за да получи развод при изгодни за нея условия. Тъй като беше човек на логиката, трябваше да предприеме и първата логична стъпка. Къде ли може да се намери сигурен частен детектив? Джони Хийт сигурно знае. Той беше просто създаден, за да се оправя в Ню Йорк. Рудолф въздъхна, още отсега му ставаше неприятно, като си представеше момента, когато ще влезе при детектива, и самият детектив, макар и непознат, му беше неприятен, защото професията му щеше да го принуди да докаже разпадането и края на една любов.

Рудолф се обърна и погледна за последен път къщата, която току-що беше напуснал и срещу която кроеше тайни планове. Знаеше, че никога вече няма да може да изкачи тези стълби, никога вече няма да се здрависа с дребничкия, отчаян от живота мъж. Двуличieto също има граници.

На сутринта в урината му имаше малко кръв, но нищо не го болеше. Когато влакът навлезе в един тунел, той се погледна в прозореца и видя, че лейкопластът над окото придава на лицето му зловещ вид, но иначе не се отличаваше по нищо от всеки друг човек, тръгнал към банката. На октомврийското слънце Хъдсън имаше студеносин цвят и когато влакът мина край „Синг Синг“, той си помисли за затворниците, които гледат как реката тече свободно към морето, и каза на глас: „Горките нещастници.“

Потупа издутия си портфейл под самото. Когато тръгна за града, взе седемстотинте долара от човека, който беше заложил за него. Ако Тереза се развика много, ще трябва да ѝ даде двеста долара.

Той измъкна портфейла си. Бяха му платили в банкноти от сто долара. Извади една и взе да я разглежда. Бащата на Америка, Бенджамин Франклин, го гледаше от късчето хартия и приличаше на някоя стара жена. Да откриеш с помощта на едно хвърчило електрическия характер на гръмотевицата, припомни си смътно той; и все някой е щял да го направи. Франклин сигурно е бил много по-опасна личност, щом сега образът му краси толкова голяма банкнота. Май че негови бяха думите: „Господа, не бива да се разединяваме, иначе ще трябва да ни съберат, за да ни обесят всички заедно!“ Трябваше поне гимназия да завърша, помисли си разсеяно Томас, загледан в столаровата банкнота, припомнила му един епизод от историята. *„Тази банкнота е законно платежно средство за погасяване на държавни и частни дългове, валидна пред държавната хазна на Съединените щати и пред всяка федерална банка.“* И това ако се нарича законни пари, здраве му кажи. В единия ъгъл на банкнотата се мъдреше сложният подпис на някоя са Айви Бейкър Прийст, пазител на държавното съкровище на Съединените щати. Излиза, че само една жена с такова шантаво име може да дрънка безнаказано празни приказки за дългове и пари.

Томас сгъна внимателно банкнотата и я отдели в джоба си, за да я прибави към другите банкноти от сто долара, които чакаха да бъдат извадени от тъмното подземно хранилище в ден като днешния.

Седналият срещу него мъж държеше някакъв вестник, разтворен на спортната страница. Томас видя, че чете за снощния

боксов мач. Интересно какво ще му отговори, ако го потупа по рамото и му каже: „Искате ли да чуете от самия участник как е преминал мачът?“ В същност отзивите във вестниците бяха много добри, а на последната страница на „Нюз“ имаше снимка на Върджил, когато се опитва да стане за последен път, а Томас го гледа от единия ъгъл на ринга. Един журналист пишеше даже, че с този мач Томас се нарежда сред претендентите за шампионска титла, а Шулци му се обади развълнуван точно преди да тръгне от къщи, за да му каже, че някакъв менажер от Англия, конто гледал мача, предложил след шест седмици Томас да опита силите си в Лондон. „Ставаме известни — беше казал развълнувано Шулци. — Можем да се бием из цяла Европа. И ти ще ги направиш на пух и прах. В Англия боксьорите от твоята категория са по-зле и от Върджил Уолтърс. А човекът каза, че ще ни плати част от парите тайно, за да не трябва да ги декларираме пред данъчните власти.“

Значи, при това положение би трябвало да се чувства добре сега, докато пътува във влака, а затворът остава зад гърба му, пълен със затворници — много от тях сигурно са по-умни от него и вероятно невинни за много от нещата, в които ги обвиняват. Но той не се чувствуваше добре. Тереза му вдигна скандал, че не ѝ е казал за обзалагането и за префърцунените му, както тя се изрази, роднини. Сърдеше се, че никога не е споменавал за тях, сякаш беше укрил кой знае какво съкровище.

„Тази твоя сестра ме гледаше така, сякаш съм най-долно нищожество — беше казала Тереза. — А превзетият ти брат отвори прозореца, сякаш му миришех на конюшня, и се отдръпна в ъгъла, като че ли, ако се докосне до мен, ще го хване трипер. И след като не са виждали брат си десет години, не благоволиха да дойдат и да изпият едно кафе с него, боже мой. А ти, големият боксьор, не можа една дума да им кажеш, ами с всичко се съгласи.“

Беше изприказвала всичко това в леглото след ресторанта, където яде в мрачно мълчание. Том искаше да спи с нея, както правеше винаги след мач, защото преди това не я докосваше по цели седмици и възбудата му толкова нарастваше, че просто не можеше да се сдържа, но тя остана студена като камък и не му позволи да се доближи до нея. По дяволите, мислеше си Том, не съм се оженил за нея заради приказките ѝ. А освен това, дори когато беше в най-добро настроение, Тереза не представляваше нищо особено в леглото. Ако и разрошиш косата, когато вече съвсем си се разгорещил, тя вдига олелия до бога и винаги намира извинение да го отложи за другия ден, за другата седмица или за другата година. Все разправяше, че произлиза от

религиозно семейство — сякаш архангел Михаил бдеше със сабята си над всички проститутки католички. Можеше да се обзаложи с всичките си пари от следващия маچ, че сестра му Гретхен с правата си коса, с лицето си без всякакъв грим, с черната си рокля и с целия си вид на недостижима дама ще достави на един мъж много повече удоволствие за нула време, отколкото Тереза за половин час.

Затова спа лошо и думите на жена му къртяха в ушите му цяла нощ. За съжаление обаче тя беше права. Уж вече е възрастен мъж, а щом брат му и сестра му се появиха, той веднага се, почувствува както в детството, си — лигав, глупав, негоден за нищо, подозрителен.

И какво от това, че печели мачове, че снимката му се появява във вестниците, че в урината му има кръв, че хората му ръкопляскаат и го тупат по гърба, че го канят в Лондон — двама мърльовци, за които си мислил, че никога повече няма да видиш, се появяват, казват ти „здравей“ и ти изведнъж преставаш да съществуващ. Но неговият проклет брат, любимецът на мама и на татко, който свири на лъскав тромпет и отваря прозорците на таксито, ще получи неподозиран урок днес от нищожния си брат-боксър.

За миг в главата му мина безумната мисъл да продължи с влака до Олбъни и оттам да отиде до Елизиум, Охайо, при единствения човек в целия свят, който го бе докосвал някога с любов и го бе накарал да се почувствува като истински мъж, когато беше още шестнайсетгодишно момче. Клотилд, робиня в леглото на чичо му. Свети Себастиан във ваната.

Но когато влакът спря в Порт Филип, той слезе и отиде в банката, както беше намислил да направи.

Тя се мъчеше да не издава нетърпението си, докато Били ровеше в чинията си. Поддавайки се на някакво суеверие (децата имат особена дарба да предсещат нещата), тя все не се беше облякла за предстоящия следобед, а седеше до него с всекидневните си дрехи — с панталона и пуловера. Хапваше по малко, без апетит, и си налагаше да не се кара на детето, когато то избутваше парченце месо и салата около чинията си.

— Защо трябва да ходя в Националния исторически музей? — запита. Били.

— Това е екскурзия — отговори тя, — прекрасна екскурзия.

— Не ми е притрябвало. За какво ми е да ходя?

— Целият клас отива.

— Те са глупаци. С изключение на Конрад Франклин всички са глупаци.

Били държеше в устата си едно и също парче месо цели петнадесет минути. От време на време го преместваше демонстративно от едната страна на другата. Гретхен вече започна да се чуди дали не трябва да го плесне. Часовникът в кухнята изведнъж сякаш затиктака по-високо и тя се опита да не го поглежда, но не издържа. Един без двадесет. Трябваше да бъде в града в два без петнадесет. А преди това трябваше да заведе Били на училище, да се върне бързо, да се изкъпе и да се облече много внимателно и да пристигне съвсем спокойно, а не задъхана като след маратон.

— Дояж си яденето — каза Гретхен, възхитена от майчински кроткия си глас точно днес, когато изобщо не беше настроена майчински. — За десерт има плодове крем.

— Не обичам плодове крем.

— Откога?

— От днес. И какъв е смисълът да гледам стари препарирани животни? Като искат да гледаме животни, поне да ни заведат да ги видим живи.

— В неделя ще отидем в зоологическата градина — каза Гретхен.

— Аз обещах на Конрад Франклин, че в неделя ще отида у тях — отговори Били, бръкна в устата си, извади парчето месо и го сложи в чинията си.

— Това, което правиш, е много невъзпитано — каза Гретхен и пак чу тиктакането на часовника.

— Жилаво е.

— Добре — отговори тя и посегна да вдигне чинията му. —

Щом си свършил, няма да те мъча повече.

— Не съм си изял още салатата. — Били дръпна чинията и умишлено бавно започна да реже листото от салатата на геометрични фигури с вилицата си.

Той има воля, опита се да го оправдае Гретхен, защото иначе щеше да го напляска. Това означава, че ще се оправя добре в живота.

Тъй като не издържаше повече да го гледа как нарочно се бави със салатата, тя стана и извади от хладилника чашата с плодов крем.

— Защо си толкова нервна днес? — попита Били. — Не те свърта на едно място.

Тези деца с тяхната интуиция, каза си Гретхен. Сякаш още от раждането си са снабдени с радарна система. Тя сложи крема на масата и каза:

— Изяж си десерта, че закъсняваме.

— Казах ти, че не обичам плодов крем. — Били скръсти ръце и се облегна на стола.

Изкушаваше се да му каже, че или ще изяде крема, или няма да мръдне от къщи цял ден. Но веднага я обзе смътното подозрение, че Били очаква тя да му каже точно това. Възможно ли е тази детска душа, изтъкана от любов, омраза, чувственост и алчност да знае защо тя отива в града и инстинктивно да се защитава, да защитава баща си, да брани единството на семейния дом, където с невинна детска безочливост е станал център на вниманието?

— Добре — примири се тя, — Няма да ядеш крем. Хайде да вървим.

Били знаеше как трябва да се държи истинският победител. Лицето му не се озари от тържествуваща усмивка. Той само каза:

— Защо трябва да гледам стари препарирани животни?

Разгорещена и задъхана, тя отключи вратата. В същност беше тичала през целия път от училището, където остави Били. Телефонът звънеше, но тя го остави да си звъни и влезе бързо в банята, събличайки дрехите си в движение. Изкъпа се с топла вода и преди да се избърше, огледа бързо и критично в голямото огледало мокрото си тяло. На тези години можеш и да напълнея, помисли си тя. Слава богу, че си останах слаба. Но не прекалено слаба. Моето тяло е примамливото, хладно убежище на моята душа. Тя се засмя, отиде гола в спалнята и извади спиралата, която криеше под купчина шалчета. Какво полезно изобретение. Някой ден ще трябва да измислят нещо по-хубаво от тази

машинка.

Докато се бършеше, си спомни странния прилив на желание, който я беше овладял предната вечер, преди да си легне. Телата на двамата боксьори — бял и черен, които бяха предизвикали у нея отвращение, докато гледаше мача, изведнъж породиха желание за любов; споменът за великолепните, необуздани тела не и даваше да заспи. За жената сексът е грубо натрапване, посегателство срещу най-интимните кътчета на личността ѝ — същото изпитват и мъжете, когато си нанасят взаимно удари. В късния, неспокоен нощен час, след напрегнатата вечер, образите се преплетоха, ударите се превърнаха в милувки, милувките в удари и тя се въртеше възбудена под завивките. Ако Уили беше дошъл при нея в леглото, тя щеше да го посрещне с бурна страст. Но Уили спеше по гръб и от време на време тихичко похъркваше.

Тя стана и си взе едно хапче за сън.

На сутринта всички срамни нощни мисли бяха скрити под невинната маска на настъпващия ден.

Тя тръсна глава и отвори едно чекмедже, пълно с дамски пликчета и сутиени. „Пликчета“ звучеше лицемерно невинно, тази дума беше прекалено детинска и не биваше да се употребява за такава опасна част от човешкото тяло. По-подходяща дума е „пояс“, макар че е старомодна и романтичната освен това тя не използва нито пояси, нито колани. Това ѝ е останало от уроците на Бойлан.

Телефонът пак зазвъня упорито, но тя продължи да се облича. Огледа за момент дрехите, които висяха в гардероба, и избра един семпъл, строг син костюм. Не е нужно предварително да оповестява какво смята да прави. Прекрасното тяло ще изглежда още по-възхитително, ако преди това е било добре прикрито. Среса тъмната си коса — дълга и права, тя падаше на раменете ѝ, а широкото ниско чело беше гладко, спокойно и без бръчки, но него нямаше никакви следи от изневери и съмнения.

Не можа да намери такси, затова взе метрото от Осмо авеню и след това се прехвърли на линията за Куинс, която пресичаше Ийст Сайд на Петдесет и трета улица. Персефона³⁴ се показва изпод земята в най-прекрасния миг за любов.

Излезе от метрото на Пето авеню и тръгна във ветровития, слънчев есенен ден; скромната ѝ фигура, облечена в морскосиньо, се отразяваше във витрините на магазините.

Тя зави по Петдесет и пета улица, край входа на „Сейнт Реджис“, и си спомни за една лятна вечер и двама младоженци — един бял воал и един млад лейтенант. Градът все пак има определен брой улици. Не можеш да ги избягваш всичките. А улиците навяват спомени.

Погледна часовника си. Два без двадесет. Може да върви бавно цели пет минути и да пристигне спокойно и самоуверено.

Колин Бърк живееше на Петдесет и шеста улица между Медисън и Парк авеню. И това място беше свързано с един спомен. Преди години отказа да отиде на някаква забава на същата тази улица. Не можеш да обвиняваш един мъж, че не се е съобразил със спомените на бъдещата си любовница, когато си е наемал апартамента.

Тя влезе в познатия бял вход и натисна звънеца. Колко пъти, колко следобеди беше звъняла на този звънец? Двадесет? Тридесет? Шестдесет? Някой ден трябва да ги преброи.

Домофонният звънец на външната врата забръмча, тя влезе и се качи с малкия асансьор на четвъртия етаж.

Той я чакаше на вратата по пижама и халат, с боси крака. Кратка целувка, нямаше защо да бързат.

Върху малката масичка в просторната, разхвърляна всекидневна имаше остатъци от закуска, една недопита чаша с кафе и купища пиеси в папки от изкуствена кожа. Той беше театрален режисьор и живееше като повечето хора на изкуството — рядко си лягаше преди пет часа сутринта.

— Искаш ли чаша кафе — попита тон.

— Не, благодаря. Току-що съм обядвала — отговори тя.

— Това се казва редовен живот. Толкова ти завиждам — каза той с добродушна ирония.

— Ела утре да нахраниш Били вместо мен и тогава ми завиждай — отговори тя.

Бърк не беше виждал никога Били, не познаваше мъжа й, нито беше ходил в дома им. Тя се запозна с него на някакъв обяд у един редактор на списанието, на което от време на време сътрудничеше. Предполагаше се, че тя ще напише статия за Бърк, тъй като беше похвалила една пиеса, поставена от него. На обяда той никак не й хареса, стори й се надут, педантичен и прекалено самоуверен. Статията не написа, но три месеца по-късно, след няколко случайни срещи, му стана любовница — може би защото изпита силно желание към него или за да си отмъсти, може би от скука, от истерия или безразличие, или просто ей така... Отдавна вече не търсеше причините.

Той пиеше прав кафето си и я гледаше нежно с тъмносивите си очи изпод гъстите черни вежди. Беше тридесет и пет годишен нисък мъж, по-нисък от нея (завинаги ли съм обречена да живея с ниски мъже?), но лицето му, по което сега бе набола черна брада, изглеждаше винаги някак напрегнато, създаваше впечатление за прямота и воля и караше събеседника да забрави ниския му ръст. Професията му го беше научила да се оправя с най-различни хора

със сложни и трудни характери и целият му вид говореше, че е свикнал да му се подчиняват. Настроенията му бързо семеняха, понякога той говореше рязко дори с нея, измъчваше се от собствените си и от чуждите несъвършенства, лесно се засягаше и понякога изчезваше по цели седмици, без да каже нито дума. Беше разведен и се славеше като женкар; отначало — това беше миналата година — тя смяташе, че връзката им се крепи на най-простата и очевидна цел, но сега, застанала срещу него, загледана в този слаб, бос, нисък мъж, облечен с мек моркосин халат (как приятно се допълваха цветовете този следобед), тя знаеше, че го обича, че не иска никой друг освен него, че е готова да направи големи жертви, за да остане цял живот с него.

Предишната вечер, когато каза на брат си, че иска да спи само с един мъж, а не с десет, имаше пред вид Бърк. И в същност, откакто бе започнала връзката им, тя не беше спала с никой друг освен с него, като се изключат редките случаи, когато Уили, изпаднал в носталгична нежност, идваше в леглото ѝ; тъжни, мимолетни помирявания, почти забравени брачни навици.

Веднъж Бърк я попита спи ли още с мъжа си и тя му каза истината. Призна му също, че това ѝ доставя удоволствие. Нямахме защо да го лъже, той беше единственият мъж, с когото можеше да сподели всичко, което ѝ минаваше през ума. Той ѝ каза, че от първата им среща не е спал с друга жена и тя напълно му вярваше.

— Красива моя Гретхен — каза той, сваляйки чашата от устните си, — великодушна, възхитителна Гретхен. Да можеше всяка сутрин да идваш и да ми поднасяш закуската.

— Господи — възкликна тя, — днес си в добро настроение.

— Не съм — отговори той, остави чашата си, пристъпи към нея и я прегърна. — Чака ме отвратителен ден. Преди един час се обади моят агент, че в два и половина трябва да бъда в студио „Колумбия“. Предлагат ми да замина на Запад и да снимам един филм. Звънях ти няколко пъти, но никой не ми отговори.

Телефонът беше звънял точно когато влизаше в апартамента и после, докато се обличаше, пак беше звънял. Обичай ме утре, не днес, искаше любезно да ѝ каже той. Но утре Били нямаше да ходи в музея и тя не можеше да разполага с времето си до пет часа. Щеше да го чака от училище в три часа. Затова трябваше да задоволява страстта си през деня.

— Чух телефона, но не се обадох — каза тя, като се отдръпна от него и запали разсеяно цигара. — Аз мислех, че тази година ще поставяш пиеса.

— Загаси цигарата — помоли Бърк. — Когато един лош режисьор иска да покаже вътрешното напрежение между двама

герои, той ги кара да пушат.

Тя се засмя и угаси цигарата.

— Пиесата не е готова — каза Бърк — и като гледам колко бавно я преработва авторът, сигурно ще мине цяла година, докато я свърши. А всичко останало, което ми предлагат, са глупости. Не гледай толкова тъжно.

— Не съм тъжна, а съм настроена любовно, искам да спя с теб и затова съм разочарована — каза тя.

Сега беше негов ред да се засмее.

— Как само умееш да говориш. Направо, без заобикалки. Не можем ли да уредим нещо за вечерта? — попита той.

— Вечер е изключено. Ти знаеш. Това ще бъде излишен риск. А аз не обичам да рискувам. — От Уили можеше да се очаква всичко. Току-виж, се върне за вечеря, подсвирквайки си весело, и продължи да се прибира навреме две седмици подред. — Филмът хубав ли е?

— Може да стане хубав. — Той сви рамене и опипа покаралата си черна брада. — За трагедията на проститутката. Може да стане хубав. Откровено казано, правя го заради парите.

— Миналата година нали взе много пари? — каза тя, макар и да съзнаваше, че не бива да предявява никакви искания.

— От плащане на данъци и на издръжки на бившата ми съпруга банковата ми сметка съвсем намаля — намръщи се той. — Линкълн е освободил робите в хиляда осемстотин шейсет и трета, но не е помислил за положението на женените мъже. Любовта, както и почти всичко останало в наше време, зависи от финансовите доходи. Прегръщаме се, докато попълваме данъчни декларации.

— Трябва да те запозная с Джони Хийт и с брат ми — каза тя. — Те отлично умеят да се измъкват от данъчните удръжки.

— Бизнесмените знаят как да се оправят — отвърна той. — Данъчният служител, като види колко пари трябва да ми вземе, се хваща за главата и чак му се доплаква. Но няма какво да се прави. Затова напред към Холивуд! В същност с нетърпение чакам да замина. Сега един режисьор спокойно може да снима филми и да поставя пиеси. Схващането, че в театъра има нещо священо, а в киното — нещо непоправимо вулгарно, е чист снобизъм и отживелица, тази идея умря още а Дейвид Беласко³⁵. Ако ме попиташ кой е най-големият жив драматург днес, ще ти кажа, че е Федерико Фелини. А през живота си не съм виждал по-хубава постановка от „Гражданинът Кейн“, макар че филмът е чисто холивудски. Кой знае, може да стана Орсън Уелс на петдесетте години.

Докато говореше, Бърк крачеше из стаята и Гретхен разбра,

че той е убеден в думите си и гори от желание да приеме новото предизвикателство, което професията му предлага.

— Естествено в Холивуд има изкушения, но кой може да твърди сериозно, че тук се живее като в манастир? Вярно е, че имам нужда от пари и не изпитвам отвращение към долара, но парите не са основната ми цел. Поне засега не са и се надявам, че никога няма да бъдат. Повече от месец преговарям с „Колумбия“. Дават ми пълна свобода — какъвто сценарий аз искам, който сценарист си избира, никакъв контрол, всичко ще се снима в натура, аз ще реша какъв да бъде окончателният вариант, изобщо всичко, стига да не надхвърлям предвидената сума. А тя е съвсем прилична. Ако филмът излезе по-лош от постановките ми в Бродуей, виновен ще бъде само аз и никой друг. Ела на премиерата. Ще чакам да ме поздравиш.

Тя се усмихна някак пресилено и каза:

— Не знаех, че работата е толкова сериозна, че преговорите продължават повече от месец...

— Потаен съм аз — отговори той. — Не исках да говоря, преди да съм сигурен.

Тя запали цигара, за да има какво да прави с ръцете и с лицето си. По дяволите изтърканите режисьорски номера за изразяване на вътрешно напрежение.

— Ами аз? Тук ли ще стоя? — попита тя през цигарения дим, съзнавайки, че не трябва да задава този въпрос.

— Какво ти? — попита я той замислено. — Самолети има всеки ден.

— В коя посока?

— И в двете посоки.

— И колко време смяташ, че ще издържим така?

— Две седмици. — Той чукна с пръст една чаша върху масичката за кафе; стъклото издаде лек, хармоничен, треперлив звън. — Завинаги.

— Ако дойда в Калифорния с Били, ще може ли да живеем тримата заедно? — попита тя вяло.

Той се приближи до нея и я целуна по челото, хванал главата ѝ с две ръце. Тя трябваше да се наведе малко. Брадясалото му лице леко ожули кожата ѝ.

— О, господи — извика тихо той и се отдръпна, — трябва да се избърсна, да се изкъпя и да се облека, а вече съм закъснял.

Тя го изчака да се избърсне, да се изкъпе и да се облече и след това двамата отидоха с такси до Пето авеню, където беше срещата му. Той така и не отговори на въпроса ѝ, но я помоли да му се обади по-късно, за да ѝ каже как е завършил разговорът в „Колумбия“.

Слязоха от таксито и тя тръгна безцелно по магазините, купи една рокля и един пуловер, макар и да беше сигурна, че в края на седмицата ще ги върне обратно.

В пет часа, отново с панталони и със старото спортно палто, стоеше пред училището на Били и чакаше класът да се върне от Природонаучния музей.

3

Към края на деня той се почувствува уморен. Цяла сутрин се беше разправял с адвокати, а адвокатите се оказаха най-досадните хора на света. Поне за него. Дори и онези от тях, които защитаваха неговите интереси. Непрестанната борба за печалби, двусмисленият, подвеждащ, неразбираем език, търсенето на заобиколни пътища, на средства за оказване на натиск, на изгодни компромиси, стремежът от всичко да се извлече печалба му бяха противни даже когато се вършеха в негова полза. Докато се занимаваше с адвокатите, едно единствено нещо го радваше — за сетен път се убеди, че е постъпил правилно, като е отхвърлил предложението на Теди Бойлан да следва право.

Следобед дойдоха архитектите за търговския център и хотелската стая беше отрупана с чертежи. По съвета на Джони Хийт избра едно проектантско бюро от млади архитекти, които вече доста се бяха напечелили, но все още недостатъчно. Нямаше съмнение, че са енергични и талантиливи, но почти всичките им досегашни проекти бяха правени за големи градове и осъществявани със стъкло, стомана, и цимент, а Рудолф, съзнавайки, че в техните очи е крайно неосведомен, настояваше те да се придържат към традиционни форми и традиционни материали. В случая съвсем не проявяваше собствения си вкус, а знаеше, че тази архитектура ще отговаря най-добре на вкусовете на хората, които ще станат клиенти на центъра. А и Колдъруд би одобрил само нещо такова.

— Искам да изглежда като улица в някое старо селце в Нова Англия — повтаряше Рудолф, а архитектите пыхкаха. — Театърът да бъде облицован с бели дъски и да има малка кула, за да прилича на църква. Това е консервативен земеделски район и ние трябва да обслужваме старомодно настроени хора, които живеят в провинциална атмосфера; те ще харчат много по-лесно парите си, ако заобикалящата ги среда им е близка и позната. — Архитектите бяха готови да се откажат от възложените проекти, но Рудолф продължаваше да ги убеждава: — Направете го този път, както ви казвам, момчета, а следващия път ще бъде, както вие кажете. Това е само началото, по-нататък ще ставаме все по-

смели.

Представените от тях проекти все още далеч не отговаряха на неговите изисквания, но като разглеждаше последните скици, които му показаха днес, той разбра, че в края на краищата те ще отстъпят.

Докато си взимаше бележки по плановете, той усети, че очите го болят и се замисли дали не трябва вече да носи очила. На бюрото имаше бутилка уиски, той си наля малко и допълни чашата с вода от чешмата в банята. Отпи и разтвори чертежите върху масата. Намръщи се, като видя огромния надпис, който архитектите предвиждаха за входа на търговския център. Нощем той щеше да се осветява от припламващи и гаснещи светлини. На стари години Колдъруд търсеше признание и безсмъртие в многоцветните, трепкащи стъклени лампички и всички тактични намеци на Рудолф, че е по-добре центърът да се отличава със сдържан и непретенциозен външен вид, бяха напълно пренебрегнати.

Телефонът иззвъня и Рудолф погледна часовника си. Том беше казал, че ще дойде в пет часа, а сега беше вече почти пет. Вдигна слушалката, но не беше Томас. Позна секретарката на Джони Хийт.

— Мистър Джордах? Мистър Хийт ви търси.

Той зачака раздразнено Джони да се обади. Щом някой е решил да говори по телефона, трябва да бъде готов да вдигне веднага слушалката, щом го свържат. Кой знае колко разгневени клиенти и купувачи има в Америка, които всеки божи ден седят и чакат секретарката да извика с напевен глас шефа си; колко ли сделки се провалят заради такова чакане, колко ли покани се отхвърлят и колко ли жени решават в този кратък интервал да кажат „не“.

— Здравей, Руди — обади се най-накрая Джони Хийт и Рудолф успя да прикрие раздразнението си.

— Имам информацията, за която ме помоли — каза Джони. — Вземи лист и молив да запишеш.

— Диктувай.

Джони му съобщи името и адреса на едно детективско бюро и добави:

— Разбрах, че на тях може да се разчита. — Той не попита Рудолф защо му е нужен частен детектив, макар че сигурно се досещаше за някои неща.

— Благодаря, Джони — каза Рудолф, след като записа името и адреса. — Благодаря за услугата.

— Няма нищо — отговори Джони. — Свободен ли си тази вечер?

— За съжаление, не. — Рудолф нямаше никакви планове за вечерта и ако секретарката на Джонни не го беше накарала да чака, сигурно щеше да каже, че е свободен.

Като затвори телефона, той се почувствува още по-уморен и реши да се обади в детективското бюро на другия ден. Изненада се, че е толкова уморен. Не си спомняше друг път в пет часа следобед да се е чувствувал така.

Но сега нямаше съмнение, че е уморен. Да не би да е от възрастта? Засмя се. Нали е само на двадесет и седем години. Погледна лицето си в огледалото. В пригладената черна коса нямаше нито един посивял косъм. Под очите нямаше торбички. По бистрата мургава кожа не личаха никакви следи от разгулен живот или от скрита болест. Даже преумората не се беше отразила в това младежко, сдържано лице без всякакви бръчки.

И въпреки това той беше уморен. Легна на леглото, както си беше облечен, надявайки се да поспи няколко минути, преди да дойде Том. Но не можа. Презрителните думи на сестра му продължаваха да звучат в ушите му през целия ден, те не заглъхнаха даже когато се разправяше с адвокатите и архитектите. „На теб нещо доставя ли ти удоволствие?“ Можеше да се защити, като каже, че работата му доставя удоволствие, че с удоволствие ходи на концерти, че обича много да чете, че ходи на театър, на боксови мачове, на изложби, че му е приятно сутрин да тича, да кара мотор, че му доставя удоволствие да гледа майка си, седнала срещу него на масата, да, майка му, която не е хубава и не е обичана от никого, но е жива и благодарение на неговите усилия се намира в къщата си, а не в гроба или в някой старчески приют.

Гретхен боледуваше от болестта на века. Всичко се основаваше на секса. Едно непрестанно търсене на священото удоволствие от секса. Тя сигурно би казала, че става дума за любов, но според него в нейния случай въпросът се свеждаше до секс. От опита, който имаше, знаеше, че този вид щастие се купува на твърде висока цена и опорочава всичко останало. Например някоя лигава жена няма да те пусне в четири часа сутринта и ще се опита да те задържи при себе си, като хвърля по тебе чаши, изпълнена с убийствена омраза, защото си ѝ се наситил за два часа и защото по начало такова е било мълчаливото ви споразумение. Или някое глупаво момиче ще ти се подиграва пред приятели и ще те кара да се чувствуваш като непълноценен мъж, а след това ще те опипва безсрамно посред бял ден. Ако майка му и баща му са се събрали някога, защото са си подхождали в сексуално отношение или дори защото са били влюбени един в друг, защо тогава трябваше да живеят като две

обезумели животни в клетка и да се унищожават взаимно? Ами браковете на техните деца? Да вземем Том. Какво бъдеще го очаква в лапите на тази скимтяща, алчна, глупава и смешна жена с кукленска физиономия? А Гретхен с нейното високомерие, жертва на чувствеността си, презираща себе си заради мъжете, с които спи, зарязала жалкия си и неверен съпруг? Кой се подлага на унижението да се занимава с детективи, с шпиониране, с адвокати и разводи — той или тя?

Да вървят всички по дяволите, каза си Рудолф. Телефонът иззвъня.

— Брат ви чака във фоайето, мистър Джордах — каза администраторът.

— Моля, пратете го да се качи горе. — Рудолф скочи от леглото и оправи покривката. Не му се искаше Том да разбере, че е лежал, и да си помисли, че брат му живее в разкош и безделие. Натъпка бързо плановите на архитектите в един шкаф. Не искаше в стаята да има следи, които да показват с какво се е занимавал. Не искаше да остави у Том впечатлението, че е важен човек, погълнат от големи задачи.

На вратата се почука и Рудолф отвори. Добре, че поне си е сложил връзка, иначе кой знае какво щяха да си кажат служителите на хотела, помисли си с облекчение Рудолф. Той се ръкува с Том и каза:

— Влизай. Сядай. Искаш ли да пийнеш нещо? Имам бутилка уиски, но ако желаш нещо друго, мога да поръчам.

— Ще пия уиски. — Томас седна сковано на креслото и отпусна обезформените си вече ръце; сакото му правеше гънки в раменете.

— Вода? — попита Рудолф. — Мога да поръчам сода, ако искаш.

— Ще го пия с вода.

Държа се като нервна домакиня, каза си Рудолф и отиде в банята да налее вода от чешмата.

— Наздраве — вдигна чашата си Рудолф.

— Наздраве — каза Томас и жадно отпи.

— В днешните вестници имаше хубави отзиви.

— Да — отговори Томас. — Четох. Виж какво, Руди, няма смисъл да си губим времето. — Той бръкна в джоба си и извади един дебел плик. Стана от креслото, отиде до леглото, отвори плика и го изсипа. Леглото се покри с банкноти.

— Том, какво правиш, за бога? — попита Рудолф. Той не боравеше с пари в брой — рядко носеше повече от петдесет долара в джоба си — и сега разпилените банкноти върху хотелското легло му подеждаха някак обезпокояващо, сякаш

бяха незаконни, взети при грабеж като в гангстероки филм.

— Банкнотите са по сто долара. — Томас смачка празния плик и го хвърли в кошчето. — Пет хиляди долара. Те са твои.

— Не разбирам за какво говориш — каза Рудолф. — Не ми дължиш нищо.

— Дълга ти проклетото университетско образование, от което те лиших — отговори Томас, — за да платя на онези мошеници в Охайо. Исах да ги върна на татко, но се оказа, че той е умрял. Сега парите са твои.

— Ти изкарваш с много пот парите си, за да ги пилееш така — каза Рудолф, спомняйки си снощния кървав мач.

— Не съм положил никакъв труд за тези пари — отговори Томас. — Спечелих ги лесно — чрез шантаж, също както татко загуби на времето своите пари. Това беше отдавна. Те стояха годиш наред в един сейф и чакаха. Не се безпокой, не съм излежавал никакво наказание заради тях.

— Това е глупав жест — каза Рудолф.

— Аз съм глупав човек и правя глупави жестове — отговори Томас. — Вземи ги. Сега вече съм се разплатил с теб и мога да тръгвам. — Той се отдръпна от леглото и допи чашата си на един дъх.

— Чакай малко. Седни. — Рудолф бутна брат си по раменете, за да го принуди да седне, усещайки дори в този мимолетен допир страховитата му сила. — Аз нямам нужда от тях. Печеля добре. Току-що сключих една сделка, от която ще забогатея, аз...

— Много се радвам, но това няма нищо общо с въпроса — каза хладно Томас и продължи да стои прав. — Аз искам да си платя семейните дългове и това е всичко.

— Няма да ги взема, Том, Поне ги внеси в банката на името на сина ти.

— Аз ще се погрижа за сина си, както намеря за добре, ти не се тревожи за това. — Този път гласът му прозвуча заплашително.

— Тези пари не са мои — каза безпомощно Рудолф. — Какво, по дяволите, ще правя с тях?

— Хвърли ги. Изхарчи ги по жени. Подари ги на любимото си благотворително дружество — отговори Томас. — Аз няма да изляза оттук с тези пари в джоба.

— Седни, за бога. — Сега Рудолф блъсна силно брат си към креслото, без да мисли, че Томас може всеки момент да го удари. — Трябва да поговорим.

Рудолф напълни отново чашите и седна срещу брат си на един дървен стол е права облегалка. Прозорецът беше леко отворен и през него нахлуваше лекият нийоркски ветреца. Банкнотите по леглото потрепваха тихо като объркани,

разтреперани животинки, Томас и Рудолф седяха колкото се може по-далеч от леглото, сякаш се страхуваха, че който пръв докосне по невнимание някоя банкнота, ще трябва след това да вземе всичките.

— Слушай, Том — започна Рудолф, — вече не сме деца, не спим в едно легло и не се дразним взаимно, нито си съперничим както едно време, независимо дали сме го съзнавали, или не. Вече сме възрастни мъже и сме братя.

— А къде беше ти цели десет години, братко, ти и принцеса Гретхен? — каза Томас. — Поне една картичка изпратихте ли ми?

— Прощавай — отвърна Рудолф. — А ако питаш Гретхен, тя също ще те помоли да ѝ простиш.

— Ако изобщо ме види втори път, няма да ѝ позволя даже да ме поздрави — каза Томас.

— Снощи, докато гледахме мача — продължаваше Рудолф, — се убедихме, че ние сме едно семейство и че всеки от нас е длъжен...

— Аз дължах пет хиляди долара на семейството. Ето ги, на леглото. Сега вече никой нищо не дължи. — Томас седеше с наведена глава и брадичката му почти опираше в гърдите му.

— Каквото и да приказваш, както и да си мислиш, че съм се държал през всички тези години, сега искам да ти помогна — каза Рудолф.

— Нямам нужда от никаква помощ — отговори Томас и почти изпразни чашата си.

— Имаш нужда. Виж какво, Том — продължи Рудолф, — не съм специалист, но съм видял достатъчно боксови мачове и мога да преценя какво бъдеще очаква всеки боксьор. Ти рано или късно ще пострадаш. И то лошо. Ти си любител. Едно е да си шампион на квартала, друго е да се състезаваш с професионално обучени, талантиливи и амбициозни мъже, с които ще ти бъде все по-трудно да се справяш, макар че сега си все още в разцвета на силите — един ден ще те накълцат на парчета. Освен травми като сътресение на мозъка, външни рани, увреждане на бъбреци...

— Аз имам намален слух с едното ухо — призна най-неочаквано Том. Разговорът на професионална тема го накара да се отпусне. — Повече от една година не чувам добре. Но какво от това, нали не съм музикант.

— Освен травмите, Том — продължаваше Рудолф, — ще дойде ден, когато ще се окаже, че си загубил много повече, отколкото си спечелил, и изведнъж ще се почувствуваш толкова изтощен, че някое момче ще го използва и ще ти види сметката. Знаеш много добре как стават тези неща. И това ще бъде краят. Повече няма да можеш да се боксираш. Колко пари ще имаш

тогава? Как ще си изкарваш хляба, като ще трябва да започваш всичко отначало на тридесет или дори на тридесет и пет години?

— Ти още малко и жив ще ме погребеш, негодник такъв — каза Томас.

— Аз просто разсъждавам трезво. — Рудолф стана и напълни отново чашата на Томас, за да го задържи в стаята.

— Същият си си останал. Винаги си готов да дадеш полезен, практичен съвет на малкото си братче — каза подигравателно Томас, но пие чашата.

— Аз сега оглавявам една голяма организация — продължи Рудолф, — Ще трябва да назначавам много хора на работа. Мога да ти намеря постоянно място...

— И какво ще правя? Ще карам камион за петдесет долара седмично?

— Нещо много по-хубаво — отговори Рудолф. — Ти не си глупав. Можеш да завеждаш някой клон или отдел — продължи Рудолф, чудейки се дали сам си вярва на думите. — За такава длъжност се изисква само малко ум в главата и желание да се научиш на някои неща.

— Аз нямам ум в главата и нямам желание да научавам каквото и да е. Нали знаеш? — каза Томас и стана. — Трябва вече да вървя. Имам семейство, което ме чака.

Рудолф сви рамене, погледна потрепващите от ветреца банкноти върху леглото и също стана.

— Както искаш — каза той. — Може би след време ще си промениш решението.

— Няма да го променя. — Томас тръгна към вратата.

— Аз ще ти дойда на гости да видя детето — каза Рудолф. — Може още тази вечер. Ще ви заведа с жена ти на ресторант. Какво ще кажеш?

— Ще кажа да си гледаш работата. — Том отвори вратата и се спря. — Ела някой път да ме видиш на ринга. Доведи и Гретхен. От почитатели не се смущавам. Но не си прави труд да идваш в съблекалнята.

— Помисли пак върху моето предложение. Знаеш къде можеш да ме намериш — каза Рудолф уморено. Не беше свикнал да губи и този неуспешен разговор го изтощи. — Впрочем ела в Уитби да видиш мама. Тя пита за теб.

— Какво пита — още ли не са ме обесили? — засмя се Том кисело.

— Казва, че иска да те види поне веднъж, преди да умре.

— Маестро, цигулките, моля — каза подигравателно Томас.

Рудолф написа адреса в Уитби и телефонния номер и каза:

— Ето къде живеем — в случай че решиш да дойдеш.

Томас се поколеба, после взе листчето и го напъха небрежно в джоба си.

— Ще се видим след десет години, братко... може би... — каза той, излезе и затвори вратата зад себе си. Сега стаята сякаш стана по-голяма.

Рудолф се загледа във вратата. Колко дълго може да продължи омразата? В едно семейство сигурно цял живот. Трагедията в дома на Джордах, на чието място сега се издига супермаркет. Той събра банкнотите от леглото, сложи ги внимателно в един плик и го запечата. Беше вече късно да ги внесе в банката. Тази нощ ще ги остави на съхранение в хотела.

Едно обаче е сигурно. Няма да ги похарчи за себе си. Утре ще ги вложи в акции на сдруженото търговско предприятие „Д. К.“ на името на брат си. Сигурно един ден Томас ще има нужда от тях. А тогава те ще бъдат много повече от пет хиляди долара. Парите не опрощават греховете, но поне успокояват старите душевни рани.

Той беше смъртно уморен, но за спане и дума не можеше да става. Извади отново чертежите на архитектите — грандиозни замисли, нереални мечти, дългогодишни надежди, несръчно осъществени. Загледа се в очертаните с молив линии, които след шест месеца щяха да се превърнат в неонова реклама с името „Колдъруд“, светещо в нощта. Лицето му се изкриви в недоволна гримаса.

Телефонът извъня. Беше Уили, весел, но трезвен.

— Здравей, търговски принце — каза Уили. — Искаш ли да вечеряш със скъпата си сестра и с мен? Ще отидем в едно квартално заведение.

— Съжалявам, Уили — отговори Рудолф. — Тази вечер съм зает. Имам среща.

— Работи и заради мене, принце — каза Уили безгрижно. — Ще се видим друг път.

Рудолф бавно затвори телефона; Скоро няма да види Уили, поне на вечеря.

Оглеждай се, Уили, преди да влизаш в чужди къщи.

„Мили синко — четеше той думите, написани със закръглен, ученически почерк, — брат ти Рудолф беше така добър да ми даде адреса ти в Ню Йорк Сити и аз използвам възможността след толкова години да установя връзка с моя изгубен син.“

О, господи, помисли си Том, още един роднина на хоризонта. Току-що се беше върнал и беше намерил писмото на масичката в антрето. Чу, че в кухнята Тереза дрънчи с тенджерите, а детето надава шумни крясъци.

— Аз съм тук — извика той, влезе във всекидневната и седна на канапето, отмествайки с крак едно детско влакче. Канапето, тапицирано с лъскав, оранжев плат, беше купено по настояване на Тереза; Томас седеше, размахваше леко писмото с една ръка и се чудеше дали да не го хвърли, без изобщо да го чете.

В стаята влезе Тереза; беше с престилка, а гримираното й лице лъщеше от пот. След нея допълзя и детето.

— Имаш писмо — каза тя. Откакто разбра, че той ще ходи в Англия без нея, тя се държеше доста недружелюбно.

— Да-а.

— Почеркът е женски.

— От майка ми е, за бога.

— И сигурно очакваш да ти повярвам?

— Гледай — тикна той писмото под носа й.

Тя присви очи, за да го прочете. Беше много късогледа, но не искаше да носи очила.

— Много младежки почерк за една майка — каза Тереза, оттегляйки подозрението си, — Сега се оказва, че имаш и майка. Семейството ти се увеличава не с дни, а с часове.

Тя тръгна към кухнята, взимайки детето на ръце, което се разрева, защото не искаше да отиде с нея.

За да ядоса Тереза, Томас реши да прочете писмото и да види какво му съобщава старата вещица.

„Рудолф ми разказа при какви обстоятелства сте се срещнали и трябва да ти кажа, че доста бях изненадана от професията, която си си избрал. Макар че не би трябвало да се учудвам, като имам пред вид какъв беше баща ти и какъв пример ти даваше с онзи боксов чувал в задния двор. Въпреки всичко това сигурно е един честен начин да си изкарваш прехраната, брат ти ми каза, че водиш порядъчен живот и че имаш жена и дете и аз се

надявам, че си щастлив.

Рудолф не ми описа каква е жена ти, но аз се надявам, че твоят семеен живот е по-щастлив от моя и на баща ти. Не знам дали Рудолф ти е казал, че баща ти изчезна една нощ заедно с котката.

Аз не се чувствавам добре и усещам, че дните ми са преброени. Бих искала да дойда в Ню Йорк Сити да видя теб и малкия си внук, но ми е трудно да пътувам. Ако Рудолф беше пожелал да купи кола вместо мотора, с който препуска из града, може би щях да предприема едно пътуване. Той би могъл даже да ме води на църква в неделя, за да мога постепенно да изкупя вината си пред бога, защото толкова години живях отлъчена от църквата заради баща ти. Но знам, че не бива да се оплаквам. Рудолф е много добър, грижи се за мен и ми купи телевизор, който разнообразява дългите ми дни. Той работи много над своите проекти и почти не се прибира да спи в къщи. Като съдя по всичко и особено по дрехите му, изглежда, печели доста добре. Но Рудолф винаги се е обличал добре и винаги е имал пари в джоба си.

Трябва честно да ти кажа, че не бих искала да видя цялото семейство отново събрано, тъй като съм се отрекла от сестра ти — имам достатъчно основателни причини за това, но ако видя отново двамата си сина заедно, сигурно ще се разплача от радост.

Цял живот съм била твърде изтощена и уморена от пиянските истории на баща ти и не съм могла да покажа обичта си, която съм изпитвала към теб, но може би сега, преди да умра, ще се помирим.

От думите на Рудолф останах с впечатлението, че не си бил много дружелюбен с него. Сигурно си имаш причини. Той е станал много затворен човек, макар че проявява големи грижи към мен. Ако не желаш да го виждаш, аз мога да ти съобща кога няма да бъде у дома, което се случва все по-често и по-често, и то за дълго време, и тогава можем да се видим двамата на спокойствие. Целуни моя внук. Твоята любеща те майка“

Мили боже, каза си Томас, сякаш чувам гласове от онзи свят.

Той продължаваше да седи с писмото в ръка, загледан в празното пространство, без да чува как жена му се кара в кухнята на детето, припомняйки си годините над хлебарницата, годините, когато се чувствуваше много повече в изгнание, макар че всички

спяха под един покрив, отколкото после, когато го изгониха и му казаха, че повече не искат да го видят. Може би трябва да посети старата си майка, да послуша закъснелите ѝ оплаквания от нейния скъп Рудолф, от любимия ѝ син.

Ще вземе колата от Щулци и ще я заведе на черква, точно това ще направи. Нека проклетите му роднини разберат колко несправедливи са били към него.

Мистър Маккена излезе от хотелската стая; благ, кротък човек, с вид на общински чиновник, а в същност беше бивш полицай, вече пенсионер, който се занимаваше с разследването на частни случаи. Беше извадил информацията от една малка, черна чанта за книжа и сега изписаните листове лежах на върху бюрото на Рудолф. „Сигурен съм, че тук се съдържат всички сведения за въпросното лице — беше казал любезно пълничкият мистър Маккена, потривайки плешивата си глава, след като остави на бюрото запазената си тъмна филцова шапка. — Въсъщност проучването се оказа сравнително просто и необикновено кратко за толкова изчерпателни резултати. — В гласа на мистър Маккена прозвучаха нотки на съжаление от непохватността и наивността на Уили, с които той се беше справил така бързо и без да влага особено професионално умение. — Смятам, че всеки опитен адвокат ще даде развод на съпругата без особени затруднения, като се има пред вид как се наказва съпружеската измама според законите на щата Ню Йорк. Съвсем ясно е, че тя е потърпевщата страна, наистина съвсем ясно.“

Рудолф погледна с отвращение грижливо изписаните на машина страници. Да се подслушват телефонни разговори, е, изглежда, толкова лесно, колкото и да си купиш хляб. Срещу пет долара прислужниците в хотела ще ти позволят да инсталираш микрофон в която стая си поискаш. Секретарките са готови срещу един обяд в ресторант да измъкнат от кошчето за боклук нахъсаните любовни писма и да ги залепят внимателно парченце по парченце. Бивши любовници, които сега се чувствуват пренебрегнати, са съгласни да съобщят всякакви тайни за бившите си приятели. Архивите на полицията са на разположение на интересуващите се, а тайните показания на свидетелите също са достъпни — и всичко звучи напълно достоверно. Независимо от това какво твърдят поетите сега, езикът като средство за комуникация е на голяма почит.

Той вдигна слушалката и поиска да го свържат с Гретхен. Чу как телефонистката набира цифрите. След малко по жицата премина режещ звук — телефонът даваше заето. Рудолф остави слушалката, отиде до прозореца, разтвори завесите и погледна навън. Беше студен и мрачен следобед. По улицата вятърът шибаше минавачите и те, вдигнали яки, бързаха да се скрият. Съвсем подходящ ден за един бивш полицай.

Вдигна пак слушалката и помоли да го свържат с номера на

Гретхен. Продължаваше да бъде зает. Той затръшна слушалката раздразнено. Искаше да свърши с тази неприятна работа колкото се може по-бързо. Беше говорил с един приятел адвокат, без да споменава имена; адвокатът го посъветва потърпевшият веднага да напусне семейното жилище с детето, преди да заведе делото, или да отстрани по някакъв начин съпруга от апартамента. В някакъв случай потърпевшият не бива да спи под един покрив с бъдещия ответник.

Преди да повика Уили и да му съобщи какви улики има срещу него, трябваше да предаде на Гретхен съвета на адвоката и да ѝ каже, че смята незабавно да говори с Уили.

Но и този път телефонът даваше заето. Потърпевшата страна явно прекарваше следобед в телефонни разговори. С кого ли приказваше толкова — може би с Джони Хийт, мълчалив, непретенциозен любовник, постоянен гост в нейния дом, или с някой от другите десет мъже, с които не искаше повече да спи? Най-лесно достъпната жена в Ню Йорк. Неговата родна сестрица.

Той погледна часовника си. Четири без пет. Уили положително вече се е върнал на работа и блажено дреме след погълнатото количество мартини.

Рудолф вдигна слушалката и даде номера на Уили.

Първо изчуруликаха двете секретарки с безпътни, нежни гласове, достойно рекламирайки службата, и накрая се обади Уили:

— Здравей, търговски принце. На какво дължа тази чест? — Явно, че беше изпил вече три мартини.

— Уили — каза Рудолф, — трябва да дойдеш веднага при мен в хотела.

— Виж какво, малкият, аз съм нещо зает тук и...

— Уили, предупреждавам те, по-добре е веднага да дойдеш.

— Слушам — подчини се Уили. — Поръчай ми нещо за пиене.

Уили седеше на същия стол, на който преди него беше седял бившият полицаи, и четеше внимателно; пиение, разбира се, не му беше поръчано. Рудолф стоеше до прозореца и гледаше навън. Разбра по шумоленето на хартията, че Уили е свършил да чете.

— Излиза, че никак не съм си губил времето, а? — каза Уили. — Какво ще правиш с това? — потупа той с ръка доклада на детектива.

Рудолф се пресегна, взе целия куп листа, нахъса ги на малки парченца и ги хвърли в кошчето за боклук.

— Какво означава това? — попита Уили.

— Това означава, че не мога да дам ход на тези сведения — отговори Рудолф. — Никой няма да ги види и никой няма да узнае за тях. Ако жена ти иска развод, ще трябва по друг начин да го получи.

— О, значи, това е било идея на Гретхен? — каза Уили.

— Не съвсем. Тя каза, че иска да се разведе с теб, но иска да задържи детето при себе си и аз предложих да ѝ помогна.

— Роднинските връзки са по-силни от брачните, така ли?

— Горещо-долу. Само че този път не става въпрос за роднински връзки.

— За малко да се окажеш голям мръсник, принце, нали? — каза Уили.

— Точно така.

— Знае ли скъпата ми съпруга, че разполагаш с тези обвинения срещу мен?

— Не. И няма да узнае.

— Отсега нататък — каза Уили — ще изричам само благословии за прекрасния си шурей. Ще кажа на сина си: „Вгледай се внимателно в благородния си вуйчо и ще различиш сиянието на ореола около главата му.“ Господи, в този хотел все трябва да има нещо за пиене.

Рудолф извади бутилката. Въпреки че се опитваше да се шегува, Уили като че ли наистина изпитваше болезнена нужда да пийне нещо. Той изпи на един дъх половината уиски в чашата си.

— Кой плати разноските по тези проучвания?

— Аз.

— И каква е сумата?

— Петстотин и петдесет долара.

— Трябваше да дойдеш направо при мен — каза Уили. — Щях да ти кажа същите неща за половин цена. Искаш ли да ти възстановя сумата?

— Няма нужда — отговори Рудолф. — Нищо не съм ти подарил за сватбата. Считай, че това е моят сватбен подарък.

— На такъв подарък здраве му кажи. Благодаря ти. Остана ли нещо в бутилката?

— Недей да пиеш много — каза Рудолф и му наля. — Чакат те сериозни разговори.

— Да-а — кимна Уили. — Излиза, че не е трябвало да черпя сестра ти с шампанско един ден преди години в бар „Алгонкуин“. — Той се усмихна натъжено. — Обичах я този ден, обичам я и сега, а ето че съм захвърлен в кошчето за боклук. — Той посочи накъсаните писания на детектива, разпилени в ламаринената кофа, на чиято външна стена беше изобразена някаква ловджийска сцена с конници в яркочервени дрехи. —

Знаеш ли какво представлява любовта?

— Не.

— И аз не знам. — Уили се изправи. — Ще тръгвам. Благодаря за интересно прекарания половин час.

Той излезе, без да се ръкува.

3

Когато спря пред къщата, просто не можа да повярва на очите си. Погледна отново листчето хартия, което Рудолф му беше дал, за да се увери, че не е сбъркал адреса. Тези хора продължаваха да живеят над магазин. И в квартал, който по нищо не се отличаваше от стария квартал в Порт Филип. Ако някой беше видял Рудолф в елегантната му стая в хотел „Уоруик“ и го беше чул как приказва, ще си каже, че брат му е пълен с пари. Дори и да е така, той явно не ги харчи за наеми и квартири.

Може би само старата живее в тази дупка, а той си има скъпо жилище на друго място в града. Този негодник е способен на такова нещо.

Томас влезе в мръсния вход, видя името „Джордах“, написано до един звънец, и позвъни. Почака, но никой не му отговори. Когато се обади на майка си и ѝ каза, че днес ще я посети, тя му потвърди, че ще си бъде в къщи. Той не можеше да дойде в неделя, защото, като разбра намеренията му, Тереза се разплака. Неделя бил неин ден, нямало да се лишава от него заради някаква си стара вещица, която не изпратила дори картичка, когато се родил внукът ѝ. Затова оставиха детето при една от сестрите на Тереза в Бронкс, отидоха на кино на Бродуей и след това вечеряха в „Тутс Шорс“, където един спортен журналист позна Томас — това напълно подобри настроението на Тереза и в края на краищата оправда похарчените двадесет долара в ресторанта.

Томас натисна отново звънеца. Отвътре не се чуваше нищо. Може би, помисли Томас ядосан, Рудолф се е обадил в последния момент и е извикал майка си в Ню Йорк, за да му лъсне обувките или да свърши нещо друго, и тя е хукнала, преизпълнена от щастие.

Понечи да си тръгне, почти доволен, че няма да я види. В края на краищата тази среща не го изпълваше с ентузиазъм. Забравените майки по-добре да си останат забравени. Точно излизаше от входа, когато домофонният звънец забръмча. Върна се и се качи по стълбите.

Тя стоеше пред отворената врата на първата площадка и изглеждаше като стогодишна бабичка. Когато пристъпи към него,

той разбра защо се е наложило да чака толкова дълго. Сигурно са й трябвали пет минути, за да стигне до вратата. Тя вече плачеше и беше протегнала ръце да го прегърне.

— Синко, синко — плачеше тя и го прегръщаше с тънките си като вейки ръце, — Мислех, че никога вече няма да те видя.

Миришеше силно на одеколон. Той я целуна нежно по мократа буза, без да може да разбере какво точно изпитва в този момент.

Опирайки се на ръката му, тя го поведе навътре. Гостната беше тясна, тъмна и Томас позна мебелите от апартамента на Вандерхоф Стрийт. Още тогава те бяха стари и износени, а сега изглеждаха направо като развалини. През отворената врата той видя, че в съседната стая има бюро, единично легло и много книги.

Щом може да купува толкова книги, значи, може да си позволи да смени мебелите.

— Седни, седни — подкани го тя развълнувано и го поведе към единственото протрито кресло. — Какъв прекрасен ден. — Тънкият ѝ глас беше станал писклив от дългогодишния навик да се оплаква. Краката ѝ бяха отекли и обезформени; носеше широки, меки ортопедични обувки, също като инвалид. Движеше се така, сякаш беше окуцяла много отдавна при катастрофа. — Ти изглеждаш великолепно. Направо великолепно. — Той си спомни тези думи. Бяха от „Отнесени от вихъра“. — Аз се страхувах, че моят малък син ще бъде целият в белези и рани, а ти си станал много красив. Приличаш на моя род, има нещо ирландско в теб, това е ясно. Не си като другите двама. — Тя пристъпваше бавно и трмаво до него. Той седна сковано в креслото. Беше облечена с рокля на цветя, която висеше на слабото ѝ тяло. Подутите ѝ крака се подаваха под полата като чуждо тяло, сякаш не бяха нейни. — Какъв хубав сив костюм. — Тя го докосна по ръкава. — Костюм на джентълмен. А аз се боях, че още ходиш с пуловери — засмя се майка му весело; сега тя виждаше детството му в романтична светлина. — О, знаех си аз, че съдбата не може да бъде толкова жестока и няма да допусне да не видя детето си още веднъж, преди да умра. Сега покажи ми моя внук. Нали имаш негова снимка. Сигурна съм, че я носиш в портфейла си като всеки горд баща.

Томас извади снимката на детето си.

— Как се казва? — попита майка му.

— Уесли — отговори Томас.

— Уесли Пийз — каза майка му. — Хубаво име.

Томас смяташе, че няма смисъл да ѝ припомня, че името на детето му е Уесли Джордах, нито да ѝ разправя как цяла седмица

се бе мъчил да убеди Тереза, че синът им не трябва да носи толкова претенциозно име. Но Тереза плака, настоява и накрая той отстъпи.

Майка му гледаше снимката и очите ѝ се навлажниха. Тя я целуна.

— Мъничко красиво момченце — каза тя.

Томас не си спомняше майка му да го е целувала като дете.

— Трябва да ме заведеш да го видя — продължи тя.

— Разбира се.

— Но трябва да е по-скоро.

— Щом се върна от Англия — каза той.

— От Англия! Още не сме се видели както трябва, и ти вече заминаваш за другия край на света!

— Отивам само за две седмици.

— Сигурно печелиш много добре, щом можеш да си позволиш такова пътуване.

— Отивам там по работа. — Той съзнателно избягваше думата „бокс“. — Плащат ми пътя. — Не му се искаше тя да остава с впечатлението, че той е богат, което съвсем не отговаряше на истината. Освен това винаги е по-добре да минаваш за беден пред роднините си. Достатъчно е, че жена му прибира и последния цент, който занесе в къщи.

— Надявам се, че си пестиш парите — каза тя. — При твоята професия...

— Разбира се — прекъсна я той. — Не се тревожи за мен. — И като огледа стаята, добави: — Гледам, че и Руди много пести.

— О! — отвърна тя. — Жилището не е много представително, нали? Но не мога да се оплача. Руди плаща на една жена, която идва всеки ден да чисти и да пазарува, защото на мен ми е трудно да изкачвам стълбите. Освен това той търси по-широка квартира. Някъде на партер, където няма стълби, за да ми е по-лесно. Той не говори с мен много за работата си, но миналия месец във вестника имаше една статия за него; там пишеше, че е един от най-предприемчивите млади бизнесмени в града, така че сигурно печели добре. Но е прав, че пести. Трагедията на нашето семейство бяха всъщност парите. Заради тях и аз остарях без време. — Тя въздъхна от жал към себе си. — Баща ти беше болен на тази тема. За да получа десет долара от него за ежедневни нужди, трябваше всеки път да вдигам скандал. Като отидеш в Англия, опитай се тайно да разбереш дали някой не го е виждал там. Този човек е способен да отиде къде ли не. В края на краищата роден е в Европа и напълно естествено би било точно там да се укрива.

Съвсем се е побъркала, помисли си Томас. Горката. Руди не

го беше подготвил за това.

— Ще се поинтересувам, като отида — каза той.

— Добър си ти. Винаги съм знаела, че по душа си добър, но попадна в лоша среда. Ако имах време да се грижа като истинска майка за децата си, можех да те спася от много неприятности. Ти трябва да бъдеш строг със сина си. Да го обичаш, но да го възпитаваеш строго. Жена ти добра майка ли е?

— Добра е — отговори той. Предпочиташе да не приказва за Тереза. Погледна часовника си. Разговорът и тъмният апартамент му действуваха подтискащо. — Виж какво, сега е почти един часът. Искаш ли да те заведа на обяд? Аз съм с кола.

— На обяд? В ресторант? О, но това е прекрасно — каза тя, зарадвана като дете. — Моят силен, пораснал син ще заведе старата си майка на обяд.

— Ще отидем в най-хубавия ресторант — обеща той.

Връщайки се късно следобед към Ню Йорк с колата на Шулци, Томас си припомни изминалия ден, като се питаше дали ще отиде да види майка си втори път.

Представата за майка му от юношеските му години като мърмореща, вечно недоволна, строга жена, фанатично привързана към единия син за сметка на другия, сега се промени; майка му беше станала безобидна, жалка старица, тъжна и самотна, доволна и от най-малкия знак на внимание, жадна за обич.

Преди да обядват, той ѝ поръча един коктейл и тя, леко замаяна, се засмя: „Ах, колко палава се чувствавам.“ След това Томас я разходи из града и се изненада, като разбра, че той в същност ѝ е непознат. Тя беше живяла тук години наред, без да види нищо, включително и университета, който синът ѝ беше завършил. „Нямах представа, че е толкова красиво“ — повтаряше тя, докато минаваха през кварталите с елегантни, големи къщи сред засенчени от дървета поляни. А когато минаха край универсалния магазин на Колдъруд, тя каза: „Не съм допускала, че е толкова голям. Знаеш ли, че никога не съм влизала вътре. А като си помисля само, че в същност Руди го управлява...“

Той паркира колата, двамата бавно обиколиха партера и Томас настоя да ѝ купи една велурена дамска чанта за петнадесет долара. Тя помоли продавачката да ѝ увие старата чанта и излезе от магазина, понесла гордо новата покупка.

Целия следобед тя не спря да приказва: той чу за първи път как майка му е живяла в приюта за сираци („Аз бях най-умното момиче в класа. Като свърших училище, ми дадоха награда“), как

е работила като келнерка, как се е срамувала, че е незаконнородена, как е ходила във вечерно училище в Бъфало, за да се образова, как не е позволила на никой мъж да я целуне, преди да се омъжи за Аксел Джордах, как в деня на сватбата е тежала само петдесет и два килограма; тя му разказа колко красив е бил Порт Филип в деня, когато с Аксел са отишли да видят хлебарницата, разказа му за бялото увеселително корабче в реката, на чиято палуба са свирели валсове; спомни си колко хубав е бил кварталът, когато са се настанили там, и как е мечтаела да отвори едно малко, спретнато ресторантче, и как се е надявала, че мъжът ѝ и децата ѝ...

Когато я заведе обратно в къщи, тя го помоли да ѝ даде снимката на сина си, за да я сложи в рамка на масата в стаята си. Той ѝ я даде, а тя отиде, куцукайки, в стаята, откъдето се върна с една своя снимка, пожълтяла от годините — беше снимана на деветнадесет години с дълга бяла рокля, стройна, сериозна и красива.

— Ето — каза тя. — Искам да ти дам това.

Гледаше го мълчаливо как той слага внимателно снимката ѝ в портфейла си на същото място, където преди това беше стояла снимката на сина му.

— Знаеш ли — каза тя, — тебе те чувствавам най-близък. Ние двамата си приличаме. Обикновени хора сме. Не сме като сестра ти и брат ти. Аз обичам Руди, поне така ми се струва, и трябва да го обичам, но не го разбирам. И понякога направо се страхувам от него. А ти... — засмя се тя. — Ти си такъв едър, силен, млад мъж, който изкарва хляба си с юмруци... Но с тебе се чувствавам толкова добре, сякаш сме на една възраст, сякаш си ми брат. Днешният ден... днешният ден беше чудесен. Чувствам се като затворник, току-що излязъл на свобода.

Томас я целуна и я задържа в прегръдките си, а тя се притисна към него.

— Знаеш ли, че откакто дойде, не съм изпушила нито една цигара — каза тя.

Той караше бавно в мрака и мислеше за днешния ден. Спря пред едно крайпътно заведение, влезе вътре, седна пред празния бар и си поръча уиски. Извади портфейла си и се загледа в младото момиче, което беше станало негова майка. Радваше се, че отиде да я види. Може би нейната обич вече нямаше особена стойност, но все пак най-накрая беше спечелил тази жалка награда, за която се беше борил години наред. Седнал сам в празния бар, той почувствува, че го обзема необичайно спокойствие. То щеше да трае поне един час. От днес хората, които мразеше на този свят, ставаха с един човек по-малко.

1960

Сутринта беше приятна, като се изключи мъглата, примесена с дим, надвиснала над залива, сякаш Лос Анжелос представляваше чаша, пълна с рядка, метална течност. Гретхен се мушна между спуснатите завеси и през отворените френски прозорци излезе боса на терасата и погледна надолу към опустошения, но огрян от слънцето град и към далечното, спокойно море. Пое дълбоко септемврийския утринен въздух, ухаещ на роена трева и цветя. От града не долитаха никакви шумове, тишината в тези ранни часове на деня се нарушаваше само от кръсците на ятото пъдпъдъци, които прекосяваха поляната.

Тук е много по-хубаво от Ню Йорк, каза си тя за стотен път, много по-хубаво.

Пиеше ѝ се кафе, но беше още много рано и Дорис, прислужничката, не беше станала; ако отиде в кухнята да си направи сама кафе, Дорис ще се събуди от шума на водата и тракането на съдовете, ще започне да се извинява, но никак няма да ѝ е приятно, че я лишават от съня ѝ. И за Били е много рано още да става, особено днес, когато го чака такъв ден, а в никакъв случай не биваше да буди Колин — беше го оставила да спи по гръб в голямото легло, намръщен, скръстил ръце на гърди, сякаш в съня си гледаше някакво представление, което никак не одобряваше.

Гретхен се усмихна, мислейки за Колин, заспал в тази — както тя я наричаше — важна поза. Другите му пози, за които също му беше разправяла най-подробно, бяха смешни, невинни, еротични и уплашени. Сънят ѝ бе прекъснат от тънък спои слънчеви лъчи, промъкнали се между завесите, и известно време тя се изкушаваше да докосне Колин и да разтвори скръстените му ръце. Но Колин не обичаше да се любят сутрин. Казвате, че сутрин можел да убие човек. Свикнал с нюйоркския бохемски живот, той трудно се приспособяваше към задълженията си да ходи сутрин в студиото и както сам се изразяваше, преди обяд не беше човек, а звяр.

Тя излезе пред къщата, стъпвайки с наслада с босите си крака по росната трева; докато вървеше, прозрачната памучна нощница се развяваше около тялото ѝ. Те нямаха съседи, а в този ранен час по шосето не минаваха коли. Но в Калифорния изобщо не обръщаха внимание на облеклото. Тя често се печеше на слънцето гола в градината и сега тялото ѝ беше силно загоряло. В Ню Йорк

винаги внимаваше да не се излага на слънце, но в Калифорния, ако не си почернял, хората смятат, че си болен или твърде беден, за да отидеш на курорт.

Вестникът, навит и хванат с ластик, беше оставен на алеята пред входа. Тя го отвори и докато се прибираще бавно към къщи, прегледа заглавията. На първата е граница бяха портретите на Никсън и на Кенеди, които обещаваха всичко на всички. Съжаляваше за Адлай Стивънсън³⁶ и се чудеше дали е редно един толкова млад и красив мъж като Джон Фицджералд Кенеди да се кандидатира за президент. „Чаровното момче“ го наричаше Колин, но Колин беше свикнал разни актьори всеки ден да показват чара си пред него и това ме му правеше никакво впечатление.

Тя се сети, че трябва да вземе отчислителни бележки за себе си и за Колин, тъй като през ноември двамата ще бъдат в Ню Йорк, а всяка бюлетина срещу Никсън щеше да бъде важна. Макар че, откакто вече ме пишеше статии за списанията, политиката не я вълнуваше толкова много. През периода на маккартизма се беше убедила, че справедливостта не се цени, а публичните изяви са опасни. Заради Колин се беше отказала от някои стари идеи и стари приятели. Колин, в зависимост от това с кого спореше в даден момент, се обявяваше за отявнен социалист, за нихилист, за поддръжник на еднократно данъчно облагане, даже за монархист, макар че обикновено гласуваше за демократите. Нито той, нито Гретхен се включваха в бурната политическа дейност на филмовата колония, в тържествата, организирани в чест на кандидатите, в подписването на петиции, не ходеха по приеми, на които се събират средства за подпомагане на избирателните кампании. В същност те не ходеха почти никъде. Колин пиеше малко и не понасяше пиянските безсмислени разговори, които обикновено се водеха в холивудското общество. Той не обичаше да флиртува, така че присъствието на безбройните красавици, поставили се в услуга на богатите и на знаменитостите, изобщо не му правеше впечатление. След като години наред беше водила с Уили бохемски живот, сега Гретхен се наслаждаваше на домакинските си задължения и на спокойните нощи с втория си съпруг.

Отказът на Колин „да се показва сред хората“, както той се изразяваше, не се отразяваше зле на кариерата му. Той смяташе, че само бездарниците трябва да се съобразяват с изискванията на Холивуд. Беше показал таланта си с първия си филм, беше го потвърдил с втория, а сега, когато от пет години снимаше третия и беше стигнал до монтажа и озвучаването, той минаваше за един от най-даровитите режисьори на своето поколение. Единственият

му провал стана след първия филм, когато отиде в Ню Йорк, за да постави някаква пиеса, която издържа само осем представления. След този неуспех той изчезна за три седмици. Върна се мрачен и мълчалив, месеци наред не можеше да се захване с работа. Понасяше много тежко неуспехите си и караше Гретхен да страда заедно с него. А тя му беше казала предварително, че според нея пиесата не е готова да се показва пред публика. Колин винаги се интересуваше от мнението ѝ по всички въпроси и настояваше тя да бъде напълно искрена с него. В момента я тревожеше един неуточнен епизод в новия му филм, който бяха гледали заедно предната вечер. Бяха го видели само Колин, тя и монтажистът Сам Кори. Гретхен усещаше, че нещо не е направено както трябва, но не можеше да определи какво точно. След прожекцията не каза нищо, но знаеше, че на закуска Колин ще я попита за мнението ѝ. Тя влезе в спалнята, където той продължаваше да спи, заел важната си поза, и се опита да си припомни последователно кадрите, за да може да изложи убедително възраженията си.

Погледна часовника на нощното шкафче и видя, че още е рано да буди Колин. Сложи си халата и отиде във всекидневната. На бюрото в ъгъла бяха натрупани книги, ръкописи и рецензии за романи, откъснати от неделното издание на „Таймс Бук Ривю“, от „Пъблишърс Уикли“ и от лондонските вестници. Къщата не беше голяма и в нея нямаше достатъчно място за непрекъснато нарастващата камара от списания и вестници, които те преглеждаха старателно, за да търсят идеи за бъдещи филми.

Гретхен взе захвърлените на бюрото очила и седна да дочете вестника. Те бяха на Колин, но тя виждаше добре с тях и затова не отиде в спалнята за своите. И в човешките недостатъци понякога има хармония.

В литературната страница беше поместена рецензия за една нова пиеса, поставена, в Ню Йорк; авторът хвалеше някакъв млад актьор, неизвестен никому до този момент; тя реши непременно да купи билети за представлението за нея и Колин още щом пристигне в Ню Йорк. Прочете програмата на кината в Бевърли Хилс — в края на седмицата щяха да прожектират отново първия филм на Колин. Тя откъсна внимателно страницата от вестника, за да му я покаже. Това щеше да го умилюва, докато закусват.

Гретхен разтвори вестника на спортната страница, за да прочете какви конни състезания има през деня в Холивуд Парк. Колин обичаше да гледа конни надбягвания и залагаше доста успешно, затова те ходеха често на хиподрома. Последния път беше спечелил една сума, с която ѝ бе купил красива брошка във формата на клонче. Днес като че ли нямаше изгледи да се сдобие с ново бижу, но точно преди да затвори вестника, видя снимката

на двама боксьори по време на тренировка. О, господи, каза си тя, ето го пак. Под снимката пишеше: „Хенри Куетилс със спаринг-партньора си Томи Джордах в подготовка за боксовия мач, който ще се състои другата седмица в Лас Вегас“.

От онази вечер в Ню Йорк нито беше виждала брат си, нито беше чувала нещо за него; не разбираше никак от бокс, но все пак схвана, че щом Томас е нечий спаринг-партньор, значи, спортната му кариера се е провалила след победата в Куинс. Тя сгъна внимателно вестника, надявайки се, че Колин няма да забележи снимката. Беше му казала за Томас, беше му разказала всичко, но не искаше да събужда любопитството на Колин, защото се страхуваше да не би той да поиска да отиде на мача и да гледа как се боксира Томас.

От кухнята вече се чуваше шум и тя отиде да събуди Били. Той седеше с кръстосани крака на леглото си по пижама и тихо подръпваше струните на китарата. Имаше светлоруса коса, тъжни, замислени очи, румени бузи, покрити с мъх, твърде голям нос за неоформеното му още лице, слаб момчешки врат, дълги като на жребец крака... съсредоточен, сериозен — той ѝ беше толкова скъп.

На стола стоеше отворен и подреден куфарът му. Грижливо подреден. За разлика от родителите си или може би заради родителите си Били обичаше реда.

Тя го целуна по главата. Не последва никаква реакция. Нито на омраза, нито на обич. Той дръпна струните за последен път.

— Готов ли си? — попита тя.

— Аха. — Били протегна дългите си крака и стана от леглото. Горнището на пижамата му беше разкопчано. Виждаха се мършавите му гърди, а ребрата му, сякаш залепнали за кожата, можеха да се преброят; беше почернял от лятното калифорнийско слънце в дните, прекарани по плажовете, сред разбиващите се по горещия пясък вълни, с момичета и момчета, с полепнала по телата морска сол и с китари. Доколкото знаеше, той все още не беше спал с момиче. Не бяха говорили по този въпрос.

— Ти готова ли си? — попита той.

— Куфарите са наредени — каза тя. — Трябва само да ги затворя.

Били изпитваше почти болезнен страх да не закъснее за някъде — за училище, за влак, за самолет, за забава. Тя се беше научила, когато пътува с Били, да не оставя нищо за последния момент.

— Какво искаш за закуска? — попита тя, готова да го натъпче здравата.

— Портокалов сок.

— Само това ли?

— По-добре е да не ям, защото повръщам, като пътувам със самолет.

— Да не забравиш да си вземеш хапче.

— Добре. — Той съблече горнището на пижамата си и отиде в банята да си измие зъбите. Откакто се бе омъжила за Колин, Били започна да се срамува да се показва гол пред нея. За това имаше две обяснения. Тя знаеше, че Били харесва Колин, но знаеше също така, че синът ѝ я упреква за връзката ѝ с Колин преди брака. Обичайната за децата болезнена чувствителност към подобни неща.

Отиде да събуди Колин. Той говореше насън и се въртеше неспокойно в леглото. „Тази кръв...“ — бълнуваше той.

Истинска война ли сънува или военен филм? Възможно ли е да се разберат сънищата на един филмов режисьор?

Тя го целуна зад ухото, за да го събуди. Той отвори очи и остана да лежи неподвижно, вперил мрачно поглед в тавана.

— Господи — каза Колин, — още не се е съмнало. — Тя пак го целуна. — Добре, съмнало се е — примири се той и разроши косата ѝ. Тя съжали, че беше отишла да види Били. Някоя сутрин, на някой национален или религиозен празник, Колин може би ще поиска да се любят. Може би точно тази сутрин е била предвидена за това. Може би и двамата едновременно бяха изпитали любовно желание.

Пъшкайки, той се опита да се надигне от леглото, но се отпусна отново и легна. Протегна ръка и каза:

— Помогни на един старец да се измъкне от-бездни-те на съня.

Тя го хвана за ръката и го дръпна. Той седна иа края на леглото и затърка очи с опакото на ръката си, за да свикне с дневната светлина.

Колин изведнъж спря да търка очите си, погледна я напрегнато и каза:

— Слушай, снощи на прожекцията нещо в предпоследната част не ти хареса...

Не можа да дочака поне да седнем да закусим, помисли си Гретхен.

— Не съм казала нищо — отговори тя.

— Не е нужно да казваш. То се разбира и без думи.

— Не започвай веднага да нервничиш. Особено преди да си пил кафе — каза тя, за да печели време.

— Хайде, хайде.

— Добре — продължи тя. — Имаше нещо, което не ми хареса, но не можах да разбера какво точно.

— А сега разбра ли?

— Мисля, че да.

— И какво точно не ти хареса?

— Епизодът, след като той научава какво е станало и решава, че всичко е по негова вина...

— Да — прекъсна я Колин нетърпеливо. — Това е една от ключовите сцени на филма.

— Героят обикаля къщата, оглежда се ту в едно огледало, ту в друго, първо в банята, после в голямото огледало на гардероба, след това в помътнялото огледало във всекидневната, след това в увеличителното огледало за бръснене и накрая в една локва на терасата...

— Идеята е съвсем ясна — защити се раздражено Колин. — Елементарно погледнато, изучава себе си, изследва душата си от различни ъгли, за да открие... Е, какво не ти харесва тук?

— Две неща — отговори тя спокойно. Едва сега осъзна, че този въпрос я беше измъчвал, откакто беше излязла от прожекторната зала — вечерта в леглото, преди да заспи, после на терасата, когато гледаше мъгливия град, и след това, докато прелистваше вестника във всекидневната. — Две неща. Първото е темпото. До този момент целият филм тече бързо и изведнъж, сякаш за да покажеш на зрителите, че настъпва кулминацията, действието замира. Някак много явно.

— Такъв е замисълът ми — обясни той, разчленявайки думите си. — Да бъде явно.

— Ако ще се дразниш, няма повече нищо да ти кажа.

— Аз и без това съм раздражен, така че продължавай. Нали две неща не са ти харесали? Кое е второто?

— Прекалено дълго показваш героя в едър план и очакваш от зрителя да разбере, че той се терзае, измъчва се от съмнения, объркан е...

— Слава богу, че поне това си схванала.

— Да продължавам ли, или искаш да закусваме?

— Следващата дама, за която ще се ожения, няма да бъде толкова умна. Продължавай.

— Ти може да си мислиш, че кадърът показва колко изтерзан, измъчен и объркан е той, а той от своя страна също може да си мисли, че разкрива терзанията, съмненията и объркаността си, но зрителят вижда съвсем друго нещо — един красив млад мъж, който се възхищава на себе си в огледалото и се безпокои само за това дали очите му са достатъчно добре осветени.

— Глупости — каза той, — много си проклета. Ние сме работили четири дни над този епизод.

— Ако съм на твоето място, ще го махна — продължи тя.

— Следващия филм ще го снимаш ти, а аз ще остана в къщи да готвя — каза той.

— Ти пожела да чуеш какво мисля — отговори тя.

— Там ми е грешката. — Той скочи от леглото. — След пет минути ще бъда готов за закуска — добави Колин и тръгна към банята. Спеше без горнището на пижамата си и чаршафите бяха оставили следи по кожата на мускулестия му гръб, сякаш през нощта го бяха били с камшик. На вратата спря и каза: — Жените, които съм познавал, винаги мислеха, че върша всичко без грешка, а аз да избира точно теб за жена.

— Не са мислили, а само са говорили — каза тя нежно, отиде при него и той я целуна.

— Ще ми липсваш много — прошепна Колин. — Страшно много. — После рязко я отблъсна и добави: — Сега върви и гледай кафето да стане хубаво!

Докато се бръснеше, той си тананикаше нещо — Колин много рядко изпадале в толкова добро настроение рано сутрин. Тя знаеше, че на него епизодът също не му е харесал и сега се е успокоил, като е разбрал къде му е грешката; след няколко часа щеше да изпита огромното удоволствие да изхвърли плодовете от четиридневния упорит труд, възлизащи на четиридесет хиляди долара от средствата на студиото.

Пристигнаха на летището рано и когато взеха куфарите им, тя видя как лицето на Били се разведри. Беше се облякъл за път със сив спортен костюм, розова риза и синя вратовръзка, косата му беше старателно сресана, а по брадичката му нямаше никакви младежки пъпки. Гретхен смяташе, че той е много хубав и че изглежда по-голям за четиринадесетте си години. Беше висок колкото нея и по-висок от Колин, който ги доведе с колата до летището; Колин полагаше трогателни усилия да прикрие нетърпението си да се върне по-бързо в студиото и да се захване за работа. По пътя Гретхен си наложи да изглежда спокойна, макар че шофирането на Колин я изнервяше. Това беше единственото нещо, което според нея той вършеше лошо — понякога караше много бавно, замислен за нещо, друг път изведнъж започваше яростно да изпреварва, ругаейки другите шофьори, докато ги задминаваше или им пречеше да минат пред него. Когато тя не издържаше и го предупреждаваше да внимава, той се озъбваше и ѝ казваше да не се държи като типична американска съпруга. Беше убеден, че шофира прекрасно. Винаги изтъкваше, че нито веднъж не е катастрофирал, макар че няколко пъти го бяха хващали да кара с превишена скорост; тези

неприятни случаи се потулваха дискретно от хората в студиото — изключително полезни и всесилни джентълмени.

Когато надойдоха и други пътници, за да си предадат багажа, Колин каза:

— Имаме още много време. Хайде да отидем да изпием по едно кафе.

Гретхен знаеше, че Били предпочита да стои при изхода, за да може да се качи пръв на самолета.

— Виж какво, Колин — каза тя, — няма защо да чакаш. Сбогуванията и без това са толкова досадно нещо...

— Нека да прием кафе, аз още не съм се събудил както трябва — не отстъпваше Колин.

Тръгнаха към ресторанта, Гретхен вървеше между съпруга си и сина си, съзнаваше тяхната и собствената си хубост и се чувствуваше щастлива, че хората ги гледат. Какъв сладък грях е гордостта, мислеше си тя.

В ресторанта Колин и тя си поръчаха кафе, а Били изпи хапчето против повръщане с кока-кола.

— Аз до осемнадесетгодишната си възраст повръщах, когато се возех в автобус — каза Колин, като наблюдаваше как Били гълта хапчето. — Но щом за първи път спях с момиче, спрях да повръщам.

Били го погледна бързо и подозрително. Колин говореше с него като с възрастен. Понякога Гретхен се чудеше дали това е правилно. Тя не знаеше дали синът ѝ обича втория си баща, дали просто го търпи, или го мрази. Били никога не споделяше чувствата си. А Колин като че ли не полагаше особени усилия, за да спечели симпатиите на момчето. Понякога се държеше рязко с него, понякога проявяваше искрен интерес към задълженията му в училище и му помагаше в уроците, имаше дни, когато се занимаваше с него и го предразполагаше, а след това не му обръщаше внимание. Колин не допускаше никакви компромиси в работата си, но Гретхен смяташе, че не винаги е уместно да прилага високите си изисквания към едно затворено дете, без братя и сестри, останало само с майка си, която е напуснала баща му заради някакъв любовник с неуравновесен и тежък характер. Двата се караха за най-различни неща, но Били никога не беше причина за споровете им; Колин плащаше училищната такса на Били, защото за Уили Абът бяха настъпили тежки времена и той не можеше да осигури необходимите средства за образованието на сина си. Колин беше забранил на Гретхен да казва това на Били, но тя беше сигурна, че Били се досеща кой дава пари.

— Когато бях на твоята възраст — продължаваше Колин, — ме изпратиха да уча в друг град. Първата седмица плаках.

Първата година ненавиждах училището. Втората година го изтърпях някак си. Третата година започнах да редактирам училищния вестник и за първи път изпитах удоволствието от властта; и макар че пред никого не го признах, даже пред себе си, училището започна да ми харесва. Последната година плаках, защото трябваше да го напусна.

— Аз нямам нищо против, че отивам — каза Били.

— Добре — кимна Колин. — Училището е хубаво, ако днес изобщо съществуват хубави училища, но в най-лошия случай ще се научиш как да напишеш на английски едно просто разказно изречение. Вземи това. — Той извади един плик и го подаде на момчето. — Вземи го и не казвай на майка ти какво има вътре.

— Благодаря — каза Били. Сложи плика във вътрешния джоб на самото си и погледна часовника си. — Не мислите ли, че трябва вече да ставаме?

Тримата тръгнаха един до друг. Били носеше китарата си и Гретхен за миг се разтревожи как ще приемат китарата в старото презвитерианско училище в Нова Англия. Може би изобщо няма да обърнат внимание на това. Сигурно вече знаят, че от четиринадесетгодишни момчета могат да очакват всичко.

Когато стигнаха изхода, където трябваше да се разделят, Гретхен каза:

— Били, сега върви и се качвай. Аз искам да се сбогувам с Колин.

— Ако имаш нужда от нещо, обади ми се по телефона за моя сметка — каза Колин и стисна ръката на Били.

Гретхен не отместваше очи от лицето му, докато той говореше със сипа й. Зад острите черти прозираше истинска нежност и загриженост, а проникателните очи под гъстите черни вежди гледаха ласкаво и сърдечно. Не съм направила грешка, каза си тя, не съм.

Били се усмихна сдържано, притеснен от това пътуване, при което единият баща го изпращаше, а другият щеше да го посрещне; той тръгна към самолета, нарамил китарата си, както войниците носят пушките си, когато патрулират.

— Не се тревожи за него, ще се оправи — каза Колин, когато момчето излезе на пистата, където чакаше самолетът.

— Надявам се — отговори Гретхен. — В плика имаше пари, нали?

— Няколко долара — каза небрежно Колин. — За дребни разходи. Да му е по-леко там. Има моменти, когато момчетата просто не издържат, ако не си купят един млечен шейк или последния брой на „Плейбой“. Уили ще ви чака ли в Айдълауайлд?

— Да.

— Двамата ли ще заведете Били в училището?

— Да.

— Сигурно така трябва — каза Колин безучастно. — На такива важни събития в живота на младежите трябва да присъствуват и двамата родители. — Той отмести очи от нея и се загледа в минаващите край тях пътници. — Всеки път, като видя рекламите на авиокомпаниите със снимки на усмихнати хора, които се качват по стълбичката на самолета, си давам сметка в какво лицемерно общество живеем. Никой не е спокоен, когато трябва да пътува със самолет. Ще спиш ли тази вечер с бившия си съпруг?

— Колин!

— Има и такива жени. Разводът може да послужи и като възбудител на половото желание.

— Върви по дяволите — каза тя и понечи да тръгне към изхода.

Но Колин я задържа, като я хвана здраво за ръката.

— Извинявай. Аз съм жесток, мнителен, подозрителен, злопаметен човек. — Усмихна се тъжно и умолително и добави: — Само за едно нещо искам да те помоля — не говори с Уили за мен.

— Няма. — Тя се обърна с лице към него, защото вече му беше простила.

Той нежно я целуна. По радиоуредбата приканваха за последен път пътниците да заемат местата си в самолета.

— Ще се видим в Ню Йорк след две седмици — каза Колин. — И недей да ходиш на никакви забавления, докато не дойда.

— Не се безпокой — отвърна тя и докосна с устни бузата му; той рязко се обърна и закричи, а тя тайно в себе си се засмя, като го гледаше как върви — сякаш му предстои среща с опасен противник, от която е решил да излезе победител.

Гретхен го погледа още малко и после тръгна към самолета.

Въпреки че беше взел хапче, когато наближиха Андълуайлд и се приготвиха за кацане, Били повърна. По лицето му се бе изписал виновен израз, по челото му изби пот, а раменете му конвулсивно потръпваха. Гретхен го галеше безпомощно по врата и макар да знаеше, че няма нищо сериозно, се измъчваше, че в такива моменти не може да направи нищо, за да облекчи страданието на сина си. Колко глупаво разсъждават майките понякога.

Като спря да повръща, Били затвори внимателно плика и отиде в тоалетната, за да го хвърли и да си изплакне устата. Когато се върна, беше още блед. Беше избърсал потта от лицето си и изглеждаше спокоен, но щом седна до Гретхен, разочаровано каза: „Какво бебе съм, дявол да го вземе.“

Уили стоеше сред малката група посрещачи, които чакаха пътниците от Лос Анжелос; носеше черни очила. Беше облачно и влажно и още преди да стигне до него и да го поздрави, Гретхен разбра, че той е пил предната вечер и сега е сложил черните очила, за да скрие от нея и от сина си кръвясалите си очи. Поне една вечер, каза си тя, щом му предстои да посрещне сина си, когото от месеци не е виждал, можеше да остане трезвен. Но подтисна раздразнението си. В присъствието на детето разведените родители трябва да се държат дружелюбно и спокойно. В такива случаи лицемерието е задължително изискване.

Били видя баща си и като изпревари другите пътници, забърза към него. Прегърна го и го целуна по бузата. Гретхен нарочно изостана, за да не им пречи. Застанали един до друг, баща и син много си приличаха. Макар че Били беше по-висок от баща си и по-хубав, кръвното родство между двамата беше съвсем очевидно. В този момент тя изпита старото чувство на яд, че външно детето ѝ по нищо не приличаше на нея.

Когато Гретхен се приближи към тях, Уили се усмихваше радостно (а може би глуповато?), доволен от проявата на обич от страна на сина си. Без да сваля ръка от рамото на Били, той каза на Гретхен: „Здравей, мила“ и се наведе да я целуне по бузата. Две еднакви целувки в един ден от двете страни на континента, едната на сбогуване, другата за посрещане. По време на развода Уили се беше държал прекрасно и не беше предявил никакви претенции към Били, затова сега тя преглътна обръщението „мила“ и вялата целувка. Не каза нищо за черните очила, нито за миризмата на алкохол, лъхаща от Уили. Той беше облечен прилично и строго, както подобава на един баща, който ще представи сина си на директора на едно добро училище в Нова Англия. Утре, когато тръгнат за училището, трябва по някакъв начин да го удържи да не пие.

Тя седеше сама в малката всекидневна на апартамента в хотела; през прозорците се виждаха вечерните светлини на Ню Йорк, от широките улици долиташе познатият тътен на големия

оживен град. Тя беше очаквала съвсем наивно, че Били ще остане при нея тази нощ, но по пътя от летището, във взетата под наем кола, Уили беше казал на Били:

— Надявам се, че няма да имаш нищо против да спиш на канапето. Разполагам само с една стая, но имам канапе. Няколко от пружините му са скъсани, но смятам, че за човек на твоята възраст това няма значение.

— Разбира се — каза Били и гласът му прозвуча съвсем искрено. Дори не се беше обърнал към майка си, за да разбере какво мисли тя. Но и да беше я погледнал, какво можеше да му каже?

Когато Уили я попита къде е отседнала и тя му каза, че има запазен апартамент в „Алгонкуин“, той вдигна подигравателно вежди.

— Колин го харесва — добави Гретхен, сякаш се оправдаваше. — Близко е до театрите и може да пести време, защото ходи пеша на репетициите.

Уили спря колата пред „Алгонкуин“ и сякаш говорейки сам на себе си, каза:

— Веднъж в този хотел черпих с шампанско едно момиче.

— Обади ми се, моля те, утре сутринта. Веднага щом се събудите. Трябва да бъдем в училището преди обяд — каза Гретхен.

Били седеше на предната седалка и когато майка му слезе от колата и портиерът на хотела пое багажа ѝ, тя не можа да го целуне за довиждане, а само му махна с ръка, пращайки го по този начин да вечеря с баща си и да спи на раздрънканото канапе в единствената стая на Уили.

На регистрацията в хотела ѝ предадоха бележка от Рудолф. Тя беше изпратила телеграма на брат си, в която му съобщаваше, че пристига в Ню Йорк, и го канеше да вечерят заедно. Рудолф пишеше, че не може да се види с нея тази вечер, но ще и се обади на другия ден сутринта.

Тя се качи в апартамент, разопакова багажа си, изкъпа се и се замисли какво да си облече. Накрая си сложи халата, защото не знаеше какво ще прави вечерта. Всички, които познаваше в Ню Йорк, бяха или приятели на Уили, или нейни бивши любовници, или случайни хора, познати на Колин от преди три години, когато дойдоха тук за премиерата на неговата провалила се пиеса — нямаше намерение да се обажда на никого от тях. Много ѝ се искаше да пийне нещо, но не можеше да слезе в бара и да седне да пие сама. Този негодник Рудолф, мислеше си тя, застанала до прозореца, загледана в оживеното движение по Четиридесет и четвърта улица, не може да отдели дори една

вечер за сестра си от страх да не изпусне някоя изгодна сделка. Рудолф беше идвал на два пъти в Лос Анжелос по работа и щом останеше свободен, тя го развеждаше по разни места. Ще види той, като дойде следващия път, закани се Гретхен. Каква бележка ще намери в хотела!

Беше готова да вдигне телефона и да се обади на Уили. Все едно, че иска да разбере как се чувства Били след пътуването, а Уили може и да я покани да вечеря с тях. Тя даже отиде до телефона и протегна ръка към слушалката, но в последния момент се отказа. Никакви женски номера. Синът ѝ заслужава да прекара поне една спокойна вечер с баща си, далеч от ревнивите майчински очи.

Тя закрачи нервено из малката, старомодно мебелирана стая. Колко щастлива беше някога, когато пристигна за първи път в Ню Йорк, колко гостоприемен и привлекателен ѝ се струваше тогава градът. Беше млада, бедна и сама, а той я приюти и тя се движеше свободно и смело из улиците му. Сега, помъдряла, остаряла и забогатяла, тя се чувствуваше като затворник в стаята си. Един съпруг на пет хиляди километра от нея и един син, който се намираше на няколко пресечки от хотела, определяха поведението ѝ. Е, поне може да слезе долу и да вечеря в ресторанта на хотела. Ще бъде поредната самотна дама, седнала на малка масичка пред половин бутилка вино, която се старее да не подслушва разговорите на съседните маси и която постепенно се напива и започва да говори прекалено високо и весело с обекелнера. Господи, колко досадно е понякога да си жена!

Тя отиде в спалнята, извади най-сеплата си черна рокля, която беше много скъпа и която Колин никак не харесваше, и започна да се облича. Гримира се съвсем леко и среса небрежно косата си; тъкмо отваряше вратата, и телефонът иззвъня.

Тя се втурна в стаята и си каза, че ако е Уили, ще отиде да вечеря с него и с Били на всяка цена.

На телефона обаче не беше Уили, а Джони Хийт.

— Здравей — обади се Джони. — Разбрах от Руди, че си тук, и понеже минавах насам, реших да проверя дали...

Лъжец, помисли си тя, никой не минава случайно край „Алгонкуин“ в девет без петнадесет вечерта. Но възкликна радостно:

— Джони! Каква приятна изненада.

— Аз съм долу — каза Джони и в гласа му прозвуча някакво ехо от отдавна изминалите години — и ако още не си вечеряла...

— О — отговори тя с престорено колебание, презирайки се за дребните си хитрини, — не съм облечена и тъкмо се канех да си поръчам вечеря в стаята. Много съм уморена от пътуването и утре

трябва да ставам рано, а и...

— Аз ще бъда в бара — прекъсна я Джони и затвори телефона.

Самоуверен хитрец от Уол Стрийт, помисли си тя. После се върна в спалнята и смени роклята си. Накара го да чака цели двадесет минути и чак тогава слезе в бара.

— На Рудолф му беше много мъчно, че не можа да дойде тази вечер да се видите — каза Джони Хийт, седнал срещу нея на масата.

— Сигурно — отговори Гретхен.

— Уверявам те. Още като говорихме по телефона, разбрах, че наистина е разстроен. Той ми се обади специално за да ме помоли да дойда вместо него и да обясня защо...

— Бих искала още малко вино — прекъсна го Гретхен.

Джони даде знак на келнера да напълни чашите. Вечеряха в един малък френски ресторант на Петдесета улица. Дискретно място, забеляза Гретхен. Тук едва ли ще срещнеш познати хора. Подходящо заведение за вечеря с омъжена дама, твоя бивша любовница. Джони сигурно има цял списък с имената на такива ресторанти. Ако го озаглави „Къде може да вечеря в Ню Йорк един потаен донжуан?“ и го отпечата, сигурно ще стане истински бестселър. Когато влязоха, оберкелнерът им се усмихна любезно и ги настави на една маса в тъгла, където никой не можеше да чуе какво си говорят.

— Ако имаше някаква възможност да дойде, сега щеше да е тук — продължаваше Джони, изпълняващ отлично ролята на посредник между скарани приятели, врагове, любовници и роднини. — Той е силно привързан към теб — добави Джони, който никога не се беше привързвал силно към никого. — Няма жена, на която да се възхищава повече, отколкото на теб. Той сам ми го е казвал.

— Не си ли говорите за нещо по-интересно през дългите зимни вечери? — Гретхен отпи от чашата си. Ако не друго, поне виното беше хубаво. Може би ще се напие. Така сигурно ще се наспи преди утрешното изпитание. Дали Уили и синът ѝ не вечерят като нея, в някой дискретен ресторант? Трябва ли да криеш от хората и сина си, с когото някога си живял?

— В същност — не спираше Джони, — според мен до голяма степен ти си причината, че Руди още не се е оженил. Той направо те обожаваше и не може да намери жена, която да прилича на теб, за да...

— Толкова ме обожаваше — прекъсна го Гретхен, — че след

като не сме се виждали близо година, не може да намери една свободна вечер за мен.

— През другата седмица ще открива нов търговски център в Порт Филип — каза Джони Хийт. — Той ще бъде един от най-големите. Не ти ли е писал за това?

— Писа ми — призна тя, — но аз сигурно не съм запомнила датата.

— В последния момент трябва да свърши хиляди неща. Той работи по двадесет часа на ден. Просто нямаше физическа възможност да дойде. Нали го знаеше какъв е, когато се захване с нещо.

— Знам — отговори Гретхен. — Неговият девиз е: „Работи сега, живей после“. Той е ненормален.

— Ами твоят съпруг Бърк не работи ли? — попита Джони. — Той сигурно също те обожава, но както виждам, и на него не му е останало време да дойде с теб в Ню Йорк.

— Той пристига след две седмици. Но работата му е съвсем различна.

— Ясно — съгласи се Джони. — Снимането на филми е свещено занимание и една жена се облагородява, ако я принесат в негова жертва. А да правиш бизнес, е долнопробно и просташко, затова един мъж би трябвало с удоволствие да зареже тази мръсотия и да се втурне към Ню Йорк, за да посрещне на летището самотната си, невинна, пречистена от греховете си сестра и да я заведе на вечеря.

— Ти защитаваш не Рудолф — каза Гретхен, — а себе си.

— И двама ни — отговори Джони. — И двама ни. Макар че не виждам защо изобщо трябва да защитавам някого. Ако един творец мисли, че е единствената достойна рожба на цивилизацията, това си е негова работа. Но ако някой смята, че един жалък, затънал в пари негодник като мен ще се съгласи с него, значи, е глупак. На тази въдица се хващат много момичета, затова разни недозрели художници и бъдещи толстоевци се наместват в леглата им, но на мен такива не ми минават. Сигурен съм, че ако работех в някоя мансарда в Гринич Вилидж, а не в луксозна кантора на Уол Стрийт, щеше да се омъжиш за мен, преди изобщо да се запознаеш с Колин Бърк.

— Недей да бъдеш толкова сигурен — каза Гретхен, — а ми налей още малко вино. — Тя протегна чашата си.

Джони напълни чашата ѝ почти догоре и даде знак на келнера, който се беше отдалечил, да донесе нова бутилка. Той седеше на стола си мълчалив, неподвижен, замислен. Гретхен се изненада, че Джони избухна така — това съвсем не беше типично за него. Той винаги — дори и като любовник — се държеше

спокойно, безпристрастно и компетентно. Изглеждаше винаги безупречен както по отношение на външността си, така и по отношение на поведението си. Приличаше на огромен, шлифован, кръгъл камък, на отлично обсадно оръжие.

— Какъв глупак съм бил — каза той глухо. — Трябвало е да ти предложа да се омъжиш за мен.

— Не забравяй, че тогава аз бях омъжена.

— А ти не забравяй, че беше омъжена и когато се запозна с Колин Бърк.

— Това беше по друго време — сви рамене Гретхен. — А и той е съвсем друг човек.

— Гледал съм някои негови филми — каза Джони. — Не са лоши.

— Много са хубави даже.

— Ти го гледаш с очите на влюбена — заяви Джони уж на шега.

— Какво целиш с тези думи, Джони?

— Нищо — отговори той. — По дяволите. Сигурно се държа така, защото ме е яд, че пропилях времето си. Сега ще се стегна и ще задам няколко учтиви въпроса на моята гостенка, бивша съпруга на един от най-добрите ми приятели. Предполагам, че си щастлива?

— Много.

— Хубав отговор — кимна одобрително Джони. — Много хубав отговор. Една жена е получила удовлетворение, към което години наред се е стремяла, чрез удовлетворителния си втори брак с един нисък, но енергичен майстор на филми.

— Продължаваш да се държиш отвратително. Изглежда, искаш да си тръгна.

— Сега ще донесат десерта. — Той протегна ръка и докосна нейната. Гладки, похотливи, месести пръсти, мека длан. — Не си тръгвай. Имам още въпроси. Жена като тебе, чието място е в Ню Йорк, със свой личен живот... какво, по дяволите, можеш да правиш на такова затънтено място?

— Почти през цялото време благодаря на бога, че не съм в Ню Йорк.

— А през останалото време? Само не ми казвай, че ти е приятно просто да си седиш в къщи, да домакинствуваш и да чакаш мъжа си да се върне от студиото и да ти разказва какво е казал Сам Голдуин на обяд.

— Ако искаш да знаеш — отговори тя засегната, — съвсем не седя без работа, както си мислиш. Аз съм частица от живота на един човек, когото обожавам и на когото мога да помагам, и се чувствам много по-добре, отколкото когато бях тук и се правех

на важна и недостъпна, изневерях тайно, пишех по вестниците и живеях с един мъж, който три пъти седмично се напиваше до смърт.

— Ах, този нов вид женска революция — засегна я Джони. — Църква, деца, домакинство... Ей богу, ти си последната жена на света, за която съм мислил, че...

— Като изключим църквата, получаваш пълна представа за живота ми. Доволен ли си? — Тя стана от стола. — А десерт няма да ям. Ниските, енергични майстори на филми предпочитат съпругите им да са слаби.

— Гретхен! — извика той, но тя вече си беше тръгнала. В гласа му прозвуча искрена изненада. Такова нещо му се случваше за първи път — то не влизаше в установените правила на игрите, в които той участвуваше. Гретхен не се обърна и излезе, преди някой от келнерите да успее да ѝ отвори вратата.

Тръгна бързо към Пето авеню, но когато ядът ѝ постепенно понамаля, закрачи по-бавно. Реши, че е било глупаво да кипва така. Има ли някакво значение какво мисли Джони Хийт за нейния живот? Той се преструва, че харесва свободните жени, защото с тях може да се чувства свободен. Понеже веднъж го е отблъснала, сега се опитва да ѝ отмъсти. Знае ли той какво значи за нея да се събуди сутрин и да види Колин до себе си? Тя е привързана към съпруга си и той е привързан към нея и именно поради това и двамата са много по-добри и щастливи хора. А някои си въобразяват, че свободата е всичко на този свят.

Тя се запъти бързо към хотела, влезе в стаята си, вдигна телефонната слушалка и помоли да я свържат с дома ѝ в Бевърли Хилс. Сега в Калифорния беше осем часът и Колин сигурно вече е в къщи. Трябваше да чуе гласа му, макар че той мразеше да го търсят по телефона и почти винаги говореше грубо и рязко, даже и с нея. Но в дома им никой не се обади и тя позвъни в студиото; помоли да я свържат с монтажната зала, но оттам ѝ отговори, че мистър Бърк си е тръгнал.

Тя остави бавно слушалката и закрачи из стаята. После седна на бюрото, извади лист хартия и започна да пише:

„Мили Колин, търсих те, но те нямаше в къщи, нямаше те и в студиото, аз съм тъжна, един мой бивш любовник ми наговори разни неверни неща, от които ми стана неприятно, в Ню Йорк е много горещо, а Били обича баща си повече, отколкото мен, аз съм нещастна без теб, трябваше да си бъдеш у дома, защото сега си мисля лоши работи за теб, ще слеза в бара да изпия едно уиски, или две, или три и ако някой се опита да ме

закачи, ще извикам полиция, не знам как ще издържа без теб две седмици, дано не съм ти се сторила самонадеяна и всезнаеща, когато говорих за епизода с огледалата, но, моля те, прости ми, обещавам, че няма да се променя, няма да се, поправя и няма да мълча при условие, че ти обещаеш да не се променяш, да не се поправяш и да не мълчиш, а яката на ризата ти беше смачкана, когато ни караше към летището и аз съм ужасна домакиня, но съм домакиня, домакиня, домакиня, съпруга в твоя дом, а това е най-хубавата професия в целия свят и ако следващия път, когато се обадя, не си у дома, господ знае какво отмъщение ще ти измисля.

С любов, Г.“

Без да препрочете писмото, тя го сложи в един плик за въздушна поща, слезе във фоайето, залепи му марки и го пусна в кутията — думите ѝ щяха да прелетят заедно с нощните самолети пет хиляди километра, за да стигнат до другия край на големия тъмен континент, в който се намиреше най-близкият ѝ човек.

Отиде в бара, където никой не се опита да я закачи, и изпи две уиски, без да говори с бармана. После се качи в стаята си, съблече се и си легна.

На другата сутрин я събуди телефонът. Беше Уили:

— Ще дойдем да те вземем след половин час. Ние вече сме закусили.

Уили, бивш съпруг и бивш пилот, шофираше бързо и леко. Наближаваха училището; листата на дърветата по малките, красиви хълмове на Нова Англия бяха за почнали да пожълтяват. Уили пак носеше черни очила, но този път заради слънцето, което огряваше пътя, а не защото беше пил. Ръцете му държаха здраво волана, а спокойният му глас доказваше, че не е прекарал нощта в пиянство. На два пъти трябваше да спират, защото на Били му ставаше лошо в колата, но като се изключи това, пътуването беше приятно — едно младо, приятно и заможное американско семейство се вози в лъскавата си нова кола в слънчевия септемврийски ден и се наслаждава на прекрасния пейзаж.

Училището представляваше червена тухлена сграда в колониален стил; наоколо бяха разпръснати стари дървени къщи, които служеха за общежития на учениците, имаше IBNSOKII

дървета и големи игрища. Когато стигнаха до главното здание, Уили каза:

— Това училище прилича на клуб, Били.

Слязоха от колата, качиха се по стълбите на главното здание и се озоваха в голямата зала сред оживени родители и ученици. Усмихнатата дама на средна възраст седеше на едно бюро и записваше новите ученици. Тя се ръкува с тях, каза, че ѝ е много приятно да се запознаят, изказа задоволство от хубавото време и даде на Били едно цветно картонче с името му, което да закачи на ревера си.

— Дейвид Крофърд — викна тя към група по-големи момчета, които също носеха картончета на реверите си, но в други цветове. Едно високо осемнадесетгодишно момче с очила веднага изтича при тях. Дамата запозна гостите с момчето и каза: — Уилям, това е Дейвид. Той ще ти покаже къде да се настаниш. Ако имаш някакви проблеми сега или през учебната година, отивай направо при Дейвид и не го оставяй на мира, докато не се уреди всичко.

— Точно така, Уилям — потвърди Крофърд с плътния си, авторитетен глас на ученик от последните класове. — Аз съм на твое разположение. Къде ти е багажът? Ще ти покажа стаята. — Той ги изведе от сградата, а дамата вече се усмихваше на следващото семейно трио, застанало пред бюрото.

— Уилям — прошепна Гретхен и тръгна с Уили след двете момчета. — За момент не разбрах кого от двама ви има пред вид.

— Това е хубаво предзнаменование — каза Уили. — Едно време в нашето училище всички си говореха на презиме. Подготвяха ни за казармата.

Крофърд настоя той да носи куфара на Били и всички се отправиха към една червена триетажна тухлена сграда, която очевидно беше по-нова от останалите постройки.

— „Силитоу Хол“ — каза Крофърд, когато влязоха вътре. — Ти си на третия етаж, Уилям.

Вътре до входа имаше паметна плоча, на която пишеше, че общежитието е дар от Робърт Силитоу, баща на лейтенант Робърт Силитоу младши, завършил през хиляда деветстотин тридесет и осма година и загинал за отечеството си на шести август хиляда деветстотин четиридесет и четвърта година.

На Гретхен ѝ стана мъчно, като видя плочата, но докато се качваше по стълбите след Крофърд и Били и чуваше как IV другите стаи момчетата пеят и слушат джазова музика, която кънтеше весело от грамофоните, на душата ѝ олекна.

Стаята на Били не беше голяма, но вътре имаше две легла, две малки бюра и два гардероба. Малкият куфар с вещите на

Били, който бяха изпратили предварително, стоеше под едното легло, а до прозореца беше изправен друг куфар, на чийто етикет пишеше името Фурние.

— Твоят съученик е вече тук — каза Крофърд. — Успяхте ли да се запознаете?

— Не — отговори Били.

Той изглеждаше по-унил от всякога; Гретхен само се молеше този неизвестен Фурние да не се окаже някой побойник, педераст или пушач на марихуана. Тя изведнъж се почувствува безпомощна — вече не можеше да контролира живота на сина си.

— Ще го видиш на обяд — обясни Крофърд. — Звънецът всеки момент ще избие. — Той се усмихна сериозно и авторитетно на Уили и на Гретхен и добави: — Разбира се, родителите също са поканени, мисис Абът.

Тя улови умолителния поглед на Били, който явно ѝ казваше: „Не сега, моля те!“, и замълча, без да изрече думите, които бяха на устата ѝ. Били ще има достатъчно време да обясни, че баща му се казва мистър Абът, а майка му мисис Бърк. Не е нужно това да се оповестява от първия ден.

— Благодаря, Дейвид — каза тя колебливо. Погледна Уили и видя, че той клати отрицателно глава. — Много мило, че училището ни кани на обяд.

Крофърд посочи голото легло и каза — Съветвам те да си вземеш три одеяла. Нощите тук са адски студени и спим като спартанци. Смятат, че студът ще се отрази добре върху оформянето на характерите ни.

— Още днес ще ти изпратят одеяла от Ню Йорк — каза Гретхен и се обърна към Уили. — Аз за обяда...

— Ти нали не си гладна, мила? — Гласът на Уили звучеше умолително и Гретхен разбра, че Уили в никакъв случай не искаше да яде в училищната трапезария, където няма да му предложат нищо за ядене.

— Не, не съм — отговори Гретхен, обзета от съжаление към него.

— Аз и без това трябва да бъда в града в четири часа — добави Уили. — Имам една среща, която е много... — Той млъкна нерешително.

В този момент звънецът изби и Крофърд каза:

— Ето. Трапезарията е до залата, където ставаше записването, Уилям. Сега ще ви помоля да ме извините, аз трябва да се измия. И не забравяй — ако има нещо, обади ми се. — С изправена походка и с вид на джентълмен с тъмносиния си блейзер и белите обувки, изтъркани, след като три години беше ходил с тях в училище, той тръгна по коридора, който още

кънтеше от музиката на три различни грамофона; над всички песни се извисяваше отчаяният необуздан вопъл на Елвис Пресли.

— Изглежда страшно симпатично момче, нали? — каза Гретхен.

— Ще изчакам да го видя дали ще се държи така, когато вас ви няма, и тогава ще ти кажа — отговори Били.

— Ти може би трябва вече да обядваш — каза Уили.

Гретхен знаеше, че той не е пил нищо от сутринта и вече едва издържа. По време на пътуването не беше пожелал да спрат никъде, за да пийне нещо, и през цялата сутрин се беше държал като много порядъчен баща. Беше заслужил напълно мартинито си.

— Ще дойдем с теб до трапезарията — каза Гретхен. Плачеше ѝ се, но, разбира се, не биваше да плаче пред Били. Огледа неуверено стаята и добави: — Тук може да стане много уютно, когато се наредите и поукрасите малко. А имате и много хубав изглед — успя да каже тя и бързо излезе в коридора.

От всички страни на училищния двор прииждаха малки групи хора, запътили се към главната сграда. Гретхен спря, преди да стигнат стълбите. Моментът за сбогуване беше дошъл и тя не искаше да се раздели с Били на стъпалата сред цяла тъпна ученици и родители.

— Е, може да се сбогуваме и тук — каза тя. Били я прегърна и бързо я целуна. Тя дори успя да се усмихне. Били стисна ръката на баща си.

— Благодаря, че ме доведохте — каза той сдържано и на двамата. И без нито една сълза в очите се обърна и тръгна бавно по стълбите, където се смеси с другите ученици, загуби се и изчезна — тънка, дългокрака детска фигурка, която върви неотклонно към света на младите мъже, където за майките им, свикнали да ги утешават, приспиват и бдят над тях, нямаше място.

През сълзи тя го видя как изчезва между белите колони, как минава през вратата и сянката го скрива от слънчевата светлина. Уили я прегърна през рамото и двамата тръгнаха към колата, търсещи успокоение в допира на телата си. Той подкара колата по виещата се алея, а след това по сенчестата, обточена от двете страни с дървета улица, която заобикаляше пустите спортни площадки — сега никой не вкарваше голове, никой не бягаше по пистите.

Тя седна до Уили и се загледа право напред. По едно време чу, че той издава странни звуци. След малко колата спря под едно дърво. Уили плачеше неудържимо; този път Гретхен не можа да се сдържи, притисна се силно към него и двамата, прегърнати,

плакаха дълго за Били, за живота, който го очакваше, за Робърт Силитоу младши, за себе си, за любовта си, за мисис Абът, за мисис Бърк, за всичкото изпито уиски, за всичките си грешки, за всичко, което бяха пропуснали в живота.

— Стойте си спокойно — казваше момичето с камерите на Рудолф точно когато Гретхен и Джони Хийт слязоха от колата и тръгнаха към Рудолф, застанал под огромния плакат с името на Колдъруд, открояващ се на синьото септемврийско небе. Този ден се откриваше новият търговски център в северните предградия на Порт Филип; Гретхен познаваше добре този район на града, защото през него минаваше пътят за имението на Бойлан.

Гретхен и Джони не можаха да присъствуват на тържественото откриване, защото Джони успя да излезе от кантората чак на обяд. Той се извини за закъснението, извини се и за думите си в ресторанта и пътуването мина приятно — Джони поддържаше разговора почти през цялото време, но не говореше за себе си или за Гретхен. Той ѝ обясни възторжено как Рудолф успял да се издигне като бизнесмен. Според Джони Рудолф разбирал тънкостите на съвременния бизнес по-добре от всеки друг на неговата възраст. А миналата година направил блестящ удар, като убедил Колдъруд да купи едно предприятие, което през последните три години имало загуба от два милиона долара. Гретхен трябваше да признае, че не разбира нищо от тези работи, но приема думите на Джони на доверие.

Когато Гретхен се приближи към Рудолф, които записваше нещо в един бележник, фотографката, клекнала няколко крачки пред него, го снимаше с високо вдигната камера, за да хване големия плакат зад него. Рудолф видя сестра си и Джони, усмихна се сърдечно и тръгна да ги поздрави. Той боравеше с милиони долари, със застрахователни полици, купуваше и продаваше акции, но за Гретхен си оставаше неин брат — загорял, хубав млад мъж с чудесно ушит, скромен костюм. Отново я порази разликата между съпруга ѝ и брат ѝ. От това, което Джони ѝ беше разказвал, тя знаеше, че Рудолф е много по-богат от Колин и упражнява безкрайно по-голяма власт върху значително по-голям брой хора, но въпреки всичко Колин съвсем не беше скромен, даже и собствената му майка би го признала. Колин правеше впечатление навсякъде, държеше се самоуверено и властно, готов по всяко време да си спечели врагове. Рудолф се приспособяваше към всички, беше достъпен и отстъпчив, бързо печелеше симпатии.

— Добре — повтаряше клекналото момиче, което не спираше

да прави снимки. Много добре.

— Да ви запозная — каза Рудолф. — Сестра ми, мисис Бърк, колегата ми, мистър Хийт, мис... мис... много се извинявам.

— Прескот — съобщи името си момичето. — Можете да ми казвате Джийн. Стойте си спокойно. — Тя се изправи и се усмихна срамежливо. Беше дребничко момиче с дълга, права кестенява коса, хваната на опашка. Лицето му беше на лунички, нямаше грим и се движеше пъргаво, макар и натоварено с три камери и с тежката торба за филмови ленти.

— Елате да ви покажа центъра — покани ги Рудолф. — Ако срещнете стария Колдъруд, трябва непременно да изкажете възхищението си.

Разни хора непрекъснато спираха Рудолф, ръкуваха се с него и казваха колко са доволни от това, което е направил за техния град. Мис Прескот продължаваше да щрака с камерите, а Рудолф се усмихваше скромно, повтаряше на всички колко му е приятно, че търговският център им харесва, и се обръщаше към всеки срещнат по име.

Сред хората, които го поздравяваха, Гретхен не позна нито една от съучениците си или от приятелките си, с които беше работила при Бойлан. Но съучениците на Рудолф бяха дошли, за да видят със собствените си очи какво е направил старият им приятел и да го поздравят — някои от тях искрено, а други с явна завист. По някакъв странен каприз на времето всички мъже, които идваха при Рудолф със съпругите и децата си и казваха: „Помниш ли ме? Ние бяхме в един клас“, изглеждаха по-възрастни, по-пълни, по-отпуснати от нейния неженен, необвързан със семейство брат. Успехът сякаш го подмладяваше и той като че ли принадлежеше към друго поколение — по-стройно, по-пъргаво, по-елегантно. Колин също изглеждаше по-млад от годините си. Победителите са вечно млади.

— Днес като че ли целият град се е събрал тук — каза Гретхен.

— Почти целият — отговори Рудолф. — Чух даже, че и Теди Бойлан се е появил. Сигурно ще го срещнем някъде — предупреди я Рудолф.

— Теди Бойлан? — попита тя равнодушно. — Че той жив ли е още?

— Така разправят хората. Аз също не съм го виждал много отдавна — отговори Рудолф.

Продължиха да вървят, но някак отчуждени един от друг.

— Почакайте ме малко — каза Рудолф. — Трябва да поговоря с диригента на оркестъра. Искам да изпълняват повече стари мелодии.

— Свикнал е за всичко сам да се грижи, нали? — каза Гретхен на Джони, проследявайки с поглед Рудолф, който се запъти бързо към оркестъра, следван неотклонно от мис Прескот.

Оркестрът засвири „Щастливите дни са пак при нас“, а Рудолф се върна, придружен от една млада двойка — много хубаво русо момиче с колосана бяла рокля и леко плешив, плувнал в пот мъж с измачкан летен костюм, който изглеждаше малко по-възрастен от Рудолф. Гретхен беше сигурна, че е виждала някъде този човек; но в момента не можеше да се сети къде точно.

— Това е Вирджиния Колдъруд, Гретхен — каза Рудолф. — Най-малката дъщеря на шефа. Аз съм ти разправял за нея.

— Наистина ли ви е разправял за мен, мисис Бърк? — усмихна се срамежливо мис Колдъруд.

— Нали си спомняш Брадфорд Найт? — попита Рудолф.

— Аз бях у вас в Ню Йорк по случай завършването на колежа и пресуших всичките ви запаси от алкохол — припомни й Брадфорд.

Сега тя позна младежа от Оклахома, който говореше с южняшки акцент и флиртуваше с момичетата в дома ѝ в Гринич Вилидж. Акцентът вече не се усещаше толкова силно, но за съжаление Брадфорд беше започнал да оплешивява. Гретхен се сети, че преди няколко години Рудолф го беше убедил да се върне в Уитби и да стане помощник-управител на магазина. Тя знаеше, че Рудолф го харесва, но като гледаше Брадфорд, не можеше да си обясни защо. Рудолф ѝ беше казал, че въпреки грубоватата си външност той има остър ум и се оправя чудесно с хората, като в същото време спазва всички нареждания.

— Разбира се, че ви помня, Брад — каза Гретхен. — Чувам, че имате неоценими достойнства.

— Карате ме да се изчервявам, госпожо — отговори Найт.

— Всички имаме неоценими достойнства — намеси се Рудолф.

— Не, не всички — каза момичето. То говореше сериозно, без да сваля очи от Рудолф; Гретхен разбра какво се крие зад погледа ѝ.

Всички с изключение на момичето се засмяха. Горката, съжали я Гретхен. По-добре на някой друг да хвърля тези погледи.

— Къде е баща ти? — попита Рудолф. — Искам да го запозная със сестра ми.

— Отиде си в къщи — отговори момичето. — Ядоса се на кмета, защото той говореше само за теб, а не за него.

— Аз съм роден тук и кметът сигурно приписва на себе си

тази заслуга — пошегува се Рудолф.

— Освен това му стана неприятно, че тя през цялото време снима тебе. — Вирджиния посочи мис Прескот, която, застанала на няколко метра от тях, правеше снимка на цялата група.

— Това са рисковете на професията — успокои я Джони Хийт. — Ще му мине.

— Вие не познавате баща ми — каза момичето и се обърна към Рудолф: — По-добре му се обади после по телефона да го успокоиш.

— Ще му се обадя, ако имам време — отговори небрежно Рудолф. — След около час ще отидем да пийнем нещо. А вие двамата защо не дойдете с нас?

— На мен не ми позволяват да ходя по барове, нали знаеш? — каза Вирджиния.

— Добре — съгласи се Рудолф. — Тогава ще вечеряме заедно. Брад, ти само наобиколи да видиш дали всичко върви както трябва и ако има нещо, намеси се. Младежта скоро ще започне да танцува. Помоли ги учтиво да се държат прилично.

— Ще им кажа да танцуват менует — отговори Найт. — Хайде, Вирджиния, ела да те черпя безплатно една оранжада като гостенка на баща ти.

Момичето тръгна неохотно след Найт.

— Той явно не е мъжът на нейните мечти — каза Гретхен, щом двамата се отдалечиха.

— Недей да казваш това пред Брад — предупреди я Рудолф. — Той си въобразява, че може да се ожени за нея п да оглави една нова империя.

— Тя не е лоша — каза Гретхен.

— Не е лоша — съгласи се Рудолф. — Особено като се има пред вид, че е дъщеря на шефа.

В този момент към тях се приближи една пълна жена с начервени устни и изрисувани очи; носеше шапка, подобна на тюрбан, и приличаше на героиня от филм от двадесетте години. Тя спря Рудолф и присвивайки кокетно очите и устните си, каза:

— Eh bien, mon cher Rudolph, tu parles français toujours bien?

³⁷ — В отчаяния си стремеж да изглежда като младо момиче тя не съзнаваше колко пискливо говори.

Рудолф се поклони учтиво и веднага влезе в стила на дамата.

— Bonjour, Mademoiselle Lenaut — каза той, — je suis très content de vous voir.³⁸ Разрешете да ви представя сестра ми, мисис Бърк. И моя приятел, мистър Хийт.

— Рудолф беше най-умният ми ученик — каза мис Льоно, корейки очи. — Бях сигурна, че ще се издигне в живота. Това беше ясно от самото начало.

— Много сте любезна — отговори Рудолф. Като отминаха жената, той се засмя. — Едно време, когато бях ученик, и пишех любовни писма, но никога не ѝ ги изпращах. Веднъж татко я нарече френска курва и я удари през лицето.

— Никога не съм чувала тази история — каза Гретхен.

— Има още много истории, които не си чувала.

— Някоя вечер трябва да седнеш и да ми разкажеш историята на семейство Джордах — каза Гретхен.

— Някоя вечер — повтори Рудолф.

— Сигурно си много доволен, че се връщаш в родния град точно на този ден — каза Джони.

Рудолф се замисли за миг и после презрително отвърна:

— Това е съвсем друг град. Хайде да отидем да разгледаме стоките.

Той ги поведе из магазините. Както се беше изразил веднъж Колин, Гретхен нямаше нормално отношение към материалните блага и чудовищното натрупване на стоки, безумното количество вещи, които американските фабрики бълваха, я натъжаваше.

Всичко или почти всичко, което Гретхен смяташе, че е най-подтискащо в съвременния свят, беше струпано в този хитро замислен конгломерат от бели сгради; и собственият ѝ брат, когото обичаше и който с престорена скромност оглеждаше тази бетонна вещественa проява на умението и ловкостта си, беше нейният създател. Когато един ден ѝ разкаже историята па семейство Джордах, тя ще запази една глава за себе си.

След като ги разведе из магазините, Рудолф им показва театъра. Тази вечер някаква трупа от Ню-Йорк щеше да представи една комедия и когато влязоха в залата артистите репетираха. Тук явно старият Колдъруд не беше успял да наложи вкуса си. Пастелнорозовите тапети и тъмночервените плюшени столове смекчаваха строгата вътрешна архитектура на сградата; като гледаше сложната осветителна апаратура, Гретхен разбра, че за обзавеждането на театъра не са били пестени средства. За първи път от толкова години тя изпита съжаление, че се е отказала от актьорската професия.

— Прекрасно е, Руди — призна тя.

— Трябваше да ти покажа поне едно нещо, което да заслужи одобрението ти — каза тихо той.

Тя го докосна по ръката, молейки го да ѝ прости мълчаливото недоволство, с което беше посрещнала всичките му други постижения.

— След време тук ще има шест такива театъра — каза той, — ще си избираме сами пиесите, които ще се поставят в тях, и те ще се играят най-малко по две седмици на всяка сцена. По този

начин на всяко представление се осигурява поне тримесечно съществуване и няма да сме зависими от никого. Ако Колин иска някога да постави тук пиеса...

— Сигурна съм, че ще му бъде много приятно да работи при такива условия — каза Гретхен. — Той непрекъснато се оплаква, че театрите на Бродуей са като стари хамбари. Щом дойде в Ню Йорк, ще го доведе тук. Макар че може би няма да бъде много уместно.

— Защо? — попита Рудолф.

— Защото понякога влиза в ужасни разпавии с хората, с които работи.

— С мен няма да влезе в разпавия — отговори Рудолф уверено. Когато се запознаха с Бърк, двамата изпитаха взаимни симпатии. — Аз се държа почтително и благоговейно пред хората на изкуството. А сега да отидем вече да пийнем нещо.

— За съжаление ще трябва да откажа. — Гретхен погледна часовника си. — Колин ще ме търси по телефона в хотела в осем часа и ако не съм там, когато се обади, ще побеснее. Джони, имаш ли нещо против, ако си тръгнем сега?

— На вашите услуги, госпожо — отговори Джони. Гретхен целуна Рудолф за довиждане и го остави в театъра, където прожекторите от сцената осветяваха лицето му, а хубавата, пъргава, погълната от работата си мис Прескот сменяваше обективите на камерите си и продължаваше да прави снимки.

Джони и Гретхен тръгнаха към колата; пътят им минаваше край бара и Гретхен се зарадва, че не се съгласи да влезе вътре, защото в тъмното заведение зърна една мъжка фигура, приведена над чашата си — беше сигурна, че това е Теди Бойлан, а той дори и след петнадесет години можеше да смути нейния покой. Тя не искаше да бъде смуцавана.

Когато влезе в стаята си, телефонът звънеше. Обаждаха се от Калифорния, но не беше Колин, а шефът на студиото, за да ѝ каже, че днес в един часа Колин е загинал при автомобилна катастрофа. Мъжът ѝ беше мъртъв от половин ден, а тя не знаеше.

Гретхен благодари спокойно за съболезнованията, които той смутено ѝ изказа, затвори телефона и седя дълго сама в хотелската стая, без да запали лампата.

1960

Гонгът обяви последния рунд от тренировъчния мач и Шулци извика:

— Опитай се да го притиснеш по-здраво, Томи.

Боксьорът, с когото Куейлс щеше да се срещне след пет дни, беше известен с това, че отблъсква противника си и го притиска във въжетата на ринга, и Томас трябваше да имитира неговия стил. Но Куейлс не се даваше лесно, той танцуваше, изплъзваше се, бърз и неуловим, нанасяше неочаквани удари. Никога не нараняваше сериозно противника си, но печелеше много с хитростта си. Боксовият мач щеше да се предава по телевизията в цялата страна и Куейлс щеше да получи двадесет хиляди долара за участието си. За Томас като негов спаринг-партньор бяха предвидени шестстотин долара. Добре, че Шулци, който беше менажер и на двамата боксьори, измоли от организаторите на мача да платят тази сума на Томас — иначе той щеше да вземе доста по-малко пари. Боксовата среща се финансираше от мафията, която не отпуска средства за благотворителни цели.

Тренировките ставаха в един театрален салон и мъжете, които идваха да гледат, облечени с най-модните в Лас Вегас ризи и светложълти панталони, заемаха местата на оркестъра. Томас се чувствуваше повече като актьор на сцената, отколкото като боксьор.

Той пристъпи бавно към Куейлс; под кожения шлем се виждаха тъпото му, злобно лице и безцветните му очи. Когато тренираше с Томас, Куейлс винаги се усмихваше подигравателно, сякаш му се струваше абсурдно, че се намира с Томас на един ринг. Той никога не говореше с партньора си, даже не го поздравяваше, макар че и двамата имаха общ менажер.

Единственото удовлетворение за Томас беше, че спи с жената на Куейлс и че един ден Куейлс ще научи това.

Куейлс сякаш танцуваше на ринга, нахвърляше се рязко върху Томас, изплъзваше се леко от ударите му и се перчеше пред публиката, която ревеше възторжено, оставяше се Томас да го притисне в ъгъла и го отблъскваше с глава, без да му позволи да го докосне.

Спаринг-партньорите, какъвто беше и Томас, нямаха право да причиняват травми на състезателите, но сега, когато течеше последният рунд от тренировъчния мач, Томас нападаше ожесточено и без да мисли какво наказание го очаква, се мъчеше да нанесе силен удар на омразния си противник и да го свали на

земята. Куейлс разбра какво се опитва да направи Томас и с още по-високомерна усмивка продължи да отблъсква атаките му, да подскача около него с танцови стъпки и да парира ударите му още във въздуха. Последният рунд свършваше, а той даже не се беше изпотил, по тялото му нямаше нито една следа от удар, макар че Томас в продължение на цели две минути го нападаше настървено.

Когато гонгът обяви края на тренировката, Куейлс каза:

— Трябва да ми платиш за това, че ти дадох урок по бокс, негодник такъв.

— Дано те пребият в петък, жалък любител — отговори му Томас, слезе от сцената и отиде да си вземе душ, Куейлс започна да скача на въже, после направи няколко гимнастически упражнения и продължи да тренира с боксовата круша. Този негодник никога не се уморяваше, беше неизтощим и сигурно щеше да спечели шампионската титла за средна категория и да си осигури един милион долара в банката.

Когато Томас се върна в залата със зачервена под очите кожа от ударите, Куейлс продължаваше да се перчи и да се боксира с въобразяем противник, а просташката публика, облечена циркаджийски, не спираше да го аплодира.

Шулци му даде плика с петдесетте долара за двата рунда, той се измъкна бързо от тълпата и излезе навън под палещото следобедно слънце на Лас Вегас. В театъра климатичната инсталация поддържаше въздуха прохладен и сега жегата му се стори мъчителна, сякаш някакъв обезумял учен беше подпалил града и искаше да го унищожи по най-жесток начин.

Томас беше жаден след тренировката, пресече нажежената от слънцето улица и влезе в един от големите хотели. Фоайето беше тъмно и прохладно. Скъпо платени проститутки сновяха напред-назад, а възрастните дами стояха около игралните автомати. Той тръгна към бара и видя, че около масите за рулетка също има хора. В този противен град всички бяха натъпкани с пари. С изключение на него. През последните две седмици беше проиграл над петстотин долара — почти всичко спечелено.

Томас опипа джоба си, в който беше сложил плика с парите на Шулци, и подтисна желанието да опита щастието си в игра за зарове. Поръча на бармана една бира. В момента теглото му беше в границите на нормата, а и Шулци го нямаше да му се кара. Впрочем Шулци никак не се интересуваше вече от него, след като беше станал менажер на кандидата за шампионската титла. Интересно колко щеше да спечели мафията от всичко това.

Томас изпи още една бира, плати на бармана и се запъти да си върви, но се спря за малко да погледа играта на зарове.

Някакъв човек с вид на провинциален предприемач имаше цяла купчина чипове пред себе си. Разиграваха се едри суми. Томас извади плика и си купи чипове. След десет минути остана с десет долара в джоба, но прояви достатъчно разум и се отказа да играе повече.

Накара портиера да помоли някой от гостите на хотела да го закара с колата си в града, за да не плаща за такси. Неговият хотел беше второкласен, с няколко игрални автомата и с една маса за игра на зарове. Куейлс живееше в хотел „Сандс“, където отсядаха всички кинозвезди. Там се беше настанила и жена му, която се излежаваше по цял ден пред басейна и се наливаше с ром; когато тези занимания и омръзнеха, тя отиваше тайно при Томас в хотела му. Казваше, че е чувствена по природа, а Куейлс спял сам в отделна стая, тъй като бил сериозен боксьор и му предстояла важна среща. Томас не беше вече сериозен боксьор, не му предстояха важни срещи, затова се чувствуваше свободен да прави каквото си иска. Дамата беше много добра в леглото и понякога наистина си струваше да рискува и да се среща с нея.

В хотела го чакаше писмо. От Тереза. Той даже не си направи труд да го отвори. Знаеше какво пише в него. Тя пак искаше пари. Въпреки че сега работеше и печелеше повече от него, все искаше пари. Беше се хванала на работа в някакво нощно заведение като продавачка на цигари — въртеше си задника, излагаше на показ краката си, разголени доколкото позволяваше приличието, и събираше големи бакшиши. Разправяше, че ѝ омръзнало да виси в къщи сама с детето, искала и тя да прави кариера, докато мъжа ѝ го няма. Смяташе, че като продава цигари в нощно заведение, един вид участва в шоу бизнеса. Детето беше настанено при сестра ѝ в Бронкс, но дори когато Томас си беше в Ню Йорк, Тереза се прибирала в зори — в пет или шест сутринта, а портмонето ѝ беше натъпкано с двадесетдоларови банкноти. Господ знае как ги печелеше. На Томас вече му беше все едно.

Той се качи в стаята си и се излегна на леглото. За това поне пари не се харчеха. А трябваше и да обмисли как ще преживее до другия петък с десет долара. Усещаше пареща болка под очите, където Куейлс го беше ударил. Климатичната инсталация в стаята работеше съвсем слабо и Томас се обливаше в пот от жегата.

Той затвори очи и потъна в неспокоен сън. Присъни му се Франция. Там беше прекарал най-хубавите дни в живота си и често сънуваше, че се намира на средиземноморския бряг, макар че това се бе случило преди пет години и спомените му постепенно избледняваха.

Събуди се, но сякаш продължи да сънува и въздъхна, когато

морето и белите сгради изчезнаха, а останаха само напуканите стени на хотела в Лас Вегас.

Беше отишъл на Лазурния бряг, след като спечели боксовия мач в Лондон. Удаде му се да победи лесно противника си, а Шулци му уреди нов мач в Париж след един месец и затова нямаше смисъл да се връща в Ню Йорк. Томас се бе хванал с една разюздана лондончанка, която каза, че знаела някакъв чуден малък хотел в Кан; тъй като за първи път в живота си имаше много пари и му се носеше славата, че може да победи всеки боксьор в Европа, и то само с едната си ръка, замина с нея за два дни. Двата дни се проточиха на десет дни, а през това време Шулци пращаше отчаяни телеграми. Томас лежеше по плажовете, хранеше се солидно два пъти на ден, пиеше с удоволствие вино розе и напълня със седем килограма. Когато най-сетне се върна в Париж, едва успя да смъкне излишните килограми и французинът за малко не го уби. За пръв път той беше нокаутиран и изведнъж се оказа, че повече срещи в Европа не му предстоят. Беше пропилял почти всичките си пари по англичанката, която освен че обичаше всякакви забавления, имаше и слабост към бижута. През цялото пътуване до Ню Йорк Шулци не му проговори.

Французинът го беше лишил от славата му и вече не можеше да става и дума за шампионската титла. Все по-рядко участвуваше в мачове и все по-малко му плащаха. На два пъти се съгласи да излезе на ринга и да загуби според предварителна уговорка; Тереза напълно го заряза и ако не беше детето, той отдавна щеше да се разведе.

Докато лежеше на изпомачканото легло в задушната стая, той си припомни всичко това и се сети какво му беше казал брат му в хотел „Уоруик“. Ако Рудолф е следил кариерата му, сега сигурно разправяше на превзетата си сестра: „Аз му казах, че така ще стане.“

Брат му да върви по дяволите.

А може би в петък вечерта старата му страст ще се разпали и той ще спечели блестяща победа. Около него пак ще се завъртят почитатели и той пак ще се прочуе. Това се е случвало с много други боксьори, и то по-възрастни от него. Джими Брадок например, който беше станал общ работник, победи Макс Баер и се издигна до световен шампион в тежка категория. Шулци просто трябва да подбира по-внимателно съперниците му, да не му предлага разни танцьори, а истински боксьори. Трябва да поговори с Шулци, и то не само по този въпрос. Трябва да получи в аванс малко пари преди петък, за да може да преживее дотогава в този гаден град.

Като спечели две-три победи, ще забрави всички несполуки.

След две-три победи ще го поканят пак в Париж, ще отиде на Лазурния бряг, ще седне в някое кафене на открито, ще пие вино розе и ще гледа мачтите на корабите в пристанището. А ако му се усмихне щастието, може и да наеме някой кораб и да тръгне с него, далеч от всички. Ще се боксира само два или три пъти годишно, колкото да поддържа прилична банкова сметка.

От тези мисли Томас се развесели и тъкмо реши да слезе долу и да заложи на игралната маса десетте си долара, когато телефонът иззвъня.

Беше Кора, жената на Куейлс, тя говореше като обезумяла, пицеше и плачеше по телефона.

— Той е научил, той е научил — повтаряше тя. — Някакъв мръсник от хотела му е казал. За малко не ме уби. Мисля, че ми е счупил носа, осакати ме за цял живот...

— Хайде, успокой се — прекъсна я Томас. — Какво е научил?

— Знаеш много добре какво е научил. Той тръгна направо за...

— Чакай малко. Ти какво му каза?

— Какво, по дяволите, мислиш, че съм му казала?! — изкрещя тя. — Казах му, че няма такова нещо. Той ми смаза лицето. Цялата съм в кръв. Не ми вярва. Онзи мръсник, който работи в твоя хотел, сигурно е имал телескоп, за да ни види. Изчезвай от града. Още сега. Той всеки момент ще дойде при теб, казвам ти. Господ знае какво ще ти направи. А после ще се върне при мен. Само че аз няма да го дочакам. Тръгвам веднага за летището. Няма даже куфара си да взема. Съветвам те и ти да направиш същото. Само че стой по-далеч от мен. Ти не го познаваш. Той е убиец. Обличай се и изчезвай бързо от града.

Томас затвори телефона, за да не слуша повече ужасения, истеричен глас. Погледна единствения си куфар в ъгъла на стаята, после стана, отиде до прозореца и погледна през жалюзите. В четири часа следобед слънцето печеше безмилостно и улицата беше пуста. Томас отиде при вратата, за да се увери, че не е заключена. След това премести единствения стол в ъгъла. Не искаше още в първия момент да му препречат пътя със стола и да го блъснат с него в стената.

Усмихвайки се, той седна на леглото. Никога не беше отказвал да се бие и сега нямаше намерение да бяга. А този бой може би щеше да се окаже най-приятният в цялата му кариера. В малката хотелска стая противникът му нямаше да може да се изплъзва от ударите и да подскача игриво.

Стана, извади от гардероба едно кожено яке, облече го, затвори ципа догоре и вдигна високо яката, за да предпазва гърлото му. После седна на края на леглото и зачака спокойно,

отпуснал ръце между краката си. Пред хотела изскърцаха спирачките на кола, но Томас не помръдна. Минута по-късно в коридора се чуха стъпки, вратата се отвори широко и в стаята врхлетя Куейлс.

— Здравей — каза Томас и бавно се изправи. Куейлс затвори вратата и превъртя ключа.

— Знам всичко, Джордах — каза Куейлс.

— Какво знаеш? — попита кротко Томас, забил поглед в краката на Куейлс, за да не изпусне нито едно негово движение.

— За теб и за жена ми — отговори Куейлс.

— О, да — каза Томас. — Аз спя с нея. Не съм ли ти казал?

Той беше сигурен, че Куейлс ще скочи върху него и едва се сдържа да не се засмее, когато видя как изисканият и прочут професионалист замахна във въздуха с дясната си ръка съвсем като някакъв жалък любител. Тъй като очакваше нападение, Томас лесно се изплъзна, приклещи Куейлс и понеже нямаше рефер, който да ги раздели, заудря противника си с наслада, давайки воля на отдавна насъбралата се ярост. След това, прилагайки всички номера на уличните побойници, той притисна Куейлс до стената, без да му дава възможност да се измъкне, отстъпи малко назад и му нанесе силен удар в брадата отдолу, продължи да го налага, като използваше юмруци, лакти и колене, блъскаше с глава челото му и не го оставяше да падне, а го придържаше с лявата си ръка за гърлото, докато с дясната нанасяше зверски удари по лицето му. Когато се отдръпна, Куейлс се свлече върху окървавения килим и остана да лежи безжизнено по корем.

На вратата някой чукаше отчаяно и в коридора се чу гласът на Шулци. Томас отключи вратата и Шулци влезе.

Шулци схвана нещата от пръв поглед.

— Глупак такъв — каза Шулци. — Аз видях малоумната му жена и тя ми каза. Мислех, че ще стигна навреме. Голям боксьор си ти при закрити врати, Томи. За пари и една баба не можеш да набиеш, но за разни глупости не жалиш силите си. — Той коленичи до Куейлс, който лежеше неподвижно на килима. Шулци обърна главата му, разгледа раната на челото му и опипа с пръсти челюстта му. — Мисля, че си му счупил челюстта. Глупаци такива! Сега той няма да може да се боксира нито тази седмица, нито след три седмици! А на някои хора това знаеш ли колко ще им хареса? Колко много ще им хареса! Защото са заложили големи суми за този тъпанар. — Той ритна ожесточено Куейлс. — Направо ще бъдат във възторг от това, че си го разглобил. Ако бях на твое място, щях веднага да изчезна оттук, няма защо да чакаш да заведе пострадалия съпруг в болницата.

На твое място ще стигна чак до океана, ще го пресека и ако ми е мил животът, няма да се върна поне десет години. И не тръгвай със самолет. Където и да се приземи самолетът, те ще те чакат, само че не с рози в ръце.

— Какво очакваш да направя? Пеша ли да тръгна? — попита Томас. — Имам всичко на всичко десет долара.

Шулци погледна разтревожено Куюейлс, който беше започнал да дава признаци на живот.

— Ела в коридора — каза той. Извади ключа от ключалката и когато излязоха, заключи вратата отвън.

— Заслужаващ целия да те надупчат с куршуми — започна Шулци, — но понеже от толкова време работим заедно... — Той огледа неспокойно коридора и извади няколко банкноти от портфейла си. — Ето. Това са всичките ми пари. Вземи колата ми. Тя е долу, ключът е на таблото. Остави я на паркинга на летището в Рено и вземи оттам автобуса, който отива на изток. Аз ще им кажа, че си ми откраднал колата. Не се обаждай на жена си каквото и да стане. Те ще я следят. Аз ще се свържа с нея, ще ѝ обясня, че трябва да се криеш и затова не можеш да я видиш, нито да ѝ пишеш. Не се движи никъде по права линия. Съвсем не се шегувам, като ти разправам, че трябва да се махнеш оттук. В цяла Америка сега животът ти не струва и два цента. — Той смръщи осеяното си с белези чело и се замисли. — Най-безопасно е да си намериш работа на кораб. Щом стигнеш в Ню Йорк, върви направо в хотел „Егейски“. Той е на Осемнадесета западна улица. Пълен е с гръцки моряци. Обади се на управителя. Той има дълго гръцко име, но всички му викат Папи. Събира екипажи за товарните кораби, които не плават под американски флаг. Кажи му, че аз те пращам и че трябва бързо да напуснеш страната. Той няма да те пита нищо. Когато служехме в търговския флот през войната, аз му направих една голяма услуга. И недей да мислиш, че можеш да надхитриш някого. Не си въобразявай, че ще имаш възможност да печелиш пари като боксьор даже в Европа или в Япония. От този момент си само моряк и нищо друго. Чуваш ли?

— Да, Шулци — отговори Томас.

— И не искам повече да знам нищо за теб. Разбра ли?

— Да. — Томас тръгна към вратата на стаята си, но Шулци го спря.

— Къде отиваш?

— Паспортът ми е вътре. Сигурно ще ми трябва.

— Къде си го оставил?

— Отгоре на шкафчето.

— Чакай малко — каза Шулци. — Аз ще ти го донеса. — Той отключи вратата и влезе. След малко се върна с паспорта. —

Ето — връчи го той на Томас. — И отсега нататък гледай да мислиш с главата си, а не с нещо друго. Хайде, изчезвай оттук. Аз трябва да се оправям с онзи нехранимайко.

Томас слезе по стълбите и мина през фоайето край игралните маси. Не каза нищо на регистратора, който го изгледа любопитно, защото по якето му имаше кръв. Излезе на улицата. Колата на Шулци беше точно зад кадилака на Куюейлс. Томас седна зад волана, запали мотора и подкара бавно към главното шосе. Не искаше точно днес да го спрат за нарушение на правилата за движение в Лас Вегас. Якето си можеше да изчисти и по-късно.

ГЛАВА ТРЕТА

Имаха среща в единадесет часа, но Джийн се обади да го предупреди, че ще закъснее няколко минути. Рудолф не възрази и каза, че и без това имал да води няколко телефонни разговора. Беше събота сутринта, а той през цялата седмица беше толкова зает, че не успя да намери време да позвъни на сестра си; затова сега се чувствуваше виновен. След като се бе върнал от погребението, обикновено ѝ се обаждаше най-малко два или три пъти седмично. Беше предложил на Гретхен да дойде в Ню Йорк и да живее в неговия апартамент, който стоеше почти винаги празен. Стариият Колдъруд отказваше да премести централното управление в града, затова Рудолф прекарваше в Ню Йорк не повече от десет дни в месеца. Но Гретхен беше решила да остане в Калифорния още известно време. Бърк не беше се погрижил да остави завещание — поне никой до този момент не можеше да го намери, — адвокатите се сърдеха, а бившата съпруга на Бърк водеше дела за право на собственост върху имуществото му и използвайки всякакви юридически ходове, се опитваше да изхвърли Гретхен от къщата.

Сега в Калифорния беше осем часът сутринта, но Рудолф знаеше, че Гретхен става рано и че звънът на телефона няма да я събуди. Той даде поръчка на телефонистката да го свърже и седна на бюрото е малката всекидневна, за да довърши кръстословицата от „Таймс“, която не бе успял да реши докрай на закуска, защото някои думи го бяха затруднили.

Беше наел апартамента мебелиран — безвкусно боядисан в ярки цветове и с непретенциозни столове с извити метални рамки; Рудолф възнамеряваше да живее временно в тази квартира, чието голямо удобство беше малката кухня с хладилник, който произвеждаше лед в голямо количество. Той обичаше често да си готви и да яде сам на масата, четейки нещо. Тази сутрин рано-рано си беше приготвил препечен хляб, портокалов сок и кафе. Понякога Джийн идваше и приготвяше закуска и за двамата, но тази сутрин беше заета. Тя никога не искаше да остане да ношува в апартамента и никога не обясняваше защо.

Телефонът извън, Рудолф вдигна слушалката, но не беше Гретхен. Разнесе се резкият, носов, старчески глас на Колдъруд. Колдъруд не признаваше събота и неделя, като се изключат двата часа в неделя сутрин, когато ходеше на църква.

— Руди — започна направо Колдъруд без всякакви

любезности, — ще се връщаш ли довечера в Уитби?

— Смятах да не идвам, мистър Колдъруд, имам да свърша тук някои неща, а освен това в понеделник е свикано съвещание и...

— Трябва да те видя колкото се може по-скоро, Руди — каза той раздражено. С възрастта ставаше все по-нетърпелив и сприхав. Сякаш го беше яд, че богатството му все повече нарастваше, и мразеше хората, които допринасяха за това, сякаш му беше неприятно, че когато взима важни решения, трябва да се съобразява все повече и повече с разни банкери и адвокати от Ню Йорк.

— Аз ще бъда в кантората във вторник сутринта, мистър Колдъруд. Можете ли да изчакате дотогава?

— Не, не мога да чакам. И не искам да се срещаме в кантората. Искам да дойдеш у дома. — Той говореше дрезгаво и напрегнато. — Ще те чакам утре след вечеря, Руди.

— Добре, мистър Колдъруд — отговори Рудолф. Тон се намръщи и затвори телефона. Беше взел два билета за футболния мач в „Стейдиъм“ за себе си и за Джийн, но поканата на Колдъруд означаваше, че ще трябва да изпусне мача. Джийн познаваше един от футболистите на „Гигантите“ от времето, когато е била в Мичиган, и разбираше изненадващо много от футбол, затова с нея беше много приятно да се ходи на мач. Защо този старец просто не вземе кротко да си умре?

Телефонът отново извънтя; този път беше Гретхен.

Откакто Бърк бе умрял, гласът ѝ се бе променил, тя вече не говореше енергично, звънко и мелодично както едно време. Явно се радваше, че Рудолф ѝ се обажда, но радостта ѝ беше някак вяла, също като на болен, когото посещават в болницата. Каза, че била добре, че се занимавала с книжата на Колин, подреждала ги, отговаряла на съболезнователните писма, които все още получавала, и се съветвала с адвокати за имота. Благодарил му за чека, който ѝ беше изпратил предишната седмица, и каза, че когато се уреди окончателно въпросът с наследството, ще му върне всичките пари, които ѝ е дал.

— Не се тревожи за това — каза Рудолф. — Моля те. Не трябва нищо да ми връщаш.

— Радвам се, че ми се обади — отговори тя, сякаш не бе чула последните му думи. — Аз и без това щях да те търся, за да те помоля за една друга услуга.

— Какво има? — попита Рудолф, но веднага добави: — Почакай една секунда. — Някой звънеше по домофона, той бързо стана и изтича да натисне копчето.

— Мис Прескот е долу, мистър Джордах — чу се гласът на

портиера, който се грижеше за спокойствието на Рудолф.

— Поканете я да се качи горе, моля ви — отговори Рудолф и се върна пак на телефона. — Извинявай, Гретхен, кажи какво има.

— Вчера получих писмо от Били — каза тя — и нещо в тона му не ми харесва. Не пише нищо особено, но нали го знаеш какъв е, никога не казва какво го тревожи, а аз имам чувството, че е много подтиснат. Ще можеш ли да намериш малко време да отидеш да го видиш и да разбереш какво става?

Рудолф се поколеба. Той подозираше, че момчето не храни достатъчно симпатии към него, за да му се довери, и се страхуваше да не би отиването му в училището повече да навреди, вместо да оправи нещата.

— Разбира се, че ще отида, щом искаш — каза той. — Но не мислиш ли, че е по-добре баща му да отиде?

— Не — отговори Гретхен. — Той няма да се оправи. Само ще обърка работата още повече.

— Чакай малко, Гретхен — каза Рудолф. — Някой звъни на вратата. — Той стана бързо и отвори вратата. — Говоря по телефона — извика Рудолф на Джийн и изтича обратно в стаята. — Слушам те, Гретхен — обърна се той по име към сестра си, за да покаже на Джийн с кого говори. — Виж какво ще направя — ще отида утре сутринта в училище, ще го заведе на обяд и ще разбере какво става.

— Много ми е неприятно, че те занимавам с това. Но писмото беше толкова... толкова неясно.

— Сигурно няма нищо сериозно. Вероятно е излязъл втори на някое състезание или не си е изкарал изпита по алгебра, или нещо друго от този род. Нали знаеш какви са децата.

— Били не е такъв. Казвам ти, че е много подтиснат. — Тя сякаш всеки момент щеше да се разплаче.

— Ще ти се обадя утре вечер, след като го видя — каза Рудолф. — Ще си бъдеш ли в къщи?

— Да, ще бъда — отговори тя.

Той затвори бавно телефона, продължавайки да мисли за сестра си, която седи сама, чака телефонът да звънне в пустата къща на планинския хълм с изглед към града и към морето и преглежда книжата на покойния си съпруг. Тръсна глава, за да пропъди тези мисли. Ще се погрижи за Гретхен утре. Усмихна се на Джийн, седнала спокойно на един дървен стол с права облегалка. Беше обута с червени вълнени чорапи и мокасини, а лъскавата ѝ коса, гладко сресана и хваната на тила с черна кадифена панделка, падаше свободно на гърба ѝ. Лицето ѝ както винаги беше свежо и румено като на ученичка. Хубавата ѝ стройна фигура се губеше в широкото палто от камилска вълна.

Тя беше на двадесет и четири години, но не изглеждаше на повече от шестнайсет. Връщаше се от работа и беше стоварила небрежно чантата с камерите на пода до входната врата.

— Като те гледам, сигурно трябва да ти предложи чаша мляко и някакъв сладкиш — каза Рудолф.

— Можеш да ми предложиш нещо за пиене — отговори тя. — Излязла съм от седем часа сутринта. Само че не слагай много вода.

Той отиде при нея и я целуна по челото. Тя му благодари с усмивка. Това са младите момичета, каза си той и отиде в кухнята да напълни една кана с вода.

Докато пиеше уискито си, тя проверяваше в „Таймс“ кои художествени галерии са отворени. В събота, когато той беше свободен, двамата обикновено обикаляха галериите. Тя работеше като фотограф на хонорар и изпълняваше поръчки за списания по изкуството и за издателства на каталози.

— Обуй си удобни обувки — каза Джийн. — Чака ни голямо ходене днес. — За дребния си ръст тя имаше изненадващо плътен глас, леко хриплив.

— Оставям се да ме водиш, където искаш — отговори той.

Тъкмо излизаха, когато телефонът пак иззвъня.

— Нека си звъни — каза Рудолф. — Хайде да вървим.

— Нима можеш да слушаш как звъни телефонът и да не отговориш? — попита тя, като се спря на вратата.

— Разбира се, че мога.

— Аз не бих могла. Представи си, че ще ти съобщят нещо изключително приятно.

— Никога не са ми съобщавали по телефона нещо приятно. Хайде да вървим.

— Обади се, защото иначе цял ден ще се чудиш кой ли е звънял.

— Няма да се чудя.

— Тогава аз ще се чудя и затова ще се обадя — каза тя и понечи да се върне в стаята.

— Добре, добре. — Той мина край нея и вдигна слушалката.

Беше майка му, обаждаше се от Уитби. По тона, с който произнесе името му, той разбра, че разговорът няма да бъде приятен.

— Рудолф — каза тя, — не искам да прекъсвам развлеченията ти... — Майка му беше дълбоко убедена, че той ходи в Ню Йорк, за да се отдава тайно на порочни удоволствия. — Но отоплението не работи и аз замръзвам в тази ветровита съборетина. — Преди три години Рудолф беше купил в покрайнините на града една хубава селска къща от осемнадесети

век с ниски тавани, която майка му винаги наричаше тъмна влажна дупка или съборетина.

— Марта не може ли да направи нещо? — попита Рудолф. Марта беше прислужницата, която живееше у тях, поддържаше къщата, готвеше и се грижеше за майка му; Рудолф смяташе, че за работата, която върши, Марта получава твърде ниско възнаграждение.

— Марта! — изсумтя майка му. — Готова съм още сега да я изхвърля.

— Мамо...

— Когато ѝ казах да слезе долу и да види какво става с парното, тя направо отказа. — Гласът на майка му се повиши с половин октава. — Страх я било от мазета. Каза ми да си облека жилетка. Ако ти се държеше по-строго с нея, тя нямаше така свободно да раздава съвети, мога смело да ти кажа. Понеже се тъпче с нашата храна, станала е толкова дебела, че и на Северния полюс да отиде, пак няма да усеща студ. Като се върнеш у дома, ако изобщо благоволиш да се върнеш, умолявам те да поговориш с нея.

— Ще си бъда в къщи утре следобед и тогава ще поговоря с нея — каза Рудолф. Усещаше как Джийн иронично му се усмихва. Нейните родители живееха някъде в западните щати и тя не ги беше виждала от две години. — А ти, мамо, междувременно се обади в кантората. Намери Брад Найт. Той е на работа днес. Помоли го от мое име да изпрати един от нашите техници.

— Той ще си помисли, че съм една изкуфяла бабичка.

— Той няма нищо да си помисли, а ти направи каквото ти казвам.

— Нямаш представа колко студено е тук. Вятърът направо минава през прозорците. Не разбирам защо да не можем да живеем като другите хора в прилична нова къща.

Тези приказки му бяха отдавна познати, затова Рудолф не им обръщаше внимание. Когато най-накрая разбра, че Рудолф печели много пари, майка му изведнъж стана разточителна. Всеки месец той разписваше с изумление сметката ѝ в магазина.

— Кажи на Марта да запали камината във всекидневната — поръча Рудолф, — затвори вратата и ще видиш, че много бързо ще се стоплиш.

— Марта да запали камината?! — повтори майка му. — Ако благоволи, може и да я запали. Утре ще бъдеш ли в къщи за вечеря?

— За съжаление, не — отговори той. — Трябва да се срещна с мистър Колдъруд. — Това не беше лъжа. Нямаше да вечеря с Колдъруд, но щеше да ходи у тях. В никакъв случай обаче нямаше

желание да вечеря с майка си.

— Колдъруд, Колдъруд... — ядоса се майка му. — Понякога имам чувството, че ще почна да крещя, ако още веднъж чуя това име.

— Трябва да тръгвам, мамо. Чакат ме.

Чу, че майка му се разплака, и затвори телефона.

— Не е ли по-добре старите жени просто да умират? — каза той на Джийн. — Както правят ескимосите. Направо ги изоставят. Хайде да тръгваме, преди да се е обадил някой друг.

Когато излизаха, той с радост забеляза, че Джийн оставя чантата с камерите си в апартамента. Това означаваше, че ще се върне, за да си я вземе. Никога не се знаеше как ще постъпи. Понякога се връщаше с него, сякаш беше немислимо да се разделят. Друг път без всякакво обяснение се качваше в някое такси и се прибираще сама в апартамента, където живееше с едно друго момиче. Няколко пъти се беше появила в жилището му просто така, разчитайки на случайността, че ще го намери в къщи.

Тя си имаше свой начин на живот и следваше собствените си вкусове. Той дори не беше виждал квартирата ѝ. Винаги се срещаха в неговия апартамент или в някой бар. И по този въпрос тя също не даваше никакви обяснения. Макар и млада, изглеждаше сигурна, уверена в себе си. Работата ѝ, която Рудолф видя, когато тя дойде в Уитби със снимките от откриването на търговския център, беше на високо професионално ниво и изненадващо смела за толкова млада и срамежливо момиче, каквото му се стори при първата им среща. В леглото тя също не беше срамежлива и никога, при никакви обстоятелства не се държеше престорено свенливо. Не се оплакваше, че понякога не се виждаха в продължение на две седмици поради неговата работа в Уитби. В същност Рудолф страдаше повече, че не могат да се виждат по-често, той се улавяше, че непрекъснато крои най-различни планове и си урежда ненужни срещи в Ню Йорк само за да прекара една вечер с Джийн.

Тя не беше от онези момичета, които обсипват любовника си с автобиографични подробности. Той знаеше съвсем малко за нея. Беше родена в един от западните щати. Беше в лоши отношения със семейството си. Имаше по-голям брат, който работеше във фирмата, собственост на родителите ѝ — нещо свързано с лекарства. Беше завършила колеж на двадесет години. Беше специализирала социология. От дете се интересувала от фотография. За да постигне нещо, трябваше да започне в Ню Йорк, затова беше дошла тук. Харесваше творчеството на Картиер-Бресон, Пен, Кейпа, Дънкан, Клайн. Сред имената на тези

фотографи имаше място и за едно женско име. Може би щеше да бъде нейното.

Тя излизаше и с други мъже. Но не говореше за тях. През лятото пътуваше по море с яхта. Не съобщаваше имената на яхтите. Беше ходила в Европа. На някакъв остров в Югославия, където искаше пак да отиде. Чудеше се, че той никога не е излизал от Съединените щати.

Обличаше се младежки, подбираше смело цветовете, които на пръв поглед не си подхождаха, но в същност прекрасно се допълваха. Дрехите ѝ, както Рудолф се увери, не бяха скъпи и след първите им три срещи той беше сигурен, че знае целия ѝ гардероб.

Тя решаваше неделната кръстословица на „Ню Йорк Таймс“ по-бързо от него. Почеркът ѝ беше мъжки, без всякакви заврънкулки. Харесваше модерна живопис, която Рудолф не можеше да оцени и да разбере. „Продължавай да гледаш тези картини — казваше тя — и ще видиш, че все някога една врата ще се отвори и ти изведнъж ще прекрачиш прага.“

Никога не ходеше ма църква. Никога не плачеше на тъжни филми. Никога не го запознаваше с приятелите си. Джони Хийт не ѝ направи впечатление. Не се ядосваше, когато косата ѝ се мокреше от дъжда. Никога не се оплакваше от времето или от натовареното улично движение. Никога не казваше „обичам те“.

— Обичам те — каза той. Дватама лежаха един до друг под придърпаните до шиите им завивки и той беше сложил ръка върху гърдите ѝ.

Беше седем часът вечерта и в стаята цареше мрак. Бяха обиколили двадесет галерии. Той не беше прекрачил никакъв праг. Обядваха в един малък италиански ресторант, чийто собственик нямаше нищо против момичета с червени вълнени чорапи. Рудолф ѝ каза, че на другия ден няма да може да я заведе на мач и ѝ обясни защо. Джийн не се разсърди. Той ѝ даде билетите. Тя каза, че ще отиде на мача с един свой познат, който е играл полузащитник в отбора на „Колумбия“. Изяде си обяда с апетит.

Когато след дългото скитане се прибраха, и на двамата им беше студено, защото декемврийският следобед се оказа мразовит, и той пригответи по една чаша горещ чай с ром.

— Щеше да бъде хубаво, ако имяхме камина — каза тя, свита на канапето, захвърлила мокасините си и а пода.

— В следващия апартамент, който ще наема, ще има камина — отговори той.

Когато се целунаха, устните им имаха дъх на ром, примесен с лимон.

Любиха се дълго, всеотдайно.

— Точно така трябва да се прекарва съботният следобед в Ню Йорк през зимата — каза тя, когато вече лежаха отпуснати и успокоени. — Изкуство, а после спагети, ром и любов.

Той се засмя и я прегърна. Съжаляваше, че е преживял толкова години във въздържание. А може би не беше прав. Може би точно заради това сега бе преизпълнен от любов към нея, свободен в избора си.

— Обичам те — каза той. — Искам да се ожения за теб.

За миг тя остана да лежи неподвижно, после се отмести, отхвърли завивката и започна мълчаливо да се облича.

Провалих всичко, помисли си той и попита:

— Какво има?

— Никога не обсъждам този въпрос гола — отговори тя.

Той пак се засмя, но никак не му беше весело. Кой знае колко пъти и с колко мъже това красиво, самоуверено момиче със свои собствени, загадъчни норми на поведение е обсъждало въпроса за брак! Никога досега не беше изпитвал ревност. Безполезна емоция.

Той наблюдаваше стройната сянка, която се движеше из стаята, чуваше шумоленето на дрехи. Тя отиде във всекидневната. Какво е това — добро или лошо предзнаменование? Може би трябва да остане да лежи, а не да отива при нея? Беше казал съвсем спонтанно „обичам те“ и „искам да се ожения за теб“.

Рудолф стана от леглото и бързо се облеche. Тя седеше във всекидневната сред чуждите мебели и въртеше копчето на радиото. Чуваха се гласовете на говорителите, сладникави и мазни, гласове, на които никога не можеш да повярваш, ако ти кажат „обичам те“.

— Искам да пийна нещо — каза тя, без да се обръща, продължавайки да върти копчето.

Той наля и на двамата уиски с вода. Тя пиеше като мъж. Кой ли любовник я беше научил на това?

— Е? — каза той. Стоеше пред нея и му се струваше, че е изпаднал в неизгодно положение, сякаш моли за нещо. Не си беше обул обувките, не си беше сложил нито самото, нито връзката. Усещаше, че видът му — бос и по риза — не е подходящ за случая.

— Косата ти е объркана — каза тя. — Изглеждаш много похубав, когато си разрошен.

— Може би се изразявам объркано — отговори той. — Изглежда, не разбра какво ти казах в спалнята.

— Разбрах. — Тя изключи радиото и седна на едно кресло, хванала чашата с уиски с две ръце. — Искаш да се ожениш за мен.

— Точно така.

— Хайде да отидем на кино — каза тя. — Съвсем наблизо дават един филм, който искам да видя.

— Не говори глупости.

— Утре вечер ще го дават за последен път, а ти няма да си тук.

— Аз те попитах нещо.

— Трябва ли да се чувствавам поласкана?

— Не.

— Обаче аз наистина съм поласкана. Хайде сега да отидем на кино... — Но не понечи да стане от стола. Седнала в полусянката — единствената запалена лампа я осветяваше слабо отстрани, — тя изглеждаше крехка и беззащитна. Като я наблюдаваше, той се убеждаваше, че не е сбъркал, предлагайки ѝ да се омъжи за него, че не го е направил от прилив на нежност в студения ден, а от дълбока и трайна необходимост.

— Ще ме погубиш, ако ми откажеш — каза той.

— Вярваш ли си, като говориш така? — Тя гледаше в чашата и разбъркваше питието си с пръст. Той виждаше само тила ѝ, осветените ѝ от лампата разпуснати коси.

— Да.

— Кажи истината.

— Вярвам си отчасти — каза той. — Отчасти ще ме погубиш. Сега беше неин ред да се засмее.

— Поне ще станеш нечий честен съпруг.

— Е, ще ми отговориш ли? — попита пак той. Застана до нея и повдигна с ръка брадичката ѝ, за да я накара да го погледне. В очите ѝ прочете колебание и страх, а дребното ѝ лице беше побледняло.

— Като дойдеш следващия път в Ню Йорк, ми позвъни — каза тя.

— Това не е отговор.

— В известен смисъл е отговор — каза тя. — Това означава, че ми трябва време да помисля.

— Защо?

— Защото направих нещо, от което не съм особено горда, и искам да преценя как да постъпя, за да мога пак да уважавам себе си — отговори тя.

— Какво си направила? — попита той, без да е сигурен дали иска да узнае, или не.

— Работя на два стана — каза Джийн. — Това е женска слабост. Когато се запознах с теб, ходех с едно момче и продължавам да се срещам с него. Никога не съм допускала, че може да ми се случи такова нещо. Да спя с двама мъже

едновременно. И той също иска да се ожени за мен.

— Щастлива си ти — каза Рудолф, дълбоко засегнат. — Това ли е момичето, с което живееш в един апартамент?

— Не. Момичето действително съществува. Ще те запозная с него, ако искаш.

— Затова ли никога не ме каниш в квартирата си? Той там ли е?

— Не, не е там.

— Обаче е бил, — Рудолф установи с изненада, че се чувства уязвен, дълбоко уязвен, но това не му беше достатъчно — искаше му се да узнае всичко докрай.

— Едно от най-привлекателните неща у теб — каза Джийн — е, че си прекалено сигурен в себе си, за да задаваш въпроси. Ако любовта ще те направи непривлекателен, откажи се от нея.

— Какъв отвратителен ден, дявол да го вземе — каза Рудолф.

— Смятам, че това приключва въпроса. — Джийн се изправи и остави внимателно чашата си. — Явно, че тази вечер няма да ходим на кино.

Той я наблюдаваше как си облича палтото и си помисли, че ако сега тя си отиде, повече никога вече няма да я види. Приблужи се до нея, прегърна я и я целуна.

— Нищо подобно — каза той. — Тази вечер ще ходим на кино.

Тя му се усмихна с разтреперани устни, сякаш това й струваше големи усилия.

— Тогава бързо се облечи — каза тя. — Не обичам да изпускам началото на филма.

Той отиде в спалнята, среса се, сложи си връзката и си обу обувките. Докато обличаше самото, хвърли поглед на разхвърляното легло, което сега му заприлича на бойно поле.

Когато се върна във всекидневната, видя, че Джийн е преметнала през рамо чантата с камерите си. Опитва се да я разубеди, но тя настоя да си ги вземе.

— Достатъчно време прекарах тук тази събота — каза Джийн.

На другата сутрин, докато пътуваше към училището на Били по мокрото от дъжда шосе, което поради ранния час не беше оживено, той мислеше за Джийн, а не за Били. След като изгледаха филма, който ги разочарова, отидоха да вечерят в едно заведение на Трето авеню и разговаряха за неща, които в момента изобщо не ги интересуваха — за филма, който току-що бяха видели, за други филми, за пиеси, за книги и статии в списания, които бяха чели, за политически клюки от Вашингтон. Сякаш

разговаряха двама непознати. Избягваха да споменават за брак или за любовни триъгълници. И двамата се чувстваха безкрайно изтощени, сякаш някакво тежко физическо усилие беше изсмукало всичките им сили. Пиха повече от обикновено. Ако за първи път излизаха заедно, сигурно щяха да си помислят един за друг, че са скучни хора. След като привършиха вечерята си в полупразния ресторант и изпиха по чашка коняк, той с облекчение я качи в едно такси, прибра се пеша в къщи и превъртя ключа, за да остане сам в тихия апартамент — нищо, че ярко боядисаните стени и претенциозните мебели му напомняха за изоставена платформа от миналогодишен карнавал. Сега леглото му се видя просто разхвърляно, сякаш забравено от някоя немарлива домакиня и съвсем не напомняше за топло любовно кътче. Спа неспокойно и като си спомни на сутринта как беше прекарал предната вечер и какво му предстоеше през този ден, реши, че противният декемврийски дъжд, който се сипеше навън, е съвсем подходящ.

Беше се обадил в училището и беше помолил да съобщят па Били, че ще дойде към дванадесет и половина и ще го заведе па обяд, но пристигна по-рано, отколкото предполагаше. Макар че дъждът беше спрял и бледото, студено слънце се промъкваше през облаците от юг, в двора не се виждаше жива душа, никой не влизаше и излизаше от сградите. Гретхен му беше разказала, че при хубаво време и в по-благоприятен сезон мястото е много красиво, но сега скупчените под сивото небе здания и калните поляни действаха подтискащо като затвор. Той спря колата пред главната сграда и слезе неуверено, защото не знаеше къде да намери Били. Тогава чу, че от близката малка черква учениците пеят в хор „Напред, войници на Христос“.

Неделя. Задължителна църковна служба, помисли си той. Господи, нима това още се практикува в училищата? Когато беше на годините на Били, трябваше само да отдава чест пред знамето всяка сутрин и да полага клетва за вяност към Съединените щати на Америка. Ето какво е преимущество на държавните училища. Пълно отделяне на църквата от държавата.

Пред входа спря един линкълн континентъл. В това училище явно учеха деца на богати родители. Учета бъдещите управници на Америка. Той самият караше шевролет. Интересно какво ли щяха да си кажат учителите, ако беше пристигнал с мотоциклета си, който все още притежаваше, макар че сега го използваше рядко. От колата слезе мъж с важен вид и елегантен шлифер; жената остана вътре. Родители. Неофициална среща в края на седмицата с някой бъдещ управник на Америка. По държането на червендалестия, енергичен мъж в добра спортна форма ставаше

ясно, че той е най-малкото директор на някоя компания. Рудолф вече добре различаваше този тип мъже.

— Добро утро, сър — каза Рудолф с глас, предназначен за директори на компании. — Знаете ли къде се намира „Силитоу Хол“?

Човекът се усмихна, разкривайки прекрасните си изкуствени зъби, за чиято изработка сигурно беше платил пет хиляди долара.

— Добро утро, добро утро, Разбира се, че знам. Моят син живее там миналата година. В известно отношение това е най-хубавата сграда в района па училището. Ето я — посочи той. Сградата се намираше на триста-четиристотин метра. — Ако искате, можете да отидете с колата. Право по алеята и после ще завиете.

— Благодаря — каза Рудолф.

В малката черква продължаваха да пеят. Директорът на компания наостри уши.

— Още славословят бога — каза той. — Така трябва. Това никак не е излишно.

Рудолф се качи на шевролета и спря пред „Силитоу Хол“. Влезе в смълчаната сграда и разгледа плочата в памет на лейтенант Силитоу. Едно четиригодишно момиченце със син гащеризон караше велосипед на три колела из обширния партерен хол. Посрещна го голям сетер, който залая насреща му. Рудолф малко се обърка. Не беше очаквал, че в училище за момчета ще види четиригодишно момиченце.

Една врата се отвори и в хола влезе кръглолика, миловидна млада жена с панталони.

— Тихо, Бони — каза тя на кучето и се усмихна на Рудолф. — Той не хапе — успокои го жената.

Рудолф не можеше да разбере какво търси тя тук.

— Вие сигурно сте баща на някой ученик? — попита тя, като дръпна кучето за нашийника така силно, че едва не го удуши, а то замаха лудо опашка в знак на любов към нея.

— Не съм — отговори Рудолф. — Аз съм вуйчото на Били Абът. Обадох се по телефона тази сутрин.

По миловидното, кръглолико лице на младата жена премина лека сянка на загриженост? На подозрение? На облекчение?

— О, да — каза жената. — Той ви чака. Аз съм Моли Феърведър. Съпруга съм на възпитателя.

Сега вече Рудолф си обясни присъствието на детето, на кучето, на самата нея. И веднага реши, че каквито и проблеми да има Били, тази жизнерадостна, приятна жена няма никаква вина за това.

— Момчетата всеки момент ще се върнат от черква — каза

тя. — Заповядайте у нас да пийнете нещо, докато чакате.

— Не ми се иска да ви притеснявам — отговори Рудолф, но не се възпротиви повече и мисис Феъруедър го въведе в жилището си.

Стаята беше просторна и уютна, с доста овехтели мебели и много книги.

— Мъжът ми е също на черква — обясни мисис Феъруедър. — Но мисля, че имаме малко шери. — От съседната стая се чу детски вик. — По-малкото ми дете сигурно иска нещо — каза мисис Феъруедър. Наля бързо шери в една чашка и се извини, че трябва да излезе за малко от стаята, за да разбере защо я вика детето ѝ. Виковете спряха веднага. Тя се върна, приглади косата си и наля шери и за себе си. — Седнете, моля ви.

Последва неловко мълчание. Докато седеше с нея, на Рудолф му мина през ума, че тази жена, която познава Били само от няколко месеца, сигурно знае за него много повече, отколкото той, заелият се със спасителна мисия, тръгнал като слепец, без да знае нищо. Трябваше да поиска от Гретхен да му прочете по телефона писмото, което я беше разтревожило толкова много.

— Били е много добро момче — каза мисис Феъруедър. — Толкова приятно и добре възпитано. Понякога тук идват много буйни деца, мистър... — поколеба се тя.

— Джордах — каза Рудолф.

— Затова ценим онези, които знаят как да се държат — продължи тя и отпи от чашата си. Като я гледаше, Рудолф реши, че мистър Феъруедър е щастлив човек.

— Майка му се тревожи за него — каза Рудолф.

— Така ли? — Тя реагира твърде бързо на думите му. Значи, не само Гретхен е забелязала, че има нещо.

— Получила е писмо от него тази седмица. Тя смята — разбира се, майките са склонни да преувеличават, — но тя смята, че Били се чувства дълбоко подтиснат. — Нямаше никакъв смисъл да крие от тази явно здравомислеща и доброжелателно настроена жена с каква цел е дошъл. — Това ми се струва малко пресилено — каза той, — но аз дойдох, за да видя какво може да се направи. Майка му е в Калифорния. И... — тук той леко се смути — се омъжи повторно.

— Това не е единственият случай в нашето училище — каза мисис Феъруедър и се засмя. — Нямам пред вид, че майка му е в Калифорния, а повторния брак.

— Съпругът ѝ почина преди няколко месеца — каза Рудолф.

— О, много съжалявам — въздъхна мисис Феъруедър. — Може би затова Били... — Тя не довърши мисълта си.

— Забелязали ли сте нещо по-определено? — попита Рудолф.

Жената приглади притеснено късата си коса.

— Предпочитам да поговорите със съпруга ми. Нали той се занимава с възпитанието на момчетата.

— Сигурен съм, че няма да кажете нищо, което съпругът ви не би одобрил — възрази Рудолф. Без да познава съпруга, той беше убеден, че в негово отсъствие жена му ще говори по-непринудено и по-малко ще защитава училището, ако причината наистина е в училището.

— Чашата ви е празна — каза мисис Феъруедър и отново я напълни.

— Може би бележките му са лоши? — попита Рудолф. — Или някое момче го тормози за нещо?

— Не. — Мисис Феъруедър му подаде малката чашка с шери. — Бележките му са хубави и той, изглежда, няма никакви трудности с уроците. А в нашето училище не допускаме никой никого да тормози. — Тя сви рамене. — Той е странно момче. Говорили сме с мъжа ми и сме се опитвали да го разберем. Но не успяхме. Той е... много затворен. С никой не общува. С никой от съучениците си. Нито с учителите. Момчето, което живее с него в една стая, поиска да го преместим в друга сграда.

— Да не би да се бият?

— Не — поклати тя глава. — Момчето казва, че Били не говори с него. Никога, за нищо. Поддържа ред в стаята, учи в часовете, предвидени за подготовка на уроците, не се оплаква, но едвам отговаря с „да“ или „не“, когато го попитат нещо. Физически е здраво момче, но не участва в никакви спортни игри. Дори не докосва топката, а през този сезон останалите момчета си организират какви ли не игри или просто ритат топката пред общежитието. В събота, когато се състезаваме с други училища и всички са на стадиона, той остава в стаята си и чете. — Тя говореше разтревожено, също като Гретхен, когато му разправяше по телефона за Били. — Ако ставаше дума за възрастен човек, мистър Джордах — каза мисис Феъруедър, — щях да си помисля, че страда от меланхолия. Знам, че така нещата не могат да се обяснят... — усмихна се тя виновно. — Това е само описание на проявите, а не диагноза. Но нищо повече не можахме да измислим с моя съпруг. Ако вие откриете нещо по-определено, нещо, за което училището би могло да помогне, ще ви бъдем много признателни.

От другия край на училищния двор се чува църковните камбани и Рудолф видя първите момчета, които излязоха от малката черква.

— Бихте ли ми казали коя е стаята на Били? — попита Рудолф. — Аз ще го почакам там. — Може би самата стая ще го

подготовки за срещата му с момчето.

— На третия етаж — каза мисис Феърведър. — По коридора, последната врата вляво.

Рудолф ѝ благодари и я остави с двете деца и сетера. Каква приятна жена, мислеше той, качвайки се по стълбите. Не си спомняше в неговото училище да е имало толкова симпатичен човек. Щом тя се тревожи за Били, значи, наистина има основания за тревога.

Вратата, както почти всички останали врати в коридора, стоеше отворена. Стаята сякаш бе разделена от невидима завеса. Леглото в единия край беше разхвърляно с разпилени по него грамофонни плочи. На пода лежаха струпани книги, на стената бяха закачени вимпели, снимки на момичета и спортисти, изрязани от списания. Леглото в другия край на стаята беше грижливо оправено, по стената нямаше никаква украса. Само върху старателно подреденото малко бюро стояха две снимки — на Гретхен и на Бърк. Гретхен беше снимана в градината пред къщата в Калифорния, седнала на един шезлонг. Фотографията на Бърк беше взета от някакво списание. Снимка на Уили Абът нямаше.

На леглото лежеше разтворена книга. Рудолф се наведе, за да прочете заглавието. „Чумата“ от Камю. Странно четиво за четиринадесетгодишно момче, твърде неподходящо, за да разсее меланхолията му.

Ако прекалено развитото чувство за чистота и ред е признак на юношеска невроза, Били явно беше неврастеник. Но Рудолф помнеше колко спретнат и прибран беше самият той на тази възраст, а никой не го смяташе за ненормален.

Стаята обаче му действуваше някак тягостно и не му се искаше да се срещне със съквартиранта на Били, затова слезе да чака пред вратата. Сега слънцето грееше по-силно, по алеите вървяха момчета на групи, всичките измити и сресани за църковната служба, и училището вече не изглеждаше като затвор. Повечето момчета бяха високи, много по-високи, отколкото бяха някога съучениците на Рудолф. Американците повишават ръста си. Всички смятат, че това е положително явление. Кой знае? А може би е по-добре да гледаш отвисоко.

Забеляза Били в далечината. Единствено той вървеше сам. Крачеше бавно, непринудено, с вдигната глава и по нищо не личеше, че се чувства подтиснат. Рудолф си спомни как на неговата възраст се упражняваше да върви плавно, без да клати раменете си, за да изглежда по-възрастен и по-елегантен от другарите си. Той и досега беше запазил тази походка, но вече се движеше така по навик, без да се замисля.

— Здравей, Руди — каза Били сериозно, като наближи вратата на общежитието. — Радвам се, че си дошъл да ме видиш.

Ръкуваха се. Били му стисна отривисто ръката. Той все още не се бръснеше, но лицето му вече нямаше детински вид и гласът му се беше променил.

— Довечера трябва да бъда в Уитби — каза Рудолф — и понеже пътят ми и без това е в тази посока, реших да се отбия и да обядваме заедно. Дотам са само два часа. Даже по-малко.

Били го изгледа спокойно. Той знае, че това посещение съвсем не е толкова случайно, каза си Рудолф.

— Има ли наблизко хубав ресторант? — побърза да попита Рудолф. — Умирам от глад.

— Последния път, когато беше тук, баща ми ме заведе на едно място, където не е много лошо — каза Били.

— Кога стана това?

— Преди един месец. Щеше да идва миналата седмица, но ми писа, че човекът, който щял да му даде колата си, заминал някъде в последния момент.

Интересно, помисли си Рудолф, дали снимката на Уили Абът е стояла първоначално върху подреденото бюро до снимките на Гретхен и на Колин Бърк и е изчезнала, когато се е получило последното писмо.

— Имаш ли да вършиш някаква работа в стаята? Трябва ли да кажеш на някого, че отиваш на обяд с вуйчо си?

— Нямам никаква работа — отговори Били. — И не трябва да казвам на никого нищо.

Докато говореха, край тях минаваха непрекъснато момчета, които се смееха, закачаха се и приказваха високо, но Рудолф изведнъж осъзна, че Били не поздрави нито едно от тях и че никой не се спря при него. Страхове на Гретхен са основателни, помисли си той. А положението може да е дори по-лошо.

Сложи леко ръката си върху рамото на Били, но племенникът му не реагира.

— Хайде да вървим — каза Рудолф. — Ти ще ми показваш пътя.

Сериозното момче седна до него и той подкара колата по красивите алеи, край хубавите сгради и спортните площадки — явно не бяха жалени нито умение, нито пари, — предназначени да подготвят младежите за пълноценен и щастлив живот под вещото напътствие на такива предани помощници като мисис Феърведър; през целия път Рудолф се чудеше как някои хора могат да си позволяват да възпитават когото и да е.

— Аз знам защо онзи човек не е дал колата си на баща ми миналата седмица — каза Били, докато ядеше стека си. — Когато

бяхме тук последния път, той се блъсна в едно дърво на излизане от паркинга и смачка калника. Преди да обядва, изпи три картини, а след това една бутилка вино и две чаши коняк.

Колко критични са младежите, помисли си Рудолф и се зарадва, че в момента пие само вода.

— Може да е бил разстроен от нещо — отговори Рудолф. Не беше дошъл тук, за да подкопава обичта между баща и син.

— Сигурно. Той често е разстроен. — Били не спираше да яде. Каквото и да преживяваше, то не се беше отразило върху апетита му. Красиви келнерки в скромни униформи им бяха поднесли обилен американски обяд — стек, омари, миди, топли бисквити. Заведението беше просторно, с много маси, разпръснати из целия салон, покрити с покривки на червени карета; имаше много групи от училището — по пет-шест момчета на маса с родителите на един от учениците, който беше решил да се възползува от родителското посещение и да покани приятелите си на обяд. Дали и аз един ден ще взема сина си от някое училище и ще го заведа на такъв обяд с приятелите му, каза си Рудолф. Ако Джийн се съгласи да се омъжи за него, може би и това ще стане след петнадесет години. Как ли ще изглежда той след петнадесет години, как ли ще изглежда тя, какъв ли ще бъде синът му? Затворен, мълчалив, мрачен като Били? Или приказлив и весел, каквито са момчетата по съседните маси? Дали все още ще има такива училища, дали ще се сервират такива обеди, ще има ли и тогава пияни бащи, които в два часа следобед ще се блъскат в дърветата? Кой знае тези изискани жени и богати мъже, седнали гордо със синовете си, през какви изпитания са минали преди петнадесет години след току-що свършилата война, когато облакът на атомната бомба все още се е носил над планетата.

Може би трябва да кажа на Джийн, че оттеглям предложението си, помисли той.

— Как е храната в училище? — попита Рудолф, за да прекъсне дългата пауза.

— Добра е — отговори Били.

— А момчетата?

— Добри са. Впрочем не са добри. Непрекъснато се хвалят колко важни клечки са бащите им, как обядват с президента и го учат какво да прави, как ходят в Нюпорт през лятото, как имат собствени коне, как родителите им хвърлят по двадесет и пет хиляди долара за дебютантските балове на сестрите им.

— Ти какво им казваш, когато те говорят така?

— Мълча си. — В погледа на Били се четеше враждебност. — Какво мога да кажа? Моят баща живее в една стая и за две години три пъти го уволняват. Или да им разкажа какъв прекрасен

шофьор е, след като хапне и пийне? — Били говореше равно и безстрастно, съвсем като зрял човек, което плашеше Рудолф.

— А за втория си баща не говориш ли?

— Какво да говоря за него? Той е мъртъв. А даже и преди да умре, не знам дали в цялото училище имаше и шест момчета, които да бяха чували за него. Тук се смята, че хората, които поставят пиеси или снимат филми, са смахнати.

— Ами учителите? — попита Рудолф с отчаяната надежда, че Били харесва поне тях.

— Нямам нищо общо с тях — отговори Били, мажейки с масло печения картоф. — Уча си уроците и това е всичко.

— Какво те измъчва, Били? — Трябваше вече да говори направо. Тъй като не познаваше момчето достатъчно добре, нямаше смисъл да задава странични въпроси.

— Майка ми те е помолила да дойдеш, нали? — Били впери предизвикателно поглед в него.

— Щом искаш да знаеш — да.

— Съжалявам, ако съм я разтревожил — каза Били. — Не е трябвало да изпращам това писмо.

— Разбира се, че е трябвало да го изпратиш. Какво те измъчва, Били?

— Не знам. — Момчето беше спряло да яде и Рудолф виждаше как се мъчи да овладее гласа си. — Всичко. Имам чувството, че ще умра, ако остана тук.

— Разбира се, че няма да умреш — каза рязко Рудолф.

— Сигурно. Просто имам това чувство. — В този момент Били говореше като раздразнено дете. — Сигурно ще кажеш, че става дума за две различни неща, нали? Но можеш да изпитваш такова чувство, не смяташ ли?

— Да — съгласи се Рудолф. — Продължавай.

— Това място не е за мен — каза Били. — Не искам да ме направят като всички останали момчета тук. Нали виждам бащите им. Много от тях са ходили в същото училище преди двадесет и пет години. Те са като децата си, само че по-възрастни, учат президента какво да прави, а не знаят, че Колин Бърк е бил велик човек, не знаят даже, че е умрял. Моето място не е тук, Руди. Както и на баща ми. А и на Колин Бърк мястото му нямаше да е тук. Ако остана тук, в края на четвъртата година ще заприличам на тях, а аз не искам. Не знам... — Той поклати унило глава и русата му коса се разпиля по високото чело, което беше наследил от баща си. — Сигурно си мислиш, че говоря глупости. Че ми е домъчняло за вкъщи, че съм подтиснат, защото не са ме избрали за капитан на отбора или нещо подобно...

— Съвсем не мисля така, Били. Не знам дали си прав, или не,

но сигурно имаш някакви причини, за да си в това състояние. — Домъчняло му е за в къщи, помисли си той. И изведнъж в съзнанието му изплува въпросът: коя къща?

— Ходенето на църква тук е задължително — продължи Били. — Седем пъти в седмицата се опитват да ми втъпят, че съм християнин. Аз не съм никакъв християнин, майка ми не е християнка, баща ми не е християнин. Колин не беше християнин, защо тогава аз трябва да бъда наказван заради цялото семейство и да слушам всички тия проповеди? Бъди честен, не допускай нечисти помисли, недей да мислиш за секс. Исус Христос е умрял, за да изкупи греховете ни. Ти можеш ли да издържиш седем пъти в седмицата да слушаш такива щуротии?

— Много трудно. — Момчето действително беше право. Атеистите наистина имат известна вина спрямо децата си.

— А парите — каза Били все така напрегнато, но по-тихо, защото край масата минаваше една келнерка, — кой ще плаща сега за моето скъпо образование, след като Колин умря?

— Не се тревожи за това — отговори Рудолф. — Аз казах на майка ти, че поемам разноските.

Били го погледна с такава неприязън, сякаш Рудолф току-що му беше признал, че готви някакъв заговор срещу него.

— Аз не те уважавам достатъчно, вуйчо Руди, за да приема такова нещо от теб — каза той.

Рудолф се смая, но успя да запази спокойствие. В края на краищата Били беше едно дете на четиринадесет години.

— Защо не ме уважавааш?

— Защото и ти си като тях — отговори Били. — И един ден ще изпратиш собствения си син да учи тук.

— Няма да коментирам този въпрос.

— Съжалявам, че ти го казах. Но наистина мисля така. — В сините очи с дълги мигли, също наследени от Абът, напираха сълзи.

— Възхищавам се на откровеността ти — каза Рудолф. — Обикновено момчетата на твоята възраст вече знаят как да се преструват пред богатите си вуйчовци.

— Какво търся аз тук, когато на другия край на света майка ми седи съвсем сама и всяка нощ плаче? — продължи да говори припряно Били. — Да загине такъв човек като Колин, а аз да се забавлявам на някакъв глупав футболен мач или да слушам приказките на някой скаут в черен костюм как Исус ще ни спаси. Ще ти кажа нещо... — Сега сълзите се стичаха по бузите му и той ги бършеше с носната си кърпа, но продължаваше да говори все така ожесточено. — Ако не ме измъкнеш оттук, ще избягам. Все някак ще стигна до майка ми и ще ѝ помогна с каквото мога.

— Добре — каза Рудолф. — Повече няма да говорим за това. Аз не знам какво мога да направя, но ти обещавам, че ще направя нещо. Приемаш ли?

Били кимна печално с глава, избърса пак сълзите си и прибра носната кърпа.

— Сега нека да си довършим обяда — каза Рудолф. Той не хапна нищо повече, но наблюдаваше как Били изпразни чинията си, а след това изяде и ябълковия пай. Когато си на четиринадесет години, можеш да поемеш всичко. Сълзи, смърт, жалост, ябълков пай, сладолед, и то без всякакви угризения.

След като се наобядваха и тръгнаха с колата към училището, Рудолф каза:

— Иди в стаята си. Събери си багажа. После слез долу и ме чакай в колата.

Момчето, облечено с официалния си костюм за неделната църковна служба, се скри в общежитието, Рудолф слезе от колата и тръгна след него. Зад него на изсъхналата вече поляна играеха футбол и се чуваха виковете на момчетата: „Подай на мен, подай на мен!“ Една от стотиците игри на младостта, в които Били не участвуваше.

Занималната беше пълна с момчета, които играеха пинг-понг, седяха пред шахматни дъски, четяха списания, слушаха футболен мач по радиото. На горния етаж друго радио предаваше шумните песни на някаква фолклорна група. Момчетата около масата за пинг-понг учтиво му направиха път като на по-възрастен човек, когато той прекоси помещението и спря пред апартамента на Феърудър. Момчетата изглеждаха хубави, здрави, възпитани, доволни, те представляваха надеждата на Америка. Ако беше баща, щеше да е щастлив да види сина си в такава компания в един неделен ден. Но неговият племенник не можеше да си намери място сред тях и смяташе, че ще умре. В края на краищата това си беше негово право.

Той позвъни на апартамента на семейство Феърудър. Висок, леко прегърбен мъж, с паднала на челото коса, със свежо лице и любезна усмивка, отвори вратата. Какви ли нерви трябва да има човек, за да може да живее в къща, пълна с момчета.

— Мистър Феърудър? — каза Рудолф.

— Да — отвърна добродушно и непринудено мъжът.

— Извинявайте, че ви безпокоя, но бих искал да поговоря с вас. Аз съм вуйчото на Били Абът. Бих...

— А, да — каза Феърудър и протегна ръка. — Жена ми ми каза, че сте я посетили преди обяд. Няма ли да влезете? — Той го поведе по един коридор, чиито стени бяха покрити с книги. Влязоха във всекидневната, където стените също бяха заети от

книги, които като по чудо изолираха шума от занималнята, щом затвориха вратата. Убежище от младостта. Изолация от младежите чрез книги. Рудолф си помисли, че може би е направил грешка, като не е приел предложеното му от Дентън преподавателско място в колежа и се е отказал от защитения от книгите живот.

Мисис Феърудър седеше на дивана с чаша кафе в ръка, на пода, облегнато на коляното и, седеше детето ѝ и разглеждаше книжка с картинки, от другата ѝ страна — изтегнат — спеше сетерът. Мисис Феърудър му се усмихна и вдигна чашата си за поздрав.

Не е възможно да са толкова щастливи, помисли си Рудолф, обзет от завист.

— Заповядайте, седнете — каза Феърудър. — Искате ли малко кафе?

— Не, благодаря, току-що пих. И няма никак да се бавя. — Рудолф седна сковано, изпитвайки неудобство от това, че е вуйчо, а не баща.

Феърудър се настани удобно до жена си. Беше обут с гуменки, изцапани от мократа трева, и носеше вълнена риза; явно се възползуваше от неделния следобед.

— Успяхте ли да поговорите с Били? — попита той с лек южняшки акцент — джентълмен от крайбрежна Вирджиния.

— Говорих — каза Рудолф. — Но не знам колко успешен беше разговорът. Мистър Феърудър, аз искам да взема Били. Поне за няколко дни. Мисля, че е абсолютно необходимо.

Съпрузите се спогледаха.

— Толкова лошо ли е положението? — попита той.

— Доста лошо.

— Направихме всичко, каквото можахме — каза Феърудър, но тонът му показваше, че съвсем не смята да се извинява.

— Не се съмнявам — отговори Рудолф. — Просто Били е по-особено момче, неотдавна му се случиха някои неща... — Интересно дали семейство Феърудър е чувало за Колин Бърк и дали тъжи за рано погубения му талант, помисли си Рудолф. — Няма смисъл да говорим за това сега. Причините, които изтъква едно момче, може и да са неоснователни, но чувствата му са напълно искрени.

— Значи, искате да вземете Били? — попита мистър Феърудър.

— Да.

— Кога?

— След десет минути.

— О, боже! — възкликна мисис Феърудър.

— За колко време? — попита спокойно Феърудър.

— Не знам. За няколко дни. За един месец. Може би завинаги.

Последва неловко мълчание. През прозореца се чуваше как едно момче отброява точките от двубоя на игрището: „22, 45, 38.“ Феърудър стана, отиде до масата, където стоеше кафеникът, и си наля кафе.

— Наистина ли не искате малко кафе, мистър Джордах?

Рудолф поклати глава.

— Коледната ваканция е само след две седмици и половина — каза Феърудър. — А след няколко дни започват изпитите за първия срок. Не мислите ли, че ще бъде по-разумно, ако изчакаме дотогава?

— Мисля, че няма да бъде разумно да си тръгна днес оттук без Били — отвърна Рудолф.

— Говорихте ли с директора? — попита Феърудър.

— Не.

— Бих ви препоръчал да се посъветвате с него — продължи Феърудър. — Аз наистина нямам право да...

— Колкото по-малко шум се вдигне, колкото по-малко хора говорят с Били, толкова по-добре ще бъде за него. Повярвайте ми — каза Рудолф.

Съпрузите пак се спогледаха.

— Чарлс — обърна се мисис Феърудър към съпруга си, — аз смятам, че можем да обясним на директора.

Феърудър отпиваше замислено от кафето си, застанал прав до масата. Сноп бледа слънчева светлина се промъкна през прозорците и очерта фигурата му на фона на лавиците с книги. Потънал в размисъл, жизнен мъж, глава на семейство, лечител на детски души.

— Сигурно можем — отговори той. — Сигурно можем да му обясним. Обаче вие ще ми се обадите след един-два дни да ми кажете какво сте решили, нали обещавате?

— Разбира се.

— В нашата уж спокойна професия стават толкова провали — въздъхна Феърудър. — Кажете на Били, че когато пожелае да се върне, ще бъде добре дошъл. Той е достатъчно умен, за да навакса изпуснатите уроци.

— Ще му кажа — отговори Рудолф. — Благодаря ви. Благодаря и на двама ви за всичко.

Феърудър го изпрати по коридора, отвори вратата към оживената занималия, ръкува се с Рудолф, без да се усмихне, и затвори вратата след него.

Когато излизаха с колата от училището, Били, седнал отпред

до Рудолф, каза:

— Никога повече не искам да видя това място. — Той изобщо не попита къде отиват.

Беше пет и половина, когато пристигнаха в Уитби; уличните лампи вече светеха в зимния мрак. Били беше спал почти през целия път. Рудолф се ужасяваше от мига, в който трябваше да представи племенника си на майка си. Като знаеше как обича да се изразява майка му, нищо чудно да каже: „Изчадието на блудницата.“ Но той имаше уговорена среща с Колдъруд — неделната вечеря на семейство Колдъруд сигурно щеше да приключи към седем часа, а това означаваше, че е невъзможно да заведе Били в Ню Йорк и да се върне навреме в Уитби. А дори да имаше време да закара момчето в града, на кого щеше да го остави? На Уили Абът? Гретхен го беше помолила да не занимава Уили с този въпрос и той се беше съгласил, така че сега не можеше да се обърне към Уили. А и след всичко онова, което Били му разказа за баща си, докато обядваха, едва ли беше подходящо да оставя момчето на грижите на един алкохолик.

Мина му през ума да заведе Били в някой хотел, но това му се видя прекалено жестоко. Момчето не биваше да прекарва точно тази нощ в хотел. А щеше да бъде и проява на страхливост от негова страна. Трябваше да се разбере с майка си.

Когато спря колата пред къщата, събуди момчето и го въведе вътре, с облекчение видя, че майка му не е във всекидневната. Надзърна в коридора и разбра, че вратата на стаята ѝ е затворена. Това означаваше, че тя вероятно се е скарала с Марта и сега е сърдита. Той щеше да говори с нея насаме и да я подготви за първата ѝ среща с нейния внук.

Рудолф отиде с Били в кухнята. Марта седеше на масата и четеше вестник, а от печката се носеше миризма на готвено. Марта не беше дебела, както злобно я описваше майка му, а точно обратното — кокалеста, суха петдесетгодишна стара мома, изпитала на гърба си много житейски несгоди, готова да отвръща на доброто с добро и на злото със зло.

— Марта — каза Рудолф, — това е моят племенник Били. Той ще остане при нас няколко дни. Сега е уморен, трябва да се изкъпе и да хапне нещо топло. Нали ще му помогнеш да свърши всичко това? Той ще спи в стаята за гости до моята.

Марта приглади с ръка вестника върху кухненската маса.

— Майка ви каза, че няма да вечеряте тук.

— Няма. Аз пак излизам след малко.

— Тогава яденето ще стигне — отсече Марта и завъртя

ядовито глава към стаята на майка му. — Тя не ми е казвала нищо за никакви племенници.

— Тя още не знае — отговори Рудолф, старейки се да говори весело пред Били.

— Това ще ѝ дойде като капак за деня — да открие, че синът ѝ има племенник — каза Марта.

Били стоеше мълчаливо настрана, опитваше се да разбере какво става, но атмосферата явно не му харесваше.

Марта се изправи, на лицето ѝ както обикновено беше изписано неодобрение, но Били, разбира се, не знаеше, че Марта си е винаги такава.

— Елате, млади човече — каза Марта. — Дано намерим място за такова слабичко създание като вас.

Рудолф се изненада, защото на езика на Марта тези думи означаваха в същност любезна подкана.

— Хайде, Били — каза той. — Аз ще се кача след малко да те видя.

Били тръгна колебливо след Марта. Хванал се веднъж за вуйчо си, сега всяка раздяла с него му се струваше рискована.

Рудолф чу стъпките им по стълбата. Майка му щеше веднага да разбере, че в къщата има чужд човек.

Тя различаваше неговите стъпки и никога не пропускаше да го извика, когато той се качваше в стаята си.

Извади малко лед от хладилника. Трябваше да пийне нещо, след днешния ден на въздържание и преди срещата с майка си. Занесе леда във всекидневната и установи с удоволствие, че в стаята е топло. Брад сигурно е изпратил вчера някой от техниците. Значи, майка му поне за отоплението няма да се заяжда.

Наля си уиски, наля и вода и сложи много лед в чашата, после се отпусна в едно кресло, изпъна крака и с наслада вкуси от питието си. Стаята му харесваше — не беше претрупана, имаше модерни кожени кресла, лампи с кръгли стъклени абажури, дървени маси и семпли пердета в пастелни тонове; всичко това контрастираше приятно с ниския таван от дървени греди и малките прозорци с квадратни рамки от осемнадесети век. Майка му се оплакваше, че стаята приличала на зъболекарска чакалня.

Той допи бавно питието си — знаеше каква сцена го очаква и затова не бързаше. Най-сетне стана от креслото, мина по коридора и почука на вратата. Стаята на майка му беше на долния етаж, за да не трябва да се изкачва по стълби. Макар че сега, след двете операции — едната заради флебита, другата заради пердетата на очите, — тя се чувствуваше доста добре. Оплакваше се, но беше добре.

— Кой е? — чу се резкият ѝ глас зад затворената врата.

— Аз съм, мамо — каза Рудолф. — Спиш ли?

— Вече не — отговори тя. Той отвори вратата.

— Как ще спя, когато разни хора ходят като слонове из цялата къща — каза тя от леглото. Лежеше подпряна на дантелени възглавници, облечена с розов халат, поръбен с някакви розови кожички. Носеше очила с дебели стъкла, които лекарят ѝ беше предписал след операцията. С тях можеше да чете, да гледа телевизия и кино, но зад стъклата силно уголемените ѝ очи придобиваха особено бездушен и студен израз.

Лекарите бяха направили чудеса за нея, откакто се преместиха в новата къща. Преди това, когато още живееха над магазина, тя отказваше категорично да се подложи на операциите, за които Рудолф настояваше и смяташе, че са наложителни. „Няма да постъпвам в болница за бедни — казваше тя, — за да се упражняват върху мен разни лекари-стажанти, на които трябва да забранят и кучета да лекуват.“ Протестите на Рудолф оставаха нечути. Докато живееха в бедната квартира, нищо не можеше да я разубеди, че не е бедна и не е обречена да страда като всички бедни хора, принудени да потърсят равнодушните грижи на благотворителните институти. Но щом се преместиха тук, щом Марта започна да ѝ чете какво пишат вестниците за успехите на Руди, щом взе да се вози в новата кола, която Руди беше купил, тя реши смело, че ще се оперира, като предварително поиска уверение, че ще бъде предадена в ръцете на най-добрите и скъпо платени лекари.

Вратата ѝ в парите я беше подмладила, възкресила, беше я измъкнала от гроба. Рудолф смяташе, че добрите медицински грижи ще позволят на майка му да прекара спокойно последните години от живота си. Сега тя просто се радваше на втори живот. Когато колата на Руди беше свободна, Марта седнаше намусено зад волана и разхождаше майка му; майка му ходеше често по фризьорските салони (косата ѝ беше накъдрена и почти синя); посещаваше редовно кината в града; поръчваше си таксито; ходеше на църква; два пъти седмично играеше бридж с новите си познати, които присъстваха редовно на църковната служба; когато Рудолф не беше в къщи, канеше на вечеря свещеници; беше си купила ново издание на „Отнесени от вихъра“, както и романите на Франсис Паркинсън Кийс.

Гардеробът ѝ беше пълен с най-различни рокли и шапки за всякакви случаи, а стаята ѝ беше натъпкана с мебели като малко антикварно магазинче — имаше позлатени масички, един шезлонг и една тоалетка с десет флакона с различни френски парфюми. За първи път през живота си тя използваше ярко

червило за устни. Рудолф смяташе, че майка му изглежда отвратително с гримираното си лице и натруфените си рокли, но тя безспорно беше много по-жизнена от преди. Ако по този начин компенсираше тежкото си детство и дългия мъчителен брак, той нямаше право да я лишава от тези забавления.

По едно време обмисляше идеята да вземе на майка си отделна квартира в града, където Марта да се грижи за нея, но само като си представеше израза на лицето ѝ, когато щеше да я изведе за последен път от къщата, се отказа — тя щеше да бъде съкрушена от неблагодарността на сипа си, когото беше обичала най-много в живота си, сина, чиито ризи беше гладила нощем, след като дванадесет часа беше стояла права в хлебарницата, сина, заради когото беше пожертвувала младостта, съпруга, приятелите и другите си две деца.

И така тя остана. Рудолф беше човек, който изплаща докрай всичките си дългове.

— Кой е горе? Ти си довел жена в къщи — каза тя с укор.

— Никога не съм водил жена в къщи, както ти се изразяваш, мамо — отговори Рудолф, — макар че, ако искам, не виждам защо да не го направя.

— И в тебе тече кръвта на баща ти — каза майка му. Какво тежко обвинение.

— Внукът ти е горе. Доведох го от училище.

— Едно шестгодишно дете не може да се качва така тежко по стълбите. Аз не съм глуха — каза тя.

— Не е синът на Томас, а на Гретхен — отговоря той.

— Не искам да чувам това име. — Тя запуши с ръце ушите си. От гледането на телевизия беше научила някои нови жестове.

Рудолф седна на леглото на майка си, свали внимателно ръцете ѝ и ги задържа. Много мек съм бил, помисли си той. Този разговор е трябвало да се състои преди години.

— Слушай сега, мамо — каза той. — Момчето е много добро и има неприятности, и...

— Аз няма да търпя в къщата си сополанкото на една блудница — прекъсна го тя.

— Гретхен не е блудница — каза Рудолф. — Синът ѝ не е сополанко. А тази къща не е твоя.

— Дочаках деня, в който най-сетне изрече тези думи — каза тя.

— Той ще остане тук само няколко дни — продължи Рудолф, без да обръща внимание на мелодраматичната реплика — и има нужда от топлина и внимание, които аз и Марта ще му осигурим, а ти ще постъпиш също като нас.

— А какво ще кажа на отец Макдонъл? — Майка му вдигна

уголемените си, безизразни очи към небесното царство, преди чиито двери в същност стоеше отец Макдонъл.

— Ще кажеш на отец Макдонъл, че най-сетне си разбрала как трябва да се прилага на дело християнското милосърдие — каза Рудолф.

— О, много хубаво умееш да говориш за християнско милосърдие — въздъхна тя. — А влизал ли си някога в църква?

— Нямам време да се разправам — каза Рудолф. — Колдъруд вече ме чака. Просто ти казвам как трябва да се държиш с момчето.

— Няма да търпя присъствието му — отговори тя, използвайки този израз от някоя своя любима книга. — Ще затворя вратата и Марта ще ми носи храната на табла тук.

— Можеш да направиш каквото си искаш, мамо — каза тихо Рудолф. — Но ако постъпиш така, се лишаващ от всичко. От колата, от партиите бридж, от покупките на кредит, от фризьорските салони, от вечерите с отец Макдонъл. Помисли си добре. — Той се изправи. — Аз трябва да тръгна. Марта ще приготви вечеря за Били. Съветвам те да отидеш при тях.

Преди да затвори вратата на стаята, видя, че от очите на майка му се леят сълзи. Какъв евтин номер да се сплаши една стара жена, помисли си той. Защо просто не умре? Кротко, без фризури, без помади и червила.

В коридора имаше голям часовник и той прецени, че ако го свържат с Калифорния, ще има време да разговаря с Гретхен. Подаде покана за разговор и докато чакаше телефонът да звънне, си наля още уиски. Колдъруд може би щеше да усети, че е пил алкохол, и да му стане неприятно, но той вече не се притесняваше от това. Отпиваше от чашата и си припомняше какво беше правил предишния ден по същото време. Представи си полумрака в стаята и топлината на мекото легло, захвърлените на пода червени вълнени чорапи, приятния топъл дъх с аромат на ром и лимон. Дали някога майка му в студен декемврийски следобед е лежала в нежните прегръдки на някой любовник, захвърлил нетърпеливо и небрежно дрехите ѝ? Кой знае защо, тази картина му се струваше недействителна. Дали един ден, когато остарее, Джийн ще лежи в някакво претенциозно легло, втренчила очи иззад дебелиите стъкла на очилата, изкривила презрително и алчно начервените си устни? По-добре да не мисли за това.

Телефонът иззвъня; беше Гретхен. Той обясни накратко как е минал денят, каза, че е взел Били при себе си и че след два-три дни ще го изпрати със самолет в Лос Анжелос, освен ако тя, разбира се, не дойде в Ню Йорк.

— Не — отговори тя. — Изпрати го със самолета.

Колко хитро уреди въпроса. Сега ще има извинение да отиде в Ню Йорк във вторник или сряда. И ще види Джийн.

— Излишно е да ти казвам колко съм ти признателна, Руди — добави Гретхен.

— Глупости — отговори той. — Когато един ден аз имам син, ти също ще се грижиш за него. Ще ти съобща с кой самолет пристига. А може би скоро и аз ще дойда да се видим.

ЧОВЕШКИ СЪДБИ

Когато Рудолф позвъня, Колдъруд сам му отвори вратата. Беше облечен празнично, макар че отдавна беше изпълнил неделните си задължения към църквата; носеше тъмен костюм с жилетка, бяла риза, строга връзка и обичайните високи, черни обувки. Скромният дом на Колдъруд никога не беше достатъчно осветен и сега в тъмнината Рудолф не можа да види израза на Колдъруд, който му каза хладно:

— Заповядай, Руди. Малко закъсня.

— Съжалявам, мистър Колдъруд — извини се Рудолф и тръгна след възрастния човек, който напоследък се движеше бавно и тежко, сякаш броеше стъпките до гроба, а те трябваше да се икономисват, пестят.

Колдъруд го въведе в мрачна, облицована с дъбова ламперия стая, която той наричаше свой кабинет — вътре имаше голямо махагоново бюро и кожени кресла с напукани дъбови странични облегалки. Остъклените библиотечни шкафове бяха пълни с папки, съдържащи изплатени полици за сделки, сключени преди двадесет години, но Колдъруд нямаше доверие на подземните хранилища, където се пазеше обикновеният архив, достъпен за всяко любопитно чиновническо око.

— Седни, Руди. — Колдъруд посочи едно от кожените кресла. — Ти си пил, Руди — каза той мрачно. — За съжаление моите зетъве също пият. — Двете по-големи дъщери на Колдъруд се бяха омъжили преди известно време, едната в Чикаго, а другата в Аризона. Рудолф имаше чувството, че момичетата са избрали партньорите си не по любов, а по географски съображения, за да не са близо до баща си. — Но не съм те извикал тук да говорим за това — добави той. — Исках да си поговорим по мъжки, когато мисис Колдъруд и Вирджиния не са в къщи. Те отидоха на кино и можем да приказваме свободно. — Дългите обстоятелствени предисловия не бяха в стила на стария човек. Той изглеждаше притеснен, което също беше необичайно за него.

Рудолф чакаше и гледаше как Колдъруд върти в ръцете си разни предмети от бюрото — един нож за рязане на хартия, една старомодна мастилница.

— Рудолф... — Колдъруд се прокашля предупредително. — Изненадан съм от твоето поведение.

— Моето поведение? — За миг му мина мисълта, че Колдъруд е разбрал по някакъв начин за него и за Джийн.

— Да. И то съвсем не ти подхожда, Руди. — Сега гласът му звучеше скръбно. — Ти си ми бил като син. Повече от син. Искрен, пряк, заслужаващ доверие.

Говори ми като някакъв проповедник, помисли си Рудолф и продължи да чака отегчен.

— Но се оказва, че ти си се променил, Руди — не спираше Колдъруд. — Започнал си да действуваш зад гърба ми. Без каквато и да е причина. Много добре знаеш, че си могъл да дойдеш в дома ми и аз щях да те посрещна с радост.

— Мистър Колдъруд — каза Рудолф, мислейки, че и тук възрастта си е казала думата, — не разбирам за какво говорите.

— Говоря за чувствата на дъщеря ми Вирджиния, Руди, не се мъчи да отричаш.

— Мистър Колдъруд...

— Ти си злоупотребил с нейните чувства. Тайно. Крадеш нещо, което можеш открито да си поискаш. — Сега думите му прозвучаха гневно.

— Уверявам ви, мистър Колдъруд, че не съм...

— Не ти подхожда да лъжеш, Руди.

— Аз не лъжа. Не знам...

— А знаеш ли, че дъщеря ми призна всичко? — изрева Колдъруд.

— Няма нищо за признаване. — Рудолф се чувствуваше безпомощен и в същото време му идваше да се разсмее.

— Дъщеря ми твърди съвсем друго. Тя е казала на майка си, че е влюбена в теб и че възнамерява да отиде в Ню Йорк да изкара курсове за секретарка, за да може свободно да се вижда с теб.

— Господи! — възкликна Рудолф.

— В този дом божието име не се споменава напразно, Руди.

— Мистър Колдъруд — започна Рудолф, — с Вирджиния съм се срещал само случайно в магазина и съм я поканвал на обяд или съм я черпил със сладолед и лимонада.

— Ти си й завъртял главата — каза Колдъруд. — Тя лее сълзи по теб поне пет пъти в седмицата. Едно невинно, младо момиче не върши такива шуротии, ако не е било хитро подведено от някой мъж.

Ето че най-сетне придобитият по наследство пуританизъм се разпали, каза си Рудолф. Посят на Плимутската скала³⁹, намерил добра почва сред освежителния въздух на Нова Англия, вирее в продължение на два века и ето докъде е стигнал. Много му се събра за тоя ден — Били, училището, майка му, сега и това.

— Аз искам да знам какви са намеренията ти, млади човече.

Когато Колдъруд каже „млади човече“, значи, работата ставаше опасна. Рудолф бързо премисли какви са изгледите за него — имаше стабилно положение, но все пак Колдъруд държеше нещата в ръцете си. Би могъл да поведе борба, но в края на краищата Колдъруд щеше да го победи. Ах, тази загубена глупачка Вирджиния.

— А вие какво искате да направя, сър? — Той се опитваше да печели време.

— Нещо много просто — отговори Колдъруд. Очевидно той беше обмислял въпроса през цялото време, откакто мисис Колдъруд му бе съобщила щастливата вест за позора на тяхната дъщеря. — Да се ожениш за Вирджиния. Но ще обещаеш, че няма да се местиш в Ню Йорк. — Той е побъркан на тема Ню Йорк, реши Рудолф. Гнездото на всички пороци. — Ще те направя мой равноправен съдружник. Ще осигурия както подобава бъдещето на дъщерите си и на мисис Колдъруд и когато умра, ти ще получиш основния дял от акциите ми. В същност ти ще ръководиш работата, аз няма никога повече да припомням този разговор, нито да те упреквам за нещо. Ще излича всичко казано от съзнанието си. Руди, бих бил безкрайно щастлив едно момче като теб да влезе в моето семейство. Това е съкровено ми желание от години наред и с мисис Колдъруд бяхме разочаровани, когато те канехме да се възползуваш от гостоприемството на нашия дом, че ти не проявяваше никакъв интерес към нашите дъщери, а те са хубави по своему и добре възпитани, а също така и добре обезпечени. Не мога да си обясня защо, след като си направил избора си, не дойде направо при мен.

— Никакъв избор не съм направил — отговори раздразнено Рудолф. — Вирджиния е очарователно момиче и аз съм сигурен, че ще бъде отлична съпруга. Но нямах никаква представа, че тя проявява интерес към мен...

— Руди — прекъсна го строго Колдъруд. — Познавам те отдавна. Ти си един от най-умните хора, които съм срещал. И имаш нахалството да седиш тук и да ми разправяш...

— Да, имам. — По дяволите бизнесът. — Да ви кажа ли какво ще направя? Ще остана тук, докато мисис Колдъруд и Вирджиния се върнат, и ще попитам дъщеря ви открито в присъствието на вас двамата дали съм я ухажвал и дали някога съм се опитал дори да

я целуна. — Всичко това беше чист фарс, но той трябваше да го разиграе. — Ако тя каже „да“, значи, лъже, но мен малко ме интересува. Ще си тръгна веднага, а вие правете каквото искате с проклетия си бизнес, с проклетите си акции и с проклетата си дъщеря.

— Руди! — извика поразен Колдъруд, но Рудолф усети, че той изведнъж бе загубил почва под краката си.

— Трябвало е отдавна да ми каже, че ме обича — продължи бързо Рудолф, използвайки дръзко предимството си — и може би тогава щеше да излезе нещо. Аз наистина я харесвам. Но сега е много късно. Ако искате да знаете, снощи в Ню Йорк направих предложение на едно момиче.

— Ню Йорк — каза Колдъруд презрително. — Все този Ню Йорк.

— Е, кажете, искате ли да остана тук и да изчакам да се върнат дамите? — попита Рудолф и скръсти заканително ръце.

— Това може да ти струва много пари, Руди — каза Колдъруд.

— Да, може да ми струва много пари — повтори твърдо Рудолф, но усети как стомахът му болезнено се сви.

— А онази... дама в Ню Йорк — попита мрачно Колдъруд — прие ли предложението ти?

— Не.

— Слава богу! — Благочестивият Колдъруд не можеше да проумее безумието на любовта, непоследователността на желанията, стихийността на секса. — След два месеца ще я забравиш и може би тогава ти и Вирджиния...

— Тя не ми даде отговор вчера — каза Рудолф. — Иска да обмисли въпроса. Е, да чакам ли мисис Колдъруд и Вирджиния? — Той продължаваше да седи със скръстени ръце, за да не се види, че пръстите му треперят.

Колдъруд бутна ядосано масилницата в края на бюрото.

— Ти явно не ме лъжеш, Руди — каза той. — Не знам какво я е прихванало глупавата ми дъщеря. Обаче знам какво ще каже жена ми — ще каже, че лошо съм я възпитал. Че заради мен е такава срамежлива. Несамостоятелна. Да не ти разправам само какви спорове съм водил с тази жена... Когато аз бях младо момче, всичко беше различно, уверявам те. Момичетата не ходеха при майките си да им разправят, че са влюбени в мъже, които дори не са ги и погледнали. Тия проклети филми. Само подлудяват жените. Няма защо да чакаш. Аз ще се оправя сам. Ти върви. Трябва да се успокоя малко.

Рудолф стана, Колдъруд се изправи едновременно с него.

— Може ли да ви дам един съвет? — попита Рудолф.

— Ти само съвети ми даваш — каза раздражено Колдъруд. — Непрекъснато сънувам едно и също нещо — как ми шепнеш нещо на ухото. Години наред. Понякога ме е яд, че изобщо се появи онова лято в магазина. Какъв съвет искаш да ми дадеш?

— Пуснете Вирджиния да отиде в Ню Йорк и да изкара курсовете за секретарка, оставете я сама за една-две години.

— Чудесно — каза ядосано Колдъруд. — Нямах дъщери, затова можеш да приказваш така. Аз ще те изпратя до вратата.

На входа Колдъруд го хвана за лакътя и каза умолително:

— Руди, ако дамата от Ню Йорк ти откаже, нали ще си помислиш за Вирджиния? Тя може и да е глупачка, но аз не издържам да я гледам нещастна.

— Не се тревожете, мистър Колдъруд — отговори Рудолф неопределено и се качи в колата си.

Когато Рудолф потегли, Колдъруд продължаваше да стои на прага под оскъдната светлина на лампата в коридора.

Беше гладен, но реши, че ще отиде да вечеря в някой ресторант по-късно. Искаше да се върне първо е къщи и да види как е Били. Искаше да му каже, че е говорил с Гретхен и че след два-три дни ще го изпрати в Калифорния. Момчето щеше да спи по-добре, като чуе тези новини, училището нямаше вече да го заплашва.

Когато отключи входната врата, чу в кухнята гласове. Мина тихо през всекидневната и трапезарията, спря пред кухненската врата и се заслуша.

— Едно момче, което расте, трябва да има добър апетит — позна Рудолф гласа на майка си. — Много се радвам, че се храниш добре, Били. Марта, дай му още едно парче месо и малко салата. И повече никакви приказки за салатата, Били. В моята къща всички деца ядат салатата.

О, боже, каза си Рудолф.

— И още едно изискване имам към момчетата, Били — продължаваше майка му. — Макар че съм вече стара и не би трябвало да се поддавам на такива женски слабости, много обичам хубавите и възпитани момчета. — Гласът и звучеше кокетно и ласкаво. — А ти знаеш ли на кого ми приличаш — на него никога не съм му го казвала от страх да не се разглези, защото няма нищо по-лошо от едно, суетно дете, — приличаш ми на вуйчо ти Рудолф, а той по мнението на всички беше най-красивото момче в града и стана най-красивият мъж.

— Всички казват, че приличам на баща ми — отговори Били учтиво, но с откровеността, присъща на едно

четиринадесетгодишно дете. От тона му личеше, че се чувствава като у дома си.

— Не съм имала досега щастието да се запозная с баща ти — каза Мери Пийз и гласът ѝ прозвуча хладно. — Сигурно имате нещо общо, но основно приличаш на нашия род, особено на Рудолф. Нали, Марта?

— Само най-общо — каза Марта. Тя не желаше да доставя удоволствие на майка му тази неделна вечер.

— Приличат си в очите — продължи майка му. — И двамата имат умен поглед. Само цветът на косата е различен. Но косата не е толкова важна.

Рудолф отвори вратата и влезе в кухнята. Били седеше на единия край на масата, а двете жени се бяха разположили отстрани. С мокра от банята коса, светнал от чистота, Били се усмихваше и поглъщаше вечерята си. Майка му, облечена със скромна кафява рокля, напълно се вживяваше в ролята си на баба. Марта не беше така нацупена, както обикновено, устните ѝ не бяха присвити, тя явно се радваше, че е къщата беше влязла младостта.

— Всичко наред ли е? — попита Рудолф. — Дадоха ли ти достатъчно ядене?

— Храната е чудесна — каза Били. По лицето му нямаше и следа от днешните терзания.

— Надявам се, че обичаш шоколадов пудинг за десерт, Били — каза майка му, без даже да погледне и за миг Рудолф, застанал на вратата. — Марта прави най-хубавия шоколадов пудинг.

— Да-а — отговори Били. — Много обичам.

— Това беше любимият десерт и на Рудолф. Нали, Рудолф?

— Да — отговори той. Не помнеше да е ял шоколадов пудинг повече от веднъж в годината, не помнеше и да го е обявявал за любим десерт, но тъкмо сега не беше моментът да разобличава измишльотините на майка си. Тя даже не си беше сложила червило, за да изиграе по-добре ролята си на баба, и заслужаваше похвала.

— Били — каза Рудолф, — говорих с майка ти.

— Тя какво каза? — Били го погледна напрегнато, очаквайки нещо лошо.

— Каза, че те чака. Аз ще те изпратя със самолета във вторник или в сряда. Щом мога да се откъсна от кантората тук, ще те заведа в Ню Йорк.

Устните на момчето се разтрепераха, но нямаше опасност да заплаче.

— Как ти се стори? — попита той.

— Радва се, че се връщаш — отговори Рудолф.

— Горкото момиче — обади се майка му. — Какъв живот е водило. Какви удари му нанесе съдбата.

Рудолф едва се въздържа да не я стрелне с поглед.

— Но колко жалко, Били — продължи тя, — че сега, когато едва се запознахме, не можеш да прекараш малко повече време със старата си баба. И все пак, щом ледът вече се пропука, аз бих могла да ви дойда на гости. Това не е ли чудесна идея, Рудолф?

— Чудесна, разбира се.

— Винаги съм искала да видя Калифорния — каза тя. — Климатът е много хубав за стари хора. И както разправят, там било истински рай. Преди да умра... Марта, мисля, че можеш да поднесеш вече на Били шоколадовия пудинг.

— Добре, госпожо — отговори Марта и стана.

— Рудолф, ти не искаш ли да го опиташ? Да се присъединиш към щастливия семеен кръг? — попита майка му.

— Не, благодаря. — Най-малко това му се искаше да се присъедини към щастливия семеен кръг. — Не съм гладен.

— Е, добре, аз отивам да си лягам — каза тя и се изправи тежко. — Нали знаеш, че на моята възраст хората трябва добре да си отспиват. А ти, преди да се качиш горе, ще дойдеш ли да целунеш баба си за лека нощ, Били?

— Да, госпожо — каза Били.

— Бабо.

— Бабо — повтори послушно Били.

На излизане от кухнята тя изгледа тържествуващо Рудолф. Лейди Макбет — кървавото ѝ престъпление е останало неразкрито и сега се е посветила на възпитанието на самотни деца в една по-топла страна от Шотландия.

Майките не бива да живеят до дълбока старост, трябва да си отиват по-рано, помисли си Рудолф и каза.

— Лека нощ, мамо, приятни сънища.

Излезе, вечеря в един ресторант, опита се да се свърже с Джийн в Ню Йорк и да разбере коя вечер може да се видят — във вторник или в сряда. В квартирата ѝ нямаше никой.

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

Дърпай пердетата при залез слънце. Недей да гледаш вечер светлините на прострелия се в долината град. Колин обичаше да седи с теб и да гледа надолу към града. За него това беше най-хубавият изглед на света, казваше, че Америка е най-красива нощем.

Недей да носиш черно. Скръбта не е нещо, което трябва да се показва пред хората.

Недей да пишеш тъжни писма в отговор на съболезнованията на приятели или непознати и да употребяваш думи като „гений“, „незабравим“, „щедър“ или „силен по дух“. Отговаряй кратко и учтиво. Нищо повече.

Не плачи пред сина си.

Не приемай покани за вечеря от приятели или колеги на Колин, които не искат да те оставят да страдаш сама.

Когато възникне някакъв проблем, не посягай към телефона, за да позвъниш в студиото на Колин. Студиото е затворено.

Не се поддавай на изкушението да разправяш на хората, които сега довършват последния филм на Колин, как е смятал да го направи той.

Недей да даваш никакви интервюта, нито да пишеш статии. Не разказвай подробности от семейния си живот. Не се дръж като вдовица на знаменита личност. Недей да разсъждаваш какво би правил той, ако сега беше жив.

Недей да чествуваш никакви рождени дни или годишнини.

Отклонявай поканите за ретроспективни прожекции, фестивали, възпоминателни срещи.

Не ходи на никакви закрити представления или премиери.

Когато самолетите излитат от летището и минават ниско над къщите, не си припомняй къде и кога сте пътували заедно.

Недей да пиеш нито сама, нито в компания, колкото и да ти се иска. Избягвай да взимаш хапчета за сън. Понасяй всичко мълчаливо, колкото и да ти е тежко.

Махни от бюрото във всекидневната купищата книги и сценарии. Сега вече те не са ти нужни.

Отказвай учтиво да приемаш изрезките със снимки и рецензии за пиеси и филми, поставени от мъжа ти, които студиото е така любезно да събира в луксозни кожени папки. Не чети хвалебствията на критиците.

Запази в къщи само една любителска фотография на мъжа ти. Сложи всички останали снимки в някоя кутия и ги свали в мазето.

Когато приготвяш вечеря, не съобразявай менюто с вкусовете

на мъжа си (морски раци, люти чушлета, пица с месо, полята с остър сос).

Когато се обличаш, недей да гледаш роклите в гардероба и да казваш: „Той ме харесва с тази.“

Дръж се спокойно и естествено със сина си. Не се тръшкай, когато има неприятности в училище, когато хулигани му откраднат парите или се върне у дома с разкъравен нос. Не се привързвай прекалено много към него, не му позволявай и той да се привързва към теб. Когато приятели го поканят да отиде с тях на плуване или на мач, кажи: „Разбира се. Аз имам страшно много работа в къщи и ще я свърша по-бързо, ако остана сама.“

Не се опитвай да заместваш баща му. Нека се учи от мъжете на мъжки неща. Не се старай да го развличаш, страхувайки се, че му е скучно да живее сам с една скърбяща жена в къщата на хълма, далеч от центъра на града, където другите момчета се забавляват.

Недей да мислиш за любов. Не се учудвай, ако ти се случи да помислиш за това.

Не вярвай на бившия си съпруг, когато се обади и каже развълнувано, че иска пак да се ожени за теб. Щом скрепеният с любов брак се е оказал неуспешен, значи, бракът, скрепен със смърт, ще се окаже погубен.

Недей нито да отбягваш, нито да се връщаш съзнателно на онези места, където двамата сте били щастливи.

Грижи се за градината, прави слънчеви бани, мий чиниите, поддържай къщата в ред, помагай на сина си в уроците, не показвай, че очакваш от него повече, отколкото другите родители очакват от синовете си. Води го навреме до ъгъла, откъдето тръгва автобусът за училище, бъди навреме на същото място, когато автобусът се връща. Въздържа се да го целуваш прекалено много.

Бъди снизходителна към собствената си майка, която синът ти иска да посети през лятната ваканция. Кажи: „Има време до лятото.“

Внимавай да не оставаш насаме с мъже, от които и двамата с Колин сте се възхищавали, мъже, които се възхищават от теб и от много други жени в този град, пренаселен с жени; мъже, чието съчувствие ще приеме неусетно друга насока, мъже, които след три или четири срещи ще се опитат да спят с теб и вероятно ще успеят. Внимавай да не оставаш насаме с мъже, които са се възхищавали от Колин и от които Колин също се е възхищавал — тяхното съчувствие към тебе е искрено, но в края на краищата те също ще поискат да спят с теб. И вероятно също ще успеят.

Не гради живота си върху живота на сина си. Това в най-

сигурният начин да го изгубиш.

Непрекъснато се занимавай с нещо. Но с какво?

— Сигурна ли сте, че сте проверили навсякъде, мисис Бърк? — попита мистър Грийнфийлд. Той беше адвокатът, към когото я беше насочил агентът на Колин. Или по-точно един от цялата група адвокати, чиито имена бяха написани на вратите на канторите в елегантната сграда в Бевърли Хилс. Всички тези хора изглеждаха еднакво загрижени за нея, еднакво интелигентни, еднакво добре облечени, еднакво изискани, усмихнати и отзивчиви, таксите им бяха еднакво високи и всички те бяха еднакво безпомощни.

— Обърнах къщата наопаки, мистър Грийнфийлд — каза Гретхен. — Намерих стотици сценарии, стотици разписки за сметки, някои от които неизплатени, но не открих никакво завещание.

Мистър Грийнфийлд едва се въздържа да не въздъхне. Той беше млад мъж, носеше спортна риза с копченца на яката, за да покаже, че е завършил право в Източните щати, и ярка папионка, за да покаже, че сега живее в Калифорния.

— Да знаете за някакви секретни каси, които мъжът ви може би е имал?

— Не — отговори тя. — Не знам и не вярвам изобщо да е имал. Той беше небрежен в това отношение.

— Страхувам се, че е бил небрежен и в много други отношения — каза мистър Грийнфийлд. — Да не остави завещание...

— Откъде да е знаел, че ще умре? — попита тя. — Никога не е боледувал.

— Много по-лесно е, когато човек предвижда някои неща — каза мистър Грийнфийлд. Гретхен беше сигурна, че той самият си прави завещания, откакто е навършил пълнолетие. Мистър Грийнфийлд най-сетне си позволи да въздъхне. — Ние от своя страна проверихме всичко най-внимателно. Просто е невероятно, че вашият съпруг никога не е ползвал услугите на адвокат. Той е оставял агента, си да сключва договорите, а както агентът твърди, в повечето случаи даже не си е правил труд да ги прочете. И когато се е съгласил да се разведе с бившата мисис Бърк, е оставил нейният адвокат да определи условията на развода.

Гретхен никога не се беше срещала с бившата мисис Бърк, но сега, след смъртта на Колин, я бе опознала много добре. Тя беше бивша стюардеса и манекен. Изпитваше неотслабваща любов към парите и считаше, че да работиш за пари, е противно занимание, неподходящо за жени. Получаваше издръжка от двадесет хиляди долара годишно и тъкмо преди Колин да почине, беше завела

дело издръжката да се увеличи на четиридесет хиляди долара годишно, тъй като доходите на Колин били нараснали извънредно много, откакто отишъл в Холивуд. Когато не пътуваше в чужбина, живееше в Ню Йорк, Палм Бийч и Сън Вали с някакъв млад мъж, за когото благоразумно отказваше да се омъжи, тъй като според една от клаузите, която Колин беше успял да наложи в договора им за развод, издръжката ѝ щеше да се прекъсне при сключването на втори брак. Тя и нейните адвокати, изглежда, разбираха много добре и щатските, и федералните закони; веднага след погребението, на което не дойде, тя наложи запор върху банковата сметка на Колин и недвижимото му имущество, за да попречи на Гретхен да продаде къщата.

Тъй като нямаше отделна банкова сметка, а когато ѝ трябваша пари, искаше от Колин и даваше на секретарката му да плати сметките, Гретхен остана без всякакви средства и се оказа изцяло зависима от Рудолф. Колин нямаше никаква застраховка, защото смяташе, че застрахователните компании вършат най-големите кражби в Америка; затова и по тази линия Гретхен не получи нищо. Тъй като катастрофата беше станала по негова вина и други участници в нея нямаше (той се бе блъснал в едно дърво и общинските власти се готвеха да предявят иск за нанесената на дървото щета), Гретхен не можеше да съди никого и да търси обезщетение.

— Аз трябва да напусна тази къща, мистър Грийнфийлд — каза Гретхен.

Най-ужасни бяха вечерите. В полутъмните ъгли на стаите все ѝ се счуваше шепот, тя сякаш чакаше вратата да се отвори всеки момент и Колин да влезе, ругаейки някой актьор или оператор.

— Напълно ви разбирам — отговори мистър Грийнфийлд. Той все пак беше почтен човек. — Но ако я напуснете, ако не присъствувате физически, бившата мисис Бърк сигурно ще успее да намери някакъв легален път да се нанесе в къщата. Нейните адвокати са много добри, наистина много добри. — Мистър Грийнфийлд се възхищаваше съвсем искрено от колегите си; адвокатите от едната елегантна сграда хвалеха адвокатите от съседната елегантна сграда. — Ако има някаква вратичка, те ще я намерят. А в юриспруденцията винаги е така — търсиш ли достатъчно дълго, намираш вратички.

— Само че не в моя полза — каза обезверено Гретхен.

— Въпрос на време, уважаема мисис Бърк. — Това беше съвсем лек укор към нейното нетърпение. — За съжаление вашият случай е доста неясен. Къщата е на името на мъжа ви, ипотекирана е и трябва да се изплаща. Все още не се знае точно

на каква сума възлиза имуществото на мистър Бърк, а може би тази сума ще стане известна чак след години.

Мистър Бърк получава процент, доста висок процент за трите филма, на които е бил режисьор, филмовите компании ще му изплащат дългосрочни лихви за авторско право, той има хонорари в чужбина, а вероятно много от пиесите му ще се екранизират. — Обстойното изброяване на тези затруднения, които трябваше да се разрешат, преди досието на Колин Бърк да мине към дело, очевидно доставяха някаква елегична наслада на мистър Грийнфийлд. Ако боравенето с юридическите закони не беше толкова сложно занимание той сигурно щеше да си потърси друга професия, при която да разгърне цялата си педантичност. — Ще трябва да се вземе мнението на специалистите, да се изслушат свидетелските показания на ръководството на филмовата компания, да се направят известни взаимни отстъпки. А да не говорим за евентуалната възможност някой друг да предяви искания. Например роднини на покойния, които обикновено се появяват отнякъде при подобни случаи.

— Колин има само един брат — каза Гретхен. — Той ми каза, че няма никакви претенции.

Братът беше дошъл на кремацията. Стегнат млад полковник от военновъздушните сили, участвувал като пилот в Корейската война, който се бе справил набързо с всички формалности, засенчвайки дори Рудолф в това отношение. Не позволи да се прави църковно погребение и каза на Гретхен, че двамата с Колин се били разбрали, като умрат един ден, да бъдат изгорени без всякакви церемонии на другия ден. След кремацията той нае един частен самолет и разпръсна праха на Колин над Тихия океан. Поръча на Гретхен, ако има нужда от нещо, да му се обади. Но след като нямаше право да повали с картечен обстрел бившата мисис Бърк, нито да бомбардира кантората на нейните адвокати, какво друго можеше да направи един честен полковник от военновъздушните сили, за да помогне на вдовицата на брат си, оплетена в мрежата на юридическите закони?

Гретхен стана и каза:

— Благодаря за всичко, мистър Грийнфийлд. Съжалявам, че ви отнех толкова много време.

— Моля ви. — Мистър Грийнфийлд се изправи и добави с професионална любезност: — Аз, разбира се, ще ви държа в течение на нещата.

Той я изпрати до вратата на кабинета си. Макар че лицето му не изразяваше нищо, тя беше сигурна, че той не одобрява светлосинята рокля, с която се беше облякла.

Гретхен мина през дългото помещение, с разположени в две

редици бюра, на които секретарките, свели глави, преписваха бързо нотариални актове, завещания, жалби, призовки, договори, заявления за фалит, трансфери, ипотeki, адвокатски досиета, запори, заповеди за връщане на неправилно взети с изпълнителен лист вещи.

Те заличават спомена за Колин Бърк, помисли си тя. С всеки изминал ден.

На носа на кораба беше студено, но Томас обичаше да стои тук сам и да гледа големите, сиви вълни на Атлантическия океан. Даже и когато не беше на вахта, той често оставаше с часове и при хубаво, и при лошо време, без да говори с дежурния; просто гледаше мълчаливо как носът на кораба се потапя и издига сред разпенената бяла вода, чувствуваше се успокоен, съзнателно не мислеше за нищо, не искаше или не изпитваше нужда да мисли за нищо.

Корабът плаваше под либерийски флаг, но при двата си рейса не беше стигнал до бреговете на Либерия. Човекът на име Папи, управителят на хотел „Егейски“, излезе наистина услужлив, както му беше казал Шулци. Той му даде дрехите и торбата на един стар моряк, норвежец, умрял в същия хотел, и му уреди да постъпи на работа на кораба „Елга Андерсен“, собственост на някаква гръцка корабна компания, който пренасяше товари от Хобокен за Ротердам, Алхесирас, Генуа и Пирея. Томас беше стоял в хотелската си стая през всичките осем дни, докато чакаше в Ню Йорк, и Папи лично му носеше ядене, тъй като Томас се страхуваше да не го види някой от прислугата и да започне да задава въпроси. Вечерта, когато „Елга Андерсен“ трябваше да отплува, Папи го закара с колата си до пристанището в Хобокен и изчака, докато приемат Томас на кораба. Изглежда, че когато са служили в търговския флот през войната, Шулци е направил наистина голяма услуга на Папи.

На другия ден в зори „Елга Андерсен“ напусна пристанището и онзи който търсеше Томи Джордах, трудно щеше да го намери.

„Елга Андерсен“ беше 10 000-тонен товарен кораб, построен в хиляда деветстотин четиридесет и трета година, преживял някога и щастливи дни. Беше минавал от собственик на собственик и от него извличаха бързи печалби, но никой не се беше погрижил за поддръжката му — ремонтираха го, колкото да може да се движи в открито море. Корпусът му беше покрит с раковини, машинарията му скрибуцаше, не беше боядисван от години, целият беше ръждясал, храната беше отвратителна, а капитанът — стар, религиозен маниак, уволняван по време на войната заради симпатии към нацистите, коленичеше на мостика да се моли, когато излезеше буря. Помощниците му имаха паспорти, издадени от десет различни страни, и бяха изгонени от други кораби заради пиянство, некомпетентност или кражба. Екипажът включваше хора от почти всички страни с излаз на Атлантическия океан или на Средиземно море — гърци, югославяни, норвежци, италианци, мароканци, мексиканци,

американци; повечето от тях бяха с нередовни документи. В каюткомпанията, където непрекъснато се играеше покер, всеки ден ставаха побоища, но помощник-капитаните се въздържаха съзнателно да се намесват.

Томас не играеше покер, не се биеше, говореше само когато беше необходимо, не отговаряше на никакви въпроси и се чувствуваше спокоен. Усещаше, че най-после е намерил мястото си на планетата, порейки безкрайната морска шир. Сега в живота му нямаше жени, не се тревожеше за теглото си, в урината му сутрин нямаше кръв, не се чудеше откъде да събере пари в края на всеки месец. Един ден ще върне на Шулци сто и петдесетте долара, които му беше дал в Лас Вегас. И то с лихва.

Чу зад гърба си стъпки, но не се обърна.

— Тази нощ ще бъде тежка — каза приближилият се зад него човек. — Вървим право срещу бурята.

Томас изсумтя. Позна по гласа кой е. Един младеж на име Дуайър от Средния Запад, който говореше малко като педераст. Имаше щръкнали зъби, затова му викаха Зайко.

— Заради капитана — продължи Дуайър. — Пак се моли на мостика. Нали знаеш какво казват хората — щом на борда има пастор, значи, времето ще бъде лошо.

Томас мълчеше.

— Дано само бурята не е силна — не спираше да говори Дуайър. — Много от тези товарни кораби просто се счупват на две при развълнувано време. А и както сме натоварени. Забелязали колко се е наклонил бакбордът?

— Не.

— Наклонил се е. На теб това първо плаване ли ти е?

— Второ.

Дуайър се беше качил на „Елга Андерсен“ в Савана, където корабът беше спрял за малко.

— Ужасна черупка — каза Дуайър. — Аз съм тук само защото чакам да ми се открие една благоприятна възможност.

Томас знаеше, че Дуайър иска да го попитат каква е тази възможност, но си замълча и продължи да гледа тъмнеещия хоризонт.

— Разбираш ли, изкарал съм изпита за трети помощник — продължи Дуайър, като се убеди, че Томас няма да проговори. — Ако съм на американски кораб, трябва да чакам години, докато ме повишат. Но в такова корито и с такъв измет като нашите помощник-капитани много вероятно е някой от тях да падне пиан през борда или да го арестуват на някое пристанище и тогава на мен ще ми се усмихне щастие, нали схващаш?

Томас изсумтя. Нямаше нищо против Дуайър, но не

изпитваше към него и особени симпатии.

— Ти също ли смяташ да се явиш на изпит за помощник? — попита Дуайър.

— Не съм мислил за това.

Времето явно се разваляше и носът започна да се мокри от пръски пяна; Томас се сгуши в моряшкото си яке. Под него носеше дебело, синьо поло. Старият норвежец, който беше умрял в хотел „Егейски“, трябва да е бил едър мъж, защото дрехите му ставаха съвсем добре на Томас.

— Това е единственото смислено нещо — каза Дуайър. — Разбрах го веднага щом кракът ми стъпи за първи път на кораб. Обикновените моряци, а даже и моряците от първа категория доникъде не я докарват. Живеят като кучета и на петдесет години вече не ги бива за нищо. Това е дори и на американските кораби, където си член на профсъюза и не знам какво още и където включват в менюто пресни плодове. Много важно, че дават пресни плодове. Въпросът е предварително да си подготвиш нещата. Да се поокичиш малко със сърма. Следващия път като се върна, отивам право в Бостън да взема изпита за втори помощник.

Томас го изглежда любопитно. Дуайър носеше бяло матроско кепе, нахлупено върху жълта непромокаема шапка, и солидни високи обувки с гумени подметки. Той беше дребен на ръст и с новите си спретнати моряшки дрехи приличаше на момченце, пременено за карнавал. От вятъра бузите му бяха почервенели, но не като на човек, който работи на открито, а като на момиче, несвикнало на студ и неочаквано изложено на вятъра. Имаше дълги, тъмни мигли и черни кротки очи, които сякаш молеха за нещо. Устата му беше твърде голяма, с твърде много зъби и той не спираше да говори. През цялото време бъркаше неспокойно в джобовете си.

По дяволите, помисли си Томас, ето за какво е дошъл тук да ми говори и винаги ми се усмихва, когато ме срещне. По-добре веднага да го разкарам.

— Щом си такъв учен всезнайко — каза той грубо—с дипломи за помощник и не знам още какво, защо стоиш тук при нас, простите? Защо не облечеш прекрасната си бяла офицерска униформа и не отидеш да танцуваш с някоя богата наследница на някой първокласен кораб?

— Аз не искам да се хваля, Джордах — каза Дуайър. — Честна дума. Просто ми е приятно от време на време да си поговоря с някого, а ти си на моята възраст, американец си и имаш достойнство, веднага разбрах това — имаш достойнство. Всички останали на този кораб са животни. Непрекъснато ми се

подиграват, а аз не съм като тях, имам амбиции. Не играя покер с онези мошеници. Сигурно си забелязал.

— Нищо не съм забелязал — отговори. Томас.

— Те си мислят, че съм педераст или нещо подобно — каза Дуайър. — И това ли не си забелязал?

— Не, не съм. — Томас влезаше в каюткомпанията само за да се нахрани.

— Това е моето нещастие — каза Дуайър. — Където и да си подам документите за трети помощник, все така ми се случва. Погледнат ги, прочетат препоръките, поговорят малко с мен, огледат ме странно и ми кажат, че нямат свободни места. Божичко, усещам този поглед от цял километър разстояние. Аз не съм педераст, кълна се, Джордах.

— На мен няма за какво да ми се кълнеш — каза Томас. Стана му неудобно от този разговор. Не искаше да знае нищо за чуждите тайни или неприятности. Искеше да си върши работата, да пътува от едно пристанище до друго и да кръстосва моретата, необезпокояван от никого.

— Аз, дявол да го вземе, имам годеница, за която ще се ожения! — извика Дуайър. Бръкна в задния джоб на панталоните си и измъкна портфейла си, откъдето извади една снимка. — Ето, виж. — Той мушна снимката под носа на Томас. — Това съм аз и годеницата ми. Миналото лято в Нарагансет Бийч. — Едно много хубаво, пълничко момиче с къдрава, руса коса, в бански костюм, а до него Дуайър — дребен, но мускулист и строен като боксьор от категория „петел“, с прилепнали по тялото бански гащета. — Приличам ли ти тук на педераст? — попита Дуайър. — А това момиче според теб може ли да се омъжи за педераст?

— Не — призна Томас.

Водните пръски, които заливаха носа, намокриха снимката.

— По-добре я прибири — посъветва го Томас. — Ще се развали от водата.

Дуайър извади носната си кърпа, избърса снимката и я сложи пак в портфейла си.

— Просто исках да знаеш — каза той, — че ако понякога идвам при теб да си поговорим, го съвсем не е заради такова нещо.

— Добре — отговори Томас, — сега вече знам.

— Важното е да се изяснят нещата от самото начало — каза Дуайър с войнствен глас. — Това е всичко. — И като се обърна рязко, тръгна по дъсченото мостче, временно издигнато над складирания на палубата бидони с нефт.

Томас тръсна глава, защото го засмъдя лицето от солената морска пяна. Всеки със своите неприятности. Цял екипаж на

кораб със своите неприятности. Ами ако всеки на този проклет кораб дойде да ти разкаже какво го тревожи, тогава не ти остава друго, освен да скочиш в морето.

Той се приведе, за да не го мокрят насрещните вълни, и само от време на време вдигаше глава, за да изпълни задължението си — трябваше да следи какви плавателни съдове се движат пред „Елга Андерсен“.

Помощник-капитан, мислеше си той. А защо не, ако човек реши да си изкарва прехраната на кораби? Някой път ще попита направо Дуайър какво точно трябва да направи. Няма значение дали е педераст.

Бяха в Средиземно море, минаваха през Гибралтар, но времето ставаше все по-лошо. Капитанът явно още стоеше на мостика и продължаваше да се моли на бога и на Адолф Хитлер. Никой от помощниците му не беше паднал пиян през борда и Дуайър още не беше повишен. Той и Томас седяха до една желязна маса, завинтена за пода в помещението, където се бе помещавала някогашната зенитна артилерия на кораба. Противосамолетните оръдия отдавна бяха демонтирани, но иначе всичко друго си стоеше в помещението, както си е било. В предната част имаше най-малко десет писоара. Тия морячета, мислеше си Томас, сигурно са хуквали като луди към писоарите всеки път, щом са чуели самолет над главите си.

Морето беше толкова бурно, че при всяко накланяне на кораба витлото излизаше над водата и цялата кърма се тресеше така силно, че Дуайър и Томас трябваше да придържат с ръце разтворените върху масата схеми, книги и карти, за да не паднат. Но това помещение беше единственото място, където можеха да се усамотят и да работят заедно. Събираха се всеки ден най-малко за два часа и Томас, който никога не беше обичал учението, се учудваше на себе си, че запомня толкова бързо какво му разправя Дуайър за законите на навигацията, за работата със секстант, за звездните карти, за корабните товари, за всичко, което трябваше да знае и насън, когато се яви на изпит за трети помощник. Не беше предполагал, че тези уроци ще му доставят такова удоволствие. Разсъждаваше по този въпрос, когато не беше на вахта и лежеше на койката си, заслушан в хъркането на другите двама мъже в каютата, и чувствуваше, че разбира защо е настъпила у него тази промяна. Не беше само от възрастта. Той все още не четеше нищо друго, даже спортните колони на вестниците. Морските карти, техническите брошури, чертежите на двигатели, формулите бяха за него някакъв изход в живота. Най-сетне беше намерил изход.

Дуайър беше работил по корабите като механик и като

палубен матрос, имаше общи, но все пак достатъчни познания по техническите въпроси, а опитът на Томас от работата му в гаражите улесняваше Дуайър в ролята му на учител.

Дуайър беше израснал на бреговете на езерото Сюпириър⁴⁰ и още като дете беше карал лодки; щом като завършил гимназия, стигнал на автостоп до Ню Йорк и отишъл в Батъри⁴¹, за да гледа как корабите влизат и излизат от пристанището; там постъпил на един брегови петролен танкер като прост моряк. Оттогава нищо не бе успяло да намали възторга му към морето.

Той никога не разпитваше Томас за миналото му, а и Томас предпочиташе да си мълчи. От благодарност за уроците, които му даваше дребничкият Дуайър, Томас постепенно започваше да му симпатизира.

— Някой ден — каза Дуайър, протягайки се да хване една карта, която щеше да падне от масата — и двамата ще си имаме по един собствен кораб. Капитан Джордах, капитан Дуайър изпраща своите поздравления и пита ще го удостоите ли с честта да се качите на неговия кораб.

— Да — каза Томас, — много ясно си представям картинката.

— Особено ако има война — продължи Дуайър. — Нямам пред вид голяма война като Втората световна, когато, ако можеш да караш платноходка в езерото на Сентръл Парк, значи, можеш да бъдеш капитан на някакъв вид кораб. Става дума за малка война като Корейската. Нямаш представа какви пари натрупват момчетата от това, че са попадали в зони на военни действия и друга такива глупости. Знаеш ли колко души, които не са могли да различат дясната страна на кораба от лявата, са ставали накрая собственици на плавателен съд. Абе Съединените щати сигурно скоро пак ще водят някъде война и ако сме готови, ще видиш тогава какво ще направим.

— Запази ги тия мечти вечер за леглото — каза Томас. — Дай сега да работим.

Двамата се надвесиха над картата.

Когато спряха в Марсилия, на Томас му хрумна една идея. Беше вече полунощ и с Дуайър бяха вечеряли в един рибен ресторант в Старото пристанище. Томас се сети, че се намират не другаде, а на южното крайбрежие на Франция, и двамата изпиха три бутилки вино розе по този случай, макар че Марсилия едва ли можеше да се счита за туристически град. „Елга Андерсен“ трябваше да вдигне котва в пет часа сутринта; ако успееш дотогава да се приберат, на кораба, всичко щеше да е наред.

След вечеря тръгнаха да се разхождат, отбиха се в няколко

бара и накрая решиха да завършат в едно малко тъмно заведение — на крайбрежната улица. Вътре свиреше грамофон-автомат и няколко дебели проститутки чакаха на бара някой да ги почерпи. Томас нямаше нищо против да прекара един час с момиче, но, жените изглеждаха неприятни, сигурно имаха трипер и изобщо не отговаряха на представата му за жена, с която да се забавляваш по южното крайбрежие на Франция.

Пийнал и леко замаян, седнал на една маса до стената, Томас гледаше жените с дебели крака, които се подаваха под ярките рокли от изкуствена коприна, и си припомняше най-хубавите десет дни от живота си, прекарани в Кан с англичанката, която обичаше бижута.

— Хей — каза той на Дуайър, който седеше на масата срещу него и пиеше бира, — имам една идея.

— Каква? — Дуайър дебнеше с поглед жените, страхувайки се, че някоя От тях ще дойде да седне на масата и ще си сложи ръката върху коляното му. Същата вечер той беше предложил на Томас да отиде при някоя проститутка и да докаже веднъж за винаги, че не е педераст, но Томас му отговори, че това не е нужно, защото никак не го интересува какъв е Дуайър и освен това той не можел да докаже нищо по този начин, защото Томас знаел много педераста, които ходели и с жени.

— Какво? — каза Томас.

— Нали каза, че имаш идея.

— Идея. А, да. Идеята е да избягаме от този гнусен кораб.

— Ти си луд — каза Дуайър. — Какво, по дяволите, ще правим в Марсилия без кораб? Ще ни хвърлят в затвора.

— Никой няма да ни хвърли в затвора — отговори Томас. — Не съм казал да избягаме завинаги. Кое е следващото ни пристанище? Генуа. Прав ли съм?

— Добре де, прав си. Генуа — съгласи се неохотно Дуайър.

— Ще настигнем кораба в Генуа — каза Томас. — Ще кажем, че сме се напили и сме се събудили много късно. Ще ги настигнем в Генуа. Какво могат да ни направят? Няма да ни платят за няколко дни, и толкова. И без това нямат достатъчно хора. След Генуа нали се връщаме направо в Хобокен?

— Да.

— Значи, няма да стоим затворени на кораба, докато той чака в някое пристанище. Не искам да плавам повече в това гнусно корито. В Ню Йорк винаги можем да намерим нещо по-хубаво.

— Но какво ще правим, докато дойде време за Генуа? — попита разтревожено Дуайър.

— Ще обикаляме. Ще направим една голяма обиколка —

отговори Томас. — Ще се качим на влака и ще отидем в Кан. В града на милионерите, както Пишат вестниците. Аз съм бил там. Това бяха най-хубавите дни в живота ми. Ще лежим по плажовете, ще си намерим момичета. Парите са ни в джоба.

— Аз си спестявам парите — каза Дуайър.

— Поживей си малко, поживей си малко — продължи нетърпеливо Томас. Сега, когато Кан беше тъй близо, тъй достъпен и примамлив, той просто не можеше да си представи, че ще се върне на мрачния кораб, ще стои на вахта, ще чисти, ще яде помята, която му дават.

— Аз не съм си взел дори четката за зъби — каза Дуайър.

— Ще ти купя една четка за зъби — отговори Томас. — Нали все разправяш какъв голям моряк си бил, сак си карал плоскодънна лодка в езерото Сюпириър още като дете...

— Какво общо има езерото с Кан?

— Моряче... — подвижна една от проститутките на бара, облечена с лъскава рокля, която разкриваше почти целия й бюст. — Моряче, искаш купи хубавата дама малко хубафо питие, искаш прекараш после хубафо с дама? — Тя се усмихна и разкри златните си зъби.

— Изчезвай оттук — каза Томас.

— Salaud⁴² — отговори добродушно жената и се понесе с лъскавата си рокля към грамофона-автомат.

— Какво общо има езерото с Кан ли? — продължи Томас. — Сега ще ти обясня какво общо има езерото с Кан. Значи, ти си отличен моряк, когато става дума за платноходки в езерото...

— Ами аз...

— Така ли е, или не е така?

— За бога, Томи — каза Дуайър, — никога не съм твърдял, че съм Христофор Колумб или нещо подобно. Казах, че като дете съм карал плоскодънна лодка и малки корабчета...

— Значи, разбираш от лодки. Имам ли основание да твърдя това, или не?

— Разбира се, че мога да се оправям с малки плавателни съдове — призна Дуайър, — но не ми е ясно...

— На пристанището в Кан — каза Томас — дават платноходки под наем. Искам да видя със собствените си очи колко струваш. На теория, с карти и с книги знаеш всичко. Добре, но аз искам да видя как отиваш с яхтата до определено място и се връщаш обратно. Или може би и това трябва да приема на доверие, както приех, че не си педераст?

— Томи! — извика Дуайър обидено.

— Искам да ме научиш как се управлява яхта — продължи Томи. — Искам специалист да ме научи. О, по дяволите, ако

толкова те е страх да дойдеш с мен, аз ще отида сам. Върни се на кораба като послушна малко момченце.

— Добре — съгласи се Дуайър. — Никога не съм правил такова нещо. Но сега ще го направя. Корабът да върви по дяволите — каза той и допи бирата си.

— Голямата обиколка започва! — извика Томас.

Не беше толкова хубаво, колкото първия път, защото сега беше с Дуайър, а не с англичанката. Но все пак не беше лошо. Във всеки случай беше много по-хубаво, отколкото на кораба, където стоеше на вахта, ядеше помия и спеше в някаква миризлива дупка с двама хъркащи мароканци.

Намериха един приличен евтин, малък хотел зад Рю д'Антиб и ходеха да плуват, макар че беше още пролет и водата беше толкова студена, че можеха да стоят в морето съвсем кратко. Но всичко останало си беше същото — и белите сгради, и виното розе, и синьото небе, и големите яхти в пристанището. А и той не трябваше да се тревожи за теглото си, нито да се бие на ринга с някой кръвожаден французин след ваканцията.

Взеха под наем една малка платноходка; оказа се, че Дуайър не беше излъгал и разбираше от лодки. За два дни той научи Томас на много неща — Томас разбра как се спуска котва, кое е най-подходящото място за акостиране и в кои случаи се свалят платната.

Но по-голяма част от времето те прекарваха на пристанището, обикаляха около кейчетата, мълчаливо се възхищаваха на едномачтовите платноходи, на шхуните, на големите яхти, на катерите, всички закотвени на брега, изчистени, боядисани и лъснати за предстоящия сезон.

— Божичко — каза Томас, — можеш ли да си представиш, че на този свят има толкова много пари, а ние не притежаваме нищо.

Намериха един бар на кея Сен Пиер, където ходеха моряци и капитани на увеселителните корабчета. Неколцина бяха англичани, други говореха малко английски и винаги когато можеха, завързваха разговор с тях. Тези хора, изглежда, не работеха много, защото барът беше винаги поне наполовина пълен по всяко време на деня. Свикнаха да пият мастика, защото беше евтина и всички това пиеха. Не си бяха намерили момичета — онези, които се разхождаха с коли по Кроазет или се подвизаваха зад пристанището, искаха много пари. За първи път в живота си Томас не чувствуваше нужда от жени. Пристанището, животът, който кипеше там, съдбата на мъжете, които прекарваха

по една година на красивите кораби, го задоволяваха напълно. Тези мъже нямаха работодатели, заради които да се притесняват девет месеца в годината, а през лятото, хванали важно кормилото на сто хиляди доларовия плавателен съд, обикаляха Сан Тропе, Монте Карло и Капри, а когато влизаха в пристанищата с яхтите си, палубите бяха пълни с момичета в бански костюми. Изглежда, всички те имаха пари. Ако заплатите не им стигаха, приемаха подкупи от търговците, които снабдяваха корабите с провизии, от корабостроителниците и от ремонтните работилници. Ядяха и пиеха като царе, а някои от по-възрастните изобщо не изтрезняваха.

— Тези приятели — каза Томас, след като бяха прекарали четири дни в Кан — са разрешили всички проблеми на този свят.

Той даже си мислеше изобщо да не се връща на „Елга Андерсен“ и да се опита да си намери работа на някоя от яхтите през лятото, но се оказа, че ако човек няма диплом за капитан, го наемат само за три-четири месеца с много ниска заплата, а през останалото време на годината остава без работа. Колкото и да харесваше Кан, не можеше да си представи, че осем месеца ще глудува само за да стои тук.

Дуайър беше не по-малко ентузиазирани. Може би дори повече от Томас. Той идваше за първи път в Кан, но цял живот се беше въртял около лодки и имаше голяма слабост към тях. Ако за Томас това беше откритие в зряла възраст, за Дуайър беше сладък спомен от най-приятните мигове на детството.

В бара имаше един англичанин, силно загорял дребен човек с побеляла коса, на име Дженингс, който беше служил в английския флот през войната, а сега беше собственик на яхта с пет каюти. Англичанинът разправяше, че яхтата била стара и разнебитена, но той я познавал по-добре и от себе си и я разкарвал през лятото из цялото Средиземноморие — Малта, Гърция, Сицилия, навсякъде, където пожелаят клиентите. Той имаше агент в Кан, който срещу десет процента печалба уреждаше маршрутите му. Казваше, че просто му излязъл късметът. Бившият собственик на яхтата, при когото той работел, мразел жена си. Когато умрял, от злоба към нея, оставил яхтата на Дженингс. Е, не всеки може да разчита на такъв късмет.

Дженингс отпиваше самодоволно мастиката си. Неговата яхта, „Гъртруд II“, ниска, но чиста и удобна, стоеше закотвена през зимата точно срещу бара и докато пиеше, Дженингс можеше да си я гледа нежно; всички хубави неща му бяха подръка.

— Животът с яхта е чудесен — каза той. — Няма защо да го

крива от вас, янки. Вместо да се блъскаш за няколко долара на ден, като пренасяш товари по доковете на Ливърпул, или да се обливаш с кървава пот, като смазваш двигателите на някое корито в Северно море сред зимна буря. А да не говорим за климата и за парите, които се докарват. — Той посочи с ръка към пристанището, където бледото слънце галеше нежно разлюлените мачти на закотвените край кея корабчета. — Времето е приказно — каза Дженингс. — Време само за богати.

— Искам да те попитам нещо, Дженингс — каза Томас. Тъй като англичанинът пиеше за негова сметка, Томас имаше право да му зададе няколко въпроса. — Колко ще струва една средно голяма яхта, като твоята например, с която да можеш да си изкарваш хляба?

Дженингс запали лулата си и всмукна замислено. Дженингс никога не бързаше. Той не служеше вече в английския флот, не работеше по доковете, тук нямаше надзиратели или помощник-капитани, които да му подвикват, сега имаше време за всичко.

— О, това е труден въпрос, янки — каза той. — Яхтите са като жените — някои са скъпи, други са евтини, но цената няма нищо общо с удоволствието, което ти доставят. — Той се засмя самодоволно от собственото си остроумие.

— Колко струва най-евтината? — настояваше Томас. — Най-евтината?

Дженингс се почеса по главата и изпразни чашата си. Томас поръча по още едно питие.

— Въпрос на късмет — каза Дженингс. — Познавам хора, които са броели сто хиляди лири суха пара за яhti, направени по чертежи на най-прочутите корабни инженери, построени в най-добрите английски и холандски корабостроителници, със стоманени корпуси, с палуби от тиково дърво, с всякакви дрънкулки на борда, с радарни инсталации, специални тоалетни, климатични инсталации, автоматично управление, а после проклинат деня, когато проклетата яхта е била пусната във водата, и са готови да се отърват от нея срещу цената на каса уиски и нищо повече.

— Ние нямаме сто хиляди лири — каза Томас грубо.

— Ние? Какво искаш да кажеш с това „ние“? — попита озадачено Дуайър.

— Затваряй си устата — каза му Томас а се обърна към Дженингс: — Твоята яхта никога не е струвала сто хиляди лири.

— Не е — призна Дженингс, — и никога не съм твърдял такова нещо.

— Имам пред вид някаква приемлива цена — каза Томас.

— „Приемлива“ не е подходяща дума за яhti — отговори

Дженингс. Томас вече започваше да се нервирва — Това, което е приемливо за един, може да се окаже чисто безумие за друг, ако разбираш какво искам да кажа. Пак ти повтарям, че е въпрос на късмет. Например има си някой малка, уютна яхтичка, която му е струвала може би двайсет-трийсет хиляди лири, обаче жена му през цялото време страда от морска болест или на него бизнесът му не е вървял добре през годината и кредиторите са вече по петите му, или пък през целия сезон времето е било лошо за морски екскурзии, или цените много са спаднали, или се разправя, че комунистите ще дойдат на власт в Италия и Франция, или че ще има война, или данъчните чиновници са го подгонили за някоя шмекерия, той може би не им е казал, че е купил яхтата с тайно вложени пари в някоя швейцарска банка, затова е натясно, трябва да се измъкне бързо от това положение, а изведнъж се оказва, че в момента никой не търси да купи яхта... Схващаш ли какво искам да ти кажа, янки?

— Схващам — отговори Томас. — Няма нужда от повече подробности.

Значи, той е направо отчаян — продължи Дженингс. — Може би му трябват пет хиляди гвинеи до следващия понеделник, иначе край на всичко. Ако в този момент си там и имаш пет хиляди гвинеи...

— Колко е една гвинея? — попита Дуайър.

— Пет хиляди гвинеи са петнадесет хиляди долара — каза Томас. — Нали така?

— Приблизително толкова — потвърди Дженингс. — А представи си, че се продава на търг някакъв военен кораб или търговски кораб, конфискуван от митническите власти за пренасяне на контрабандни стоки. Разбира се, такъв кораб ще има нужда от ремонт, но ако си сръчен и не си луд да плащаш на обирниците от тукашните корабостроителници — никога не се доверявай на французите от крайбрежието, особено на местните, ще ти свалят и кожата от гърба, — та ако си правиш точна сметка на всичко и си броиш всяка вечер парите, ако имаш късмет и намериш хора, които да ти дадат на кредит до края на сезона провизии, въжета й други принадлежности, можеш да излезеш в морето и да направиш пътуване срещу осем до десет хиляди лири.

— Осем-десет хиляди лири — каза Дуайър, — Може и да са осемдесет милиона долара, за нас е все едно.

— Затваряй си устата — каза Томас. — Има начини да се спечелят пари.

— Така ли? Какви са те? — попита Дуайър.

— Има начини. Аз веднъж спечелих пет хиляди долара за

една вечер.

— Как? — зяпна Дуайър.

За първи път, откакто беше напуснал хотел „Егейски“, Томас проговаряше за миналото си и веднага съжали за това.

— Няма значение как — отговори той рязко и се обърна към Дженингс. — Ще ми направиш ли една услуга?

— Ще направя всичко, което е по силите ми — каза Дженингс. Стига да не е свързано с пари. — Той се засмя леко — нали беше собственик на яхта, извоювал си завидно положение на този свят, достоен възпитаник на английския кралски флот, преживял войната, измъкнал се от беднотията, любител на мастика, стар, опитен моряк, когото никой не може да измами.

— Ако чуеш за нещо — каза Томас, — за нещо хубаво, но евтино, обади ни се.

— С удоволствие ще го направя, янки — каза Дженингс. — Напиши си адреса.

Томас се поколеба. Единственият адрес, който можеше да посочи, беше на хотел „Егейски“; беше го съобщил единствено на майка си. Преди историята с Куйлс той я посещаваше редовно, когато беше сигурен, че няма да се срещне с Рудолф. Оттогава й пишеше писма от пристанищата, където спираше, изпращаше й картички с изгледи и представяше нещата в много по-добра светлина, отколкото в същност бяха. Когато се върна от първото си пътуване, намери в хотела цял куп писма от нея. Единственото, което го смущаваше, беше, че във всяко писмо тя настояваше да види внука си, а той не смееше да потърси Тереза и даже да види сина си. Единствено заради това го теглеше към Америка.

— Само адреса си напиши, момче — повтори Дженингс.

— Дай твоя адрес — каза Томас на Дуайър. Дуайър получаваше пощата си в управлението на Националния профсъюз на моряците на Ню Йорк. Него никой не го преследваше.

— Защо не се откажеш от тези мечти? — попита Дуайър.

— Прави каквото ти казвам.

Дуайър сви рамене, написа си адреса и даде листчето на Дженингс. Почеркът му беше равен и четлив. Тъкмо за корабен дневник. Ако има късмет, може и да стане трети помощник.

— Ще си държа и очите, и ушите отворени — обеща старият англичанин и сложи листчето в един стар, изтъркан кожен портфейл.

Томас плати сметката и двамата с Дуайър тръгнаха по кея да разглеждат както обикновено всички закотвени кораби. Вървяха бавно и мълчаливо. Томас усещаше, че Дуайър го поглежда от време на време притеснено.

— Колко пари имаш? — попита Томас, когато стигнаха до края на пристанището, където стояха вързани рибарските, лодки с техните карбидни лампи и просналите на тротоара мрежи, които съхнеха.

— Колко пари имам ли? — каза сприхаво Дуайър. — Имам по-малко от сто долара. Колкото да купя една милионна част от океански кораб.

— Нямам пред вид колко имаш в себе си, а изобщо. Нали все ми разправяш, че си пестиш парите. Дуайър.

— Слушай Томи, стига си фантазирал, никога няма...

— Питам те колко пари имаш в банката!

— Две хиляди и двеста долара — каза неохотно Дуайър. — Слушай Томи, стига си фантазирал, никога няма...

— Ние двамата — каза Томас, — ти и аз, ще имаме един ден собствена яхта. Тук. На това пристанище. Където времето е само за богати хора, както каза англичанинът. Ще осигурим по някакъв начин парите.

— Няма да правя нищо незаконно. — В думите на Дуайър прозвуча уплаха. — През живота си не съм извършил никакво престъпление и нямам намерение тепърва да започвам.

— Кой ти говори за престъпление? — каза Томас, макар че през главата му бе минала такава мисъл. Когато се подвизаваше на ринга, познаваше много хора, които Дуайър би нарекъл престъпници — разхождаха се с големи коли, носеха костюми за двеста долара и водеха под ръка скъпо платени проститутки; всички се държаха любезно с тях и се радваха, като ги видят, и полицаи, и политици, и бизнесмени, и филмови звезди. А те бяха като всички други хора. В тях нямаше нищо особено. Престъплението е просто един от начините да изкараш пари. Един от лесните начини. Но не искаше да плаши Дуайър. От самото начало. Ако стане нещо, ще има нужда от него — да кара яхтата. Няма да се справи сам. Поне засега. Не е чак такъв глупак.

Има начин, каза си той, когато минаха край старите мъже, които играеха *boule*⁴³ на кея, с гръб към пристанището, към тази охранявана водна зона, натъпкана с яhti за милиони долари, които слънцето осветяваше. Когато пристигна тук за първи път, той се закле, че ще дойде пак. И ето че дойде. И пак ще дойде. *Независимо как.*

Рано на другата сутрин взеха влака за Генуа. Оставиха си един ден, за да спрат и да разгледат Монте Карло. И да си опитат късмета в казиното.

Ако Томас беше застанал в другия край на перона, щеше да види брат си Рудолф, който слизаше от един спален вагон от Париж със стройно, хубаво момиче и много нови куфари.

ГЛАВА ШЕСТА

Когато излязоха от гарата, видяха колата със знака „под наем“ и Рудолф каза: — Ето я нашата кола.

Портиерът на хотела в Париж се беше погрижил за всичко. Той им беше осигурил билети за театър, кола, с която да обикалят замъците на Лоара, места в десет ресторанта, в операта и в Лоншан; затова Джийн беше казала: „Всяка новобрачна двойка трябва да си има своя парижки портиер.“

Носачът превози багажа им до колата, каза „мерси“ за бакшиша и се усмихна, макар и да беше съвсем ясно, че са американци. Според американските вестници тази година французите не се усмихваха на американците. Представителят на службата за коли под наем заговори на английски, но Рудолф искаше да позабавлява Джийн със своя френски и затова останалите формалности за взимане на пезото под наем се уредиха на езика на Расин. Рудолф беше купил в Париж карта на Крайморските Алпи; седнаха в откритата кола, провериха маршрута по картата под лъчите на мекото средиземноморско слънце и преминаха през белия град, а после продължиха край морето през Голф Жуан, където някога бе дебаркирал Наполеон на връщане от остров Елба, през Жуан ле Пен, с големите хотели, които все още спяха своя предсезонен сън, и стигнаха кремавия, разкошен хотел „Дю Кап“, издигнат сред борова гора на малък хълм.

Когато управителят на хотела ги заведе до апартамента им с балкон, който гледаше към спокойното, синьо море и парка, Рудолф каза невъзмутимо: „Много е хубаво, благодаря ви.“ А в същност едва се сдържаше да не се изхили на сценката, в която управителят на хотела, той самият и Джийн изпълняваха така прекрасно ролите си от неговата стара мечта. Но действителността беше по-хубава от всичките му мечти. Апартаментът беше по-голям и по-люксово обзаведен; въздухът беше по-благоуханен, управителят беше съвсем на място; той самият беше по-богат, по-самоуверен и по-добре облечен, отколкото в момчешките си блянове; а Джийн, в елегантния си парижки костюм, беше по-красива от въображаемото момиче, което беше излязло на терасата с изглед към морето и го беше целунало в мечтите му.

Управителят се поклонил и излезе, а носачите поставиха багажа върху сгъваеми столчета в огромната спалня. Знаейки, че всичко това е истина, че той действително е довел тук съпругата си, Рудолф каза:

— Хайде да излезем на балкона.
Излязоха на балкона и се целунаха на слънцето.

Те за малко нямаше да се оженият. Джийн все се колебаеше, отказваше да му отговори с „да“ или „не“ и всеки път, когато се срещнеха, той решаваше, че трябва вече да ѝ постави ултиматум, а те се срещаха рядко и това го измъчваше. Работата му го задържаше за дълго време в Уитби и Порт Филип, а когато успееше да отиде в Ню Йорк, често намираще само бележка от Джийн, която му съобщаваше, че е по работа извън града. Една вечер след театър я видя в някакъв ресторант с един дребен млад мъж с малки, лъскави очи, с дълга, сплъстена коса и небръсната от една седмица набола тъмна брада. Когато се срещнаха следващия път, той я попита кой е младият мъж и тя призна, че е същият, с когото е имала връзка. А когато я попита още ли спи с него, Джийн му отговори, че то не е негова работа.

Почувствува се унижен, че си съперничи с човек е толкова отвратителна външност, и съвсем не му стана по-леко, когато Джийн му каза, че той е един от най-известните модни фотографи в Америка, Тогава той си тръгна и реши, че ще чака тя да го потърси, но тя не му се обади и накрая той не издържа, обади ѝ се, като се зарече, че ще спи с нея, но няма за нищо на света да се ожени за нея.

Нейното отношение към него разруши цялата му представа, която бе изградил за себе си, и само в леглото, където двамата взаимно си доставяха удоволствие, той се освобождаваше от мрачното си чувство, че тази история е унизителна за него. Мъжете, които познаваше, го уверяваха, че всички момичета се стремят само към брак. Какъв странен недостатък имаше в неговия характер, къде грешеше като любовник, кое беше отблъскващото в личността му, та и двете момичета, на които беше предложил да се омъжат за него, му отказаха?

Вирджиния Колдъруд само усложняваше нещата още повече. Старият Колдъруд беше послушал Рудолф и беше разрешил на дъщеря си да отиде в Ню Йорк, да живее сама и да изкара курсовете за секретарки. Но Вирджиния, изглежда, учеше машинопис и стенография в много странни часове на деня, защото почти винаги, когато се прибираще в апартамента си в Ню Йорк, Рудолф я забелязваше, че се крие в някой вход на отсрещния тротоар или се преструваше, че минава случайно край дома му. Тя му звънеше нощем по телефона, понякога по три-четири пъти, и казваше: „Руди, обичам те, обичам те. Искам да спя с теб.“

За да се избави от нея, той започна да преспи в различни хотели, когато идваше в Ню Йорк, но Джийн, поради някакви лъжеморални съображения, отказваше да го посещава в хотел и така той беше лишен даже и от удоволствията в леглото. Джийн продължаваше да не го допуска до квартирата си и той не знаеше къде живее тя, нито беше виждал съквартирантката ѝ.

Вирджиния му пишеше дълги писма с ужасяващи подробности за сексуалните си желания към него в стила Хенри Милър, чиито романи тя, изглежда, беше изучила най-старателно. Изпращаше писмата си до дома му в Уитби, до апартамента му, до канцеларията и магазина; оставаше само някоя по-разсеяна секретарка да отвори някое от писмата и кой знае дали старият Колдъруд щеше да му проговори до края на живота си.

Когато разказа на Джийн за Вирджиния, тя само се засмя и каза: „Ах, горкичкият привлекателен мъж.“ Една вечер, когато се връщаха късно в апартамента, той забеляза Вирджиния, която се спотайвате на отсрещния тротоар, и Джийн предложи на шега да я покани да пийне нещо.

Работата му изоставаше, той установи, че трябва да препрочита по три-четири пъти най-обикновени отчети, за да схване смисъла им. Спеше неспокойно и се събуждаше уморен. За първи път през живота по лицето му излязоха пъпки.

Веднъж у приятели в Ню Йорк се запозна с една пищна руса дама; през цялата вечер около нея се въртяха най-малко по трима мъже, но тя даде да се разбере, че иска да си тръгне с него. Той я изпрати до апартамента ѝ на Осемдесета улица, до Пето авеню, а тя му разказа, че е богата, разведена, самотна и отегчена от мъжете, които я преследват из Ню Йорк, и призна, че смята Рудолф за неудържимо сексуален (той предпочиташе тя да се изразява по друг начин). След като изпиха по едно питие, легнаха в леглото, но тъй като той не изпитваше влечение към нея, нищо не излезе и си тръгна, съпроводен от грубия ѝ смях, който се носеше от неизползуваното легло.

„Най-нешастият ден в живота ми — каза той на Джийн — беше денят, когато ти дойде в Порт Филип да правиш снимки.“

Нищо не можеше да го накара да престане да я обича или да разколебае желанието му да се ожени за нея и да живее с нея до края на живота си.

През целия ден се опитваше да се свърже с нея, въртя телефона десет пъти, дванадесет пъти, но никой не се обаждаше. Още веднъж, реши той, седнал печално във всекидневната на нийоркския си апартамент, ще опитам за последен, път и ако не си е в къщи, ще изляза, ще се напия като свиня, ще си намеря момиче, ще се сбия по баровете, а сваря ли Вирджиния Колдъруд,

като се прибирам, пред вратата, ще я доведе тук, ще сия с нея и после ще се обади в психиатрията да дойдат да ни приберат и двамата.

Телефонът продължаваше да дава свободен сигнал и той тъкмо щеше да остави слушалката, когато чу приглушения, по детски срамежлив глас на Джийн:

— Ало?

— Да не би да ти е развален телефонът? — попита той.

Не знам — отговори тя. — Цял ден не съм била у дома.

— И вечерта ли няма да си бъдеш у дома?

— Ще бъда — каза тя след кратка пауза.

— Ще се видим ли? — Беше готов да тръшне слушалката, ако тя кажеше „не“. Веднъж ѝ беше казал, че тя предизвиква у него две чувства — гняв и страст.

— Искаш ли да се видим?

— В осем часа удобно ли ти е? — попита той. — Ела тук, ще пийнем нещо. — Погледна през прозореца, но Вирджиния Колдъруд не се виждаше наоколо.

— Аз трябва да се изкъпя — каза тя — и никак не ми се иска да бързам. Защо ти не дойдеш при мен да пийнем нещо?

— Все едно, че чувам тържествени фанфари — отговори той.

— Излишна патетичност — каза тя, но се засмя.

— На кой етаж живееш?

— На четвъртия — отговори Джийн. — Асансьор няма, внимавай да не ти се разбие сърцето — добави тя и затвори телефона.

Той се изкъпа и се преоблече. Ръката му трепереше и се поряза по брадичката. Кръвта не спря дълго време и той натисна звънеца на апартамента ѝ на Четиридесета улица чак в осем часа и пет минути.

Отвори му момиче със сини джинси и пуловер, което виждаше за първи път. Момичето каза:

— Здравейте, аз съм, Флорънс — и извика: — Джени, кавалерът пристигна.

— Влизай, Руди — чу той гласа на Джийн през една отворена врата, която се виждаше от коридора. — Аз се гримирам.

— Благодаря, Флорънс — каза Рудолф и влезе в стаята на Джийн.

Тя седеше гола до една маса пред малко огледало и слагаше аркансил на миглите си. Той не беше забелязал досега, че използва аркансил. Но не каза нищо нито за грима, нито за това, че е гола. Вниманието му беше погълнато от стаята. Почти целите стени бяха покрити с негови снимки — усмихнат, намръщен, присвил очи, записващ нещо в бележника си. Някои от снимките

бяха малки, други силно увеличени. На всичките изглеждаше много красив. Ето, помисли си той с облекчение, най-после. Тя е решила.

— Този човек ми е познат отнякъде — каза Рудолф.

— И аз мислех, че ще го познаеш — отговори Джийн. Свежа и изящна в своята голота, тя продължи да се гримира.

Докато вечеряха, говореха за сватбата. Когато им поднесоха десерта, почти бяха решили да се откажат от всичко.

— Аз харесвам момичета, които знаят какво искат — каза Рудолф извително.

— Аз знам какво искам — отговори Джийн. Докато Рудолф спореше с нея, тя ставаше все по-мрачна и по-мрачна. — Мисля, че знам какво ще правя в събота и в неделя — каза тя, — Ще си остана в къщи, ще сваля онези снимки и ще боядисам стените бели.

Преди всичко тя беше непреклонна в решението си сватбата им да остане в пълна тайна. Той искаше да разгласи незабавно събитието, но тя поклати глава и заяви:

— Никаква гласност.

— Но аз имам сестра и майка — възпротиви се Рудолф. — Всъщност имам и брат.

— Тъкмо в това е въпросът. Аз имам баща и брат. Не мога да ги понасям и двамата. Ако разберат, че ти си съобщил на твоите родители, а аз нищо не съм им казала на тях, десет години няма да се отсърдят. А след като се оженим, не искам да имам нищо общо с твоето семейство, нито искам ти да имаш нещо общо с моето. Никакви роднински истории. Никакви семейни вечери в бащиния дом на празнични дни. Само това — не!

Рудолф отстъпи без много спорове. Сватбата му не можеше да бъде изключително щастливо събитие за Гретхен, след като Колин беше починал само преди няколко месеца. А като си представеше майка си — обляна в сълзи, облечена с някоя от невероятните си рокли, с които ходеше на църква, — ентусиазмът му спадеше още повече. Освен това искаше да си спести всякакви сцени, които би направила Вирджиния Колдъруд, като чуе новината. Но ако не предупредеше Джони Хийт, Колдъруд или Брат Найт, в службата му можеха да възникнат усложнения, особено ако искаше веднага след сватбата да заmine. С Джийн бяха единомисленици за това, че няма да има сватбено тържество, че ще заминат незабавно от Ню Йорк, че няма да се венчаят в църква и че ще прекарат медения си месец в Европа.

Все още не бяха постигнали споразумение по въпроса какво

ще правят, като се върнат от Европа. Джийн не искаше да се откаже от работата си и не искаше да живее в Уитби.

— Дявол да го вземе — каза Рудолф, — още не сме се оженили, а ти вече кроиш планове да живееш с мен само през свободното си време.

— Семейният живот не ме привлича — отговори решително Джийн. — Не обичам малките градове. Искam да се развивам професионално в Ню Йорк. Нямам намерение да се откажа от всичко само защото някой иска да се ожени за мен.

— Джийн... — каза Рудолф предупредително.

— Добре де. Само защото искам да се омъжа.

— Така вече може — каза той.

— Нали ти сам каза, че кантората ви трябва да бъде в Ню Йорк.

— Е, да, но не е в Ню Йорк — отговори той.

— Ще ме обичаш повече, ако не ме виждаш през цялото време.

— Не, точно обратното...

— Е, тогава аз ще те обичам повече.

Рудолф отстъпи и по този въпрос, но неохотно.

— Това е последната ми отстъпка — заклани се той.

— Да, мили — каза тя с престошена скромност, премигвайки с очи. — Възхищавам се от мъже, които знаят как да налагат волята си.

И двамата се засмяха, повече проблеми нямаше и накрая Рудолф каза:

— Ще изпратиш една-единствена покана и тя ще бъде за онзи лигав фотограф, но ще му кажеш, че ако иска да дойде на сватбата, ще трябва да се избърсне.

— Съгласна съм при условие, че аз изпратя покана на Вирджиния Колдъруд — каза Джийн.

Щастливи, хванати за ръка, те излязоха от ресторанта и тръгнаха по баровете на Трето авеню, влюбени и леко пияни, за да отпразнуват предстоящия си съвместен живот.

На другия ден той й купи годежен пръстен с диаманти, но Джийн го накара да го върне.

— Мразя скъпите украшения — каза тя. — Препоръчвам ти в уречения ден да дойдеш пред Градския съвет с една обикновена златна халка.

Вече ставаше невъзможно да крие повече от Колдъруд, от Брад и от Джони Хийт поради какви причини ще отсъства най-малко един месец. Джийн отстъпи, но при условие, че Рудолф ги заклъне да пазят тайна, което той и направи.

Колдъруд посрещна мрачно новината. Рудолф не можа да

разбере дали заради дъщеря си, или защото не му беше приятно Рудолф да отсъствува от службата един месец.

— Надявам се, че си обмислил всичко добре — каза Колдъруд. — Спомням си момичето. Видя ми се съвсем невзрачно. Обзалагам се, че няма пукнат цент.

— Тя работи — защити се Рудолф.

— Аз не одобрявам съпруги, които работят — отговори Колдъруд и поклати глава. — Ех, Руди, като си помисля само, че можеше да имаш всичко.

Да, всичко, каза си Рудолф. Включително и побърканата Вирджиния Колдъруд и порнографските ѝ писма.

Нито Брад, нито Джони Хийт бяха особено ентусиазирани, но той не се женеше, за да получи тяхното одобрение. Независимо от всичко и двамата дойдоха на разписването в Градския съвет и заедно с Флорънс изпратиха младоженците на летището.

За първи път Рудолф трябваше да поеме съпружеските си задължения, когато след проверката на летището се оказа, че Джийн има петдесет килограма свръхбагаж.

— Мили боже — каза той, — какво толкова носиш?

— Дрехи — отговори Джийн. — Нали не искаш жена ти да се разхожда гола пред французите?

— Уж си жена, която мрази богатството и разкоша, а си се запасила здравата с дрехи — опита се да се пошегува той, попълвайки чека за свръхбагажа, но за момент го обзе лошо предчувствие. През годините, когато пестеше всеки цент, се беше научил да се отнася с уважение към парите. Много по-богати от него мъже бяха разорени от екстравагантните си съпруги. Какви недостойни опасения. Ще се справя с това, ако е необходимо, каза си той. Имаше чувството, че днес може да се справи с всичко. Хвана я за ръка и я поведе към бара.

Преди да тръгнат, успяха да изпият две бутилка шампанско, а Джони Хийт обеща да се обади на Гретхен и на майка му и да им съобщи новината веднага щом самолетът излети.

Дните ставаха все по-топли. Те мързелуваха по плажа. Загоряха силно, а косата на Джийн още повече изруся от слънцето и солената вода. Тя му даваше уроци по тенис на кортовете на хотела и смяташе, че този спорт му се удава. Отнасяше се много сериозно към уроците и му се караше, когато бъркаше. Учеше го също да кара водни ски. Той непрекъснато се учудваше колко много неща знае тя.

Поръчаха си обяд в къпалнята, срещу която бяха закотвени моторниците. Ядяха раци, пиеха бяло вино, а след това се

прибираха в полутъмния от жалузите апартамент и се любеха.

Той не поглеждаше другите момичета, които лежаха почти голи около басейна на хотела и по скалите, до трамплина за скачане, макар че някои от тях заслужаваха човек да ги погледне.

— Ти не си нормален — каза му Джийн.

— Защо да не съм?

— Защото не поглеждаш към никоя жена.

— Аз гледам теб.

— Дано да не ти омръзне — каза тя.

Откриха нови ресторанти и ядяха задушена риба на терасата на заведението „При Феликс“, откъдето през сводестата арка се виждаха корабите в пристанището на Антиб. По-късно, когато се любеха, и двамата миришеха на чесън и вино, но това не им правеше впечатление.

Предприемаха екскурзии до близките хълмисти градчета, посетиха параклиса на Матис и грънчарските работилници във Валори, в Сен Пол дьо Ванс обядваха на терасата на „Коломб д'ор“ сред пръхането на белите гълъби. Стана им мъчно, като разбраха, че цялото ято е бяло, защото белите гълъби прогонвали всичките си пъстри събратя. Когато понякога те проявяваха търпимост, собственикът сам ги убиваше.

Джийн не ходеше никъде без камерата си и непрекъснато го снимаше на фона на мачти, сводести арки, палми и морски вълни.

„Искам да облепя с твоите снимки стените на спалнята ни в Ню Йорк“ — казваше тя.

Той вече не бързаше да си облича риза, когато излезеше от водата. Джийн каза, че ѝ харесвали космите по гърдите му и мъхът по раменете му.

Смятаха да отидат в Италия, когато им омръзне да стоят в Антиб. Отбелязаха с кръгчета на една карта градовете Ментон, Сан Ремо, Милано, за да видят „Тайната вечеря“, Рапало, Санта Маргарита, Флоренция, за да видят картините на Микеланджело и Ботичели, Болоня, Сиена, Асизи, Рим. На слънцето тези имена звучаха като музика на малки камбанки. Джийн беше ходила навсякъде. През други лета. Сигурно щеше да мине много време, докато научи всичко за нея.

Не им омръзна да стоят в Антиб.

Веднъж той спечели един сет на тенис. Тя спечели три последователни точки, но въпреки това накрая той победи. Тя побесня. За две минути.

Изпратиха телеграма на Колдъруд, че ще се забавят.

В хотела не говореха с никого освен с една италианска киноактриса, която беше толкова красива, че човек просто не

можеше да се сдържи да не я заговори. Джийн остана една сутрин да прави снимки на италианската актриса и после ги изпрати в Ню Йорк до списание „Вог“. „Вог“ отговори с телеграма, че ще ги публикува в септемврийския си брой.

Този месец се случваха само хубави неща.

Макар че още не им беше омръзнало да стоят в Антиб, един ден се качиха на колата и потеглиха на юг към градовете, които бяха отбелязани на картата. И не се разочароваха никъде от нищо.

Седяха на калдъръмения площад в Портофино и ядяха шоколадов сладолед, най-хубавия шоколадов сладолед в целия свят. Гледаха как жените продават на туристите картички с изгледи, дантели и бродирани покривки за маса, гледаха и яхтите, закотвени в пристанището.

Имаше една изящна бяла яхта, дълга около петнадесет метра в типичен италиански стил.

— Ето къде е смисълът на техниката — да създава такива неща — каза Рудолф, загледан в яхтата.

— Искаш ли да я имаш? — попита Джийн, загребвайки с лъжичката от шоколадовия сладолед.

— Че кой не би искал да я има? — каза той.

— Ще ти я купя — отговори тя.

— Благодаря. А може ли да си поискам едно ферари и едно палто с подплата от норки, и една къща с четиридесет стаи в Антиб, докато още не ти е минало желанието да ми правиш подаръци?

— Не се шегувам — каза тя, продължавайки да яде сладоледа си. — Говоря ти най-сериозно. Питам те дали наистина я искаш.

Рудолф я изглежда учудено. Тя беше спокойна и сериозна.

— Не прибързвай — каза той. — Не е възможно „Вог“ да ти плати *толкова* много за онези снимки.

— Аз не разчитам на „Вог“ — отговори тя. — Аз съм ужасно богата. След смъртта на майка ми наследих обременяващо количество ценни книжа и акции. Нейният баща беше собственик на една от най-големите фармацевтични фирми в Съединените щати.

— Как се нарича фирмата? — попита Рудолф подозрително. Джийн му каза името.

Рудолф подсвирна от изненада и остави лъжичката си.

— Докато навърша двадесет и пет години, всичко остава под попечителството на баща ми и на брат ми — продължи Джийн, — но даже и сега годишният ми доход е най-малко три пъти по-голям от твоя. Надявам се, че не съм ти отровила деня.

Рудолф избухна в смях.

— Божичко! — каза той. — Какъв меден месец!

Тя не му купи яхта този ден, но за сметка на това му купи една крещящо розова риза от някакво съмнително магазинче край пристанището.

После, когато я попита защо не му е казала това досега, тя не му даде ясен отговор.

— Мразя да говоря за пари — каза Джийн. — В моето семейство се говореше само за пари. Още на петнадесет години бях убедена, че парите принизяват човека, ако той говори само за тях. Като навърших петнадесет години, не се върнах нито веднъж в къщи през лятната ваканция. Откакто съм завършила колежа, не съм похарчили нито един цент от парите на майка ми. Разреших на баща ми и на брат ми да ги пуснат в обращение. Те искат, когато изтече срокът на попечителството, да им позволя да продължат да използват доходите от моя капитал, но аз им готвя голяма изненада. Те ще се опитат да ме измамат, но аз няма да им се оставя. Най-малко на тях.

— Добре, но какво все пак ще правиш с тези пари?

— Ти ще се разпореждаш с тях от мое име — каза тя. — Извинявай. От наше. Прави каквото смяташ, че е най-добро. Само не ме занимавай с този въпрос. И не ги използвай, за да живеем разточително и безсмислено.

— Но ние живеем доста разточително през тези няколко седмици — каза Рудолф.

— Харчим твоите пари, които ти си спечелил с труд. И в края на краищата това е меден месец, а не истинският ни живот — каза Джийн.

Когато пристигнаха в Рим, в хотела имаше телеграма за Рудолф. Беше от Брадфорд Найт и гласеше: „Майка ти в болницата точка Лекарят смята че краят ѝ приближава точка Считаю че трябва да се върнеш веднага“.

Рудолф подаде телеграмата на Джийн. Бяха още във фоайето и току-що бяха подали паспортите си на регистратора. Джийн прочете мълчаливо телеграмата и му я върна.

— Мисля, че трябва да проверим дали има самолет тази вечер — каза тя. Наближаваше пет часът.

— Нека да се качим горе — каза Рудолф. Не му се искаше в препълненото фоайе на един римски хотел да решава какво да прави, докато майка му умира.

Качиха се в асансьора и изчакаха придружаващият ги администратор да отвори капаците на прозорците, за да влязат в стаята последните слънчеви лъчи и шумът от улицата на града.

— Желая ви приятно прекарване — каза човекът и излезе.

Изчакаха носачите да подредят багаж им. Хората си тръгнаха, а те продължаваха да гледат неразтворените куфари. Бяха пристигнали с намерението да останат в Рим поне две седмици.

— Не — каза Рудолф. — Не ме интересува дали има самолет тази вечер. Старата дама няма да ми отнеме възможността поне да зърна Рим. Ще тръгнем утре. Ще си оставим един ден за нас двамата. Ще я сваря жива. Тя за нищо на света няма да се лиши от удоволствието да умре пред очите ми. Отваряй куфарите.

Щом пристигна в Генуа и стъпи на борда на „Елга Андерсен“, разбра, че ще си има неприятности с Фалконети. Фалконети беше побойникът на кораба, огромен мъж с ръце като лопати и с малка глава с формата на ряпа, който беше лежал в затвора за въоръжен грабеж. Лъжеше на карти и само веднъж един смазчик от машинното отделение се опита да му се противопостави, но Фалконети за малко щеше да го удуши, ако останалите мъже в каюткомпанията не му се бяха притекли на помощ. Той действуваше безнаказано и жестоко с юмруците си. В началото на всеки рейс си поставяше за задача да се саморазправи с четирима или петима моряци, като ги пребиваше жестоко от бой, за да убеди всички по този начин, че той е господарят на екипажа. Когато беше в каюткомпанията, никой не смееше да докосне радиото и всички слушаха музиката, която избираше Фалконети, независимо дали им харесвайте, или не. На кораба имаше и един негър на име Ренуей и щом Фалконети се появеше в каюткомпанията, негърът веднага изчезваше. Фалконети заяви, още като го видя за първи път в каюткомпанията, че не може да стои в една стая, където има негър. Ренуей не каза нищо, но и не мръдна от мястото си.

„Ей, негър — извика Фалконети, сигурно не си чул какво казах.“ Той се озова до масата, където седеше негърът, хвана го под мишниците, завлече го до вратата и с всичка сила го блъсна навън. Никой нищо не каза, никой нищо не направи. На „Елга Андерсен“ всеки гледеше себе си.

Фалконети дължеше пари на половината екипаж. Той взимаше парите уж назаем, но в същност никой не очакваше да си ги получи обратно. Ако някой откажеше да му даде пет или десет долара, той не правеше нищо в момента, но два или три дни по-късно се сбиваше с него и резултатът беше винаги един и същ — насинени очи, счупени носове и избити зъби.

Фалконети не се беше опитал нито веднъж да се заяде с Томас, макар че беше много по-едър от него. Томас гледеше да избягва всякакви разправии и затова стоеше по-надалеч от Фалконети, но независимо че си мълчеше, държеше се мирно и кротко и не се занимаваше с никого, в поведението на Томас имаше нещо, което караше Фалконети да се насочва към побезобидни обекти.

Първата вечер в Генуа, когато Томас и Дуайър влязоха в

каюткомпанията, Фалконети играеше покер.

— А, ето ги влюбените птички — каза той и млясна силно с уста, издавайки звук, наподобяващ целувка.

Моряците на масата се засмяха, тъй като знаеха, че е опасно да не се засмее човек на шегите на Фалконети. Дуайър се изчерви, но Томас си наля спокойно чаша кафе, взе един брой на римския вестник „Дейли Америкън“ и го зачете.

— Виж какво ще ти кажа, Дуайър — започна Фалконети. — Аз ще ти стана сутеньор. Ще пътуваме още дълго и момчетата биха могли да се възползват от твоите прелести, за да им минават по-бързо самотните дни. Нали, момчета?

От масата се чуха неловки одобрителни възгласи.

Томас продължаваше да чете вестника и да си пие кафето. Усещаше, че Дуайър го гледа умолително, но той нямаше намерение да се разправя, докато положението не станеше по-сериозно.

— Какъв смисъл има да се раздаваш безплатно, Дуайър — продължи Фалконети, — когато можеш да натрупаш богатство и в същото време да ощастливиш толкова хора просто като започнеш да работиш с моя помощ. Трябва само да установим тарифата — пет долара за обикновена услуга и десет — за по-специална. Аз ще си взимам моите десет процента като холивудски импресарио. Какво ще кажеш, Дуайър?

Дуайър скочи и избяга. Моряците на масата се разсмяха. Томас продължаваше да чете вестника, макар че ръцете му трепереха. Но трябваше да се въздържа. Ако види сметката на такъв разбойник като Фалконети, който години наред е тероризирал цели екипажа, някой сигурно ще се заинтересува кой е Томас и къде се е научил така да се бие, а много скоро след това някой друг ще си спомни името му и ще се сети, че го е видял някъде на ринга. А по пристанищата се въртяха безделници, готови да съобщят новината на някой по-високопоставен гангстер.

Чети си проклетия вестник, каза си Томас, и си дръж устата затворена.

— Ей, любовнико — млясна пак Фалконети. — Така ли ще оставиш гаджето си да плаче самичко, докато заспи?

Томас старателно сгъна вестника. Мина бавно през каюткомпанията с чашата с кафе в ръка. Фалконети го гледаше ухилен от масата. Томас изля кафето в лицето му. Фалконети остана като вцепенен. На масата се възцари пълна тишина.

— Ако още веднъж издадеш този звук — каза Томас, — ще ти разбивам мутрата всеки път, щом те срещна на кораба, чак докато стигнем Хобокен.

— Ти си бил само за мен, любовнико. — Фалконети се изправи и пак млясна с уста.

— Чакам те на палубата — каза Томас. — И да дойдеш сам.

— Нямам нужда от помощ — отговори Фалконети.

Томас се обърна и излезе на палубата и отиде към кърмата. Там беше достатъчно широко. Не му се искаше да се бие с огромен като Фалконети човек в някое тясно помещение.

Морето беше спокойно, въздухът — свеж, звездите блестяха ярко. Томас изпъшка. Проклетите ми юмруци, мислеше той, винаги тези мои проклети юмруци.

От Фалконети не се страхуваше. Това дебело, увиснало шкембе нямаше да издържи на ударите.

Вратата на каюткомпанията се отвори и светлината от стълбата очерта сянката на Фалконети. Фалконети пристъпи на палубата. Беше сам.

Може и да ми се размине, помисли си Томас. Дано никой не ме види.

— Тук съм, дебела гадино — извика Томас. Той искаше Фалконети да се нахвърли отгоре му, а не той върху него, защото тогава имаше опасност да попадне в огромните му лапи и да се озове на земята. Фалконети положително нямаше да спазва правилата и изискванията на федерацията по бокс. — Хайде, дебеланко — извика пак Томас. — Няма да те чакам цяла вечер.

— Ти сам си го изпроси, Джордах — каза Фалконети и се нахвърли отгоре му, размахвайки огромните си ръце.

Томас отстъпи встрани и стовари с всичка сила десния си юмрук в корема му. Фалконети се олюля назад, поемайки с мъка въздух, сякаш се задушаваше. Томас пристъпи напред и го удари още веднъж в корема. Фалконети падна и се загърчи на палубата, а от гърлото му напираше някакъв задавен звук. Не беше загубил съзнание и очите му гледаха свиреп надвесилия се над него Томас, но не можеше да каже нищо.

Всичко стана бързо и елегантно, помисли си Томас доволен; по тялото на Фалконети нямаше нито една следа от боя и ако Фалконети си мълчеше, никой от екипажа нямаше да разбере какво се е случило на палубата. Томас, то се знае, нямаше изобщо да си отваря устата. Фалконети си беше получил заслуженото и за да запази репутацията си, трябваше да мълчи.

— Добре, гадино такава — каза Томас. — Сега вече разбра всичко, затова си затваряй мръсната уста.

Фалконети неочаквано протегна голямата си ръка и Томас усети как го сграбчи за глезена и се опита да го събори. В другата му ръка нещо проблесна и Томас разбра, че държи нож. Затова сви рязко колене и се отпусна с всичка сила върху лицето на

Фалконети, хвана здраво ръката му с ножа и я изви. Фалконети, който все още дишаше трудно, разтвори бързо пръстите си. Приковал с колене ръцете на Фалконети за палубата, Томас му измъкна ножа и го хвърли настрана. После взе да нанася методични удари по лицето на Фалконети в продължение на две минути.

Най-после се изправи. Фалконети лежеше неподвижно и кръвта по главата му изглеждаше черна на осветената от звездите палуба. Томас вдигна ножа и го метна през борда.

Хвърли последен поглед на Фалконети и тръгна към каюткомпанията. Дишаше тежко, но не от умора, а от възбуда. Дявол да го вземе, каза си той, беше ми приятно. Ще свърша живота си като някакъв побъркан старец, който бие санитарите в старческия дом. Влезе в каюткомпанията. Сега никой не играеше покер, но вътре имаше повече хора, отколкото преди, тъй като покерджиите, които бяха чули разправията между Томас и Фалконети, бяха довели другарите си по каюта, за да изчакат заедно резултата от битката. В стаята се водеха оживени разговори, но когато Томас влезе спокойно, подтиснал вече възбудата си, никой не каза нито дума.

Томас взе каната с кафе и си напълни една чаша.

— Само изхабих половината кафе преди малко — каза той на мъжете в салона.

Седна, разтвори отново вестника и продължи да чете.

Заслиза по стълбата на кораба със заплатата в джоба, праметнал през рамо моряшката торба на покойния норвежец. Дуайър вървеше подире му. Никой не се беше сбогувал с него. Откакто една нощ по време на буря Фалконети скочи през борда, моряците спряха да говорят с Томас. Да вървят по дяволите. Фалконети сам си беше виновен. Той престана да се заяжда с Томас, но когато лицето му заздравя, започна да излива гнева си върху Дуайър, ако Томас го нямаше наоколо. Дуайър му каза, че колкото пъти го видел, Фалконети започвал да мляска с устни, а една нощ, точно когато се връщаше от вахта, Томас чу писъци от каютата на Дуайър. Вратата беше отключена, Томас влезе и видя, че Дуайър лежи на пода, а Фалконети му сваля панталоните. Томас удари Фалконети в носа и го изрита през вратата.

— Предупредих те — каза той. — Не ми се навирай в очите, защото, ако още веднъж те видя, ще получиш пак същото.

— Божичко, Томи — каза Дуайър с мокри от сълзи очи, докато си навличаше панталоните, — няма да забравя какво направи за мен. Цял живот няма да забравя, Томи.

— Стига си циврил — каза Томас. — Той няма да те закача повече.

Фалконети не тормозеше никого вече. Той правеше всичко възможно, за да избягва Томас, но поне веднъж на ден пътищата им се кръстосваха. И всеки път Томас казваше: „Ела тук, гадино“; Фалконети се дотътряше с нервно потръпващо лице и Томас го удряше силно в корема. Томас винаги правеше това в присъствието на други моряци, но не и на помощник-капитаните. Той нямаше вече какво да крие: само като видяха лицето на Фалконети онази нощ на палубата, моряците разбраха всичко. В същност един матрос на име Спинели беше казал на Томас: „Откакто те видях, все се чудя откъде те познавам.“ — „Отникъде не ме познаваш“ — отговори Томас, макар и да знаеше, че няма смисъл да крие. „Да, да — каза Спинели, — гледах те преди пет или шест години, когато победи един негър в Куинс.“ — „Кракът ми не е стъпвал в Куинс“ — каза Томас. „Както кажеш — разпери примирено ръце Спинели. — Мен това не ме засяга.“

Томас знаеше, че Спинели ще разпространи новината и че всеки, който иска да установи дали Томас е професионален боксьор, трябва само да направи справка в „Ринг Магазин“, но докато са в открито море, никой нищо не може да научи. Когато слязат на брега, ще трябва да внимава. Но междувременно той продължаваше с удоволствие да тормози Фалконети. Странното обаче беше, че моряците, които Фалконети беше тероризирал и които сега го презираха, мразеха Томас за това, че се държи така с Фалконети. Те разбираха на какво унижение са били подложени, подчинявайки се на един самохвалко, смазан само за десет минути от човек с много по-дребен ръст от повечето от тях, който и през двата рейса на кораба нито веднъж не беше повишил глас.

Фалконети гледаше да не влиза в каюткомпанията, когато знаеше, че Томас е вътре. Веднъж, като го свари там, Томас не го удари, а каза:

— Стой тук, гадино. Намерил съм ти компания.

Слезе по стълбата и отиде в каютата на Ренуей.

Негърът беше сам и седеше на ръба на койката си.

— Ренуей — каза Томас, — ела с мен.

Ренуей го последва изплашено до каюткомпанията. Когато видя, че вътре седи Фалконети, той се опита да се върне, но Томас го бутна напред.

— Просто ще седнем като джентълмени — каза Томас — до този джентълмен и ще послушаме музика. — Радиото, свиреше.

Томас седна от едната страна на Фалконети, а Ренуей — от другата. Фалконети не мръдна. Той седеше с наведени очи,

сложил големите си ръце на масата пред себе си.

Когато Томас каза: „Хайде, достатъчно за тази вечер. Можеш да си вървиш, гадино“, Фалконети се изправи и без да погледне моряците в каюткомпанията, които го наблюдаваха, излезе на палубата и скочи през борда. Вторият помощник, който в този момент се намирал на палубата, го видял, но се оказал твърде далеч, за да му попречи. Обърнаха обратно кораба и екипажът предприе търсене, без обаче да прояви особено усърдие, но морето беше доста бурно, нощта непрогледна и не можаха да открият Фалконети.

Капитанът нареди случаят да се разследва, но никой от екипажа нямаше желание да съдействува. В своя отчетен доклад капитанът съобщи, че става дума за самоубийство по неизвестни причини.

Близко до кея Томас и Дуайър намериха такси и Томас съобщи адреса на шофьора:

— Бродуей и Деветдесет и шеста улица. — В същност каза първото, което му дойде наум, но когато приближиха тунела, той се сети, че с Тереза и детето живееха съвсем близо до ъгъла на Бродуей и Деветдесет и шеста улица. Никак не държеше да види пак Тереза, но болезненото желание да види сина си го беше накарало подсъзнателно да насочи таксито към стария квартал, надявайки се случайно да зърне детето.

Когато стигнаха Бродуей, Томас си спомни, че Дуайър ще отседне в общежитието на Християнския съюз на младите мъже на Шестдесет и втора улица, където щеше да чака Томас да му се обади. Томас не беше казал на Дуайър за хотел „Егейски“.

Шофьорът спря таксито на Шестдесет и втора улица и Томас каза на Дуайър:

— Хайде, ти слизай тук.

— Нали скоро ще ми се обадиш, Томи? — попита тревожно Дуайър, слизайки от колата.

— Зависи — отговори Томас и затвори вратата. Не му се слушаха сега лигавите благодарности на Дуайър.

Когато стигнаха Деветдесет и шеста улица, Томас каза на шофьора да спре. Слезе от таксито и на Бродуей и Деветдесет и шеста видя много деца, но Уесли го нямаше сред тях. Върна се в таксито и каза на шофьора да го закара на Деветдесет и шеста улица и Парк авеню.

Там слезе, изчака колата да потегли, после спря друго такси и каза на шофьора, че иска да отиде на Осемнадесета улица и Четвърто авеню. Оттам измина пеша една пряка, зави, върна се

обратно и се запъти към хотел „Егейски“.

Папи седеше на бюрото, но не каза нищо, а само му подаде ключа. Трима моряци спореха за нещо във фоайето до посадената в саксия палма — единствената украса на този тесен коридор, в който имаше място само за бюрото на Папи. Томас не можа да разбере на какъв език говорят моряците. Той не им даде възможност да го огледат, а мина бързо край тях и се качи на втория етаж в стаята, чийто номер беше написан на ключа. Влезе, захвърли торбата, легна на твърдото легло, застлано с кафеникавозелена покривка, и се загледа в пукнатините на тавана. Транспарантът беше спуснат, но той не си направи труд да го вдигне.

Десет минути по-късно на вратата се почука. Така чукаше само Папи. Томас стана и му отвори. — Чул ли си нещо ново? — попита Томас. Папи сви рамене. От тъмните очила, които носеше и денем, и нощем, не можеше да се види какъв е изразът му.

— Някой знае, че си тук — каза той. — Или поне знае, че когато си в Ню Йорк, отсядаш тук.

Ето че кръгът се затваряше. Гърлото му пресъхна.

— Какво искаш да кажеш, Папи? — попита той дрезгаво.

— Преди седем-осем дни дойде един човек — отговори Папи, — искаше да разбере дали си в хотела.

— Ти какво му каза?

— Казах, че никога не съм чувал името ти.

— А той какво каза?

— Знаел, че идваш тук. Каза, че ти бил брат.

— Как изглеждаше?

— Строен, по-висок от теб, може би метър и седемдесет и пет, метър и осемдесет, с късо подстригана черна коса, със зеленикави очи, мургав, загорял, с хубав костюм, говори като образован човек, с маникюр...

— Това е проклетият ми брат — прекъсна го Томас. — Сигурно майка ми му е дала адреса. Аз я заклях да не казва на никого. На никого. Добре, че целият град все още не е разбрал къде съм. Какво иска брат ми?

— Искаше да говори с теб. Казах му, че ако някой с такова име се появи тук, ще му предам. Остави си телефона. Живее някъде в Уитби.

— Точно той. Ще му се обадя, когато се пооправя. В момента ме занимават други работи. Досега не съм чул от него нищо хубаво. Папи, искам да те помоля за някои неща.

Папи кимна. Винаги услужваше с готовност, защото в такива случаи получаваше хубави суми.

— Първо — донеси ми бутилка уиски — каза Томас. —

Второ — донеси ми един пистолет. Трето — свържи се с Шулци и разбери дали още ме търсят. Попитай го мога ли да видя сина си. Четвърто — намери ми едно момиче. Искam нещата в този ред.

— Сто долара — каза Папи.

Томас извади портфейла си и даде на Папи две банкноти по петдесет долара от заплатата си. След това му подаде портфейла си.

— Сложи това в касата. — Не искаше, когато се напие, някоя уличница да дойде в стаята му и да пребърка джобовите му.

Папи взе портфейла и излезе. Той говореше само когато е нужно. И добре правеше. Носеше два пръстена с диаманти и обувки от крокодилска кожа. Томас заключи вратата и стана от леглото чак когато Папи се върна с бутилката, с три кутии бира, с една чиния сандвичи с шунка и с един военен пистолет, марка „Смит и Уесън“, чийто сериен номер беше заличен.

— Случайно го имах подръка — каза Папи и му подаде оръжието. Папи имаше много неща подръка. — Само не го използвай в хотела.

— Няма да го използвам в хотела. — Томас отвори бутилката с уиски и предложи на Папи. Папи поклати глава.

— Не пия. Имам чувствителен стомах.

— Аз също — каза Томас и отпи голяма глътка от бутилката.

— Виждам — отговори Папи и си отиде.

Какво знаеше Папи? Какво изобщо знаеше някой?

Уискито не му помогна, макар че често надигаше бутилката. Не можеше да забрави моряците, застанали мълчаливо на бордовата ограда, които го гледаха с ненавист, докато с Дуайър слизаха по стълбата на кораба. Може би не трябва да ги обвинява. Да поставиш на мястото му един бивш престъпник, който няма мярка на думите си, е едно. Но да се саморазправиш с него така, че да го доведеш до самоубийство, е друго. Томас съзнаваше, че добрият човек знае къде и кога, трябва да спре и да остави другия на мира. Вярно, че Фалконети беше свиня и заслужаваше да му даде урок, но този урок не трябваше да свърши на дъното на Атлантическия океан.

Той продължи да пие уиски, за да забрави как изглеждаше Фалконети, когато му каза: „Можеш да си вървиш, гадино“, за да забрави как Фалконети стана от масата и излезе от помещението под погледите на всички моряци.

Уискито не помагаше.

Когато бяха деца и Рудолф го нарече див звяр, му стана обидно, но ако сега някой му каже тези думи, ще има ли право да се обижда? Вярваше, че ако хората го оставят на мира, и той няма да ги закача. Копнееше за спокоен живот. Смяташе, че морето

най-после е отмило озлоблението от душата му; бъдещето, за което мечтаеха с Дуайър, беше светло и иди лично, бъдеще сред спокойно море и спокойни хора. А сега на съвестта му тежи един човешки живот, крие се с пистолет в джоба в някаква мизерна хотелска стая, като изгнаник в собствената си родина. Господи, защо не можеше да плаче?

Когато Папи почука на вратата, половината бутилка беше изпита.

— Говорих с Шулци — каза Папи. — Още те търсят. Добре е да заминеш колкото се може по-скоро.

— Разбира се — кимна натъжено Томас с бутилката в ръка. Още го търсят. Цял живот някой го преследва. Нужни са и такива хора. Ако не за друго, поне за разнообразие. — А Шулци каза ли, че има някаква възможност да зърна детето си?

— Съветва те да не правиш опит — каза Папи. — Засега.

— Съветва ме да не правя опит. Милият, добрият Шулци. Нали детето не е негово. Чул ли си да се говори нещо за мен?

— Току-що пристигна един грък от „Елга Андерсен“ — отговори Папи. — Долу е във фоайето. Разправя как си убил някой си Фалконети.

— Когато не ти върви, не ти върви, и толкова — каза Томас.

— Знае, че си бил професионален боксьор. По-добре не мърдай от стаята, докато ти уредя да заминеш с някой кораб.

— Никъде няма да мърдам — каза Томас. — А какво става с момичето?

— Ще дойде след един час — обясни Папи. — Казах му, че името ти е Бърнард и то няма да задава никакви въпроси.

— Защо Бърнард? — попита ядосано Томас.

— Така се казваше един мой приятел — отговори Папи и излезе, стъпвайки безшумно с обувките си от крокодилска кожа.

Бърнард, ама че име, помисли си Томас. През цялата седмица не излезе нито веднъж от стаята. Папи му беше донесъл шест бутилки уиски. Момичета повече не му водеше. Томас не изпитваше удоволствие да спи с проститутки. Започна да си пуска мустаци. Лошото беше, че растяха рижи. С русата коса и с мустациите изглеждаше като дегизиран. Упражняваше се да зарежда и да изпразва пистолета. Стараеше се да не мисли как изглеждаше Фалконети. По цял ден крачеше из стаята като затворник. Дуайър му беше дал един от учебниците си по навигация и Томас успяваше да си наложи да чете по някой и друг час на ден. Смяташе, че може да направи самостоятелно един курс от Бостън до Йоханесбург. Но не смееше да слезе долу

и да си купи вестник. Оправяше сам леглото си и си чистеше стаята, за да не трябва да влиза прислужницата. Плащаше на Папи по десет долара на ден за всичко, с изключение, разбира се, на пиенето, и парите му бързо се топяха. Ругаеше Папи, че не му намира работа на някой кораб, но Папи свиваше рамене и казваше, че сезонът не е подходящ, затова трябва да има търпение. Папи идваше и си отиваше, той беше свободен човек. Лесно му беше да чака търпеливо.

Беше три часа следобед, когато чу, че Папи чука. Необичаен час за посещение, защото Папи обикновено идваше три пъти на ден, за да му донесе ядене.

Томас отключи. Папи влезе безшумно с безизразно лице зад тъмните очила.

— Някаква новина ли имаш за мен? — попита Томас.

— Брат ти беше долу преди малко — каза Папи.

— Ти какво му каза?

— Казах му, че може би знам къде да те намеря. Ще дойде след половин час. Искаш ли да го видиш?

Томас помисли малко и каза:

— Защо не? Ако това ще му достави удоволствие на този негодник.

— Ще го доведе тук, като дойде — кимна Папи.

Томас заключи вратата след него. Опипа наболите си мустаци и реши да ги обръсне. Огледа лицето си в помътнялото огледало в мръсната малка баня. Мустаците му изглеждаха смешни. Очите му бяха кръвясали. Насапуниса се и се избърсна. Трябваше и да се подстриже. Беше започнал да оплешивява на темето, но косата му стигаше до средата на ушите и покриваше яката на ризата му. Папи беше полезен в много отношения, но не можеше да подстригва.

Тридесетте минути течаха много бавно.

На вратата някой почука, но не беше Папи.

— Кой е? — прошепна Томас. Не знаеше как звучи гласът му, след като една седмица беше говорил само с Папи. А с Папи не се водеха дълги разговори.

— Аз съм, Руди.

Томас отключи. Рудолф влезе в стаята и преди да си стиснат ръцете, Томас пак заключи вратата. Той не покани брат си да седне. Рудолф беше подстриган, не беше оплешивял и носеше добре изгладен спортен летен костюм, защото времето се беше затоплило. Сигурно плаща големи суми за гладене на дрехи, помисля си Томас.

Рудолф се усмихна нерешително и каза:

— Онзи човек долу се държа много тайнствено, когато го

попитах за теб.

— Той си знае работата.

— Идвах тук преди около две седмици.

— Знам — каза Томас. — И не се обади.

— Не.

Рудолф огледа с любопитство стаята. Изразът па лицето му беше особен, сякаш просто не можеше да повярва на очите си.

— Сигурно се криеш от някого? — каза той.

— Въпросът не подлежи на коментар, както пишат във вестниците — отговори Томас.

— Мога ли да ти помогна с нещо?

— Не. — Какво можеше да каже на брат си? Иди да намериш един човек на име Фалконети, търси го на 26°24' дължина и на 38°31' ширина, три хиляди метра под водата. Иди кажи на някой гангстер в Лас Вегас, в чийто багажник на колата е скрит автомат, че Томас много съжالياва, че е пребил Гари Куюйлс, и обещава никога вече да не прави така.

— Много се радвам, че те виждам, Том — каза Рудолф, — но не съм ти дошъл на гости.

— Разбрах това.

— Мама умира — каза Рудолф, — Иска да те види.

— Къде е тя?

— В болницата в Уитби. Аз отивам там сега и ако искаш...

— Как така умира? Днес ли ще умре, другата седмица или след няколко години?

— Може да умре всеки момент — отговори Рудолф. — Направи две сърдечни кризи.

— О, божичко. — На Томас никога не му беше минавала мисълта, че майка му може да умре. В моряшката му торба имаше даже едно шалче за нея, което ѝ беше купил от Кан, На шалчето беше нарисувана една трицветна стара карта на Средиземно море. Хората, на които носиш подарък, не умират.

— Знам, че си я виждал от време на време — каза Рудолф — и че си ѝ писал писма. Тя стана набожна, нали разбираш, и сега иска да се прости с всички, преди да умре. Извика и Гретхен.

— С мен няма какво да се прощава — каза Томас. — Аз нямам нищо против нея. Тя не беше виновна. Аз ѝ създавах много неприятности. А този наш проклет баща...

— Добре — прекъсна го Рудолф, — искаш ли да дойдеш с мен? Оставил съм колата долу пред входа.

Томас кимна.

— Вземи си един куфар с малко дрехи — каза Рудолф. — Никой не знае колко време може да...

— След десет минути ще бъда готов — отговори Томас. — Но

не ме чакай пред входа. Обикаляй по съседните улици и след десет минути излез на Четвърто авеню и тръгни на север. Аз ще вървя в същата посока близо до бордюра. Ако не ме видиш, върни се две преки назад и после излез пак на Четвърто авеню. И недей да заключваш дясната врата. Карай бавно. Каква ти е колата?

— Зелен шевролет, модел 1960.

— Недей да разговаряш с никого в хотела — каза Томас и отключи вратата.

После я заключи и събра тоалетните си принадлежности. Нямаше куфар, затова натъпка в торбата, в която Папи му беше донесъл последната бутилка уиски, две ризи, малко бельо, чорапи и шалчето, увито в тънка хартия. Отпи глътка уиски, за да си успокои нервите. Сети се, че уискито може да му трябва за из път и затова пхна до половина пълната бутилка в една друга торба.

Сложи си връзка и син костюм, който беше купил в Марсилия. Щом майка му умира, трябва да е подходящо облечен. Извади от чекмеджето на нощното шкафче пистолета, провери затвора и мушна оръжието в колана на панталона си, под самото. Надникна в коридора. Нямаше никой. Излезе, заключи вратата и пусна ключа в джоба си.

Папи седеше на бюрото си, но не каза нищо, когато видя, че Томас излиза с несесера си за бърсене под мишница и с книжните торби в лявата ръка. На улицата слънцето го заслепи и Томас примижа. Тръгна бързо към Четвърто авеню, без обаче да създава впечатлението, че бяга от някого.

Беше изминал само една пряка и половина, когато шевролетът го настигна. Огледа се за последен път и скочи в колата.

Щом излязоха от града, пътуването започна да му става приятно. Духаше свеж вятър, наоколо всичко беше зелено. Майка му умираше и на него му беше мъчно, но тялото му не искаше и да знае за това, то просто се наслаждаваше на прохладата, на движението, на свободата и поемаше свежия въздух. Извади бутилката от торбата и я подаде на Рудолф, но Рудолф поклати глава. Говореха малко. Рудолф му разказа, че Гретхен се е омъжила повторно, но мъжът ѝ загинал неотдавна. Рудолф току-що се беше оженил. Няма да поумнеят тези мои роднини, помисли си Томас.

Рудолф караше бързо, съсредоточен в пътя. Томас отпиваше от време на време от бутилката, но не толкова, че да се напие, а колкото да поддържа доброто си настроение.

Движеха се със сто и десет километра в час и изведнъж чуха отзад сирената на полицейска кола.

— По дяволите — каза Рудолф и отби встрани. Полицаят приближи.

— Добър ден, сър — каза той. Рудолф беше човек, към когото полицаите се обръщаха с „Добър ден, сър“. — Документите, моля — каза полицаят, но преди да отвори шофьорската книжка, хвърли многозначителен поглед към бутилката на предната седалка между Рудолф и Томас. — Карате със сто и десет километра в час, а тук е забранено да вдигате повече от седемдесет — заяви той, гледайки навъсено Томас, обветреното му лице, счупения му нос и синия костюм от Марсилия.

— Да, така е — призна Рудолф.

— Вие, приятели, сте пили — каза полицаят. Думите му не прозвучаха като въпрос.

— Аз не съм пил нито капка — каза Рудолф. — И аз карам колата.

— Кой е този? — Полицаят посочи към Томас с шофьорската книжка в ръка.

— Това е брат ми — отговори Рудолф.

— Имате ли документи за самоличност? — Когато се обръщаше към Томас, полицаят говореше строго и подозрително.

Томас бръкна в джоба си и извади паспорта. Полицаят го отвори предпазливо, сякаш всеки момент щеше да избухне.

— Защо носите паспорта със себе си?

— Аз съм моряк.

Полицаят върна шофьорската книжка на Рудолф, но сложи паспорта на Томас в джоба си.

— Паспорта ще задържа, а това ще взема. — Той посочи бутилката и Рудолф му я подаде. — Сега обърнете колата и ме последвайте.

— Защо не ме глобите за превишена скорост и не ни пуснете да си вървим? — каза Рудолф. — Абсолютно наложително е да...

— Казах да обърнете и да ме последвате — повтори полицаят и тръгна към колата си. Зад волана седеше друг полицай.

Трябваше да се върнат по същия път — полицейският участък беше на шестнадесет километра. Томас успя да измъкне пистолета си от колана и да го мушне под седалката, без Рудолф да забележи. Ако претърсеха колата, щеше да иде в затвора за срок от шест месеца до една година най-малко. За укриване на оръжие прошка няма. Полицаят, който ги арестува, обясни на един сержант, че са карали с превишена скорост и са извършили допълнително нарушение — в движещото се моторно превозно средство е имало отворена бутилка с уиски, поради което и на двамата трябва да се направи проба за алкохол. Рудолф явно внуши респект на сержанта и той се държа почтително, но все пак

накара и двамата да надуют балона и поиска от Томас да даде урина за изследване.

Беше вече тъмно, когато излязоха от участъка без бутилката с уиски, но с квитанция за глоба заради превишена скорост. Сержантът установи, че и двамата не са пияни, но Томас видя как полицаят, който ги беше арестувал, разгледа много внимателно паспорта му, преди да му го върне. Томас се разтревожи, защото знаеше, че има много полицаи, свързани с мафията, но не можеше нищо да направи.

— Не трябваше да ме взимаш в колата — каза Томас, когато потеглиха. — Мене ме арестуват за това, че дишам.

— Няма значение — каза Рудолф и натисна газта.

Томас бръкна под седалката. Пистолетът беше там.

Не бяха претърсвали колата. Може би злощастieto ще спре да го преследва.

В болницата пристигнаха малко след девет часа, но на входа сестрата спря Рудолф и му пошепна нещо.

— Благодаря — промълви Рудолф със странен глас и се обърна към Томас: — Мама е умряла преди един час.

2

— Последните й думи — каза Гретхен — бяха: „Кажете на баща ти, където и да е, че му прощавам.“ После изпадна в кома и повече не дойде в съзнание.

— Беше побъркана на тази тема — каза Томас. — Поръча ми като отида в Европа, да го потърся.

Тримата седяха вечерта във всекидневната на къщата, в която Рудолф беше живял с майка си през последните няколко години. Били спеше на горния етаж, а Марта плачеше в кухнята за жената, която всеки ден ѝ се караше и я тормозеше. Били беше измолвил майка си да му позволи да види за последен път баба си и Гретхен беше решила, че едно дете трябва да се запознае и със смъртта и затова го беше довела. Преди да ѝ сложат за последен път кислородната маска, Мери прости и на Гретхен.

Рудолф беше уредил вече формалностите по погребението. Беше говорил с отец Макдонъл и се беше примирил с всички безсмислици, както каза на Джийн, когато ѝ се обади в Ню Йорк. Надгробно слово, заупокойна молитва и тъй нататък. Но не се съгласи да затвори прозорците на къщата и да спусне транспарантите. Нямаше да изпълни всички прищевки на майка си, Джийн беше заявила без особена охота, че ще дойде ла погребението, ако Рудолф иска, но той каза, че няма смисъл.

Телеграмата в Рим я беше разстроила. „Роднини —

повтаряше тя. — Винаги тези ужасни роднини.“ Същата вечер и през цялото пътуване в самолета тя пи много. Рудолф беше сигурен, че ако не я беше държал, тя щеше да падне от стълбичката на самолета. Остави я да лежи в Ню Йорк, посърнала и изтощена. Сега, докато седеше с брат си и сестра си в притихналата къща, в която беше живял с покойната си майка, той се радваше, че жена му не е тук.

— И след като толкова време те няма — каза Томас, — и когато майка ти умира, ти трябва да даваш урина за изследване на някакъв полицай. — От тримата само той пиеше, но не беше пиян.

В болницата Гретхен го беше целунала и го беше прегърнала силно; в скръбта си тя не беше онази високомерна, самодоволна жена, която той помнеше, а сърдечна, любвеобилна и непринудена. Томас почувствува, че могат да забравят миналото и най-накрая да се помирят. И без това имаше достатъчно врагове на този свят, не беше нужно да се кара и с роднините си.

— Ужасявам се, като си помисля как ли ще мине погребението — каза Рудолф. — От всички тези стари дами, с които тя играеше бридж. И какво ли, по дяволите, ще приказва онзи глупак Макдонъл?

— Извинявайте за малко — каза Томас. Той излезе от всекидневната и се качи в стаята, където щеше да спи с Били. Гретхен заемаше втората стая за гости. Никой не беше влизал още в стаята на майка им.

— Изглежда променен, нали? — каза Гретхен, когато с Рудолф останаха сами.

— Да-а.

— Примирен. Някак победен.

— Каквото и да е, промяната е положителна.

Чуха, че Томас слиза по стълбите, и прекъснаха разговора, Томас влезе; носеше нещо меко, увито в тънка хартия.

— Ето — каза той, подавайки го на Гретхен, — това е за теб.

Гретхен разтвори хартията и извади трицветното шалче със старата карта на Средиземно море.

— Благодаря ти — каза тя. — Прекрасно е, — Стана и го целуна.

Целувката неочаквано го развълнува. Той почувствува, че може да направи някоя глупост — да не издържи и да се заплаче, да изпочупи мебелите, да се качи горе, да вземе пистолета и да стреля през прозореца в луната.

— Купих го в Кан — каза Томас, — за мама.

— В Кан? — попита Рудолф. — Кога си бил в Кан?

Томас му каза и двамата пресметнаха, че са били там по едно

и също време, най-малко един ден.

— Това е ужасно — каза Рудолф. — Двама братя да се разминават по този начин. Отсега нататък, Том, трябва да поддържахме връзка.

— Да-а — каза Томас, С Гретхен имаше желание да се вижда, но Рудолф беше друго нещо. Рудолф му беше причинил толкова страдания, — Да-а — повтори Томас. — Ще кажа на секретарката ми да ти изпрати маршрута ми — добави той и стана, — Аз отивам да спя. Днес много се уморих.

Качи се в стаята. Не беше уморен толкова много. Просто не искаше да стои в една стая с Рудолф. Ако знаеше къде е домът на покойниците, щеше да отиде там самичък и да си поплаче. Не си спомняше някога да е прегръщал майка си.

Не искаше да събуди сина на Гретхен, йойто спеше на едното легло, облечен със синя пижама, затова не запали лампата, докато се събличаше, а само отвори леко вратата, за да влиза малко светлина от коридора. Нямаше пижама и се замисли дали на сутринта малкият ще разправи на останалите, че спи по гащета. Може и да не му направи впечатление. Изглеждаше симпатично дете и едва ли знаеше, че от него се очаква веднага да си създаде лошо мнение за вуйчо си, Момчето миришеше на чисто, на сапун. В болницата беше прегърнал Гретхен, за да я успокои; и двамата се бяха разплакали. Не си спомняше някога да е прегръщал майка си.

Като гледаше момчето, си спомни за Уесли. Трябваше да го види. Трябваше да направи нещо за него. Не можеше да го остави цял живот в ръцете на една уличница като Тереза.

Той затвори вратата и легна в мекото, чисто легло. Рудолф спеше в такова легло всяка нощ.

На погребението дойде и Теди Бойлан. И много други хора. Вестниците в Уитби и Порт Филип бяха счели новината за смъртта на майката на видния гражданин Рудолф Джордах за достатъчно важна и бяха поместили некролога на централно място. За Мери Джордах нямаше какво особено да се каже, но журналистите използваха случая да изброят почетните длъжности и заслугите на Рудолф — председател на управителния съвет на сдруженото търговско предприятие „Д. К.“, подпредседател на Търговската палата в Уитби, възпитаник *cum laude*⁴⁴ на университета в Уитби, член на настоятелството на същия университет, член на Комисията за развитие на градовете Уитби и Порт Филип, енергичен и предприемчив бизнесмен.

Споменаваше се дори, че като ученик Рудолф е участвувал в отбора по лека атлетика в дисциплината двеста метра бягане с препятствия, а също така, че е свирил на тромпет в джазбанда „Речната петорка“ през хиляда деветстотин четиридесет и пета година.

Горката мама, мислеше Рудолф, оглеждайки препълнената църква, как щеше да се радва, ако можеше да види колко хора са дошли да почетат паметта ѝ.

Отец Макдонъл говори по-лошо и по-дълго, отколкото Рудолф предполагаше; Рудолф се опитваше да не слуша лъжите, които се изричаха над покрития с цветя ковчег. Дано само Гретхен не преживява много тежко погребението, спомняйки си за другия ковчег в крематориума в Калифорния. Погледна я, но лицето ѝ не издаваше нищо.

Птиците пееха по дърветата в гробищата, радостни, че лятото е настъпило. При спускането на ковчега в гроба, съпроводено от риданията на дамите, с които майка им беше играла бридж, Рудолф, Гретхен и Томас застанаха един до друг; Гретхен държеше Били за ръка.

Бойлан ги настигна, когато наближаваха чакащите ги черни лимузини.

— Не искам да се натрапвам — каза той, когато те спряха. — Гретхен, Рудолф... искам само да изкажа моите съболезнования. Толкова млада жена.

За миг Рудолф се смути. Майка му винаги му се струваше много стара, тя беше много стара. Беше стара още на тридесет години, а много преди това беше започнала да умира. За първи път осъзна истинската ѝ възраст. Петдесет и шест години. Почти колкото Бойлан. Нищо чудно, че Бойлан я смята за „толкова млада жена“.

— Благодаря, Теди — каза Рудолф и се ръкува с Бойлан, Бойлан съвсем не изглеждаше на човек, готов да влезе в гроба. Цветът на косата му беше все същият, лицето му беше загоряло и без бръчки, ходеше изправено, а обувките му лъщяха както винаги.

— Как си, Гретхен? — попита Бойлан. Хората, които вървяха зад тях, се спряха, защото не искаха да ги задминат на тясната чакълеста пътека между гробовете. Бойлан смяташе за нещо напълно естествено, че всички са длъжни да му дават път.

— Много добре, благодаря, Теди — отговори Гретхен.

— Това сигурно е синът ти — усмихна се Бойлан на Били, който го изгледа сериозно.

— Били, това е мистър Бойлан, един стар приятел — обясни Гретхен.

— Здравей, Били. — Бойлан стисна ръката на момчето. — Надявам се, че следващия път ще се видим при по-приятен случай.

Били не отговори нищо. Томас гледаше Бойлан с присвити очи; Рудолф си помисли, че зад спуснатите клепащи той иска да прикрие желанието си да се изсмее. Може би си спомняше нощта, когато е видял как Бойлан се разхожда гол из къщата на хълма и налива уиски на Гретхен, която го чака в спалнята на горния етаж. Ама че неподходящи за гробища мисли.

— Брат ми Томас — представи го Рудолф.

— О, да — каза Бойлан, но не подаде ръка на Томас, а се обърна към Рудолф. — Ако намериш време, Руди, въпреки голямата си заетост, обади ми се, за да вечеряме заедно някой път. Искам да призная, че ти беше прав в избора си на кариера, Доведи и Гретхен, ако е свободна. Моля те.

— Аз заминавам за Калифорния — каза Гретхен.

— Колко жалко. Е, повече няма да ви задържам. — Той леко се поклони и се отдръпна. Даже и с тъмния костюм елегантната му, скъпо поддържана фигура се открояваше ярко сред еднообразната процесия на жителите на малкото провинциално градче.

Докато крачеха към първата лимузина, от която Рудолф беше отстранил безмилостно отец Макдонъл, Гретхен осъзна, смаяна, колко много си приличат Рудолф и Бойлан — не по външност, разбира се, и дано не и по характер, но в поведението си, в начина на говорене, в жестовите, в избора на дрехи, в походката. Интересно дали Рудолф знае колко много дължи на този човек и дали ще му е приятно, ако му го каже.

Докато пътуваха към къщата на Рудолф, тя мислеше за Бойлан. Би трябвало да мисли за майка си — в този момент в слънчевото гробище, огласяно от веселите песни на птиците, заравят гроба ѝ. Но тя мислеше за Бойлан. Не изпитваше нито любов, нито влечение към него, но не изпитваше и отвращение, омраза или желание за отмъщение. Сякаш бе извадила някаква стара играчка, някоя любима кукла, от стар сандък и я разглеждаше любопитно, опитвайки се да си припомни какви чувства е изпитвала към нея, но тъй като не можеше да си припомни, трябваше да я захвърли или да я даде на някое съседско дете. Първата ѝ любов.

Когато се върнаха в къщи, решиха да пийнат нещо. Били, който изглеждаше блед и измъчен, се оплака, че го боли главата, и се качи горе да си легне. Марта, въпреки неспирния поток от сълзи, отиде в кухнята да приготви набързо нещо за обяд.

Рудолф направи на Гретхен и на себе си мартини, а на Томас

наля уиски с лед; Томас беше съблякъл самото си, което беше много тясно за широките му рамене. Беше разкопчал яката на ризата си и седеше приведен на един дървен стол с твърда облегалка, подпрял лактите си на бедрата, отпуснал ръцете си между краката. Където и да седне, все едно, че се намира на ринга, помисли си Рудолф и му подаде уискито.

Вдигнаха чашите си, но не споменаха майка си.

Бяха решили да заминат заедно за Ню Йорк веднага щом се наобядват, защото не искаха да стоят в къщи и да приемат съболезнования. Хората изпращаха огромни букети, но Рудолф беше наредил на Марта да запази само един и да занесе всички останали в болницата, където беше умряла майка му. Нарцисите, които беше задържал, приличаха на жълт пламък върху масичката пред канапето. Прозорците бяха отворени, през тях нахлуваше слънцето и свежата миризма на трева от градината. Салонът с нисък дървен таван беше изискано подреден, не беше претрупан със стари мебели, нито предизвикателно модерен — съвсем в стила на Рудолф.

— Какво смяташ да правиш с къщата? — попита Гретхен.

— Сигурно ще остана да живея в нея. — Рудолф сви рамене. — Все още трябва да прекарвам много време тук. Макар че за сам човек е твърде голяма. Искаш ли да дойдеш да живееш тук?

Гретхен поклати глава. Споровете с адвокатите продължаваха.

— Аз съм свързана с Калифорния.

— А ти? — обърна се Рудолф към Томас.

— Аз? — попита изненадан Томас. — Какво, по дяволите, мога аз да правя тук?

— Ще си намериш някаква работа. — Рудолф се сдържа да не каже: „Аз ще ти намеря някаква работа.“ Той с удоволствие отпиваше от мартинито. — Трябва да признаеш, че тук е похубаво, отколкото в нюйоркския хотел, където си отседнал.

— Не смятам да остана там за дълго. Но все едно, тук за мен няма място. Хората ме гледат, като че ли съм животно от зоологическата градина.

— Преувеличаваш — каза Рудолф.

— Твоят приятел Бойлан не пожела дори да ми подаде ръка на гробището. Ако не там, не знам къде другаде хората си подават ръка.

— Той е особен случай.

— Вярно, че е особен — засмя се Томас. Макар и тих, смехът му внесе някакъв смут в атмосферата.

— Защо се смееш? — попита Рудолф, а Гретхен погледна

озадачено Томас.

— Като го видиш следващия път — отговори Томас, — кажи му, че е прав да не ми подава ръка.

— Какво искаш да кажеш, Том?

— Питай го дали си спомня Деня на победата. Нощта, когато в имението му запалиха един кръст и стана пожар.

— Какво значи това? — попита рязко Рудолф. — Ти ли си го направил?

— Аз и един приятел. — Томас стана и отиде да си напълни чашата.

— Защо го направихте? — попита Гретхен.

— Момчешки щуротии — отговори Томас и си сложи допълнително лед в чашата. — Току-що бяхме спечелили войната.

— Но защо избрахте точно него? — попита Гретхен.

Томас разбъркваше леда в питието си с гръб към Гретхен.

— Тогава той имаше връзка с една дама, която познавах — каза той. — Аз не одобрявах тази връзка. Трябва ли да кажа името на дамата?

— Няма нужда — отговори тихо Гретхен.

— Кой беше приятелят? — попита Рудолф.

— Какво значение има?

— Онзи Клод, не си спомням презимето му, който се влачеше с теб, нали?

Томас се усмихна, но не отговори. Пиеше прав, облегнат на бюфета.

— Той изчезна веднага след този случай — каза Рудолф. — Сега си спомням.

— Точно така — потвърди Томас. — А аз изчезнах веднага след него, ако си спомняш и това.

— Някой е знаел, че вие сте свършили тази работа — каза Рудолф.

— Да, някой — кимна иронично Томас.

— Имал си късмет, че не си отишъл в затвора — каза Гретхен.

— Точно това искаше да избегне татко, когато ме изхвърли от къщи — каза Томас. — Едно погребение кара винаги хората да си спомнят за доброто старо време, нали?

— Том — каза Гретхен, — ти нали не си вече такъв?

Томас отиде до канапето, където Гретхен седеше, наведе си и я целуна леко по челото.

— Надявам се, че не съм — отговори той. Изправи се и добави: — Ще се кача горе да видя как е момчето. Симпатично ми е. Сигурно ще се чувствава по-добре, ако не е само.

Взе си чашата и излезе от салона.

Рудолф пригответи за Гретхен и за себе си по още едно картини. Радваше се, че може да прави нещо с ръцете си. Брат му не беше лесен човек. Даже и след като излезе от стаята, атмосферата остана напрегната и неспокойна.

— Господи — наруши мълчанието Гретхен, — не е възможно у трима ни да има едни и същи гени.

— Кой от нас беше ненормалният в котилото? — каза Рудолф. — Ти, аз, той?

— Ние, Руди, ти и аз — отговори Гретхен.

— Майка ни беше такава. Баща ни беше такъв. — Рудолф сви рамене. — Знаехме защо са такива или поне си мислехме, че знаем, но това не променяше нещата. Аз се опитвам да не бъда такъв.

— Спаси те само това, че ти провървя — каза Гретхен.

— Аз работих много — защити се Рудолф.

— Колин също. Разликата обаче е, че ти никога няма да се блъснеш в някое дърво.

— Много съжалявам, Гретхен, че още не съм умрял. — По гласа му пролича, че е засегнат.

— Недей да тълкуваш грешно думите ми, моля те, Аз се радвам, че в нашето семейство има човек, който никога няма да се блъсне в някое дърво. Този човек положително не е Том. Знам, че не съм и аз, Аз може би съм най-лошата. Аз провалих цялото семейство. Ако не бях отишла един съботен следобед на шосето край Порт Филип, животът на всички ни щеше да бъде свършено различен. Това беше ли ти известно?

— За какво говориш?

— За Теди Бойлан — отговори спокойно Гретхен. — Той ме качи тогава в колата си. Това, че днес съм такава, се дължи до голяма степен на него. Спала съм с разни мъже заради Теди Бойлан. Избягах в Ню Йорк заради Теди Бойлан. Срегнах Уили Абът заради Теди Бойлан и накрая го намразих, защото не беше по-различен от Теди Бойлан, а обикнах Колин, защото той беше пълна противоположност на Теди Бойлан. Онези критични статии, които пишех и които всички смятаха за толкова остроумни, бяха насочени срещу. Америка, защото тя създава хора като Теди Бойлан и им осигурява лек живот.

— Направо си се вманиачила... Ти си била провалила семейството. Защо не отидеш да ти побаят циганите, да си сложиш един амулет и да приключиш тази история?

— Нямам нужда от никакви цигани — продължи Гретхен. — Ако не бях срещнала Теди Бойлан и не бях отишла да спя с него, мислиш ли, че Том щеше да подпали онзи кръст в имението му? Мислиш ли, че ако Теди Бойлан не съществуваше, щяха да

изгонят Том като престъпник от къщи? Мислиш ли, че днес той щеше да е такъв, ако беше останал да живее в Порт Филип със семейството си?

— Може би не — съгласи се Рудолф. — Но щеше да се случи нещо друго.

— Само че не се случи нища друго. Просто Теди Бойлан спеше със сестра му. А ти...

— Аз знам всичко за себе си — каза Рудолф.

— Така ли? Мислиш ли, че щеше да завършиш колежа без парите на Теди Бойлан? Мислиш ли, че щеше да се обличаш както сега или да се стремиш да преуспееш и да натрупаш пари по възможно най-бързия начин без Теди Бойлан? Мислиш ли, че ако не беше Теди Бойлан, някой друг щеше да се грижи за теб, да те води по концерти и художествени галерии, да ти угажда, докато учиш, да ти внуши тази надменност, тази самоувереност? — Гретхен допи чашата си.

— Добре — каза Рудолф, — Ще издигна паметник в негова чест.

— Може би трябва да го направиш. Сигурно можеш да си го позволиш, особено сега с парите на жена си.

— Това вече не е честно — отговори ядосано Рудолф. — Знаеш, че нямах никаква представа...

— Точно това исках да ти кажа — прекъсна го Гретхен. — Твоят успех превръща в нещо съвсем друго ужасните черти на семейство Джордах.

— А в какво се изразяват при теб ужасните черти на семейство Джордах?

Гретхен изведнъж се преобрази. Резкият ѝ глас се смекчи, лицето ѝ стана тъжно, нежно, то сякаш се подмлади.

— Когато живееш с Колин, аз бях различна — каза тя.

— Може би.

— Мисля, че никога вече няма да срещна друг Колин.

Рудолф се пресегна и докосна ръката ѝ; незагълъхналата скръб на сестра му усмири гнева му.

— Сигурно няма да ми повярваш — каза той, — но аз мисля, че ще срещнеш такъв човек.

— Не — отговори тя.

— Какво смяташ да правиш? Да седиш така и цял живот да скърбиш?

— Не.

— Какво смяташ да правиш?

— Ще продължа да уча.

— Да учиш? — попита Рудолф недоумяващо. — На твоята възраст?

— Във вечерния университет в Лос Анжелос — обясни Гретхен. — Така ще мога да си живея в къщи и да се грижа за Били, Ходих да проверя и ми казаха, че ще ме приемат.

— И какво ще учиш?

— Ще се смееш, като чуеш.

— Днес на нищо не се смея — каза Рудолф.

— Тази идея ми я даде бащата на един съученик на Били — обясни Гретхен. — Той е психиатър.

— О, господи! — възкликна Рудолф.

— Ето че и сега твоят късмет пак се проявява — каза Гретхен, — като чуеш думата „психиатър“, можеш да извикваш: „О, господи!“

— Извинявай.

— Той работи по съвместителство в една клиника. С терапевти, които не са завършили медицина, но са учили психотерапия, били са подлагани на психоанализа и са получили право да лекуват леки случаи. Занимават се с групова терапия — с нормални деца, които отказват да се научат да четат и да пишат или имат агресивни тенденции, с деца на разведени родители, които са се затворили в себе си, с момичета, станали фригидни поради религията си или някоя ранна сексуална травма и които се разделят със съпрузите си, с негърчета и мексиканчета, тръгнали на училище със закъснение, които не могат да догонят връстниците си и получават психическа травма от това...

— Значи — прекъсна я Рудолф, който слушаше нетърпеливо, — значи, като се въоръжиш с документа от Калифорнийския университет в Лос Анжелос, ще тръгнеш да оправяш сама негърския проблем, мексиканския проблем и религиозния проблем...

— Ще се опитам да разреша един проблем — каза Гретхен, — а може би два или сто проблема. И в същото време ще разреша собствения си проблем. Времето ми ще бъде ангажирано и ще върша нещо полезно.

— А не нещо безполезно като брат ти? — попита Рудолф обидено. — Това ли искаш да кажеш?

— Съвсем не — отговори Гретхен. — Ти си полезен по свой начин. Нека и аз бъда полезна по мой.

— Колко време ще продължи всичко това?

— Най-малко две години, за да получа диплома — отговори Гретхен. — След това трябва да завърша курса по психотерапия...

— Няма да успееш да завършиш — каза Рудолф — Ще си намериш мъж и ще...

— Може би — каза Гретхен. — Съмнявам се, на кой знае.

Марта влезе със зачервени очи и каза, че обедът е сервиран.

Гретхен се качи в стаята да извика Били и Томас и когато тримата слязоха в столовата, цялото семейство седна да обядва; всички се държаха много учтиво и казваха: „Подай ми, моля те, горчицата“, „Благодаря“, „Не, засега това ми стига“.

След обяда се качиха на колата и заминаха за Ню Йорк, оставяйки мъртвата си майка.

Стигнаха в хотел „Алганкуин“ малко след седем часа. Гретхен и Били бяха отседнали там, защото в едностайния апартамент на Рудолф, където го чакаше Джийн, нямаше място. Рудолф покани Гретхен и Били да вечерят заедно с него и Джийн, но Гретхен каза, че точно този ден не е подходящ да се запознае с новата си снаха. Рудолф покани и Томас, но той, свит на предната седалка, отговори, че имал среща.

Когато Били слезе от колата, Томас също се измъкна навън и прегърна Били през раменете.

— И аз имам син, Били — каза той. — Доста па малък от теб. Но ако стане като теб, аз ще се гордея с него.

За първи път от три дни насам Били се усмихна.

— Том — запита Гретхен, застанала пред входа ш хотела, — ще те видя ли някога пак?

— Разбира се — отговори Томас, — Аз знам адреса ти и ще ти се обадя.

Гретхен и синът ѝ влязоха в хотела, следвани от носача с двата им куфара.

— Аз ще взема такси оттук, Руди — каза Томас. — Ти сигурно бързаш да се прибереш при жена си.

— Бих искал да пийна нещо. Нека да влезем в бара и... — предложи Рудолф.

— Благодаря. Нямам време — отговори Томас. — Трябва да вървя. — Той все се озърташе и оглеждаше движението по Шесто авеню.

— Том, трябва да поговоря с теб — настоя Рудолф.

— Мисля, че си казахме всичко — отговори Томас и се опита да спре едно такси, но се оказа, че работното време на шофьора е свършило, — Няма какво повече да говорим.

— Няма ли? — каза ядосано Рудолф. — Така ли мислиш? Ами ако ти кажа, че днес при затварянето на борсата си притежавал шестдесет хиляди долара, няма ли да мислиш другояче?

— Ти си бил голям шегаджия, Руди — каза Томас.

— Ела в бара. Не се шегувам. Томас последва Рудолф в бара. Келнерът им донесе уиски и Томас каза:

— Е, да чуем какво имаш да ми казваш.

— Онези проклети пет хиляди долара, които ми даде. Спомняш ли си? — попита Рудолф.

— Нечисти пари — каза Томас. — Разбира се, че си спомням.

— Ти ми каза да правя с тях каквото си поискам — продължи Рудолф. — Мисля, че мога да си спомня точно думите ти: „Хвърли ги. Изхарчи ги по жени. Подари ги на любимото си благотворително дружество...“

— Сигурно така съм казал — ухили се Томас.

— Аз поисках да ги вложа — каза Рудолф.

— Ти винаги си бил практичен. Още от дете — отговори Томас.

— Вложих парите на твоето име, Том — продължи Рудолф, без да бърза. — В моята компания. Печалбата не е кой знае каква, но цялата съм я влагал в нови акции — четири пъти досега, и делът ти все нараства и нараства. Мога да ти кажа, че в този момент притежаваш шестдесет хиляди долара в акции.

Томас допи на един дъх уискито си. Затвори очи и ги притисна силно с пръсти.

— През последните две години много пъти се опитвах да те открия — обясняваше Рудолф. — От телефонната компания ми отговориха, че телефонният ти пост е прекъснат, а писмата, които изпращах на стария ти адрес, се връщаха винаги с печата: „Лицето не живее на този адрес“. А мама ми каза, че има връзка с теб, чак когато отиде в болницата. Следях спортните страници, но ти сякаш беше изчезнал от света.

— Аз се подвизавах по това време из западните щати — каза Томас и отвори очи. Виждаше всичко като в мъгла.

— В същност даже се радвах, че не можех да те открия — призна Рудолф, — защото знаех, че цената на акциите ще расте, и се страхувах, че ще се изкушиш да ги продадеш преждевременно. Аз смятам, че и сега не бива да ги продаваш.

— Искаш да кажеш, че утре мога да отида някъде, да заявя, че имам акции, които искам да продам, и някой ще ми даде шестдесет хиляди долара в брой? — попита Томас.

— Казах ти, че не те съветвам да...

— Руди — прекъсна го Томас, — ти си прекрасен човек, направо си прекрасен и може би не съм бил прав да си мисля толкова години разни неща за теб, но точно сега няма да слушам никакви съвети. Искам само да ми кажеш мястото, където някой ме чака да ми брои шейсет хиляди долара.

Рудолф се предаде. Написа адреса на кантората на Джони Хийт и го даде на Томас.

— Иди утре на този адрес — каза той. — Аз ще се обадя на

Хийт и той ще те чака. Моля те, Том, бъди разумен.

— Не се тревожи за мен, Руди. Отсега нататък ще бъда толкова разумен, че няма да можеш да ме познаеш. — Томас поръча по още едно уиски. Когато вдигна ръка да повика келнера, самото му се разтвори и Рудолф видя пистолета, мушнат в колана му. Но не каза нищо. Беше направил всичко възможно за брат си. Повече от това не можеше.

— Ще ме почакаш ли една минутка? — каза Томас. — Трябва да се обадя по телефона.

Отиде във фоайето, влезе в една телефонна кабина и потърси номера на авиокомпанията „Трансуърлд Еър Лайнс“. Свърза се и попита какви полети има на другия ден до Париж. Чиновничката му отговори, че има един полет в осем часа вечерта, и го попита иска ли да му запази място. Той каза: „Не, благодаря“, затвори, след това се обади в Християнския съюз на младите мъже и помоли да извикат Дуайър. Томас чака дълго и тъкмо щеше да затвори телефона и да се откаже от Дуайър, когато чу гласа му:

— Ало, кой е? — каза Дуайър.

— Том. Слушай сега...

— Том! — извика развълнувано Дуайър. — Откога се мотая тук и чакам да ми се обадиш. Божичко, колко се притесних, мислех, че си умрял...

— Ще млъкнеш ли най-после? — прекъсна го Томас. — Слушай ме сега. Утре в осем часа вечерта има самолет на „Трансуърлд Еър Лайнс“ за Париж, който излита от Айдълуайлд. В шест и половина трябва да бъдеш на касата за запазени билети. С багажа си.

— Искаш да кажеш, че имаме запазени билети за самолет?

— Нямаме още билети — отговори Томас, ядосан, че Дуайър е толкова развълнуван. — Ще ги вземем там. Не искам името ми цял ден да стои в някакъв списък.

— Правилно, правилно, Том, разбирам.

— Само недей да закъсняваш. Ела навреме.

— Ще дойда навреме. Ти за това не се притеснявай.

Томас затвори телефона.

Върна се в бара и настоя да плати сметката. На улицата, преди да се качи в таксито, което спря до тротоара, той стисна ръката на брат си.

— Слушай, Том — каза Рудолф, — хайде да вечеряме веднъж заедно през седмицата. Искам да се запознаеш с жена ми.

— Чудесно — отговори Томас. — Ще ти се обадя в петък.

Качи се в таксито и каза на шофьора:

— Четвърто авеню и Осемнадесета улица.

Отпусна се удобно в колата, стиснал книжната торба с

дрехите си. Когато човек има шестдесет хиляди долара, всички го канят да вечеря. Даже и собственият ти брат.

ЧАСТ ЧЕТВЪРТА

1963

Когато пристигна в къщи с колата, валише дъжд — проливен, тропически калифорнийски дъжд, който свеждаше цветята подобно на дребни рикоширащи куршумчета и отскачаше от покривите, подкопаваше пръстта и я свличаше в градината и плувните басейни на съседите. Колин беше починал преди две години, но всеки път тя поглеждаше машинално към отворения гараж да види дали колата му не е вътре.

Остави учебниците си във форда, модел 1959 година, и изтича до входната врата; макар че измина само няколко крачки, цялата ѝ коса се намокри. Влезе вътре, свали палтото си и тръсна мократа си коса. Беше едва четири и половина следобед, но в къщата беше тъмно и тя запали лампата в антрето. Били беше отишъл на екскурзия в планината с приятели за уикенда и тя се надяваше, че там времето е по-хубаво, отколкото по крайбрежието.

Бръкна в пощенската кутия. Извади няколко съобщения за неплатени сметки, рекламни листовки и писмо от Венеция, адресирано с почерка на Рудолф.

Отиде във всекидневната и по пътя запали всички лампи. Събу мокрите си обувки и си наля малко уиски с много сода, а после седна на канапето с подвити крака, доволна, че стаята е така приятно осветена. От тъмните ъгли вече не чуваше шепот. Беше спечелила делото срещу бившата съпруга на Колин и щеше да остане да живее в къщата. Съдът ѝ беше отпуснал временна издръжка, докато се определяха окончателно размерите на имуществото на Колин, и тя вече не беше зависима от Рудолф.

Отвори писмото на Рудолф. То се оказа дълго. Когато беше в Америка, той предпочиташе да ѝ се обажда по телефона, но сега, докато се разхождаше из Европа, ползуваше услугите на пощата. Сигурно разполагаше с много свободно време, защото ѝ пишеше често. Беше получила негови писма от Лондон, Дъблин, Единбург, Париж, Сен Жан дьо Люс, Амстердам, Копенхаген, Женева, Флоренция, Рим, Иския, Атина и от градчета, които тя никога не беше чувала, където той и Джийн отсядаха пътем в малки хотелчета да пренощуват.

„Скъпа Гретхен — започна тя да чете. — Във Венеция вали и Джийн излезе на дъжда, за да прави снимки. Тя казва, че това е най-подходящото време да се улови същността на Венеция — отвсякъде вода, и отдолу, и

отгоре. Аз съм се сгушил удобно в хотела, равнодушен към изкуството. А за Джийн условията са без значение, обича да снима всякакви хора при всякакво време и обстоятелства — дори и най-тежките. Според нея страданието и старостта, а по възможност и двете заедно, разкриват характера на даден народ и страна по-добре от всичко друго. Аз не се опитвам да споря с нея. Предпочитам да гледам красиви млади хора при слънчева светлина — нали съм си еснаф.

Наслаждавам се до краен предел на прелестите, които ми осигурява бездействието. След толкова години на труд и напрежение открих, че в същност съм един безгрижен, мързелив човек, който се задоволява да види два шедьовъра на ден, да се помотае из някой чужд град, да седи часове наред в някое кафене, както правят французите и италианците, да се преструва, че разбира от изкуство, да се пазари в художествените галерии за картини от млади художници, за които никой не е чувал и чиито произведения ще превърнат всекидневната ми в Уитби в зала на ужасите, ако ги окача там.

Странно, че при тази възможност да пътуваме и при факта, че татко е роден в Германия и е толкова германец, колкото и американец, аз нямам никакво желание да отида в Германия. Джийн е била там, но не държи да посети отново тази страна. Казва, че тя прилича твърде много на Америка в основни линии. Ще трябва да ѝ повярвам.

Тя е най-прекрасната жена на този свят, а аз съм най-послушният съпруг и се съгласявам да ѝ мъкна камерите, за да бъде непрекъснато с нея. Освен, разбира се, когато вали. Тя е изключително наблюдателна и благодарение на нея през тези шест месеца научих за Европа много повече, отколкото щях да науча сам за шест години. Тя не проявява никакъв интерес към литература, не чете дори вестници, театърът я отегчава, затова аз оставам сам в тази сфера на съвместния ни живот. Освен това тя кара много добре нашия малък фолксваген и аз имам възможност да се отпусна и да се любувам на Алпите, на долината на Рона, без да се страхувам, че ще обърна колата. Сключили сме споразумение. Тя шофира сутрин и изпива на обяд бутилка вино, а аз сядам зад волана следобед — трезвен.

Не ходим по модни курорти, както правехме през медения ни месец, защото, както казва Джийн, сега вече

живеем истински. Но не страдаме от това. Тя е много общителна, а с моя френски и италиански, и с английския, който всички говорят, завързваме приятелства с най-различни хора — с един лозар от Бургундия, с един масажист от плажа в Биариц, с един играч на ръгби от Лурд, с един художник-абстракционист, с безброй свещеници, с рибари, с един френски киноактьор на епизодични роли, със стари англичанки, които правят обиколка на Европа с автобуси, с бивши десантници от английската армия, с американски войници, служещи в Европа, с един представител на парижката камара на депутатите, който твърди, че единствената надежда на света е Джон Фицджералд Кенеди. Ако срещнеш случайно Джон Фицджералд Кенеди, предай му това нещо.

Англичаните са хора, които не е възможно да не обикнеш. Само тях и никой друг. Те не са практични, но не си струва човек да им го казва. След като спечелиха войната с много кръв и смелост, предадоха всичко на германците. Аз не искам нито германците, нито някой друг народ да гладува, но англичаните имаха право да се надяват, че след като оръдията замлъкнаха, ще живеят на този свят поне толкова добре, колкото са живели преди това противниците им. За наша сметка обаче.

Трябва да гледаш Били непременно да обиколи Европа, преди да навърши двадесет години, преди Европа да се е превърнала в Парк Авеню, в Университета на Южна Калифорния, в Скарсдейл, в Харлем и в Пентагона. Ние може и да ценим тези места или поне някои от тях, но ще бъде жалко, ако градове като Рим, Париж и Атина заприличат на тях.

Бях в Лувър, в амстердамския Риикс-музеум, в Прадо, видях лъвовете в Делос и златната маска в музея в Атина и дори нищо повече да не бях видял, да бях глух и нем и никой да не ме обичаше, само това щеше да струва много повече от всичко, което бих спечелил за шестте месеца отсъствие от работа...”

Телефонът иззвъня, Гретхен остави писмото и стана да се обади. Беше Сам Кори, старият монтажист, който беше работил с Колин и в трите му филма. Сам, предан приятел, се обаждаше поне три пъти в седмицата и понякога тя отиваше с него да види някой нов филм в студиото, който той смяташе, че ще ѝ бъде интересен. Той беше на петдесет и пет години, имаше здраво

семейство и тя се чувствуваше добре с него. Той беше единственият близък на Колин, с когото тя продължаваше да поддържа връзка.

— Гретхен — каза той, — ще прожектираме един от филмите на „Новата вълна“, който току-що е пристигнал от Париж. После ще те заведа да вечеряме някъде.

— Съжалявам, Сам — отговори Гретхен, — обаче един от съкурсниците ми ще дойде да ми помага.

— Ех, това учене, това учене — измърмори Сам, — тези благословени ученически години. — Той беше учил до девети клас и не се отнасяше с особено преклонение към висшето образование.

— Хайде да го оставим за някоя друга вечер, а, Сам?

— — Разбира се — каза той. — Къщата ти още ли не е пометена от дъжда?

— Почти.

— Така е в Калифорния — каза Сам.

— И във Венеция също вали дъжд — отговори Гретхен.

— Откъде получаваш такава строго поверителна информация?

— Чета писмо от брат ми Рудолф, Той е във Венеция и там вали дъжд.

Сам се беше запознал с Рудолф, когато той и Джийн ѝ бяха дошли на гости за една седмица. След като си заминаха, Сам каза, че Рудолф е симпатичен, но че е безумно влюбен в жена си.

— Като му пишеш — каза Сам, — питай го иска ли да вложи пет милиона долара в един евтин филм, който смятам да поставя.

Сам, който години наред се движеше сред невероятно богати хора в Холивуд, беше убеден, че всички, които имат повече от сто хиляди долара в банката, живеят на този свят само за да ги скубят другите. Освен, разбира се, ако са талантиливи. Но според Сам талантите можеха да се проявят само в областта на киното.

— Сигурна съм, че ще го направи с най-голямо удоволствие — отговори Гретхен.

— Пази се да не те намокри дъждът — каза Сам и затвори телефона.

Сам беше най-спокойният човек, когото познаваше. Години наред той беше наблюдавал страстите, които се развивяха във филмовите студии, но беше запазил непоклонимо спокойствие — знаеше на какво е способен, през ръцете му минаваха стотици хиляди метри филмова лента, улавяше пропуски, оправяше чужди грешки, никога не ласкаеше никого, напускаше продукциите, когато хората станеха непоносими, преминаваше от един стил в друг с неизтощима работоспособност, беше едновременно и

творец, и момче за всичко, предан на неколцина режисьори, които въпреки недостатъците им Сам считаше за професионалисти, отдадени пламенно на своето изкуство. Сам беше гледал пиесите на Колин и когато той дойде в Холивуд, сам му предложи да работи с него; скромнен, но уверен в способностите си, Сам знаеше, че новият режисьор ще му бъде благодарен за професионалния опит, че тяхното сътрудничество ще бъде ползотворно.

След смъртта на Колин Сам разговаря веднъж надълго с Гретхен и я предупреди, че ако остане в Холивуд само като нечия вдовица, без да прави нищо, ще се чувства много нещастна. Беше наблюдавал достатъчно Гретхен, докато работеше като монтажист в трите филма на Колин, и беше разбрал, че Колин напълно основателно се съобразява с нейното мнение. Затова й предложи да я вземе при себе си и да я научи на своя занаят. „За сама жена в този град — беше казал той — монтажната зала е най-хубавото място. Там няма да си самотна, няма да развяваш прелестите си насам-натам, нито да оспорваш нечий изяви, а ще работиш методично и смислено, все едно, че всеки ден ще изпичаш по един кейк.“

Тогава Гретхен му беше казала: „Не, благодаря“, защото не искаше дори и по този начин да се възползува от репутацията на Колин, и затова се записа в университета. Но след всеки разговор със Сам тя се чудеше дали не е отхвърлила предложението му твърде прибързано. Хората в университета бяха доста млади, напредваха много бързо, интересуваха се от неща, които на нея й се струваха безсмислени, поглъщаха и отхвърляха огромни количества информация за кратко време, а тя тъпчеше мъчително на едно място седмици наред.

Гретхен седна пак на канапето и взе писмото на Рудолф. Венеция, спомни си тя, Венеция. С красива, млада съпруга, която съвсем случайно се оказва богата. Такъв е късметът на Рудолф.

„От Уитби се чуват недоволни гласове — продължи тя да чете. — Стариат Колдъруд никак не одобрява продължителната ми обиколка из Европа, а Джони, който по характер е пуритан, макар че има лице на истински бохем, намеква деликатно, че ваканцията ми е продължила доста дълго. В същност аз не гледам на тази обиколка като на ваканция, макар че нищо друго досега не ми е доставяло такова удоволствие. Тази обиколка е продължение на моето образование, продължение, което не можах да си позволя, когато завърших колежа, защото бях беден и трябваше да работя по цял ден в магазина.“

Когато се върна, имам да разрешавам много въпроси, които сега бавно премислям дори когато гледам някоя картина на Тициан в Двореца на дожите или пия еспreso на Пиаца Сан Марко. С риск думите ми да ти прозвучат много претенциозно, ще ти кажа, че искам да реша как да живея занапред. На тридесет и пет години съм, имам достатъчно пари — и основен капитал, и годишен доход, — за да мога до последния си ден да живея прекрасно. Дори и ако вкусовете ми бяха екстравагантни, а те не са, дори и ако Джийн беше бедна, а тя не е — пак щях да имам възможност да си позволя това. В Америка забогатееш ли веднъж, трябва да си ненормален или прекомерно алчен, за да обеднееш отново. Не ми е приятна мисълта цял живот само да купувам и да продавам, за да увеличавам богатството си, което и без това ми е достатъчно. Инстинктът ми да придобивам е притъпен от самите придобивки. Едва ли бих получил особено удовлетворение, ако продължавам да откривам нови търговски центрове из цялата страна под фирмата «Колдъруд» и ако получавам контрол над нови компании. Възможността да управлявам цяла търговска империя — нещо, което опиянява хора като Джони Хийт и Брадфорд Найт — за мен крие твърде малко очарование и ми се струва, че би било най-скучното занимание. Обичам да пътувам и мисля, че ще бъда много нещастен, ако ми кажат, че повече няма да дойда тук, макар че не мога да бъда и като героите на Хенри Джеймс, които по думите на Е. М. Форстър отиват в Европа да опознават произведенията на изкуството и себе си, и толкова. Както виждаш, използвам свободното си време, за да чета книги.

Разбира се, бих могъл да се отдам на благотворителна дейност и да раздавам суми на бедни хора, на художници, на учени и изследователи, които се нуждаят от подкрепа, но дори и да го направя и да отпускам щедро средства в подкрепа на различни каузи, не мога да си представя, че ще играя ролята на арбитър за подобни неща. Аз поне не бих могъл да се посветя изцяло на такова занимание.

На теб сигурно, както и на мен, ще ти се стори смешно, че някой от семейство Джордах се измъчва, защото има пари, но в Америка животът приема такива странни обрати — ето че и аз изпаднах в необикновено положение.

Има още едно усложнение. Аз обичам къщата в Уитби и самия град. В същност не искам да живея никъде другаде. Преди известно време Джийн призна, че на нея също ѝ харесва Уитби и каза, че ако някога имаме деца, предпочита да ги отгледа там, а не в Ню Йорк. А аз ще се погрижа да имаме деца или поне едно дете. Винаги можем да поддържаме един малък апартамент в Ню Йорк за случаите, когато искаме да се отдадем на светски развлечения или когато тя има работа в града. Но в Уитби човек не може да не върши нищо. Съседите веднага ще ме обявят за чудак и градът няма да ми се вижда толкова привлекателен, колкото сега. Не искам да се превърна в един Теди Бойлан.

Може би, като се прибера в Америка, ще си купя един брой на «Таймс» и ще прегледам обявленията, в които се предлага работа.

Джийн се върна цялата мокра, щастлива и леко пияна. Скрила се от дъжда в едно кафене, а двама венециански джентълмени я напили с вино. Тя те поздравява. Това е едно дълго, егоистично писмо. Очаквам да ми отговориш със също толкова дълго и егоистично писмо. Изпрати го до «Америкън експрес» в Париж. Не знам кога точно ще бъдем в Париж, но това сигурно ще стане през следващите две седмици и там ще ми предадат писмото ти. Поздрави на теб и на Били.

Рудолф

П.С. Знаеш ли нещо за Том? От погребението на мама изобщо не съм го чувал.“

Гретхен остави тънките листове хартия за въздушна поща, изписани гъсто с енергичния, ясен почерк на брат ѝ. Допи чашата си и реши, че повече няма да пие. Стана от дивана, отиде до прозореца и погледна навън. Продължаваше да вали проливно. Градът долу беше обвит във водна пелена.

Тя се замисли върху писмото на Рудолф. Те бяха по-близки, когато си пишеха, отколкото когато се виждаха. В писмата си Рудолф проявяваше известна несигурност, не беше така надменен и самоуверен и с това печелеше симпатиите ѝ, тъй като обикновено прикриваше истинската си същност. Когато бяха заедно, рано или късно я обземаше желанието да го уязви. Писмата му разкриваха широта на духа и готовност да прости — качества, които иначе трудно можеха да се доловят, защото той никога не ги демонстрираше явно и с нищо не показваше, че знае кои постъпки или думи трябва да бъдат простени. Били ѝ беше

разказал как е обидил Рудолф в училище, но Рудолф не спомена нито веднъж за този случай и се държеше с Били винаги сърдечно и внимателно. Всичките му писма завършваха с думите: „Поздрави на теб и на Били“.

Трябва да се науча да бъда великодушна, помисли си тя, загледана в дъжда.

Не знаеше какво да отговори на Рудолф за Том. Том не ѝ пишеше често, но все пак поддържаше връзка с нея. Както навремето беше постъпил с майка си, така сега беше накарал и нея да обещае, че няма да казва адреса му на Рудолф. Точно в този момент, точно в този ден Том се намираше в Италия. Вярно, че от другата страна на полуострова, по на юг, но все пак в Италия. Само преди няколко дни беше получила писмо от него, от някакво градче Порто Санто Стефано на Средиземно море. Том и един негов приятел на име Дуайър бяха намерили най-сетне яхтата, която търсеха, на приемлива за тях цена, и цяла есен и цяла зима я бяха ремонтирали в една италианска корабостроителница, за да могат от първи юни да излязат с нея в морето.

„Правим всичко сами — пишеше Том с едрият си момчешки почерк на линирана хартия. — Разглобихме дизеловите мотори и после ги сглобихме парче по парче и сега са съвсем като нови. Сменихме изцяло електрическата инсталация, запушихме всички цепнатини по корпуса и го остъргахме, регулирахме витлата, поправихме генератора, обзаведохме камбуза наново, преобоядисахме корпуса и каютите, купихме някои мебели на старо и също ги преобоядисахме. Дуайър се оказа отличен декоратор и много ми се иска да видиш как е подредил салона и каютите. Цяла седмица сме работили по четиринадесет часа на ден, но си струваше. Пестим си парите и затова живеем на яхтата, макар че тя сега е вдигната на подпори на земята. Нито Дуайър, нито аз можем да готвим, но въпреки това не гладуваме. Когато тръгнем на пътешествие, ще трябва да си намерим готвач. Мисля, че тричленен екипаж ще е напълно достатъчен. Ако Били иска да дойде през лятото, място за него ще се намери, а и работа винаги има. Когато го видях, останах с впечатлението, че малко физически труд на открито няма да му се отрази зле.

Смятаме до десет дни да излезем в морето. Още не сме решили как да кръстим яхтата. Когато я купихме, тя се казваше «Пенелопа II», но това име е твърде превзето

за един бивш боксьор. Като споменах «боксьор», се сетих да ти кажа, че тук никой не се бие. Карат се много или поне говорят много високо, но си държат ръцете в джобовете. Спокойно можеш да влезеш в някой бар и да си тръгнеш оттам без бой. Разправят, че на юг от Неапол е различно, но аз не знам.

Собственикът на корабостроителницата е свестен човек и както разбирам от хората, е които говорих, ни дава всичко при много изгодни условия. Той даже ни осигури вече два рейса. Единият през юни, другият през юли, и каза, че по-нататък ще има и още. В Америка имах вземане-даване с един италианец, но тези тук са съвсем различни. Симпатични хора. Вече съм научил малко от езика им, но реч на италиански не мога да произнеса.

Когато тръгнем да пътуваме, приятелят ми Дуайър ще бъде капитан, макар че яхтата е купена с мои пари. Той има диплома за трети помощник и знае да кара яхта. Но ми дава уроци и в деня, когато успея да вляза в пристанището, без да се блъсна в нещо, аз ставам капитан. След като платим разноските по ремонта, ще делим всичко по равно, защото той ми е приятел и аз нямаше да се справя без него.

Искам пак да ти напомня за обещанието ти да не казваш нищо на Руди. Ако разбере, че съм направил тази глупост да купя едно пробито, старо корито в Средиземно море с парите, които е събрал за мен, направо ще побеснее. Той смята, че парите са нещо, което се крие в банката. Е, всеки си има свои разбирания. Когато си уредя окончателно положението и започна да печеля, ще го поканя с жена му да направят едно пътуване. Безплатно. Тогава ще види толкова загубен ли е бил брат му.

Ти не ми пишеш много за себе си, но от писмата ти оставам с впечатлението, че не се чувствуваш кой знае колко добре. Съчувствувам ти. Може би трябва да се захванеш с нещо различно от това, с което сега се занимаваш. Ако приятелят ми Дуайър не приличаше толкова много на педераст, щях да ти предложа да се омъжиш за него, за да ни станеш готвач. Шегувам се.

Ако имаш богати приятели, които биха искали да пътуват по Средиземна море това лято, препоръчай ме. Сега не се шегувам.

Сигурно ти и Рудолф ще си помислите, че брат ви

съвсем е изкуфял, за да става капитан на яхта, но може би това се предава по наследство. В края на краищата татко караше лодка по Хъдсън. И веднъж прекали. Този път вече съвсем не се шегувам.

Яхтата е бяла със син кант. Като я видиш, ще речеш, че струва един милион долара. Собственикът на корабостроителницата казва, че можем веднага да я продадем и да изкараме десет хиляди долара печалба. Но ние нямаме намерение да я продаваме.

Ако отидеш в Ню Йорк, можеш да ми направиш една услуга. Да разбереш къде е жена ми, какво прави и как е детето. Не ми е мъчно за Америка, нито за ярките й реклами, но ми е много мъчно за детето.

Пиша ти толкова дълго писмо, защото навън вали като из ведро и не можем да боядисаме втори път салона на горната палуба (той ще бъде син). Ако някой ти каже, че на Средиземноморието не вали дъжд, не му вярвай.

Дуайър готви и вече ме вика да ядем. Нямаш представа колко отвратително мирише. Поздрави и целувки.

Том

Дъжд в Порто Сан Стефано, дъжд във Венеция, дъжд в Калифорния. Явно, че семейство Джордах нямаше късмет с времето. Но двама негови представители имаха късмет във всичко останало, макар и само за един сезон.

— Пет часът следобед е най-отвратителният час на деня — каза Гретхен високо. И за да не се отдаде на самосъжаление, спусна пердетата и си наля още уиски.

В седем часа, когато се качи на колата да отиде на булевард Уилшайър и да вземе Коши Крума, още валише. Тя караше бавно и внимателно по хълма, шосето беше залято с най-малко петнадесет сантиметра дълбока вода и колата буксуваше. Това е Бевърли Хилс — град на хиляди реки.

Коши беше аспирант по социология и ходеше да слуша две от лекциите в курса, който посещаваше и Гретхен, затова понякога преди изпити учеха заедно. Той беше следвал в Оксфорд, беше по-възрастен от другите студенти и според нея по-интелигентен от тях. Беше от Гана и имаше стипендия. Тя знаеше, че стипендията не е голяма и когато се събираха да се занимават заедно, винаги гледаше първо да му поднесе нещо за вечеря. Беше

сигурна, че той не се храни достатъчно, макар че никога не говореше по този въпрос. А тя не се осмеляваше да отиде с него на ресторант извън района на университета, тъй като не знаеше как ще се държат келнерите, като видят бяла жена с негър, независимо че е прилично облечен и говори английски с чист оксфордски акцент. В университета той нямаше никакви неприятности, дори двама или трима от професорите се отнасяха с подчертано уважение към него, когато се изказваше. С нея той се държеше учтиво, но винаги резервирано, като учител с ученик. Не беше гледал нито един от филмите на Колин. Казваше, че няма време да ходи на кино. Тя подозираше, че няма пари. Никога не го беше виждала с момичета и, изглежда, нямаше други приятели освен нея. Ако, разбира се, я приемаше като приятел.

Обикновено тя го чакаше в Бевърли Хилс на ъгъла на Родео и Уилшайър. Той нямаше кола, но взимаше автобус от Уестуд близо до университета, където живееше. Когато навлезе в булеварда, тя започна да се взира през мътното стъкло — дъждът валеше толкова силно, че чистачките не смогваха да го изчистят; видя го, че стои на ъгъла, без шлифер, без дори да е вдигнал яката на самото си, за да се предпази от дъжда. С високо изправена глава, той гледаше потока коли през замъглените си очила, сякаш наблюдаваше манифестация.

Тя спря и отвори вратата на колата, а той се качи, без да бърза — от дрехите му течеше вода и на пода около обувките му веднага се образува локва.

— Коши! — извика Гретхен, — Вир-вода си. Защо не ме изчака в някой вход поне?

— Мъжете в моето племе, мила моя — каза той, — не се плашат, когато потече малко вода.

Тя се вбеси и имитирайки го, продължи да му се кара:

— В моето племе, в моето племе на бледолики хилави хора, мъжете имат достатъчно ум да се скрият някъде, когато вали дъжд. А ти... ти... — Тя се напрягаше да намери точната дума — избраник на бога!

За миг и двамата смутено замълчаха. После той избухна в гръмогласен смях. Тя също се засмя.

— И преди да сме приключили този разговор — продължи тя, — избърши си очилата, туземено.

Той избърса послушно очилата си.

Като пристигнаха в дома ѝ, тя го накара да си съблече ризата и самото и му даде един от пуловерите на Колин. Коши беше дребен, имаше ръста на Колин и пуловерът му стана съвсем добре. Тя не знаеше какво да прави с дрехите на Колин и те

стояха в шкафовете или висяха в гардеробите, както си ги беше оставил. Понякога Гретхен си казваше, че трябва да ги предаде на Червения кръст или на някоя друга организация, но все не се наканваше да го направи.

Вечеряха в кухнята — пържено пиле, грах, салата, сирене, сладолед и кафе. Тя отвори бутилка вино. Веднъж Коши ѝ беше казал, че в Оксфорд бил свикнал да пие вино на вечеря.

Той винаги твърдеше, че не е гладен и че тя не е трябвало да си прави този труд, но Гретхен забелязваше, че той си изяжда всичко сложено пред него до последната троха, макар че тя не беше кой знае каква готвачка и яденето беше съвсем обикновено. Единствената разлика в навиците им при хранене беше, че той държеше вилицата в лявата ръка. Още едно нещо, което беше научил в Оксфорд. И там беше следвал със стипендия. Баща му имаше в Акра малко магазинче за текстил и ако не беше стипендията, никога нямаше да може да изучи умния си син. Коши не се беше връщал в родината си от шест години, но възнамеряваше, щом напише дисертацията си, да се установи в Акра и да работи там.

Той попита къде е Били. Обикновено ядяха заедно с него. Когато Гретхен му обясни, че е заминал за събота и неделя, той каза:

— Много жалко. Ще ми липсва този малък мъж. В същност Били беше по-висок от него, но Гретхен беше свикнала с обръщенията на Коши „мила моя“ и „малък мъж“.

Дъждът плющеше по плочите на вътрешния двор. Вечерята се проточи и Гретхен отвори бутилка вино.

— Да ти призная — каза тя, — тази вечер не съм настроена за учене.

— Такива да ги нямаме — укори я той. — Не съм дошъл дотук в такова ужасно наводнение само за да ям.

Допиха виното, докато Гретхен миеше чиниите, а Коши ги бършеше. Машината за миене на съдове беше развалена от шест месеца, но от нея нямаше особена нужда, тъй като сега повече от трима души не се събираха за храна и по-лесно беше да измиеш няколко чинии, вместо да се въртиш около машината.

Тя занесе каната с кафето във всекидневната, където двамата с чаша в ръка се заловиха за работа. Той имаше бърз, подвижен ум и нейната мудност го дразнеше.

— Мила моя — каза той, — ти просто не се съсредоточаваш. Крайно време е да се захванеш по-сериозно за работата си.

Тя затвори рязко учебника. Откакто бяха седнали да работят заедно на бюрото, той за трети или четвърти път ѝ правеше забележка. Като някоя... като някоя гувернантка, каза си тя, като

някоя стара негърка бавачка. Преговаряха лекциите по статистика, а статистиката ѝ беше безкрайно скучна.

— Не могат всички да бъдат толкова умни като теб — каза тя. — Аз никога не съм била най-добрата ученичка в Акра и никога не са ми отпусkali стипендия да...

— Мила моя Гретхен — отговори той тихо, но явно обиден. — Никога не съм твърдял, че съм бил най-добрият ученик.

— Никога не си твърдял, никога не си твърдял — повтори тя думите му, мислейки си отчаяно колко грубо се държи. — Няма защо да го твърдиш. Ти просто се държиш важно. Или стоиш на дъжда, сякаш си някакъв племенен вожд и гледаш отвисоко нещастните, страхливи бели хора, които минават с деморализиращите си кадилаци.

Коши стана. Свали очилата си и ги сложи в джоба.

— Съжалявам — каза той. — Нашите взаимоотношения, изглежда, не могат да доведат до нищо...

— „Нашите взаимоотношения“ — подигра го тя. — Къде си се научил да говориш така?

— Лека нощ, Гретхен — каза той. Стоеше прав с изпънато тяло и стиснати устни. — Искam само да ме изчакаш да си облека ризата и самото... и няма да се бавя минута повече.

Той отиде в банята. Тя го чуваше как се движи. Изпи последната глътка от чашата си. Кафето беше изстинало и много сладко от неразтопената на дъното захар. Засрамена, тя подпря лакти на бюрото върху разхвърляните учебници и скри главата си в ръце. Направих го заради днешното писмо на Рудолф, помисли си тя. Заради пуловера на Колин. А този беден младеж с оксфордски акцент не ми е виновен за нищо.

Когато той се върна, облякъл ризата и самото си, които бяха все още смачкани и влажни, тя се беше изправила и го чакаше. Без очила той беше направо красив — с късо подстригана коса, с широко чело, с гъсти мигли, с правилен нос, с плътни устни и с малки, прилепнали към главата уши. И всичко това изваяно безупречно от черен камък.

— Тръгвам си вече, мила моя — каза той.

— Ще те закарам с колата — тихо промълви тя.

— Ще вървя пеш, благодаря.

— Още вали — настоя тя.

— Ние богоизбраните — заяви той мрачно — не обръщаме внимание на дъжда.

Тя се опита да се засмее, но той явно съвсем не се шегуваше.

Коши тръгна към вратата. Тя протегна ръка и го хвана за ръкава.

— Коши — каза тя. — Моля те, не си отивай така. — Той спря

и се обърна към нея. — Моля те — повтори тя. После го прегърна леко и го целуна по бузата.

Той вдигна бавно ръце и хвана главата ѝ. Целуна я нежно. След това пак я целуна, но не толкова нежно. Тя усети, че ръцете му се спускат по тялото ѝ. Защо не, помисли си тя, защо не, и се притисна към него. Той се опита да се освободи и да тръгне към спалнята, но тя се отпусна на канапето. Само не в леглото, където бяха лежали с Колин.

Когато легна до нея, тя трепереше. Искаше да му каже: „Сгрехих, моля те, върви си“, но я беше срам да го изрече.

Всичко свърши бързо, без да си кажат нито дума. Той стана и тя го чу как върви пипнешком към ключа на лампата. Тогава Гретхен скочи, избяга в спалнята и заключи вратата. Изми няколко пъти лицето си със студена вода и се взря в огледалото над умивалника. Изтри размазаното около устата си червило. Искаше ѝ се да вземе горещ душ, но той щеше да я чуе. Облече един халат и зачака, надявайки се, че когато излезе от стаята, той вече ще си е отишъл. Но Коши продължаваше да стои в средата на всекидневната невъзмутим. Тя се опита да се усмихне. Нямаше представа дали е успяла.

— Никога вече недей да правиш това с никого, мила моя — каза той безстрастно. — И особено с мен. Няма да допусна да ме унижават. Няма да допусна да се отнасят към мен със снизхождение. Няма да допусна никой да ме включва в собствените си програми за расова интеграция.

Тя стоеше с наведена глава, без да може да каже нищо.

— Когато вземеш дипломата си — продължи той със същия равен, злобен глас, — можеш да си играеш на благотворителка с нещастниците в болниците за бедни — като красива, богата бяла жена, която доказва пред негърчетата и мексиканчетата колко демократична, щедра и прекрасна е Америка, колко любвеобилни и състрадателни са красивите бели жени без съпрузи. Аз няма да съм тук, за да те видя. Ще бъда в Африка и ще се моля признателните негърчета и признателните мексиканчета да ти прережат един ден гърлото.

Той излезе мълчаливо. Външната врата се затвори съвсем тихо.

След известно време тя разтреби бюрото, на което бяха работили. Сложи чашките, чинийките и каната за кафе в кухненския умивалник и струпа книгите в единия край на бюрото. Много съм стара за учебници, каза си тя. Не мога да се справя. И отиде да заключи вратата. Арнълд Симс с червения си халат може да бъде спокоен, помисли си тя, докато гасеше лампите. Разплачих се вече с теб.

На другата сутрин не отиде на лекции, а се обади в студиото на Сам Кори и го попита може ли да го види, за да поговорят.

Макар и бременна, Джийн настояваше всяка сутрин да закусват заедно. „Искам в края на деня да бъда уморена колкото теб — казваше тя. — Не искам да съм като някои американки, които по цял ден лежат, а вечер повличат нещастните си съпрузи навън, защото кипят от неизразходвана енергия. В много повече случаи браковете се разтрогват не заради изневяра, а заради разликата в «енергийните» запаси на съпрузите.“

Тя беше в силно напреднала бременност и даже с широката нощница и халат изглеждаше наедрияла и тромава. Когато я гледаше, Рудолф се чувствуваше виновен. Преди да забременее, тя имаше толкова изящна походка, а сега трябваше да се придвижва едва-едва с издутия си корем от стая в стая. Природата е дарила жените с известна доза необходимо безумие, щом искат да раждат деца на този свят, мислеше си той.

Седяха в трапезарията — слабото априлско слънце струеше през прозорците — и чакаха Марта да им поднесе кафето. След смъртта на майка му Марта се беше променила неузнаваемо. Макар че не ядеше повече, отколкото преди, беше напълняла и придобила внушителен и спокоен вид. Острите черти на лицето ѝ се бяха смекчили, а на устните ѝ, които по-рано винаги нервно потръпваха, сега играеше нещо като усмивка. И от смъртта може да има полза, мислеше си Рудолф, като я гледаше как внимателно слага каната с кафе пред Джийн. Едно време тръсваше каната на масата, проклинайки по този начин съдбата си.

От бременността лицето на Джийн се беше закръглило и тя вече не приличаше на ученичка, решила на всяка цена да изкара най-високите бележки в класа.

Успокоено и женствено, лицето ѝ, огряно от слънцето, сякаш излъчваше меко сияние.

— Тази сутрин приличаш на светица — каза Рудолф.

— И ти ще заприличаш на светица, ако два месеца живееш в пълно въздържание — отговори Джийн.

— Надявам се, че детето ще оправдае тези лишения — каза Рудолф.

— Да му мисли, ако не ги оправдае.

— Как е то тази сутрин?

— Добре е. Марширува нагоре-надолу, сякаш е обул войнишки ботуши, но иначе е добре.

— Ами ако е момиче? — попита Рудолф.

— Тогава ще я науча да не ходи с двама мъже едновременно — отговори Джийн и двамата се разсмяха.

— Какво ще правиш тази сутрин? — попита Рудолф.

— Ще дойде една бавачка, за да се уговорим, днес пристигат и мебелите за детската стая, с Марта ще трябва да ги наредим, трябва да си взема витамините и да се премеря на кантара — каза Джийн. — Цялата сутрин е запълнена. А ти?

— Аз трябва да отида в университета — отговори Рудолф. — Има заседание на управителния съвет. После трябва да се отбия в кантората...

— Нали няма да оставиш онова чудовище Колдъруд да ти приказва пак едно и също?

Откакто Рудолф беше казал на Колдъруд, че през юни възнамерява да се оттегли от бизнеса, Колдъруд при всяка среща мърмореше; „Кой, за бога, се оттегля от работа на тридесет и шест години?“ — „Аз“ — му отговори веднъж Рудолф, но Колдъруд все не вярваше. Подозрителен както винаги, той смяташе, че Рудолф лавира, за да получи по-голяма власт в предприятието, затова му намекна, че ако остане, ще получи каквото иска. Дори предложи да премести главната кантора в Ню Йорк, но Рудолф каза, че вече не иска да живее там. Джийн се беше привързала не по-малко от него към старата къща в Уитби и кроеше планове с един архитект как да я разшири.

— Не се тревожи за Колдъруд — каза Рудолф и стана от масата. — Аз ще се върна за обяд.

— Точно това искам — отвърна Джийн. — Съпруг, който се връща в къщи за обяд.

Беше рано и затова караше бавно, радвайки се на града. Малки деца е ярки якета караха велосипеди на три колела по тротоарите или играеха в градините, където вече беше сухо и се подаваха първите зелени предвестници на пролетта. Млада жена с панталони буташе бебешка количка в слънчевото утро. Едно старо куче дремеше върху топлите стъпала на голяма бяла къща в претенциозен архитектурен стил. Пощенският раздавач Хокинс му махна с ръка и Рудолф отговори на поздрава му. Полицията Слатъри, застанал до патрулната кола, разговаряше с някакъв градинар и го поздрави с усмивка; двама професори от биологическия факултет, увлечени в оживен разговор по пътя към университета, го изгледаха продължително, като по този начин дадоха да се разбере, че го поздравяват. В тази част на града с дърветата и с големите дървени къщи и с тихите улички сякаш се беше запазило нещо от спокойната атмосфера на деветнадесетия век, нямаше следа нито от войни, нито от икономически разцвет, нито от кризи. Рудолф се чудеше как е могъл някога да желае да напусне този град, където всички го познаваха и го поздравяваха на всяка крачка, и да отиде да живее

безименен в необятния, неприветлив каменен Ню Йорк.

За да стигне до ректората, трябваше да мине покрай игрището — там видя Куентин Макгъвърн, който обикаляше пистата, облечен със сив анцуг. Рудолф спря колата и слезе; Куентин, висок сериозен младеж, целият в пот от тренировката, дойде при него. Стиснаха си ръцете.

— Първата ми лекция е чак в единадесет часа — каза Куентин. — А и денят е толкова подходящ за бягане, особено след като цяла зима си стоял затворен в аудиториите.

Те вече не бягаха сутрин заедно. Откакто се ожени, Рудолф започна да играе тенис заради Джийн. В края на краищата не беше чак такъв спартанец, че всяка сутрин в седем часа, независимо от времето, да оставя жена си сама в леглото, за да се задъхва четиридесет и пет минути по пистата, опитвайки се да не изостава от един младеж в отлична спортна форма. Това само го караше да се чувства стар. А имаше още време, докато остарее.

— Как е, Куентин? — попита Рудолф.

— Добре. Взимам двестате метра за двадесет и две и осем десети, а треньорът каза, че ще ме изпробва на четиристотин метра и на щафета.

— Какво казва сега майка ти по този въпрос?

Куентин се усмихна, припомняйки си студените зимни утрини, и каза:

— Предупреждава ме да не се главозамаля. Майките не се променят.

— А как ти върви ученето?

— В деканата сигурно са направили някаква грешка — каза Куентин. — Включили са ме в списъка на отличниците.

— А за това майка ти какво казва?

— Казва, че понеже съм негър, са ме включили в списъка, за да покажат колко са либерални — усмихна се леко Куентин.

— Ако в бъдеще имаш неприятности с майка ти, кажи ѝ да ми се обади — посъветва го Рудолф.

— Добре, мистър Джордах.

— Е, аз трябва да тръгвам вече. Поздрави баща си.

— Баща ми умря, мистър Джордах — каза тихо Куентин.

— Извинявай — каза Рудолф и се качи в колата. Божичко, помисли си той. Бащата на Куентин е работил най-малко двадесет и пет години в магазина на Колдъруд. Все някой трябваше да се сети и да съобщи за смъртта му.

След разговора с Куентин утрото вече не изглеждаше толкова свежо и приятно.

На паркинга пред ректората нямаше никакво свободно място и Рудолф трябваше да остави колата на петстотин метра от

сградата. Всичко се превръща в паркинги, помисли си той ядосано, докато заключваше вратата. Преди известно време в Ню Йорк му бяха откраднали радиото и оттогава той всеки път заключваше колата, дори и когато слизаше от нея за пет минути. По този въпрос имаха лек спор с Джийн, защото тя отказваше да я заключва и дори оставяше отворена входната врата на къщата, когато беше сама. Хубаво е да обичаш съседите си, беше й казал той, но е глупаво да пренебрегваш човешката склонност към кражби.

Тъкмо проверяваше заключена ли е колата, когато някой зад него извика:

— Здравей, Джордах!

Беше Леон Харисън, също член на управителния съвет, тръгнал и той за заседанието. Харисън беше висок, представителен мъж около шейсетте, с побеляла коса и с лицемерно поведение. Той издаваше местния вестник, който беше наследил от баща си заедно с много имоти в Уитби и извън града. Рудолф знаеше, че вестникът не върви добре. Но не съжаляваше за това. Редакционната колегия се състоеше от неизвестни, ниско платени журналисти — пияници, изгонени от разни вестници из цялата страна. Рудолф не вярваше на нищо, което четеше във вестника на Харисън, не вярваше даже и на прогнозата за времето.

— Как си, приятелю — каза Харисън и като го прегърна през рамо, тръгна с него към ректората. — Пак лиси се приготвил тази сутрин да ни пуснеш някоя бомба на нас, дядките? — Той се засмя високо, за да покаже, че не влага злост в думите си. Рудолф беше имал разни неприятности с Харисън във връзка с рекламираните в неговия вестник стоки на Колдъруд. Отначало Харисън го наричаше приятелю, после Руди, след това Джордах, а сега Рудолф забеляза, че беше преминал пак на „приятел“.

— Само ще подновя старите си предложения — отговори Рудолф. — Като например да се изгори до основи факултетът по естествени науки, за да се отървем от професор Фредерикс. — Фредерикс оглавяваше този факултет, а Рудолф с чиста съвест можеше да потвърди, че обучението по естествени науки се водеше на много ниско ниво в сравнение с останалите университети от типа на Уитби в другите северни щати. Фредерикс и Харисън бяха стари приятели и Фредерикс пишеше често научни статии за вестника на Харисън, които караха Рудолф да се изчервява от срам заради университета. Най-малко три пъти годишно на първата страница на Харисъновия вестник „Сентинъл“ се помещаваше статия на Фредерикс, в която той шумно оповестяваше например, че е открит някакъв нов метод за

лечение на рака.

— Вие, бизнесмените — каза Харисън великодушно, — не можете да оцените ролята на чистата наука. Искате на всеки шест месеца да получавате печалба от вложените в науката средства. Чакате от всяка епруветка да потекат долари.

Когато му беше изгодно, Харисън действуваше като практичен бизнесмен, собственик на обширни, доходни имения и на капитал в банката. В други случаи обаче, от позициите на „вестникар“, оплескан до уши в печатарско мастило, играеше ролята на литератор и се възмущаваше, че латинският език е премахнат като задължителен предмет в университета или критикуваше новата програма по английска литература, защото в нея не били застъпени достатъчно произведения на Чарлс Дикенс.

Харисън вдигна високо шапката си, за да поздрави една преподавателка от катедрата по психология, с която се разминаха. Той имаше старомодни маниери, но когато изпитваше омраза към някого, я изразяваше по съвсем съвременен начин.

— Чувам, че във вашето предприятие стават интересни неща — каза той.

— В нашето предприятие винаги стават интересни неща — отговори Рудолф.

— По-интересни от друг път — продължи Харисън. — Носи се слух, че ще отстъпваш властта.

— Аз никога никому не отстъпвам — каза троснато Рудолф и веднага съжали за тона си, но този човек го предизвикваше да се държи лошо.

— Ако все пак се откажеш — настояваше Харисън, — кой ще те замести? Найт ли?

— Този въпрос още не е обсъждан — каза Рудолф. В същност въпросът беше обсъждан между него и Колдъруд, но решение не беше взето, Той не обичаше да лъже, обаче ако не лъжеш човек като Харисън, трябва да те обявят за светец.

— Предприятието „Дънкан Колдъруд“ означава много за нашия град — каза Харисън — главно благодарение на теб, а ти знаеш, че аз не съм ласкател и че читателите ми имат право да знаят какво става зад кулисите.

— Ако стане нещо, читателите ти ще узнаят първи — отговори Рудолф.

Заизкачва се по стълбите на ректората заедно с Харисън, с чувството, че сутринта му е провалена.

Ректорът на университета беше нов — млад, енергичен мъж, завършил „Харвард“, на име Дорлакър, които пипаше здраво и не подкрепяше глупавите предложения на управителния съвет. С

Рудолф бяха приятели и той често ходеше с жена си на гости у Руди и Джийн и не криеше намерението си да се освободи от повечето от членовете на управителния съвет. Ненавиждаше Харисън.

Заседанието течеше по установения ред. Председателят на бюджетната комисия съобщи, че макар паричният фонд на университета да нараства, разходите нарастват още по-бързо, поради което той предлага да се повишат таксите за обучение и да се ограничи броят на стипендиите. Обсъждането на този въпрос бе отложено, за да се направят допълнителни проучвания.

На членовете на съвета беше напомнено, че новото крило на библиотеката ще бъде готово през зимния семестър, а все още не е наименувано. На последното заседание мистър Джордах беше предложил новото крило да носи името на Кенеди и дори да преименуват цялата библиотека от „Мемориална библиотека“ на Библиотека „Кенеди“.

Харисън отхвърли това предложение, заявявайки, че покойният президент е бил спорна фигура и че е бил говорител не на целия, а само на половината от американския народ и университетът не е място за подклаждане на политически страсти. С гласуване се реши новото крило да се казва „Кенеди“, а цялата сграда да запази старото си име „Мемориална библиотека“. Ректорът възложи саркастично на мистър Харисън да проучи и съобщи пред съвета в чия памет е била построена библиотеката.

Друг член на съвета, на когото също се бе наложило да паркира далеч от ректората, каза, че трябва да се забрани на студентите да притежават леки коли. Дорлакър отговори, че е невъзможно да се изисква подобно нещо, поради което предложението бе отхвърлено като неразумно. Той добави, че може би трябва да се построи нов паркинг.

Харисън изказа тревога от една редакционна статия в студентския вестник, в която се апелирало за организирането на демонстрация за забрана на ядреното оръжие. Редакторът трябвало да се накаже за това, че подтиква студентите към политическа дейност и за проява на неуважение към правителството на Съединените щати. Дорлакър отговори, че според него университетът не е място, където трябва да се ограничава свободата на словото в Америка. С гласуване беше решено редакторът да не се наказва.

— Този съвет не си изпълнява задълженията — изръмжа Харисън.

Рудолф беше най-младият член на съвета и затова говореше тихо и почтително. Но поради приятелството му с Дорлакър и

поради умението му да осигурява дарения за университета от бивши възпитаници и разни фондации (беше успял да накара дори Колдъруд да подари петдесет хиляди долара за новото крило на библиотеката), както и заради това, че познаваше много добре града и отношението на неговите жители към университета, той беше най-влиятелният член и напълно го съзнаваше. Това, което в началото за него беше само хоби и стимул за самочувствие, сега бе придобило основен смисъл в живота му. Той с удоволствие упражняваше властта си над съвета и налагаше една след друга идеите си през главата на такива консерватори като Харисън. Новото крило на библиотеката, разширените курсове по социология и външна политика, назначаването на щатен художник и разширяването на факултета по изобразително изкуство, ежегодното дарение за драматургичния отдел от театъра на търговския център в размер на негов двуседмичен приход — всичко това бяха негови идеи. Припомняйки си подигравките на Бойлан, Рудолф беше; решил, че никой вече, дори човек като Бойлан, няма да може да нарече Уитби селскостопански колеж.

Освен това от тези свои занимания той получаваше едно допълнително обезщетение — в края на всяка година значителна част от данъците му се намаляваха заради разходите по пътуванията в страната и чужбина, защото, където и да отидеше, той посещаваше учебни заведения в качеството си на попечител на университета, изпълняващ своите задължения. Така добре бе възприел уроците, които Джони Хийт му беше предал, че действуваше безпогрешно в подобни случаи. „Забавленията на богатите“, наричаше Джони Хийт тази игра с данъчните закони.

— Както знаете — продължаваше Дорлакър, — на това заседание трябва да обсъдим новите назначения за следващия семестър. Вакантна е длъжността за декан на икономическия факултет. След като проучихме много хора и разговаряхме с членове на факултета, искаме да предложим за одобрение кандидатурата на бившия ръководител на някогашната обединена катедра по история и икономика, който през последните няколко години е натрупал ценен опит в Европа — става дума за професор Лорънс Дентън. — Произнасяйки името, Дорлакър сякаш случайно погледна към Рудолф, но едва забележимо му намигна. Рудолф си пишеше със стария преподавател и знаеше, че Дентън иска да се върне в Америка. Той не можеше да се примири до края на живота си да остане човек без родина. Дентън му беше писал, че жена му продължава да страда от носталгия. Рудолф беше разказал на Дорлакър всичко за Дентън и Дорлакър се отзова със съчувствие и

разбиране. Дентън беше улеснил сам нещата, използвайки престоя си в Европа да напише книга за възраждането на немската икономика, която се оценяваше високо. Реабилитирането на Дентън е само един сантиментален опит да се възмезди правдата, помисли си Рудолф. Той не беше защитил стария си приятел в момент, когато показанията му може би щяха да бъдат полезни. Но ако тогава се беше обявил в негова полза, едва ли някога щяха да го изберат за член на управителния съвет и той едва ли щеше да може да действа за връщането на Дентън. Ирония на съдбата, усмихна се в себе си Рудолф, докато Дорлакър говореше. Двамата бяха агитирали предварително достатъчно членове на съвета, за да могат да предложат уверено кандидатурата на Дентън. Рудолф седеше спокойно и чакаше мълчаливо Дорлакър да предприеме необходимите стъпки.

— Дентън — каза Харисън. — Спомням си това име. Изхвърлиха го заради комунистическа дейност.

— Аз проучих подробно досието му, мистър Харисън — отговори Дорлакър, — и установих, че срещу професор Дентън никога не са отправяни никакви обвинения, а дейността му никога не е била официално разследвана. Професор Дентън е подал оставка и е заминал да работи в Европа.

— Ако не е бил комунист, то нещо друго от тоя род — потвърди упорито Харисън. — Имаме достатъчно безумци в университета, затова не е нужно да каним нови от чужбина.

— По онова време — отговори Дорлакър кротко — над нашата страна висеше сянката на маккартизма и много хора, заслужаващи уважение, трябваше да страдат безпричинно. За щастие това време отдавна е минало и сега можем да съдим за хората само по техните способности. Аз от своя страна съм щастлив да докажа, че университетът в Уитби се ръководи само от строги академични принципи.

— Ако приемете този човек тук — каза Харисън, — моят вестник ще коментира случая.

— Считаю думите ви за непристойни, мистър Харисън — заяви спокойно Дорлакър — и съм сигурен, че като размислите, сам ще се убедите в това. Ако няма други изказвания, смятам, че е време да преминем към гласуване.

— Джордах — обади се пак Харисън, — ти нали нямаш нищо общо с тази история?

— Напротив, имам — отговори Рудолф. — Професор Дентън беше най-интересният преподавател, когато аз бях студент тук. Освен това смятам, че новата му книга е много интересна.

— Гласувайте, гласувайте — каза Харисън. — Чудя се защо ли изобщо идвам на тези заседания.

Той беше единственият, който гласува против Дентън и Рудолф реши да изпрати телеграма на изгнаника в Женева веднага щом заседанието свърши.

На вратата се почука и Дорлакър каза:

— Влез.

Появи се секретарката му.

— Съжалявам, че ви безпокоя, сър — извини се тя, — но търсят мистър Джордах по телефона. Обясних, че е на заседание, но...

Преди тя да довърши думите си, Рудолф вече беше станал от стола си и се запъти към телефона в кабинета на секретарката.

— Руди — каза Джийн, — мисля, че трябва да дойдеш. Веднага. Болките започнаха. — Гласът ѝ звучеше радостно и спокойно.

— Тръгвам веднага — отговори ѝ той. — Извинете ме пред ректора и членовете на съвета — помоли той секретарката. — Обяснете им, че трябва да заведе жена си в болницата. И, ако обичате, свържете се с болницата и им кажете да намерят доктор Ливайн. Мисис Джордах ще бъде там след половин час.

Той хукна навън и не спря да тича, докато не стигна до колата си. Не можа да отключи веднага вратата, изруга онзи, който беше откраднал радиото му з Ню Йорк, и погледна отчаяно съседната кола, за да види дали случайно собственикът ѝ не е оставил вътре ключовете. Но ключове нямаше. Върна се при своята кола. Този път успя да отвори, скочи вътре и подкара с пълна скорост покрай университета и след това по тихите улици към къщи.

Докато чакаше целия ден в болницата, хванал ръката на Джийн, Рудолф се чудеше как тя издържа. Доктор Ливайн беше спокоен. Смяташе, че за първо раждане тези болки са нормални. Спокойствието на доктор Ливайн изнервяше Рудолф. От време на време доктор Ливайн идваше да види Джийн, все едно, че правеше обикновено светско посещение. Когато предложи на Рудолф да слезе в бюфета на болницата и да вечеря, Рудолф се изуми как е възможно лекарят да допусне, че той ще остави жена си да страда и ще отиде да се тъпче с храна.

— Аз съм баща — отговори му той, — а не акушер.

— Известно е, че и бащите ядат — засмя се доктор Ливайн. — Те трябва да поддържат силата си.

Практичен, безчувствен мръсник. Ако още един път полудеят до такава степен, че решат да имат второ дете, ще се обърнат към лекар, който ще се държи по човешки.

Бебето се роди малко преди полунощ. Момиче. Когато доктор Ливайн излезе за минута от родилната зала, за да съобщи

новината, че майката и детето се чувствуват добре, Рудолф изпитваше желанието да му каже, че безумно го обича.

Рудолф вървеше до количката, с която закараха Джийн в стаята ѝ. Джийн изглеждаше замаяна, смалена, изтощена; опита се да се усмихне, но се оказа, че няма сили за това.

— Тя ще заспи сега — обясни доктор Ливайн. — Вие можете да си вървите в къщи.

Но преди да излезе от стаята, тя каза с изненадващо силен глас:

— Руди, донеси ми утре камерата, моля те. Искam да снимам първия ден от живота ѝ.

Доктор Ливайн го заведе в стаята за новородени, където зад стъклената преграда Рудолф видя дъщеря си, заспала, заедно с пет други бебета. Доктор Ливайн я посочи:

— Ето я там.

Шестте бебета изглеждаха еднакви. Шест в един ден. Безкраен прилив. Акушерите сигурно са най-циничните хора на този свят.

Навън нощта беше студена. Сутринта, когато излезе от къщи, беше топло и затова не си беше взел палто. А сега, вървейки към колата, той трепереше от студ. Този път не беше заключил вратата, но новото радио стоеше на мястото си.

Знаеше, че е много възбуден и няма да може да заспи, затова му се искаше да се обади на някого и да пийне нещо, за да отпразнува бащинството си, но беше един часът след полунощ и не смееше да събуди никого.

Включи отоплението в колата и докато стигна до къщи, се стопли. Марта беше оставила лампите да светят, за да не се лута в тъмнината. Точно пресичаше градината пред къщата, когато забеляза, че в сянката на верандата се движи някаква фигура.

— Кой е там? — извика рязко той.

Фигурата пристъпи бавно напред. Беше Вирджиния Колдъруд с шал на главата и сиво палто, обшито с кожи.

За бога, Вирджиния, какво правиш тук? — понита той.

— Знам всичко. — Тя се приближи и застана срещу него, втренчила големите си тъмни очи, които се открояваха на бледото ѝ, слабо, красиво лице. — Обаждах се няколко пъти в болницата, за да разбера какви са новините. Представих се за сестра ти. Знам всичко, Тя е родила детето. Моето дете.

— Вирджиния, най-добре е да си отидеш у дома, — Рудолф отстъпи назад, за да не може тя да го докосне. — Ако баща ти разбере, че се навърташ тук, ще...

— Не ме интересува кой какво ще разбере — каза Вирджиния. — Аз не се срамувам.

— Хайде да те закарам у дома — настоя Рудолф. Нека семейството ѝ се оправя е нейната лудост, а не той. И не в нощ като тази. — Имаш нужда да се напиш добре и тогава...

— Аз нямам дом — прекъсна го Вирджиния. — Мястото ми е в твоите прегръдки. Баща ми дори не знае, че съм в Уитби. Аз съм тук при теб, където ми е мястото.

— Мястото ти не е тук, Вирджиния — каза Рудолф отчаяно. Свикнал да се опира за всичко на здравия разум, сега той се чувствуваше безпомощен, изправен пред това момиче с ненормално поведение. — Аз живея тук със съпругата си.

— Тя те отне от мен — каза Вирджиния. — Тя разби една истинска любов. Аз се молих тя да умре днес в болницата.

— Вирджиния! — Никога до този момент той не се беше шокирал истински от думите или от постъпките ѝ. Ядосваше се, забавляваше се или я съжаляваше, но това вече минаваше всички граници. За първи път му мина през ума, че тя може би е опасна. Щом влезе в къщи, ще се обади в болницата и ще предупреди да не допускат Вирджиния Колдъруд до стаята на жена му или до детето му. — Виж какво ще ти кажа — продължи той внимателно, — хайде да се качим в колата и да те заведа у вас.

— Не се дръж с мен като с дете — отговори тя. — Аз не съм дете и освен това моята кола е паркирана в съседната улица. Нямам нужда никой никъде да ме кара.

— Вирджиния — каза той, — аз съм ужасно уморен и трябва наистина да се наспя. Ако имаш нещо да ми казваш, обади ми се сутринта.

— Искам да ме обичаш — каза тя, втренчила очи в него, мушнала ръце в джобовете на палтото си, с вид на нормално, обикновено, прилично облечено момиче. — Искам да ме обичаш тази нощ. Знам, че и ти го искаш, Разбрах това по очите ти от самото начало. — Тя шепнеше бързо и монотонно. — Но просто не се осмеляваше. И ти, като всички останали, се страхуваш от баща ми. Хайде, струва си да опиташ. Ти все си мислиш, че съм още малкото момиченце, което видя в къщата на баща ми. Само че аз вече не съм такава, не се тревожи за това. Опитала съм доста неща. Може би не толкова много, колкото безценната ти съпруга с нейния приятел-фотограф — а, ти си изненадан, че знам; аз си поставих за задача да разбера и те уверявам, че мога да ти кажа още много неща, ако искаш да ги чуеш.

При тези думи той отвори вратата, затръшна я зад гърба си и превъртя ключа, оставяйки Вирджиния да беснее на верандата и да удря с юмруци по вратата. Обиколи всички врати и прозорци на долния етаж, за да се увери, че са здраво затворени. Когато се върна на входната врата, обезумелите удари от малките женски

юмуруци вече не се чуваха. Добре, че Марта беше заспала и не чуваше нищо. Загаси лампата на верандата откъм коридора. След като се обади в болницата, се качи уморено в спалнята, където спяха с Джийн.

Честит рожден ден, щерко, в това тихо, порядъчно градче, каза си той, преди да заспи.

В ранния съботен следобед барът на спортния клуб беше празен, защото повечето от членовете му се намираха още на игрището за голф или на тенис-кортовете. Рудолф седеше сам и пиеше бира. Джийн се преобличаше в женската съблекалня. Беше излязла от болницата преди пет седмици, но успя да го бие две партии на тенис. Рудолф се усмихна, като си спомни ликуващия й вид, с който си тръгна от корта.

Клубът представляваше ниска, най-обикновена на вид дървена постройка. Той беше непрекъснато пред фалит и приемаше за членове всички, които можеха да платят ниската първоначална такса, а освен това през лятото отваряше вратите си и за хора, които идваха само за сезона. Барът беше украсен с пожълтели снимки на мъже с дълги панталони от каша, спечелили преди тридесет години организираните от клуба състезания; имаше и една наплюта от мухи снимка на Бил Тилден и Винсънт Ричардс, които бяха играли веднъж тенис на кортовете на клуба.

Докато чакаше Джийн, Рудолф взе неделното издание на „Уитби Сентинъл“ и веднага съжали. На първата страница имаше статия за поканата, отправена от университета до професор Дентън, бяха повторени всички стари клевети и се цитираха изказвания на лица, пожелали да не се съобщават имената им, които проявяваха загриженост, че впечатлителната студентска младеж ще бъде изложена на съмнително влияние.

— Този мръсник Харисън — каза Рудолф.

— Искате ли нещо, мистър Джордах? — попита барманът, който четеше някакво списание в другия край на бара.

— Още една бира, ако обичаш, Ханк — каза Рудолф и захвърли вестника. В този момент той реши, че ако успее, ще откупи вестника на Харисън. Това ще бъде най-доброто, което би могъл да направи за града. И сигурно няма да е толкова трудно. Най-малко от три години насам вестникът не носеше никаква печалба на Харисън и ако не знае, че Рудолф иска да го купи, Харисън сигурно ще се радва да се отърве от него на изгодна цена. Рудолф реши да говори в понеделник с Джони Хийт по този въпрос.

Той отпиваше от бирата си, решил да не мисли за Харисън до понеделник, когато в бара влезе Брад Найт с тримата си партньори за голф. Рудолф се намръщи, като видя оранжевите панталони, които Брад беше обул.

— Ти да не си се записал да участвуват в дамския турнир? — попита го Рудолф, когато мъжете дойдоха на бара и Брад го потупа по рамото.

— Това е мъжка премяна, Руди — засмя се Брад. — Нали знаеш как е в природата — мъжките животни са винаги по-пъстри от женските. А аз през уикенда обичам да съм близко до природата. Ханк, почерпи за моя сметка. Днес аз съм победител.

Мъжете си поръчаха пиене и се заловиха да си уреждат сметките. Брад и партньорът му бяха спечелили близо триста долара. Брад беше един от най-добрите играчи на голф в клуба — играеше преднамерено, като отначало често започваше лошо, а накрая принуждаваше противниците си да удвоят залозите. Е, това си беше негова работа. Щом някои хора допускаха да загубят по сто и петдесет долара за един следобед, значи, можеха да си го позволят. Но Рудолф се дразнеше, като слушаше колко безгрижно говорят хората за паричните си загуби. Той не беше роден комарджия.

— Видях Джийн на корта — каза Брад. — Изглежда направо чудесно.

— Има здрав корен — отговори Рудолф. — О, да не забравя, благодаря ти за подаръка на Инид.

Моминското име на майката на Джийн е било Инид Кънингам; щом се почувствува достатъчно силна, за да води смислени разговори, Джийн го попита има ли нещо против да кръстят детето на майка й. „Семейство Джордах се издига много. Вече навлизаме в света на старите фамилии с много имена“ — беше казал Рудолф. Не направиха официално кръщение и нямаше и да направят. Джийн споделяше неговия атеизъм или, както той предпочиташе да го нарича, неговия агностицизъм. Той просто беше записал името на детето в свидетелството за раждане, но смяташе, че името Инид Кънингам Джордах е твърде дълго за едно дете, което тежи малко повече от три килограма и сега започва живота си. Брад беше изпратил сребърна купичка, сребърна чинийка и сребърна лъжичка за бебето. Сега в къщи имаха осем сребърни купички. Подаръкът на Брад не беше много оригинален. Но той беше открил и банкова сметка на детето, в която беше вложил петстотин долара. Когато Рудолф каза, че този подарък е вече прекалено голям, Брад възрази: „Не се знае кога на едно момиче ще му потriebват спешно пари за аборт.“

Един от мъжете, с които Брад играеше голф, беше

председателят на спортния комитет, Ерик Съндърлин; той говореше на любимата си тема — проекта за разширяване и модернизиране на игрището за голф. В съседство на игрището се намираше голям парцел запустяла земя и горски участък и Съндърлин беше пуснал подписка сред членовете на клуба, за да набере назаем необходимите средства и да откупи площите.

— По този начин ще минем в категорията на първокласните клубове — обясняваше Съндърлин. — Ще можем дори да участвуваме в дружеството на професионалните играчи на голф. Броят на членовете ни ще се удвои.

В Америка като че ли всяко нещо е предопределено да се удвоява и да преминава към първокласна категория, помисли си Рудолф с ненавист. Той не играеше голф. Въпреки това се радваше, че те говорят за голф, докато пият, а не за статията в „Сентинъл“.

— А ти, Руди? Ще прибавиш ли подписа си към нашите? — попита Съндърлин, допивайки джина си.

— Не съм мислил по този въпрос — отговори Рудолф. — Остави ми малко време да го обмисля.

— Какво има за обмисляне? — попита предизвикателно Съндърлин.

— Такъв е нашият стар приятел Руди — намеси се Брад. — Никога не взима прибързани решения. Даже и за да се подстриже, мисли две седмици предварително.

— Ще бъде много полезно, ако ни подкрепи такава високопоставена личност като теб — каза Съндърлин. — Да знаеш, че няма да те оставя на мира.

— Сигурен съм, че няма, Ерик — отговори Рудолф.

Съндърлин се засмя на признанието, което получи за настоящостта си, и заедно с другите двама мъже отиде на душовете; обувките им за голф с шипове на подметките затрополиха по голия дървен под. Според правилника за реда в клуба с такива обувки не беше позволено да се влиза в бара, в ресторанта или в залата за карти, но никой не се съобразяваше с това. Ако някога изобщо минем към категорията на първокласните клубове, ще трябва да си събуваме обувките, каза си Рудолф.

Брад остана на бара и си поръча още нещо за пиене. Лицето му беше винаги силно зачервено, но не можеше да се разбере дали от слънцето или от алкохола.

— Високопоставена личност — повтори Брад. — В тоя град всички говорят за теб, сякаш си божество.

— Затова и стоя в този град — отговори Рудолф.

— Ще останеш ли тук, когато се оттеглиш от работата? —

Докато говореше, Брад не гледаше Рудолф, а се беше обърнал към Ханк, който слагаше чашата му на бара.

— Кой е казал, че ще се оттеглям? — Рудолф не беше споделял плановете си с Брад.

— Така се говори.

— Кой ти каза?

— — Ти се каниш да се оттеглиш, нали?

— Кой ти каза?

— Вирджиния Колдъруд — отговори Брад.

— Охо!

— Чула е, когато баща и го е казал на майка ѝ.

Вирджиния Колдъруд, която шпионира, събира информация и в безумието си се промъква безшумно нощем в чуждите къщи и скрита в сенките, подслушва.

— Аз се виждам с нея през последните два месеца — добави Брад. — Тя е симпатично момиче.

Брадфорд Найт, изследователят на женски характери, родом от Оклахома, сред безбрежните равнини на Запад, където нещата са такива, каквито изглеждат.

— Аха — каза Рудолф.

— Говорили ли сте със стария кой ще те замести?

— Да, говорили сме.

— Кой ще бъде?

— Още не сме решили.

— Е, вярвам, че поне десет минути преди да обявите официално решението си, ще уведомиш стария си приятел от колежа — каза Брадфорд усмихнат, но зачервен повече от обикновено.

— Да. И какво друго ти съобщи мис Колдъруд?

— Нищо интересно — отговори небрежно Брад. — Каза ми, че ме обича. Неща от този род. Ти виждал ли си я напоследък?

— Не. — Рудолф не я беше виждал от нощта, в която Инид се роди. За шест седмици какво ли не може да стане.

— С нея прекарахме няколко пъти много весело — продължи Брад. — Външността ѝ лъже. Тя обича да се забавлява.

Неизвестни страни от характера на тази млада дама. Обича да се смее. Да се забавлява. Особено нощем пред чуждите къщи.

— В същност аз смятам да се ожения за нея — заяви Брад.

— Защо? — попита Рудолф, макар че се досещаше защо.

— Омръзна ми вече да се мъкна с разни жени — отговори Брад. — Наближавам четиридесетте и взех да се уморявам.

Не е това Причината, приятелю, каза си Рудолф. Съвсем не е това причината.

— Може би съм повлиян от твоя пример — продължи Брад. —

Щом бракът се отразява толкова добре на такава високопоставена личност, защо да не се отрази добре и на мен? Съпругеско щастие! — ухили се той, едър и червендалест.

— Първия път съпругеското щастие не ти се усмихна.

— Вярно е — съгласи се Брад. Първият му брак за дъщерята на един търговец на петрол беше продължил шест месеца. — Но тогава бях по-млад. И не бях женен за такова порядъчно момиче като Вирджиния. Сега може би щастиято ще ми се усмихне.

— Няма да ти се усмихне, Брад — каза тихо Рудолф и дълбоко въздъхна. После разказа на Брад за Вирджиния Колдъруд, за писмата, за телефонните разговори, за засадите, които му е устройвала пред апартамента, за последната налудничава сцена точно преди шест седмици. Брад слушаше мълчаливо. Накрая само каза:

— Сигурно е прекрасно да си толкова търсен мъж, приятелю.

В този момент дойде Джийн, освежена от банята, вързала косата си с кадифена панделка, обула мокасини на босите си загорели крака.

— Здравей, мамичко — поздрави я Брад и стана от стола си да я целуне. — Нека всички да се почерпим — предложи той.

Говориха за бебето, за голф и за тенис, за новата пиеса в „Уитби тиътър“, с която щеше да се открие сезонът другата седмица. За Вирджиния Колдъруд никой нищо не спомена и като изпи питието си, Брад каза:

— Е, аз отивам да се изкъпя. — Плати сметката за напитките и бавно се отдалечи — пълен мъж на средна възраст с оранжеви панталони и скъпи обувки за голф, чиито шипове се забиваха по издраскания дървен под.

Две седмици по-късно със сутрешната поща пристигна поканата за сватбата на мис Вирджиния Колдъруд и мистър Брадфорд Найт. Органът засвири сватбения марш и Вирджиния мина тържествено по пътеката между редовете в църквата, хванала баща си под ръка. В бялата си булчинска премяна тя изглеждаше красива, нежна, грациозна и спокойна. Когато стигна до Рудолф, тя не го погледна, макар че той седеше с Джийн на една от първите пейки. Младоженецът Брадфорд Найт, леко изпотен и зачервен от юнската жега, чакаше при олтара с кума си Джони Хийт; и двамата носеха раирани панталони и двуредни рединготи. Доста хора бяха изненадани, че Рудолф не е кум, но Рудолф съвсем не беше изненадан.

Мое дело е това, мислеше Рудолф, слушайки разсеяно църковната служба. Аз го извиках тук от Оклахома, аз го наредих на работа, аз отказах да се ожения за момичето. Мое дело е. Трябвало ли сега да се чувствавам отговорен?

Сватбеното тържество се състоя в извънградския клуб. Студеният бюфет беше нареден върху дълга маса под една тента, а по поляната бяха разпръснати масички с ярки цветни чадъри. На терасата свиреше оркестър — булката и младоженецът, облечени за път, откриха танците с валс. Рудолф се изненада, че Брад, който не изглеждаше особено подвижен, танцуваше толкова добре.

Рудолф беше целунал булката, както му беше редът. Вирджиния му се беше усмихнала по същия начин, по който се усмихваше на всички останали. Може би ѝ е минало, помисли си Рудолф, може би ще се оправи.

Джийн настояваше да танцуват.

— Как можеш да танцуваш посред бял ден? — възпротиви се той.

— Обичам сватбите — отговори Джийн, хванала го за ръка. — Сватбите на другите хора. — И заядливо добави: — Няма ли да вдигнеш тост за булката? Можеш да разкажеш колко предана приятелка е тя — как ноци наред те чака пред вратата, за да се увери, че се прибираш здрав и читав в къщи, как ти се обаждат по телефона по всяко време, за да те пита не те ли е страх от тъмното, и предлага да ти прави компания в самотното ти легло.

— Шшт — каза Рудолф, оглеждайки се неспокойно. Той не ѝ беше разказал за онази нощ, когато Вирджиния го бе причакала от болницата.

— Тя наистина е красива — продължи Джийн. — Не съжаляваш ли за избора си?

— Дълбоко — отговори той. — Хайде да танцуваме.

Момчетата, които свиреха в оркестъра, бяха студенти от университета и на Рудолф му домъчня, като си припомни дните, когато беше на тяхната възраст и ходеше с тромпета. Изпълнението им беше чудесно. Сега младежите вършеха всичко много по-добре, отколкото неговите връстници. Спортистите от лекоатлетическия отбор на училището в Порт Филип изминаваха разстоянието от двеста метра поне е две секунди по-бързо, отколкото някога го пробягваше той.

— Нека да се махнем от този проклет дансинг — каза Рудолф. — Много е претъпкано.

Отидоха на бюфета, взеха си по чаша шампанско и се запrikaзваха с бащата на Брад, който беше пристигнал за случая от Тълса с широкопола шапка. Той беше слаб, със загоряло от слънцето лице и със загрубяла, дълбоко набраздена кожа на

врата. Нямаше вид на човек, печелил и губил богатства, а по-скоро приличаше на филмов актьор, който изпълнява епизодични роли, нает да играе шерифа в някой уестърн.

— Брад много ми е говорил за вас, сър — каза старият Найт на Рудолф. — И за вашата красива млада съпруга. — Той вдигна галантно чашата си към Джийн, която беше свалила шапката си и никак не приличаше на срамежлива съпруга, а на независима съвременна, жена. — Да, сър, мистър Джордах — продължи старият Найт, — моят син Брад ще ви бъде вечно задължен п бъдете сигурен, че добре го съзнава. Той едва свързваше двата края в Оклахома и нямаше какво да яде, когато вие го извикахте да дойде тук. А аз самият много бях загазил по това време, няма защо да крия, и не можех да събера пари даже за една скапана петролна сонда, та да помогна на сина си. Сега мога с гордост да ви кажа, че съм стъпил отново на крака, но тогава ми се струваше, че краят на стария Пийт Найт вече е наближил. С Брад живеехме в една стая и три пъти на ден ядяхме люти чушки — така се препитавахме, и изведнъж като гръм от ясно небе се обади неговият приятел Руди. Когато се върна у дома след службата в армията, аз му казах: слушай сега, Брад, използвай улеснението, което ти дава американското правителство, и се запиши в някой колеж, защото според закона имаш привилегии като демобилизиран, и да знаеш, че отсега нататък човек, който не е завършил колеж, няма да струва и пукната нара в нашата страна. Брад е добро момче, послуша баща си и я го вижте сега. — Той погледна сияещ към дансинга, където синът му, Вирджиния и Джони Хийт пиеха шампанско сред някои от по-младите гости. — Издокаран, пие шампанско, бъдещето е пред него, оженен за красива, млада наследница: на голямо богатство. И ако някога каже, че не дължи всичко това на приятеля си Руди, баща му ще бъде първият, който ще го нарече лъжец.

Брад и Вирджиния заедно с Джони дойдоха да засвидетелствуват почитта си към Найт и старият човек покани Вирджиния да танцуват, а Брад покани Джийн.

— Май не си в много празнично настроение днес, Руди? — каза Джони. Нищо не можеше да убегне от премрежените очи на това гладко, закръглено лице.

— Булката е красива, шампанското е прекрасно, слънцето грее, приятелят ми смята, че е направил големия си удар в живота — отвърна Рудолф. — Защо да не съм в празнично настроение?

— И аз точно това се питам.

— Чашата ми е празна — каза Рудолф. — Ела да си налеем още вино — и тръгна към единия край на масата под тентата,

където бяха напитките.

— В понеделник ще имаме отговор от Харисън — каза Джони. — Смятам, че ще се съгласи на сделката. Ще получиш играчката си.

Рудолф кимна, макар че се дразнеше, когато Джони, който не виждаше каква печалба може да се извлече от „Сентинъл“, наричаше вестника играчка. Но независимо какво мислеше по въпроса, Джони както обикновено се беше справил със задачата. Беше намерил някой си Хамлин, който се готвеше да закупи местните вестници на няколко малки градчета. Той беше дал съгласието си три месеца след покупката да препродаде вестника на Рудолф. Хамлин се оказа хитър търговец — беше поискал да му платят за услугата три процента от продажната цена на вестника, но тъй като беше успял да смъкне първоначалната сума, искана от Харисън, струваше си да приемат условията му.

Някой потупа Рудолф по гърба — беше Сид Гросит, доскорошен кмет на Уитби, когато на всеки четири години изпращаха като делегат на конгреса на Републиканската партия. Той беше енергичен, общителен човек, по професия адвокат, който успял благополучно да разсее слуховете, че докато е бил кмет, е вземал подкупи; въпреки това обаче беше решил да не се кандидатира на последните избори. Благоразумен, казваха хората. Сегашният кмет на града, който беше демократ, стоеше при другия край на масата и също пиеше шампанското на Колдъруд. Кой ли не беше дошъл на сватбата.

— Здравей, младежо — каза Гросит. — Чувам напоследък разни работи за теб.

— Хубави или лоши? — попита Рудолф.

— За Рудолф Джордах никога не се чува нищо лошо — отговори Гросит, който беше политик във всяко едно отношение.

— Правилно — намеси се Джони Хийт.

— Здравей, Джони. — Гросит се ръкуваше с всички. Нали един ден пак ще има избори. — Научих нещо от съвсем сигурен източник — продължи той. — Напускал си предприятието „Д. К.“ в края на месеца.

— Кой е източникът този път?

— Мистър Дънкан Колдъруд.

— Старият Колдъруд сигурно си е загубил ума днес при толкова вълнения — отговори Рудолф. Той не искаше да разговаря за работата си с Гросит или да отговаря на въпросите му какво смята да прави по-нататък. За това имаше още време.

— Когато Колдъруд си загуби ума от вълнение, обади ми се — каза Гросит. — Веднага ще дотичам. Той казва, че не знае какви са бъдещите ти планове. В същност не знаеше дали изобщо

имаш някакви планове. Но в случай че искаш да изслушаш някои предложения... — Той се завъртя и се огледа, за да разбере дали наоколо няма демократи. — Защо да не поговорим след ден-два? Можеш да наминеш към кантората ми другата седмица.

— Другата седмица ще бъде в Ню Йорк.

— Е, добре, няма смисъл да говорим със заобикалки — каза Гросит. — Мислил ли си някога да се занимаваш с политика?

— Да, когато бях на двадесет години — отговори Рудолф. — Но сега съм вече остарял и поумнял...

— Не ми разправяй на мен тия работи — прекъсна го грубо Гросит. — На кого не му се иска да се занимава с политика? Особено на човек като теб. Богат, известен, с толкова успехи зад гърба си, с красива съпруга, мечтаещ да покори нови светове.

— Само не ми казвай, че искаш да се кандидатирам за президент сега, когато Кенеди вече не е жив — отговори Рудолф.

— Знам, че това ти звучи като шега — отговори сериозно Гросит. — Но кой знае дали след десет или дванадесет години пак ще ти звучи като шега! Слушай, Руди, ти трябва да започнеш политическата си кариера на местна почва, тук, в този град, където си любимецът на всички. Прав ли съм, Джони? — обърна се той за подкрепа към Джони Хийт.

— Любимецът на всички — потвърди с кимване Джони.

— От бедно семейство, завършил тук колеж, красив, образован, интересува се активно от обществения живот.

— Мисля, че повече ме интересува личният ми живот — заяви Рудолф, за да прекъсне хвалебствията.

— Щом искаш да си остроумен — добре. Но виж само на колко проклети комисии си член. И нямаш нито един враг в целия свят.

— Не ме обиждай, Сид. — На Рудолф му доставяше удоволствие да дразни настойчивия дребен мъж, но в същото време слушаше много по-внимателно, отколкото изглеждаше отстрани.

— Аз знам какво приказвам.

— Ти дори не знаеш демократ ли съм или републиканец — каза Рудолф. — Ако питаш Леон Харисън, той ще ти каже, че съм комунист.

— Леон Харисън е стар глупак — отговори Гросит. — Ако можеш, щях да събера пари с подписка, за да откупя вестника му.

Рудолф не се съържа да не намигне на Джони Хийт.

— Аз знам какво си ти — продължаваше упорито Гросит. — Републиканец от типа на Кенеди. Точно този тип, който печели. И от когото има нужда нашата партия.

— Сега, след като вече ме определи от какъв тип съм — каза

Рудолф, — можеш да ме препарираш и да ме поставиш под стъклен похлупак.

— Аз искам да те поставя в градския съвет на Уитби — отговори Гросит. — Като кмет. И се обзалагам, че мога да го направя. Как ти се струва това? А оттам пагоре и все нагоре по стълбата. Предполагам, че няма да искаш да станеш сенатор, сенатор от Ню Йорк, сигурно това би ти накърнило честолюбието.

— Сид — каза спокойно Рудолф, — аз просто се шегувах. Наистина съм поласкан. Обещавам ти, че през другата седмица ще мина да се видим, А сега да не забравяме, че сме на сватба, а не в някоя задимена хотелска стая. Отивам да танцувам с булката.

Той остави чашата си, потупа приятелски Гросит по рамото и тръгна да намери Вирджиния. Още не беше танцувал с нея и ако не я поканеше поне веднъж, хората непременно щяха да приказват. Живееха в малко градче — отвсякъде следяха зорки очи и после всичко се обсъждаше.

Като добър демократ и евентуален кандидат за сенатор, Рудолф се запъти към булката, която стоеше под тентата, престорено скромна и весела, сложила нежно ръка върху рамото на съпруга си.

— Ще ми окажеш ли тази чест? — попита Рудолф.

— Всичко, което имам, е твое. Нали знаеш — отговори Брад.

Рудолф поведе Вирджиния към дансинга. Тя танцуваше царствено, хванала небрежно ръката му, докосвайки съвсем леко гърба му, отметнала гордо глава, със съзнанието, че я наблюдават онези момичета, които биха искали да бъдат на нейното място на днешния ден, и онези мъже, които биха искали да бъдат на мястото на съпруга ѝ.

— Желая ти много щастие — каза Рудолф. — Дълги години щастлив живот.

Тя тихичко се засмя.

— Аз ще бъда щастлива — отговори тя, докосвайки го с бедрата си. — Не се тревожи за това. Брад ще ми бъде съпруг, а ти ще ми станеш любовник.

— О, божичко! — въздъхна. Рудолф.

С върха на пръста си тя докосна устните му, за да го накара да мълчи, и скоро танцът свърши. Върнаха се при Брад и Рудолф разбра, че е бил прекален оптимист. Нещата нямаше да се оправят. Дори и след милион години.

Той не хвърли ориз заедно с другите гости, когато младоженците заминаха с колата на Брад за сватбеното си пътешествие. Стоеше на стълбите на клуба до Колдъруд. Колдъруд също не хвърляше ориз. Старият се мръщеше, но не

можеше да се разбере дали заради нещо, което си мисли, или защото слънцето блести в очите му. Гостите се върнаха обратно, за да изпият по една последна чаша шампанско, а Колдъруд остана на стълбите, загледал през трептящия от горещината въздух в далечината, където и най-малката му дъщеря изчезна със своя съпруг. Малко преди това Колдъруд беше казал на Рудолф, че иска да говори с него, затова Рудолф даде знак на Джийн, че ще се видят по-късно, и тя остави двамата мъже насаме.

— Какво мислиш? — проговори най-накрая Колдъруд.

— Много хубава сватба.

— Не те питам за това.

— Кой може да каже дали един брак ще бъде сполучлив? — сви рамене Рудолф.

— Той се надява сега, че ще заеме мястото ти.

— Това е естествено — отговори Рудолф.

— Как бих желал днес ти да беше заминал с нея за Ню Йорк.

— В живота нещата много рядко стават по поръчка — отговори Рудолф.

— Много рядко — поклати глава Колдъруд. — Не мога да му имам изцяло доверие — продължи той. — Никак не ми е приятно да говоря така за човек, който е работил предано за мен, както е работил той, и който е женен за дъщеря ми, но не мога да се отърва от това опасение.

— Откакто е дошъл тук, не е направил нито една грешна стъпка — каза Рудолф. Освен една, помисли си той. И тя е, че не му повярва за Вирджиния. Или още по-лошо — че му повярва, но въпреки това се ожени за нея. Но не можеше да каже това на Колдъруд.

— Знам, че ти е приятел — продължи Колдъруд, — че е хитър като лисица, че ти го познаваш отдавна и му гласува достатъчно доверие, за да го доведеш тук и да му повериш такава отговорна работа... — Колдъруд поклати едрата си глава; болезнено жълтият цвят на лицето му говореше, че вече е белязан със знака на смъртта. — Той пие, ходи по жени — не се мъчи да отричаш, Руди, аз знам всичко, — играе комар, роден е в Оклахома...

Рудолф се засмя.

— Знам — не спираше Колдъруд. — Аз съм стар човек и имам предразсъдъци. Но е така. Сигурно ти си ме разглезил, Руди. През целия си живот не съм познавал човек, на когото бих могъл да се доверя повече, отколкото на теб. Дори и когато си ме убеждавал да направя нещо, което разумът ми не е приемал — а ако знаеш само колко пъти се е случвало това, — съм бил сигурен, че няма никога да навредиш на интересите ми, да постъпиш непотчено

или да подрониш авторитета ми.

— Благодаря, мистър Колдъруд — каза Рудолф.

— Мистър Колдъруд, мистър Колдъруд — избухна старият човек. — И на смъртния ми одър ли ще ме наричаш мистър Колдъруд?

— Благодаря, Дънкан. — На Рудолф му беше трудно да го нарича с малкото му име.

— Да предам в ръцете на този човек всичко, което съм постигнал в живота си — заоплаква се Колдъруд по старчески. — Дори това да стане, след като умра, пак не ми се иска да е така. Но ако ти смяташ... — Той се навъси и замълча.

Рудолф въздъхна. Все някого трябва да предавам, помисли си той.

— Не смятам — отговори тихо той. — В нашия юридически отдел има един млад адвокат на име Мейдърс...

— Знам го — прекъсна го Колдъруд. — Светлокос човек с очила, има две деца. От Филадельфия е.

— Завършил е Уортънското търговско училище, а след това право в „Харвард“. Работи при нас повече от четири години. Познава работата във всички отдели. Винаги знае как трябва да се постъпи. Поддържа непрекъснатата връзка с мен. Може да печели много повече в която и да е нюйоркската юридическа кантора, но предпочита да живее тук.

— Добре — съгласи се Колдъруд. — Съобщи му утре.

— Предпочитам ти да му го съобщиш, Дънкан. — За втори път в живота той се обърна към Колдъруд с малкото му име.

— Както обикновено не ми се иска да послушам съвета ти, макар и да знам, че си прав — каза Колдъруд. — Аз ще му съобщя. А сега да идем да пийнем още малко шампанско. Щом съм дал толкова пари за него, имам право и аз да пия.

Новото назначение беше оповестено един ден преди младоженците да се върнат от сватбеното пътешествие.

Брад прие новината спокойно, като джентълмен, и не попита Рудолф кой е взел решението. Но три месеца по-късно напусна работата и замина с Вирджиния за Тълса — баща му му беше предложил съдружие в петролната си компания. За първия рожден ден на Инид Брад изпрати чек за петстотин долара, които да се внесат в банковата сметка на детето.

Брад пишеше редовно весели, бодри, приятелски писма. Съобщаваше, че е добре, че за първи път в живота си печели толкова много пари. В Тълса му харесвало, там залагали с щедра ръка на голф по мащабите, възприети в западните щати, и три

пъти поред бил спечелил по повече от хиляда долара. Всички харесвали Вирджиния и тя завързала много познанства. Започнала да играе голф. Брад предлагаше на Рудолф да вложи пари в неговата петролна компания. „Все едно, че береш парите от дърво“ — пишеше той. Искал да се отплати на Рудолф по някакъв начин за всичко, което е направил за него, а това била една възможност.

Преследван от чувството за вина — той не можеше да забрави разговора с Дънкан Колдъруд на стълбите пред клуба, — Рудолф започна да купува акции от петролните кладенци, които Брад разкриваше и разработваше. Освен това, твърдеше Джони Хийт, за човек е висок доход като неговия още повече си струвало, тъй като петролната индустрия се ползувала с правото да ѝ се опрощават двадесет и седем процента от данъците. Джони Хийт направи справка за кредитоспособността на компанията „Питър Нйт и син“, установи, че е висока, и се присъедини към вложенката на Рудолф със същата сума като неговата.

1965

Клекнал на палубата, Томас си подсвиркваше тихичко с уста и лъскаше бронзовата шпула на котвената лебедка. Макар че още беше началото на юни, времето беше топло и той работеше бос и гол до кръста. Гърбът му беше станал почти кафяв от слънцето, също като на мургавите гърци и италианци от корабите в пристанището на Антиб. Тялото му не беше толкова стегнато както едно време, когато се боксираше. Мускулите му не бяха така силно изпъкнали, а по-отпуснати, по-меки. Когато носеше шапка, както сега, за да прикрие малката плешивина на темето си, изглеждаше по-млад, отколкото преди две години. Той нахлупи моряшката шапка със спусната надолу периферия плътно над очите си, защото ярката слънчева светлина, която гладката вода отразяваше, му пречеше да гледа.

От машинното отделение се чуваха удари от чук. Пинки Кимбъл и Дуайър оправяха една помпа. Първото пътуване за сезона започваше утре, а при пробното излизане в морето левият двигател беше прегрял. Пинки, който беше механик на „Вега“, най-големия параход в пристанището, се беше съгласил да дойде и да отстрани повредата. Дуайър и Томас се справяха с по-дребните повреди, но когато имаше нещо сериозно, трябваше да търсят помощ. За щастие Томас се беше сприятелил през зимата с Кимбъл и той им беше помагал да подготвят „Клотилд“. Томас не беше обяснил на Дуайър защо промени името на яхтата от „Пенелопа“, както се казваше в Порто Санто Стефано, на „Клотилд“. Според него една яхта трябваше да носи женско име, защо тогава да не се казва „Клотилд“? Естествено, че нямаше да я кръсти Тереза.

Той беше доволен от „Клотилд“, макар че дори и в собствените му очи яхтата не беше от най-красивите в Средиземно море. Знаеше, че горната ѝ част е твърде тежка за основата и оказва голямо съпротивление на вятъра, че максималната ѝ скорост е само дванадесет възела, а средната — десет и че, се клатушкаше застрашително при по-неблагоприятни морски условия. Но всичко, което двамата упорити мъже, работейки в продължение на месеци, можеха да направят, беше направено и олющеният стар съд, купен преди две години и половина в Порто Санто Стефано, беше превърнат в удобна, здрава яхта. Вече бяха изкарали два сезона и макар никой от двамата да не беше забогатял, все пак имаха по малко пари в

банката, в случай че закъсат. Това лято обещавахе да бъде още по-успешно от предишните и Томас изпитваше блажено спокойствие, докато лъскаше бронзовата макара и гледаше как слънчевите лъчи се отразяват в нея. Преди да се отдаде на морския живот, никога не беше допуснал, че едно толкова просто, механично занимание като лъскането на парче метал може да му достави удоволствие.

Всичко в яхтата му доставяше удоволствие. Обичаше да се разхожда от носа до кърмата и обратно, докосвайки с ръка бордовата ограда, беше му приятно да гледа въжетата, навити в спираловидни фигури върху палубата от тиково дърво с добре запушени цепнатини, любуваше се на излъсканите месингови дръжки на старомодното кормило в салона на горната палуба, на грижливо наредените карти и здраво навитите сигнални флагчета, поставени на определените за тях места. Той, който не беше измил една чиния през живота си, сега прекарваше по цели часове в камбуза, търкаше до блясък съдовете за готвене, проверяваше дали хладилникът е чист и не мирише на лошо, дали подставката за съдове и печката са лъснати. Когато на яхтата имаше пътници, Томас, Дуайър и наетият готвач се обличаха в светлокафяви памучни къси панталони и снежнобели тениски, на които беше изписано със синьо името „Клотилд“. Вечер или когато времето беше студено, и тримата обличаха еднакви морскосини дебели пуловери.

Беше се научил да приготвя най-различни видове напитки и ги сервираше изстудени в хубави чаши; едни от клиентите му — американци — се кълняха, че наемат яхтата само заради водката с доматен сок, която Томас им поднасяше. За хора, които обичаха да пият, пътуването с яхта по Средиземно море беше изгодно, защото можеха да купуват цели каси с напитки без мито, а, джинът или уискито струваха по долар и половина бутилката. Той самият пиеше рядко — от време на време по някоя мастика или бира. Когато на борда имаше пътници, Томас носеше капитанска шапка с позлатена кокарда — котва с верига. Смяташе, че това създава особено морско настроение у клиентите му.

Беше научил по няколко френски, италиански и испански думи, колкото да се оправя с пристанищните власти и с продавачите по магазините, но ако се наложеше да спори с някого, не можеше да се разбере. На Дуайър му се удаваха лесно всички езици и той можеше да си приказва с когото си иска.

Томас беше изпратил на Гретхен снимка на „Клотилд“, обляна от една разбиваща се о нея вълна, и Гретхен му беше отговорила, че държи снимката на камината във всекидневната.

Тя пишеше, че един ден ще дойде да попътува е брат си по море. Пиеше още, че сега е заета и работи нещо в едно филмово студио. Беше удържала на обещанието си и не беше казала на Рудолф къде се намира и с какво се занимава Томас. Гретхен беше единствената му връзка с Америка и той пишеше само на нея, когато се почувствуваше самотен или му ставаше мъчно за детето. Беше накарал Дуайър да помоли приятелката си в Бостън, за която той все още разправяше, че ще се ожени, да отиде в хотел „Егейски“, когато има време, и да поговори с Папи, но момичето още не беше отговорило.

Тази или другата година непременно ще отиде в Ню Йорк и ще се опита да намери сина си.

След историята с Фалконети не се беше бил с никого. Все още сънуваше Фалконети. Не му беше мъчно за него, но съжаляваше, че Фалконети е мъртъв и че времето не можа да заличи чувството му на вина за смъртта на този човек.

Той излъска макарата и се изправи. Палубата под босите му крака беше приятно топла. Като тръгна назад към кормилото, прокарвайки пръсти по лакираните неотдавна тъмночервени перила, чуването долу спря и от люка се показва буйната, рижа коса на Кимбъл. След малко на палубата се появи и Дуайър. И двамата носеха омазнени зелени комбинезони, защото в тясното машинно отделение човек не можеше да се опази чист. Кимбъл бършеше ръце в някакъв парцал, който после захвърли в морето.

— Смятам, че оправихме работата, капитане — каза Кимбъл. — Защо не направим една разходчица?

Томас влезе в кабината и включи моторите, Дуайър и Пинки отвързаха въжетата и надвесени над водата, започнаха да вадят котвата — Дуайър въртеше лебедката и миеше с маркуча полепналите по веригата мръсотии, преди да я прибере. За по-голяма устойчивост веригата беше дълга; „Клотилд“ беше навлязла почти в средата на пристанището, когато Пинки даде знак, че пътят им е свободен, и помогна на Дуайър да качи котвата на палубата с гафела.

Томас можеше вече да управлява добре яхтата и отстъпваше кормилото на Дуайър само когато пристанището беше препълнено или духаше лош вятър. Днес той насочи яхтата към изхода на пристанището и увеличи скоростта — моторът пухтеше равномерно, докато минаваха край рибарите, наредени с въдиците си в края на вълнолома, и заобикаляха шамандурите; като излязоха в открито море, той увеличи скоростта и се насочи към нос Антиб, оставяйки зад гърба си хълма с крепостта Vieux Carré. Следеше как работят и двата мотора и с облекчение установи, че левият не се прегрява. Добрият Пинки! През тази

зима сигурно им е спестил най-малко хиляда долара. Корабът „Вега“, на който той работеше, беше толкова нов и толкова поддържан, че за Пинки нямаше почти никаква работа, докато не излязат в морето. На пристанището му беше скучно и той идваше с удоволствие да помага в задушното, тясно машинно помещение на „Клотилд“.

Кимбъл беше недоद्याлан англичанин, чието луничаво лице никога не можеше да почернее, а оставаше болезнено червено през цялото лято. Той, както сам се изразяваше, имаше проблем с пиенето. Когато се напиеше, ставаше заядлив и предизвикваше хората в баровете. Караше се с шефовете си и рядко се задържаше на един кораб повече от година, но тъй като беше много добър специалист, намираше — бързо нова работа. Работеше само на големи яхти, тъй като смяташе, че на по-малки няма да може да упражнява както трябва занаята си. Беше израснал в Плимут и беше прекарал целия си живот на море. Не можеше да се начуди, че човек като Томас е станал собственик и капитан на яхта от рода на „Клотилд“, че се е установил на пристанището в Антиб и си изкарва хляба с нея. „Тия янки — клатеше Кимбъл глава. — За всичко ви бива, дявол да го вземе. Нищо чудно, че целият свят е в ръцете ви.“

С Томас се бяха сприятелили от самото начало — когато се разминаваха по кея, се поздравяваха или се черпеха бира в малкото барче на входа на пристанището. Кимбъл се беше досетил, че Томас е бил боксьор и Томас му беше разказал за някои от срещите си на ринга, за преживяванията си, за победата в Лондон, за следващите две загуби, които бяха предварително уговорени, и даже за последния бой с Куейлс в хотелската стая в Лас Вегас. Тази история ентусиазира особено много войнствено настроения Кимбъл. Томас не му беше казал за Фалконети, а Дуайър беше достатъчно разумен да си мълчи по този въпрос.

— Божичко, Томи — каза Кимбъл, — ако аз можех да се бия така, щях да прочистя всички барове от Гибралтар до Пирея.

— И междувременно някой щеше да ти забие ножа в ребрата — отговори Томас.

— Дума да няма, че си прав — съгласи се Кимбъл. — Но, човече, удоволствието преди всичко!

Когато се напиеше и забележеше Томас, той започваше да удря по бара и да крещи: „Виждате ли този човек? Ако не ми беше приятел, щях да го пребия от бой.“ След което прегръщаше нежно Томас през врата с татуираната си ръка.

Приятелството им се затвърди една нощ в един бар в Ница. Те не бяха отишли заедно, но Дуайър и Томас попаднаха случайно в бара близо до пристанището. Посетителите бяха

застанали в кръг около развилнелия се Кимбъл, който крещеше на няколко френски моряци и на трима-четирима модно облечени младежи, за които Томас знаеше, че са опасни — беше се научил да ги разпознава и да ги избягва: дребни хулигани и мошеници, които вършеха различни услуги на шефовете на бандите, действащи по Лазурния бряг, чийто център се намираше в Марсилия. Инстинктът му подсказваше, че сигурно са въоръжени, ако не с пистолети, положително с ножове.

Пинки Кимбъл говореше много особено френски и Томас не го разбираше, но схващаше по тона на гласа му и по намръщените лица на посетителите на бара, че Кимбъл ги обижда. Когато се напиеше, той имаше много лошо мнение за французите. Когато се напиеше в Италия, намразваше италианците, а в Испания — испанците. Освен това в пияно състояние той сякаш губеше способността си да брои и фактът, че е сам срещу най-малко пет души, разпалваше още повече желанието му да държи обидни речи.

— Ще направи така, че ще го убият тази вечер — прошепна Дуайър, който разбираше какво крещи Кимбъл. — И нас също, ако разберат, че сме му приятели.

Томас хвана здраво Дуайър за лакътя, поведе го със себе си и двамата застанаха до Кимбъл на бара.

— Здравсти, Пинки — каза весело Томас.

Пинки се извъртя, готов да посрещне нови врагове.

— А-а — каза той. — Радвам се, че сте тук. Точно разяснявам някои истини на тия *maquegeaux*⁴⁵, които ще им бъдат от полза.

— Зарежи тая работа, Пинки — каза Томас и се обърна към Дуайър. — Искам да кажа няколко думи на господата. Затова ще ми превеждаш. Ясно и учтиво. — Той се усмихна любезно на мъжете в бара, които ги бяха заобиколили заплашително в полукръг. — Както виждате, господа — продължи Томас, — този англичанин е мой приятел. — Изчака, докато Дуайър преведе нервно думите му. Лицата около него не трепнаха. — Освен това той е пиян — продължи Томас. — Естествено никой не иска приятелят му да пострада, независимо дали е пиян или трезвен. Сега ще се опитам да го накарам повече да не говори, но дори и да каже нещо или вече да го е казал, тази вечер тук няма да стават побоища. Сега аз съм полицаят в бара и аз отговарям за реда. Моля те, преведи — каза той на Дуайър.

Докато Дуайър превеждаше и се запъваше, Пинки възмутено каза:

— Глупости, капитане! Защо биеш отбой?

— Освен това — продължи Томас — пиенето сега ще бъде от мен. Бармане, къде си? — Той говореше усмихнато, но усещаше

как мускулите на ръцете му се напрягат — беше готов да скочи всеки миг върху най-едрия мъж от групата, един корсиканец с квадратна челюст, облечен с черно кожено яке.

Мъжете се спогледаха неуверено. Но те не бяха дошли в бара да се бият и след като помърмориха малко, един по един приеха почерпката на Томас.

— И това ми било боксьор — каза презрително Пинки. — Ти, янки, можеш само примирие да обявяваш. — Но десет минути по-късно се остави да го изведат здрав и читав от бара.

На другия ден дойде на „Клотилд“ с бутилка мастика и каза:

— Благодаря ти, Томи! Ако не се беше появил през следващите две минути, щяха да ми счупят черепа. Не знам какво ми става, като изпия няколко чашки. И то поне да побеждавах. Имам белези от главата до петите за доказателство на храбростта ми. — И се засмя.

— Ако трябва да се биеш — каза Томас, припомняйки си дните, когато беше изпитвал необходимост да се бие, независимо с кого и поради каква причина, — бий се трезвен. И то само с един човек. И недей да ме викаш на помощ. Аз съм се отказал от тази работа.

— Какво щеше да направиш, Томи, ако се бяха нахвърлили върху мен? — попита Пинки.

— Щях да ги задържа, докато Дуайър те изведе от бара, и после щях да избягам, за да си спася живота — отговори Томас.

— Да ги задържиш — повтори Пинки. — Пари давам да можеш да те видя как ги задържаш.

Томас не знаеше какво се беше случило в живота на Пинки Кимбъл, та от приятен човек, макар и малко глуповат, той се превръщаше в див, разярен звяр, след като пийнеше няколко чашки. Един ден може би ще го разпита.

Пинки влезе в кабинета, огледа уредите и се ослуша критично в бумтенето на дизеловите мотори.

— Готов си да изкараш лятото, приятел — каза той. — И то на собствената ти яхта. Завиждам ти.

— Не съм съвсем готов — отговори Томас. — Липсва ни един член на екипажа.

— Защо? — попита Пинки. — Че къде е испанецът, когото взе миналата седмица?

Испанецът имаше добри препоръки като готвач и стюард и не искаше много висока заплата. Но една вечер, когато се готвеше да слезе на брега, Томас го видя, че пхна нож до глезена в обувката си и го скри под крачола на панталона.

— За какво ти е това? — попита го Томас.

— За да вдъхва уважение — отговори испанецът.

На другия ден Томас го уволни. Не искаше на яхтата му никой да крие нож в обувката си, за да вдъхва някому уважение. И сега нямаше готвач.

— Уволних го — каза Томас на Пинки в момента, когато минаваха през залива Ла Гаруп. И му обясни защо. — И сега ми трябва готвач, който да е едновременно и стюард. През следващите две седмици можем да минем и без такъв човек, защото клиентите ми ще бъдат на яхтата само през деня и ще си носят храна. Но след това ще трябва да намеря някой.

— Мислил ли си някога да наемеш жена? — попита Пинки.

Томас се намръщи и каза:

— Освен готвенето има да се върши и много тежка работа.

— Става дума за силна жена.

— Почти всичките ми неприятности в живота са били причинени от жени — отговори Томас. — И от силни, и от слаби.

— Колко дни от лятото пропиляваш — каза Пинки — по разни загубени пристанища за пране и гладене на бельото, а в това време клиентите ти мърморят, че ценното им време от ваканцията така си минава?

— Ужасно много — съгласи се Томас. — Имаш ли якаго пред вид?

— Имам — отговори Пинки. — Тя работи като камериерка на „Вега“ и едвам издържа вече там. Луда е по морето, а през цялото лято не излиза от душната пералня.

— Добре — каза неохотно Томас. — Ще поговоря с нея. Само че ѝ кажи да не носи ножове, а да си ги остави у дома...

Той нямаше нужда от жена за любов на яхтата. Пристанищата бяха пълни с момичета. Човек можеше да прекара приятно с тях, като изхарчи няколко долара за вечеря или за бар, да ги почерпи нещо за пиене и после без всякакви усложнения да замине за следващото пристанище. Не знаеше как Дуайър се оправя в това отношение, но мислеше, че е по-добре изобщо да не го пита.

Обърна яхтата, за да се прибере в пристанището. „Клотилд“ беше готова. Нямаше смисъл да хаби горивото. До пристигането на първите клиенти той плащаше разноските по бензина.

В шест часа видя, че по кея се задава Пинки с една жена. Тя беше ниска, закръглена и сресана на две плитки. Беше облечена с джинси, син пуловер и платнени обувки с въжени подметки. Преди да стъпи на мостчето па кърмата, тя си събу обувките. По средиземноморските пристанища яхтите много често се връзваха за кея откъм кърмата, за да заемат по-малко място.

— Това е Кент — каза Пинки. — Аз ѝ разказах за теб.

— Здравей, Кейт.

Томас се ръкува с нея. Ръката и беше доста нежна за жена,

която работи в пералня и може да върши тежка работа на кораб. Беше англичанка от Ливърпул и изглеждаше около двадесет и пет годишна. Когато разказваше за себе си, тя говореше тихо. Можела да готви, да пере, да върши разни други работи на яхтата, говорела френски и италиански, „не блестящо“, както обясни тя с усмивка на уста, но разбирала метеорологичните съобщения по радиото и на двата езика, можела да държи курса на яхтата и да стои на вахта, а също и да шофира кола, ако се наложи. Съгласна била да работи със същата заплата, която, получавал испанецът с ножа. Тя не беше красива, но от загорялото ѝ лице лъхаше здраве и сила и когато говореше, гледаше събеседника си право в очите. През зимата, ако останеше без работа, щеше да се върне в Лондон и да стане келнерка. Не беше омъжена, не беше сгодена и искаше да се отнасят с нея като с равноправен член на екипажа, нито похубаво, нито по-лошо.

— Тя е като дива английска роза — каза Пинки. — Нали, Кейт?

— Остави сега шегите, Пинки — отговори момичето. — Аз искам да ме приемат на работа тук. Омръзнало ми е да пътувам от единия до другия край на Средиземно море в колосана униформа с бели памучни чорапи като медицинска сестра и да ми викат „мис“ или „мадмоазел“. Аз отдавна съм забелязала твоята яхта, Том, и тя ми харесва. Не е много голяма и префърцунена като онези от Британския кралски яхт-клуб. Твоята яхта изглежда приятна, чиста и приветлива. И тук положително няма да идват много дами, чиито бални рокли трябва да се гладят в някой горещ, задушен следобед на пристанището в Монте Карло, където същата вечер в Двореца предстои бал.

— Е, ние не обслужваме просяци — каза Томас, защитавайки изискаността на своите клиенти.

— Знаеш какво искам да кажа — отговори момичето. — А сега слушай, не искам да купуваш нещо, което не си видял. Вечеряли ли сте вече?

— Не. — Дуайър беше в камбуза и отчаяно се бореше с някаква риба, която беше купил сутринта, но по звуците, долитащи отдолу, Томас разбираше, че все още не е свършил нищо.

— Аз ще ви приготвя вечерята — каза момичето. — Ей сега. Ако ви хареса, ме взимате с вас: отивам на „Вега“ да си прибера нещата тази вечер и се връщам тук. Ако не ви хареса, нищо няма да загубите. Ресторантите в града са отворени до късно за гладни хора. А ти, Пинки, ако искаш, можеш да останеш да ядеше нас.

— Добре — прие Томас и слезе в камбуза да извика Дуайър, тъй като поне за една вечер имаха първокласен готвач.

Момичето огледа камбуза, кимна одобрително, отвори хладилника, отвори всички чекмеджета и шкафове да види къде какво има, погледна купената от Дуайър риба и каза, че той не разбирал от риба, но че в случая ще минат и с нея. Каза и на двамата да излязат и обеща да ги извика, щом вечерята е готова. Трябваше само някой да отиде в Антиб за пресен хляб и за две парчета узрял камамбер.

Вечеряха на кърмата зад кабината вместо в малката ниша пред салона, където се хранеха, когато на яхтата имаше пътници. Кейт беше наредила масата по-добре от Дуайър. Беше сложила две бутилки вино в кофичката с лед; отвори бутилките и остави кофичката на един стол.

Беше задушила рибата с картофи, чесън, лук, домати, мащерка, със сол и много пипер, с малко бяло вино и малки парченца бекон. Когато седнаха на масата, беше още светло, слънцето залязваше на безоблачното, зеленикавосиньо небе. Тримата мъже се бяха измили, обръснали и преоблекли; докато седяха на палубата и вдишваха ароматните миризми от кухнята, бяха изпили по две мастики. На пристанището цареше тишина, чуваше се само плисъкът на малките вълни, които се разбиваха в корпусите на яхтите.

Кейт донесе яденето в един голям супник. На масата вече имаше хляб, масло и голяма купа със салата. След като им сервира, тя също седна спокойно и без да бърза. Томас, като капитан, наля виното.

Томас започна пръв да яде и задъвка съсредоточено. Кейт, навела глава, също пристъпи към вечерята.

— Пинки — каза Томас, — ти си истински приятел. Решил си да ме охраниш. Кейт, оставаш при нас.

Тя го погледна и се усмихна. Вдигнаха чаши за новия член на екипажа.

Даже кафето имаше вкус на истинско кафе.

След вечеря, докато Кейт миеше съдовете, тримата мъже останаха да се наслаждават на тишината, пушейки донесените от Пинки пури, загледани в изгряващата луна над виолетовите алпийски хълмове.

— Дуайър — каза Томас, изтегнат на стола си с изпружени крака, — ето за какво мечтаехме.

Дуайър мълчаливо се съгласи.

Същата вечер Томас отиде с Кейт и Пинки на „Вега“. Беше късно и на кораба беше почти тъмно, светеше само в няколко каюти, но Томас изчака отвън, докато Кейт си събере багажа. Не

искаше да се разправа с капитана, който може би беше буден и щеше да се ядоса, че негов подчинен го напуска без всякакво предупреждение.

След петнадесетина минути Томас видя Кейт, която слизаше безшумно по стълбата с куфар в ръка. Минаха край крепостната стена, край закотвените една до друга яhti и стигнаха до „Клотилд“. Кейт спря за малко и огледа сериозно синьобялата яхта, която леко проскърцваше, когато вълните придърпваха двете въжета, с които беше завързана за кея.

— Ще запомня тази вечер — каза тя, събу си обувките, взе ги в ръка и боса се качи по стълбата.

Дуайър ги чакаше. Беше оправил второто легло в каютата на Томас и беше сложил чисти чаршафи за Кейт в другата каюта, където досега спеше сам. Томас хъркаше поради счупения си нос, но Дуайър трябваше да свикне с това. Поне за известно време.

Една седмица по-късно той се върна отново в каютата си, понеже Кейт се премести при Томас. Тя каза, че хъркането на Томас няма да ѝ пречи.

Семейство Гудхарт, възрастни хора, отсядаха всяка година през юни в хотел „Дю Кап“. Той беше собственик на текстилни фабрики в Северна Каролина, но синът му беше поел бизнеса. Висок мъж с изправена походка и бавни движения, с гъста посивяла коса, той приличаше на полковник в оставка от редовната войска. Мисис Гудхард беше малко по-млада от съпруга си, с мека бяла коса. Имаше запазена фигура и все още можеше да носи панталони. Предишната година семейство Гудхард бяха наели „Клотилд“ за две седмици и тъй като бяха останали много доволни, се бяха уговорили чрез писма с Томас още през зимата да повторят миналогодишното пътуване.

От всички клиенти те бяха най-непретенциозните. Всяка сутрин в десет часа Томас хвърляше котва колкото е възможно по-близо до брега срещу хотела им и те идваха до яхтата с моторница. Носеха пълни кошници с храна, приготвена в кухнята на хотела, и бутилки вино, увити в салфетки. И двамата бяха над шейсет години и ако морето беше макар и малко развълнувано, прехвърлянето им на яхтата ставаше рисковано. В такива случаи шофьорът им ги закарваше до пристанището в Антиб, където „Клотилд“ ги чакаше. Понякога идваха с други възрастни двойки или казваха на Томас, че трябва да спрат в Кан, за да вземат някакви свои приятели. Тогава се запътваха към проливите между Леренските острови на около четири хиляди метра от брега и хвърляха там котва за целия ден. По тези места морето почти

винаги беше тихо, водата беше дълбока не повече от три метра и половина и кристално чиста — виждаше се как водораслите се олюляват по дъното. Семейство Гудхарт обличаха банските си костюми, излягаха се на слънце върху дюшеците, четяха или дремеха, а от време на време скачаха във водата да поплуват.

Мистър Гудхарт твърдеше, че е по-спокоен, когато Томас или Дуайър плуват с мисис Гудхарт. Съпругата му, която беше здрава жена с яки рамене и силни, издръжливи крака, плуваше много добре, но Томас знаеше, че по този начин мистър Гудхарт иска да каже, че всеки на яхтата може да плува, когато пожелае, и да се наслаждава на бистрата, прохладна вода между островчетата.

Понякога, ако имаха гости, Томас постилаше едно одеяло на кърмата и те изиграваха няколко робера бридж. Дватама съпрузи говореха тихо и се държаха много учтиво един с друг и с всички останали.

Всеки ден точно в един и половина те бяха готови за първия си коктейл, който Томас им приготвяше — неизменната водка с доматен сок. След това Дуайър спускаше сенника и те сядаха да обядват е храната, която си носеха от хотела. На масата се появяваха омари, студено печено месо, салата от риба или студена риба със сос, сирене и плодове. Те винаги носеха много неща за ядене, че дори когато бяха с приятели, за екипажа оставаше доста храна — не само за обяд, но и за вечеря. На обяд всеки от тях изпиваше по бутилка бяло вино.

Единственото, за което Томас се притесняваше, беше кафето; но сега, след идването на Кейт, това не беше проблем. В деня, когато семейство Гудхарт пристигна на яхтата, Кейт излезе от камбуза с каната за кафе, облечена с бели шорти и бяла тениска с надписа „Клотилд“, опъната върху едрите ѝ гърди; Томас я представи на гостите и мистър Гудхарт, кимайки-одобрително, каза:

— Капитане, обслужването на вашата яхта се подобрява с всяка изминала година.

След обяда мистър и мисис Гудхарт се оттегляха долу за почивка. Често от тяхната каюта долитаха приглушени шумове, които можеха да бъдат предизвикани само от любовни ласки. Съпрузите бяха казали на Томас, че са женени от тридесет и пет години, и той се чудеше как е възможно все още да се обичат и да се отдават с явно удоволствие на любовта. Тези хора объркаха изцяло представите му за брака.

Към четири часа следобед те отново се появяваха на палубата, сериозни и учтиви както винаги, облекли банските си костюми, за да поплуват още половин час в компанията на Дуайър или на Томас. Дуайър плуваше лошо и веднъж или два

пъти, когато мисис Гудхарт се беше отдалечила на един километър от яхтата, Томас си мислеше, че сигурно ще ѝ се наложи да влачи Дуайър на връщане.

Точно в пет часа Гудхарт, изкъпан, сресан и облечен с памучни панталони, бяла риза и син блейзер, се качваше на палубата и казваше:

— Не смятате ли, че е време да пийнем по нещо, капитане? — А ако на яхтата нямаше други хора, добавяше: — За мен ще бъде чест да ми правите компания.

Томас приготвяше две чаши уиски със сода и даваше знак на Дуайър да включи моторите и да поеме кормилото. Вдигаха котвата с помощта на Кейт и потегляха обратно към хотел „Дю Кап“. Седнали на кърмата, мистър Гудхарт и Томас пиеха уискито, а яхтата се измъкваше от проливите, заобикаляше острова и розовобелите кули на Кан се отразяваха в морето отляво на борда.

В един такъв следобед мистър Гудхарт каза:

— Капитане, има ли по тези краища много хора с вашето презиме?

— Не зная — отговори Томас. — Защо?

— Споменах вчера името ви пред помощник-управителя на хотела — отговори мистър Гудхарт — и той ми каза, че там понякога отседат някои си мистър и мисис Рудолф Джордах.

Томас отпи от чашата си.

— Това е брат ми — отговори той. Усети, че мистър Гудхарт го погледна любопитно, и отгатна какво си мисли. — Пътищата ни се разделиха — добави той кратко. — Рудолф беше най-умният в нашето семейство.

— Кой знае. — Мистър Гудхарт, хванал чашата, огледа яхтата, посочи слънцето, разцепената пътека, която „Клотилд“ оставяше в морето, кафявозеленото хълмисто крайбрежие. — Може би вие сте били по-умният. Аз работих цял живот и чак когато остарях и се оттеглих от работата, ми остана време веднъж в годината да прекарвам две седмици като тези. — Той се усмихна мрачно и добави: — А минавах за най-умния в семейството.

В този момент се появи мисис Гудхарт, облечена като младо момиче с панталони и широк пуловер. Томас довърши питието си и отиде да ѝ донесе и на нея уиски. Тя не отстъпваше в пиенето на мъжа си и всеки ден му правеше достойно компания.

Мистър Гудхарт плащаше за това удоволствие по, двеста и петдесет долара на ден плюс горивото и по хиляда и двеста стари франка на ден за храна на екипажа. Миналата година, преди да си тръгне, той беше дал на Томас петстотин долара бакшиш.

Томас и Дуайър се опитаха да изчислят колко богат трябва да е този човек, щом може да си позволи да плаща толкова пари за две седмици и в същото време да спи в един от най-скъпите хотели в света. Накрая се отказаха да изчисляват. „Богат е, това е всичко, богат, и толкова повтаряше Дуайър. — Божичко, можеш ли да си представиш по колко часа хиляди нещастници трябва да работят на станове в неговите текстилни фабрики в Северна Каролина и да си раздират гърдите от кашлица, за да може той да плува всеки ден?“ Отношението на Дуайър към капиталистите му беше внушено от неговия баща, който работеше във фабрика и беше социалист по убеждение. Според Дуайър гърдите на всички работници се раздираха от кашлица.

Преди да се запознае със семейство Гудхарт, отношението на Томас към богатите хора, макар и не толкова крайно, колкото на Дуайър, се изразяваше в завист, недоверие и подозрителност — той смяташе, че винаги когато има възможност, богатият ще направи зло на всеки, който е във властта му. Неприязънта към брат му, която се беше породила още от детинство по съвсем други причини, се беше засилила след забогатяването на Рудолф. Но съпрузите Гудхарт бяха разбили старите му убеждения. Те го бяха накарали да се замисли още веднъж за смисъла на брака, за старостта както на бедните, така и на богатите, дори за американците като общо. Много жалко, че те идваха в началото на сезона, защото до октомври едва ли щяха да имат други такива клиенти. Повечето от пътниците им потвърждаваха, че безпощадните оценки на Дуайър за управляващата класа са верни.

Последния ден поеха към хотела по-рано от обикновено, защото се появи вятър и отвъд острова цялото море беше в зайчета. Още преди да излезе на открито, „Клотилд“ се люлееше и опъваше веригата. Мистър Гудхарт беше пил повече от друг път и нито той, нито жена му бяха спали следобед. Когато Дуайър изтегли котвата, те бяха още по бански, облекли отгоре пуловерите си, за да не ги мокрят вълните. Стояха на палубата също като деца на забава, която скоро ще свърши, жадни да опитат и последното удоволствие, което предлага отлитачият празник. Мистър Гудхарт дори малко троснато укори Томас, че не е донесъл веднага следобедните напитки.

Щом излязоха от завета на островите, разбраха, че е невъзможно да седят на шезлонгите на палубата — и тримата трябваха да се държат за перилата, докато пиеха уискито си.

— Мисля, че няма да може да се стигне с лодка до пристана

на хотела — каза Томас. — По-добре да наредя на Дуайър да обърне и да спрем в Антиб.

Томас тръгна към кабината, но мистър Гудхарт го хвана за ръката.

— Нека да опитаме — каза той. Очите му бяха леко зачервени. — Аз обичам понякога лошото време.

— Както искате, сър — отговори Томас. — Ще отида да кажа на Дуайър.

В кабината Дуайър вече завърташе кормилото. Кейт седеше на пейката в дъното и ядеше спокойно сандвич с печено говеждо месо. Тя имаше винаги добър апетит и при най-развълнувано море се държеше като истински моряк.

— Ще има буря — каза Дуайър. — Връщаме се.

— Карай към хотела — нареди Томас.

Кейт го погледна изненадано, отхапвайки от сандвича си.

— Ти луд ли си? — извика Дуайър. — При този вятър всички моторници отдавна вече са в пристанището. И изобщо няма да може да спуснем лодката.

— Знам — отговори Томас. — Но те искат да видят какво ще стане.

— Това е само губене на време — изръмжа Дуайър. На другата сутрин трябваше да вземат новите си клиенти от Сан Тропе и бяха решили да тръгнат веднага за там, щом оставят семейство Гудхарт. Дори морето да беше спокойно и да нямаше вятър, пак щяха да загубят много време и трябваше да подготвят яхтата за следващия рейс пътем. Духаше мистралът, а това щеше да ги принуди да се движат покрай брега за по-сигурно и да им удължи много пътя. Освен това трябваше да намалят скоростта, за да предпазят корпуса от силния удар на вълните. А в такова време и дума не можеше да става да свършат някаква работа по кораба, докато са в движение.

— Ще се забавим само с няколко минути — опита се да го успокои Томас. — Те ще се убедят, че е невъзможно, и ще се върнем в Антиб.

— Ти си капитанът — отговори Дуайър и изви яростно кормилото, защото една вълна се разби в левия борд и „Клотилд“ се отклони от курса си.

Томас остана в кабината на сухо. Съпрузите Гудхарт не мърдаха от палубата, целите мокри, но явно доволни. По небето нямаше облаци, следобедното слънце грееше силно и когато водните пръски връхлитаха палубата, около двамата възрастни хора за миг засилваха цветовете на дъгата.

Когато Голф Жуан остана далеч отляво — закотвените в малкото му пристанище яhti силно се люлееха, — мистър

Гудхарт даде знак на Томас, че съпругата му и той искат по още едно питие.

Като стигнаха на около петстотин метра от високите скали, където бяха кабинките за преобличане, видяха, че вълните заливат малкия бетонен пристан, където обикновено стояха вързани моторниците. Както беше предсказал Дуайър, моторниците ги нямаше. На определеното за плуване място в края нанкалите беше издигнато червено знаме, а стълбата под ресторант „Идън Рок“, от която се скачаше в морето, беше запречена със синджир. Вълните се разбиваха чак в горния край на стълбата, после се отдръпваха, разпенени и бялозелени, оставяйки открито и най-долното стъпало, преди да се втурнат отново с пълна сила.

Томас излезе от кабината и отиде на палубата.

— Страхувам се, че бях прав, сър — каза той на мистър Гудхарт. — В такова море няма как да се стигне с лодка. Ще трябва да се върнем на пристанището.

— Вие вървете в пристанището — отговори спокойно мистър Гудхарт. — Жена ми и аз решихме да се приберем с плуване. Само докарайте яхтата колкото се може по-близо до брега, без да я излагате на опасност, разбира се.

— Има червено знаме — каза Томас. — Никой не плува.

— Тия французи... — каза мистър Гудхарт. — Ние с жена ми сме плували в Нюпорт при два пъти по-силно крайбрежно вълнение, нали, мила?

— Ще изпратим после на пристанището шофьора с колата, капитане, за да вземе багажа — добави мисис Гудхарт.

— Това не е Нюпорт, сър — направи Томас последен опит да ги разколебае. — Плажът не е пясъчен. Вълните ще ви блъснат в някоя скала, ако...

— Във Франция всичко изглежда по-опасно, отколкото в същност е — каза мистър Гудхарт. — Просто се приближете колкото е възможно до брега, а ние ще свършим останалото. И на двамата ни се плува.

— Добре, сър — отговори Томас и се върна в кабината, където Дуайър въртеше кормилото, пускайки първо единия мотор, после другия, за да може с резки кръгове да доближи яхтата поне на триста метра до стълбата.

— Дай я напред още стотина метра — каза Томас. — Те Искат да плуват.

— Да не са решили да се самоубиват? — попита Дуайър.

— Плащат си за тая работа — отговори Томас и се обърна към Кейт: — Облечи си банския. — Той беше по бански гащета и пуловер.

Без да каже нито дума, Кейт слезе в каютата да се преоблече.

— Щом скочим във водата, започни да се изтегляш — каза Томас на Дуайър. — Стой далеч от скалите. Като видиш, че сме в безопасност, тръгни към пристанището. Ние ще си дойдем с някоя кола. Достатъчно ще ми бъде да плувам в едната посока. Ще се върнем по шосето.

Кейт се появи след две минути, облечена със стар, избелял син бански костюм. Тя беше добра плувкиня. Томас си съблече пуловера и двамата излязоха на палубата. Съпрузите Гудхарт бяха свалили пуловерите си и ги чакаха. Мистър Гудхарт беше с дълги пъстри бански гащета — едър и загорял от слънцето. Мускулите му бяха старчески отпуснати, но като млад сигурно е бил планина човек. Малките венички по все още стройните крака на мисис Гудхарт издаваха възрастта ѝ.

По средата между „Клотилд“ и стълбите беше закотвен един сал, който просто танцуваше по вълните. Когато някоя особено голяма вълна го подемеше, за миг той се изправяше почти отвесно.

— Предлагам първо да стигнем до сала — каза Томас, — за да можем да си починем, преди да продължим нататък.

— Да стигнем ли? — попита мистър Гудхарт. — Какво искате да кажете? — Той явно беше пиан. Също и мисис Гудхарт.

— Кейт и аз решихме също да поплуваме — каза Томас.

— Както желаете, капитане — отговори мистър Гудхарт, прекрачи перилата и скочи във водата. Мисис Гудхарт го последва. Главите им — едната сива, другата бяла — ту се показваха, ту изчезваха в тъмнозеленото, разпенено море.

— Ти я следвай нея — каза Томас на Кейт. — Аз ще плувам със стария.

Томас се хвърли във водата и веднага след това чу, че и Кейт скочи след него.

Придвижването до сала не беше трудно. Мистър Гудхарт плуваше старомодно треджен и държеше главата си почти през цялото време над водата. Мисис Гудхарт плуваше класически кроул и когато Томас се обърна да я види, стори му се, че тя гълта вода и диша тежко. Но Кейт я следваше неотклонно. Мистър Гудхарт и Томас се покатериха на сала, обаче той се люлееше толкова силно, че трябваше да коленичат, за да издърпат мисис Гудхарт. Тя дишаше тежко и като че ли щеше да повърне.

— Мисля, че трябва да постоим тук малко — каза мисис Гудхарт, опитвайки се да пази равновесие върху мокрия, люлеещ се сал. — Докато морето се успокои.

— То ще стане още по-бурно, мисис Гудхарт — отговори

Томас. — След няколко минути изобщо няма да можем да скочим.

Дуайър, който се беше притеснил, че се е приближил много близо до брега, се беше отдалечил на около петстотин метра и се въртеше на едно място. Все едно, не беше възможно да качат мисис Гудхарт на яхтата в това бушуващо море, без да ѝ причинят някоя сериозна травма.

— Ще трябва веднага да тръгнете с нас — каза Томас на мисис Гудхарт.

Мистър Гудхарт мълчеше. Той беше вече изтрезнял.

— Натаниъл — обърна се мисис Гудхарт към съпруга си, — ще му кажеш ли, че аз ще остана тук, докато морето малко се успокои?

— Ти чу какво ти казаха — отговори мистър Гудхарт. — Нали искаше да плуваш, плувай сега. — И скочи във водата.

Горе на скалите, където водната пяна не достигаше, се бяха струпали най-малко двадесет души, които наблюдаваха групата на сала.

Томас хвана мисис Гудхарт за ръка и каза:

— Скачаме заедно.

Олюлявайки се, той се изправи и успя да вдигне на крака мисис Гудхарт; хванати за ръце, двамата скочиха. В морето мисис Гудхарт доби малко смелост и те заплуваха към стълбата. Тъкмо наближаваха скалите, когато една голяма вълна ги поде и като се разби в скалите, ги захвърли обратно навътре. Томас заплува прав и се опита да надвика шума на морето:

— Аз ще тръгна пръв. След мен, мисис Гудхарт. Гледайте как ще го направя. Ще използвам вълната и ще се хвана за перилото. После ще ви дам знак кога да тръгнете. И се дръжте за мен. Няма нищо страшно. — Том съвсем не беше сигурен, че няма нищо страшно, но трябваше да каже нещо.

Обърнал глава назад, той зачака следващите вълни. Видя, че се задава една голяма вълна, замахна силно с ръце и се хвърли напред едновременно с нея. Тя го запрати с всичка сила в стоманената стълба и той сграбчи перилото, за да не го отнесе вълната. После се изправи и се обърна към морето.

— Хайде! — извика той на мисис Гудхарт, която една вълна носеше бързо към него; вълната издигна жената високо над главата му и след това я спусна надолу. Томас я сграбчи и едва успя да я задържи да не се изплъзне. После бързо я избута нагоре по стълбата. Тя се препъна, но се изкачи благополучно на скалата, преди да се разбие следващата вълна.

Мистър Гудхарт беше толкова тежък, че когато Томас се опита да го задържи, се изплъзна от ръката му и Томас си

помисли, че морето ще ги отнесе и двамата. Но старият човек беше силен. Той се завъртя във водата и сграбчи с едната си ръка перилото на стълбата, а с другата се хвана за Томас. Изкачи се по стълбата без чужда помощ, но с достойнство, гледайки презрително към мълчаливите зрители, сякаш ги беше уловил, че се бъркат в най-интимната страна на живота му.

С Кейт беше най-лесно; тя и Томас се изкачиха заедно по стълбата.

Пазачът на съблекалнята им даде хавлиени кърпи да се избършат, но банските костюми не можеха да си сменят.

Мистър Гудхарт се обади в хотела да изпратят колата и шофьора му и когато колата дойде да вземе Томас и Кейт, той само каза:

— Справихте се много добре, капитане. — Беше намерил отнякъде хавлии за себе си и за мисис Гудхарт и беше поръчал за всички пиене на бара, докато Кейт и Томас се изсушаваха. Застанал прав с дългата хавлия, която приличаше на тога, той съвсем нямаше вид на човек, който е пил цял следобед и само преди петнадесет минути едва не беше издавил четирима души.

Той отвори вратата на колата, за да влязат Кейт и Томас, и когато Томас седна, каза:

— Трябва да си оправим сметките, капитане. Ще бъдете ли на пристанището след вечеря?

Томас смяташе да тръгнат за Сан Тропе, преди да залезе слънцето, но каза:

— Да, сър. Ще бъдем там цялата вечер.

— Много добре, капитане. Ще пийнем на яхтата за сбогуване.

Мистър Гудхарт затвори вратата и колата тръгна по алеята, виеща се между боровете, чиито клони се огъваха под напора на засилващия се вятър.

Когато слязоха от колата на кея, Томас и Кейт оставиха две мокри петна от банските си костюми върху тапицираната седалка. „Клотилд“ още я нямаше на пристанището и те седнаха, загърнали рамене с хавлиените кърпи, върху една обърната лодка на кея, треперещи от студ.

Петнадесет минути по-късно „Клотилд“ влезе в пристанището. Те поеа въжетата от Дуайър, завързаха бързо яхтата, скочиха на борда и се втурнаха да си облекат сухи дрехи. Кейт направи една кана кафе, което изпиха в кабината, докато вятърът свистеше в такелажата.

— Богатите... винаги намират начин да те изцедят — каза Дуайър, после извади маркуча, пхна го във водния кран на кея и тримата се захванаха да мият яхтата. Навсякъде имаше засъхнала морска сол.

След вечерята, която Кейт приготви с храната, останала от обяда на семейство Гудхарт, тя и Дуайър отидоха в Антиб да занесат за пране чаршафите, калъфките на възглавниците и хавлиените кърпи. Кейт переше сама бельото, но по-едрите неща трябваше да се носят в града на пералня. Вятърът беше стихнал така неочаквано, както се беше появил; морето все още бушуваше пред стените на пристанището, но вътре беше спокойно и „Клотилд“ само леко докосваше от време на време двете съседни яхти.

Беше ясна, топла вечер и Томас седеше на кърмата, пушеше лула, радваше се на звездите и чакаше мистър Гудхарт. Беше направил сметката и я беше оставил в един плик в кабината. Сумата не беше голяма, в нея се включваше само горивото, прането на спалното бельо, няколко бутилки уиски и водка, лед и хилядата и двеста франка на ден за храната на тримата членове на екипажа. Мистър Гудхарт му беше дал чек за самото пътуване още първия ден. Преди да отиде в града, Кейт беше събрала в две от хотелските кошници всички вещи на съпрузите Гудхарт — бански костюми, дрехи, обувки и книги. Кошниците стояха на палубата близо до перилата.

Томас видя фаровете на колата на мистър Гудхарт, която се приближаваше по кея. Той се изправи, когато колата спря, и мистър Гудхарт слезе от нея и се запъти към стълбичката. Той беше официално облечен със сив костюм, бяла риза и тъмна копринена връзка. В градските си дрехи изглеждаше по-възрастен и по-слаб.

— Мога ли да ви предложа нещо за пиене? — попита Томас.

— Ще изпия с удоволствие едно уиски, капитане. Ако и вие ми правите компания — отговори мистър Гудхарт, който беше напълно трезвен. Той седна на един от шезлонгите, а Томас слезе в салона за напитките. На връщане мина през кабината и взе плика със сметката.

— Мисис Гудхарт има лека настинка — каза мистър Гудхарт, когато Томас му подаде чашата. — Тя си легна рано тази вечер. Специално ми поръча да ви кажа колко приятно ѝ е било през тези две седмици.

— Много любезно от нейна страна — отговори Томас. — За нас беше удоволствие да бъдем заедно с нея. — Щом мистър Гудхарт нямаше намерение да споменава за следобедното приключение, и той нямаше да отвори дума за това. — Приготвих сметката, сър. — И Томас подаде плика на мистър Гудхарт. — Ако искате да я прегледате и да...

Мистър Гудхарт размахна небрежно плика.

— Сигурен съм, че всичко е наред — каза той. Извади листа, погледна го за миг с присвити очи на светлината, която хвърляше една улична лампа до нея. Той носеше чековата си книжка, написа чека и го подаде на Томас. — Тук има нещо допълнително за вас и за екипажа, капитане — добави той.

Томас погледна чека. Петстотин долара бакшиш. Също като миналата година.

— Вие сте изключително щедър, сър — каза той. Ех, да можеше всяко лято да има клиенти като семейство Гудхарт!

Мистър Гудхарт махна с ръка да отклони благодарностите.

— Догодина може би ще дойдем за цял месец. Никъде не е написано, че ще трябва да изкараме цялото лято в къщата в Нюпорт, нали така? — Той беше обяснил, че още от малък прекарва юли и август в бащината си къща в Нюпорт, а сега всяко лято с мисис Гудхарт отиват там през ваканцията заедно със сина си, с двете СИ дъщери и с техните съпрузи и деца. — Можем да отстъпим къщата на по-младото поколение — продължи мистър Гудхарт, сякаш се опитваше да убеди сам себе си. — Като ни няма, те ще си устройват забавления, Каквито харесват на младите днес. А ние ще вземем едно или две от внучетата и ще дойдем на истинско пътешествие с вас. — Той се отпусна удобно на шезлонга и отпи от уискито, доволен от новата си идея. — Ако дойдем за един месец, къде можем да отидем?

— Клиентите, които ще вземам утре от Сан Тропе — отговори Томас, — са две двойки французи; те наемат яхтата за три седмици и ако имаме късмет с времето, можем да отидем до испанското крайбрежие — Коста Брава, Кадакес, Росас, Барселона и после да минем през Балеарските острови. След това се връщаме тук и взимаме едно английско семейство за още три седмици, те искат да пътуват на юг към Литурия — Портофино, Порто Венере, Елба, Порто Ерколе, Корсика, Сардиния, Иския, Капри...

— За вас Нюпорт сигурно е като Кони Айлънд, капитане? — засмя се мистър Гудхар. — Били ли сте по всички тези места?

— А-ха.

— И хората ви плащат за това?

— В много случаи аз си плащам, и то с лихва — отговори Томас. — Не всички са като вас и мисис Гудхарт.

— Може би възрастта ни е разнежила — каза бавно мистър Гудхар. — В известно отношение. Мога ли да пийна още една чашка, капитане?

— Щом не смятате да плувате повече тази вечер — отговори Томас и стана да напълни чашата на мистър Гудхар.

Мистър Гудхарт се засмя и каза:

— Днешното плуване беше голяма идиотщина, нали?

— Да, сър.

Том се изненада, че мистър Гудхарт употреби такъв израз. Той слезе долу и напълни двете чаши с уиски и сода. Когато се върна на палубата, мистър Гудхарт се беше изтегнал в шезлонга, беше кръстосал изпружените си крака и с отметната назад глава гледаше звездите. Той пое чашата от ръката на Томас, без да се помръдне.

— Капитане — каза той, — решил съм да доставя малко удоволствие на себе си и на съпругата ми. Още сега ще се уговоря с вас. Ще наемем „Клотилд“ за шест седмици и догодина на първи юни тръгваме на юг да обиколим всички онези места с красиви имена, които преди малко изброихте. Ще ви дам капаро тази вечер. И когато кажете, че не бива да плуваме, никой няма да плува. Как ви се струва това?

— На мен ми се струва много хубаво, но... — поколеба се Томас.

— Но какво?

— За вас е по-добре да използвате „Клотилд“ през деня така, както правехте досега, да ходите на островите, но... да живеете шест седмици на борда... не знам. На някои това им се харесва, но на други, които са свикнали на лукс...

— Искате да кажете, че за такива разглезени старци като жена ми и като мен яхтата не е достатъчно луксозна, така ли? — каза мистър Гудхарт.

— Е, няма да ми е приятно, ако не се чувствувате удобно — започна Томас притеснено. — При лошо време „Клотилд“ много се люлее, а долу става доста задушно, когато тръгнем на път, защото трябва да затваряме всички странични отвори, освен това няма истинска баня, а само душеве и...

— Още по-хубаво. Цял живот сме прекарвали само в удобства. Не говорете така, капитане. — Мистър Гудхарт се изправи. — Карате ме да се срамувам от себе си. Значи, смятате, че да се обикаля Средиземно море с яхта, хубава като вашата, не е достатъчно изискано за мен и за жена ми? Господи, тръпки ме побиват, само като си помисля какво мнение имат хората за нас!

— Хората просто свикват да живеят по различен начин — каза Томас.

— А вие не сте живели леко, нали? — попита мистър Гудхарт.

— Не съм живял по-лошо от много други хора.

— Но животът не ви е направил по-лош от много други хора — каза мистър Гудхарт. — В същност бих искал да ви уверя, че ако моят син беше станал като вас, щях да бъда по-доволен от

него, отколкото съм сега. Значително по-доволен.

— Трудно е да се каже — отговори неопределено Томас. „Ако знаеше за Порт Филип, мислеше той, за Деня на победата, за това как ударих баща ми, как взимах пари от омъжените жени в Елизиум, Охайо, за това, че спях с тях, ако знаеше как изнудих Синклер в Бостон, как се биех, ако знаеше за Куейлс и за жената на Куейлс в Лас Вегас, за Папи, за Тереза и за Фалконети, може би нямаше да седи тук така приятелски настроен с чаша в ръка и да мечтае синът му да е като мен.“ — Направил съм много неща, с които никак не се гордея — допълни той.

— Това не ви отличава от всички нас, капитане — каза тихо Гудхарт. — И понеже заговорихме на тази тема — извинявайте за днешния следобед. Аз бях пиян и в продължение на две седмици наблюдавах трима прекрасни млади хора, които щастливо работеха и се движеха на яхтата като грациозни животни, почувствувах се стар, а не исках да се чувствам така, исках да докажа, че не съм толкова остарял, и затова рискувах живота на всички ни. И то съзнателно, капитане, съзнателно. Защото бях сигурен, че няма да ни оставите да плуваме сами.

— Няма смисъл да говорим за това, сър — отвърна Томас. — А и нищо лошо не се случи.

— Старостта води до умопомрачение, Том — каза тъжно мистър Гудхарт. — До ужасно умопомрачение. — Той се изправи и остави внимателно чашата си. — Трябва вече да се върна в хотела и да видя как е жена ми — продължи той и протегна ръка, Томас я стисна. — До първи юни догодина — добави Гудхарт и напусна яхтата, понесъл двете кошници.

Когато Кейт и Дуайър се върнаха с изпраното бельо, Томас им каза само, че мистър Гудхарт е идвал и си е отишъл и че първото им шестседмично пътуване за другото лято е осигурено.

Дуайър беше получил писмо от приятелката си. Тя ходила в хотел „Егейски“, но не могла да научи нищо, тъй като Папи бил умрял. Намерили го в стаята му, промушен с нож и със запушена уста, така й казал новият човек, който седял на бюрото на Папи. Преди три месеца.

Тази новина не изненада Томас. Папи си беше платил дължимото за работата, която вършеше.

Имаше още нещо в писмото, което явно тревожеше Дуайър, и Томас се досещаше какво е то, макар че Дуайър не каза нищо. Приятелката на Дуайър не желаше повече да чака, нямаше да напусне Бостън и ако Дуайър искаше да се ожени за нея, трябваше да се върне в Америка. Още не беше поискал съвет от

Томас, но ако го беше поискал, Томас щеше да му каже, че не си струва да прави такова нещо заради никоя жена.

Легнаха си рано, защото щяха да тръгнат за Сан Тропе в четири часа сутринта, преди да излезе вятърът.

Кейт беше оправила голямото легло в каютата за гости, където щяха да спят с Томас тази нощ, тъй като на яхтата нямаше пътници. За първи път щяха да се любят удобно и Кейт каза, че няма намерение да пропуска тази възможност. В каютата, където двамата спяха, имаше две тесни койки една над друга.

Закръгленото набито тяло на Кейт с едри гърди не беше олицетворение на изящната женска фигура, но кожата ѝ беше необикновено мека; по-късно, когато лежаха прегърнати на широкото легло, Томас беше щастлив, че не е стар, че приятелката му не е в Бостън, че се е оставил Пинки да го убеди да вземе жена на борда.

Преди да заспи, Кейт каза: — Разбрах тази вечер от Дуайър, че когато си купил лодката, си сменил името ѝ. Коя е Клотилд?

— Била е кралица на Франция — отговори Томас и я прегърна още по-силно. — Познавах я, когато бях момче. Тя миришеше като теб.

Пътуването до Испания не беше лошо, но при нос Крус попаднаха на буря и трябваше цели пет дни да стоят в пристанището. Клиентите им бяха двама парижки бизнесмени с шкембета и две млади жени, които положително не им бяха съпруги. В каютите партньорите се разменяха, но Томас не беше дошъл на Средиземно море, за да учи френските бизнесмени как трябва да се държат. Щом си плащаха сметките и следяха дамите им да не се разхождат по палубата с високи токове и да оставят следи по пода, той нямаше ла им пречи на удоволствията. Дамите освен това лежаха на палубата без горната част на бикините си. Кейт никак не одобряваше това — едната жена имаше разкошен бюст, — но то не пречеше яхтата да следва определения маршрут, макар че ако по пътя имаше подводни скали и Дуайър беше на кормилото, сигурно щеше да връхлети точно върху тях. Същата дама даде на Томас ясно да разбере, че не би имала нищо против някоя нощ да се измъкне на палубата с него, докато нейният Жул хърка долу в каютата. Но Томас ѝ каза, че това не влиза в договора. И без подобна история можеше да има достатъчно неприятности с клиентите си.

Тъй като бурята ги беше забавила, двете двойки слязоха в Марсилия, за да хванат влака за Париж. Двамата бизнесмени трябваше да се приберат при съпругите си в Париж и оттам да отидат в Довил да прекарат останалата част от ваканцията. Когато се разплатиха с Томас на дока на Старото пристанище,

двамата французи му дадоха петдесет хиляди франка бакшиш, което не беше малко, като се имаше пред вид, че са французи. След това Томас заведе Кейт и Дуайър в същия ресторант, в който отидоха с Дуайър при първото си пътуване до Марсилия с „Елга Андерсен“. Жалко, че параходът не беше в пристанището. Колко приятно щеше да бъде да минат край ръждалия му нос с лъскавата синьобяла „Клотилд“ и да поздравят със знамето стария нацистки капитан.

Оставаха им три дни, преди да вземат от Антиб следващите си клиенти, и Кейт отново оправи голямото легло в каютата за гости. Цяла вечер беше държала широко отворени всички врати и прозорци, за да прогони миризмата на парфюм.

— Онази уличница — ядосваше се Кейт, когато легнаха в тъмната каюта — се разкарваше през цялото време гола. Лигите ти течаха, докато я гледаше цели три седмици.

Томас се засмя. Понякога Кейт говореше като същински моряк.

— Не ми харесва, дето се смееш така — каза тя. — Искам да те предупредя — ако те пипна някога с такава пачавра, да знаеш, че напускам яхтата и тръгвам с първия мъж, когото срещна.

— Има само един сигурен начин да не ти изневерявам — довери ѝ Томас.

След това Кейт се постара Томас да не ѝ изневерява. Поне за тази нощ. Докато лежаха прегърнати, той прошепна:

— Кейт, всеки път, когато те любя, забравям по едно лошо нещо в живота си. — Миг след това усети сълзите ѝ по рамото си.

Те спаха блажено до късно на другата сутрин и когато слезоха на огряното от слънце пристанище, си позволиха даже да се разходят малко. Отидоха в замъка Иф, обиколиха крепостта и видяха тъмницата, където се предполагаше, че граф Монте Кристо е бил окован във вериги. Кейт беше чела романа и беше гледала филма. Тя превеждаше какво пише на табелките и им каза колко протестанти са били затворени тук, преди да ги изпратят на галерите.

— Винаги някой живее на гърба на другия — каза Дуайър. — Или протестантите на гърба на католиците, или обратното.

— Я мълчи — извика Томас. — Ти протестантка ли си? — попита той Кейт.

— Да.

— Тогава аз ще те окова на моята галера — каза той.

Когато се върнаха на „Клотилд“ и потеглиха на изток, от каютата за гости бяха отлетели и последните ухания от парфюм.

Плаваха без да спрат — Дуайър стоя на кормилото осем часа през нощта, за да могат Томас и Кейт да се наспят. Пристигнаха в Антиб преди обяд. Две писма чакаха Томас — едното от брат му, а другото беше адресирано с непознат почерк. Той отвори първо писмото на Рудолф.

„Мили Том — започна той да чете. — Най-сетне след толкова време получих новини за теб и от това, което чух, ми се струва, че работите ти вървят добре.

Преди няколко дни в кантората ми се обади някой си мистър Гудхарт, който ми разказа, че е бил на твоята лодка или яхта, както сигурно вие я наричате. Оказа се, че сме имали връзки с неговата фирма и предполагам, че му е било любопитно да види какъв е брат ти. Покани ме с Джийн у тях на чашка и както сигурно знаеш, той и съпругата му са много симпатични възрастни хора. Те бяха направо възхитени от теб, от яхтата ти и от живота, който водиш. Може би си направил най-доброто капиталовложение на века с парите, които спечели от сдруженото търговско предприятие «Д.К.». Ако не бях толкова зает (по всичко личи, че ще се оставя да бъде въвлечен в политиката и ще се кандидатирам тази есен за кмет на Уитби!), щях веднага да се кача с Джийн на самолета и да дойда при теб да пътувам по синьото море. Може би това ще стане догодина. Междувременно си позволих да препоръчам «Клотилд» (както виждаш, съпрузите Гудхарт ми разказаха най-подробно за всичко) на един мой приятел, който ще се жени и иска да прекара медения месец на Средиземно море. Може би си го спомняш — Джони Хийт. Ако те дразни, хвърли го сам на някой сал и го остави на произвола на съдбата.

Но стига с шегите. Много се радвам за теб и ще ми бъде приятно, ако ми пишеш, а ако има нещо, с което мога да ти услужа, не се колебай да го поискаш.

С обич, Рудолф“

Томас се намръщи, като прочете писмото. Не искаше да му напомнят, че благодарение на Рудолф сега притежава „Клотилд“. И все пак писмото беше толкова дружелюбно, времето — толкова хубаво, лятото протичаше толкова добре, че беше глупаво да си разваля настроението заради стари ядове. Сгъна внимателно писмото и го сложи в джоба си. Другото писмо беше от приятеля

на Рудолф, който питаше може ли да наеме „Клотилд“ от петнадесети до тридесети септември. Това беше краят на сезона, нямаха други клиенти по това време и парите щяха да бъдат добре дошли. Хийт пишеше, че иска да плава по крайбрежието между Моите Карло и Ница; само с двама пътници на борда и много кратък маршрут, краят на сезона щеше да бъде приятно ленив.

Томас седна и написа на Хийт, че ще го чака на петнадесети на летището в Ница или на гарата в Антиб.

Разказа на Кейт за новия ангажимент, уреден от граг му, а Кейт го накара да напише благодарствено писмо на Рудолф. Подписа се и точно преди да запечата плика, се сети, че Рудолф пишеше да не се колебае, ако иска да го помоли за някоя услуга. Защо не, каза си той, каква вреда ще има? И добави постскриптом: „Можеш да ми направиш една услуга. Поради различни причини досега нямах възможност да се върна в Ню Йорк, но може би тези причини вече са отпаднали. Нямам никакви вести за детето си от години наред и не знам нито къде се намира, нито дали съм още женен. Искам да се върна в Ню Йорк да го видя и ако е възможно да го взема тук при мен за малко. Може би си спомняш вечерта, когато ти и Гретхен дойдохте след мача ми в Куинс, тогава те запознах с менажера ми, който се казва Шулци. В същност името му е Херман Шулц. Последният му адрес, който имам, е хотел «Бристол», Осмо авеню, но може би той вече не живее там. Обаче ако попиташ в адресната служба на Мадисън Скуеър Гардън къде можеш да откриеш Шулци, сигурно ще разбереш дали е още жив и дали е в Ню Йорк. Той вероятно знае нещо за Тереза и за детето. Само че засега не му казвай къде се намирам. Но го попитай преминала ли е опасността. Той ще разбере. Пиши ми дали си го открил и какво е казал. Ще свършиш наистина голяма работа и ще ти бъде много благодарен.“

Той пусна и двете писма в Антиб с въздушна поща и после се върна на яхтата, за да я подготви за следващите клиенти от Англия.

В хотел „Бристол“ никой не си спомняше за Херман Шулц, но в адресната служба на Мадисън Скуеър Гардън най-сетне му съобщиха адреса на един пансион на Петдесет и трета западна улица. Рудолф познаваше вече много добре тази улица. През последния месец беше ходил три пъти там — отбиваше се при всяко пътуване до Ню Йорк. Мъжът, с когото разговаряше в пансиона, казваше, че мистър Шулц отсядал при него, когато идвал в Ню Йорк, но сега не бил в града. Не знаеше обаче къде се намира. Рудолф остави телефонния си номер, но Шулц не го потърси. Всеки път, когато натиснеше звънеца, Рудолф трябваше да потиска чувството на отвращение, което го обземаше. Порутената сграда се намиреше в западна квартал, в който, изглежда, живееха само старци, оставени на произвола на съдбата, и разхайтени младежи.

Един прегърбен старец с изкривена перука, който едва си тътреше краката, отвори олющената входна врата с цвят на засъхнала кръв. В коридора беше тъмно и той се вгледа, премигвайки, в Рудолф, който стоеше на стъпалата отвън, огрян от горещото септемврийско слънце. Макар че двамата се намираха на разстояние един от друг, Рудолф усещаше спарената миризма на урина, която лъхаше от стареца.

— В къщи ли е мистър Шулц? — попита Рудолф.

— Четвъртият етаж в дъното — отговори старият човек и се отдръпна, за да може Рудолф да влезе.

Качвайки се по стълбите, Рудолф разбра, че не само човекът, но и цялата къща мирише лошо. От някакво радио се носеше испанска музика, един дебел мъж, гол до кръста, седеше на площадката на втория етаж, отпуснал главата си в ръце. Когато Рудолф се промъкна край него, той не се помръдна.

Вратата на стаята в дъното на четвъртия етаж беше отворена. Тук под покрива беше нетърпимо горещо. Рудолф позна човека, когото му бяха представили някога в Куинс под името Шулци. Шулци седеше на края на неоправеното легло със сивкави чаршафи, втренчил поглед в стената.

Рудолф почука на рамката на вратата. Шулци обърна бавно и с усилие глава.

— Какво искате? — каза Шулц. Гласът му прозвуча пискливо и враждебно.

Рудолф влезе.

— Аз съм братът на Том Джордах — представи се той и протегна ръка.

Шулц скри дясната си ръка зад гърба. Беше облечен с памучна фланелка с петна от пот под мишниците. Коремът му все още приличаше на баскетболна топка. Отваряше трудно устата си, сякаш носеше неудобни изкуствени челюсти. Лицето му имаше пепеляв цвят, а главата му беше съвсем плешива.

— Аз не се ръкувам — каза Шулц. — Заради артритата. — Той не покани Рудолф да седне. В същност нямаше и къде да се седне освен на леглото. — Този негодник — добави Шулц. — Не искам да чувам името му.

Рудолф извади от портфейла си две банкноти от двадесет долара.

— Той ме помоли да ви дам това.

— Оставете ги на леглото. — Лукавото му, злобно лице не трепна. — Той ми дължи сто и петдесет долара.

— Ще го накарам да ви изпрати утре останалата сума — отговори Рудолф.

— Крайно време е — каза Шулц. — Сега какво иска? Пак ли е видял сметката на някого?

— Не, сега няма неприятности — отговори Рудолф.

— Жалко — каза Шулц.

— Той ме помоли да ви попитам дали е преминала опасността. — Думите прозвучаха странно, когато ги изрече.

Лицето на Шулц придоби хитър, потаен израз и той отмести очи от Рудолф.

— Сигурен ли сте, че ще ми върне утре останалите пари?

— Напълно — каза Рудолф.

— Да-а — отговори Шулц. — Опасността е преминала. Онзи нехранимайко Куейлс не можа да спечели нито един мач, след като вашият глупав брат го преби от бой. А за мен това беше единствената възможност да спечеля нещо по-солидно. Онези мръсни италианци не ми платиха почти нищо. А аз открих Куейлс и им го заведох. Не, опасност вече няма. Всичко измря или отиде в затвора. Никой не си спомня името на вашия проклет брат. Той може да мине по Пето авеню начело на парада в чест на Колумб и никой няма с пръст да го закачи. Така му кажете. Кажете му още, че заради това ми дължи много повече от сто и петдесет долара.

— Непременно ще му кажа, мистър Шулц — отговори Рудолф, давайки си вид, че разбира за какво говори старият човек. — Има още един въпрос...

— За парите, които ми праща, задава прекалено много въпроси.

— Иска да разбере нещо за жена си.

Шулц се изкиска.

— Оная проститутка — каза той, разчленявайки думата на

срички. — Снимката ѝ се появи във вестниците. В „Дейли Нюз“, На два пъти. Два пъти са я арестували за проституция по баровете. Във вестниците твърдеше, че се казвала Тереза Лавал. Французойка. Но аз я познах тази курва. Французойка — друг път! Всичките са проститутки, без изключение. Такива истории мога да ви разкажа, мистър...

— Знаете ли къде живее? — Рудолф никак не беше ентусиазиран от мисълта да прекара следобед в тази задушна, противно миришеща стая и да слуша възгледите на Шулц за женския пол. — И къде е детето?

— Кой може да знае? — поклати Шулц глава. Аз не знам аз къде живея. Тереза Лавал. Французойка — изкиска се отново той. — Французойка — друг път!

— Много ви благодаря, мистър Шулц — каза Рудолф. — Повече няма да ви безпокоя.

— Че какво ще ме безпокоите? Радвам се, че си поприказвахме малко. Сигурен ли сте, че ще изпратите утре парите?

— Гарантирам.

— Имате хубав костюм, но това не е никаква гаранция — каза Шулц.

Рудолф го остави да седи на леглото и да клати глава в задушната стая. Слезе бързо по стълбите. Когато пансионът остана зад гърба му, Петдесет и трета западна улица му се стори дори хубава.

2

Телеграмата на Рудолф беше в джоба му, като слезе от самолета на летище „Кенеди“ и тръгна заедно със стотиците други пътници за проверка пред санитарните ѝ имиграционните власти. Когато беше тук за последен път, летището се казваше „Айڈълайлд“. Трябва да платиш с куршум в главата, за да нарекат едно летище на името ти.

Едрият ирландец, който носеше значката на имиграционната служба, го изгледа така, сякаш не му се искаше много да го пусне отново в Америка. Той взе да прелиства един голям, черен тефтер, пълен с имена, и когато не можа да открие в него името „Джордах“, изглежда, се разочарова.

Томас мина в митническата зала да изчака багажа си. Като че ли цяла Америка се връщаше от ваканция в Европа. И откъде намират хората толкова много пари?

Той погледна към остъклената тераса, където посрещачите в двойни и тройни редици чакаха да видят роднините си. Беше

изпратил на Рудолф телеграма с номера на полета и часа на пристигането, но не го виждаше сред тълпата. За миг се ядоса. Не му се искаше да се лута из Ню Йорк и да търси брат си.

Телеграмата беше пристигнала една седмица преди да се върнат в Антиб след пътуването с Хийт и жена му. „Мили Том — гласеше телеграмата, — твоите работи тук са наред точка Вярвам че скоро ще получим адреса на сина ти Целувки Рудолф“

Най-сетне видя куфара си на лентата, грабна го и се нареди на опашката пред митничаря. Някакъв глупак от Сиракуза се потеше и разправяше надълго и широко на чиновника как се е сдобил с две бродирани тиролски рокли и за кого ги носи. Когато дойде неговият ред, митничарят го накара да отвори куфара си и провери целия му багаж. Той не носеше подаръци за никого а Америка и затова бързо го пуснаха.

Отказа да даде куфара си на носач и го занесе сам до изхода. Рудолф му махна, застанал гологлав сред тълпата, със спортни панталони и тънко лятно сако, с вид на човек, който изобщо не усеща жегата. Стиснаха си ръцете и Рудолф се опита да му вземе куфара, но Томас не му позволи.

— Добре ли пътува? — попита Рудолф на излизане от сградата.

— Добре.

— Аз съм паркирал колата наблизко — каза Рудолф. — Почакай тук, ей сега ще се върна.

Когато Рудолф тръгна за колата, Томас забеляза, че брат му все още си е запазил старата походка — вървеше плавно, без да движи раменете си.

Той разкопча яката на ризата си и разхлаби връзката си. Макар и началото на октомври, беше много горещо, въздухът беше наситен с влага и с мъгла, примесена с дим и бензинови изпарения. Беше забравил какъв е климатът в Ню Йорк, Как можеха хората да живеят тук?

След пет минути Рудолф пристигна с един син буик. Томас хвърли куфара си на задната седалка и се качи в колата. Вътре, слава богу, имаше климатична инсталация. Рудолф не превишаваше позволената скорост и Томас си спомни как, когато отиваха да видят майка си на смъртното ѝ легло с бутилка уиски и пистолет в колата, двама полицаи ги спряха, Времената се бяха променили. Към по-добро.

— Е? — каза Томас.

— Намерих Шулц — започна Рудолф. — Тогава ти изпратих телеграмата. Той каза, че опасността е преминала. Каза, че всички са измрели или са по затворете. Аз не попитах какво означава това.

— А Тереза и детето?

Мръщейки се, Рудолф взе да оправя климатичната инсталация.

— Малко ми е трудно да ти обясня.

— Хайде, казвай, Аз съм голям, силен мъж.

— Шулц не знаеше къде се намират, Но каза, че е видял снимката на жена ти във вестниците. Два пъти.

— Че какво, по дяволите, ще търси снимката ѝ във вестниците? — За миг Томас се учуди. Може би тая побъркана флърца най-после е успяла да се прояви на сцената или в някой нощен клуб.

— Арестували са я за проституция в един бар. На два пъти — каза Рудолф. — Много ми е неприятно, че' точно аз трябва да ти кажа това, Том.

— Глупости — отговори грубо Том. — Предполагах, че точно това е станало.

— Шулц каза, че се представяла под друго име, но той я познал — обясни Рудолф. — Аз проверих. Оказа се, че е тя. Полицията ми даде адреса ѝ.

— Ако не взима много скъпо, може да отида веднъж да преспя с нея — каза Томас. — Дано се е научила вече как да се държи в леглото. — Видя, че на Рудолф му стана неприятно, но не беше прелетял над океана, за да се държи учтиво, — Ами детето?

— Той е в едно военно училище близо до Пофкипси — отговори Рудолф, — Разбрах това едва преди два дни.

— Военно училище — повтори Томас. — Божичко! Сигурно офицерите се изреждат да спят с нея, когато са на маневри.

Рудолф караше, без да говори, давайки възможност на Томас да излее яда си.

— Точно това съм искал — продължи Томас. — Синът ми да стане войник. Откъде научи всички тези хубави новини?

— От един частен детектив.

— Говорил ли е той с оная кучка?

— Не.

— Значи, никой не знае, че съм тук.

— Никой — каза Рудолф. — Освен мен. Направих още нещо и смятам, че няма да имаш нищо против.

— Какво си направил?

— Говорих с един мой приятел адвокат. Без да споменавам никакви имена. Можеш да получиш развод и право да вземеш детето съвсем лесно. Заради нейните две присъди.

— Дано я хвърлят в затвора и дано никога не излезе оттам.

— Изпращат я само за по една нощ. И я глобяват.

— Тук има добри адвокати, нали? — каза той, спомняйки си дните, прекарани в затвора в Елизиум. Двама от общо трима души в семейството.

— Виж какво — каза Рудолф. — Аз трябва да се върна в Уитби тази вечер. Ако искаш, можеш да дойдеш е мен. А можеш и да останеш в апартамента. Той е празен. Всяка сутрин Идва една жена да почисти.

— Благодаря. Избирам апартамента. Искам още утре сутринта да се срещна с адвоката, с когото си говорил. Можеш ли да ми уредиш среща?

— Да.

— Нали имаш адреса ѝ и името на училището? Рудолф кимна.

— Това е всичко, което ми трябва — каза Томас.

— Колко време смяташ да останеш в Ню Йорк?

— Само докато уредя развода и взема детето, за да мога да го заведа в Антиб.

Рудолф не каза нищо, а Томас погледна през прозореца отдясно към корабите, закотвени в залива. Радваше се, че „Клотилд“ се намира в пристанището на Антиб, а не тук.

— Джони Хийт ми писа, че сте прекарвали чудесно заедно — каза Рудолф. — На жена му много ѝ харесало.

— Не знам дали ѝ остана време изобщо да хареса нещо — отговори Томас. — Тя през пет минути се качваше и слизаше по стълбата да се преоблича. Сигурно е носела трийсет куфара със себе си. Добре, че бяха само двамата на яхтата. Две каюти едва стигнаха да ѝ поберем багажа.

Рудолф се усмихна.

— Тя е от много богато семейство — каза той.

— По всичко си личи. Твоят приятел обаче е симпатичен. Лошото време не го плашеше и задаваше толкова много въпроси, че в края на втората седмица можеше да закара сам „Клотилд“ чак до Тунис. Каза, че ще те покани с жена ти другото лято да дойдете заедно с тях.

— Дано да имам време — побърза да каже Рудолф.

— Вярно ли е, че ще се кандидатираш за кмет на това загубено градче? — попита Томас.

— Съвсем не е загубено градче — отговори Рудолф. — Не ти ли харесва тази идея?

— Аз пет пари не давам и за най-добрия политик в Америка — каза Томас.

— Може би аз ще те накарам да си промениш мнението — отговори Рудолф.

— Имаше един свестен човек и естествено го убиха — каза

Томас.

— Не могат да убият всичките.

— Но могат да се опитат — каза Томас, пресегна се и включи радиото. Колата се изпълни с виковете на тълпа, а след малко се чу един развълнуван глас, който казваше: „...се насочва безпрепятствено към центъра на игрището, гонитбата започва, положението става опасно, опасно, той се подхлъзна, топката е спасена! Спасена!“ Томас изключи радиото.

— Световното първенство — каза Рудолф.

— Знам — отговори Томас. — Аз получавам парижкия „Хералд Трибюн“.

— Том, не ти ли е мъчно понякога за Америка? — попита Рудолф.

— Видял ли съм добро от Америка? — каза Томас. — Хич няма да ми е мъчно, ако повече не се върна тук.

— Неприятно ми е, че говориш така.

— Един патриот в семейството е достатъчен — каза Томас.

— Ами синът ти?

— Какво синът ми?

— Колко време смяташ да го държиш в Европа?

— Цял живот — отговори Томас. — Може би когато стане президент и оправи цялата страна и хвърлиш в затвора всички тия мошеници, генерали, полицаи, СЪДИИ, конгресмени и високоплатени адвокати, ще го изпратя да ти дойде на гости, ако, разбира се, не са те убили дотогава.

— А какво образование ще получи? — настояваше Рудолф.

— В Антиб има училища. По-хубави от тая гнусна военна академия.

— Но той е американец.

— Защо да е американец? — попита Томас.

— Ами не е французин.

— Че той няма да става французин — отговори Томас. — Той ще си бъде Уесли Джордах.

— Няма да знае коя е родината му.

— Аз да не мислиш, че знам коя е родината ми? Да не би да е Америка? — изсмя се Томас. — Домът на моя син ще бъде една яхта в Средиземно море, с която ще плава от един бряг, където правят вино и зехтин, до друг бряг, където правят вино и зехтин.

Рудолф се отказа повече да спори. Останалия път до Парк Авеню, където се намираше апартаментът му, изминаха в мълчание. Като каза на портиера, че ще стои само няколко минути, портиерът паркира буика му близо до тротоара. Той огледа подозрително Томас — яката на ризата му беше разкопчана, връзката разхлабена, носеше сия костюм с широки

панталони и зелена мека шапка с кафява панделка, която си беше купил в Генуа.

— Портиерът ти не ми одобрява дрехите — каза Томас, като се качиха в асансьора. — Обясни му, че ги купувам в Марсилия, а Марсилия е известна като най-големия център в Европа за мъжка мода.

— Не се тревожи за портиера — отговори Рудолф и въведе Томас в апартамента.

— Хубава квартирка си имаш тук — каза Томас, застанал по средата на голямата всекидневна, където имаше камина, едно дълго канапе, тапицирано със сламеножълт плюш, и две удобни кресла. На масичките имаше пресни цветя, целият под беше застлан със светлобежов килим, а по тъмнозелените стени висяха модерни картини. Стаята имаше западно изложение и следобедното слънце проникваше през спуснатите завеси на прозорците. Климатичната инсталация бръмчеше тихо и в стаята се усещаше приятна прохлада.

— Идваме тук по-рядко, отколкото бихме искали — каза Рудолф. — Джийн е пак бременна и от два месеца не се чувствава добре. — Той отвори бюфета. — Ето бара — обясни Рудолф. — Лед има в хладилника. Ако искаш да се храниш тук, предупреди утре сутринта прислужницата. Тя готви много хубаво. — Той заведе Томас в стаята за гости, която Джийн беше подредила в приятен селски стил също като стаята за гости в къщата в Уитби. На Рудолф веднага му направи впечатление колко не на място беше Томас в тази уютна, красива стая с двете легла с балдахин и с покривки, съшити от разноцветни парчета плат.

Томас хвърли очукания си куфар, самото и шапката върху едното от леглата и Рудолф едвам се сдържа да не ое намръщи. Джони Хийт му беше писал, че Томас бил педант за реда и чистотата на яхтата. Очевидно морските му навици не се проявяваха на сушата.

Като се върнаха във всекидневната, Рудолф наля на Томас и на себе си уиски със сода, извади документите, които беше взел от полицията, и отчета на частния детектив и ги даде на Томас. После се обади в адвокатската кантора и уговори среща на Томас в десет часа на другата сутрин.

— Кажй сега, имаш ли нужда от нещо друго? — попита Рудолф, като изпиха уискито. — Искаш ли да дойда с теб в училището?

— Аз ще се оправя сам с училището — отговори Томас. — Не се тревожи.

— Как си с парите?

— Пълен съм с пари, благодаря — каза Томас.

— Ако има нещо, обади ми се — поръча Рудолф.

— Добре, кмете — каза Томас.

Стиснаха си ръцете и Рудолф остави брат си до масичката, на която лежаха отчетите на полицията и на детектива. Щом Рудолф трясна външната врата, Томас ги зачете.

Тереза Джордах, пишеше в полицейското досие, наричана още Тереза Лавал. Томас се изхили. Изкушаваше се да ѝ се обади и да я извика тук. Ще си преправи гласа. „Апартамент 14 Б, мис Лавал. На Парк Авеню, между Петдесет и седма и Петдесет и осма улица.“ Даже и най-подозрителната проститутка няма да се усъмни, че на такъв адрес може да ѝ се случи нещо неприятно. Да можеше само да види лицето ѝ, като звънне на звънеца и той ѝ отвори вратата. За малко не отиде до телефона да завърти последния номер, който детективът беше успял да открие, но се отказа. Сигурен беше, че тя щеше да си получи заслужения бой, а той не беше дошъл в Америка заради това.

Избръсна се, изкъпа се с ухаещия сапун, който намери в банята, облече си чиста риза и синия костюм от Марсилия, после слезе с асансьора и тръгна по Пето авеню. Здравчаваше се. В една странична улица видя, че има заведение, в което сервират бифтеци. Влезе, поръча си бифтек с половин бутилка вино и ябълков пай, за да отпразнува завръщането си в родината. После се разходи по Бродуей. Бродуей беше по-ужасен от всякога, от магазините за плочи гърмеше музика, рекламите бяха още по-големи и по-грозни, отколкото си ги спомняше, хората се блъскаха и изглеждаха като болни, но на него му беше приятно. Можеше да отиде където си поиска, във всеки бар, във всяко кино.

Всички бяха измрели или бяха в затвора. Прекрасно.

Военното училище „Хилтоп“⁴⁶ наистина се намирало на върха на един хълм и наистина имало вид на военно учебно заведение. Беше оградено с висока, сива каменна стена като затвор и когато Томас мина е взетата под наем кола през главния вход, видя момчетата със синьосиви униформи, които маршируваха по прашния плац. Времето беше захладяло и някои от дърветата бяха започнали да променят цвета си. Алеята минаваше близо до плаца и Томас спря колата да погледа. Четири групи маршируваха в различни части на плаца. Най-близката група се състоеше от трийсетина момчета точно на възрастта на Уесли — между дванадесет и четиринадесет години. Томас се загледа в тях, когато минаха край него, но дори Уесли да беше в

някоя от редиците, той не можеше да го познае.

Том подкара колата и продължи по алеята до една каменна сграда, която приличаше на малък замък. Районът на училището беше добре поддържан — имаше цветни лехи, тревата беше равномерно окосена, а останалите здания бяха построени от същия камък като замъка.

Тереза сигурно взима големи суми от клиентите си, щом може да си позволи да изпрати детето в такова училище, помисли си Томас.

Той скочи от колата и влезе в сградата. В коридора, облицован с гранит, беше тъмно и студено. От двете страни бяха окачени флагове, саби, кръстосани пушки и мраморни плочи с имената на възпитаници на училището, загинали в Испано-американската война, в Мексиканската, в Първата световна, във Втората световна и в Корейската. Това сякаш беше представителна зала на някоя компания, която рекламира стоката си. Едно момче с късо подстригана коса и някакви особени нашивки на ръкава си слизаше по стълбите и Томас го попита:

— Къде е канцеларията, синко?

Момчето застана мирно, сякаш Томас беше генерал Маккартър, и отговори:

— Ето тук, сър.

Във военното училище „Хилтоп“ явно възпитаваха младежите да уважават по-възрастните. Може би затова Тереза беше изпратила детето тук. Нали тя все хленчеше, че никой не я уважава.

Момчето отвори вратата на една голяма канцелария. Две жени работеха на бюрата си зад малка преграда.

— Ето, сър — каза момчето, тракна токове, обърна се кръгом и тръгна по коридора.

Томас се приближи към едното от бюрата зад преградата. Жената вдигна глава от документите, които проверяваше, и каза:

— С какво мога да ви услужа, сър? — Тя не носеше униформа и не тракаше токове.

— Синът ми учи тук — каза Томас. — Казвам се Джордах. Бих искал да говоря с някой от началниците.

Жената го изглежда така, сякаш това име не ѝ беше особено приятно. Изправи се и каза:

— Ще съобщя на полковник Бейнбридж, че сте тук, сър. Седнете, ако обичате. — Тя му посочи една пейка до стената и се заклати към една врата в другия край на канцеларията. Беше дебела, около пет десетгодишна, с размъкнати чорапи. Във военното училище „Хилтоп“ не се предлагаша никакви изкушения.

След малко жената се върна, отвори вратичката на

преградата и каза:

— Полковник Бейнбридж ще ви приеме, сър. Извинявайте, че трябваше да почакате малко.

Тя поведе Томас към дъното на стаята и затвори вратата след него, щом той влезе в кабинета на полковник Бейнбридж. Тук също имаше знаменца и снимки на генерал Патън, на генерал Айзенхауер и на самия полковник Бейнбридж — със свирепо изражение, в бойна униформа, с пистолет и каска и с бинокъл на шията през Втората световна война. Сега полковник Бейнбридж, облечен с униформата на редовната американска армия, стоеше прав зад бюрото си, за да поздрави Томас. Той беше по-слаб, отколкото на снимката, почти без коса, носеше очила със сребърни рамки, нямаше никакво оръжие, нито бинокъл и приличаше на артист от военна пиеса.

— Добре дошли в „Хилтоп“, мистър Джордах — каза полковник Бейнбридж. Той не беше застанал „мирно“, но създаваше точно такова впечатление. — Няма ли да седнете? — И той, като портиера в кооперацията на Рудолф, го изгледа някак странно.

Ако остана в Америка по-дълго, помисли си Томас, сядайки на стола, ще трябва да си потърся нов шивач.

— Не искам да ви отнемам времето, полковник — каза Томас. — Дойдох само за да видя сина си Уесли.

— Да, разбирам — отговори Бейнбридж с леко запъване. — След малко ще има почивка и ще изпратим да го повикат. — Той смутено се изкашля. — Много ми е приятно, че най-сетне някой от семейството на този младеж идва в училището. Ако съм разбрал правилно, вие сте бащата, нали така?

— Точно така казах и на вашата секретарка — отговори Томас.

— Моля да ме извините за този въпрос, мистър... мистър Джордах — каза Бейнбридж, гледайки разсеяно портрета на Айзенхауер, — но в молбата на Уесли беше посочено много ясно, че баща му е умрял.

Мръсница, помисли си Томас, гнусна, жалка мръсница.

— Е, както виждате, не съм умрял — каза той.

— Виждам — отговори нервно Бейнбридж. — Разбира се, че виждам. Сигурно е някаква чиновническа грешка, макар че е трудно да се разбере как...

— Не бях тук няколко години — прекъсна го Томас. — Жена ми и аз не поддържаме връзка.

— И все пак. — Бейнбридж потупваше с ръка един макет на бронзов топ, който стоеше на бюрото му. — Разбира се, човек не бива да се бърка в семейните отношения... Аз не съм имал честта

да се запозная с мисис Джордах. Контактувахме само с писма. Става дума за същата мисис Джордах, която има антикварен магазин в Ню Йорк, нали? — попита отчаяно Бейнбридж.

— Може и с антики да се занимава, не знам — каза Томас. — Аз искам да видя сега сина си.

— Маршировката ще свърши след пет минути — каза Бейнбридж. — Сигурен съм, че много ще се зарадва, като ви види. Много. Може би се нуждае именно от баща си точно в този момент...

— Защо? Какво има?

— Той е трудно момче, мистър Джордах, много трудно. Имаме проблеми с него.

— Какви проблеми?

— Той е прекалено... хм... войнствен. — Бейнбридж изглеждаше доволен, че е успял да намери думата. — Непрекъснато се бие. С всички. Без да се съобразява с възрастта или с ръста. Миналия срок удари веднъж дори един от преподавателите. По естествена история. Човекът цяла седмица не можа да дойде на работа. Много умело си служи с юмруците Уесли, ако мога така да се изразя. Разбира се, в училище като нашето се очаква всяко момче да проявява известна агресивност, но Уесли... — Бейнбридж въздъхна. — Конфликтите, в които влиза, надхвърлят рамките на обикновените ученически сбивания. Трябваше да изпратим в болница няколко момчета, и то от по-големите класове... Съвсем откровено да ви кажа, в това момче има някаква... точната дума е злоба на възрастен човек, която ръководството на училището смята за много опасна.

Кръвта на Джордах, помисли си с горчивина Томас, тази проклета кръв.

— За съжаление трябва да ви кажа, мистър Джордах, че този срок на Уесли му е дадена последна възможност да се поправи и не бива да се надява на никакво снизхождение — заяви Бейнбридж.

— Добре, полковник — каза Томас. — Мога да ви съобща приятната новина, че смятам да се заема с Уесли и с неговите проблеми.

— Много се радвам, че предлагате сам да оправите нещата, мистър Джордах — отвърна Бейнбридж. — Писахме безброй писма на майка му, но тя, изглежда, е толкова заета, че няма време дори да отговори.

— Аз предлагам да го взема още днес от училище — каза Томас. — Няма защо да се тревожите повече за него.

Ръката на Бейнбридж потръпна върху бронзовия топ на бюрото му.

— Аз нямах пред вид толкова крайна стъпка, сър — каза той и гласът му леко затрепера. Битките в Нормандия и в района на Рейн бяха останали далеч в миналото и сега той беше просто един стар човек, облечен като войник.

— Предложението е мое, полковник.

Бейнбридж стана от бюрото си.

— Страхувам се, че това не е съвсем... съвсем редно — каза той. — Трябва да получим писменото съгласие на майката. В края на краищата контактували сме само с нея. Тя е платила таксата за цялата учебна година. Бихме искали да докажете връзката ви с момчето.

Томас извади портфейла си, измъкна паспорта от него и го сложи на бюрото пред Бейнбридж.

— Тук приличам ли си? — попита той.

Бейнбридж отвори малката зелена книжка.

— Разбира се, името ви е Джордах — каза той. — Но въпреки това, сър... аз наистина трябва да се свържа с майката на момчето.

— Няма да ви губя повече времето, полковник — каза Томас. Той бръкна още веднъж във вътрешния си джоб и извади сведенията от полицията за Тереза Джордах, наричана още Тереза Лавал. — Прочетете това, моля ви. — Той подаде документите на полковника.

Бейнбридж ги погледна, след това си свали очилата и затърка уморено очите си.

— О, божичко — каза той и върна документите на Томас, сякаш се страхуваше, че ако останат още малко на бюрото му, ще влязат завинаги в архива на училището.

— Все още ли искате да задържите детето в училището? — попита грубо Томас.

— Тези факти, разбира се, променят нещата — отговори Бейнбридж. — И то значително.

Половин час по-късно те излязоха с колата през портала на военното училище „Хилтоп“. Войнишкото сандъче на Уесли беше на задната седалка, а Уесли, все още в униформа, седеше отпред до Томас. Той беше едър за годините си, блед и пъпчив; с начумерения си поглед и широката, здраво стисната уста приличаше на Аксел Джордах така, както син прилича на баща си. Той не се развълнува, когато го заведоха при Томас, а когато разбра, че повече няма да остане в училището, нито се зарадва, нито изказа съжаление и не попита Томас къде ще го заведе.

— Утре — каза Томас, когато училището остана далеч зад

- тях, — ще ти купим прилични дрехи. И повече няма да се биеш.
Момчето мълчеше.
- Чу ли?
 - Да, сър.
 - Не ми викай „сър“, Аз съм ти баща — каза Томас.

1966

По едно време, докато работеше, Гретхен забрави, че днес е четиридесетият ѝ рожден ден. Тя седеше на високия, железен стол без облегалка пред мувиолата, натискаше лостчетата и гледаше съсредоточено в малкия екран. Монтираше звука на картината и затова беше с памучни ръкавици, изцапани от лепилата. Трябваше да проследи целия филм. Тя слагаше бързо знаци с мек червен молив и подаваше лентите на помощничката си да ги слепва и подрежда. От съседните монтажни зали на етажа в сградата на Бродуей, където и други филмови компании бяха наели помещения, долитаха откъслечни разговори, чуваха се пронизителни писъци, експлозии, оркестрови изпълнения и кресливото, неразбираемо бърборене, когато връщаха обратно лентата на бързи обороти. Погълната от собствените си занимания, тя почти не чуваше шума. Възприемаше го като част от мебелировката на монтажната зала заедно с тракащите апарати, с неестествените звукове, с кръглите тенекиени кутии с филмови ленти, наредени по рафтовете.

Това беше третият ѝ филм като главен монтажист. Сам Кори я беше научил на занаята си, когато тя отиде да работи като негова помощничка, и след като я беше похвалил пред режисьори и продуценти, я остави да работи самостоятелно върху първия ѝ филм. Тъй като проявяваше вещина и въображение, без да има амбицията да става режисьор, с което би събудила завист у околните, тя беше много търсена и имаше възможност да подбира предложенията за работа, които ѝ се правеха.

Филмът, над който работеше в момента, беше сниман в Ню Йорк, чиято безлика пъстрота ѝ допадаше, след като беше живяла в ограничената, привидно весела семейна атмосфера на Холивуд, където всеки знаеше тайните на другите. През свободните часове тя продължаваше да се занимава с политическа дейност, за която беше отделяла голяма част от времето си в Лос Анжелос след смъртта на Колин. С помощничката си Айда Коен ходеше на събрания, където се произнасяха речи за прекратяване на войната във Виетнам и за демократизация на образованието. Подписваше се под десетки петиции и убеждаваше влиятелни кино-дейци и те да сложат своя подпис. Това ѝ помагаше да превъзмогне неудовлетворението си, че се е отказала да следва. А и Били беше вече донаторник и мисълта, че единственият ѝ син може да бъде убит във Виетнам, ѝ беше непоносима. Айда нямаше синове, но въпреки това се амбицираше дори повече от Гретхен, когато

ставаше дума за събрания, демонстрации и петиции. И двете носеха на блузите си и на палтата си значки с призива „Забранете ядреното оръжие“.

Когато не ходеше вечер на събрания, Гретхен ходеше на театър — след дългогодишно откъсване от театъра сега интересът ѝ към него се беше събудил отново. Понякога ходеше с Айда, дребна, небрежно облечена, отракана жена, с която бяха почти връстнички и стари приятелки, понякога с Евънс Кинсела, режисьора на филма, с когото в момента имаше връзка, а понякога с Рудолф и Джийн, когато те идваха в Ню Йорк, или с някой от актьорите, с които се беше запознала по време на снимките.

Гретхен следеше кадрите на екрана и се мръщеше. От заснетия от Кинсела материал беше трудно да се улови атмосферата, която според нея изискваше този епизод. Ако не успееше да го поправи по някакъв начин чрез умел монтаж или ако на самия Кинсела не му хрумнеше някаква нова идея, тя беше сигурна, че в края на краищата ще се наложи целият епизод да се преснима.

Гретхен спря, за да изпуши една цигара. Кутиите от филмови ленти, които използваха с Айда за пепелници, бяха винаги препълнени с угарки. Наоколо се въргаляха празни пластмасови чаши от кафе с петна от червило по края.

Четиридесет години, помисли си тя, всмуквайки от цигарата.

Никой не ѝ беше честитил рождения ден до този момент. И по-добре. Въпреки това беше проверила в пощенската кутия на хотела дали няма поне телеграма от Били. Но телеграма нямаше. Не беше казала нищо на Айда, която вадеше от една платнена торба дълги филмови ленти и ги навиваше на ролки. Айда беше минала четиридесетте, защо само да я дразни? А на Евънс в никакъв случай нямаше да каже, че има рожден ден. Той беше на тридесет и две години. Една четиридесетгодишна жена не напомня на тридесет и две годишния си любовник кога е родена.

Помисли си за покойната си майка и за същия този ден точно преди четиридесет години. Ден, в който едно двадесетгодишно момиче ражда първото си дете, също момиче. Ако Мери Пийз Джордах, държейки новороденото в ръце, е подозирала тогава какви думи ще си разменят с дъщеря си, кой знае какви сълзи е щяла да пролее. Ами Били?...

Вратата се отвори и влезе Евънс Кинсела. Той беше облечен с бял шлифер с колан, кадифени панталони, червена спортна риза и мек вълнен пуловер. Явно не се съобразяваше с модата в Ню Йорк. Шлиферът му беше мокър. Тя не беше поглеждала през прозореца от няколко часа и не знаеше, че вали.

— Здравейте, момичета — каза Евънс.

Беше висок, слаб мъж с буйна черна коса, а страните и брадичката му бяха синкавочерни, сякаш никога не беше обръснат както трябва. Онези, които го мразеха, казваха, че приличал на хищник. Гретхен смяташе, че е или смуцаващо красив, или грозен като евреин, макар че той не беше евреин. Кинсела беше истинското му име. От три години се подлагаше на психоанализа. Беше направил вече шест филма, три от които имаха голям успех. Не обичаше да стои прав. Щом влезеше някъде, веднага се облягаше на нещо или сядаше върху някое бюро, а ако имаше канапе, лягаше на него и си качваше краката на облегалката. Ходеше с велурени ботуши.

Той целуна първо Айда по бузата, после Гретхен. Беше снимал един филм в Париж и там се беше научил да целува всички поред. Филмът се беше провалил.

— Отвратителен ден — каза Евънс и се метна върху една от високите железни маси, върху които монтираха филмите. Където и да отидеше, той даваше вид, че се намира у дома си. — Заснехме два кадъра тази сутрин и дъждът заваля. И толкова по-добре. Хейзън и без това по обяд вече беше пиян. — Ричард Хейзън изпълняваше главната мъжка роля във филма. Той винаги беше пиян по обяд. — Как върви тук работата? — попита Евънс. — Готови ли сме за прожекцията?

— Почти — отговори Гретхен. Ядоса се, че не е забелязала колко е късно. Щеше да се среше и да си сложи малко грим, за да изглежда по-добре пред Евънс. — Айда — каза Гретхен, — ще занесеш ли последната лента да я извърти Фреди след другия материал?

Излязоха от залата и отидоха в малката прожекционна стая в дъното на коридора. Евънс тайно я ошипа по ръката.

— Гретхен — красивата филмова монтажистка — каза той.

Седнаха в тъмната прожекционна стая и започнаха да гледат кадрите, заснети предишния ден — едни и същи сцени, снимани многократно от различни ъгли, от които един ден те се надяваха, че ще създадат цялостен, завършен филм, който ще шестува по широките екрани на кината из целия свят. Докато гледаше кадрите, на Гретхен пак ѝ направи впечатление как своеобразният талант на Евънс се проявяваше във всеки епизод от филма, който беше снимал. Мислено тя реши как ще започне монтажа на готовия материал. Видя, че Ричард Хейзън е бил пиян и вчера по обяд. През следващите две години той няма да може да си намери работа в никоя продукция.

— Как ти се струва? — попита Евънс, когато лампите светнаха.

— Трябва изобщо да се откажеш да работиш сутрин, ако Хейзън участвува в снимките — каза Гретхен.

— Личи си, нали? — попита Евънс, отпуснат на стола си, качил крака върху облегалката на предния стол.

— Личи си — отговори Гретхен.

— Ще говоря с агента му.

— По-добре се опитай да говориш с бармана, който му дава да пие — каза Гретхен.

— Алкохолът е проклятие за Кинсела, когато другите го пият — каза Евънс.

Стана отново тъмно и те изгледаха материала, над който Гретхен беше работила този ден. На екрана той й се стори още по-лош, отколкото докато го монтираше. Но когато прожекцията свърши и лампите светнаха, Евънс каза:

— Добре, харесва ми.

Гретхен познаваше Евънс от две години, беше работила с него в предишния му филм и беше разбрала, че се задоволява твърде лесно със собствените си постижения. В разговорите си с психоаналитика беше стигнал до убеждението, че арогантността се отразява добре върху самочувствието му и затова беше опасно човек да го критикува открито.

— Не съм съвсем сигурна — каза Гретхен. — Искане ми се още малко да поработя върху този епизод.

— Само ще си загубиш времето — отговори Евънс. — Казвам ти, че така е добре.

За разлика от повечето режисьори той нямаше търпение да следи монтажа и не обръщаше внимание на подробностите.

— Не знам — каза Гретхен. — Струва ми се, че е много разтеглен.

— Точно това съм търсил тук — отговори Евънс. — Искане да е разтеглен. — Той се препираше като упоритото дете.

— Всички тези хора, които влизат и излизат през разни врати — настояваше Гретхен, — всички тези зловещи сенки, обикалящи около тях, без да се случва нищо зловещо...

— Не се опитвай да правиш от мен Колин Бърк. — Евънс стана рязко от стола си. — И не забравяй, че аз съм Евънс Кинсела и ще си остана Евънс Кинсела. Моля те да го запомниш.

— О, недей да се държиш като дете — сряза го Гретхен. Понякога смесваше двете роли, които изпълняваше в живота на Евънс.

— Къде ми е шлиферът? Къде си оставих проклетия шлифер? — каза високо той.

— Остави го в монтажната зала.

Върнаха се заедно в залата; Евънс остави Гретхен да носи

сама кутиите с току-що извъртените филмови ленти, които тя взе от оператора. Той наметна небрежно шлифера на гърба си. Айда описваше кадрите, които бяха обработили този Ден. Евънс тръгна към вратата, но се спря и се върна при Гретхен.

— Смятах да те поканя на вечеря и да те заведа на кино — каза той. — Ще можеш ли да дойдеш? — Той се усмихна виновно. Ужасяваше се от мисълта, че някой може да го намрази дори за миг.

— Съжалявам — отговори Гретхен. — Брат ми ще дойде да ме вземе. Ще му гостувам в събота и в неделя.

Евънс направи отчаяна физиономия. Той можеше да мени настроението си всяка секунда.

— Тези два дни съм свободен като птичка. Мислех, че ще можем да... — Той погледна към Айда с надеждата, че тя ще излезе от стаята. Но Айда продължаваше да работи съсредоточено върху филмовия материал.

— Аз ще се върна в неделя и тогава ще отидем на вечеря — каза Гретхен.

— Добре — съгласи се Евънс. — Явно ще трябва да се примиря с това положение. Предай моите поздравления на брат си.

— За какво?

— Не си ли видяла снимката му в „Лук“? През тази седмица е станал известен в цяла Америка.

— О, за това ли? — каза Гретхен.

Списанието беше публикувало статия, озаглавена „Десетте надеждни политически дейци под четиридесет години“ с две снимки на Рудолф, едната с Джийн във всекидневната в дома им, а другата в кабинета му в градския съвет. „Хубавият млад кмет с красива, богата, млада съпруга — се изтъкваше в статията — печели все по-голямо влияние сред републиканските кръгове. Умерен либерал, енергичен администратор. Той не е просто политик на теория, тъй като цял живот си е изкарвал хляба с труд. Прилага амбициозна политика в управлението на града, стреми се към премахване на расовата дискриминация при жилищните условия, води борба срещу замърсяването на околната среда; поискал е наказанието на един бивш началник на полицията и на трима полицаи за взимане на подкупи, издействувал е отпускането на заем за строеж на нови училища; като влиятелен член на управителния съвет на университета в Уитби е изиграл съществена роля за модернизиране на образователния процес; в грижите си за бъдещето на града той е направил един интересен експеримент — да се спре движението на моторни превозни средства в събота в центъра на града, за да

могат хората да се разхождат и едновременно да пазаруват спокойно; като издател на местния «Сентинъл» е използвал вестника като трибуна за пламенни призови както към местните, така и към националните правителствени органи за прилагане на честни методи в управлението на страната; осигурил е средства за няколко вестника, излизащи в градове с население по-малко от петдесет хиляди души; произнесъл е убедителна реч на срещата на кметовете в Атлантик Сити, която е била посрещната с бурни аплодисменти; бил е поканен в Белия дом на тридесетминутен разговор заедно с няколко други кметове, на които се гласува особено доверие.“

— Като четеш статията — каза Гретхен, — ще си помислиш, че е направил всичко възможно за Уитби и сега му остава само да възкреси мъртвите. Сигурно е написана от някоя безумно влюбена в него журналистка. Брат ми знае как да пленява хората.

Евънс се засмя.

— Не позволяваш чувствата ти към близки и роднини да повлияят на мнението ти за тях.

— Просто се надявам, че моите близки и роднини няма да повярват на хорските излияния.

— Стрелата ти попадна точно в целта, скъпа — каза Евънс. — Отивам сега в къщи да изгоря всичко, което е писано някога за мен. — Той целуна Айда за довиждане, после целуна и Гретхен и добави: — Ще те взема от хотела в неделя в седем часа вечерта.

— Ще те чакам — съгласи се Гретхен.

— Оставам сам в нощта — заяви той и стегна колана на белия шлифер около тънката си талия — приличаше на млад шпионин от евтин наивен филм, забъркан в опасна игра.

Гретхен знаеше много добре колко самотно ще прекара той нощта и следващите два дни. Известно ѝ беше, че има още две любовници в Ню Йорк.

— Не мога да разбера смахнат ли е този човек, или е гений — каза Айда.

— Нито едното, нито другото — отговори Гретхен и се захвана отново с материала, който не ѝ беше харесал; искаше да види дали не може да го поправи.

Рудолф влезе в монтажната зала в шест и половина — с тъмносиния си шлифер и памучната бежова шапка той имаше вид на надежден политик. От съседното помещение се чуваха звуци от влак, движещ се по железен мост, а от дъното на коридора се носеше мощно оркестрово изпълнение на Увертюра „1812“. Гретхен пренавиваше филмовата лента и записаният на нея диалог се лееше високо като пискливо, неразбираемо бърборене.

— Мили боже! — извика Рудолф. — Как издържаш?

— Шумовете на честния труд — каза Гретхен. Нави лентата до края и я подаде на Айда. — Веднага си тръгвай — поръча ѝ тя. Ако човек не я подканяше или ако не ѝ предстоеше някое събрание, Айда оставаше да работи всяка вечер до десет-единадесет часа. Не можеше да понася бездействието.

Когато слязоха с асансьора на Бродуей, Рудолф не ѝ честити рождения ден. Гретхен не искаше да му напомня. Рудолф носеше малкото куфарче, което тя си беше приготвила от сутринта. Дъждът не спираше, таксито нямаше и затова те се отправиха пеша към Парк Авеню. Когато тръгваше на работа, не валеше и тя не си беше взела чадър. Докато стигнат до Шесто авеню, Гретхен съвсем се намокри.

— На този град му трябва още десет хиляди таксито — каза Рудолф. — Хората са готови на какви ли не безумия само за да живеят в голям град.

— Енергичен администратор — каза Гретхен. — Умерен либерал, в грижите си за бъдещето на града...

Рудолф се засмя.

— О, ти си прочела онази статия. Пълна глупост. — Но на нея ѝ се стори, че той е доволен.

Бяха на Петдесет и втора улица, а дъждът валеше с всичка сила. Пред ресторант „Двадесет и едно“ той я спря и каза:

— Хайде да влезем тук да изпием по нещо. После портиерът ще ни намери такси.

Косата ѝ беше провиснала от дъжда, чорапите ѝ бяха изпръскани от локвите и на нея никак не ѝ се искаше да влезе в заведение от типа на „Двадесет и едно“ в този вид, закичена със значката „Забранете ядреното оръжие“, но Рудолф вече я дърпаше към вратата.

Вътре четирима или петима портиери, гардеробиерки, управители и обекелнери казаха: „Добър, вечер, мистър Джордах“ и започнаха да се ръкуват. Гретхен не можеше да оправи нито косата, нито чорапите си, затова не отиде в тоалетната, а влезе направо в бара с Рудолф. Тъй като нямаше да вечерят, не поръчаха да им запазят маса, а се запътиха към дъното на бара, където нямаше никой. Близо до входа се беше разположила голяма компания мъже, по чиито самоуверени гласове можеше да се познае, че са хора от рекламата или от петролната индустрия, които едва ли се бореха за забрана на атомната бомба. И жени, които очевидно току-що бяха излезли от козметичните салони на Елизабет Ардън и за които винаги се намираха таксито. Светлината беше приглушена, за да могат

дамите, прекарвали целия следобед при фризьорите и козметиците на Елизабет Ардън, да изглеждат още по-хубави.

— Сега репутацията ти в това заведение ще пострада — каза Гретхен, — щом идваш с жена в такъв лош вид.

— Виждали са жени и с по-лош вид — отговори Рудолф. — Много по-лош.

— Благодаря ти, братко.

— Съвсем не исках да те обидя — каза Рудолф. — В същност ти си красива.

Тя съвсем не се чувствуваше красива. Беше мокра, раздърпана, стара, уморена, самотна и отегчена.

— Тази вечер съм настроена да се самосъжелявам — каза тя. — Не ми обръщай внимание. Как е Джийн? — попита Гретхен. Джийн беше направила спонтанен аборт, който ѝ се беше отразил зле и колкото пъти Гретхен я беше виждала, тя изглеждаше затворена и подтисната, изведнъж спираше да говори или по средата на изречението ставаше и отиваше в друга стая. Беше прекъснала заниманията си с фотография и когато Гретхен я попита няма ли пак да се залови със старата си работа, тя само бе поклатила глава.

— Джийн? Подобрява се — каза Рудолф кратко. Дойде барманът и Рудолф поръча за себе си уиски, а за Гретхен — martini.

Рудолф вдигна чашата си.

— Честит рожден ден — каза той.

Значи, не е забравил.

— Не ме разнежвай, че ще се разплача — каза тя. Той извади от джоба си продълговата кутийка и я сложи на бара пред нея.

— Опитай дали ще ти стане — каза Рудолф.

Гретхен отвори кутийката, на която беше изписано името на фирмата „Картие“. Вътре имаше красив златен часовник. Тя свали грубия часовник от бял метал, който носеше, и закопча елегантната златна верижка. Изящна изработка — стрелките отмерваха времето сред скъпоценни камъни. Единственият подарък за рождения ѝ ден. Тя целуна Рудолф по бузата и едва се сдържа да не се разплаче. Трябва да си наложи да мисля по-хубави неща за него, каза си тя. И си поръча още едно martini.

— Какви други подаръци получи днес? — попита Рудолф.

— Никакви.

— Били обади ли се? — попита той доста небрежно.

— Не.

— Срегнах го случайно преди два дни в университета и му напомних за рождения ти ден — каза Рудолф.

— Той е ужасно зает — опита се Гретхен да го извини.

— Може би му е станало неприятно, че съм му напомнил и съм го посъветвал да ти се обади — каза Рудолф. — Той не обича много вуйчо си.

— Никога не обича много — отговори Гретхен. Били беше приет да следва в „Уитби“, защото след завършването на гимназия в Калифорния каза, че иска да продължи да учи в някой от източните щати. Гретхен се беше надявала, че ще постъпи в университета в Лос Анжелос или в университета на Южна Калифорния, за да може да си живее у дома, но Били й даде ясно да разбере, че не иска да остане повече в къщи. Макар че беше умен, той не учеше и бележките му не бяха достатъчно високи, за да влезе в някое от първокласните учебни заведения на източните щати. Гретхен беше помолила Рудолф да използва влиянието си да приемат Били в „Уитби“. Били рядко й пишеше — понякога не се обаждаше по два месеца. Пишеше кратки писма, в които изброяваше какви лекции смята да посещава и какви са планове му за лятната ваканция, която прекарваше неизменно в източните щати. Тя работеше вече повече от месец в Ню Йорк, само на няколко часа път от Уитби, но той не беше дошъл да я види нито веднъж. До този момент гордостта й я възпираше да отиде при него, но сега изведнъж почувствува, че повече не може да издържа така.

— Какво му става на това дете? — попита Рудолф.

— Кара ме да страдам — отговори Гретхен.

— Защо?

— Заради Евънс. Стараех се да бъда колкото се може подскретна — Евънс никога не е оставал да спи у нас, аз винаги съм се прибирала нощем да спя у дома, никога не съм заминавала с него за събота и неделя, но, разбира се, Били усети, че има нещо, и веднага охладня. Може би жените трябва да изпаднат в меланхолия, когато раждат деца, а не когато не могат да ги родят.

— Ще се оправи — каза Рудолф. — Детска ревност. Това е всичко.

— Дано. Той ненавижда Евънс. Нарича го подлец.

— Той такъв ли е?

— Мисля, че не е — сви Гретхен рамене. — Не може да се издигне до нивото на Колин, но и аз също не мога.

— Не се подценявай така — каза нежно Рудолф.

— А какво друго може да прави една жена на четиридесетия си рожден ден?

— Ти изглеждаш на тридесет — каза Рудолф. — Една красива желана тридесетгодишна жена.

— Миличкият ми брат.

— Евънс ще се ожени ли за теб?

— В Холивуд — отговори Гретхен — известните режисьори на тридесет и две години не се женят за четиридесетгодишни вдовици, освен ако не са много прочути или богати. А аз не съм нито прочута, нито богата.

— Той обича ли те?

— Кой може да знае?

— А ти обичаш ли го?

— И на този въпрос не мога да ти отговоря. Обичам да спя с него, да работя за него, да съм прикрепена към него. Това ме задоволява. Аз трябва да съм прикрепена към някой мъж, да чувствам, че съм му полезна и в случая на Евънс му се падна това щастие. Ако ми предложи да се омъжа за него, ще приема веднага, но той не предлага.

— Дни на щастие — каза замислено Рудолф. — Допий си мартинито и да вървим. Джийн ни чака в апартамента.

Гретхен погледна часовника си.

— Сега е точно седем часът и осемнадесет минути според мистър Картие — каза тя.

Дъждът продължаваше да вали, но пред входа спря такси, от което слезе една двойка, и портиерът придружи Гретхен до колата с голям чадър. Когато човек излиза от „Двадесет и едно“, трудно може да предположи, че градът има нужда от още десет хиляди таксита.

Като влязоха в апартамента, чуха силен шум от удари на метал върху метал. Рудолф изтича във всекидневната, следван от Гретхен. На пода, по средата на стаята, седеше Джийн, разкрачила краката си като дете, което играе с кубчета. В ръката си държеше чук, с който удряше методично върху камерите, обективите и другите фотографски съоръжения, струпани пред нея. Беше облечена с панталони и мръсен пуловер, а разпуснатата ѝ, неизмита коса закриваше лицето ѝ, щом се наведеше да нанесе следващия удар.

— Джийн — извика Рудолф, — какво, по дяволите, правиш?

Джийн вдигна глава и го погледна закачливо иззад кичур коса.

— Почитаемият кмет иска да знае какво прави красивата му, богата, млада съпруга. Аз ще кажа на почитаемия кмет какво прави неговата красива, богата, млада съпруга. Тя прави цяла купчина боклук. — Езикът ѝ се преплиташе, тя беше пияна. Джийн стовари чука върху един обектив и го разби.

Рудолф ѝ измъкна чука. Тя не се възпротиви.

— Сега почитаемият кмет взе чука от ръката на красивата си, богатата, млада жена — каза Джийн. — Не се тревожи, малка купчинко боклук. Има и други чукове. Ти ще пораснеш и един ден ще станеш най-голямата, най-красивата купчина боклук в целия свят и почитаемият кмет ще я обяви за градски парк за жителите на Уитби.

Рудолф погледна Гретхен, все още с чук в ръка. Тя видя в очите му срам и уплаха.

— За бога, Джийн — каза той на жена си, — тези неща тук струват най-малко пет хиляди долара.

— Почитаемата съпруга на кмета няма нужда от камери — отговори Джийн. — Нека хората мене да ме снимат. Нека бедните хора да ми правят снимки. Талантливите хора. Х-о-о-п! — Тя разпери весело ръце, сякаш играеше балет. — Донеси чуковете, Руди, миличък, няма ли да дадеш на красивата си, богатата, млада съпруга нещо за пиене?

— Пила си достатъчно.

— Рудолф — обади се Гретхен, — аз по-добре да си тръгвам. Тази вечер няма да ходим в Уитби.

— Красивият град Уитби — каза Джийн, — където красивата, богатата млада съпруга на почитаемия кмет се усмихва и на демократи, и на републиканци, открива благотворителни базари, следва неотклонно съпруга си по банкети и политически митинги, присъства на абсолвентски тържества, на чествуването на Националния празник 4 юли, на студентски футболни мачове, на официални откривания на нови научни лаборатории, на церемонии по предаването на нови жилищни сгради с истински тоалетни за чернокожите обитатели.

— Престани, Джийн — каза рязко Рудолф.

— Аз наистина мисля, че е по-добре да си тръгна — намеси се Гретхен. — Ще се обадя...

— Защо бърза толкова сестрата на почитаемия кмет? — каза Джийн. — Кой знае, един ден при изборите той може би ще има нужда и от твоя глас. Остани и ще видиш как хубаво ще си пийнем в семеен кръг. Ако си послушна, той може дори и да се ожени за теб. Остани и послушай. Ще ти бъде по... полезно. — Тя се запъна на последната дума. — От сто урока ще научиш как да станеш придатък на съпруга си. Ще си направя визитни картички — мисис Рудолф Джордах, бивша професионална фотографка, а сега придатък на съпруга си. Един от десетте най-надеждни придатъци в Съединените щати. Има специалност безделие и лицемерие. Води курсове на тема „Как се става придатък“. — Тя се изсмя. — Гарантира се диплома на всяка ревностна американка.

Рудолф не се опита да задържи Гретхен когато тя излезе от стаята; той продължи да стои с шлифера си, с чука в ръка, втренчил поглед в пияната си жена.

Докато чакаше асансьора, Гретхен чу гласа на Джийн, която се оплакваше като някое малко дете:

— Всички ми взимат чуковете.

Асансьорът пристигна и Гретхен побърза да избяга с него.

Като се върна в „Алгонкуин“, тя се обади в хотела на Евънс, но в неговия апартамент нямаше никой. Помоли телефонистката да му предаде, че мисис Бърк не е заминала и ще бъде през цялата нощ в хотела си. После се изкъпа, преоблече се и слезе в ресторанта да вечеря.

Рудолф се обади в девет часа на другата сутрин. Тя беше сама. Евънс не я беше потърсил. Рудолф ѝ каза, че след като си тръгнала, Джийн легнала да спи и като се събудила, се разкайвала и срамувала от случилото се; сега била добре и независимо от всичко отивали в Уитби, затова чакали Гретхен в апартамента.

— Няма ли да е по-разумно да прекарате деня само двамата? — попита Гретхен.

— По-добре е да не сме сами — отговори Рудолф. — Куфарът ти е тук, да не си мислиш, че си го загубила някъде.

— Спомням си, че го оставих у вас — каза Гретхен. — Ще дойда в десет часа.

Докато се обличаше, тя си припомни сцената от предишната вечер и се сети и за други случаи, когато Джийн се беше държала по-сдържано, но не по-малко странно. Сега всичко ѝ стана ясно. До този момент ѝ се беше изплъзвало, защото не я виждаше често. Но съмнение нямаше — Джийн беше алкохоличка. Гретхен се чудеше дали Рудолф си дава сметка за това и какво смята да прави.

Евънс не се обади до десет без петнадесет и Гретхен се спусна с асансьора на слънчевата Четиридесет и четвърта улица — стройна, висока жена с хубави крака, с мека, черна коса, с гладка, бяла кожа, облечена с костюм от туид и жарсена блуза — подходящи дрехи за приятно прекарване на неделния ден извън града. Само значката с надписа „Забранете ядреното оръжие“, закачена като брошка върху добре ушития ревер, можеше да подсказва на минавачите, че не всичко в Америка е толкова прекрасно, колкото изглежда в тази слънчева пролетна утрин на

Във всекидневната не се виждаха никакви следи от изпочупените камери. Когато Гретхен влезе, Рудолф и Джийн слушаха по радиото един концерт на Моцарт за пиано. Рудолф изглеждаше спокоен, а Джийн, макар и малко бледа и немощна, стана да целуне Гретхен — тя сякаш също се беше възстановила след предишната вечер. Погледна Гретхен, все едно, че искаше да я помоли за съчувствие и разбиране, но веднага след това заговори бързо, както ѝ беше присъщо, с плътен глас, в който се долавяха радостни нотки:

— Гретхен, изглеждаш страшно добре с този костюм. Каж ми откъде мога да си намеря една такава значка. Цветът ѝ ще ми отива много на очите.

— Да — каза Рудолф. — Сигурен съм, че ще направиш фурор с нея, като отидем следващия път във Вашингтон. — Но гласът му прозвуча нежно и той се засмя тихо.

Когато слязоха долу да изчакат човека от гаража да докара колата им, Джийн държеше Рудолф за ръка като малко дете, което отива с баща си на екскурзия. Кестенявата ѝ коса сега беше измита и лъскава, вързана отзад с панделка. Носеше много къса пола. Босите ѝ крака, вече леко загорели, бяха прекрасни, стройни, елегантни. Както винаги Джийн изглеждаше като осемнадесетгодишно момиче.

Докато чакаха колата, Рудолф каза на Гретхен:

— Обадих се на секретарката ми и ѝ казах да се свърже с Били и да му предаде, че ще го чакаме у нас на обяд.

— Благодаря ти, Руди — каза Гретхен. Тя не беше виждала Били толкова отдавна, че щеше да бъде по-добре, ако се срещнеха в присъствието на други хора.

Колата пристигна и двете жени седнаха отпред при Рудолф. Той пусна радиото. Игривата, жизнерадостна музика на Моцарт ги съпровождаше, докато стигнаха Бронкс. Отстрани на пътя цъфтяха кучешки дрян и лалета, а по поляните момчета и мъже играеха бейзбол. След музиката на Моцарт по радиото се разнесе покоряващият глас на Рей Боулджър. „Влюбиш ли се веднъж в Ейми, цял живот си влюбен в Ейми“ — запя и Джийн с плътния си, хубав глас. Всички си припомниха с какво удоволствие са гледали и слушали Боулджър на сцената. Когато стигнаха къщата в Уитби, където в градината цъфтяха първите виолетови люляци, почти бяха забравили, че предишната вечер нещо се е случило. Почти бяха забравили.

Двегодишната русокоса, пухкавичка Инид ги чакаше. Тя се

хвърли върху майка си и двете дълго се прегръщаха и целуваха. Рудолф качи куфара на Гретхен на горния етаж в стаята за гости. Стаята светеше от чистота, беше прохладна и пълна с цветя.

Рудолф остави куфара на пода и каза:

— Мисля, че имаш всичко необходимо.

— Руди — каза Гретхен, като се стараеше да говори тихо, — днес не бива да пием.

— Защо? — Той изглеждаше учуден.

— Не бива да изкушаваш Джийн. Дори ако на самата нея не ѝ се пие, като гледа, че другите пият...

— О — каза Рудолф нехайно, — няма защо да се тревожиш за това. Тя беше просто малко разстроена снощи...

— Тя е алкохоличка, Руди — каза тихо Гретхен. Рудолф махна с ръка.

— Недей да правиш драми от това — каза той. — Не е в стила ти. От време на време си позволява малко повече, отколкото трябва. Също както правим и ти, и аз.

— Тя не трябва да прави дори това — каза Гретхен. — Не бива да изпива и капка алкохол. И глътка бира. И трябва да се събира колкото се може по-малко с хора, които пият. Аз знам, Руди. Холивуд е пълен с жени като нея — в началния стадий — а по-нататък става ужасно и на Джийн точно това ѝ предстои. Ти трябва да се погрижиш за нея.

— Никой не може да ме обвини, че не се грижа. — В гласа му се усещаше леко раздразнение.

— Руди, заключи всички бутилки с алкохол, които се намират в къщата — каза Гретхен.

— Успокой се — отговори Рудолф. — Тук не е Холивуд.

Долу телефонът иззвъня и след малко Джийн извика:

— Гретхен, Били те търси. Слез.

— Моля те, послушай ме — каза Гретхен.

— Иди да говориш със сина си — отвърна хладно Рудолф.

Гласът на Били звучеше много мъжествено по телефона.

— Здравей, мамо. Страшно хубаво е, че дойде. — Откакто Евънс се появи на сцената, той започна да ѝ казва „мамо“. Преди това тя беше „мамче“. Гретхен си мислеше, че е смешно такова голямо момче да ѝ казва „мамче“, но сега ѝ се прииска много да чуе старото обръщение. — Ужасно съжалявам — продължи Били. — Ще ме извиниш ли пред Руди? Той ме покани на обяд, но тук има бейзболен мач от един часа и аз давам началния удар, така че ще трябва да отложи посещенията си за друг път.

— Добре — отговори Гретхен. — Ще те извиня. А кога ще те

видя?

— Ами трудно ми е да кажа. — Били беше искрено смутен. — След мача ще се събираме на бира в една от занималните и...

— Къде е мачът? — попита Гретхен. — Ще дойда да те гледам. Можем да си поговорим, докато почиваш.

— Ти май се засегна.

— Не съм се засегнала, както ти се изразяваш. Къде ще бъде мачът?

— Игрищата са на източната страна на студентското градче — каза Били. — Няма начин да не ме намериш.

— Довиждане, Били — каза Гретхен, затвори телефона и отиде във всекидневната. Джийн седеше на канапето, прегръщаше Инид и я люлееше. Инид издаваше леки гальовни звуци. Рудолф правеше дайкири.

— Моят син — каза Гретхен — се извинява, че важни дела ще му попречат да дойде днес тук на обяд.

— Много жалко — каза Рудолф и сви ядосано устни. Наля дайкири за себе си и за Гретхен. Джийн, която се занимаваше с детето, каза, че няма да пие.

След като се наобядваха, Гретхен взе колата на Рудолф и отиде в студентското градче. Беше идвала тук и друг път, но сега отново я порази тихата, провинциална красота, непретенциозните, стари сгради, разположени безредно върху огромни зелени площи, виещите се чакълести пътеки, високите дъбове и брястове. Тъй като беше събота следобед, имаше малко студенти и градчето дремеше, огряно от меката слънчева светлина. Това място е създадено за спомени, помисли си тя, символ на носталгия. Ако предназначението на един университет е да подготвя младите хора за живота, тези тихи поляни, тези семпли, гостоприемни зали и аудитории може би ще се окажат неподходящи. Животът, пред който ще се изправят възпитаниците на „Уитби“ през последните тридесет години на нашия век, в никакъв случай няма да прилича на живота в университета.

На три от игрищата се провеждаха бейзболни мачове. Отборът, в който участвуваше Били и който се състоеше в по-голямата си част от момичета, играеше най-несериозно. Едно от момичетата например седеше на тревата и четеше книга; вдигаше глава и хукваше след топката чак когато съотборниците му се разкрещяваха. Мачът очевидно беше започнал отдавна — когато Гретхен застана зад линията на първата защита, защитникът спореше с няколко играчи от противниковия отбор, излегнати на тревата в очакване да им дойде редът, дали резултатът е

деветнадесет на шестнадесет или осемнадесет на петнадесет. Едва ли на някого щеше да направи впечатление участвува ли Били в мача, или не.

Облечен с разръфани джинси, избелели от пране, и със сива тениска, Били подаваше топката — на момчетата я подхвърляше високо, а на момчетата я забиваше силно, когато им дойдеше редът да я пресрещнат с бухалките. Били не видя веднага Гретхен и тя остана известно време да го наблюдава — високо момче, което се движеше лениво и грациозно, дългата коса падаше върху лицето му — красиво, одухотворено, силно, волево, гневно — подобрен вариант на лицето на Уили Абът, челото също така високо, очите по-тъмни, носът по-дълъг, с напрегнати, широки ноздри; когато се усмихнеше, на дясната му буза се появяваше трапчинка, която нарушаваше симетрията на лицето, зъбите му бяха хубави и младежки бели.

Ако и характерът му беше като лицето му, помисли си Гретхен в момента, в който синът ѝ хвърли топката на едно хубаво, пълничко момиче. Момичето метна обратно топката, не улучи и извика с престорено отчаян глас:

— Нищо не става от мен!

В третата пауза Били видя Гретхен, застанала зад линията на първата защита, и отиде при нея.

— Здравей, мамо — каза той и я целуна. Когато видя значката на ревера ѝ, в очите му проблесна лека насмешка. — Нали ти казах, че лесно ще ни намериш.

— Надявам се, че не ти преча — каза тя и веднага усети, че не е избрала подходящия тон. Обичай ме, повтаряше си тя, аз съм ти майка.

— Разбира се, че не — отговори той. — Ей — извика Били, — нека някой да ме замести. Имам гости. Ще се видим после. — Не я запозна с никого. — Не искаш ли да се поразходим малко? Ще ти покажа градчето.

— Рудолф и Джийн бяха разочаровани, че не дойде на обяд — каза тя, щом се отдалечиха от игрището, и пак си помисли, че тонът ѝ не е подходящ.

— Така ли? — каза невъзмутимо той. — Съжалявам.

— Рудолф те е канил много пъти и ти винаги си отказвал.

— Нали знаеш как е — сви рамене Били. — Все нещо се случва.

— Ще ми бъде много приятно, ако понякога ходиш там — каза Гретхен.

— Ще отида някой път. Ще обсъдим различията между поколенията. Или ще поговорим защо всички в студентското градче пушат марихуана. Неговият вестник се занимава само с

тези въпроси.

— А ти пушиш ли марихуана?

— Мила мамо, не забравяй, че живеем в двадесети век.

— Недей да се държиш така снизходително с мен — скара му се тя.

— Виж какво хубаво време — каза той. — И толкова отдавна не съм те виждал. Хайде да не спорим. Онази сграда там е общежитието, където живеех в първи курс.

— Приятелката ти играеше ли бейзбол? — Беше ѝ писал, че му харесва едно момиче от курса.

— Не. Родителите ѝ дойдоха на гости за събота и неделя и тя трябва да се преструва, че аз не съществувам. Баща ѝ твърди, че аз съм неморален и я развращавам. Абсолютен неандерталец.

— Има ли изобщо някой, който да ти е симпатичен?

— Разбира се. Албер Камю. Само че той е умрял. А, сетих се — как е онзи другият поет, Евънс Кинсела?

— Още е жив — отговори Гретхен.

— Това е чудесна новина — каза Били. — Направо сензационна.

Ако Колин не беше умрял, той нямаше да бъде такъв, помисли си Гретхен. Щеше да е съвършено различен. Един разсеян, вечно зает човек сяда зад волана на колата си, блъска се в едно дърво и последиците от неговата смърт нямат край, те се отразяват и върху другите поколения.

— Ходиш ли в Ню Йорк? — попита тя.

— Понякога.

— Ако ме предупредиш кога ще ходиш следващия път, ще купя билети за театър — каза тя. — Доведи и приятелката си, ако искаш. Ще се радвам да се запозная с нея.

— Тя не е нищо особено — отговори Били.

— И все пак ми се обади.

— Добре.

— Как ти върви учението? — попита тя. Били направи гримаса.

— Рудоф казва, че не ти върви както трябва. Смята, че е много вероятно да те изключат от университета.

— Сигурно е доста лесно да си кмет на този град, щом имаш време да проверяваш колко изпити не е взел някой студент през семестъра — каза Били.

— Ако те изхвърлят, ще те вземат войник. Знаеш ли това?

— Не ме интересува — каза Били. — Казармата не може да е по-сучна от лекциите тук.

— А за мен не мислиш ли? — Напълно погрешно. Класическа грешка. Но вече го беше казала. — Как смяташ, че ще се

чувствувам, ако те изпратят във Виетнам?

— Мъжете отиват на война, жените плачат — отговори Били. — Защо ние с теб трябва да се различаваме от останалите?

— Правиш ли понякога нещо, за да се променят нещата? За да се прекрати войната например? Толкова много студенти из цялата страна работят и денем, и нощем, за да...

— Глупаци — прекъсна я Били. — Само си губят времето. Войната осигурява твърде много печалби на твърде много политици. Да не мислиш, че ги интересува какво правят няколко хилави младежи? Ако искаш, ще ти взема значката и ще си я закача. И какво от това? Пентагонът ще се разтрепери от страх, като чуе, че Били Абът протестира срещу използването на ядрено оръжие.

— Били — Гретхен се спря и го погледна, — интересуваш ли се изобщо от нещо?

— Не — отговори спокойно той. — Има ли нещо лошо в това?

— Надявам се, че е само поза — каза Гретхен, — Глупава, юношеска поза.

— Не е поза — отговори той. — И аз не съм вече юноша, както сигурно си забелязала. А мъж, който смята, че всичко е отвратително. Ако бях на твое място, щях известно време да не се интересувам от сина си. Ако ти представлява трудност да ме издържаш в университета, недей да пращаш повече пари. Ако не ме харесваш такъв, какъвто съм, и обвиняваш себе си за това, може би си права, а може и да не си. Съжалявам, че трябва да говоря по този начин, но знам, че в никакъв случай не искам да бъда лицемер. Мисля, че ще се чувствуваш по-добре, ако не трябва да се тревожиш за мен, затова върни се при скъпия ми вуйчо Рудолф и при скъпия ти Евънс Кинсела, и аз ще отида да играя бейзбол.

Били се обърна и закричи по пътеката към игрището. Гретхен го проследи с поглед, докато той се превърна в мъничка синьосива фигурка в далечината, после тръгна бавно и уморено към колата на Рудолф.

Нямаше никакъв смисъл вече да остава тук и на другия ден. Вечеряха с Рудолф и Джийн и на сутринта се качи на влака за Ню Йорк.

Когато се върна в хотела, намери бележка от Евънс, в която й съобщаваше, че няма да може да вечеря с нея този ден.

1967

В самолета за Далас Джони Хийт, седнал до него, преглеждаше една папка с книга. Рудолф също преглеждаше своята папка с книга. Трябваше да представи бюджета за следващата година пред градския съвет и се мръщеше, докато прелистваше многобройните финансови отчети. Всички цени се повишаваха, всички искаха по-високи заплати — и полицаи, и пожарникари, и учители, и чиновници; заплашително растеше броят на нуждаещите се от социална помощ, особено в негърските квартали; предвиждаше се изграждането на нова водопречиствателна инсталация; всички протестираха срещу увеличаването на данъците; в същото време щатските и федералните власти се въздържаха да отпускат по-големи помощи. Даже и когато съм на девет хиляди метра височина, пак трябва да се тревожа за пари, помисли си той.

На съседната седалка Джони Хийт също се тревожеше за пари, но тези пари поне бяха негови и на Рудолф. Брад Найт беше преместил кантората си от Тълса в Далас след смъртта на баща си и целта на тяхното пътуване беше да обсъдят с Брад вложенията си в петролната компания „Питър Найт и син“. Неочаквано се разбра, че работите на Брад не вървят добре и те хвърлят парите си на вятъра. Дори и онези нефтени находища, които отначало се смятаха за многообещаващи, впоследствие се оказваха нерентабилни — в тях се откриваше солена вода или свличащи се глинести слоеве — и се налагаше да се строят непредвидени, скъпи, сондажни устройства, Хийт беше направил тихомълком някои проучвания и беше убеден, че Брад фалшифицира данните и че от известно време ги ощетявал. Данните, които Джони му представи, изглеждаха убедителни. Но Рудолф не искаше да предприеме нищо срещу Брад, докато нещата не се изяснеха в негово присъствие. Струваше му се невъзможно един човек, когото е познавал толкова дълго време, да постъпи така, Въпреки че се беше оженил за Вирджиния Колдъруд.

Самолетът се приземи, но Брад не ги чакаше на летището. Той беше изпратил един свой помощник — едър, висок мъж с кафява сламена шапка, с тясна вратовръзка и карирано сако, който предаде извиненията на мистър Найт (помощникът обясни, че шефът му имал съвещание) и ги откара с един кадилак с климатична инсталация — беше толкова горещо, че над шосето трептеше мараня — в хотела в центъра на Далас, където Брад им

беше запазил апартамент със салон и две спални.

Хотелът беше съвсем нов, а архитектът, който се бе занимавал с вътрешното оформление на стаите, сигурно си е мислил, че възпроизвежда в подобрен вариант стила на Втората империя. На дълга маса до стената бяха подредени шест бутилки с бърбън, шест с уиски и шест с джин и водка; освен това имаше вермут, кофичка с лед, дванадесет бутилки кока-кола, сода, една кошница с лимони, голяма купа с огромни плодове и цяла батарея от чаши с всякаква големина.

— В хладилника ще намерите бира и шампанско — каза помощникът. — Ако ги предпочитате. Вие сте гости на мистър Нйт.

— Ние ще останем тук само една нощ — каза Рудолф.

— Мистър Нйт ми поръча да ви настаня удобно — каза помощникът. — Сега сте в Тексас.

— Ако в „Аламо“ имаше толкова пиене, заведението никога нямаше да фалира — каза Рудолф.

Помощникът учтиво се засмя и каза, че мистър Нйт сигурно ще се освободи към пет часа. Сега минаваше три.

— И не забравяйте да ми се обадите в кантората, ако имате нужда от нещо — каза той на излизане.

— Само ни хвърля прах в очите — каза Джони, като огледа апартаментата и посочи отрупаната с напитки маса.

Рудолф леко се подразни, че Джони както винаги реагира подозрително.

— Аз трябва да проведе няколко телефонни разговора — каза Рудолф. — Извикай ме, когато дойде Брад. — Той влезе в стаята си и затвори вратата.

Първо се обади в къщи. Стараеше се да се обажда на Джийн най-малко три пъти на ден. Най-сетне беше послушал съвета на Гретхен и беше изхвърлил всичкия алкохол от дома си, но в Уитби имаше толкова много магазини и барове. Днес нямаше защо да се тревожи. Джийн му се стори весела и бодра. В Уитби валиял дъжд. Щеше да води Инид за първи път на детски рожден ден. Преди два месеца беше катастрофирала заедно с детето, когато бе карала колата в пияно състояние. Колата се беше смачкала, но двете се бяха отървали само с няколко драскотини.

— Как е в Далас? — попита тя.

— За тексасците сигурно е добре — каза Рудолф. — Но за останалата част от човечеството жегата е непоносима.

— Кога ще се върнеш?

— Колкото се може по-скоро.

— Побързай — каза тя. Той не и беше обяснил защо отива с Джони в Тексас. Когато беше трезва, непочтеността на хората я

подтискаше.

След това се обади на секретаря си в градския съвет. Той беше млад мъж с малко женствени маниери, но по характер много спокоен. Този следобед обаче съвсем не беше спокоен. Сутринта пред редакцията на „Сентинъл“ се беше състояла студентска демонстрация по повод уводната статия на вестника, в която се призоваваше да се продължи задочното обучение за военна подготовка на офицери от запаса. Рудолф беше одобрил уводната статия, тъй като тя бе написана с умерен тон и в нея не се застъпваше становището за задължително военно обучение, а да се даде възможност да се посещават курсовете от онези студенти, които биха искали да се отдадат на военна кариера или които смятаха, че в случай на нужда трябва да са готови да защитят родината си. Благоразумният тон съвсем не беше повлиял успокоително на демонстрантите. По един от прозорците на редакцията бил хвърлен камък и се наложило да извикат полицията. Ректорът на университета Дорлакър се обади гневно по телефона и секретарят повтори дословно думите му: „Щом той е кмет, защо не си е на мястото?“ Рудолф не беше благоволил да уведоми секретаря си за причината на отсъствието си. Шефът на полицията Отман идвал да го търси и бил силно разтревожен. Казал, че ставало дума за нещо много, много важно. Кметът трябвало незабавно да се върне. От Олбъни се обадили два пъти. Делегация от представители на негърското население в града връчила петиция във връзка с някакъв плувен басейн.

— Достатъчно, Уолтър — каза уморено Рудолф. Затвори телефона и се отпусна върху копринената небесносиня, лъскава покривка на леглото. Получаваше десет хиляди долара годишно като кмет на Уитби. И предоставяше цялата сума за благотворителна дейност. Нали служеше на обществото.

Стана от леглото и със злорадо задоволство видя, че обувките му са изцапали копринената покривка; после отиде в салона. Джони седеше на едно огромно бюро по риза и преглеждаше папката си с документи.

— Няма съмнение, Руди — каза Джони, — този мръсник ни е изиграл много лошо.

— Нека по-късно да се занимаем с това, моля те — отговори Рудолф. — В момента трябва да поема задълженията си на предан и самоотвержен служител на обществото. — Той си наля една кока-кола с лед, отиде на прозореца и се загледа към града. Далас блестеше на изпепеляващото слънце, издигащ се от пустинната долина като някакъв взрив от бетон и стъкло, предизвикан от космическа катастрофа, неоправдано и

произволно.

Рудолф се върна в стаята си и помоли телефонистката да го свърже с началника на полицията в Уитби. Докато чакаше телефонът да иззвъни, взе да се оглежда в огледалото. Видът му беше на човек, който има нужда от почивка. Интересно кога ли ще получи първия си инфаркт. Макар че в Америка се смяташе, че инфаркти получават само бизнесмените, а той на теория вече не беше бизнесмен. Някъде беше чел, че най-дълго живеели професорите, а след тях и генералите.

Гласът на Отман звучеше по телефона мрачно, но Отман винаги говореше така. Обидно му беше, че трябва да се занимава с престъпността. Бившият началник на полицията, Бейли, когото Рудолф беше хвърлил в затвора, беше весел и жизнерадостен човек. Рудолф често съжаляваше за него. В стремежа си да бъде честен понякога сам си навличаше неприятности.

— Открихме нещо ужасно, кмете — каза Отман. — Лейтенант Слатъри залови в осем и половина сутринта някакъв първокурсник в една закусвалня, който пушеше марихуана. В осем и половина сутринта! — Отман беше семеен човек със строг режим и ранните утринни часове бяха много ценни за него. Освен цигарата, която пушеше, у момчето имаше още тридесетина грама от същия наркотик. Преди да го затворим, си развърза езика. Разправи, че в неговото общежитие имало най-малко петдесет души, които пушат хашиш и марихуана. Твърди, че ако отидем там, ще намерим поне четиристотин и петдесет грама. Той си има адвокат и довечера ще го пуснат под гаранция, но адвокатът му сигурно вече е разказал историята на няколко души и аз сега не знам какво да правя. Дорлакър ми се обади преди малко и ми каза да стоя по-далеч от студентското градче, но нали работата ще се разчуе из целия град и ако аз не съм на местопроизшествието, какво ще си кажат хората? Университетът не е в Хавана или в Буенос Айрес, а в пределите на Уитби, дявол да го вземе, и законът си е закон, дявол да го вземе.

Много подходящ ден избрах да дойда в Далас, помисли си Рудолф.

— Чакайте да помисля една минутка — каза той.

— Ако не получа разрешение да отида там, кмете — каза Отман, — считайте, че съм си подал оставката.

О, божичко, тези честни хора, помисли си Рудолф. Някой ден ще взема и аз да опитам проклетата марихуана, за да разбера за какво е целият този шум. Може би марихуаната ще се окаже подходяща и за Джийн.

— Адвокатът на момчето е адвокат и на Леон Харисън — продължаваше Отман. — Харисън беше вече тук да кита какво

възнамерявам да правя. Разправя, че ще свика извънредно заседание на управителния съвет.

— Добре — отговори Рудолф. — Обадете се на Дорлакър, кажете му, че сте говорили с мен и че аз съм наредил довечера в осем часа да се направи обиск в общежитието. Съдията Сатърли да ви даде заповед за обиск, а вие кажете на вашите хора да си оставят палките у дома. Не искам никой да пострада. Новината ще се разчуе и дано онези младежи имат достатъчно ум да изхвърлят наркотиците, преди да влезете в общежитието.

— Вие не познавате днешните младежи, кмете — каза печално Отман. — Те не могат и носа да си избършат.

Рудолф му даде телефонния номер на хотела в Далас и му поръча да му се обади вечерта, като мине обискът. Затвори телефона и допи кока-колата. Обядът, който бяха сервирали в самолета, беше ужасен и сега имаше киселини в стомаха. Беше имал неблагоприятното да изпие и двата коктейла от вермут и уиски, които стюардесата остави на таблата му. Когато пътуваше със самолет, винаги пиеше точно този коктейл. Долу на твърда земя никога не си го поръчваше. Защо ли?

Телефонът извънтя. Той изчака Джони да вдигне слушалката, но явно телефонът не звънеше в неговата стая.

— Ало — каза Рудолф.

— Руди? — чу той гласа на Гретхен.

— Да. — Откакто тя му беше казала, че Джийн е алкохоличка, отношенията им бяха охладнели. Гретхен се оказа права, но това само засилваше отчуждението им.

— Обадох се на Джийн и тя ми каза къде си — обясни Гретхен. — Дано само не те безпокоя. — По гласа ѝ разбираше, че самата тя е силно обезпокоена.

— Не, не — излъга Рудолф. — Аз просто се шляя из този известен курорт Далас. А ти откъде се обаждаш?

— От Лос Анжелос. Не бих ти се обадила, но просто не съм на себе си.

— Какво има? — попита Рудолф.

— Става дума за Били. Знаеш ли, че преди един месец са го изключили от университета?

— Не — каза Рудолф. — Както знаеш, той никога не ми доверява тайните си.

— Сега е в Ню Йорк, живее с някакво момиче...

— Гретхен, скъпа — прекъсна я Рудолф, — в този момент в Ню Йорк сигурно живеят половин милион момчета със своите приятелки. Благодариме, че не живее с някое момче.

— Не това ме безпокои, разбира се — каза Гретхен. — Понеже вече не е студент, трябва да отиде в армията.

— Е, дано да е за добре — отговори Рудолф. — Като изкара две години в казармата, може и да поумнее.

— Ти имаш малка дъщеря — каза разочаровано Гретхен. — Затова можеш да говориш така. А аз имам един син. И не мисля, че от един куршум в главата ще поумнее.

— Виж какво, Гретхен — каза Рудолф, — недей да пресилваш така нещата. Изпращаш сина си войник и след два месеца ти връщат трупа му в къщи. Има толкова много момчета, които си изкарват службата и се връщат у дома без нито една драскотина.

— Точно затова ти се обаждам — каза Гретхен. — Искам да съм сигурна, че той ще се върне без нито една драскотина.

— А аз какво мога да направя?

— Ти познаваш много хора във Вашингтон.

— Гретхен, от военна служба не освобождават никой, който не иска да следва и е напълно здрав физически. Даже и във Вашингтон не правят това.

— Ако съдя по нещата, които чувам и чета, не е точно така — каза Гретхен. — Но аз не искам да освободиш Били от военна служба.

— Тогава какво искаш да направя?

— Да използваш връзките си да не го изпратят във Виетнам.

Рудолф въздъхна. Истината беше, че той наистина познаваше някои хора във Вашингтон, които положително можеха да уредят този въпрос и положително щяха да го уредят, ако ги помолеше. Но тъкмо това дребно ходатайство, тези привилегии на политическите среди ненавиждаше най-много от всичко. То беше в разрез с нравствените му принципи и изопачаваше подбудите му, тласнали го към участие в политическия живот на страната. В света на бизнеса беше съвсем естествено някой да помоли племенникът или братовчед му да бъде назначен на по-висока длъжност. В зависимост от това колко дължиш на този човек или колко очакваш да получиш от него в бъдеще, или дори колко ти е симпатичен, помагаш на племенника или на братовчедата, ако можеш, без изобщо да се замислиш. Но да използваш властта си, дадена ти от избирателите, на които си обещал да защитаваш неотклонно интересите им и да съблюдаваш най-строгите закони, за да предпазиш сина на сестра си от заплахата на смъртта, и в същото време да подкрепяш, открито или мълчаливо, изпращането на хиляди други младежи на същата възраст на смърт, е нещо съвсем друго.

— Гретхен — опита се да надвика той шума в телефонната линия между Далас и Лос Анжелос, — по-добре е да помислим за друг начин да...

— Единственият познат човек, който може би е в състояние

да направи нещо — каза Гретхен, повишавайки тона си, — е братът на Колин Бърк. Той е генерал във военновъздушните сили. В момента е във Виетнам. Сигурна съм, че изгаря от желание да опази Били от куршумите.

— Недей да викаш толкова силно, Гретхен — каза Рудолф, отдалечавайки слушалката от ухото си. — Чувам те прекрасно.

— Слушай. — Тя вече крещеше истерично. — Ако не ми помогнеш, отивам в Ню Йорк, взимам Били и го завеждам в Канада или в Швеция. И ще вдигна страхотен шум, за да се разбере защо го правя.

— Господи, Гретхен — каза Рудолф. — Какво ти е? В критическата възраст ли влизаш, или.

Телефонната връзка рязко се прекъсна. Той стана бавно, отиде до прозореца и пак погледна града. От спалнята му Далас не изглеждаше по-хубав, отколкото от салона.

Роднини, каза си той. Винаги се беше старал несъзнателно да помага на роднините си. Беше помагал на баща си да пече хляб и кифли и да ги разнася; цял живот се беше грижил за майка си. Беше поел неприятното задължение да се разправя с детективи, после беше изтърпял и жалката сцена с Уили Абът, беше помогнал на Гретхен да се разведе и беше приел приятелски втория ѝ съпруг. Беше осигурил пари за Томас, за да може брат му да се избави от нечовешкия живот, който водеше. Беше отишъл на погребението на Колин Бърк на другия край на континента, за да бъде до сестра си в най-тежките минути на скръбта ѝ.

Беше поел отговорността да отпише Били от училището, където той страдаше, макар че племенникът му се държеше неблагоприятно и предизвикателно, а после го записа в университета в Уитби, въпреки че успехът му не стигаше да го приемат и в някое занаятчийско училище. След това беше открил Том в хотел „Егейски“ заради майка си и беше научил всичко за Петдесет и трета улица, беше изпратил парите на Шулци и уредил с адвокат Том да вземе сина си и да се разведе с проститутката...

Не беше очаквал благодарност и никога не му беше благодарил, мислеше той огорчено. Е, не беше направил всичко това, за да му благодарят. Беше чист пред съвестта си. Просто съзнаваше какви задължения има пред самия себе си и пред другите и нямаше да може да живее спокойно, ако не ги беше изпълнил.

А задълженията никога не свършват. И това е напълно естествено.

Той вдигна телефонната слушалка и съобщи номера на

Гретхен в Калифорния. Когато тя се обади, Рудолф каза:

— Добре, Гретхен. На връщане ще спра във Вашингтон и ще видя какво мога да направя. Смятам, че няма защо да се тревожиш повече.

— Благодаря ти, Руди — каза тихо Гретхен. — Знаех, че ще ми помогнеш.

Брад пристигна в хотела в пет и половина. От тексаското слънце и от тексаския алкохол беше станал още по-червендалест. По-пълнен и по-словоизлиятелен. Носеше тъмен летен костюм на райета, синя риза с къдрички отпред и огромни перлени копчета за ръкавели.

— Съжалявам, че не можах да ви посрещна на летището, но смятам, че моят човек ви е настанил както трябва. — Той си наля уиски с лед и се усмихна широко на приятелите си. — Е, време беше да ми дойдете на гости и сами да видите откъде идват парите. Сега ще пробиваме нов кладенец и може би утре ще наема самолет и ще отидем да видим на място как вървят работите. Освен това имам билети за бейзболния мач в събота. Това ще бъде събитието на сезона. Тексас срещу Оклахома. Трябва да видите с очите си как ще изглежда градът в края на седмицата, защото, ако някой после ви разказва, няма да му повярвате. Ще има тридесет хиляди пияни от радост. Жалко, че Вирджиния не е тук да ви посрещне както подобава. Ще ѝ бъде много мъчно, като разбере, че сте идвали, докато я е нямало. Тя отиде на гости на татенцето си. Разбрах, че той не е добре. Надявам се, че не е нещо сериозно. Аз много обичам стария особняк.

Тази любезност, това щедро гостоприемство, тази прекалена южняшка любвеобилност бяха непоносими.

— Брад, остави тия приказки — каза Рудолф. — И без това знаем защо Вирджиния не е тук. Съвсем не е заминала на гости при татенцето си, както ти казваш. — Преди две седмици Колдъруд беше отишъл при Рудолф да му каже, че Вирджиния е напуснала завинаги Брад, който се бил хванал с някаква киноактриса от Холивуд, разкарвал се по три пъти седмично между Далас и Холивуд и имал парични затруднения. След посещението на Колдъруд Рудолф беше започнал да подозира, че има нещо нередно и се беше обадил на Джони.

— Приятелю — каза Брад, отпивайки от чашата си, — не мога да разбера за какво говориш. Току-що приказвах с жена си по телефона, тя смята да се върне след ден-два...

— Не си приказвал с жена си по телефона, Брад, и тя изобщо няма да се върне — каза Рудолф. — Знаеш това много добре.

— Знаеш също така и много други неща — каза Джони. Той

беше застанал между Брад и вратата, сякаш се страхуваше, че Брад изведнъж ще побегне. — И ние също ги знаем.

— Божичко — извика Брад, — ако не бяхме приятели от толкова отдавна, щях да си помисля, че направо ме мразите. — Въпреки климатичната инсталация той се потеше и по синята му риза бяха избили тъмни петна. Той отново напълни чашата си. Късите му пръсти с грижливо поддържани нокти трепереха, докато слагаше лед в питието си.

— Недей да увърташ, Брад — каза Джони.

— Е... — засмя се Брад или поточно се опита да се засмее. — От време на време може и да съм изневерявал на жена си. Нали ме знаейш какъв съм, Руди, мекушав съм и не мога да устоя, когато някоя съблазнителна красавица ми се появи пред очите. Но Вирджиния приема много на сериозно тези неща, тя...

— Вирджиния и ти не ни интересувате — прекъсна го Джони. — Интересува ни къде ни отиват парите.

— Нали всеки месец получавате отчет — каза Брад.

— Получаваме го най-редовно — отговори Джони.

— Напоследък нещо не ни провървя. — Брад избърса лицето си с голяма ленена носна кърпа, на която беше избродиран монограмът му. — Както казваше баща ми, господ да благослови душата му, петролният бизнес е като морето — ако те е страх от вълните, хич не влизай във водата.

— Проверихме някои неща — каза Джони — и изчислихме, че през последната година ти си откраднал от двама ни приблизително по седемдесет хиляди долара.

— Вие се шегувате, приятели — каза Брад. Лицето му беше станало мораво, а усмивката му беше застинала, сякаш беше завинаги запечатана върху румената, изопната кожа над влажната от пот яка. — Нали се шегувате? Скроили сте ми някакъв номер. Божичко, сто и четиридесет хиляди долара?

— Брад... — каза Рудолф предупредително.

— Добре — примири се Брад. — Явно, че не се шегувате. — Той се отпусна тежко върху канапето с дамаска на цветя. Един дебел, широкоплещест мъж седеше уморено на пъстрото скъпо канапе в най-хубавия апартамент на най-хубавия хотел в Далас, Тексас. — Ще ви разкажа какво точно се случи.

Случило се беше това, че когато преди една година Брад отишъл в Холивуд да търси нови инвеститори, се запознал с една млада актриса на име Сандра Дилсън. Мис Дилсън била „чаровно, невинно същество“ според думите на Брад. Той моментално се влюбил в нея, но тя не му позволявала даже с пръст да я докосне. За да ѝ направи впечатление, Брад започнал да ѝ купува бижута. „Нямате представа какви суми искат за

скъпоценните камъни в онзи град — каза Брад. — Все едно, че сами си печатат парите.“ И за да ѝ направи още по-силно впечатление, залагал огромни суми на конни състезания.

— Ако искате да знаете истината — продължи Брад, — момичето се разхожда с бижута на стойност четиристотин хиляди долара, които аз съм платил. Но понякога съм прекарвал с него такива мигове в леглото — обясняваше той увлечено, — че не съжалявам за парите, нито за един цент. Аз я обичам, влюбен съм до ушите в нея и в известно отношение се гордея с това и съм готов да поема всички последствия.

За да си набави нужните пари, Брад започнал да фалшифицира месечните отчети. Съобщавал, че се проучват и експлоатират петролни кладенци, които от години са изоставени като пресъхнали и безперспективни; освен това завишавал сумите за купуване на съоръжения десет-петнадесет пъти. Един от счетоводителите в кантората му знаел какво се върши, но той му плащал, за да мълчи и да изпълнява нарежданията му. Някои от другите инвеститори, предчувствайки, че интересите им са застрашени, се опитали да разберат нещо, но Брад успял да разсее подозренията им.

— Колко инвеститори има компанията ти в момента? — попита Джони.

— Петдесет и двама.

— Петдесет и двама глупаци — каза Джони възмутено.

— Никога досега не съм правил такова нещо — призна си Брад. — Репутацията ми в Оклахома и в Тексас е безупречна. Попитайте когото искате. Хората ми имат доверие. И, с пълно основание.

— Ти ще отидеш в затвора, Брад — каза Рудолф.

— Нима можеш да постъпиш така с мене, със стария си приятел Брад, който седеше до теб, когато получи дипломата си от колежа, а, Руди?

— Точно така ще постъпя — отговори Рудолф.

— Чакай малко — каза Джони, — чакай малко. Преди да почнем да говорим за затвора, искам да разбера дали можем да си получим обратно парите, а след това да прашае този тъпак зад решетките.

— Точно така — подкрепи го нетърпеливо Брад. — Това вече е сериозен разговор.

— С какви пари разполагаш в момента, за да изплатиш дълговете си? — попита Джони.

— Точно така — повтори Брад. — Сега вече говорим по същество. Да не мислите, че съм останал съвсем без средства. Все още мога да получавам кредит.

— Когато излезеш от тази стая, Брад — каза Рудолф, — никоя банка в страната няма да ти отпусне и десет цента. Аз ще се погрижа за това. — Вече не беше в състояние да прикрива гнева си.

— Джони... — обърна се Брад умолително към Хийт. — Защо е толкова отмъстителен? Поговори с него. Разбирам, че му е неприятно, но тази отмъстителност...

— Аз те попитах нещо — прекъсна го Джони.

— Ами... — започна Брад — на книга положението не е много... много оптимистично — усмихна се той с надежда. — Но от време на време имах възможност да пестя малко пари. За черни дни, както казват хората. Депозирал съм ги в сейфове на различни места. Разбира се, нямам достатъчно, за да се разплатя с всички, но на вас, приятели, ще мога да върна една значителна сума.

— Тези пари на Вирджиния ли са? — попита Рудолф.

— Ха, на Вирджиния! — изсумтя Брад. — Баща ѝ така стиска парите, които ѝ е отпуснал, че ако чаках на нея, дори да умирах от глад, и един кренвирш нямаше да мога да си купя.

— Той се оказа много по-умен от нас — каза Рудолф.

— Господи, Рудолф — каза жално Брад, — няма защо да ми натякваш. И без това се чувствавам достатъчно зле.

— Колко пари имаш в наличност? — попита Джони.

— Нали разбираш, Джони — отговори Брад, — тези пари не фигурират в счетоводните книги на компанията.

— Ясно — каза Джони. — Колко са?

— Близо сто хиляди. Мога да дам и на двама ви почти по петдесет хиляди долара. И ще гарантирам, че ще изплатя останалата сума допълнително.

— Как? — попита грубо Рудолф.

— Има няколко петролни кладенеца, които се разработват. — Рудолф беше сигурен, че той лъже. — И освен това мога да отида при Сандра и да ѝ обясня, че в момента съм загазил, да я помоля да ми върне бижутата и...

Рудолф поклати недоверчиво глава.

— Ти наистина ли очакваш, че тя ще ти ги даде?

— Тя е прекрасно момиче, Руди. Трябва да те запозная някога с нея.

— О, божичко, никога ли няма да поумнеееш! — извика Рудолф.

— Почакай тук — каза Джони на Брад. — Искам да поговоря с Рудолф насаме. — Той взе демонстративно книжата, които бе проучвал, и тръгна към стаята на Рудолф.

— Нали нямате нищо против, ако пийна нещо, докато ви

чакам? — попита Брад.

Влязоха в стаята на Рудолф и Джони затвори вратата.

— Трябва да вземем решение — каза той. — Ако наистина има близо сто хиляди долара в наличност, както твърди, можем да ги вземем и да си покрием с тях загубите. При това положение ще остане да получаваме само една сума от около четиридесет хиляди долара. Ако не ги вземем, ще трябва да свикаме съвещание на кредиторите и да обявим банкрут. Или дори да възбудим съдебно дело. Сигурно всичките му кредитори имат равни права върху парите или трябва да получат суми, пропорционални на капиталовложенията им и на това, което Брад в същност им дължи.

— Той има ли право да плати на нас, а да пренебрегне другите?

— Да, защото все още не е официално банкрутирал — отговори Джони. — Смятам, че в съда това ще мине.

— Тази работа няма да стане така — каза Рудолф. — Нека да прибави спестените сто хиляди към общата сума. А ние ще вземем от него ключовете на сейфовете, за да не може той да вдигне парите.

Джони въздъхна.

— Боях се, че точно това ще кажеш — отговори той. — Рицарска постъпка, няма що.

— Ако той е мошеник — каза Рудолф, — не означава, че и аз ще стана мошеник, за да си покрия загубите, както ти се изрази.

— Казах, че вероятно съдът ще приеме такава постъпка като законна — отговори Джони.

— Не е убедително — каза Рудолф. — Според мен не е убедително.

Джони погледна замислено Рудолф.

— Добре, а какво ще направиш, ако аз отида при него и му кажа, че си взимам моя дял и излизам от играта?

— Ще го съобщя на кредиторите и ще предложи да се възбуди съдебно дело срещу теб — отговори твърдо Рудолф.

— Предавам се, скъпи — каза Джони. — Кой може да устои на един честен политик?

Върнаха се в салона. Брад стоеше пред прозореца с пълна чаша в ръка, с билети за мача на сезона в портфейла си, загледан към богатия, гостоприемнен град Далас. Джони му събщи какво са решили. Брад закима безмълвно, без да разбира напълно какво му казват.

— Утре в девет часа сутринта те чакаме тук — каза Рудолф. — Преди да са отворили банките. Ще обиколим с теб сейфовете, за които разправяше, и ще се погрижим за парите ти.

Ще ти дадем разписка. Ако не си тук в девет часа без една минута, ще извикам полицията, за да подам обвинение срещу теб за измама.

— Руди... — каза умолително Брад.

— И ако искаш да си запазиш тези скъпоценни копчета за ръкавели — продължи Рудолф, — по-добре ги скрий някъде, защото в края на месеца шерифът ще дойде да ти опише цялото имущество, всичко, което притежаваш, включително и тази красива риза с къдрички, за да може да покрие дълговете ти.

— Вие, приятели... — започна съкрушено Брад. — Вие, приятели... не можете да ме разберете. Вие сте богати, жените ви са милионерки, имате всичко, каквото поискате. Не можете да си представите какво е моето положение.

— Още малко, и ще ни разплачеш — каза грубо Рудолф. Никога досега не се беше озлобявал толкова много. Едва се сдържаше да не скочи върху Брад да го набие. — Гледай само да бъдеш тук в девет часа.

— Добре, ще бъда — каза Брад. — Вие сигурно няма да искате да вечеряте с мен?...

— Излез оттук, преди да съм те убил! — извика Рудолф.

Брад тръгна към вратата.

— Е — каза той, — приятно прекарване в Далас. Градът е чудесен. И не забравяйте... — той махна с ръка към апартамента и алкохола — всичко това е за моя сметка.

И излезе.

Рудолф не успя да се обади у дома на другата сутрин. Брад дойде в девет часа, както му беше наредено, със зачервени очи — явно, че не беше спал цялата нощ; носеше една връзка ключове от сейфове на различни банки в Далас. Отман не се беше обадил предната вечер, макар че Рудолф и Джони вечеряха в хотела, за да не пропуснат телефонния разговор. Рудолф реши, че в студентското градче в Уитби всичко е минало благополучно и че страховете на Отман не са се оправдали.

Рудолф и Джони, придружени от Брад, отидоха в кантората на един адвокат, познат на Джони. Адвокатът изготви пълномощно на Джони, за да може той да действа от името на Рудолф. Джони щеше да остане в Далас, докато оправи нещата. Взеха от кантората на адвоката един чиновник за свидетел и тръгнаха от банка па банка, без да изпускат от очите си Брад, който, без перлените копчета за ръкавели, отваряше сейфове и изваждаше от тях грижливо подредените пачки банкноти. И четиримата преброяваха внимателно парите, преди чиновникът

да изготви разписка, която Рудолф и Джони подписваха, удостоверявайки, че са получили сумата от Брадфорд Найт на този ден. След това се подписваше, за да потвърди чиновникът верността па документа, и четиримата се качваха в централната зала на банката и внасяха парите на обща сметка на имената на Рудолф и на Джони; парите можеха да се теглят само когато се представят подписите и на двамата. Предната вечер бяха обмислили най-внимателно всяка своя стъпка, тъй като знаеха, че отсега нататък всичко, свързано с Брадфорд Найт, трябва да бъде застраховано от всякакви рискове.

След изпразването на последния сейф сумата наброяваше деветдесет и три хиляди долара, Брад беше изчислил почти точно парите, спестени за черни дни, както самият той се беше изразил. Джони и Рудолф не го попитаха откъде има тези пари. Друг щеше да му търси сметка за това.

Разговорът с адвокатата и обикалянето по банките им отне почти цялата сутрин, затова Рудолф трябваше да побърза да не изпусне самолета за Вашингтон, който излиташе от Далас по обяд. Като излизаше от апартамента с куфара и малката чанта за документи, той забеляза, че от цялата батарея бутилки, подредени в салона, бяха отворили само една кока-кола, която беше изпил той, и едно уиски, от което си беше наливал Брад.

Брад му беше предложил да отиде на летището с неговата кола. „Тази сутрин поне все още имам кадилак — беше казал той, опитвайки се да се усмихне. — Защо да не го използваш.“ Но Рудолф му беше отказал и извика такси. Качвайки се в колата, той помоли Джони да се обади на секретаря му в Уитби и да каже, че не може да се върне тази вечер, а ще ношува в хотел „Мейфлауър“ във Вашингтон.

В самолета той отказа да обядва и не изпи двата коктейла от вермут и уиски. Извади от чантата отчетите на финансовите, ревизори, но не можеше да съсредоточи вниманието си върху цифрите. Продължаваше да мисли за Брад — обречен, опозорен, фалирал, изправен пред опасността да влезе в затвора. И коя беше причината за всичко това? Една ненаситна за пари холивудска проститутка. Колко жалко. Но Брад я обичаше. Беше казал, че не съжaliaва за нищо. Любовта, петият конник от Апокалипсиса. Поне в Тексас. Просто не можеше да си представи, че Брад е способен да изпитва някакви чувства. Той беше роден — Рудолф едва сега се убеждаваше в това, — за да ходи по заведения и публични домове. Може би го е знаел от самото начало, но беше отказвал да го признае. Защо винаги е толкова трудно да повярваш, че и другите могат да обичат. А може би, като отказва да приеме факта, че Брад е способен да обича,

самият той проявява — високомерие? Нали аз обичам Джийн, мислеше Рудолф, но готов ли съм да се погубя заради нея? И си отговаряше отрицателно. В такъв случай не беше ли и той толкова безхарактерен, колкото словоизлиятният си приятел, потящ се в ризата си с къдрички? А не е ли виновен той по някакъв начин за изпитанието, на което днес беше подложен Брад, и за това, което още му предстои да преживее? Може би в деня на сватбата му, на стъпалата пред клуба, когато лиши Брад от възможността да заеме мястото на Колдъруд, той несъзнателно е предрешил съдбата на приятеля си? Когато, измъчван от чувство за вина, беше вложил капитал във фирмата на Брад, нима не е знаел, че един ден Брад ще си отмъсти, и то по единствения начин, на който е способен — чрез измама? И дали в същност не е искал да се случи точно това, за да може най-сетне да се отърве от Брад, защото той не му беше повярвал за Вирджиния? Посилно го терзаше мисълта дали ако беше отстъпил пред настояванията на Вирджиния Колдъруд и ѝ беше станал любовник, тя щеше да се омъжи за Брад и по този начин да го лиши от покровителството на неговия приятел? Защото съмнение нямаше — той беше покровителствувал Брад години наред; първо го беше извикал в Уитби да му предложи работа, която десетки други мъже можеха да вършат по-добре, отколкото Брад я вършеше отначало, след това търпеливо го беше научил как да се справя със задълженията си (като междувремежно му плащаше повече, отколкото му се полагаше), така че поне за Брад вероятността той да заеме най-висшия пост във фирмата беше напълно логична. Кога по морални съображения трябва да спреш да покровителствуваш приятеля си? Може би никога?

По-лесно щеше да бъде, ако беше изпратил Джони Хийт да отиде сам в Далас и да оправи нещата. Джони също беше приятел на Брад и негов кум, но между Рудолф и Брад връзката беше съвсем друга. И на Брад му беше по-мъчително, че трябва да отговаря пред Рудолф. Истината е, че Рудолф можеше да се извини лесно с неотложна работа в Уитби и да изпрати Джони сам. Тази мисъл му беше минала през главата, но той я отхвърли като проява на страхливост. Беше отишъл в Далас, за да запази самоуважението си. А самоуважението е може би просто синоним на суета? Да не би непрестанният му успех да е притъпил чувствата му, да го е направил самодоволен, да му е внушил, че е безпогрешен?

Когато фалитът бъде официално обявен, реши той, ще отпусне на Брад някаква издръжка. Пет хиляди долара годишно, които ще му се изплащат тайно, така че нито кредиторите на Брад, нито финансовите органи да успеят да сложат ръка на тях.

Ще могат ли тези пари, от които Брад така много ще се нуждае и принуден от обстоятелствата ще трябва да приеме — ще могат ли те да изплатят цената на унижението, че му ги праща човек, който се е отрекъл от него?

Светна надписът „Затегнете коланите“. Самолетът започваше да се приземява. Рудолф сложи книгата в чантата си, въздъхна и затегна колана си.

В хотел „Мейфлауър“ го чакаше, съобщение, предадено по телефона от секретаря му. Наложително било да се обади незабавно в Уитби.

Качи се в стаята си, където никой не се беше погрижил да осигури алкохол, и се опита да позвъни в градския съвет. На два пъти линията беше заета и той почти се беше отказал да се обажда трети път и смяташе да се свърже със сенатора, който би могъл да уреди на Били безопасна служба в американската армия. Такъв въпрос не можеше да се уреди по телефона и той се надяваше да успее да си уреди среща със сенатора за другия ден по обед и следобеда да си замине за Ню Йорк.

При третия опит му се обади секретарят.

— Много съжалявам, мистър Джордах — каза Уолтър с изтощен глас, — но се страхувам, че трябва веднага да се върнете. Снощи, след работно време, когато съм си отишъл в къщи, тук е настанал някакъв ад, за който аз разбрах едва тази сутрин, иначе щях много по-рано да ви потърся.

— Какво има? Какво има? — попита нетърпеливо Рудолф.

— Всичко е много объркано и аз не съм сигурен, че ще мога да ви предам нещата в последователен ред — каза Уолтър. — Но когато Отман се опитал снощи да влезе в общежитието, то било барикадирано, искам да кажа, от студентите, които не пуснали полицията да влезе. Дорлакър се опитал да убеди Отман да се оттегли с хората си, но Отман отказал. Когато се опитали да влязат за втори път, студентите започнали да ги замерят с разни неща. Отман бил ударен с камък в окото, казват, че не е сериозно, но той е в болница, и полицията е отстъпила поне временно. След това други студенти организирали демонстрация, и то точно пред вашата къща. Преди малко бях там, градината е в ужасно състояние. На мисис Джордах са и дали успокоителни лекарства и...

— Края ще ми разкажеш, като се върна — прекъсна го Рудолф. — Качвам се на първия самолет за Ню Йорк.

— Аз предполагам, че така ще постъпите — каза Уолтър — и затова си позволих да изпратя Сканлън да ви посрещне с колата.

Той ще ви чака на „Ла Гуардия“.

Рудолф взе багажа си, слезе бързо във фоайето и освободи стаята. Въпросът за военната кариера на Били Абът беше временно отложен.

Сканлътън беше дебел мъж, който се задъхваше, когато говореше. Служеше в полицията, но наближаваше шейсетте и му предстоеше да се пенсионира. Страдаше от ревматизъм и просто по милост го бяха назначили за шофьор на Рудолф. За да даде пример как гражданските власти могат да правят икономии, Рудолф беше продал колата на бившия кмет, която беше собственост на общината, и ползваше собствената си кола.

— Ако трябваше сега да започвам всичко отначало — каза задъхано Сканлътън, — кълна се, че никога не бих се хванал на работа в полицията на град, където има студенти и мръсни негри.

— Сканлътън, моля те — скара му се Рудолф. Още от първия ден се опитваше безуспешно да поправи речника на Сканлътън. Седеше на предната седалка до стария полицейски служител, който караше колата влудяващо бавно. Но щеше да се обиди, ако Рудолф заемеше мястото му зад волана.

— Сериозно говоря, сър — каза Сканлътън. — Те са направо диви зверове. Уважават закона, колкото го уважават глутница хиени. А с полицията само се подиграват. Аз съвсем не искам да ви уча какво да правите, но ако бях на ваше място, щях да отида направо при губернатора да му кажа да изпрати войска.

— Има време и за това — отговори Рудолф.

— Помнете ми думите — каза Сканлътън. — Работата ще стигне дотам. Я вижте какво направиха в Ню Йорк и в Калифорния.

— Ние не сме нито в Ню Йорк, нито в Калифорния — каза Рудолф.

— Да, но имаме студенти и мръсни негри — настояваше упорито Сканлътън. След като кара известно време мълчаливо, той каза: — Ако си бяхте снощи у дома, може би щяхте да разберете какво искам да кажа сега.

— Съобщиха ми вече — отговори Рудолф. — Изпотъпкали са градината.

— Не е само това — продължи Сканлътън. — Аз не бях там, но Руберти е бил и той ми каза. — Руберти беше друг полицай. — Руберти ми каза, че това, което са направили, е направо престъпно, така ми каза Руберти. Крещели да излезете и пеели мръсни песни, млади момичета, а говорели най-мръсните думи, които някой е чувал; изкоренили всички цветя в градината, а

когато мисис Джордах отвори вратата...

— Отвори вратата ли? — попита ужасен Рудолф. — Защо ѝ е трябвало да отваря вратата?

— Защото те почнали да замерят къщата с разни неща. Буци пръст, кутии от бира и крещели: „Да излезе онзи мръсник!“ Срам ме е да ви го кажа, но това се е отнасяло за вас. А там са били само Руберти и Зимерман, всички останали отишли в университета и те двамата не са могли да направят нищо на тези разярени диваци, около триста души. Та, както ви казах, мисис Джордах отвори вратата и им изкрещяла нещо.

— О, божичко! — изпъшка Рудолф.

— По-добре аз да ви го кажа, отколкото някой друг — обясняваше Сканлън. — Когато отвори вратата, мисис Джордах била пияна. И чисто гола.

Рудолф си наложи да гледа право напред в стоповете на колите, които ги задминаваха, и в заслепяващите светлини на насрещните коли.

— Там имало някакъв фотограф от студентския вестник — продължаваше Сканлън — и той направил няколко снимки със светкавица. Руберти се хвърлил да го хване, но другите го прикрили и той успял да се измъкне. Не знам какво смятат да правят с тези снимки, но въпросът е, че ги имат.

Рудолф помисли Сканлън да го закара направо в университета. Ректоратът беше ярко осветен и по всички прозорци стояха студенти, които хвърляха накъсаните на хиляди парченца книжа и документи и крещяха на полицаите, обкръжили сградата — техният брой беше смущаващо малък, но те бяха въоръжени с палки. Като стигнаха до колата на Отман, паркирана под едно дърво, Рудолф видя какво са направили със снимката на жена му, фотографирана предишната нощ. Тя беше увеличена в гигантски размер и висеше от един прозорец на първия етаж. На ярката светлина на прожекторите изображението на Джейн — с голото ѝ стройно тяло със заплашително стиснати юмруци и обезумяло лице — се развяваше като карикатурно знаме над входа на сградата точно там, където в каменната облицовка бяха издълбани думите: „Опознай истината, и истината ще те направи свободен!“

Когато Рудолф слезе от колата, някои от студентите по прозорците го познаха и го поздравиха с дивашки, тържествувачи крясъци. Един от тях се надвеси и разклати снимката на Джейн така, че тя все едно затанцува неприличен танц.

Отман стоеше до колата си с голяма превръзка на едното око, закрепил фуражката си на тила. Само шестима от полицаите имаха каски. Рудолф си спомни как преди половин година беше

отхвърлил искането на Отман да се закупят още две дузини каски, тъй като смяташе, че подобни разходи са излишни.

— Вашият секретар ни каза, че сте тръгнали — започна Отман без всякакви предисловия, — затова се въздържахме да предприемем нещо, докато се върнете. Заключили са вътре Дорлакър и още двама професори. Завзеха сградата в шест часа тази вечер.

Рудолф кимна, оглеждайки сградата. На един прозорец на партера видя Куентин Макгъвърн. Куентин беше вече аспирант и работеше като асистент в химическия факултет. Той стоеше на прозореца и се смееше. Рудолф беше сигурен, че Куентин го е видял и че подигравателният му смях е насочен към него.

— Каквото и да се случи тази вечер, Отман — каза Рудолф, — искам да арестувате онзи негър там, на третия; партерен прозорец отляво. Казва се Макгъвърн и ако не го хванете тук, потърсете го у дома му.

Отман кимна.

— Те искат да говорят с вас, сър. Искат да обсъдите с тях положението.

— Няма какво да обсъждаме. — Рудолф поклати глава. Той не възнамеряваше да говори с никого под снимката на голата си жена. — Влезте вътре и опразнете сградата.

— Това е лесно да се каже — отговори Отман. — Аз вече три пъти ги предупредих да излязат. Но те само се смеят.

— Казах да опразните сградата. — Той едва сдържаше, яростта си. Но знаеше какво прави.

— Как? — попита Отман.

— Имате оръжие.

— Искате да кажете, че трябва да стреляме? — попита изумено Отман. — Доколкото знаем, никой от тях не е въоръжен.

Рудолф се поколеба.

— Не — каза той. — Никаква стрелба. Но имате палки и сълзлив газ.

— Сигурен ли сте, че не искате да изчакаме, докато те не се уморят? — попита Отман. Самият той изглеждаше много поуморен от който и да е студент в сградата. — И ако положението не се оправи, тогава може би да повикаме войска?

— Не, не искам да седя и да чакам. — Рудолф не каза на Отман, че иска фотографията на жена му веднага да се свали, защото виждаше, че Отман знае това много добре. — Кажете на вашите хора да почнат със сълзливия газ.

— Кмете — каза бавно Отман, — ще трябва да ми наредите писмено. И да се подпишете.

— Дайте ми бележника си — каза Рудолф.

Отман му подаде бележника си, Рудолф го подпря на калника на полицейската кола и написа заповедта, старейки се да пише ясно и четливо. Подписа се и върна бележника на Отман, който откъсна изписаната страница, сгъна я внимателно и я сложи в джоба на куртката си. Закопча джоба си и тръгна да даде нарежданията си на трийсетината полицаи, които съставляваха цялата защитна сила на града. Мъжете започнаха да слагат маските си.

Наредени във верига, полицаите се движеха бавно по поляната към сградата, а заслепяващите прожектори очертаваха ясно сенките им по лъскавата зелена трева. Те не напредваха в права редица, а вълнообразно и колебливо и приличаха на дълго, ранено животно, което не смята да напада, а търси място да се укрие от преследвачите си. Когато първата граната влетя в един от прозорците на долния етаж, отвътре се чу вик. След това полетяха още гранати и младежите, които стояха по прозорците, изчезнаха един след друг, а полицаите, като си помагаха взаимно, започнаха да се прекачват през прозорците в сградата.

Тъй като полицаите бяха малко на брой, задният вход беше оставен свободен и повечето студенти успяха да избягат през него. Задушаващата миризма на газа стигаше до Рудолф, който гледаше все още висящата снимка на Джийн. На горния прозорец се появи полицай, който откъсна снимката и я прибра.

Всичко свърши много бързо. Имаше само двадесетина арестувани. Трима студенти бяха ранени и по лицата им се стичаше кръв, а едно момче, притиснало очите си с ръце, беше изнесено на носилка. Един от полицаите каза, че било ослепяло, но по всяка вероятност само временно. Куентин Макгъвърн не беше сред арестуваните.

Дорлакър и двамата професори излязоха със силно насълзени очи. Рудолф отиде при тях и ги попита:

— Добре ли сте?

Дорлакър присви очи, за да види кой му говори.

— Не желая да разговарям с вас, Джордах — каза той. — Утре ще дам изявление пред журналистите и ако вечерта си купите собствения вестник, ще научите какво мисля за вас, — Той се качи в нечия кола и изчезна.

— Хайде да тръгваме — каза Рудолф на Сканлън. — Закарай ме у дома.

Когато излязоха от студентското градче, по шосето срещу тях се носеха линейки с виещи сирени, следвани от един автобус, изпратен да вземе арестуваните студенти.

— Сканлън — каза Рудолф, — май че от днес аз няма да бъда вече кмет на този град, как мислиш?

Сканлън дълго време не отговори. Той гледаше навъсено пътя пред себе си, а когато трябваше да вземе някой завой, гърдите му започваха старчески да свирят.

— Да, мистър Джордах — проговори той най-сетне. — Мисля, че няма да бъдете.

1968

Този път, когато слезе от самолета, на летище „Кенеди“, никой не го чакаше. Той носеше тъмни очила и се движеше несигурно. Не беше писал на Рудолф, че идва, защото знаеше от писмата на Гретхен, че Рудолф си има достатъчно грижи, за да се занимава и с полуслепия си брат. През зимата, докато подготвяше яхтата за летния сезон в пристанището на Антиб, едно корабно въже се беше отплеснало и го беше ударило през лицето, а на другия ден взе да му се вие свят и да вижда всичко двойно. Той се преструваше, че му няма нищо, за да не тревожи Кейт и Уесли. Написа писмо на мистър Гудхарт с молба да му препоръча някой специалист по очни болести в Ню Йорк и когато получи отговора на Гудхарт, събщи на Кейт, че заминава за Ню Йорк да уреди окончателно развода си. Кейт настояваше да се оженият и той напълно я разбираше. Тя беше бременна и трябваше да роди през октомври, а вече беше средата на април.

Кейт го беше накарала да си купи нов костюм и сега той можеше да се яви спокойно пред всеки адвокат или портиер. Все още носеше якето на покойния норвежки моряк, защото беше здраво и нямаше смисъл да харчи пари за нова горна дреха.

Пътниците от самолета, който беше кацнал преди неговия, се връщаха от зимен курорт в Европа и залата беше пълна със ски и със загорели, жизнерадостни, модно облечени мъже и жени, които говореха високо и бяха леко пийнали. Докато чакаше куфара си, той се стараеше да не се дразни от сънародниците си.

Взе такси, макар че беше скъпо, защото усещаше, че няма да може да издържи пътуването с автобуса от летището, мъкненето на куфара и след това търсенето на такси в Ню Йорк.

— Хотел „Парамаунт“ — каза той на шофьора, отпусна се уморено на седалката и затвори очи.

Като се регистрира в хотела и се качи в стаята си, която беше малка и мрачна, той се обади на лекаря. Искаше му се веднага да се срещне с него, но сестрата му каза, че могат да го приемат чак на другия ден в единадесет часа. Съблече се и легна. В Ню Йорк беше едва шест часът, но в Ница минаваше единадесет, а той беше тръгнал със самолета от Ница. Чувствуваше се толкова уморен, сякаш не беше спал цели два дни.

— Ретината е частично отлепена — каза лекарят. Прегледът

беше дълъг, щателен и болезнен. — Страхувам се, че ще трябва да ви изпратя при хирург.

Томас кимна. Поредното нараняване.

— Колко ще струва? — попита той. — Аз съм работник и не мога да плащам безумни цени.

— Разбирам — отговори лекарят. — Ще обясня на доктор Халиуел. Сестрата има телефонния ви номер, нали?

— Да.

— Тя ще ви се обади и ще ви каже кога да се явите в болницата. Ще бъдете в сигурни ръце. — Той се усмихна окуражително. Неговите очи бяха големи, ясни, здрави, неувредени.

Три седмици по-късно го изписаха от болницата. Лицето му беше изпито и бледо и лекарят го беше предупредил, че дълго време трябва да избягва резки движения и тежки физически занимания. Беше отслабнал с шест килограма и половина и яката на ризата се въртеше около врата му, а дрехите висяха на раменете му. Но вече не виждаше двойни образи и когато обръщаше главата си, не му се виеше свят.

За цялото лечение беше платил хиляда и двеста долара, но постигнатият резултат си струваше парите.

Настани се пак в хотел „Парамаунт“ и позвъни в апартамента на Рудолф. Обади му се Рудолф.

— Руди — каза Томас, — как си?

— Кой се обажда?

— Том.

— Том! Къде си?

— Тук. В Ню Йорк. В хотел „Парамаунт“. Може ли да те видя?

— Разбира се, че може. — Рудолф искрено се радваше, че е чул гласа на брат си. — Идвай веднага. Нали знаеш адреса.

Когато влезе в кооперацията на Рудолф, портиерът го спря, независимо че беше облечен с новия си костюм. Том съобщи името си, портиерът натисна някакво копче и каза:

— Мистър Джордах, един господин на име мистър Джордах иска да ви види.

Томас чу гласа на брат си, който каза:

— Моля ви, кажете му да се качи.

Прекося мраморното фоайе и влезе в асансьора, мислейки си, че въпреки тези предохранителни мерки брат му пак пострада.

Рудолф стоеше на вратата и чакаше асансьорът да спре.

— Божичко, Том — каза той, когато двамата си стиснаха ръцете, — така се изненадах, като ми се обади по телефона. —

После отстъпи и го огледа критично: — Какво е станало с теб? — попита той. — Да не си бил болен?

Томас можеше спокойно да каже, че и Рудолф не изглежда кой знае колко добре, но не го каза.

— Ще ти разкажа всичко — обеща той, — ако ми дадеш да пийна нещо. — Лекарят му беше казал, че не бива да прекалява и с пиенето.

Рудолф го поведе към всекидневната. Тя изглеждаше почти същата както последния път, когато Томас беше идвал тук — удобно, просторно помещение за приятни, маловажни събития, а не за неуспехи и провали.

— Уиски? — попита Рудолф. Томас кимна и Рудолф наля уиски за себе си и за брат си. Той беше облечен с костюм, риза и връзка, все едно, че седеше в някоя кантора. Томас го наблюдаваше как изважда бутилките от барчето, как разбива леда в кофичката с малко сребърно чукче. Изглеждаше много по-възрастен, откакто Томас го беше видял за последен път — около очите и по челото имаше дълбоки бръчки. Движенията му бяха колебливи, нерешителни. Дълго не можа да намери с какво да отвори бутилката със сода, После сякаш се чудеше колко сода да налее във всяка от чашите. — Сядай, сядай — каза той. — Я да чуем какво те носи тук. Откога си в Ню Йорк?

— От около три седмици. — Той взе чашата с уиски и седна на един дървен стол.

— Защо не ми се обади? — Рудолф сякаш беше обиден, че се виждат едва сега.

— Трябваше да постъпя в болница за операция на очите — отговори Томас. — Когато съм болен, предпочитам да съм сам.

— Разбирам — каза Рудолф и седна срещу него на едно от креслата. — Аз съм същият в това отношение.

— Сега съм добре — продължи Томас. — Известно време трябва да се пазя, това е всичко. Наздраве. — Той вдигна чашата си. Беше се научил от Пинки Кимбъл и от Кейт да казва „наздраве“, преди да отпие от чашата си.

— Наздраве — каза Рудолф и загледа сериозно Томас. — Не приличаш вече на боксьор, Том — добави той.

— И ти не приличаш вече на кмет — каза Томас и веднага съжали за думите си.

Но Рудолф се засмя.

— Гретхен ми каза, че ти е писала — отговори той. — Нещо не ми провървя.

— Тя ми писа, че си продал къщата в Уитби — каза Томас.

— Нямахме смисъл да се опитвам да стоя повече там. — Рудолф разклати замислено чашата си. — Този апартамент засега

ни е достатъчен. Инид е в парка с баващата си. Ще се върне всеки момент. Ще можеш да я видиш. Как е твоят син?

— Добре — отговори Томас. — Трябва да го чуеш как приказва френски. И кара яхтата по-добре от мен. А следобед никой не го кара да марширува под строй.

— Радвам се, че с него нещата се уредиха така хубаво — каза Рудолф и думите му прозвучаха съвсем искрено. — На Гретхен синът — Били — служи в Брюксел, във войските на НАТО.

— Знам, тя ми писа и за това. Знам също, че ти си го уредил.

— Това беше един от последните въпроси, които уредих официално — каза Рудолф. — Или по-точно полуофициално. — Сега той говореше тихо, приглушено, сякаш се страхуваше да не би думите му да звучат твърде категорично.

— Много съжалявам, че така се е случило, Руди — каза Томас. За първи път през живота му ставаше мъчно за брат му.

— Можеше да бъде и по-лошо — сви рамене Рудолф. — Ами ако онова момче беше умряло, вместо ослепяло?

— С какво смяташ да се занимаваш сега?

— О, намерил съм си разни занимания — отговори Рудолф. — В Ню Йорк един джентълмен като мен може да живее много приятно. Когато Джийн се върне, сигурно ще почнем да пътуваме. Може даже да ти дойдем на гости.

— Къде е тя?

— В един санаториум — каза Рудолф, клатейки силно леда в чашата си. — Не точно в санаториум, а в клиника... за алкохолици. Постигат забележителни успехи с пациентите си. Тя е там за втори път. Като се върна първия път, почти шест месеца не сложи капка в устата си. Според някакви идиотски лекарски съображения аз не бива да я посещавам, докато тя е в клиниката, но директорът ми каза, че е много добре... — Той глътна накрая малко уиски и се закашля. — Може би няма да е зле и мен да ме полекуват — каза той усмихнато, когато кашлицата му премина. — А ти — попита той бодро, — какви планове имаш, след като окото ти е вече оздравяло?

— Аз трябва да се разveda, Руди — каза Томас. — И си мислих, че ти би могъл да ми помогнеш.

— Онзи адвокат, при когото те изпратих тогава, каза, че нямало да има никакви проблеми. Трябваше още тогава да свършиш тази работа.

— Тогава нямах време — отговори Томас. — Искях Уесли да замине оттук колкото се може по-бързо. А в Ню Йорк трябваше да изтъкна причините за развода. Не исках Уесли да разбере, че се разделям с майка му, защото тя е проститутка. А дори и да бях получил развода в Ню Йорк, щях да загубя много време. Трябваше

да вися тук и летният сезон щеше да мине, а аз не мога да си позволя такова нещо. А се налага да се разведе най-късно през октомври.

— Защо?

— Защото... живея с една жена. С една англичанка. Прекрасно момиче. През октомври ще си има бебе.

— Разбирам — каза Рудолф. — Моите поздравления. Фамилията Джордах се увеличава. Може би имаме нужда от малко английска кръв. Как мога да ти помогна?

— Аз не искам да се срещам с нея — каза Томас. — Не знам какво ще направя, ако я видя. Дори и сега, след толкова години. Ако ти или някой друг може да я убеди да Отиде в Рено или някъде другаде, където лесно се получава развод...

Рудолф постави внимателно чашата си на масата.

— Разбира се — каза той. — С удоволствие ще ти помогна. — Пред вратата се чу шум. — А, Инид си идва. Ела, мойто дете — извика той. Облечена с червено палто, Инид връхлетя в стаята, подскачайки. Когато видя, че при баща ѝ има непознат човек, тя рязко спря. Рудолф я вдигна, целуна я и каза: — Кажи „добър ден“ на вуйчо ти Томас. Той живее на един кораб.

Три дни по-късно Рудолф се обади на Томас и го покани на обяд в „П. Дж. Мориарти“ на Трето авеню. Атмосферата в заведението беше мъжка и непретенциозна и тук Томас нямаше да се чувства неудобно или да си мисли, че Рудолф иска да се покаже пред него.

Когато влезе, Томас вече го чакаше на бара с чаша в ръка.

— Готово — каза Рудолф, като седна на високия стол до брат си, — дамата е на път за Невада.

— Шегуваш се — отговори Томас.

— Аз лично я закарах на летището и изчаках самолета да излети — каза Рудолф.

— Божичко, Руди — извика Томас, — ти си можел да правиш чудеса.

— В същност не беше толкова трудно — каза Рудолф и си поръча мартини, за да превъзмогне неприятните спомени от сутрешната си среща с Тереза Джордах. — Тя казва, че също смята да се омъжи повторно. — Това беше лъжа, но Рудолф успя да я съобщи убедително. — И освен това разбра, че не е много разумно да петни доброто си име, както сама се изрази, по нийоркските съдилища.

— Измъкна ли ти пари? — попита Томас, който добре познаваше съпругата си.

— Не — излъга Рудолф за втори път. — Каза, че печелела добре и можела да си позволи пътуването.

— Това съвсем не е в нейния стил — каза недоверчиво Томас.

— Може би е улегнала с възрастта. — Мартинито му подействува ободряващо. В продължение на два дни беше водил спорове с Тереза и накрая се беше съгласил да ѝ плати самолетния билет за отиване и връщане първа класа, сметката в хотела за шестседмичния престой в Рено, плюс петстотин долара на седмица, за да компенсира загубите в работата си, както тя се изрази. Той ѝ беше платил половината сума предварително, а останалите пари тя щеше да получи, след като му представи официалния документ за развода.

Поръчаха си хубав, солиден обяд с две бутилки вино, Томас се разчувствува и започна да уверява Руди колко му е признателен и колко глупав е бил през цялото време, щом не е разбрал досега какъв славен човек е брат му. Когато им поднесоха коняка, той каза:

— Виж какво, онзи ден спомена, че когато жена ти излезе от клиниката, ще предприемете някакво пътуване. Първите две седмици през юли нямам клиенти. Яхтата ще бъде на ваше разположение и с жена ти ще ми дойдете на гости. Ако Гретхен е свободна, доведи и нея. Трябва да се запознаеш с Кейт. Божичко, тогава разводът ще бъде вече окончателно уреден и вие ще дойдете на сватбата ми. Хайде, Руди, не приемам никакви извинения.

— Зависи от Джийн — каза Рудолф. — Не знам как ще се чувствава...

— За нея там ще бъде прекрасно — прекъсна го Томас. — На яхтата няма да има никакъв алкохол. Руди, непременно трябва да дойдете.

— Добре — съгласи се Руди. — Първи юли. Може би м на двама ни ще се отрази добре, ако се махнем оттука за известно време.

Томас настоя да плати обяда.

— Това е най-малкото, което мога да направя — каза той. — Аз имам повод да празнувам. Възвърнах си едното око и в същото време се отървах от жена си.

Кметът беше украсил гърдите си с широка лента, а булката беше облечена с яркосиня рокля, с която не си личеше, че е бременна. Инид, с бели ръкавици, държеше майка си за ръка и следеше намръщено тайнствените игри, крито възрастните

разиграваха на непознат за нея език. Томас беше загорял и изглеждаше съвсем здрав. Беше си възвърнал загубените килограми и мускулестият му врат изпъкваше над яката на бялата му риза. Уесли, високо, стройно момче на петнадесет години, облечен в костюм, чиито ръкави му бяха окъсели, със силно загоряло лице и изрусяла от средиземноморското слънце коса, стоеше точно зад баща си. Всички бяха загорели, тъй като от една седмица пътуваха по морето и бяха дошли в Антиб само заради сватбата, Гретхен, мислеше си Рудолф, изглежда прекрасно — черната ѝ, започнала леко да сребрее коса беше опъната около слабото ѝ, красиво лице с големи очи. Царствено лице, каза си Рудолф, благородна и тъжно. Сватбените тържества подтикват към поетични размисли. Рудолф знаеше, че след едноседмичната ваканция на море изглеждаше няколко години по-млад, отколкото в деня на пристигането си в Ница. Той слушаше развеселен кмета, който обясняваше със звучния местен акцент, наблягайки на „г“-то, какви са задълженията на младоженката. Джийн също разбираше френски и двамата се спогледнаха и лекичко се усмихнаха, докато кметът продължаваше да говори. Джийн не беше изпила нито една глътка алкохол, откакто се беше върнала от клиниката, и изглеждаше още по-крехка, нежна и красива сред приятелите на Томас, изпълнили залата — хора от пристанището с обветрени, сурови лица, несвикнали да носят вратовръзки и сака. На Рудолф му се струваше, че в слънчевата, украсена с цветя зала на кметството цари особена морска атмосфера, в която се долавя миризмата на сол, на хиляди пристанища.

Само Дуайър, опипвайки белия карамфил на ревера си, изглеждаше тъжен. Томас беше разказал на Рудолф историята на Дуайър и може би сега, като гледаше колко щастлив е приятелят му, Дуайър съжаляваше за момичето в Бостън, от което се беше отказал заради „Клотилд“.

На червендалестия кмет очевидно му беше приятно да изпълнява тези свои служебни задължения. И той беше загорял от слънцето като всички моряци, които го заобикаляха в момента. Когато аз бях кмет на един друг град, мислеше си Рудолф, прекарвах твърде малко време на открито. Кой знае тревожи ли го мисълта, че младежите пушат марихуана в обществения, измъчва ли го въпросът да използва ли сълзотворен газ, или не. И Уитби през някои сезони на годината изглежда също така идиличен.

Когато видя Кейт за първи път, Рудолф се разочарова от избора на брат си. Той имаше слабост към красивите жени, а Кейт с мургавото си, грубовато лице и с набитото си тяло съвсем не

отговаряше на общоприетите изисквания за красива жена. Тя му напомняше за таитянките от картините на Гоген. Модните списания „Вог“ и „Харпърс Базар“ са виновни за оформянето на вкуса ми, каза си той. Техните високи, елегантни манекенки не ни позволяват да оценим естествената, примитивна женска хубост.

В началото той се дразнеше силно и от простоватия, необразован език на Кейт, която говореше на ливърпулско наречие. Колко странно, разсъждаваше Рудолф, че ние сме оформили представите си за англичаните от разни гостуващи английски артисти и професори и по отношение на английския език сме много по-големи сноби от самите англичани.

Но след като два-три дни наблюдава как Кейт заедно с Том и Уесли върши всякаква тежка работа на яхтата, без изобщо да се оплаква, как се отнася към Том и към сина му с най-искрена, неподправена любов и загриженост, той се засрами от първоначалното си мнение за тази жена. Том беше щастлив човек и Рудолф му го каза. Том съвсем сериозно се съгласи с него.

Кметът завърши речта си, младоженците размениха брачните си халки и се целунаха. Кметът, сияещ, целуна булката, сякаш беше успял да се справи блестящо с някаква изключително деликатна бюрократична задача.

Последната сватба, на която Рудолф беше присъствувал, беше сватбата на Брад Нйт и Вирджиния Колдъруд. Днешното тържество му харесваше повече.

Рудолф и Гретхен сложиха подписите си в регистъра под подписите на младоженците. Рудолф целуна колебливо булката.

Последваха осакатяващо силни ръкостискания и цялата компания излезе на огряната от слънцето улица в града, основан преди повече от две хиляди години от хора, които сигурно са изглеждали по същия начин като хората, тръгнали сега след брат му в сватбената процесия.

В „Ше Феликс о Пор“ ги очакваха шампанско, пъпеши и задушена риба за обяд. Един от гостите свиреше на акордеон, кметът вдигна тост за булката, Пинки Кимбъл вдигна тост за младоженеца на френски с английски акцент, Рудолф вдигна тост за новобрачната двойка на френски, което изуми гостите и ги накара да го възнаградят с бурни аплодисменти. Джийн носеше камера и правеше снимка след снимка, за да ознаменува случая. За първи път, откакто беше счупила камерите си, тя правеше снимки. При това идеята не беше на Рудолф, а нейна.

— Обедът свърши в четири часа и всички гости, някои от които леко се клатушкаха, изпратиха новобрачната двойка до кея, където чакаше „Клотилд“. На кърмата имаше голям сандък,

превързан с червена панделка. Това беше сватбеният подарък от Рудолф, който той беше уредил да се пренесе на яхтата по време на брачната церемония. Подаръкът беше изпратен от Ню Йорк до посредника на Томас с поръчението да го задържи при себе си до деня на сватбата.

Томас прочете поздравителната картичка, закрепена на сандъка, и попита Рудолф:

— Какво, по дяволите, е това?

— Отвори го и ще видиш.

Дуайър отиде да донесе чук и длето, а младоженецът, гол до кръста, отвори сандъка в присъствието на всички гости. Вътре имаше една красива радарна уредба, марка „Бендикс“. Преди да замине от Ню Йорк, Рудолф беше говорил с мистър Гудхарт и го беше попитал от какво има нужда Томас за яхтата; мистър Гудхарт го беше посъветвал да му подари радар.

Томас вдигна тържествено подаръка и гостите отново заръкопляскаха на Рудолф, сякаш той лично беше изобретил и направил със собствените си ръце устройството.

Когато благодари на Рудолф, в очите на Томас, който, разбира се, беше леко пийнал, имаше сълзи.

— Радар — каза той. — От години мечтая за такова нещо.

— Реших, че това ще бъде подходящ сватбен подарък — отговори Рудолф. — Ще определя посоките, ще предупреждава, че има препятствия, ще предотвратява катастрофи.

Кейт, като истинска моряшка съпруга, галеше радара, както се гали малко кученце.

— Честна дума, това е най-прекрасният сватбен подарък, който някой е получавал — заяви Томас.

Планът им беше същия ден да потеглят за Портофино. Щяха да минат през Моите Карло, Ментон и Сан Ремо, да прекосят през нощта Генуезкия залив и на сутринта да спрат някъде на италианското крайбрежие. Метеорологичните предвиждания бяха добри и според Томас цялото пътуване щеше да продължи не повече от петнадесет часа.

Дуайър и Уесли не позволиха на Томас и на Кейт да се докоснат до въжетата, а ги накараха да седнат на кърмата, докато те изкарат „Клотилд“ в морето. Когато най-сетне котвата беше изтеглена и яхтата се отправи на път, корабите в пристанището надуха сирените си за поздрав, а една рибарска лодка, пълна с цветя, ги придружи чак до изхода на пристанището, а в това време двама моряци хвърляха цветя по водната дияра на яхтата.

Гретхен и Рудолф седяха на шезлонги на палубата близо до кърмата на „Клотилд“ и гледаха залеза на слънцето. Намираха се точно срещу летището в Ница и наблюдаваха как на всеки две-три минути към пистата се спускаха самолети. Когато се приземяваха, крилете им блясваха на спокойната слънчева светлина и сякаш докосваха сребристото море. При излитане те се издигаха над стръмния скалист склон на Монако, който слънцето огряваше ярко от изток. Колко е приятно, мислеше си Рудолф, да се движиш с десет възела в час, когато всички останали се движат с хиляда километра.

Джийн беше слязла долу, за да сложи Инид да спи. Когато стоеше на палубата, Инид носеше малък оранжев спасителен пояс и връзваха през кръста ѝ едно въже, което закрепваха за метална халка в кабината, за да са сигурни, че детето няма да падне през борда. Младоженецът се беше оттеглил да поспи след изпитото шампанско. Дуайър и Кейт приготвиха вечерята в камбуза. Рудолф се беше възпротивил на това и беше поканил всички на вечеря в Ница или в Монако, но Кейт настоя да ядат на яхтата. „Точно това ми се иска да правя най-много на сватбената си вечер“ — беше казала тя. Уесли, облечен със синьо поло, защото беше станало хладно, стоеше на кормилото. Той ходеше бос на кораба и се движеше уверено, сякаш се беше родил на морето.

Гретхен и Рудолф също си бяха сложили пуловери.

— Какво удоволствие е прохладата през юли — каза Рудолф.

— Доволен ли си, че дойде тук? — попита Гретхен.

— Много — отговори Рудолф.

— Семейството отново се събра — каза Гретхен. — Дори нещо повече. За първи път се сплоти. И то благодарение на Том.

— Той е научил нещо, на което ние не можахме да се научим — каза Рудолф.

— Точно така. И забеляза ли, че където и да отиде, е обграден с любов. Обичат го и жена му, и Дуайър, и всички онези приятели на сватбата. Дори собственият му син — засмя се Гретхен.

Тя беше разказала на Рудолф за посещението си при Били в Брюксел, преди да дойде при тях в АНТН6t [??] и Рудолф знаеше какво се крие зад този смях. Били, както го беше описала Гретхен, изпратен на безопасно място в една от армейските канцеларии, където пишел на машина и вършел чиновническа работа, бил настроен цинично, нямал никакви амбиции, пилеел си времето, подигравал се на всичко и на всички, включително и на собствената си майка, не проявявал никакъв интерес към духовните ценности на Стария свят, мъкнел се с разни глупави момичета из Брюксел и Париж, пушел марихуана, ако вече не бил

преминал на по-силни наркотици, по същия начин не се тревожел, че може да попадне в затвора, както на времето не го интересувало, че ще го изключат от университета, и се държал все така безразлично и хладно към майка си. Последната вечер в Брюксел, когато най-сетне станало дума за Евънс Кинсела, Били изпаднал в ярост. „Знам всичко за хората на вашата възраст — казал той. — Известни са ми вашите лицемерни идеали, превъзнасяте се по разни книги, пиеси и политици, които предизвикват само смях сред моите връстници, приказвате за спасението на света и се кланяте ту на един посредствен художник, ту на друг, като си въобразявате, че сте още млади, че нацизмът е завинаги унищожен и че прекрасният нов свят ви чака на съседния ъгъл или в отсрещния бар, или в първото легло, което ви попадне.“

— В известен смисъл — каза Гретхен на Рудолф — той може би е прав. Жесток, но прав. Особено когато става дума за лицемерие. Ти ме познаваш по-добре от всеки друг. Когато трябваше да отиде войник, аз не му казах: „Влез в затвора“ или: „Дезертирай“, а се обадох на влиятелния си брат и спасих жалкия си син и оставих другите майки да убеждават синовете си да влязат в затвора, да дезертират или да устройват демонстрации пред Пентагона, или дори да отидат да умрат някъде из джунглите. Във всеки случай повече петиции няма да подписвам.

Рудолф не можеше да ѝ отговори нищо. Той ѝ беше станал неизбежен съучастник. Обвинението ла Били се отнасяше и към двамата.

Но дните, прекарани в морето, му действаха толкова ободряващо, сватбата беше минала толкова весело и събуди толкова надежди, че той съзнателно отхвърляше подобни мисли от главата си. Жалко, че като гледаха загорелия, подвижен Уесли на кормилото, и двамата, без да искат, се сещаха за Били.

— Я го виж само — каза Гретхен, загледана към Уесли. — Майка му — проститутка. Баща му е учил само две години в гимназията и оттогава не е отворил книга, цял живот са го били, преследвали и унижавали и от шестнадесетгодишната си възраст се движи сред измета на обществото. Без да обвинява и да задава въпроси. Когато реши, че е дошъл моментът, Том си взе детето, доведе го във Франция, накара го да научи един чужд език и го пусна да живее сред разни грубияни, които едва могат да четат и да пишат. И го накара да започне да работи на такава възраст, когато Били още искаше по два долара в събота вечер, за да отиде на кино, А що се отнася до сладостите на семейния живот... — Тя се засмя. — Момчето сигурно си има свой таен, личен живот, след като в съседната каюта живее една селянка англичанка,

любовница на баща му, заченала незаконно дете. И какъв е резултатът от това? Той е здрав, работлив и любезен. И е толкова привързан към баща си, че Том няма нужда изобщо да повишава гласа си. Трябва само да посочи какво е необходимо да се свърши, и момчето го свършва. Божичко — продължи тя, — не е ли по-добре да вземем да напишем отново всички книги за възпитанието на децата? И това момче е в пълна безопасност тук. Никаква военна комисия не може да го изпрати във Виетнам. Баща му се е погрижил за това. Знаеш ли какво ще ти кажа — ако съм на твоето място, щом Инид порасне достатъчно, за да може да ходи по палубата, без да има опасност, че ще падне, ще я изпратя тук Том да я възпита. Господи, как ми се иска да пийна нещо. Том положително има скрита някоя бутилка в това женско въздържателно дружество.

— Сигурно — каза Рудолф. — Ще го попитам. — Стана от стола си и тръгна към камбуза. Стъмваше се и Уесли палеше лампите. Когато Рудолф мина край него, момчето му се усмихна.

— Старият днес като че ли много се развълнува — каза то. — Не е дошъл да провери дали няма да се забием в Алпите.

— Сватби не се правят всеки ден — отговори Рудолф.

— Точно така — съгласи се Уесли. — И добре, че не се правят всеки ден, защото иначе татко нямаше да издържи.

Рудолф мина през салона и слезе в камбуза. Дуайър миеше салата на умивалника, а Кейт, свалила булчинската си рокля, поливаше с мазнина печеното месо във фурната.

— Кейт — каза Рудолф; — Том няма ли скрита някоя бутилка?

Кейт затвори вратата на фурната, изправи се и погледна притеснено към Дуайър.

— Аз мислех, че той ви е обещал тук да не се пие нищо през цялото време — каза тя.

— Не се безпокой, Кейт — отговори Рудолф. — Джийн е в каютата с детето. Гретхен и аз искаме да пийнем нещо. Ние сме на палубата и ни стана хладно.

— Зайко, иди да донесеш бутилката — каза Кейт на Дуайър.

Дуайър отиде в каютата си и се върна с една бутилка джин. Рудолф наля в две чаши джин и тоник.

Когато отиде при Гретхен и ѝ подаде чашата, тя се намръщи.

— Не обичам джин и тоник.

— Ако Джийн дойде на палубата, ще си помисли, че пием само тоник. Тоникът убива миризмата на джина.

— Въобразяваш си — отговори Гретхен. — Това е любимото пиение на Евънс — каза Гретхен, като отпи от чашата си. — Една от многото разлики между нас.

— Как вървят там нещата?

— Все така — отговори небрежно тя. — Всяка година става по-лошо, но, общо взето, е същото. Сигурно трябва да го оставя, но той има нужда от мен. Не че ме обича толкова много, но просто има нужда от мен. На моята възраст може би е по-добре да си нужен на някого, отколкото да си обичан.

Джийн дойде на палубата, облечена с тесни розови памучни панталони с ниска талия и бледосиня кашмирена жилетка. Тя видя чашите в ръцете им, но не каза нищо.

— Как е Инид? — попита Рудолф.

— Спи като ангел. Попита ме дали Кейт и вуйчо ѝ Томас трябва да пазят пръстените, които са си разменили. — Тя потръпна от студ. — Замръзвам — каза Джийн и се потърка в рамото на Рудолф. Той я целуна по бузата.

— Охо! — каза Джийн. — Какво надушвам.

Тоникът не можеше да я заблуди. Нито за миг.

— Една капчица само — каза тя.

Рудолф се поколеба. Ако беше сам, нямаше да ѝ даде. Но Гретхен ги гледаше. Той не можеше да унижава жена си пред сестра си. Подаде чашата на Джийн. Тя отпи съвсем малко и му върна чашата.

Дуайър излезе на палубата и започна да нарежда масата за вечеря, слагайки малки месингови ветроупорни фенери със свещи. На масата винаги имаше свещи, плетени подложки за чинии, малка глинена вазичка с цветя и дървена паница за салатата. Като гледаше как Дуайър сръчно реди нещата, пременен с изгладени памучни панталони и син пуловер, Рудолф разбра, че обитателите на яхтата са си създали свой вечерен ритуал. Свещите блещукаха във фенерите като светулки и осветяваха приятно голямата дървена маса.

Изведнъж се чу глух тътен, нещо удари корпуса на яхтата и под кърмата се разнесе дрънчене. Корабът се олюля и преди Уесли да успее да изключи моторите, отдолу нещо затрака. Дуайър се втурна към перилата и се вгледа преbledнял в тъмното море.

— Дявол да го вземе — каза той, сочейки нещо с пръст, — ударили сме се в една греда. Виждате ли я?

Рудолф можа да различи неясната сянка на някакъв плуващ предмет, който се подаваше пет-шест сантиметра над водата. Томас изскочи бос и без риза, грабнал в последния момент някакъв пуловер. Кейт тичаше след него.

— Ударили сме се в една греда — каза му Дуайър. — Може би и двете витла са повредени.

— Ще потънем ли? — попита уплашено Джийн. — Да взема

ли Инид?

— Остави я да спи — каза спокойно Томас. — Няма да потънем. — Той облече пуловера и отиде в кабината, за да поеме кормилото. Яхтата, останала без управление, се поклащаше леко на вятъра, блъскана от вълните. Томас включи левия мотор. Той работеше нормално, витлото също се въртеше равномерно. Но когато включи десния мотор, отдолу отново се чу дрънчене и яхтата се разтресе. Томас изключи десния мотор и „Клотилд“ се придвижи бавно напред. — Дясното витло е повредено, а може би и валът — каза той.

— Татко! — обади се Уесли почти разплакан. — Много съжалявам. Просто не я видях.

Томас потупа момчето по рамото.

— Не си виновен ти, Уес — каза той. — Наистина не си. Надникни в машинното и виж дали трюмът не се пълни с вода. — Томас изключи левия мотор и яхтата отново се плъзна напред. — Това е сватбен подарък от морето — каза той, без да се ядосва. Напълни лулата си, запали я, прегърна жена си и зачака Уесли да се качи на палубата.

— Сухо е — извика Уесли.

— Здрава е старата „Клотилд“ — каза Томас. Тогава чак забеляза чашите в ръцете на Рудолф и Гретхен. — Продължаваме да празнуваме, така ли? — попита той.

— Само по една чашка — каза Рудолф. Томас кимна.

— Уесли — извика той, — иди на кормилото. Връщаме се в Антиб. С левия мотор. Карай бавно и следи за нивото на маслото и на водата. Ако налягането спадне или започне да загрява, веднага го изключвай.

Рудолф усещаше, че Томас предпочита сам да поеме кормилото, но иска да покаже на Уесли, че не бива да се чувства виновен за случилото се.

Когато Уесли включи мотора и обърна бавно „Клотилд“ в обратна посока, Томас каза:

— Е, страхувам се, че изпуснахме Портофино.

— Не се грижи за нас, ами се погрижи за яхтата — отговори Рудолф.

— Тази вечер не можем да направим нищо — каза Томас. — Утре сутринта ще сложим маските и ще се спуснем под водата да видим какво е станало. Ако е това, което предполагам, ще трябва да чакаме за ново витло, а може би и за вал и ще трябва да я извадим на сухо, за да ги монтират. Бих могъл да отида до Вилфранш, но в Антиб ще ми излезе по-евтино.

— Чудесно — каза Джийн. — Ние всички обичаме Антиб.

— Колко си мила — благодаря ѝ Томас, А сега вече да седнем

да вечеряме.

Движеха се с четири възела в час само с единия двигател и когато влязоха в пристанището на Антиб, наоколо беше тъмно и тихо. Този път никой не ги чакаше с музика и цветя.

4

В съня си той чу тихо, настойчиво чуване и мъчейки се да се събуди, си каза, че това е сигурно Папи. Отвори очи и видя, че на леглото до него спи Кейт. Той беше направил една допълнителна част към долната койка, за да могат с Кейт да спят удобно един до друг. През деня втората част се сгъваше, за да има повече място в тясната каюта. Чуването продължаваше.

— Кой е? — попита Томас. Страхуваше се да не събуди Кейт.

— Аз съм, Пинки Кимбъл — чу се тихият отговор.

— Почакай една минутка — каза Томас. Облече се в тъмното, без да пали лампата. Кейт спеше дълбоко, изтощена след напрегнатия ден.

Бос, по пуловер и панталони, Томас отвори предпазливо вратата на каютата и излезе на мостчето, където Пинки го чакаше. От Пинки се носеше силна миризма на алкохол, но навън беше много тъмно и Томас не можеше да прецени до каква степен е пиан. Той тръгна нагоре към кабината и мина край каютата на Дуайър и Уесли. Погледна часовника си. Светещият циферблат показваше два и петнадесет. Пинки се препъваше по стълбата.

— Какво, по дяволите, има, Пинки? — попита раздразнено Томас.

— Току-що идвам от Кан — каза Пинки с дрезгав глас.

— И какво от това? Винаги ли будиш хората, когато се връщаш от Кан?

— Изслушай ме, приятелю — каза Пинки. — Видях снаха ти в Кан.

— Ти си пиан, Пинки — каза отвратено Томас. — Върви да спиш.

— С розови панталони. Защо ще те лъжа, ако наистина не съм я видял? Та нали цял ден я гледах? Не съм чак толкова пиан. Мога да позная една жена, колко съм гледал цял ден, не е ли така? Изненадах се, като я видях, отидох при нея и ѝ казах: „Аз мислех, че сте тръгнали вече за Портофино“, а тя ми отговори, че не сте тръгнали за Портофино, че ви се е случила авария и че си прекарвате дяволски хубаво в пристанището на Антиб.

— Не ти е казала „дяволски хубаво“ — каза Томас, който не искаше да повярва, че Джийн може да е на друго място, а не спи на „Клотилд“.

— Добре де, това ми дойде на устата — отговори Пинки. — Но наистина я видях.

— Къде точно в Кан я видя? — Томас продължаваше да говори все така тихо, за да не събуди останалите.

— В едно заведение за стриптийз. „Розовата врата“. На Рю Бивуак Наполеон. Седеше на бара с някакъв едър югославянин с габардинен костюм. Виждал съм го да се върти наоколо. Той е сутеньор. Лежал е в затвора.

— О, божичко! Тя пиана ли беше?

— Мъртвопияна — отговори Пинки. — Аз ѝ предложих да я доведе в Антиб, но тя ми каза: „Когато пожелае, този господин ще ме закара у дома.“

— Чакай малко тук — каза Томас, слезе в салона и през задната стълбичка стигна до каютите, където спяха Гретхен и Инид. Отвътре не се чуваше никакъв шум. Тогава отвори вратата на коридора към голямата каюта. В коридора оставяха лампата да свети през цялата нощ, в случай че Инид иска да отиде в тоалетната. Когато откряхна леко вратата на голямата каюта, Томас видя, че Рудолф спи сам на широкото легло, облечен с пижама. До него нямаше никой.

Томас затвори внимателно вратата и се върна при Пинки.

— Тя е била — каза той.

— Какво ще правиш сега? — попита Пинки.

— Ще отида да я доведе — отговори Томас.

— Искаш ли да дойда с теб? Там е пълно с убийци.

Томас поклати глава. Пинки не можеше да му помогне и когато беше трезвен, а сега, както беше пиан, съвсем не би имало полза да го вземе със себе си.

— Благодаря — каза той. — Върви да спиш. Ще се видим утре сутринта. — Пинки взе да протестира, но Томас извика: — Върви, върви — и го избута леко по стълбичката. Пинки се заклатушка по кея между сенките по посока на „Вега“, която беше закотвена по-надолу. Томас опипа джобовете си. Имаше малко пари в портфейла си. Слезе в каютата си, като стъпваше внимателно на минаване покрай каютата на Дуайър и Уесли. Събуди Кейт, като я побутна леко по рамото.

— Тихо — каза ѝ той. — Не искам да събудя целия кораб. — После ѝ съобщи новината от Пинки и добави: — Аз отивам да я доведе.

— Сам?

— Колкото по-малко хора, толкова по-добре — отговори той. — Ще я доведе, ще я сложа в леглото на мъжа ѝ, а утре той ще каже, че жена му има главоболие и че ще лежи един ден, и никой нищо няма да разбере. Не искам Уесли или Дуайър да я

виждат пияна. — Преди всичко той не искаше Уесли и Дуайър да са с него, ако се стигне до бой.

— Аз ще дойда с теб — каза Кейт и се надигна да стане. Той я бутна обратно на леглото.

— Не искам тя да знае, че си я видяла пияна, и то с някакъв сводник. Нали трябва вече да живеем с тях като с приятели.

— Моля те, внимавай.

— Разбира се, че ще внимавам — каза той и я целуна. — Хайде спи, скъпа.

Всяка друга жена щеше да се развика, — помисли си той, изкачвайки се на палубата. Но не и Кейт. Обу платнените обувки с въжени подметки, които винаги оставяше на стълбата, и слезе на кея. Веднага му провървя. Точно когато минаваше, през арката, едно такси спря и стовари една двойка във вечерно облекло. Том се качи в освободената кола и каза:

— Рю Бивуак Наполеон. Кан.

Когато влезе в „Розовата врата“, тя не беше там. Нямаше и никакъв югославянин с габардинен костюм. Пред бара стояха прави двама-трима мъже, които гледаха програмата, и две проститутки. По масите седяха самотни мъже, а на една маса близо до входа се бяха настанили трима души, чийто външен вид никак не му се хареса, заедно с една от изпълнителките в програмата. Непосредствено до дансинга седяха две възрастни двойки американци. Поредният номер от програмата точно започваше. Оркестърът свиреше високо и едно червенокосо момиче с вечерна рокля обикаляше дансинга, полюлявайки бедра под светлината на прожектора, и сваляше бавно дългата си ръкавица, която стигаше почти до рамото му.

Томас си поръча уиски със сода. Когато барманът постави чашата пред него, той му каза на английски:

— Търся една американка, която е била тук преди малко, с кестенява коса и розови панталони. В компанията на един господин с габардинен костюм.

— Не виждал никаква американка — отговори барманът.

Томас сложи на бара една банкнота от сто франка.

— Може би си спомням — каза барманът.

Томас сложи още една банкнота от сте франка. Барманът бързо се огледа. Банкнотите изчезнаха. Той взе една чаша и започна старателно да я бърше. Заговори, без да гледа Томас. Но оркестърът вдигаше такъв шум, че нямаше опасност никой да ги чуе.

— *Zad les toilettes* — измърмори бързо барманът — има un

escalier, стълба към мазето. Онзи plongeur, мияч на съдове, спи там след работа. Може би това, което търсите, е в мазето. Името му е Данович. Sal tue.⁴⁷ Внимавайте. Той има приятели.

Томас остана да гледа танцорката, която събу единия си чорап, размаха го и взе да разкопчава жактиера на другия. Правейки се, че следи с интерес номера, той се оттегли бавно назад към светещия надпис в дъното на заведението, на който пишеше: „Тоалетни, Телефон“. Всички присъстващи наблюдаваха момичето, осветено от прожектора, и Томас беше сигурен, че никой не го забеляза, когато изчезна през свода под светещия надпис. Той мина край вонещите тоалетни и видя стълбите, които водеха за мазето. Спусна се бързо надолу. В дъното имаше тънка дървена врата, облицована с фурнир; на слабата светлина от малката крушка, която осветяваше стълбите, видя, че на някои места фурнирът се беше олющил. През шума на оркестъра той успя да различи зад вратата хистерично умоляващ женски глас, който рязко замлъкна, сякаш някой беше затиснал с ръка устата на жената. Опита се да отвори вратата, но тя беше заключена. Тогава отстъпи малко и я блъсна силно с рамо. Прогнилото дърво и халтавата ключалка подадоха едновременно и Томас врхлетя в стаята. Джийн се мъчеше да стане от леглото на мияча на съдове. Косата ѝ беше разпиляна по лицето, а пуловерът ѝ беше разкъсан на рамото, Данович, човекът с габардинения костюм, стоеше до нея с лице към вратата. На светлината на единствената крушка, висеща от една жица на тавана, Томас видя купища празни бутилки от вино, дърводелски тезгях и разхвърляни наоколо инструменти.

— Том — каза Джийн, — изведи ме оттук. — Тя или беше изтрезняла от страх, или не беше пила чак толкова, колкото му се беше сторило на Пинки. Опита се да стане от леглото, но мъжът, все още обърнат към Томас, грубо я блъсна.

— Какво искаш? — каза Данович. Той говореше английски, но с чужд акцент. Беше висок колкото Томас и имаше яки рамене. На едната си буза имаше белег от нож или от бръснач.

— Дойдох да заведа дамата у дома ѝ — отговори Томас.

— Аз ще заведа дамата у дома ѝ, когато намеря за добре — каза Данович. — Fous-moi le camp⁴⁸, Сами! — извика той и блъсна грубо Джийн по лицето, когато тя се опита пак да се изправи.

Над главите им шумът от оркестъра се засили — танцорката сигурно сваляше поредната част от облеклото си.

Томас пристъпи към леглото.

— Не създавай неприятности — каза той тихо на мъжа. — Дамата ще дойде с мен.

— Щом искаш да дойде с теб, трябва да я вземеш от мен,

Сами — каза Данович. Той изведнъж се пресегна и взе от дърводелския тезгях голям чука, който стисна в ръката си.

О, божичко, каза си Томас, ето ти още един Фалконети.

— Моля те, Том, моля те! — хълцаше Джийн.

— Давам ти пет секунди да изчезнеш — каза Данович. Той пристъпи към Томас, вдигнал чука на височината на лицето му.

Томас знаеше, че каквото и да се случи, трябва да пази главата си от чука. Ако желязото го удари по главата, дори съвсем леко, с него ще бъде свършено.

— Добре, добре — каза той, като отстъпи и вдигна примирено ръце. — Не съм дошъл да се бия — добави той и в същия миг се вкопчи в краката на Данович, който замахна с чука. Томас заби с всичка сила главата си в слабините му. Чука го удари по рамото и той усета, че то изтръпна. Мъжът политна назад, изгуби равновесие и Томас, хванал го с ръце през коленете, го събори на земята. Изглежда, че главата му се удари о нещо, защото за миг остана напълно неподвижен. Томас използва момента и надигна глава. Данович замахна с чука и го удари в лакътя, с който Томас се опита да се предпази. Томас пак протегна едната си ръка, за да хване чука, а с другата дереше очите му. Не можа да стигне чука, Данович го стовари в коляното му и Томас усети остра болка. Сега обаче успя да се добере до него. Без да обръща внимание на ударите, които мъжът му нанасяше с другата си ръка, Томас изви силно чука. Той се плъзна малко встрани по цимента и Томас се спусна да го вземе, отблъсквайки Данович с колене. Сега и двамата бяха отново на крака, но Томас едва можеше да се движи заради коляното си и трябваше да прехвърли чука в лявата си ръка, тъй като дясното му рамо беше безчувствено.

През шума от оркестъра и собственото си тежко дишане той чуваше, че Джийн пици, но съвсем тихо, сякаш отдалече.

Данович знаеше, че Томас е ранен и се мъчеше да го нападне в гръб. Томас се опита да се завърти на здравия си крак. Данович се спусна отгоре му и Томас го улучи над лакътя. Ръката увисна като отсечена, но Данович замахна със здравата си ръка, Томас използва, че главата му не е защитена и го удари по слепоочието, не с всичка сила, но все пак достатъчно силно. Данович се олюля и падна по гръб. Томас скочи върху него, притискайки гърдите му, и вдигна чука над главата му. Човекът дишаше тежко и криеше лицето си с ръка. Томас го удари три пъти с чука — по рамото, по китката и по лакътя, и това беше краят. Сега и двете ръце на Данович висяха безжизнено. Томас замахна пак с чука, за да го довърши. Очите на мъжа бяха затъпели от страх, по слепоочието му се стичаше кръв и се

разливаше като мътна река върху лицето му.

— Недей — извика той, — моля те, недей да ме убиваш! Недей!

Томас се отпусна върху гърдите на Данович, поемайки си дъх, вдигнал чука в лявата си ръка. Не познаваше друг човек, който заслужаваше повече от Данович да бъде убит. Но Фалконети също беше заслужил смъртта си. Нека някой друг свърши тази работа. Томас хвана чука за главата и заби силно дръжката му в отворената, разкривена уста на Данович. Усети как предните зъби се счупиха. Вече не беше способен да го убие, но нямаше нищо против да му причинява болка.

— Помогни ми да се изправа — каза той на Джийн. Тя седеше на леглото, скръстила ръце на гърдите си. Дишаше тежко, сякаш беше участвувала в боя. Изправи се бавно и несигурно, отиде при него, хвана го под мишниците и го задърпа. Той се надигна и когато се опита да отстъпи от треперещото под него тяло, за малко не падна. Виеше му се свят, стаята се въртеше пред очите му, но съзнанието му беше съвсем бистро. Видя едно бяло памучно палто, метнато върху единствения стол в стаята; знаеше, че е на Джийн, и ѝ каза: — Облечи си палтото. — Джийн не можеше да мине през заведението с разкъсания на рамото пуловер. А вероятно самият той нямаше да може да прекоси салона. Трябваше да повдига с две ръце ранения си крак, за да стигне стъпало по стъпало догоре. Оставиха Данович да лежи на циментения под с чука, който стърчеше от обезобразената му, кървяща уста.

В момента, когато минаха под свода с надписа: „Тоалетни, Телефон“, започваше нов стриптийз, В „Розовата врата“ програмата продължаваше без прекъсване. За щастие наоколо беше тъмно, прожекторът осветяваше само „артистката“ на сцената, облечена в черен костюм за езда, с шапка, ботуши и камшик в ръка. Подпирайки сее цялата си тежест на Джийн, Томас успя да мине през салона, без да куца много явно, и чак когато стигнаха до изхода, един от тримата мъже, които седяха близо до вратата, ги забеляза. Мъжът се изправи и извика:

— Les Américains! Arrêtez! Pas si vite!⁴⁹

Но те бяха вече навън и продължиха да се придвижват едва-едва; край тях мина едно такси и Томас го спря. Джийн с мъка го напъха вътре, строполи се след него на седалката и когато мъжът, който беше извикал след тях, излезе на тротоара да ги търси, таксито вече летеше към Антиб.

Изтощен, Томас се отпусна назад. Джийн, свита в бялото си палто, се свря в ъгъла, по-далеч от него. Той едва понасяше собствената си миризма, примесена с миризмата на Данович, с

миризмата на кръв и на влажно мазе, и затова не можеше да се сърди на Джийн, че се отдръпна колкото се може по-далеч от него. След това загуби съзнание или заспа — не можеше да каже какво точно е станало. Когато отвори очи, таксито се движеше по улицата, водеща към пристанището на Антиб. Джийн плачеше неутешимо в ъгъла си, но той повече не можеше да се тревожи за нея.

Когато стигнаха до „Клотилд“, той се засмя.

Смехът му, изглежда, стресна Джийн. Тя изведнъж спря да плаче.

— Защо се смееш, Том? — попита тя.

— Смея се на онзи лекар в Ню Йорк — отговори Томас. — Той ми каза, че дълго време трябва да избягвам всякакви резки движения или физическо напрежение. Да ме беше видял тази нощ.

Той се насили да излезе сам от колата, плати на шофьора и закуца по стълбата след Джийн. Отново му се зави свят и за малко не падна във водата.

— Да те заведе ли до каютата? — попита го Джийн, когато той най-после се изкачи на палубата.

Той махна с ръка да я отпрати и каза:

— Иди кажи на мъжа си, че си се върнала. Измисли някаква история за тази вечер.

Тя се наведе и го целуна по устните.

— Заклевам се, че няма да пийна нито глътка алкохол, докато съм жива — каза тя.

— Добре тогава — отговори той, — значи, все пак от тази вечер има някаква полза. — После я погали по нежната като на дете буза, за да смекчи думите си.

Изчака я да мине през салона и да влезе в голямата каюта. С мъка се смъкна по стълбичката и отвори вратата на собствената си каюта. Кейт беше будна и беше запалила лампата. Когато го видя, тя глухо извика.

— Шшт — каза той.

— Какво стана? — прошепна тя.

— Нещо нечувано — отговори той. — Току-що се въздържах да не убия един човек — каза Томас и се строполи на леглото. — А ти сега се облечи и иди да извикаш лекар.

Той затвори очи, но чуваше как Кейт бързо се облича. Когато тя излезе от каютата, той вече спеше.

Събуди се рано от шума на шуртяща вода — Дуайър и Уесли миеха палубата с маркуча. Предишната вечер бяха пристигнали много късно в пристанището и не им беше останало време да изчистят. Коляното му беше плътно стегнато с бинт, а щом

мръднеше дясното си рамо, лицето му се изкривяваше от болка. Можеше да бъде и по-лошо. Лекарят каза, че няма нищо счупено, но коляното било силно натъртено и вероятно ставата е разкъсана. Кейт приготвяше закуската в камбуза и той лежеше сам в каютата, мислейки колко пъти в живота си се е събуждал с наранено, тръпнещо от болка тяло. Спомените му нямаха край.

Той стана от леглото, подпирайки се на здравата си ръка, и се изправи пред огледалото, стъпил на здравия си крак. Лицето му беше страшно. Когато беше съборил Данович, беше ударил лицето си в грубия циментен под; тогава обаче нищо не беше усетил, но сега носът му беше подут, устните му подпухнали, а челото и бузите му бяха целите разранени. Лекарят беше почистил раните със спирт и в сравнение с останалите части на тялото му лицето му беше в добра форма, затова се надяваше, че Инид няма да изпищи и да избяга при майка си, като го види.

Стоеше гол пред огледалото; гърдите и ръцете му бяха покрити с морави петна. Шулци трябва да ме види сега, каза си той, докато обуваше панталоните си. За да ги обуе, загуби пет минути, а ризата си изобщо не можа да облече. Взе я в ръце и като куцаше, тежко се дотътри до камбуза. Кафето беше на печката, а Кейт изстискваше портокали. След като лекарят я беше уверил, че няма нищо сериозно и опасно, тя се беше успокоила и беше поела ежедневните си задължения. След посещението на лекаря, преди да заспи, той ѝ беше разказал цялата история.

— Искаш ли да целунеш красивото лице на младоженеца? — попита той.

Тя го целуна нежно и усмихната му помогна да си облече ризата. Той не ѝ каза колко го боли рамото, когато го движи.

— Някой знае ли вече нещо? — попита той.

— Не съм казвала нищо на Уесли и на Дуайър — отговори тя. — А другите още не са станали.

— Ако някой се интересува, сбил съм се с един пиян пред „Льо Камео“ — каза Томас. — Това ще послужи за урок на всички, които решат да се напиват на сватбата си.

Кейт кимна и каза:

— Уесли беше вече под водата с маската. Лявото витло е счупено, а доколкото е могъл да види, валът също е изкривен.

— Ако успеем да се измъкнем оттук до една седмица, ще бъде добре — каза Томас. — А сега да ида на палубата и да почна да лъжа.

Кейт тръгна по стълбата, понесла на една табла портокаловия сок и каната с кафето; Томас закуца след нея. Когато Уесли и Дуайър го видяха, Дуайър извика:

— Божичко, какво си направил със себе си?

— Татко! — възкликна Уесли.

— Като се съберем всички, ще разкажа какво се е случило — обясни Томас. — Няма да разправям на всеки поотделно.

Рудолф дойде с Инид и Томас разбра по израза на лицето му, че Джийн му е казала истината или може би почти цялата истина. Инид каза само:

— Вуйчо Томас, ти изглеждаш много смешен тази сутрин.

— Точно така, миличка — отговори Томас.

Рудолф обясни, че Джийн има главоболие, затова ще лежи, а той ще ѝ занесе портокалов сок, след като всички закусят. Тъкмо седнаха на масата, и дойде Гретхен.

— Божичко, Том — извика тя, — какво ти се а случило?

— Откога чакам някой да ми зададе този въпрос — каза Томас. Той разказа как се е сбил с пияния пред „Льо Камео“. — Само че — добави накрая Томас, като се смееше — аз се оказах по-пиян от него.

— О, Том — извика разстроена Гретхен, — аз мислех, че вече си престанал да се биеш.

— И аз така си мислех — отговори Томас, — Само че онзи, пияният, не знаеше това.

— Кейт, ти не беше ли с него? — укори я Гретхен.

— Аз бях заспала — обясни спокойно Кейт. — Той се е измъкнал, без да го усетя. Нали ги знаеш какви са мъжете.

— Но това е просто срамно — каза Гретхен. — Възрастни мъже да се бият.

— И аз така мисля — заяви Томас. — Особено когато те победят. Хайде сега да закусваме.

По-късно същата сутрин Томас и Рудолф седяха сами на палубата. Кейт и Гретхен бяха отишли на пазар и бяха взели Инид със себе си, а Уесли и Дуайър си бяха сложили отново маските и проверяваха витлата под водата.

— Джийн ми разказа всичко — каза Рудолф. — Аз просто не знам как да ти благодаря, Том.

— Забрави тази история. Нищо особено не се е случило. Но сигурно на Джийн, която не е свикнала с такива неща, всичко ѝ се е сторило много по-страшно.

— Това пиене през целия ден — каза мрачно Рудолф, — а накрая аз и Гретхен продължихме да пием тук на палубата преди вечеря. Тя не е могла да устои на изкушението. А алкохолиците стават толкова хитри. Как е могла да стане от леглото, да се облече и да слезе от яхтата, без да я усетя... — Той поклати глава. — Тя се държеше напоследък толкова добре и аз си помислих, че няма за какво да се притеснявам. А когато пийне две чашки, вече не може да се контролира. Просто става друг човек. Нали не си мислиш, че когато е трезва, ходи нощем по баровете с разни мъже?

— Разбира се, че не си мисля, Руди.

— Тя ми разказа, разказа ми — повтори Рудолф. — Един възпитан, учтив млад мъж дошъл при нея, казал, че има кола ѝ че знаел някакъв много хубав бар в Кан, който бил отворен до сутринта, и я поканил да отиде с него, щял да я изпрати до дома ѝ, когато тя пожелаела...

— Възпитан, учтив млад мъж — каза Томас, представяйки си Данович, проснат на пода в мазето, с држката на чука, стърчаща между разбитите му зъби, и се засмя. — Уверявам те, че тази сутрин съвсем не изглежда възпитан, нито учтив.

— И след това, като отишли в онзи бар, където е имало стриптийз — божичко, просто не мога да си представя Джийн на такова място, — той казал, че в бара му било много шумно, но долу имало някакво приятно клубче... — Рудолф поклати отчаяно глава. — Останалото ти е известно.

— Недей да мислиш повече за това, Руди, моля те — каза Томас.

— Защо не ме събуди да дойда с теб? — Сега гласът на Рудолф прозвуча рязко.

— Ти не си човек за такова приключение, Руди.

— Аз съм ѝ мъж, дявол да го вземе.

— И точно заради това не те събудих — отговори Томас.

— Той е могъл да те убие.

— По едно време имаше такава вероятност — призна Томас.

— И ти също си могъл да го убиеш.

— Това е единственият хубав момент в цялата история — отговори Томас. — Моментът, когато разбрах, че не мога да го убия. Хайде сега да идем да видим какво правят онези двамата под водата. — Той закуца по палубата към носа на яхтата, оставяйки брат си сам, разкъсан от чувство за вина и благодарност.

6

Той седеше сам на палубата и се наслаждаваше на спокойната вечер. Кейт беше долу в каютата, а всички останали бяха отишли за два дни на екскурзия с кола до Италия. Бяха минали пет дни, откакто „Клотилд“ стоеше в пристанището — продължаваха да чакат от Холандия новото витло и новия вал. Рудолф беше казал, че едно кратко пътуване с кола ще им се отрази добре. Джийн се държеше подозрително кротко след вечерта на пианството и Рудолф правеше всичко възможно да я разсее. Той беше поканил Томас и Кейт да отидат с тях, но Томас каза, че младоженците предпочитат да останат сами. Дори беше помолил тайно Рудолф да покани Дуайър с тях. Дуайър непрекъснато настояваше да му каже кой е пианият, с когото се е бил пред „Льо Камео“, и Томас беше сигурен, че приятелят му е намислил заедно с Уесли да извърши някакво безумно отмъщение. Освен това Джийн ходеше по петите му, без да казва нищо, и го гледаше някак странно и смутено. Беше се измъчил пет дни наред да разправя лъжи и сега, когато остана сам на яхтата с Кейт, изпита облекчение.

Пристанището беше тихо, повечето от корабите бяха тъмни. Той се прозя, протегна се и стана. Тялото му вече заздравяваше и макар че все още куцаше, вече нямаше чувството, че единият му крак е счупен на две по средата. Не беше спал с жена си от нощта на боя и сега си помисли, че може би отново е дошло време за любов. В този момент видя черната кола с изключени фарове, която се приближаваше бързо по кея. Колата спря. Двете врати се отвориха и отвътре излязоха двама мъже. След тях още двама. Последният беше Данович с превързана ръка.

Ако Кейт не беше на яхтата, щеше да скочи в морето и тогава трудно щяха да го хванат. Но сега не можеше да направи нищо, освен да остане на мястото си. На съседните яхти нямаше никакви хора. Данович остана на кея, а тримата мъже се качиха на яхтата.

— Е, господа — каза Томас, — с какво мога да ви услужа?
В следващия миг нещо го удари.

Той дойде в съзнание само веднъж. Уесли и Кейт стояха при него в болницата.

— Повече няма... — каза той и отново загуби съзнание.

Рудолф беше извикал от Ню Йорк един неврохирург и той беше вече на път за Ница, когато Томас умря. Хирургът обясни на Рудолф, че черепът е бил счупен и Томас е получил силен мозъчен кръвоизлив.

Рудолф беше настанил Гретхен с Джийн и Инид в хотел. Гретхен имаше строга заповед да не оставя Джийн сама нито за минута.

Рудолф беше разказал на полицията всичко, каквото знаеше, Джийн трябваше да даде показания и след половинчасов разпит беше изпаднала в истерия. Тя беше разказала за „Розовата врата“ и Данович беше заловен, но свидетели на побоя нямаше, а Данович разполагаше с неопровержимо алиби за цялата вечер.

7

На другата сутрин след церемонията Рудолф и Гретхен отидоха с такси в крематориума, за да вземат металната кутия с праха на брат си. След това се отправиха към пристанището в Антиб, където ги чакаха Кейт, Уесли и Дуайър. Джийн остана в хотела с Инид — Рудолф смяташе, че на Кейт ще ѝ бъде непоносимо тежко, ако и Джийн бъде с тях. А АКО Джийн се напие, мислеше Рудолф, най-сетне ще има основание.

Гретхен, както и останалите, знаеше какво в същност се е случило в нощта след сватбата.

— Том — каза Гретхен, докато таксито си проправяше път през оживеното от коли шосе — е единственият от нас, който най-сетне постигна нещо в живота си.

— Той умря, за да спаси един от нас, който не постигна нищо в живота си — добави Рудолф.

— Единствената ти грешка е, че една нощ не си се събудил — каза Гретхен.

— Единствената ми грешка — повтори Рудолф. Стигнаха на пристанището, без да си говорят повече. Кейт, Уесли и Дуайър, облечени във всекидневните си дрехи, ги чакаха на палубата. Очите на Дуайър и Уесли бяха червени от плач, но по тъжното лице на Кейт нямаше следи от сълзи. Гретхен вървеше след Рудолф, който носеше кутията. Рудолф остави кутията в

кабината, Дуайър хвана кормилото и включи единия мотор. Уесли вдигна стълбичката и после скочи на брега, за да прехвърли на яхтата двете въжета, които Кейт започна да навива. След това се засили, скочи на кърмата ловко като котка и веднага изтича да помогне на Кейт да теглят котвата.

Всичко беше толкова обичайно, като всеки друг ден, когато излизаха от пристанището, та Рудолф, застанал на палубата, имаше чувството, че Томас ей сега ще се покаже от кабината, захапал лулата си.

Безукорно чистата малка синьобяла яхта излезе от пристанището в слънчевото утро и само двете фигури на палубата, облечени е неподходящо черно облекло, показваха, че корабчето не се е отправило на обичайната морска екскурзия.

Никой не говореше. Предишния ден бяха решили какво ще направят. Около един час се движиха на юг, навътре в морето. Тъй като работеше само единият мотор, не можеха да се отдалечават много и бреговата линия се виждаше ясно зад кърмата.

Точно след един час Дуайър обърна яхтата и изключи мотора. Наоколо не се виждаха други кораби, морето беше спокойно, не се чуваше дори шумът на вълните. Рудолф отиде в кабината, изнесе кутията и я отвори. Кейт излезе от каютата с голям букет бели и червени гладиоли. Всички застанаха един до друг на кърмата, — обърнати към откритото, пусто море. Уесли пое кутията от ръцете на Рудолф и след кратко колебание, вече със сухи очи, започна да хвърля праха на баща си в морето. Това продължи само една минута. Водата понесе праха — ситни пращинки пепел, разпилени по гладката синя повърхност на Средиземно море.

И тялото на баща им, мислеше Рудолф, почива в морските дълбини.

Кейт протегна закръглените си, загорели ръце и бавно, съвсем естествено и просто, хвърли цветята.

Уесли пусна урната и капака през борда. Те веднага потънаха. Върна се в кабината и включи мотора. Яхтата се беше насочила към брега и той пое курс към входа на пристанището.

Кейт слезе долу, а Дуайър отиде на носа на яхтата; на кърмата останаха само Гретхен и Рудолф със смъртнобледи лица.

Дуайър стоеше на носа, обърнал лице към лекия ветрец, загледан в брега с големите бели къщи, със старите крепостни стени и със зелените борове, които все повече се приближаваха, огрени от яркото утринно слънце.

Време само за богати хора, спомни си Дуайър.

Информация за текста

© 1970 Ъруин Шоу

© 1981 Иванка Мечкова, превод от английски

Irwin Shaw

Rich Man, Poor Man, 1970

Сканиране, разпознаване и редакция: Борис Борисов, 2008

Публикация

Ъруин Шоу. Богат, беден

Роман. Американска. Първо издание

Народна култура, София, 1981

Превела от английски Иванка Томова

Редактор Красимира Тодорова

Художник Христо Алексиев

Художник-редактор Стефан Десподов

Техн. редактор Йордан Зашев

Коректори Евгения Кръстанова, Наталия Кацарова

Литературна група — XII. Код 04 9536671711/5637-70-82

Дадена за набор август 1981. Подписана за печат ноември 1981 Излязла от печат ноември 1981. Формат 84×108/32 Печатни коли 49. Издателски коли 41,16. УИК 41,06. Цена 6,30 лв.

ДИ „Народна култура“, София

ДПК „Димитър Благоев“, София

New English Library Limited — London, 1972

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://chitanka.info/text/8160>]

Последна редакция: 2008-06-11 09:54:36

Едмънд Бърк (1729–1797) — английски държавник, автор на политически и философски произведения. — Б. пр.

Стража на Рейн (нем.). — Б. пр.

Известен американски киноактьор. — Б. пр.

Цитат от пиесата „Макбет“ от Шекспир — превод на Валери Петров. — Б. пр.

Американска поетеса (1892–1950), — Б. пр.

Английски поет (1887–1915);. — Б. пр.

Фирма на известен универсален магазин. — Б. пр.

Цитатът е превод на Валери Петров. — Б. пр.

Улица в Париж със скъпи модни къщи. — Б. пр.

Аз съм безумно влюбена. — Б. пр.

Господин художник (фр.). — Б. пр.

Шедьовър (фр.). — Б. пр.

Добре (фр.). — Б. пр.

Джордж Смит Патън (1885–1945) — американски генерал, командувал Седма и Трета армия във Втората световна война. — Б. пр.

Възглас, който означава „ура“ или: „Да живее!“ (япон.) — Б. пр.

Мариновано месо, печено с тестена гарнитура, подобна на макарони, типична за немската кухня (нем.). — Б. пр.

Светла бира. — Б. пр.

Героиня от романа на У. М. Такъри „Панаир на суетата“ (1847–1848), където е описана битката при Ватерло. — Б. пр.

Град в Италия, където Стендал е прекарал няколко години от живота си. Б. пр.

- Говориш ли френски?
- Малко (фр.). — Б. пр.

Аз съм бил във Франция като млад. С родителите си. Изживях първата си любов в Париж. Кога беше това? Хиляда деветстотин двадесет и осма, двадесет и девета. Как се казваше тя? Ан? Анет? Тя беше прекрасна (фр.). — Б. пр.

Имаш ли желание да отидеш там? Във Франция? (Фр.). — Б.
пр.

Що отида, сигурен съм. Може би след университета. Когато страната се възстанови (фр.). — Б. пр.

Цитат от монолога на Жак от пиесата на Шекспир „Както ви се харесва“ — превод на Валери Петров. — Б. пр.

Всичко е свършено (нем.). — Б. пр.

Квартал в Манхатън, Ню Йорк, където живеят артисти и художници. — Б. пр.

Намиращи се между реките Арканзас и Мисури, известни като Озаркско плато. — Б. пр.

Харесва ли ви, господине? — Добре е. — Благодаря, господине (фр.). — Б. пр.

Параходът, с който в 1620 г. първите европейски заселници пристигат в Америка. — Б. пр.

Джеси У. Джеймс (1847–1882) — американски престъпник. —
Б. пр.

Американска политическа партия, в чиято платформа за президентските избори през 1892 г. залягат искания за обществена собственост върху железниците, прогресивен данък върху общия до ход, пускане в обращение на златни и сребърни монети. — Б. пр

Английски поет, критик и философ (1772–1834г. — Б. пр.

Град в северозападната част на Мексико, на границата със
Съединените щати. — Б. пр.

Персефона (гр. мит.) — гръцка богиня, съпруга на Хадес и царица на подземното царство. — Б. пр.

Дейвид Беласко (1854–1931) — американски театрален режисьор и драматург. — Б. пр.

Адлай Стивънсън (1900–1965) — американски държавник, два пъти кандидат за президент на САЩ на демократическата партия. — Б. пр.

Е, мой скъпи Рудолф, все още ли говориш добре френски?
(фр.) — Б. пр.

Добър ден, мадмоазел Льоно, много съм доволен, че ви виждам. — Б. пр.

Голяма скала на брега на Масачузетс, където са стъпили първите английски заселници (пуритани) в Америка. — Б. пр.

Най-голямото по площ от Големите езера в Северна Америка, разположено между Съединените щати и Канада. — Б. пр.

Парк в южния край на остров Манхатън. — Б. пр.

Мръсник (фр.). — Б. пр.

Игра с дървени топки, разпространена по южното крайбрежие на Франция. — Б. пр.

С отличие (лат.). — Б. пр.

Сводници, сутеньори (фр.). — Б. пр.

Връх на хълм (англ.). — Б. пр.

Мръсен тип (фр.). — Б. пр.

Разкарал се (фр.). — Б. пр.

Ей вие, американци! Спрете! Не бързайте! (фр.) — Б. пр.